

Personhistorisk tidskrift

Personhistoriska samfundet (Stockholm, Sweden)

PERSONHISTORISK TIDSKRIFT

NIONDE ÅRGÅNGEN

1907

UTGIFVEN AF

PERSONHISTORISKA SAMFUNDET

GENOM

F. W. GRÖNWALL

SAMFUNDETS SEKRETERARE

STOCKHOLM
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER
1908

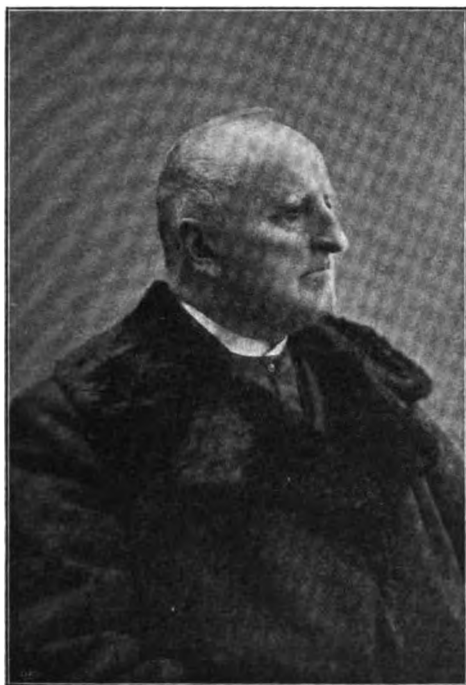
INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

Bilaga.

Porträtt.

I tidskriften: Gabriel Anrep, Axel Sparre, Bernhard Otto Rehbinder, Margaretha Christina Rehbinder, Etienne De Geer, Benjamin De Geer, Fredrika Aurora De Geer, Alef Herman Anrep, Johan Karl Hacker, Bernhard Reinhold von Hauswolff, Ulrika Eleonora Stjerneroos, Gillis Åkerhielm, Eva Juliana Åkerhielm, f. Hacker.

I bilagan: Patrick Ruthwen, David Drummond, Barthold de Mortaigne, Erik Soop, Magnus Stenbock, Sten Arvidsson Sture, Erik Gustaf Lillienberg, Erik Armfelt, Carl Carlsson Mörner, Adolph Ludvig von Friesendorff, Johan Henrik Tawast, Erik Georg Ulfsparre, Carl Klingström, Carl Johan Hederstierna, Gustaf Eric Adam Taube, Georg Gustaf Henrik Stierngranat, Fredrik Magnus Leonhard Dandenell, Erik Oskar Weidenhielm, Pehr Samuel Wilhelm Björkman, Otto Gustaf Nordenskjöld, Henrik Fredrik Gyllenram, Fredrik Kugelberg, Carl Gustaf Knut Eklundh.

Gabriel Anrep

Mången släktforskare torde hafva sträfvat uppför Söders branta backar för att uppsöka de svenska genealogernas nestor i hans hem på höjden vid Katarina kyrka, ett hem med porträtt, böcker och gammaldags möbler, med utsikt öfver åldriga träd och svunna generationers grafvar. Just så måste Gabriel Anrep bo. Där hade han också tillbragt många år af sitt sträfsamma lif och där afled han den 12 nästlidna mars.

I ett par sekler hade Lekeberga gård i Närke gått i arf i Anrepska släkten. Det från början stora godset hade så småningom smultit samman, och det var endast en mindre egendom, som öfvertogs af kapten Johan Wilhelm Anrep, den yngste i en krets af fjorton syskon. Här föddes sonen Gabriel den 4 december 1821. Sina barndoms- och ungdomsår tillbragte han i hemmet och i Örebro skola. Redan tidigt framträdde hågen för

släktforskning och ännu i ålderdomen bevarade han såsom ett minne släktledningar öfver fingerade familjer, frukter af barnets fantasi. Fadern afled 1848 utan att efterlämna någon förmögenhet, egendomen såldes och Gabriel Anrep, som först ägnat sig åt landtbruk, begaf sig till Stockholm att där söka sin lycka. I början af 1850-talet hade han anställning som extra kanslist vid polisen. Vid sidan häraf idkade han litterär och publicistisk verksamhet samt skaffade sig en tid en välbehöflig extra inkomst därigenom, att han under koleraperioden 1853—1854 tog sig för att dagligen, omedelbart efter det uppgifterna från sjukhusen inkommit till polisen, utgifva och genom kolportörspojkar försälja bulletiner öfver sjuka och döda. Härpå förtjänade han ganska bra, så att det var en afsaknad för honom, när farsoten upphörde och denna inkomstkälla utsinade. Vid samma tid hade han emellertid lagt grunden till det arbete, som skulle blifva hans hufvudsakliga lifsgärning, det verk, som är närmast förbundet med hans namn. Till julen 1854 hade han, efter träget arbete i en dittills obrukad mark, fått manuskriptet till den första Svenska adelskalendern färdigt, men det var endast med svårighet och efter att på flera håll blifvit afvisad, han lyckades erhålla en förläggare och ett blygsamt honorar. Den lilla bok, som då lämnades i allmänhetens händer, var icke blott den första i sitt slag i Sverige utan en af de första dylika handböcker öfver hufvud. Äldre torde endast vara den ur 1700-talets Wappenkalendrar och Die Durchlauchtige Welt framvuxna Almanach de Gotha, hvilken blifvit den internationellt antagna typen för en genealogisk kalender, de äfvenledes tyska Taschenbuch der Gräfl. und Freiherrl. Häuser samt den engelska Peerage and Baronetage, hvilken senare dock till följd af den engelska adelns säregna ställning är uppställd efter ett helt annat system. Numera finnas dylika handböcker i de flesta europeiska länder och i flera af dem spåras inflytande af Anreps arbete. Den första blygsamma upplagan af Adelskalendern följdes snart af årgång på årgång, allt mer utvecklad och förbättrad, först med flera års mellanrum, så hvartannat och till sist hvarje år. I jämt ett halft sekel ombesörjde han redaktionen med aldrig svikande energi och det varmaste intresse, tills namnet Gabriel Anrep och Sveriges ridderskaps och adelskalender nästan sammansmälte till ett enda begrepp. Han höll detta arbete så kärt och gick så upp i detsamma, att han slutligen ej kunde fatta, att icke publiken, åtminstone hela svenska adeln, gjorde

detsamma. I sina företal plägade han med en icke så litet originell tydlighet gifva sitt missnöje häröfver tillkänna.

Hans namn är vidare fäst vid ett arbete af största betydelse för historikern och genealogen: Svenska Adelns ättartaflor, hvilka utgåfvos 1859—1864. På grund af de många felaktigheter, som onekligen förekomma, har detta verk ofta blifvit underskattadt, men man måste vara honom tacksam, att han till trycket befordrade det rika material, som förelåg, utan att söka fullkomna detsamma. I så fall hade det väl ej varit utgifvet den dag som är. En jämförelse mellan originalgenealogierna på Riddarhuset och ättartaflorna visar emellertid, att han däri nedlagt icke så litet självständigt arbete. I ett afseende torde han till och med nedlagt för mycken möda, nämligen då han — som ofta förekommer — angifver frändskapen mellan äkta makar. Upplysningar sådana som att en person var gift med »sin fasters svärfaders sysslings sonson», gör ingen glad, och troligen hafva kontrahenterna självfva sväfvat i okunnighet om detta besynnerliga släktskapsband. Svårigheten att läsa korrektur på ett arbete, som nästan uteslutande består af namn och data, torde äfven här och hvar hafva spelat utgifvaren ett spratt såsom t. ex., då han uppgifver, att en person blifvit gift med »biskop Brasks enka», hvarigenom en alldeles obefogad skugga kastats på den gudsmannens katolska renlärighet. Men detta får ej tagas allt för allvarligt; att han haft någon fränka är troligt. Trots brister och felaktigheter är och förblir Svenska Adelns ättartaflor en oumbärlig hjälpreda för forskaren. Intet annat land äger en genealogisk och biografisk handbok af sådan omfattning.

Åren 1871—82 utgaf Anrep Svenska släktboken, därigenom gifvande ännu ett uppslag på släktforskningens område. Dessutom har han redigerat flera årgångar af »Handbok för resande i Sverige» och »Svensk Handelskalender».

Skulle man bedöma en persons betydelse efter måttet af hans framgång i lifvet, efter mängden af biografiska data och yttre utmärkelser, vore Gabriel Anreps lifsgärning förvisso ringa. Gods och guld, titlar och hederstecken kommo honom ej till del, men den arbetsamme, energiske och icke så litet originelle genealogen skall alltid komma att erkännas för hvad han i sitt fack var: en banbrytare.

A. L.

August Waldemar Lundberg.

De sydsvenska genealogiska forskarnes antal minskas. Förra året rycktes apotekaren *Isidor Nordin* i Malmö bort från ett ofullbordadt värf; nu har åter ett tomrum uppstått, i det civilingenjören *Aug. Waldemar Lundberg* efter blott ett par dagars sjukdom aflidit den 17 februari.

Född den 30 juni 1836 i Sorunda, blef han stadsbyggmästare i Falun 1862, stads- och länsarkitekt i Visby 1865 och teknisk chef för Lomma cementfabrik 1871, från hvilken befattning han erhöll afsked med pension 1896, då han bosatte sig i Lund.

Redan under sin Lommatid begynte Lundberg sina genealogiska och personhistoriska samlingar och forskningar, först och främst rörande sin egen släkt och med den befryndade, hvilken svält ut till »släkten Lundbergs copiebok» i 3 stora handskrifna volymer med talrika familjeporträtt. Den egentliga systematiska forskningen tog dock sin början först med tillkomsten af landsarkivet i Lund, där han var en ständig och trägen gäst. Frukten af detta arbete blef dels åtskilliga väl utredda släkter i Ny svensk släktbok, dels »Ur skånska Båtsläktens häfder» 1905, en omsorgsfullt utarbetad släkthistoria. Under senaste tiden samlade han material till släkten (släkterna) Prytz, hvilket, ehuru icke fullständigt, dock uppgick till 1,200 tättskrifna foliosidor i 2 band. Bland hans efterlämnade samlingar märkas utom en mängd registrerade anteckningsböcker 8 stora kvartsvolymer med handskrifna genealogiska tabeller öfver flera hundra svenska släkter. En del af dem äro redan utskrifna att kompletteras för den påtänkta nya släktboken »Svenska släkter». I öfrigt komma de att öfvergå till den aflidnes son, pastor Torsten Lundberg i Helsingborg.

I denna tidskrift har Lundberg bidragit med »Ätten von Hackewitz» och »Elias Salomons självbiografiska anteckningar».

Säkerligen hade den arbetsamme mannen kommit med en monografi öfver släkten Prytz också, om icke döden afklippt lifstråden.

Frid öfver hans minne!

V. Ljungfors.

Stockholms öfverståthållare.

Af N. v. D.

Friherre Axel Sparre.

Son till kammarrådet Carl Sparre och Margareta Natt och Dag samt sonson till den genom sin lärdom och lysande begåfning men kanske än mera genom sitt sorgliga öde så ryktbare rikskanslern Erik Sparre tillhörde Axel Sparre en gammal och ansedd släkt, som åtminstone från 1400-talet varit att räkna till svenska adelns främsta led, den mäktiga rådsadeln, och som alltsedan Gustaf I:s dagar intagit ett synnerligen framstående rum i Sveriges historia. Född 1620 hade han den olyckan att redan vid 3 års ålder förlora sin moder och vid 12 år jämväl sin fader. Han synes emellertid hafva fått en vårdad uppfostran, studerade först vid Uppsala högskola och begaf sig därefter i enlighet med tidens sed till främmande länder att där vidare utdana sig till en värdig medlem af den stolta och lysande svenska högadeln. 1639 finna vi honom äfven inskrifven vid det berömda universitetet i Leyden, som tycks hafva varit flitigt besökt af dåtida svenska studenter. Hemkommen från sina resor anställdes han vid drottning Kristinas hof och utnämndes till kammarherre.

Detta var då för tiden i allmänhet det första steget på ärans bana för de unga förnäma herrar, som önskade ägna sig åt civil statstjänst. Att gå igenom de lägre graderna i ämbetsverken ansågs icke förenligt med deras höga ställning. Hoftjänsten åter gaf dem tillfälle ej blott att ytterligare förkofra sig i världsmannabildning och belefvenhet, utan ock att träda i nära personlig beröring med rikets regent och dess främsta män, att göra sig af dem kända och bemärkta. Vid sidan af densamma stod det dem ju äfven öppet att söka den utbildning för det blifvande lefnadsyrket, som utan åsidosättande af den medfödda värdigheten kunde förvärfvas. Axel Sparre försummade icke heller att begagna sig

af en sådan förmån. Redan året efter sitt inträde vid hofvet lyckades han jämte två andra unga ädlingar erhålla tillstånd att bevista öfverläggningarna i rådet på det att, som det heter i protokollet, de skulle blifva »ad rempublicam informerade». De borde emellertid ej endast vara åhörare till rådsherrarnes debatter utan äfven »vid tillfälle genomläsa akter och söka göra sig pennan mäktige» samt sålunda »göra sig capable, där Gud och öfverheten ville dem med tiden någon charge förtro». Samma år blef Axel Sparre för första gången använd i ett offentligt uppdrag, i det han förordnades till prestaf hos de hit anlända portugisiska gesandterna. Sin uppvaktning i rådskammaren synes han emellertid hafva fullgjort på tillfredsställande sätt, ty då följande år inom densamma fråga väcktes om att bruka några unga män af högadeln inom kansliet, blef Axel Sparre föreslagen såsom den i främsta rummet härtill duglige. Någon egentlig tjänstgöring tycks dock icke till en början varit ifrågasatt. De unga herrarne finge »gå där och informera sig om sakerna», och så kunde man »afse deras indoles och hvilka som hafva lust till kanslisaker och inklination». Samma år utnämndes han äfven till häradshöfding i Konga härad, ett ämbete, som dock antagligen för honom liksom för så många andra af tidens förnäma herrar ej blef annat än en aflönad sinekur.

1645 fanns han tydligen mogen för mera betydande värf. Han afgick nämligen nu såsom legat i en diplomatisk beskickning till Polen. Hans officiella uppdrag gällde tillkännagifvandet af drottning Kristinas regeringstillträde, men hufvudmålet för hans färd var likväl att söka närmare utforska den nu rådande sinnesstämningen i detta land, hvarifrån trots upprepade stilleståndsfördrag krigslågan så ofta hotat att ånyo utbryta. Han blef, enligt hvad förmäles, här »väl och honorable undfången», men det oaktadt undgick honom ingalunda den fientlighet, som ännu alltjämt gjorde sig gällande gentemot Sverige hos Polens såväl konung som folk. Hemkommen föreslogs han af drottningen själf i rådet såsom den mest passande att i ett grannlaga värf sändas till hennes moder änkedrottning Maria Eleonora, som då befann sig i Tyskland. Det synes nämligen varit meningen att söka förmå denna oroliga och nyckfulla furstinna att återvända till Sverige, ett företag, som förvisso kräfde både takt och skicklighet. Någon tid därefter förekommer Axel Sparres namn åter i rådsprotokollen, denna gång i samband med frågan om återbesättandet af den lediga vice presidentsbefattningen i Svea hofrätt. Till

densamma utnämndes emellertid en annan, men Sparre blef ej lottlös, han befordrades i stället i slutet af året till riksjägmästare.

Endast 25-årig bekläddes han sålunda med ett af de s. k. mindre riksämbetena och blef högste chef för skogs- och jägeristaten i riket. För denna befattning torde han befunnits synnerligen lämplig, ty han kallades ej mindre än trenne gånger att intaga densamma. Under hans nu ifrågavarande tidigaste förvaltningsperiod var det, som den första svenska jaktstadgan och skogsordningen 1647 utfärdades.

Sin drottnings bevågenhet synes han alltjämt hafva förstått att bevara. Bevis härpå erhöll han också under åren 1645 och 1646, då han som donation fick mottaga flera i närheten af hans fädernegods Sundby i Södermanland belägna gårdar. Härjämte blef han 1647 tillika med öfriga ättlingar af rikskanslern Erik Sparre upphöjd i friherrligt stånd. Tre år senare utnämndes han till landshöfding på Gottland.

Tillståndet på denna af naturen rikt gynnade ö, som kort förut tillfallit Sverige genom freden i Brömsebro, torde vid ifrågavarande tid icke hafva varit det bästa. Särskildt tycks landtbefolkningen, som under det danska herraväldet blifvit betungad med dryga pålagor, hafva befunnit sig i en tryckt ekonomisk ställning, och en följd häraf hade äfven blifvit, att åtskilliga hemman råkat i ödesmål. Det blef nu Axel Sparres uppgift att söka afhjälpa de sålunda uppkomna olägenheterna och att åt kulturen återvinna dessa af sina ägare öfvergifna gårdar, i hvilket arbete han också förmäles hafva visat mycket nit. I pfalzgrefven Carl Gustaf, som 1652 erhållit Gottland i förläning, fick han snart en upplyst och kraftfull medhjälpare i sina sträfvanden för öns bästa. Åtskilliga från fursten till Sparre under denna tid aflåtna bref, memorial och instruktioner bära äfven vittnesbörd om detta deras nitiska samarbete. Sparres verksamhet på den minnesrika ön afbröts emellertid snart. 1654 förflyttades han nämligen som landshöfding till Östergötland, där hans förvaltningstid blef ännu kortare, i det han redan följande år af Carl X Gustaf, nu vorden konung, inkallades i rådet.

Enligt rådslängden skulle detta hafva skett i september 1655. Först i oktober samma år återfinnes också Axel Sparres namn i förteckningarna på de vid rådssammanträdena närvarande ledamöterna af den höga församlingen. Emellertid torde i själfva verket hans utnämning ägt rum tidigare, ty i ett kungl. bref af den 9 juli 1655 kallas han redan riksråd. Samma bref, som

är ställdt till de kort förut tillsatta reduktionskommissarierna, bär för öfrigt vittne om den ynnest, hvarmed den nye konungen omfattade sin forne medarbetare på gutarnes ö. Däri föreskrifves nämligen, att Sparre skulle lämnas »oturberat och oqvald i possessionen af alla de Gods», som han i donation af drottning Kristina bekommit.

Af samma bref framgår äfven, att Sparre vid sitt inträde i rådet tillika förordnades till kansliråd, hvartill väl hans tidigare uppvaktning i kansliet äfvensom hans beskickning till Polen kunde anses göra honom särskildt lämpad. Det dröjde dock ej länge, innan man fann sig ånyo behöfva anlita hans insikter i skogsväsendet. 1658 utnämndes han nämligen för andra gången till riksjägmästare.

Ej långt härefter bortrycktes Carl X hastigt från alla sina djärfva storpolitiska företag, och knappt hade hans stoft hunnit kallna, innan de testamentariska förordnanden, han efterlämnat angående regeringens förande under hans späde sons minderårighet, blefvo föremål för de skarpaste angrepp från hans forna rådsherrars sida, som, görande gemensam sak med den genom vissa af ifrågavarande bestämmelser i sina klassintressen och privilegier kränkta adeln, bestämdt vägrade att i sin helhet godkänna desamma. De ofrälse stånden läto sig emellertid icke häraf påverka utan yrkade lika bestämdt, att den döde konungens sista vilja skulle respekteras. Då det var prästerna, som härvid gingo i spetsen för motståndet mot de aristokratiska sträfvandena, fick Axel Sparre jämte en annan rådsherre i uppdrag att begifva sig till det högvördiga ståndet för att söka bryta dess opposition. Alla bemödanden i detta syfte blefvo dock nu förgäfves. Det var först vid nästföljande riksmöte, som rådet och adeln lyckades genomdrifva sin vilja.

Äfven vid 1664 års riksdag fick Axel Sparre öfva sin förmåga som underhandlare. Det gällde denna gång att söka förmå bönderna att åtaga sig den af regeringen äskade nya bevillningen, till hvars utgörande de omsider ehuru visserligen icke utan svårighet förmåddes att lämna sitt samtycke.

Rådet hade vid denna tid nått en makt och en betydenhet som måhända aldrig tillförene. Den regeringsmyndighet, som under den unge konungens minderårighet skulle utöfvas af hans förmyndare, änkedrottningen och de 5 höga riksämbetsmännen, hade nämligen till följd af svaghet å ena sidan, tilltagsenhet å den andra efter hand öfvergått till hela rådskammaren, som sålunda i

FRIHERRE AXEL SPARRE.

ÖFVERSTÅTHÅLLARE I STOCKHOLM 1665—73.

(OLJEMÅLNING, TILLHÖR GREFVINNAN STEPHANIE VON WEDEL, STORA SUNDBY).

själfva verket utgjorde rikets styrelse. Inom denna månghöfdade regering kom emellertid aldrig Axel Sparre att blifva någon ledande eller i politiskt afseende betydande persolighet, lika litet som han någonsin kom att intaga en mera bemärkt ställning i de häftiga partistrider, som under större delen af ifrågavarande tidrymd utkämpades i rådet mellan å ena sidan storpolitikens och låtgåsystemets förkämpar fylkade kring rikskanslern M. G. De la Gardie och å andra sidan denne lysande men ytlige statsmans motståndare, som med större eller mindre kraft och framgång sökte bekämpa alla lättsinniga och äfventyrliga företag samt föra fredens och sparsamhetens talan. Antagligen upptogo väl äfven de befattningar, Sparre vid sidan af sitt rådsämbete beklädde, i främsta rummet hans tid och intresse, hvarför också hans inlägg i rådsdebatterna hufvudsakligen synas haft till föremål dessa hans verksamhetsområden och med dem i nära samband stående ämnen.

1661 hade han nämligen för tredje gången blifvit riksjägmästare. På denna post kvarstod han till 1664, då han utnämndes till president i Wismarska tribunalet. Redan följande år återbördades han emellertid till Sverige för att efterträda Clas Tott som öfverståthållare i Stockholm.

I nämnda ämbete, som han längre tid än flertalet af sina företrädare kom att utöfva, synes han hafva ådagalagt mycken drift och duglighet. Särskildt torde han ägnat mycken omsorg åt ordningens upprätthållande i hufvudstaden att döma af de många bestämmelser, som under dessa år uti sagda syfte utgåfvos. Så blef nu ett politikollegium inrättadt, som skulle hafva »att beställa med politiväsendet» och genom under detsamma lydande fiskaler, gevaldiger och uppsyningsmän handhafva lagarnas efterlefnad. Hvad den yttre bevakningen beträffar, stadgades 1665, att vakthållningen i staden skulle bestridas af 48 man till häst. 1667 föreskrefs härjämte, att 40 »archerer» skulle värfvas att hålla nattvakt och bevista exekutioner. Redan 1669 blef emellertid nämnda jämväl beridna vakt såsom mindre tjänlig indragen, och i stället den ordinarie stadsvakten, som vid ifrågavarande tid räknade 70 man, i motsvarande mån tillökad. 1670 lämnades ytterligare bestämmelser om stadsvaktens förstärkande.

1669 utfärdade öfverståthållaren jämväl en förordning, som förbjöd gesäller, lärdrängar m. fl. att hålla »fastlagsspel eller andra sådana vederstyggliga apespel, som för detta skedt är». För-

ordningen tycks dock icke hafva medfört åsyftad verkan. De däri meddelade förbuden måste nämligen några år därefter förnyas.

Bland åtgärder af betydenhet, som under denna tid i Stockholm vidtogos, kan för öfrigt nämnas, att staden nu erhöll tvenne nya territoriella församlingar, i det Kungsholmen utbröts från Klara och Ladugårdslandet från Jakobs församling, att Katarina kyrka, hvarpå arbetats sedan 1656, omsider i början af 1670-talet blef färdigbyggd, att ett stadshus blef uppfördt på Södermalm samt att Myntgatans anläggning påbörjades, hvilket företag dock till följd af ogynnsamma omständigheter icke nu hann vederbörligen fullföljas. Härförutom blef en förmyndarekammare för Stockholm inrättad samt en förordning angående stadens styrelse utfärdad.

Den öfverståthållaren hittills medgifna förmån att hafva sin bostad på Stockholms slott upphörde år 1666, då denne ämbetsman i stället tilldelades 600 daler smt i hushyra. Äfven de rannsakningsfängelser, som till denna tid varit dels i tornet »Tre kronor» dels i den innanför förborgen belägna »Smedjegården» inrymda, och om hvilkas aflägsnande från slottet alltsedan Gustaf I:s tid varit fråga, blefvo nu därifrån förflyttade, hvarjämte stadens tukthus, som hittills varit med dess barnhus förenadt, blef från detsamma skilldt och ställdt under politikollegiets myndighet.

Oaktadt de talrika åtgärder, som under Axel Sparres styrelse i allmänna ordningens intresse vidtogos, synes det ej alltid stått så synnerligen väl till med säkerheten inom staden. Så förmäles, att år 1671 å dess gator det ena mordet efter det andra föröfvades, utan att man lyckades bringa gärningsmännen till laga näpst.

Själf lämnade måhända ej heller städse ordningens högste väktare i hufvudstaden det bästa föredöme. En för hans minne föga hedrande tilldragelse, som inträffade i slutet af hans förvaltningstid, lägger detta med all erforderlig tydlighet i dagen. Han hade vid något tillfälle i ett tjänsteärende råkat i tvist med generalinspektoren öfver småtullarna Crispin Flygge. Tvisten öfvergick snart till träta, därvid Flygge ej endast fick uppbära skymfliga tillmälen af sin högförnäme motståndare utan till sist äfven blef formligen pryglad af några i dennes följe varande exekutionsbetjänter. Tilldragelsen synes hafva väckt ett utomordentligt uppseende och framkallat så mycket större förargelse, som det sedan länge rådde en stark misstämning gentemot högadeln på grund af dess öfvermodiga uppträdande, hvilket här torde nått sin kulmen. Sparre sökte nu rädda sig undan det utbrytande ovädret genom att förneka, att öfvervåldet skett på hans befall-

ning, men Svea hofrätt, dit målet hänvisades, fann honom likväl skyldig och dömde Stockholms öfverståthållare ej blott till dryga böter utan rent af till afsättning. Att emellertid ett riksråd af en underordnad myndighet skulle kunna fråndömas ett sitt innehafvande ämbete, det var mer än en del af den höga rådsförsamlingens ledamöter kunde smälta. Frändskap och kamratanda förmådde väl äfven flera ämbetsbröder att söka skydda Sparre, och man kunde ju också härvid till hans urskuldande omotsagdt anföra, att det var »den första fauten som han gjort». Å andra sidan framhölls med rätta, att han vore så mycket mera straffbar, som han »själf brutit pacem publicam, den han på ämbetes vägnar borde maintenera». Meningarna befunnos så delade i rådskammaren, att det dröjde nära ett år, innan dess slutliga utslag i målet kunde meddelas, oaktadt båda parterna synas gjort allt för att påskynda detsamma. Detta utslags innehåll var ganska märkligt. Kungl. Maj:t förklarade nämligen häri, att »ifall Sparre i sitt ämbete något förseende begått, skulle det vara honom alldeles förlåtet och tillgifvet», hvarjämte Kungl. Maj:t »förmodade, att tvisten med Flygge skulle kunna genom en förlikning biläggas och ändas». Sparre utgick sålunda med fullständig seger ur den långa striden.

Han fick emellertid ej länge njuta af sin triumf. Carl XI hade under tiden som fullmyndig konung öfvertagit rikets styrelse, och med regeringsskiftet begynte snart nya inflytelser att göra sig gällande i ärendenas ledning. Bland de till en början mest betydande hos den unge monarken var dennes forne lärare Edmund Gripenhielm, som äktat en dotter till riksrådet Clas Rålamb. Det förmäles, att sistnämnde herre hyst en liflig önskan att erhålla öfverståthållaresysslan, och att han jämväl begagnat sig af sin mågs inflytande för att söka undantränga Sparre från densamma. Att också dennes ställning varit synnerligen försvagad genom den Flyggeska rättegången torde väl dessutom med allt fog kunna antagas. Alltnog, i juni månad 1673 fick han träda tillbaka från den höga post, som han i sju och ett halft år på ett så förtjänstfullt sätt beklädt. I stället blef han nu åter utnämnd till president i Wismarska tribunalet, där hans verksamhet emellertid icke torde blifvit långvarig, enär kort efter danska krigets utbrott staden Wismar 1675 blef af fienden eröfrad.

Väl var han äfven alltjämt ledamot af rådet, men denna stolta institutions glansdagar voro nu förbi. Flertalet regeringsärenden begynte allt mera undandragas dess pröfning för att i

stället handläggas i kabinettskonseljer, som endast bevistades af några få särskildt tillkallade rådsherrar. Det var den nu hos konungen så inflytelserike rikskanslern De la Gardie, som i syfte att på detta sätt undgå all obehaglig opposition och tillika fast trygga sitt eget välde tagit initiativet till denna reform. Men härmed hade han också ytterligare skärpt den misstro och den ovilja, som redan dessförinnan i så hög grad hos många af hans ämbetsbröder voro mot honom rådande. Och då vid 1675 års riksdag under det förenade mäktiga intrycket af de utbrutna krigen, den finansiella nöden och försvarsanstalternas bedröfliga skick en stark förbittring mot den forna förmyndareregeringen och särskildt mot dess främsta medlem rikskanslern yppade sig bland de församlade ständerna, förblefvo ingalunda De la Gardies motståndare i rådet passiva åskådare af händelsernas gång, utan togo fast mera en synnerligen verksam del i de våldsamma anlopp, som nu från skilda håll riktades mot den, som det tycktes, till offer för den gamla styrelsens försyndelser utsedde statsmannen. Äfven Axel Sparre torde nu hafva tillhört oppositionspartiet. Också var han en af de 14 rådsherrar, som den 23 september 1675 till ständerna inkommo med en skrift, däruti de, tagande bestämdt afstånd från rikskanslern, gjorde sig mycken möda att söka ådagalägga, att de alltid arbetat för fredens bevarande liksom ock för fullföljandet af en sund och klok finanspolitik. Meningen var tydlig nog. De åsyftade härmed ej blott att bidraga till störtandet af en förhatlig motståndare utan äfven och framför allt att från sig själfva vältra allt ansvar för den statskonst, som kastat landet så illa förberedt i tvenne farliga krig. Att detta försök likvisst ej skulle rädda dem undan den straffdom, som sträng och obönhörlig väntade Carl XI:s förmyndareregering för dess mångahanda missgrepp, fel och försummelser, skulle en snar framtid utvisa.

Alldeles utan verkan kom emellertid icke de 14 rådsherrarnes skrift att blifva, och Axel Sparre skulle själf på ett helt oväntadt sätt få erfara detta. Hösten 1675 kallades han nämligen, ehuru hittills ej i krigiska värf pröfvad, att med svärdet i hand värja det af fienden hårdt beträngda fäderneslandet, samt förordnades till befälhafvare öfver en i Uppland sammandragen truppstyrka. Det blef nu hans säkerligen föga angenäma lott att få till konungen inberätta, att sedan ifrågavarande skrift under tiden blifvit tryckt och bland allmänheten utdelad, manskapet icke mera visade samma hörsamhet som förut, utan i stället röjde

en betänklig lust att resonera och fråga efter orsakerna till kriget. Det vapen, han varit behjälplig att rikta mot en mäktig motståndare, hade sålunda i självfva verket vändt sig mot honom själf.

Under de närmast följande åren skockade sig molnen allt mer och mer hotande öfver Axel Sparres och hans meningsfränders hufvud. Det aristokratiska välde, hvars hängifna anhängare de från ungdomen varit, åt hvars befästande de ägnat sina bästa krafter och som de också sett uppnå sin höjdpunkt, begynte allt mer visa tecken till upplösning och fall, och den kungliga envåldsmakten allt tydligare framskymta som den blifvande arftagaren. Härtill kom, att reduktionen numera bedrefs med helt annan kraft än förut, och att sålunda för dem jämväl svåra ekonomiska bekymmer sällade sig till de politiska. Allt röjde med fruktansvärd klarhet, att en ny tid randades. Axel Sparre var dock själf nog lycklig att ej behöfva bevittna den stolta makts slutliga undergång, som han så troget och väl tjänat. Nyss återkommen från ett besök hos konungen på krigsskådeplatsen insjuknade han och afled kort därefter den 16 april 1679 nära 59-årig å sin gård Sundby i Södermanland.

Den tid, hvarunder Axel Sparre hufvudsakligen lefde och verkade, var utan tvifvel den svenska aristokratiens mest lysande period. Den ärofulla del denna aristokrati tagit i skapandet och befästandet af Sveriges stormaktsvälde, de stora rikedomar den samlat, den mängd af viktiga ämbeten den förenat i sin hand, allt hade samverkat att förläna denna klass en myndighet och ett inflytande, som snart nådde en för samhället i dess helhet hotande höjd. Men äfven för aristokratien själf kom detta öfvermått af makt att medföra sin stora fara. Öfvermod, själfsvåld, egennytta, hänsynslöshet blefvo allt mera kännetecknande egenskaper för de svenska stormännen, och de beträdde sålunda med lättsinnig sorglöshet den stig, som skulle leda till ekonomisk ruin och politisk undergång. I såväl fel som förtjänster framstår härvid Axel Sparre som en fullödig representant för sin tid och sin kast. Mångsidigt användbar, kraftfull, nitisk och driftig tjänade han i sin styrkas dagar med utmärkelse sitt land på skilda områden af dess civila förvaltning, och då dess gränser af fienden hotades, tvekade han ej, ehuru en numera till åren kommen man, att skynda till vapen för att värna dess frihet och oberoende. Men härjämte finnes han ock, i likhet förvisso härutinnan med de flesta af sina ämbetsbröder, hafva väl förstått att begagna sig af sin ställning som regeringsledamot

för att tillgodose sina enskilda intressen på det allmännas bekostnad och tillika åtminstone vid ett tillfälle hafva lagt i dagen ett öfversitteri och en brutalitet, som äfven på denna vid uppträden af nämnda art ej ovana tid, förmådde uppväcka en storm af ovilja bland samhällets öfriga lager, och som i sin mån bidrog att gräfva det svenska stormansväldets graf. Att han icke varit en man af ädla och upphöjda tänkesätt torde nogsamt häraf framgå, men hvilka hans fel än varit, bör det icke förgätas, att han äfven inlagt betydande förtjänster såväl om riket i allmänhet som särskildt om dess hufvudstad, där han också efterlämnat minnet af en »berömlig öfverståthållare».

Axel Sparre hade vid 25 års ålder knutit hymens band med riksskattmästaren Gabriel Bengtsson Oxenstiernas 28-åriga dotter Margareta. Sedan hon efter 8 års äktenskap aflidit, trädde han 6 år senare åter i brudstol med Beata Stenbock, som var nära 20 år yngre än sin gemål och äfven i mera än tre decennier fick öfverlefva honom. 6 barn föddes i det första giftet, 9 i det andra. Af de 9 sönerna blefvo 2 fältmarskalkar och tillika grefvar, en af dem jämväl riksråd.

Friherre Bernhard Otto Rehbinder till Uddrich.

Af C. M. V. Rehbinder.

Född i Reval den 21 nov. 1662, var han son af landtrådet i Estland frih. Otto Rehbinder till Uddrich, hvilken såsom öfverste för det af honom på konung Karl XII:s befallning uppsatta Jenviska reg:tet mycket utmärkte sig under kriget i Östersjöprovinserna 1701—1704, i hans första gifte [1] med friherrinnan Gerdruta Helena von Tiesenhausen af en gammal i Estland och Livland mycket utbredd ätt, som 1654 erhöll svensk friherrlig värdighet, men som icke tagit introduktion på svenska riddarhuset.

Bernhard Otto Rehbinder uppgifves hafva börjat sin militära bana 1680 den 4 april såsom fänrik vid Närkes och Värmlands reg:te, för hvilket hans farbroder Reinhold var öfverste, men egendomligt nog återfinnes han icke i nämnda reg:tes rullor. Han blef emellertid s. å. den 4 juni fänrik vid Lifgardet samt löjtnant därstädes 1683 den 13 aug. Han skulle dock icke länge stanna i fäderneslandet, hans öde förde honom på andra vägar.

Den 18 sept. 1688 skrifver han från Stockholm till sin fader på Uddrich, att redan samma höst skulle af de i Pommern varande trupperna 4,000 man försändas till Holland [2], att många officerare anmält sig att deltaga i denna expedition samt, att om han kunde anskaffa 100 dukater, ville han förhjälpa sin broder Fabian Vilhelm [3] till att få anställning såsom löjtnant vid expe-

---

[1] Otto Rehbinder var gift 2:a 1699 $^{7}/_{3}$ med sin sons Gustaf Magnus' svägerska Margaretha Elisabeth von Bellingshausen, begrafven 1704 $^{8}/_{1}$, dotter af landtrådet i Estland Herman von Bellingshausen till Bremen, Majdel och Resthoff och friherrinnan Euphrosyne Sophia Taube till Carlöö N:r 34.

[2] För att deltaga i det då pågående kriget mot Ludvig XIV af Frankrike.

[3] Fabian Vilh. Rehbinder till Uddrich, f. i slutet af 1660-t., slutligen öfverste för ett holländskt inf. reg:te i Utrecht, död ogift i Reval 1746 $^{4}/_{12}$.

FRIHERRE BERNHARD OTTO REHBINDER TILL UDDRICH,
FÖDD 1662 † 1743.

(OLJEMÅLNING AF OKÄND MÄSTARE.
TILLHÖR RIKSGREFVEN H. E. C. REHBINDER Å UDDRICH.)

FRIHERRINNAN CHRISTINE MARGARITE REHBINDER.

(OLJEMÅLNING AF GEORG CASPAR V. PRENNER.
TILLHÖR FRIH. C. M. V. REHBINDER, VÄSTERVIK.)

22 maj 1720) samt riddare af den gamla förnämliga Annunciata-orden, hvilken hölls i sådant anseende, att hvarje medlem däraf kallades af konungen »kusin» och af alla andra »excellens». Han är den ende svensk (af icke kunglig börd), som varit riddare af denna orden.[1]

Bernhard Otto Rehbinder var en utmärkt skicklig organisatör och omorganiserade fullständigt den sardinska armén, öfver hvilken han under många år förde högsta befälet. Den 1 sept. 1730 erhöll han konung Victor Amadeus' fullmakt såsom marskalk af Sardinien,[2] hvilken fullmakt, affattad på italienska, är utfärdad från Rivoli. Den 2 sept. s. å. aflade han ed till konungen för sin nya värdighet.

Konung Victor Amadeus synes han hafva ägnat en varm tillgifvenhet, och då han med anledning af väckt fråga om konungens detronisation uppkallades inför regeringen och såsom en i rådet betydande man ålades att försäkra sig om konungens person samt därefter draga försorg om dess förvarande, vägrade han att fullgöra detta uppdrag under yttrande, att han väl kände sin plikt att lyda, så länge han vore i tjänst, men att då densamma upphörde, visste han också, att verkställigheten af en sådan kommission som den ifrågavarande icke kunde honom åläggas, hvarför han på stället inför regeringen nedlade alla sina ämbeten. Den 27 sept. 1740 var han dock åter i tjänst.

Att han icke helt och hållet afbrutit förbindelsen med Sverige synes däraf, att han den 22 maj 1720 aflät en lyckönskningsskrifvelse (på franska) till konung Fredrik I med anledning af dennes tronbestigning.[3]

»Bernhard Otto Rehbinder var», säger en af hans biografer,[4] »i sitt adoptivfädernesland älskad af sin öfverhet, vördad af medborgare och åtnjöt det största anseende för sin duglighet och tapperhet.»

Såsom under många år bosatt i det katolska Italien, lärer han öfvergått till den katolska religionen.

Han afled i Turin den 12 nov. 1743[5] och begrofs i kyrkan San Spirito, hvarest öfver honom uppsattes en präktig mausolé, å hvilken hans 16 anors vapen anbragtes; näml.:

[1] Enl. uppgift af grefve F. U. Wrangel.
[2] Orginalet skrifvet på pergament finnes i författarens samling.
[3] Orginalet i Riksarkivet.
[4] Johan Adam Rehbinder.
[5] Enl. officiella handlingar från Turin, således icke 1742, som af Anrep m. fl. uppgifves.

Fäderne:	Möderne:
1. Rehbinder.	1. von Tiesenhausen.
2. von Hahnebom.	2. Taube till Carlöö.
3. von Vietinghoff.	3. von Rosen.
4. von Strijk.	4. von Stahl.
5. von Uexkull.	5. Taube till Maijdell.
6. von Vietinghoff.	6. von Dohna.
7. Baron Uexkull.	7. von Uexkull.
8. von Giltzen.	8. Anrep von Heel.

Man vet icke, när Bernhard Otto Rehbinder gifte sig första gången. Hans maka, frih:an Rehbinder, f. von Neuburg af tysk adel, lefde 1732 den 1 maj i Turin, då hon förklarar, att hon, efter erhållen visshet om att hennes dotter grefvinnan de Verne — gift med grefve Josephe Scoglia de Verne — aflidit utan att efterlämna något testamente angående sin hemgift, vill bibehållas vid sin rätt att ärfva allt, det henne lagligen tillkomme, men att hon icke anser sig »för närvarande» böra vidtaga andra åtgärder i detta afseende, till förekommande af förvecklingar och missförstånd mellan henne och grefvinnan de Vernes fader marskalken baron Rehbinder.

Marskalkinnan friherrinnan Rehbinder, född von Neuburg, var antagligen död 1737 den 18 okt., då Bernhard Otto Rehbinder i Turin upprättade sitt testamente, i hvilket han gjorde sin broder Fabian Vilhelm, som då var öfverste för ett holländskt reg:te i Utrecht, till sin universalarfvinge. 1739 den 24 maj gifte sig den åldrige fältmarskalken med den sjuttonåriga, sköna grefvinnan Christina Margaretha di Piossasco, dotter till Marcel, grefve di Feys, di Piossasco, Volvere et Piobis, af en urgammal förnämlig piemontesisk ätt.

Året efter fältmarskalkens död ingicks i Turin, den 22 mars 1744, »Une convention entre S. E. messire Fabian Guillaume Rehbinder, héritier de feu S. E. messire le Baron et Maréchal Rehbinder son frère et S. E. Madame la Baronne Christine Marguérite Piossasco, veuve de sa d:te Ex:ce Monsieur le Maréchal Rehbinder».

Vid denna underhandling med sin svägerska företräddes Fabian Vilhelm Rehbinder af sin systerson, löjtnanten vid generalmajor le Guis reg:te i Holland Peter Otto von Stiernhielm[1], enligt fullmakt, daterad Utrecht den 17 dec. 1743.

Kompromissrätten, som skulle förrätta arfskiftet, sammanträdde i marskalkinnan Rehbinders bostad, som var i markis

[1] Son af kaptenen Georg Erik von Stiernhielm till Wasula, som stupade vid Ljesna 1708 $^{29}/_{9}$, och frih:an Charlotta Dorothea Rehbinder, dotter af frih. Otto Rehbinder och hans första hustru, f. von Tiesenhausen.

Prieros palats, och utgjordes af: Hans Maj:t Konungens delegerade, senatorn grefve Normis de Pollon, kungl. notarien och prokuratorn i den höga senaten Jacques Josèphe Bonafide och staden Turins rådmän, hvarjämte såsom vittnen närvoro: baron Charles César Coardi de Carpené, grefve Josèphe Scoglia de Verne och grefve Jacques de Piossasco.

Enligt nämnda rätts beslut skulle marskalkinnan Rehbinder erhålla sin genom äktenskapskontraktet af den 23 maj 1739 bestämda hemgift af 50,000 livres samt dessutom två inteckningar om tillhopa 55,000 livres, som marskalken i lifstiden ägt, hvilket allt Fabian Vilhelm Rehbinder i egenskap af arfvinge afhände sig, hvarvid full äganderätt medgafs änkemarskalkinnan, som fritt skulle disponera dessa 105,000 livres. I öfrigt skulle hon behålla alla de smycken, juveler, silfversaker, möbler m. m., som voro omnämnda i äktenskapskontraktet, äfvensom de juveler, hon erhållit i gåfva af sin man under hans lifstid, och hvilka uppräknas i en förteckning af den 20 juni 1740, undertecknad och med sigill bekräftad af »salig fältmarskalken», hvilka effekter Fabian Vilhelm Rehbinder genom sitt ombud helt och hållet öfverlåter till änkemarskalkinnan under full äganderätt, och förklarar frih. Rehbinders ombud, att han till sig tagit åtskilliga närmare bestämda juveler och smycken. Dessutom fritogo frih. Rehbinders ombud och änkemarskalkinnan ömsesidigt hvarandra från alla andra pretentioner i öfrigt. Slutligen befriades frih. Rehbinder från de anspråk, som fröken Rose di Piossasco kunde hafva på honom genom ett i systerns äktenskapskontrakt af »salig fältmarskalken» till henne gjordt legat af 12,000 livres, som skulle till henne utbetalas såsom hemgift, när hon med hans samtycke trädde i gifte, och åtog sig änkemarskalkinnan, att till sin syster vid hennes giftermål utbetala nämnda summa, till hvilket arrangemang fröken Rose di Piossasco, som var närvarande, lämnade sitt bifall.

Det framgår icke af kompromissrättens protokoll, huru mycket i öfrigt fältmarskalken lämnade efter sig, men hans förmögenhet ansågs vara mycket stor.

Med ifrågavarande uppgörelse tyckes det, som om arfsfrågan efter fältmarskalken skulle hafva varit reglerad för alltid, men det vill synas, som om Fabian Vilhelm Rehbinder eller hans arfvingar aldrig lyckats utbekomma hvad honom af arfvet rätteligen tillkom.

I okt. 1799 skrifver nämligen kammarherren frih. Fredrik Anton Gottlieb Jaroslaw von Prittwitz till Oel i Schlesien till sin svåger riksgrefven Gustaf Didrik Rehbinder till Uddrich (bro-

ders sonson till fältmarskalken)[1], att han tror, att man med anlitande af högt uppsatta personers bistånd skulle kunna erhålla något af arfvet efter fältmarskalken, och samma månad utfärdar Gustaf Didrik från Uddrich fullmakt för von Prittwitz att af fältmarskalken B. O. Rehbinders änka, född di Piossasco, eller andra hans arfvingar, söka utbekomma hans lagliga del af arfvet. von Prittwitz skulle för sitt besvär erhålla $^1/_3$ af allt hvad han lyckades utbekomma, men i händelse af misslyckande skulle han icke hafva att fordra någon ersättning.

Man vet icke med visshet, huru denna sak aflöpte, men enligt en tradition inom estländska grenen af ätten skulle, sedan von Prittwitz i ofvan angifna ärende anländt till Turin, änkemarskalkinnan hafva låtit honom förstå, att han så fort som möjligt borde lämna staden, emedan hans lif eljest sväfvade i fara. Det förefaller sannolikt, att von Prittwitz låtit skrämma sig och afstått från fullföljandet af sitt uppdrag, ty veterligen[2] har släkten aldrig erhållit något annat af arfvet efter fältmarskalken än det s. k. »Rehbinderska palatset» på domplatsen i Reval, som han ägde, och hvilket efter Fabian Vilhelms död öfvergick till brodern Gustaf Magnus, i hvars ättegren det sedan gick, till dess det 1894 exproprierades af ryska staten, som å den plats, där det legat, låtit uppföra en grekisk-ortodox katedralkyrka.

Originalet till det här reproducerande porträttet af Bernhard Otto Rehbinder finnes på familjestamgodset Uddrich i St. Catharinen s:n i Estland, tillhörigt riksgrefven Henrik Carl Edvard Rehbinder.

Porträttet af frih:an Margaretha Christina Rehbinder, född di Piossasco, har länge förvarats på Wasula nära Dorpat i Livland hos familjen von Stiernhielm, som erhållit det efter hennes död, men skänktes 1903 till författaren af herr Nicolai von Stiernhielm, sonsons son af den Peter Otto von Stiernhielm, som var sin morbroder Fabian Vilhelm Rehbinders ombud vid arfskiftet mellan honom och änkemarskalkinnan Rehbinder i Turin 1744. Porträttet är å baksidan signeradt: Georg Gasp. de Prenner[3] f. Torino 1739.

[1] v. Prittwitz var gift med riksgrefvinnan Fredrika Helena Vilhelmina Rehbinder, dotter af frih. (romerske riksgrefven) Otto Magnus Rehbinder i hans 2:a gifte med frih:an Sophia Dorothea von der Pahlen.

[2] Enl. uppgift af estländska medlemmar af ätten Rehbinder.

[3] f. i Wien omkr. 1720 † i Italien 1766; son till Anton Joseph von Pr., målare och berömd kopparstickare, f. Wien 1698 † 1761. Släkten Prenner skall enligt Nagler vara af svenskt ursprung.

En maskeradbal på Stockholms slott 1692.

Meddelande af **Otto Bergström.**

När man läser i konung Carl XI:s dagbok,[1] förefaller det, som om lifvet vid hofvet den tiden hade varit ganska enformigt och utan några s. k. större fester eller tillställningar. Konungen var nästan beständigt på resor inom landet och därunder sysselsatt än med att mönstra och exercera de olika regementena eller delar däraf och än, framför allt, med att jaga björn och annat vildt. Esomoftast skötos vargar, lodjur och älgar äfven i Stockholms omedelbara närhet såsom på Valdemarsön (nu kungl. Djurgården), på Djurgården (trakten af nuv. Karlberg) eller på Lidingön. Sedan prins Fredrik af Holstein i november 1687 kommit till Stockholm, blef denne ofta konungens reskamrat på mönstringarna och jaktfärderna, därunder gästande än den ene än den andre. Den 3 januari 1689 omnämner dock konungen i sin dagbok, att han jämte änkedrottningen och prins Fredrik voro på Ulriksdal, »hvarest lektes et Wärdskap». Prins Fredrik reste emellertid hem i juli 1690, men återkom i december 1691, åtföljande sin moder hertiginnan af Holstein, syster till drottning Ulrika Eleonora.

För att på något sätt roa och förströ de främmande höga gästerna beslöt man sig vid hofvet för att på slottet anordna en fest med supé och maskeradbal, eller såsom det då kallades ett »Wärdskap». Konungen skrifver i sin dagbok därom sålunda: »Wärdskapen som stod den 3 Februarii [1692] bestod uti 45 par, hvilket gör 90 personer ihop, hvilka åto vid 5 bord; vid det första bordet sutto 42 personer och vid de andra 4 borden, vid hvart bord 12 personer, häribland är intet räknadt värd och värdinna, 12 huspigor och några och femto husdrängar. Enke-Drotningen var Ungerska och Herr Kongl. Rådet gref Benct Oxenstjerna var Unger. Regerande Drottningen och Hennes Höghet voro

[1] Tryckt i Hernösand 1808.

resande personer. Jag var Waterlands Bauer och hade til maka Fru Blum. Prins Carl var Muscoviter och hade til maka Fröken Wrede. Prinsessan Hedvig var Waterlands Burin och hade Prins Fredric til maka. Prinsessan Ulrica var Dahlkulla.»

Så lyder i korthet beskrifningen på denna tillställning. I Lagerbring-Gjörwellska papperen i Kungl. Bibliotekets manuskriptsamling finnes emellertid en samtida handling,[1] som närmare redogör för huru festen aflupit och huru alla voro maskerade. En lista på de personer, som skulle inbjudas, upprättades. Mer än 40 par kunde ej rymmas i den lokal, där festen skulle äga rum. Alla de som blifvit upptecknade på listan kallades att den 25 januari på eftermiddagen infinna sig i H. M. regerande drottningens rum på slottet för att erhålla besked huru hvar och en skulle vara kostymerad och maskerad. De tillsagda infunno sig och alla underrättades om sina kostymer och masker. Listan öfver de damer, hvilka hvarje kavaljer skulle föra till bords, samt öfver placeringen vid borden och platsen i processionen upplästes. Dagen för festen bestämdes till den 3 februari, då alla »förklädde» kl. 7 e. m. åter skulle infinna sig i Hennes Maj:ts rum. Till värd hade utsetts grefve Gustaf Gabrielsson Oxenstierna[2] och till värdinna jungfru Stina Rosenhane.[3] Till deras biträde vid serveringen och för att uppvakta gästerna utvaldes 13 adelsjungfrur till »huspigor» och omkring 40 adelsmän till »husdrängar».

När nu den till »wärdskapet destinerade afton» var kommen, samlades huspigor och drängar hos värdinnan jungfru Stina Rosenhane i fältherrens hus på Riddarholmen.[4] Därifrån följde de värden och värdinnan upp på slottet i unga drottningens rum. Efter hand inställde sig där alla gästerna, och när den brokiga skaran var samlad, öppnades unga drottningens kammare, och ut trädde den lille Thure Ribbing[5], klädd såsom postiljon och blåsande i ett posthorn. Därpå följde H. M. drottningen och H. H. furstinnan af Holstein, maskerade och klädda såsom resande personer och gående under en stor parasoll, hvilken bars af unge herr Fleming, »klädder i en Schare». De höga resande, hvilkas släp och bagage buros af några små »Scharebarn», gingo några gånger upp

[1] Amanuensen fil. doktor K. H. Karlsson har gjort författaren uppmärksam på densamma.
[2] F. 1648. Öfverste. † 1697.
[3] F. 1640, † 1703.
[4] Wrangelska huset, nu Birger Jarls torg n:o 16.
[5] F. 1683, † ss. öfverstelöjtnant i fransk tjänst.

och ned genom salen »och hela den förklädda hopen». De höga resande damerna läto sina respass uppläsas och ur deras kappsäckar, som öppnades, sprungo lefvande fåglar, kattor och hundar. Därpå marscherade värden och värdinnan med allt sitt husfolk och »Taubris» framför sig öfver rikssalen genom änkedrottningens rum, biblioteket och gröna gången in i den stora fyrkanten, som var praktfullt dekorerad och upplyst med mer än 700 vaxljus. Midt i salen stod ett »utringdt» bord för 40 personer och kring detsamma stodo, en aln upphöjda, fyra mindre bord »likasom halfmånar», hvart och ett beräknadt för 12 personer. Bakom dessa smärre bord voro fyra skänkar uppsatta och två läktare byggda för musikanterna. Platser voro reserverade för främmande ministrar och andra förnäma åskådare. Utanför dörren till matsalen hängde en krans och en sköld, på hvilken tre kronor voro målade och inskriften: »itt Leeker Betken».[1] Alla »traktamenterna» uppburos och ordnades. De bestodo bl. a. af 125 rätter mat och 28 pyramider med konfekt, af hvilka 12 stycken hade »8 etagers höjd». Husdrängar och pigor posterades på sina platser och vid de stolar, där de skulle uppvakta.

Då nu allt var klart till festmåltidens intagande, började den stora processionen från unga drottningens rum att sätta sig i gång i den ordning sekreteraren Johan Schmedeman[2] uppropade enligt listan. »Det ringaste paret, nämligen judarne» heter det i beskrifningen, började tåget, som slöts af de förnämste eller romarne.

Samma väg togs som då värden och värdinnan med sitt följe gingo ut i »fyrkanten» för att tillse, om supén var färdig att serveras. Alla de rum, genom hvilka tåget passerade, voro skarpt upplysta och till trängsel fyllda af en myckenhet annat folk, som inbjudits eller erhållit tillstånd att beskåda ståten. När processionen kommit in i den stora fyrkanten, satte sig alla, hvar en kavaljer med den dam han förde, strax till bords »utan den ringaste confusion». Placeringen började vid det femte bordet närmast dörren, till dess alla platserna vid borden blefvo fullsatta. Musiken stämde upp och spelade sedan nästan oafbrutet under hela måltiden. Värd och värdinna gjorde allt för att roa och förpläga sina höga gäster, hvilka ock därför gjorde sig »träfveligt lustige». Hvad och huru mycket man drack, nämnes ej i beskrifningen.

Alla åskådare fingo, så länge måltiden pågick, promenera genom salen, men sedan de gjort en tur rundt kring borden, fingo de gå ut igen.

---

[1] Ein lecker Bissen?
[2] F. 1652, † 1713 såsom kansliråd.

Sedan man suttit till bords i två timmar, var supén intagen, och alla stego upp. Drottningarna, hertiginnan af Holstein och »fruntimbret» drogo sig tillbaka in i unga drottningens rum, som lågo närmast salen, och konungen med största delen af kavaljererna in i sina rum. Därefter satte sig uppvaktarne till bords och intogo sin måltid, hvilket gick mycket fortare. Sedan härefter borden och »allt annat» blifvit utburna, kommo alla gästerna åter in i salen. Musiken spelade upp till dans, och värden med värdinnan samt husdrängar och pigor öppnade balen, i hvilken sedermera hvarje par af gästerna deltog, så långt utrymmet medgaf. Efter första dansen kom kammarherren friherre Carl Axelsson Sparre [1], som föreställde värdfolkets son, in »en Grotesque» och roade sällskapet med några »Chiquers dansande» samt efter honom en hop zigenarbarn, som sprungo omkring och utdelade åt konungen, drottningarna och hertiginnan m. fl. några vers, hvari dem spåddes all möjlig lycka. En stund därefter satte sig unga drottningen, hertiginnan och några andra damer samt riksmarskalken grefve Johan Stenbock att spela kort, under det att hela det öfriga sällskapet fortsatte att dansa och roa sig ända till kl. 6 om morgonen, då samtliga närvarande ordnade sig i samma procession som aftonen förut och gingo tillbaka till H. M. änkedrottningens rum, hvarest man åter tog sig en sväng till kl. 7, då alla skildes åt »wäll trötte och wälförnöjde».

I beskrifningen öfver »wärdskapet» finnes en »lista på alla förklädda personer, som de sutto till bords». Af densamma synes, att det hufvudsakligen var de olika nationernas klädedräkter och de svenska nationaldräkterna, som buros. Högst afvikande därifrån voro dock de par, som föreställde ankor [2] och ejdervättar. Konungen omtalar i sin dagbok väl huru han själf, men ej huru hans dam var klädd. Ej heller omnämnes prins Fredriks kostym, men väl hans dams, prinsessan Hedvig Sofias. Det har synts mig vara af intresse att i noter närmare utleta och biografiskt angifva de på listan upptagna gästerna, och detta torde i de flesta fall hafva lyckats, ehuru ju kanske dock ett eller annat misstag därvid blifvit begånget. Då de uppvaktande husdrängarne och huspigorna äro upptagna med endast sina tillnamn, kunna dessa med mindre bestämdhet angifvas; de kunna nämligen vara likaväl

---

[1] F. 1648, † 1716 ss. kammarherre. Var jämnårig med värden och således väl gammal för att framställa värdens son.

[2] Hade maskeraden ägt rum under 1907 års vinter, lider det väl inte tvifvel hvad prinsessan Catharina för sin ankkostyms skull blifvit kallad.

den ena som den andra. Den omnämnda listan har nedanstående utseende med undantag af hänvisningarna till noterna.

Ett par Romare . .	Öfverste Spens [1]	Grefvinnan Starenberg [2]
Ett par Ungrare . .	Grefve Bengt Oxenstierna [3]	H. Maij:th Enkedrottningen [4]
Ett par Espaniorer .	Axel Wachtmeister [5]	Jungf: Maria Horn [6]
Ett par Polacker .	Magnus Flemming [7]	Jungf: Hedvig Posse [8]
Ett par Muschoviter	Prins Carl [9]	Frök: Wrede [10]
Ett par Turkar . .	Öfverstel: Unger [11]	Jungf: Hedvig Mörner [12]
Ett par Persianer .	Gustaf Cronhielm [13]	Frök: Nora Oxenstierna [14]
Ett par Indianer . .	Mareschal Rosenhane [15]	Jungf: Greta Horn [16]
Ett par Morianer .	Grefve Starenberg [17]	Frök: Agneta Wrede [18]
2 par Ostindiefarer .	Öfverste Liwen [19]	Princess: Maria [20]
	Thessin [21]	Fru Anna Maja Soop [22]
2 par Holländska skieppare	Major Faltzburg [23]	Jungf: Anna Beata Ehrensteen [24]
	Benkentide [25]	Jungf: Edla Marschalck [26]

---

[1] Jacob. F. 1656, † 1721 ss. grefve o. Kungl. råd.
[2] Clara Cecilia Rindsmaul, gift med kejserliga sändebudet grefve Starenberg.
[3] F. 1623, † 1702. Riksråd och kanslipresident.
[4] Konung Carl XI:s moder.
[5] Generalmajor. F. 1646, † 1699 s. grefve o. fältmarskalk.
[6] Maria Barbro, kammarfröken hos prinsessan Hedvig Sofia; † 1725. Gift 1716 med grefve Nicodemus Tessin.
[7] Friherre. Löjtnant vid Drabanterna. F. 1655, † 1718 s. öfverstelöjtnant.
[8] Hedvig Charlotta Posse till Hedesunda. Hoffröken. F. 1667, † 1725.
[9] Sedermera konung Carl XII.
[10] Sofia. F. 1676, † 1708. Gift 1707 med fältmarskalken grefve Erik Sparre.
[11] Niklas Alexander von Ungern-Sternberg. F. 1654, † 1721 ss. generallöjtnant.
[12] Hoffröken. F. 1672, † 1753. Gift 1692 med grefve Claes Ekeblad.
[13] Kammarherre hos prins Carl. F. 1664, † 1737 ss. grefve o. president.
[14] Grefve Bengts dotter Eleonora Christina. F. 1674, † 1715. Gift 1706 med frih. Joh. Rosenhane.
[15] Johan. Hofmarskalk hos drottningen. F. 1642, † 1710.
[16] † 1694. Syster till Maria Barbro, se ofvan.
[17] Franciscus Ottocarus. Kejserligt sändebud: † 1699 $^{21}/_{10}$ i Sthlm.
[18] F. 1674, † 1730. Gift 1693 med grefve Axel Johan Lillje.
[19] Bernhard Reinhold. Öfverste vid lifgardet. F. 1651, † 1703 ss. generallöjtn.
[20] Hertig Adolf Johans dotter Maria Elisabet. F. 1663, † 1748. Gift med Christ. Gottl. von Gersdorff.
[21] Nicodemus, d. y., kammarherre hos änkedrottn. F. 1654, † 1728 ss. grefve o. öfverstemarskalk.
[22] F. 1660, † 1735. G. 1:o med grefve Axel Wachtmeister; 2:o med grefve Carl Gyllenstierna.
[23] Axel. F. 1645, † 1728 ss. friherre o. landshöfding.
[24] F. 1669, † 1703. Gift 1696 med grefve Arvid Bernhard Horn.
[25] Berkentin. Prins Fredriks af Holstein kammarjunkare.
[26] Okänd.

3 par daalekarlar .	Unge grefve Oxenstierna [1]	Printsess Ulrika [2]
	Grefve Gyllenstolpe [3]	Jungf: Catarina Ebba Horn [4]
	Bulau [5]	Fröken Maria Gyllenstierna [6]
2 par Smålandsbönder	Grefve Wrede [7]	Grefv. Leonora Leijonhufvud [8]
	Wensflöth [9]	Fru Christina Arfwidsdotter [10]
	Konungen [11]	Fru Cathrina Blome [12]
	Prints Fredrick [13]	PrintsessHedvigSophia [14]
2 par foringar . . .	Riksmarschalken Stenbock [15]	Fru Negendankin [16]
	Carl Soop [17]	Fröken Lotta Oxenstierna [18]
1 par Resande . .	Regerande drottningen [19]	HertiginnanafHolstein [20]
2 paar ancker . . .	Marschalck Bagge [21]	Printsess Catharina [22]
	Gustaf Snolschi [23]	Jungf: Maja Soop [24]

[1] Grefve Bengts son Erik. F. 1678, † 1706 ss. kapten.

[2] Ulrika Eleonora. F. 1688, † 1741. Drottning i Sverige 1719. Gift 1715 med prins Fredrik af Hessen-Cassel, sed. konung Fredrik I.

[3] Nils Gyldenstolpe. Hofkansler. F. 1642, † 1709 ss. kanslipresident.

[4] F. 1668, † 1736 ss. hofmästarinna. Gift 1708 med riksrådet frih. Axel Banér.

[5] Hofmarskalk hos hertiginnan af Holstein.

[6] Grefve Christoffers dotter Maria Gustafva, f. 1672, † 1717. Gift 1693 med grefve Carl Bonde till Björnö.

[7] Fabian. F. 1641, † 1712. Kungl. råd o. president.

[8] Hedvig Eleonora Lewenhaupt, † 1699. Gift 1675 med ryttmäst. frih. Ture Bielke, † 1677.

[9] Siward Wonsfleth. Hofstallmästare hos prins Fredrik af Holstein

[10] Anna Christina Natt och Dag, † 1747. Gift 1686 med öfverståth. grefve Knut Posse.

[11] Konung Carl XI.

[12] Kammarherre Gustaf von Snoilskys 2:a fru, † 1692.

[13] Prins Fredrik af Holstein. F. 1671, † 1702. Gift 1698 med sin dam.

[14] F. 1681, † 1708. Gift 1698 med sin kavaljer.

[15] Grefve Johan Gabriel. F. 1640, † 1705.

[16] Af hollsteinsk, adlig ätt. Antagligen hofmästarinna hos hertiginnan af Holstein.

[17] Kammarherre hos drottningen. F. 1659, † 1711 ss. landshöfding.

[18] Grefve Bengts dotter Catharina Charlotta f. 1672, † ogift 1727.

[19] Ulrika Eleonora. F. 1656, † 1693.

[20] Fredrika Amalia. Drottningens syster.

[21] Peder. Hofmarskalk hos änkedrottningen. F. 1636, † 1712.

[22] Pfaltzgrefven Adolf Johans dotter. F. 1661, † 1720. Gift 1696 med grefve Christoffer Gyllenstierna.

[23] Kammarherre von Snoilsky. F. 1646, † 1695. Konungen förde hans 2:a fru.

[24] Maria Eleonora. Hoffröken, † 1694.

Ett par Eideerfetten	Gref. Carl Gyllenstjerna [1]	Grefvinnan Gyllenstolpe [2]
Ett par Swaber . .	Envoien Obergh [3]	Grefvinnan Wrede [4]
Ett par Tyroler . .	Capt. Lilliehöök [5]	Fröken Juliana Oxenstierna [6]
2 par Uplandsbönder	Öfverstelöjtn. Posse [7]	Grefin Beata Köningsmarck [8]
	Erik Sparre [9]	Jungfr. Görel Sparre [10]
Ett par Rospicker .	Skilling [11]	Grefv. Hedvig Stenbock [12]
2 paar Vingåkrer .	General Fersen [13]	J. Stina Horn [14]
	Öfverste Fersen [15]	Grefv. Märta Sparre [16]
2 par Sörmelands bönder , ...	Gustaf Hård [17]	Grefv. Magdal. Stenbock [18]
	Carl Palmquist [19]	Frök. Stina Fleming [20]
2 par Rekarebönder	Grefve Christoffer Gyllenstierna [21]	Frök. Märta Torstensson [22]
	Magnus Palmquist [23]	Fru Beata Arfwidsdotter [24]

---

1 Änkedrottningens öfverstemarskalk F. 1649, † 1723 ss. president.

2 Margareta Ehrenstéen. F. 1659, † 1721. Gift 1676 m. grefve Nils Gyldenstolpe.

3 Lüneburgskt sändebud. Tog afskedsaudiens 1692 13/5.

4 Brita Cruus till Gudhem. F. 1652, † 1716. Gift 1672 med grefve Fabian Wrede.

5 Johan, † 1694.

6 Grefve Bengts dotter Märta Juliana. F. 1680, † ogift 1728.

7 Knut, † 1714 ss. grefve, kungl. råd o. öfverståthållare i Stockholm.

8 Beata Elisabet von Königsmarck f. 1637, † 1724. Gift 1655 med riksrådet grefve Pontus Fredrik de la Gardie, f. 1630, † 1692.

9 Friherre; † 1708 ss. generalmajor i venetiansk tjänst.

10 Syster till sin kavaljer. Hoffröken hos drottningen sedan 1683.

11 Måhända Sven Schilling. Öfverstelöjtnant vid Östgöta infanteri.

12 Hedvig Eleonora, † 1714. Gift 1689 med grefve Nicodemus Tessin, f. 1630, †, 1692.

13 Friherre Otto Wilhelm, f. 1623, † 1703 ss. fältmarskalk.

14 Jfr Anrep II: 297.

15 Friherre Reinh. Johan. Öfverste för Västerbottens reg:te. F. 1646, † 1716 ss. grefve o. president.

16 F. 1648, † 1703. Gift 1:o med grefve Leonard Lillje; 2:o med friherre Sten Bielke.

17 Hård till Segerstad. Kammarherre. F. 1654, † 1714 ss. hofstallmästare.

18 Sigrid Magdalena Banér, f. 1671, † 1733. Gift 1691 med löjtnanten grefve Jacob Stenbock, f. 1663, † 1695.

19 Kapten vid Lifgardet, stupade 1701 vid Dünaströmmen ss. öfverstelöjtnant.

20 Hoffröken hos drottning Ulrika Eleonora. F. 1675, † 1703. Gift 1702 med kapten Jesper Cruus till Edeby, f. 1664, † 1702.

21 Öfverståthållare i Stockholm. F. 1639, † 1705.

22 Var dotter till k. rådet grefve Anders Torstensson. Hoffröken hos drottning Hedvig Eleonora, † 1696.

23 Kapten vid Lifgardet. F. 1660, † 1729 ss. friherre o. president m. m.

24 Natt och Dag. F. 1661, † 1712. Gift 1682 med hofjägmästaren frih. Otto Mörner till Morlanda, † 1718.

2 par Skierkarar .	Gref. Stålarm [1] / Jacob Stenbock [3]	Fröken Greta Wrangell [2] / Grefv. Stina Douglas [4]
2 par Lappar . . .	Otto Vellingh [5] / Unge Wreden [7]	Jungf. Greta Sparre [6] / Fru Beata Flemming [8]
Ett par Lifländer .	Öfverste Sjöblad [9]	Fru Greta Hastferd [10]
Ett par Frandsyska bönder	Jean Fleming [11]	Jungfr. Merta Posse [12]
2 par Ziguener . .	Halberstadt [13] / Leonard Posse [15]	Jungf. Eva Olivecrantz [14] / Grefv. Hedvig Horn [16]
Ett paar Judar . .	Hans Rålamb [17]	Jungf: Stina Kurck [18]

Ofvanstående personer sutto vid de fem borden, men värdfolkets plats är ej angifven. Värdens son föreställdes af Carl Axelsson Sparre »en grotesque».

Husdrängar voro:

Leuhusen	Carl Sparre	Major Posse
Durrez	Gyllenstolpe	Major Kruse
Lagercrona	Wrangel	Major Wrangel
Crusbiörn	Carl Arfvidsson Hård	Axel Lillie
Ehrenberg	Hirschenstierna	Hampus Mörner
Renstierna	Lilliehöök	Capt. Sparre
Tegner	Lovfält	Oxenstierna
Lilljestierna	Numers	Ekeblad

[1] Arvid. Kungl. råd. F. 1630, † 1695.
[2] Jfr. Anrep IV: 640.
[3] Löjtnant vid Lifdrabantkåren. F. 1663, † 1695.
[4] F. 1652; lefde ännu 1702. Gift 1680 med öfversten grefve Gust. Ad. Oxenstierna.
[5] Generalmajor. F. 1649, † 1708 ss. general, kungl. råd och grefve.
[6] Måhända generalen frih. Carl Larsson Sparres dotter. Gift på 1690-talet med J. G. Boije till Gennäs.
[7] Grefve Fabians son Carl Casper. F. 1673, † 1710 ss. vice hofmarskalk.
[8] Troligen Sigrid Beata, † 1740. Gift 1692 $^{21}/_{1}$ med kammarherre Sven Ribbing.
[9] Friherre Johan Sjöblad. F. 1644, † 1710 ss. generalfälttygmästare.
[10] Kan möjligen vara Christina Margareta Clodt von Jurgensburg, † 1698. Gift med öfverste Wilhelm Henrik Hastfehr.
[11] Måhända friherre Johan Casimir. F. 1660, † 1714 ss. kommerseråd.
[12] Hoffröken hos änkedrottningen. F. 1667, † 1727. Gift 1696 med major Gustaf Ulfsparre.
[13] Kammarjunkare hos hertigen af Holstein.
[14] Eva Sofia. F. 1670, † 1733. Gift 1692 med kungl. rådet frih. Nils Lilljeroth.
[15] Kapten vid Lifgardet; † 1701 ss. öfverstelöjtnant.
[16] Hedvig Lovisa. Gift 1:o med frih. Thure Sparre, 2:o med frih. Bernh. von Liewen.
[17] Kammarherre hos drottningen. F. 1652, † 1712 ss. vice landshöfding.
[18] F. 1670, † 1736. Gift med generalmajoren grefve Gustaf Oxenstierna, f. 1675, † 1723.

Appelgreen
Lillieström
Törnhjelm
Schönfelt
Renstierna
Funck

Pattkull
2 Ulsparrar
Stuartt
Specht
Duvalt
Fabritius

Två Kurkar
Gustaf Horn
Lilliegren
Törnsköld

Huspigor voro:

2 Possar, 1 Banér, 2 Olivecrantzar, 1 Oxenstierna, 2 Hornar, 1 Mörner, 2 Flemmingar och 1 Cronstierna.

Dessutom voro 12 små barn såsom Starenbergar, Oxenstiernor m. fl. utklädda dels till dalfolk och dels till zigenare. Prinsessan Ulrikas kammarpiga var klädd till dalkulla. Musikanterna voro 24 och munskänkarne 4, hvilka alla voro maskerade och klädda till harlekiner, pierråer och narrar. Summan af alla maskerade och utklädda uppgifves hafva uppgått till öfver 200 personer.

De Geerska familjeporträtt.

I.

Under denna rubrik meddelades i årgångarna II och III af denna tidskrift biografiska upplysningar om åtskilliga medlemmar af den De Geerska familjen och med densamma besläktade personer, hvarjämte bifogades reproduktioner af porträtt. Dessa porträtt innehafvas af friherre Carl De Geer å Leufsta.

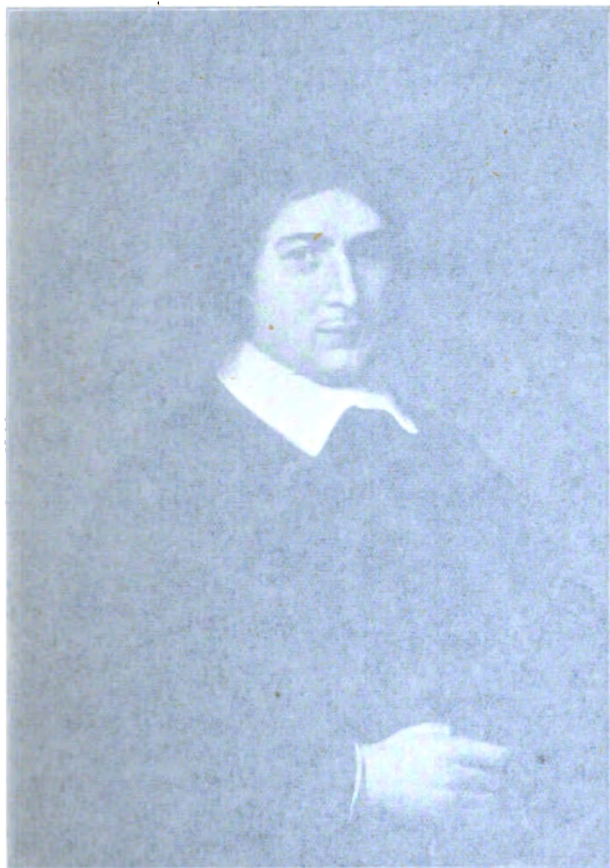
Emellertid finnes äfven i Stockholm en betydande och värdefull samling De Geerska familjeporträtt, hvilken samling innehafves såsom fideikommiss af hufvudmannen för friherrliga ätten De Geer till Finspång eller för närvarande af ryttmästaren friherre Gustaf De Geer. I denna samling förefinnas porträtt, delvis af högt konstnärligt värde, utaf man och hustru i hvarje generation från och med ättens stamfader, den till Sverige inflyttade Louis De Geer d. ä., född 1587 och död 1652, till nu lefvande ättemedlemmar. Louis De Geers porträtt är det bekanta af David Beck målade, som af Jeremias Falck graverades. Vidare finnas porträtt målade af Jürgen Ovens, Jan Mauritz Quinckhardt, Henrik van Velthoven, Gustaf Lundberg m. fl. I Oscar Levertins studie öfver sistnämnde konstnär (Stockholm 1902) äro fyra porträtt ur friherre Gustaf De Geers samling reproducerade, alla särdeles vackra prof på Lundbergs konst.

Till de i föreliggande häfte meddelade afbildningarna må fogas följande biografiska data:

1) *Etienne De Geer*, född 1629 i Norrköping, var son till Louis De Geer d. ä. och Adrienne Gérard; han ägde Gimo bruk i Uppland och dog barnlös 1685. Gift med Haster Bernard.

2) *Benjamin De Geer*, född 1634 i Amsterdam, var broder till föregående och dog ogift 1651.

3) Friherrinnan *Fredrika Aurora De Geer*, född grefvinna Taube 1753, var gift med öfverkammarherren friherre Jean Jacques De Geer till Finspång och dog 1806. Mannens porträtt finnes reproduceradt i Levertins ofvannämnda arbete.

ETIENNE DE GEER,
FÖDD 1629 † 1685.
(OLJEMÅLNING PÅ TRÄ AF OKÄND MÄSTARE.
TILLH. FRIH. GUSTAF DE GEER.)

BENJAMIN DE GEER,
FÖDD 1634 † 1651.

(OLJEMÅLNING AF OKÄND MÄSTARE. TILLHÖR FRIH. GUSTAF DE GEER.)

FRIHERRINNAN FREDRIKA AURORA DE GEER,
FÖDD TAUBE 1753 † 1806.

(PASTELL, ANTAGLIGEN AF JONAS FORSSLUND.
TILLHÖR FRIH. GUSTAF DE GEER.)

Om källor vid släktforskning.

Af **Govert Indebetou.**

Intresset för släktforskning börjar vanligen att visa sig i ett kunskapsbegär rörande fädernesläkten. Detta vidgar sig småningom att omfatta äfven möderneslåkten och öfvergår stundom därifrån till med dessa släkter genom giftermål förenade familjer. Steget till att söka kännedom om andra med de föregående ej befryndade släkter är nu vanligen ej långt och sker ofta nog genom studium af en viss sockens, stads eller provins släkter. Genealogien kommer då att utgöra en hittills allt för litet beaktad del af hembygdsforskningen. Eller forskningslusten koncentrerar sig på en viss klass af yrkes- eller ämbetsmän och har då gifvit upphof till många af våra bästa personhistoriska arbeten.

För hvar och en som försöker intränga i genealogiens irrgångar har dock städse en brist på ledning gjort sig gällande. Ofta måste genom okunnighet om bästa sättet att gå tillväga vid undersökningen ifråga en dyrbar tid tillspillogifvas utan något egentligt resultat. Ett famlande efter källor gör sig vanligen gällande. Det är för att afhjälpa denna brist på ledning, som här ett försök göres att i korta drag framhålla några af de källor, som vid släktforskning förtjäna ett beaktande. Utan tvifvel bör äfven samfundets »ändamål att väcka och underhålla intresset för svensk personhistoria, genealogi» m. m. härigenom i någon grad kunna befrämjas.

Man skiljer mellan otryckta och tryckta källor, af hvilka de förra för forskaren äro de viktigaste. De senare äro nämligen mestadels ett återgifvande i ursprunglig eller bearbetad form af de förra.

Den första granskningen bör ägnas släkt- eller familjepapperen, men då sådana förekomma mycket olika, i somliga släkter synnerligen rikligt, i andra nästan intet, kan svårligen någon

beskrifning lämnas härå. Man bör dock akta sig att utan nödig pröfning godtaga de genom traditionen bevarade och vanligen upptecknade berättelserna om en släkts härstamning. Till familjepapperen hör äfven familjetrycket, hvilket för släktforskaren är af stort värde. Tyvärr finnes ej mycket sådant i behåll, ty notifikationskort eller bref om födelser, lysningar, bröllop, dödsfall och begrafningar hafva ej många ägnat tanke på att samla. Till familjetrycket vill jag äfven räkna den mängd af verser, som särskildt under 1700-talet trycktes till bröllop och begrafningar. Den fullständigaste samlingen häraf liksom af likpredikningar finnes i kungliga biblioteket i Stockholm.

Men genealogiens viktigaste handlingar äro dock kyrkoböckerna, detta värdefulla material, som genom människans oförstånd och liknöjdhet, eldsvådor och andra olyckshändelser, på många ställen ohjälpligen förstörts. Redan under medeltiden fördes i klostren kyrkoböcker, men de lämningar vi äga af sådana före början af 1600-talet äro dock helt få. Svenska autografsällskapet utgaf 1894—1897 S:t Nikolai kyrkas i Stockholm vigselbok 1609—1700, hvilken då var Stockholms äldsta kända ministerialbok. Wilhelm Berg har i Samlingar till Göteborgs historia tryckt Göteborgs tyska eller Kristine kyrkas böcker 1624—1774 och Helmer Lagergren Kristinehamns kyrkas böcker 1645—1687. Många äro likväl ej de församlingar som hafva så gamla böcker som de nu nämnda. I Strängnäs stift t. ex. utfärdade biskop Erik Emporagrius 1670 befallning om förande af dop- död- och vigselbok. Genom ett k. cirkulär af den 26 oktober 1883 infordrades till riksarkivet från alla församlingar i riket förteckningar å respektive kyrkoarkiv, hvarför man i riksarkivet lätt kan få upplysningar om hvilka kyrkoböcker, som vid denna tid funnos i behåll. Beklagligtvis synas dock flera äldre böcker äfven efter sagda år förkommit. Att från respektive församlingar erhålla uppgifter ur äldre kyrkoböcker har alltid varit förenadt med svårighet. Det var därför för släktforskaren en stor lättnad, då frågan om upprättande af landsarkiv på Kungl. Maj:ts förslag vid 1898 års riksdag fann sin lösning. På grund däraf har för att uppsamla de lokala myndigheternas äldre arkivalier organiserats tre landsarkiv, hvarjämte enligt 1903 års riksdagsbeslut kom en arkivdepå för Gottland i Visby. Släktforskaren kan därför nu från respektive arkiv mot lösen erhålla af fullt kompetenta personer gjorda utdrag af våra äldre stundom ganska svårtydda kyrkoböcker.

Till landsarkivet i Uppsala hafva arkivalier insändts från Uppsala, Stockholms, Västmanlands och Kopparbergs län.

Landsarkivet i Vadstena har emottagit handlingar från Östergötlands, Älfsborgs, och Skaraborgs län.

Landsarkivet i Lund är redan i besittning af arkivalier från Malmöhus, Kristianstads, Blekinge och Hallands län.

Enligt det ursprungliga förslaget skulle landsarkivet i Uppsala jämväl omfatta arkivalier från Gäfleborgs län och det öfriga Norrland, landsarkivet i Vadstena arkivalier från Södermanlands, Värmlands, Örebro samt Göteborgs- och Bohuslän samt landsarkivet i Lund, Kronobergs, Jönköpings och Kalmar län, men det är ännu oafgjordt, hvarest arkivalier från dessa län skola hamna, då nya arkiv ifrågasatts såväl i Göteborg som i Östersund eller Umeå.

Till Statistiska centralbyrån i Stockholm ingå äfven fr. o. m. 1860 afskrifter af en del ministerialböcker.

Uppgifterna från kyrkoböker kompletteras ofta genom studium af grafstenar och inskrifter. I denna tidskrifts årg. 1905 sid. 117 har redan grafstenarnas betydelse påpekats och ett bättre skydd af desamma förordats. Lyckligtvis äga vi i antikvariskt-topografiska arkivet hos Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien i Stockholm inventarieförteckningar rörande kyrkorna, författade dels vid midten af 1700-talet dels omkring 1830. Dessa förteckningar äro dock mycket olika, beroende på det personhistoriska intresse, som författarne, kyrkoherden, ett konsistorieombud och kyrkovärdarne, voro i besittning af. I arkivet finnas äfven andra afskrifter och afbildningar af grafstenar och epitafier från flera kyrkor. En bland de utförligaste af dessa behandlar Storkyrkan i Stockholm. Respektive domkapitelsarkiv hafva äfven ett exemplar af 1830 års förteckning. I Upplands och Västergötlands fornminnesförenings tidskrifter finnes en stor del af nämnda landskaps grafstenar beskrifna. Likaså innehåller den topografiska litteraturen många spridda uppgifter härom.

Men nästan lika viktiga som kyrkoböckerna äro bouppteckningarna, som förvaras i härads- och rådhusarkiven eller för adlig person och ledamot af svenska akademien i hofrätternas arkiv. Det af släktforskaren mest anlitade af dessa arkiv är Förmyndarkammarens i Stockholm, som från 1670-talet innehåller en väl registrerad samling bouppteckningar, däri jämväl ingår nedre borgrättens arkiv för ofrälse personer som tillhört hofstaten. Bouppteckningarna i häradsarkiven synas före 1770-talet vara ganska

tunnsådda, men registreringen äfven efter sagda tid mindre tillfredställande. Både härads- och rådhusarkiven hafva dock samma fel genom sin svårtillgänglighet, men kommer naturligtvis en ändring till det bättre att ske i den mån arkivalierna inlevererats till landsarkiven. Af städerna i de län, hvilkas äldre handlingar inkommit till landsarkiven, hafva Arboga, Norrköping, och Söderköping fått behålla rådhusarkiven, hvilken rättighet för Malmö och Strängnäs jämväl utsträckts till kyrkoarkiven.

Hofrättsarkivens samlingar af bouppteckningar, som i Svea hofrätt omfatta tiden fr. o. m. 1737, äro de lättast tillgängliga, försåvidt bouppteckningarna ej inlämnats förseglade, i hvilket fall endast den, som med den döde kan styrka släktskap, får rättighet att bryta förseglingen. I Göta hofrätt finnas enstaka bouppteckningar från 1600-talet och början af 1700-talet, men äfven för senare tid är samlingen långt ifrån fullständig.

En annan viktig urkund är mantalslängderna, som finnas eller åtminstone funnits i två exemplar, det ena i kammararkivet och det andra i respektive länsstyrelses arkiv. Öfverståthållareämbetet för uppbördsärenden har öfverlämnat längderna till Stockholms stads arkiv, där en synnerligen välkommen registrering tagit sin början och nu omfattar åren 1726, 1729, 1730, 1731, 1736, 1739, 1740, 1741, 1743, 1754, 1755, 1760, 1770, 1780, 1790, 1800, 1810, 1820, 1830 och 1831. För midten af 1800-talet finnas inom uppbördsverket upprättade register öfver de skattdragande och fr. o. m. 1882 ett i litografiskt öfvertryck utgifvet fullständigt personregister för hela Stockholm. Genom eldsvåda äro många i kammararkivet befintliga längder så skadade, att man knappast längre kan tyda texten, och många årgångar saknas för vissa län. Före öfverflyttandet till Stockholms stads arkiv af uppbördsverkets längder hade en gallring af de mellanliggande åren af hvarje decennium under tiden 1740—1820 ägt rum till stor förlust för forskningen.

Men de olika arkiven och biblioteken hafva andra handlingar och samlingar, som ofta gifva forskaren oväntadt rika upplysningar.

Riksarkivet har i första hand sin stora samling Biografica, men samlingarna af meritlistor och tjänsteförteckningar samt de många och vidlyftiga genealogiska samlingarna — bland hvilka den Settergrenska omfattande hufvudsakligen västgötasläkter, den Silfverstolpeska om riksbankens tjänstemän och Låstboms ämbetsmannamatriklar — få ej lämnas obeaktade. Krigsarkivets Biografica m. fl. komplettera ofta de föregående, likaså kammar-

arkivets biografiska samling, som dock hufvudsakligen omfattar adliga personer. Bland hufvudstadens många öfriga arkiv må framhållas de, som finnas hos flottan, generaltullstyrelsen, kommerskollegium, arméns pensionskassa, civilstatens pensionsinrättning och allmänna änke- & pupillkassan.

Kungliga biblioteket har i Klercker-Mattonska genealogiska samlingen en synnerligen värdefull och ofta anlitad källa, då omkring 10,600 släktnamn upptagas i registret till samlingen. Vidare finnas Bromans Glysisvallr, omfattande norrländska släkter, Bure ätten, Butendorphs samling om Gottlandssläkter, Fryxells om Värmlandssläkter och Lagergrens om Smålandssläkter. Denna sistnämnda kompletterar samma persons samlingar till Vexiö stifts herdaminne, äfvenledes i kungliga biblioteket. Slutligen må nämnas ett af bibliotekets senare förvärf: Jungbeckska samlingen innehållande anteckningar om tjänstemän i kammarkollegium, kammarrätten, vid landsstaten och ett stort antal släkter.

I Uppsala universitets bibliotek finnas bl. a. de förtjänstfulla Nordinska och Palmskiöldska samlingarna, som båda innehålla mycken personhistoria.

Men äfven andra svenska städer hysa sådana skatter för släktforskaren, att denne med framgång bör kunna arbeta äfven utanför landets kulturcentra. Så har Västerås i läroverksbiblioteket den framstående genealogen Abraham Hülphers' A:son samlingar, hvilka af fil. dr. W. Molér beskrifvits i Västerås högre allmänna läroverks redogörelse för år 1902. Det tryckta registret omfattar 3,178 släktnamn. I Linköpings stiftsbibliotek finnes L. C. Wiedes genealogiska samling om östgötasläkter. Karlstads läroverksbibliotek har kamrer Fridrik Fryxells »Wärmelands Slägtebok» och Kristinehamns läroverksbibliotek de Larssonska samlingarna, däri likaledes värmlandssläkter behandlas.

Rektor J. Selggrens »anteckningar om Gefle och dess slägter under 1600- och 1700-talet» i Gäfle läroverks bibliotek torde nog för mången vara obekanta. Mera kända äro de Forssanderska samlingarna i Växiö stiftsbibliotek, hvilka äro en ovärderliga källa för småländska prästsläkters genealogier. Likaså byråchefen Wilhelm Bergs personalanteckningar rörande Göteborgssläkter, nyligen förvärfvade af Göteborgs stads arkiv.

Den tryckta litteraturen har af mången personhistorisk forskare på senare tid allt för litet beaktats. Det torde därför vara lämpligt att påpeka förekomsten af några arbeten, som om densamma lämnar de bästa upplysningar. Först hafva vi

då »Svensk genealogisk litteratur förtecknad af Joh. Ax. Almquist» och utgifvet af Svenska Autografsällskapet 1905. Samme författares »Sveriges bibliografiska litteratur» meddelar bl. annat i första häftet matrikellitteratur, och i det andra personell bibliografi. Det tredje häftet behandlar arkiv och biblioteksväsen. Dessa liksom de i Historisk tidskrift årligen förekommande bibliografierna äro för forskaren af stor nytta. De sistnämnda komma att ingå i Kristian Setterwalls i dagarne utkommande »Svensk Historisk Bibliografi 1875—1900». Hjalmar Linnströms »Svenskt boklexikon för 1830—65» och »Svensk bokkatalog för 1866—75» få för tiden före 1875 ersätta speciella bibliografier — tillsvidare. Personhistoriska samfundet kommer nog i den mån dess resurser medgifva att fortsätta på den inslagna vägen. Det skulle då vara vår biografiska och matrikellitteratur, som borde ifrågakomma för bibliografering.

Af tidningarna är Stockholms Veckoblad (började 1745) den äldsta, som lämnar annat än enstaka notiser om dödsfall, men först med Inrikes Tidningar blifva dessa tillkännagifvanden rikare och omfatta äfven giftermål. För åren 1760—1800 har friherre E. Lagerheim uppgjort register, hvarom närmare upplysningar finnas i denna tidskrift årg. 1898—1899 sid. 49 under rubriken »Också ett biografiskt lexikon». Den förträffliga bibliografien »Sveriges periodiska litteratur 1645—1899» af Bernhard Lundstedt är särskildt för kännedomen om de olika ortstidningarnas begynnelseår af stor nytta. Vi sakna nämligen »Dödslista för Sverige» under åren 1801—1898 och måste då söka uppgifter om dödsfall direkt i tidningarna. Åren 1899—1903 äro tryckta af Personhistorisk tidskrift och fr. o. m. 1904 finnes listan i manuskript i samfundets samlingar.

Det kunde efter denna öfverblick af hvad, som i Sverige erbjudes släktforskaren att undersöka, vara frestande nog att gifva sig in på den utländska litteraturen, för att se i hvad mån denna kan bidraga till utredande af härstamningen för våra så talrika svenska släkter af utländskt ursprung, men detta skulle föra oss för långt. Det oaktadt måste ett studium af den utländska litteraturen i hithörande ämnen på det lifligaste anbefallas såsom i många fall impulsgifvande och väckande.

Personhistorisk Litteratur.

Göteborgs Nation i Lund 1669—1906 utgifven af Carl Sjöström. Lund 1907. 609 sid.

Författaren framlägger nu sitt 4:de storverk under ofvanstående titel och han kan i sanning med stolthet se ned på sina 4 ätteläggar i Skånska Nationen från 1682—1832, Skånska Nationen fr. 1833—1889, Blekingska Nationen fr. 1697—1900. Hit räknar jag också Norrlands Nat. fr. 1737—1842. Nu återstå väl ej så många nationsmatriklar otryckta och min öfvertygelse är, att Sjöström, när han hvilat upp sig något år, skall ta itu med de återstående.

Denna Göteborgs Nation i Lund innefattar 3,297 nummer, som författaren nu tagit reda på, fullföljt från födelse- till dödsdag, och bakom detta matrikelverk gömmer sig ett rastlöst och energiskt arbete, som länder den oförtrutne forskaren till stor heder.

Hvilka svårigheter, som härvidlag föreligga, kan endast den bedöma, som sysslar med likartadt arbete. Felaktigheter måste förekomma, de äro nästan oundvikliga, och en hel del sådana har jag ock förmärkt, men dessa bortskymmas af arbetets *stora* förtjenster. Den som är specialist på något särskildt område och i åratal fördjupat sig däri, kan nog märka dessa fel och han gör rättast, om han antecknar dem och vid tillfälle insänder dessa till författaren.

De särskilda släktutredningar, som här och hvar i arbetet förekomma, äro af stort värde för forskaren och till ej liten lättnad, när man skall bearbeta någon särskild släkt, och man kan tryggt påstå att denna nationsmatrikel, såväl som Sjöströms förut utgifna, är för den svenska släktforskningen oumbärlig. Mitt alfa och omega är fortfarande, måtte Sjöströms vackra fördöme mana forskarne i Uppsala att beträda samma väg så att nationsmatriklarna komma till bearbetning; härigenom beredes den personalhistoriska forskningen en skatt af stort värde.

A. L—n.

Släkten Ekman. Anteckningar af Ernst Ekman. Karlstad 1907 67 sid.

Med följande ord vill jag karakterisera detta arbete: En liten rätt nätt hopkommen släktförteckning, omfattande läkarsläkten Ekman med härstamning från kvartermästaren vid Skånska Ryttarne, Nils Ekman. Dennes son snickarmäster Anders Ekman i Lund † 1789 4/7 var Läkaren O. Christian Ekmans farfar.

Den uppställning, förf. gifvit sitt arbete, låter läsaren genast förstå, att han utarbetat dessa anteckningar som uttryck för sin familjekänsla, utan ringaste anspråk på att förläna dem en verklig släktmonografis värde.

Han har nämligen totalt brutit med den metod, som brukar användas vid en släktgrupps utarbetande. Ogifta söner få sin tabell i nummerföljd likasom döttrarna, hvilka ingått äktenskap utom familjen. Vedertaget är bruket, att endast den familjemedlem, som uti sitt giftermål har barn erhåller ett *nytt* tabellnumer. S. k. ingiften uti en familj hänföras till ett tillägg eller bihang. Skulle man vid utarbetandet af en större släktmonografi följa vår författares tillvägagående, trasslar man in det hela, och en nödig öfversikt öfver släktens medlemmar går förlorad. Den, som är van vid genealogiska arbeten, reder sig nog äfven med detta. Skulle författaren, som han i sitt företal nämner, vilja vidare fullfölja sina anteckningar, vill jag tillråda honom att taga till mönster för ett nytt släktverks utgifvande de många goda släktmonografier vi besitta, t. ex. släkten Laurin, Tranchell, Munthe, Anjou, m. fl.

Författarens intresse för att hopsamla notiser om sin familj bör mana till efterföljd och borde mera allmänt brukas, vare sig att de särskildt tryckas eller till ett större släktforskningsarbete insändas.

A. L—n.

Genealogia Leinbergiana. Editio secunda. 19¹⁷/₆ 06. 61 × 46 cm.

Den bekante forskaren professor K. G. Leinberg utgaf med anledning af sitt guldbröllop förestående stamtafla. Släkten härstammar från Nådendal i Finland, där den äldste kände stamfadern Matts Mattsson var borgare i början af 1700-talet. Dennes sonson rådmannen i samma stad Anders Henriksson antog tillnamnet Leinberg. Från släkten på mödernet härstammande personer finnas inom släkterna Halander, Maskulin, Wahlberg, Roos, von der Burg, Nyberg och Castrén, och äro jämväl dessa upptagna å den klara och tydliga stamtaflan.

G. I.

Samfundet S:t Eriks årsbok 1906. Utgifven genom Gustaf Upmark. Stockholm 1906, 135 + XXV—XLVIII.

Det lifaktiga om Stockholms forntid och framtid så varmt nitälskande samfundet S:t Eriks årsbok för 1906 erbjuder personhistorikern mycket af intresse. Främst skulle vi då vilja framhålla amanuensen Elis Th. Sidenbladhs på mångåriga och ingående studier grundade uppsats om Stockholms urmakarämbete 1695—1788. Hvarje mästare är här behandlad för sig. Fil. dr Carl Forsstrand bidrager med en uppsats om borgmästaresläkten Törne, åtföljd af stamtaflor, de senare ett ordagrant aftryck af Svenska Ättartal. Som bilaga följer en af grefve F. U. Wrangel redigerad i Stockholms stads arkiv befintlig mantalsförteckning öfver staden mellan broarna för år 1652. Genom denna och förut af samme författare utgifna S:t Nicolai kyrkas vigselbok är det nu ganska lätt att komma till rätta med personer, som hade sin bostad i Stockholms vid denna tid förnämsta församling.

G. I.

Samlare i Sverige af konstföremål, antiqviteter, kuriosa och rariteter af olika slag. Anteckningar af Henrik Hyltén-Cavallius. Vexiö 1907. 63 + VIII sid. Pris 1 kr. Distribueras af utgifvaren.

Man bjudes här i alfabetisk ordning namnen på 425 samlare af ofvan angifna föremål, bland hvilka många falla inom de områden, som mer eller mindre beröra personhistorien och samfundets verksamhet. Ett utförligt sakregister, där vi finna rubriker sådana som arkivalier, autografer, biografica, porträtt underlätta arbetets praktiska användning. På fullständighet gör det ingalunda anspråk, men torde i sitt nuvarande skick blifva af nytta. Man kan dock icke undgå saknaden af namnen på flera af våra förnämsta samlare både i hufvudstaden och på de adliga fideikommissen. En förteckning på våra i landsorten spridda men allt för litet kända museer skulle vara en värdefull tillökning i en kommande upplaga.

G. I.

Kgl. danske Forstembetsmænd 1660—1790. Bidrag till en »Forstlig Stat» af Poul Bredo Grandjean. Köpenhamn 1907.

Då hittills något liknande arbete för den angifna tidrymden ej befordrats till trycket har det gifvetvis en stor lucka att fylla, ehuru de biografiska notiserna ej äro så utförliga som i motsvarande svenska och finska arbeten. Endast undantagsvis upptages fader, men däremot angifves vanligen företrädare och efterträdare. Författaren synes dock för arbetet hafva bedrifvet omfattande arkivforskningar. I Danmark saknas nu endast en behandling af tiden 1791—1797, då C. S. de Roepstorffs arbete »Forstlig Stat» började med 1798.

Arbetet är tryckt i Tidskrift for skovvæsen. Bind XIX för 1907.

G. I.

Frågor.

1. Anhålles om meddelanden rörande porträtt af efteråt upptagna personer:

1. Friherrinnan *Carolina Gustafva Leijonhufvud*, f. 1755, † 1832, g. m. hofjunkaren Isaac George De Besche, bruksherre till Näfvekvarn.

2 Kammarherre *Gérard George De Besche*, bruksherre till Näfvekvarn, f. 1702, † 1761; hans hustru

3. Friherrinnan *Maria Kristina Ehrencrona*, f. 1707, † 1764.

4. *Isaac De Besche*, bruksherre till Näfvekvarn, f. 1663, † 1719; hans hustru

5. *Kristina Sabina von Berchner*, f. 1671, † 1729.
6. *Gilles De Besch*, bruksherre till Näfvekvarn, f. 1624, † 1709; hans hustru
7. *Kristina Möller*, † 1670.
8. *Hubert De Besche*, bruksherre till Näfvekvarn, † 1664; hans hustru
9. *Marie Roschette van Hägerstern*, † 1648.

G. Gft.

2. För upplysning om hvar porträtt af eller arkivalier rörande medlemmar af adliga släkten Cederström kunna finnas, skulle undertecknad stanna i den största förbindelse.
Uppsala Krusenberg d. 27 febr. 1907.

Emanuel Cederström.

3. Finnas, och i så fall hvarest, några porträtt af riksrådet *Gustaf Kurck* till Ållonö, född den 10 okt. 1624, död den 12 mars 1689, och hans maka *Elsa Beata* (eller *Ebba*) *Banér*, född den 5 maj 1634, död den 11 april 1682.

C. G. Flach.

4. Är det någon af P. T:s läsare bekant, huruvida reproduktioner finnas att få af det i kronprinsrummen å Gripsholm befintliga af David von Krafft målade helfigursporträttet af Carl XII, samt af ett på Ulriksdals slott förvaradt porträtt af Gustaf II Adolf, äfven i helfigur. *N.*

5. Upplysningar om ättlingar till nedanstående personer önskas:
Märta Susanna Kjerrulf, f. 1700 13/12, g. m. en underofficer *Grönvall.*
Nils *Engström*, f. 1765 29/5, son af Sjökaptenen Nils Engström och Maria Elisabeth Darell.
Märta Susanna Darell, f. 1738 2/4, g. 1. m. Sjökaptenen i Stockholm Olof Hellman, 2. år 1771 m. Sjökaptenen Peter *Dragström*. Bland flera barn en dotter: Marta Susanna *Hellman*, f. 1768 14/6.
Svar emotses tacksamt af

C. Hagstedt,
postexpeditör, adr: Kristianstad.

Autografauktion.

Den 23 sistlidne april försåldes å Stockholms bokauktionskammare framlidne fil. doktor R. W. Lönnerbergs efterlämnade autografsamling. Samlingen var visserligen ej så stor (464 nummer), men då den var känd för att innehålla många goda saker, och då någon autografauktion på många år icke här ägt rum, mottogs den med rätt stort intresse af våra icke alltför talrika samlare på området. Högsta priset, 24 kronor, betingade ett bref från kronprinsen Karl August 1810, därnäst nådde en kortare, helt egenhändig skrifvelse från konung Karl XII till en af hans generaler, dat. Bialohorst 1708, 20 kronor 5 öre, en handling undertecknad af Emanuel Svedenborg, 16 kronor 25 öre, en handling med namnteckning af konung Sigismund, 11 kronor och en skämtsam epistel från W. von Braun till J. G. Carlén, härrörande från hans »torparetid» och försedd med en fruktansvärd karrikatyr af honom själf, 10 kronor och 50 öre.

Af öfriga pris antecknas här följande (om förkortningarna se Personhist. Tidskr. 1901 s. 38):

Kungliga personer:

Johan III (Doc. s. med sigill) 10,50; Gunilla Bielke (Doc. s.) 9,50; änkedrottning Catharina Stenbock (Doc. s.) 8,05; Carl IX (Lseca) 4,55; Gustaf II Adolf (Doc. s.) 7,25 och 6,50; Maria Eleonora (Doc. s.) 5,10; Maria Elisabeth (Doc. s.) 5,05; Christina (Doc. s.) 8,25; Carl X Gustaf (Doc. s.) 6,10; Carl XI (Doc. s.) 4,25; Carl XII (Doc. s.) 4,05; Gustaf III (Doc. s.) 5,60; Gustaf IV Adolph (Las), 4,50; Sophia Magdalena (Ls) 6,10; Sophia Albertina (Las) 5,50 och (Bas) 6,25; Hedvig Elisabeth Charlotta (Las) 6,10 och 5,00; Josephine (Bas) 6,50;

Enskilda personer:

Almqvist, C. J. L. (Bas) 9,00; Armfelt, G. M. (Las) 4,10; Berzelius, J. J. (Bas) 2,55; Bremer, Fredrika (Las) 3,10; von Brinkman, C. G. (Las) 2,05; Choræus, M. (Las) 8,25; Dahlberg, Erik (Sign) 4,00; von Dalin, O. (Las) 7,30; Fallström D. (poem) 2,30; Franzén, F. M. (Las) 2,00; Geijer E. G. (Las) 2,05; Gjörwell, C. C. (Las) 2,05; Hierta, L. J. (Las) 4,30; Hiärne, U. (Las) 7,50; von Höpken, A. J. (Las) 2,10; Kexel, O. (Bas) 4,25; Læstadius, L. L. (Las) 1,75; af Leopold C. G. (Las) 2,50; Lewenhaupt, A. L. (Doc. s.) 1,80; Lind, Jenny (Las) 7,75; von Linné, Carl (Doc. s.) 10,00; Nicander, K. A. (Las) 3,10; Oxenstierna, J. G. (Las) 4,00 och 5,00; Retzius, A. (Bas) 2,55; Rudenschöld, Magdalena (Bas) 1,80; Rydberg, V. (Las) 2,05; Schröderheim, E. (Bas) 1,25; Tegnér, E. (Las) 6,00; Tessin, C. G. (Doc. s.) 3,05; Tessin, N. (Doc. s.) 3,05; Tham, V. (Las) 2,90; Wallin, J. O. (Bas) 1,05.

G. E.

Insända porträttförteckningar (4).

Under tiden från den 1 Dec. 1906—1 maj 1907 hafva porträttförteckningar insändts från nedanstående ägare:

Köpings Stads- och Landtförsamlingar (gn. Kyrkoh. K. Öström); *Luleå högre allm. läroverk* (gn. Lektor J. A. Lagermark);

Appelberg, Emelie, f. Malm, Änkefru, Vänersborg; *Arnberg*, Elin, f. Edlundh. Änkefru, Karlstad (gn. Kyrkoh. C. O. Bromander); *Bygdén*, L., Bibliotekarie, Uppsala (gn. M. Bygdén); *Cederberg*, J., Boktryckare, Gäfle (gn. W. Skarstedt); *Crusebjörn*, Augusta, f. Bahrman, Generalska, Stockholm (gn. Löjtn. W. Unander); *Crusebjörn*, Sophie, f. Vougt (gn. Löjtn. W. Unander); *Dahl*, C. J. E., Grosshandl. Stockholm; *De Maré*, Th., Öfverste, Öfverås; *Eklund*, P., Domprost, Lund (gn. S. A. Lovén); *Gyllenhoff*, A., Löjtn. Halmstad; *Hammarskjöld*. H., Statsråd, Stockholm (samlingen å Tuna i Kalmar län; gn. Mina Hammarskjöld); *Hartelius*, E., Professorska, Grimstorp (gn. Professor O. Nordstedt); *Hjort*, E. G:son, Jägmästare, Råstorp; *Horn*, Arvid, Grefve, Öfverceremonimästare, Stockholm; *Hult*, C. G., Öfverste, Staby; *Landén*, G., v. Häradshöfd. Växiö (gn. H. Hyltén-Cavallius); *Leijonhufvud*, Axel, E:son, Friherre, Öfverste, Stockholm (gn. Fil. kand. Sigrid Leijonhufvud); *Nordstedt*, H., Fr, Lund (samlingen å Grimstorp, gn. följande); *Nordstedt*, O., Professor, Lund; *Nordenskjöld*, H., Godsägare, Fårebo; *Pontén*, G. E., Kontraktsprost, Bergsjö; *Rappe*, A., f. Tersmeden, Friherrinna, Christinelund; *Rehbinder*, C. M. V., Öfverste, Västervik; *v. Rosen*, Robert, Friherre, Helgslätt (gn. Frih. Anna v. Rosen f. Barnekow); *Sahlin*, A., f. Örtendahl, Fru, Uppsala; *af Sandeberg*, Jane, f. Dickson, Fru, Vänersborg (gn. Underlöjtn. J. V. F. af Sandeberg); *v. Schulzenheim*, C., Kansliråd, Stockholm (gn. Eleonore v. Schulzenheim); *Silfverstolpe*, Oscar, Öfverste, Helsingborg; *Stenhammar*, Sophie, Fröken, Bo (gn. Frih. A. v. Rosen); *Stierngranat*, H., Kammarjunkare, Sigridsborg; *Sundberg*, E., Lektor, Falun (gn. W. Skarstedt); *Tamm*, Gust., Friherre, Stockholm; *Unander*, F., Doktorinna, Stockholm gn. följande; *Unander*, W., Löjtn. Stockholm; *Wachtmeister*, Hans, Grefve, Generaldirektör, Stockholm (samlingarna i Stockholm och å Hjortsberga); *Wijk*, Carolina, f. Dickson, Fru, Stockholm (samlingarne i Stockholm och Göteborg); *Wrangel*, Herman, Frih. Stockholm (samlingen å Säby fideikommiss; gn. Sophia Wrangel); *Wulfcrona*, I., Kapten. Visby (gn. fru M. L. Wulfcrona f. Zoll); *Åkerblom*, K. A., Ingenjör, Falun.

Personhistoriska samfundet.

Årsmöte

hölls den 4 mars 1907 å Grand Hotell under ordförandeskap af Friherre Carl Carlson Bonde.

Sedan protokollet för senaste sammanträdet, den 26 mars 1906, blifvit justeradt, påpekade ordföranden det olämpliga däruti att protokollen vid samfundets sammankomster justerades först å nästpåföljande möten, hvaraf följden blefve, att protokollen en längre tid — i detta fall inemot ett år — förblefvo ojusterade, och uppdrogs med anledning häraf åt samfundets styrelse att hädanefter ombesörja justeringen af protokollen vid samfundets sammanträden.

Kammarrättsrådet J. A. Wallensteen föredrog revisionsberättelsen för år 1906, hvarefter ansvarsfrihet beviljades.

Härefter företogs val af funktionärer, därvid i styrelsen återinvaldes Friherre *Carl Carlson Bonde*, Riksarkivarien *E. Hildebrand* och Friherre *Joh. Rudbeck* samt nyvaldes Fil. Dr. *K. H. Karlsson* och e. o. Hofrättsnotarien *F. W. Grönwall*. I redaktionsutskottet insattes de tre sistnämnda jämte Kontorschefen *Govert Indebetou* och Friherre *R. Cederström*. Till revisorer återvaldes Öfverkammarherren *G. Celsing* och f. d. Kammarrättsrådet *J. A. Wallensteen* med Kaptenen *O. Bergström* såsom suppleant.

På af Hr. G. Indebetou väckt förslag om samverkan från samfundets sida vid utgifvandet af det af Torsten Uggla och Vilh. Ljungfors planerade arbetet *Svenska släkter*, beslöt samfundet, att dylik samverkan skulle ske på ungefär enahanda sätt som vid utgifvandet af det å Hasse W. Tullbergs förlag publicerade arbetet »Svenska Porträtt i offentliga samlingar», hvarjämte åt redaktionsutskottet uppdrogs att vidtaga de för sådant samarbete erforderliga åtgärder.

Föredrag höllos dels af Doktor W. Djurberg och dels af Doktor Alfred Levertin.

Dr Djurberg framlade sina forskningar om släkten van Hoorn, därvid han särskildt behandlade släktens samband med den i

svenska handelns historia under förra hälften af 1600-talet bekante Paridon van Hoorn samt den om svenska läkarevetenskapen synnerligen förtjänte Arkiatern Johan van Hoorn.

Dr Levertin lämnade i sitt föredrag, »Ur Stockholms Nations historia» meddelanden rörande två nationsmedlemmars — Etatsrådet Abraham Sundius' sedan Burensund och Veterinären Gustaf Lennboms — öden inom och utom Sveriges gränser.

Vid konstituerande sammanträde af styrelsen utsågos till ordförande Frih. Bonde, till skattmästare Frih. Rudbeck och till sekreterare e. o. Notarien Grönwall.

Förhandlingarna afslötos med ett samkväm.

Utdrag af revisionsberättelsen för år 1906.

Behållning fr. år 1905			2,041: 73
Inkomster år 1906:			
Ledamotsafgifter		3,406: 89	
Tidskriftens försäljning	555: 38		
Särskilda penningebidrag till tidskriften	200: —	755: 38	
Annonsafgift		5: —	
Räntor		84: 26	4,251: 53
		Summa kronor	6,293: 26
Utgifter år 1906:			
Arfvoden			1,011: 80
Omkostnader för tidskriften:			
Tryckningkostnad		2,904: 35	
Distributionskostnad		306: 46	3,210: 81
Postporto o. d.			195: 08
		Summa utgifter kr.	4,417: 69
Behållning till år 1907			1,875: 57
		Summa kronor	6,293: 26

Samfundets tidskrift

kommer att utgifvas efter samma plan som hitintills, likväl med den ändring, som betingas af den på årsmötet beslutade medverkan med det nya genealogiska arbetet »Svenska släkter». Sålunda komma icke att i tidskriften införas fullständiga släktbe-

skrifningar, hvilkas plats är i en släktbok af den planerade beskaffenheten. Större och utförligare släktmonografier äfvensom tillägg och rättelser till stamtaflor och genealogiska arbeten, essayer och släktutredningar, hvilka ej hafva karaktären af fullständiga släkttaflor, komma likväl att intagas.

Större illustrerade släktmonografier, förteckningar eller lämpliga skriftserier komma att särskildt pagineras, vare sig de medfölja tidskriften såsom bilagor eller inflyta i ordinarie häften.

De medlemmar, som önska få sina egna släkter fullständigt införda i tidskriften, böra deltaga i tryckningskostnaden efter öfverenskommelse med redaktionen. För identifiering kunna okända porträtt insändas, om reproduktionskostnaden betalas.

För öfrigt emottagas hvarjehanda meddelanden och upplysningar i de ämnen, som ligga inom området för samfundets verksamhet.

Dödslistan kommer tillsvidare icke att tryckas, enär kostnaderna för densamma ställa sig alltför dyra, och den till samfundets medlemmar för ett år sedan ställda uppmaningen om särskild subskription å densamma ej rönt synnerligen stort bifall. Den kommer emellertid att utarbetas år efter år och förvaras bland samfundets samlingar, som äro deponerade å riksarkivet.

Porträttförteckningarnes insamlande pågår fortfarande, och samtidigt med detta häfte utsändes ett förnyadt cirkulär i ämnet. Hos samfundets medlemmar anhålles om benäget biträde vid spridningen af cirkuläret och insamlandet af förteckningarna. Om möjligt skall samfundet söka åstadkomma register öfver de sålunda förtecknade porträtten.

Samfundet räknar för närvarande 686 medlemmar, men de inflytande medlemsafgifterna — samfundets hufvudsakligaste inkomst — kunna ej täcka utgifterna. För att tidskriften skall kunna utgifvas i lika många häften som hitintills är därför anskaffandet af nya medlemmar ett nödvändigt villkor, och anmodas samfundets medlemmar att hvar i sin stad söka anskaffa nya medlemmar. De vid detta häfte fogade korten torde i vidsträcktaste mån användas.

Då tidskriftens proträttserier hitintills nästan uteslutande bekostats af enskilda, vågar redaktionen hoppas att fortfarande få åtnjuta samma välvilliga understöd af herrar mecenater.

Samfundets ledamöter
år 1907.

Styrelse:

Bonde, *Carl Carlson*, Friherre, Öfverstekammarjunkare. Ordförande.
Hildebrand, *Henrik Robert Teodor Emil*, Riksarkivarie.
Rudbeck, *Johannes Reinhold Gustaf*, Friherre, Auditör. Skattmästare.
Karlsson, *Karl Henrik*, Fil. doktor, Biblioteksamanuens.
Grönwall, *Fredrik Wilhelm Magnus*, Jur. utr. kand. Sekreterare.

Hedersledamot:

H. H. Prins *Johan af Holstein-Glücksburg*.

Ständiga ledamöter:

Abramson, *A.*, Grosshandlare.
Bergström, *O. W.*, Kapten.
Bildt, *C. N. D.*, Friherre, Envoyé. Rom.
Bildt, *H. K. C.*, Legationssekreterare. Tokio.
De Brun, *R.*, Direktör.
De Geer, *C. L. E.*, Friherre, Godsägare. Leufsta bruk. (2 ex.)
Engblom, *W.*, Kassör i Fångvårdsstyrelsen.
Hernmark, *R.*, f. Nisser, Fru.
Holtermann, *O. C. F.*, Kabinettskammarherre.
Karlsson, *K. H.*, Biblioteksamanuens.
Kugelberg, *B.*, Kapten. Ekeberg, Jönköping.
Lagrelius, *A.*, Civilingenjör.
Lamm, *H.*, Grosshandlare.
Lundstedt, *B. W.*, Bibliotekarie.
Malmsten, *K.*, Med. doktor.
Mörner, *K. A. G.*, Grefve, Kanslisekreterare.
Naumann, *T.*, vice Häradshöfding.
von Platen, *C.*, Friherre. Bruksägare.
Platen, *C. G.*, f. d. Öfverstelöjtnant.
Retzius, *M. G.*, f. d. Professor.
von Rosen, *C. G.*, Grefve, Öfverstekammarjunkare.
Wachtmeister, *C. A. B.*, Grefve, Kammarherre. Vanås.
Wikström, *P. M.*, Grosshandlare.

Ständig ledamot erlägger en gång för alla en afgift af 75 kr.

Årligen betalande ledamöter:

Adelsköld, *C.*, f. d. Major.
Adelswärd, *A. T.*, Friherre, Kammarherre. Åtvidaberg.
Afzelius, *C. A.*, Disponent. Norrköping.
Ahlgren, *P. O.*, Tandläkare. Göteborg.
Ahlquist, *V.*, Hofrättsauskultant. Helsingfors.
Ahlford, *T.*, vice Häradshöfding. Uppsala.
Ahnfelt, *O. N. T.*, Biskop, Linköping.
Ahrenberg. *A.*, f. *Lindhult*, Fru. Göteborg.
Akrell, *C.*, Kapten.

Algren, *T.*, Ingeniör.
Almgren, *H.*, Amanuens.
Almgren, *O.*, Fil. D:r.
Almquist, *I.*, e. o. Hofrättsnotarie.
Almquist, *J. A.*, Bibliotekarie.
Almqvist, *Enar*.
Almqvist, *R.*, Biblioteksamanuens. Uppsala.
Alströmer, *C. J. A. J.*, Friherre, Kansliråd.
Alströmer, *J. M.*, Friherre, Kammarjunkare.
Ambrosiani, *S.*, Amanuens.
Aminoff, *Hedvig*, f. *Egerström*, Fru. Nyköping.
Andersson, *F. A.*, Ritare. Finspång.
Andersson, *N.*, Stadsnotarie. Lund.
Annerstedt, *C.*, f. d. Universitetsbibliotekarie. Uppsala.
Antell, *K.*, Öfverste. Helsingfors.
Appeltofft, *P. G.*, Tullförvaltare. Västerås.
von Arbin, *G. E.*, Aktuarie. Kristianstad.
Arborelius, *G. F.*, Kassör. Stocksund.
Areschoug, *S.*, Bankdirektör.
Arfwidson, *S.*, Häradshöfding. Skansen, Kalmar.
Armfelt, *C. A.*, Grefve. Salo-Åminne, Finland.
Arne, *T. J:son*, Amanuens.
Arnheim, *F.*, Fil. doktor. Berlin.
Arveson, *O.*, Bokhandlare.
Aspelin, *J. A.*, f. d. Läroverksadjunkt. Helsingborg.
Bager, *E.*, Godsägare. Thorsberga, Eskilstuna.
Backström, *A. E. O. A.*, Major.
Barfoth, *A.*, e. o. Hofrättsnotarie. Lund.
Barnekow, *A.*, Grefve, Godsägare. Kristianstad.
Barthelson, *F. A.*, Kassör.
Beck-Friis, *C. C.*, Grefve, Godsägare. Börringe.
Beck-Friis, *C. A.*, Friherre, Legationsråd. London.
Beck-Friis. *H. J.*, Friherre, Envoyé. Wien.
Beck-Friis, *J. G.*, Friherre, Kammarherre. Söderö, Opphem.
Belfrage, *F. A. O.*, Med. doktor. Göteborg.
Belfrage, *A. F.*, Länsman. Herrljunga.
Belfrage, *G. F. W.*, Jur. kand. Ängelholm.
Belfrage, *I. F. R.*, Löjtnant. Karlsborg.
Belfrage, *J. G. W.*, Kammarherre.
Belfrage, *K. A.*, e. Provinsialläkare. Mölndal.
Belfrage, *Å. L. B.*, Underlöjtnant.
Belfrage, *Å. V.*, Disponent. Dal, Veda.
Bellinder, *S.*, Jur. kand. Smedjebacken.
Bennet, *C. F.*, Friherre, Grosshandlare. Paris.
Bennet, *J. E. F.*, Friherre, Ryttmästare. Örtofta.
Benzinger, *F.*, Direktör.
Berg, *A.*, Grosshandlare.
Bergh, *A.*, f. *von Rosen*, Fru. Linköping.
Berg von Linde, *A. L. A.*, f. d. Kapten. Källunda, Önnestad.
Berg von Linde, *J. A. A.*, Godsägare. Dufeke, Axelvold.
Bergenstjerna, *G.*, Byråchef.
Bergenstråhle, *J. E. G.*, Kammarherre.
Berger, *S. T.*, Kanslisekr. Djursholm.
Berggrén, *E. W.*, Byggmästare.
Bergmanson, *G. E.*, Kontrollör. Helsingfors.
Bergmanson, *K.*, Kapten.
Bergstrand, *H.*, Fil. kand. Uppsala.
Berling, *J.*, Registrator. Malmö.
Bernhardt, *R.*, Löjtnant. Torp, Bettna.
Biaudet, *Henry*, Fil. D:r, Kapten. München.
Bielke, *E.*, f. *Carleson*, Grefvinna. Slattefors, Linköping.
Bildt, *H. C. E.*, f. *Åkerhielm*, Friherrinna.
Billing, *C. L.*, Krigskassör.
Björkman, *G.*, Fil. doktor.
Björkman, *C. V. E.*, Rektor. Lübeck.
Björkman, *M.*, Häradshöfding. Haparanda.
Björlin, *J. G.*, Generalmajor.
Bladin, *K. A.*, Kronofogde. Hedemora.
Blidberg, *G.*, Läroverksadjunkt. Lund.
Blidberg, *J.*, Kontorist.
Blomstedt, *C. O.*, Kammarherre, Kansliråd.
Bodin, *A.*, Disponent.
Bohnstedt, *M.*, Fröken. Rinkesta, Ärila.
Bonde, *C.*, Grefve. Mauritzberg, Östra Husby.

Bonde, *C.*, Frih., Förste sekr. i Utr.-dep:t.
Bonde, *C. C:son*, Friherre, Öfverstekammarjunkare. Eriksberg, Katrineholm.
Bonde, *C. J. Trolle-*, Grefve, Godsägare. Trolleholm.
Bonde, *H. F.*, f. *Falkenberg*, Grefvinna. Hesselby, Spånga.
Bonde, *G. F.*, Grefve, Godsägare. Säfstaholm, Vingåker.
von Bonsdorff, *C.*, Professor. Helsingfors.
Bore, *E. L.*, Kyrkoherde. Gellivare.
Borgström, *A. G. S.*, Hofrättsråd. Kristianstad.
von Born, *V. M.*, Friherre. Lovisa, Finland.
Bowallius, *B.*, Amanuens. Nacka.
Brahe, *M. P.*, Grefve, Kammarherre. Rydboholm, Rydbo.
Brahe, *N. C.*, Grefve, Öfverstekammarjunkare.
Brattström, *J.*, Köpman.
Brehmer, *N. E. D.*, Löjtnant.
Breitholtz, *C. G. E.*, e. o. Hofrättsnotarie.
Brodin, *H.*, vice Häradshöfding. Malmö.
Burén, *A. O. G.*, Öfverintendent.
Burenstam, *C. J. R.*, f. d. Minister. Tjelfvesta, Snaflunda.
Bååth, *L. M.*, Arkivamanuens.
Bäckström, *T. M.*, Bankkamrer. Sala.
Böttiger, *J.*, Förste hofintendent.
Carlander, *C. M.*, f. d. Grosshandlare.
Carlheim-Gyllensköld, *S. V. G.*, Notarie i Telegr.-styr.
Carlson, *C. F.*, Kamrerare.
Carlson, *C. F. E.*, Öfverdirektör.
Carlson, *G. A. J. G.*, Auditör. Norrköping.
Carlsson, *A.*, Amanuens.
Carlsson, *S. C.*, Med. lic.
Cederström, *B. C.*, Friherre, Häradshöfding. Hammenhög.
Cederström, *C. O. R.*, Friherre, Intendent.
Cederström, *E. T.*, Friherre, Godsägare. Krusenberg, Uppsala.
Cederström, *R. S. C. T.*, Friherre, Kammarherre.
Celsing, *G. H.*, Öfverkammarherre.
Clason, *S.*, Professor. Lund.
von Collan, *A.*, Protokollssekreterare. Helsingfors.
Colliander, *C. O.*, Löjtnant. Göteborg.
Coyet, *G.*, Kammarherre. Torup, Bara.
Cramér, *C.*, Bankdirektör.
Creutz, *E. J. G.*, Friherre, Löjtnant.
Creutz, *G. P.*, Grefve, Godsägare. Malmgård, Borgå, Finland.
Croneborg, *O. U.*, Kanslerssekreterare.
Cronhielm, *C. E. M.*, Grefve, Löjtnant.
Cronsioe, *L.*, Rådman. Malmö.
Cronstedt, *F. W.*, Grefve, Godsägare. Fullerö, Västerås.
Dahl, *J. I.*, Kapten.
Dahlberg, *Anton*, Rådman.
Dahlberg, *K.*, Polisnotarie. Malmö.
Dalén, *Hjalmar*, vice Auditör.
Dandenel, *A.*, Kamrer.
von Dardel, *G. F. N.*, Attaché.
von Dardel, *N. O.*, vice Häradshöfding.
Decker, *W.*, Rentier. Helsingfors.
De Geer, *G.*, Friherre, Ryttmästare.
De Geer, *J. J. G.*, Friherre, Kammarherre.
De la Gardie, *J. C.*, Grefve, Kammarherre. Helsingborg.
Dellwik, *A.*, Grufingenjör, Malmberget.
De Maré, *T.*, Öfverste. Eksjö.
Djurberg, *V.*, Med. lic.
Douglas, *L. V. A.*, Grefve, Landshöfding. Linköping.
Drake, *C. F.*, t. f. Hofrättsnotarie.
Drakenberg, *S. A.*, Kapten.
Dubois, *S. E. J.*, Kontorsskrifvare.
Dufwa, *A. W.*, t. f. Advokatfiskal.
Durling, *A. E.*, Hofrättssekreterare.
von Düben, *H.*, Friherre, Kapten. Landskrona.
Eckerbom, *H. G.*, Växjö.
von Eckermann, *E. E.*, f. *Åkerhielm*, Friherrinna.
Edelstam, *A.*, Adj. ledam. i Svea Hofrätt.
Edelstam, *C. G.*, Arkivamanuens.
Edman, *C. G.*, Kanslisekreterare.
Egerström, *F. R.*, Ledamot i Landtbruksstyrelsen.
Ehrengranat, *K. A.*, Kapten. Önafors, Vänersborg.

von Ehrenheim, F. C. E., Kammarherre. Grönsö, Enköping.
Ehrensvärd, C. A., Grefve, Ryttmästare. Liatorp, Helsingborg.
Ekdal, A. J., Regementsläkare. Teckomatorp.
Eklund, D., Landssekreterare.
Eklund, C. G. K., Öfverste. Eksjö.
Ekstrand, V., Ingenjör.
Ekström, W., Juris kand. Helsingfors.
Ekströmer, C. I., e. o. Hofrättsnotarie.
Elfman, A., Hamnkamrer. Helsingborg.
Elgenstierna, G. M., Postexpeditör.
von Engeström, L. S. B. Benzelstierna, Grefve, Godsägare. Posen.
Ericsson, A. E., Apotekare. Malmö.
Erlandsson, P., Kontorschef. Göteborg.
von Essen, A. H:son, Friherre. Uppsala.
von Essen, A. N., Friherre, Kammarherre. Helliden, Tidaholm.
von Essen, C. R. C. C., Trafikchef, Malmö.
von Essen, F., Friherre, Riksmarskalk, Excellens.
von Essen, W. H:son, Friherre, Ryttmästare. Sköfde.
Ewerlöf, J. G., Notarie i Tullstyrelsen.
Ewerlöf, Oskar, Andre sekr. i Utr.-dep:t.
Fabricius, K. F. K., Cand. mag. Köpenhamn.
Fahlbeck, P. E., Professor. Djursholm.
Falk, Erik, Direktör. Blötberget.
Falk, G., Bankkamrer. Malmö.
Falk, H. O., Ledamot i Försäkringsinspektionen.
Falkenberg, C. W. H. G., Friherre, Kammarherre. Lagmansö, Vadsbro.
Falkenberg, E. C., Fröken.
Fant, G. W., Postmästare. Laxå.
Flach, A. W., Kansliråd.
Flach, C. G. A. V., Kommendörkapten. Karlskrona.
Flach, F. F., Revisor.
Fleming, O. H. A., Friherre, Major. Finspång.
Fock, C. A. H., Kammarherre. Höfverö, Sörby.
af Forselles, J. M. Fröken, Fil. mag. Helsingfors.
von Friesendorff, K., Friherre, Kontorsskrifvare.
Fröding, G. H., f. d. Öfverstelöjtnant.
Fåhræus, F. I., Lektor. Västerås.
Fåhræus, G. R., Rektor.
Fåhræus, O., Godsägare. Vadsbro.
Gahn, E., Öfverstelöjtnant. Västerås.
Gavelius, G., Kamrerare.
Geete, G. W., f. d. Provinsialläkare. Borås.
Geete, Sten, e. o. Kammarskrifvare, Kalmar.
von Gegerfelt, C. E., Intendent.
Geijer, R., Bruksägare. Uddeholm.
Gillberg, H., vice Häradshöfding. Lund.
Gosling, A., Lady. Taxinge- Näsby.
Grahn, B., Bankkassör. Lycksele.
Granfeldt, L., Stationsskrifvare. Falköping.
Granfelt, G., Jur. utr. doktor. Vasa, Finland.
Granlund, A., Antikv. bokhandlare.
Grundel, J. L., Boktryckare. Kristinehamn.
Grönberg, F., Bankdirektör. Eskilstuna.
Grönblad, C. A., Biblioteksamanuens.
Grönwall, F. W., e. o. Hofrättsnotarie.
Grönwall, U., Fyringenjör. Djursholm.
Gullberg, H., Konsul.
Gullberg, O. H., Förste aktuarie.
Gyllenkrok, A. T. G., Friherre, Kammarherre. Björnstorp.
Gyllenstierna, A., Friherre, Kammarherre. Spannarp.
Gyllenstierna, N., Friherre, Hofjägmästare. Krapperup, Höganäs.
Gyllenstierna. S., Friherre, Ryttmästare. Malmö.
Gödel, V., Biblioteksamanuens.
Göransson, A. H., Revisor.
von Haartman, B., Ingeniör. Kotka, Finland.
von Haartman, J., t. f. Borgmästare. Helsingfors.
Hagberg, T., Tjänsteman.
Hagstedt, C., Postexpeditör. Kristianstad.
Hahr, A., Docent. Uppsala.
Hahr, A., Jägmästare. Uppsala.
Hallberg, F. W., Rådman. Malmö.
Hallberg, M., Grosshandlare. Helsingfors.

Hallström, *C. A.*, Kontraktsprost. Flodafors.
von Hallwyl, *W. A. F.*, f. *Kempe*, Grefvinna.
Hamilton, *G. M.*, Grefve, Godsägare. Hedensberg.
Hamilton, *H. A.*, Grefve, Kammarjunkare.
Hammarskjöld, *Axel*, Amanuens.
Hammarskjöld, *C. H. A.*, Arkivamanuens.
Hammarskjöld, *N. B.*, Fröken. Tuna, Småland.
Hansen, *H. J.*, Lärare. Kjöge, Danmark.
Hederstierna, *E. S. W.*, Kapten. Växjö.
Hedin, *G.*, Arkivamanuens.
Hedström, *F.*, Revisor.
von Heideman, *G. W.*, Öfverstelöjtnant. Sollefteå.
von Heidenstam, *O. G.*, Kammarherre.
Heilborn, *O.*, Generalkonsul. Djursholm.
Henckel, *O.*, Banktjänsteman.
Henning, *B.*, Registrator.
Henschen, *C. E.*, vice Häradshöfding. Uppsala.
Hermelin, *O. T.*, Friherre, Amanuens. Stocksund.
Hierta, *P. G. A.*, Friherre, Godsägare. Främmestad.
Hildebrand, *B. A.*, Pastor.
Hildebrand, *H. O. H.*, Riksantikvarie.
Hildebrand, *H. R. T. E.*, Riksarkivarie.
Hildebrand, *K. E. H.*, Redaktör.
Hillman, *A.*, Konsul.
Hirsch, *A.*, Fil. kand.
Hjort, *E. G:son*, f. d. Jägmästare. Råstorp, Kisa.
Hoffman, *H.*, Regementsläkare. Sollefteå.
von Hofsten, *G.*, Förvaltare. Kilagården, Kålltorp.
Holm, *C. T.*, Bokhållare.
Holm, *G. B. A.*, vice Häradshöfding.
von Horn, *A. G.*, Kapten. Karlskrona.
von Horn, *R. P.*, e. o. Hofrättsnotarie.
Hougberg, *E.*, Öfverläkare. Pitkäniemi, Finland.
Hult, *E.* Göteborg.
Hult, *O.*, Läkare.
Hyltén-Cavallius, *C. H. O.* Växjö.
Härnqvist, *W.*, Aktuarie.
Höjer, *T.*, Andre arkivarie i Utr.-dep:t.
Indebetou, *Govert*, Kontorschef.
Insulander, *K.*, Löjtnant.
Isberg, *A. U.*, Stadsarkivarie. Malmö.
Jahnsson, *J.*, Hofjuvelerare.
Janse, *A. F. D.*, Öfverstelöjtnant.
Jansson, *C.*, Fröken.
Jonsson, *G. W. M.*, f. d. Kapten. Vänersborg.
Kallerman, *F. W.*, Kapten. Landskrona.
Kalling, *J. P. U:son*, Grefve, Godsägare. Myrö, Örebro.
Kantzow, *J. A.*, Friherre, f. d. Major. Hjulsta, Enköping.
Karlsson, *J. O.*, Borgmästare. Västerås.
Kempe, *B.*, Konsul.
Kennedy, *J. T.*, Kammarherre. Råbelöf, Kristianstad.
Kiellman-Göranson, *A. O. I.*, Komminister.
Kinberg, *A. W.*, Revisor.
af Klercker, *J.*, Fil. doktor. Lund.
Klinckowström, *A. A. C. R. E.*, Friherre, Godsägare. Stafsund, Stockholm.
Klinckowström, *E.*, Frih., e. o. Hofrättsnotarie.
Klinckowström, *S. M. T.*, f. *Gyldén*, Friherrinna. Stafsund, Stockholm.
Klingspor, *A.*, Kapten. Näsby, Bogsta.
Klingspor, *O. G. A.*, Friherre, Underlöjtnant. Råbäck.
af Klinteberg, *F.*, Hofrättsråd.
Kniberg, *K. G. E.*, Öfverste. Karlsborg.
Koschell, *O.*, f. d. Bankkassör. Helsingborg.
von Kræmer, *S.*, f. *Cedercreutz*, Fru. Helsingfors.
von Krusenstjerna, *H. E. F.*, Löjtnant. Eksjö.
von Krusenstjerna, *J. G. F.*, Notarie.
Kugelberg, *O. M.*, Revisor.
Kullberg, *A.*, Grosshandl. Katrineholm.
Küsel, *E. H.*, Amanuens. Saltsjö-Dufnäs.
Kuylenstjerna, *A. J. C.*, Kammarherre.
Kuylenstierna, *O. F.*, Kapten.
Lagerberg, *A. M. E.*, Kammarherre.
Lagerberg, *S. C. A.*, Sekreterare.
Lagerbring, *M. G. C.*, f. *Hammarsten*, Fru.

Lagerfelt, *F. M. A.*, Friherre, Kammarherre.
Lagerfelt, *G. A. F.*, Friherre, Kabinettskammarherre. Lagerlunda, Malmslätt.
Lagergren, *C. E. F. F. J. L.*, Markis, Kammarherre. Tyresö.
Lagergren, *Carl-Erik*, e. o. Hofrättsnotarie.
Lagergren, *G. B.*, Kanslisekreterare.
Lagergren, *K. H.*, Postexpeditör. Kristinehamn.
Lagerheim, *C. H. T. A.*, Generaldirektör.
Lagerheim, *H. G. W. E.*, Friherre, f. d. Major.
Lagerholm, *F.*, Löjtnant.
Langenberg, *F. A. L.*, Kapten.
Larson, *Ivar O.*, Ingenjör.
Larsson, *K.*, Kapten. Borgvik, Grums.
Laurin, *T.*, e. o. Hofrättsnotarie.
Lawski, *J.*, Konsthandlare. Norrköping.
Leczinsky, *C. A.*, Advokat.
Leijonhufvud, *B. S. A:son*, Friherre, Öfverstelöjtnant.
Leijonhufvud, *C. E. A:son*, Friherre, Öfverstelöjtnant. Vaxholm.
Leijonhufvud, *E. T.*, Friherre, Underlöjtnant.
Leijonhufvud, *G. C:son*, Friherre, Amanuens.
Leijonhufvud, *K. A. K:son*, Friherre, Kapten. Åängen, Hällsta.
Leijonhufvud, *K. G. A.*, Friherre, Löjtnant. Hvilsta, Eskilstuna.
Leijonhufvud, *S.*, Friherre, Aktuarie.
Leijonhufvud, *S. A.*, Fröken, Fil. kand.
Leijonmarck, *C. E.*, President. Jönköping.
Leinberg, *K. G.*, Professor. Helsingfors.
Leuhusen, *F. W. O.*, Friherre, Kammarjunkare.
Lewenhaupt, *A. L. C.*, Grefve, Kammarherre, Riksheraldiker.
Lewenhaupt, *C. A. A.*, Grefve, Kammarherre. Claëstorp, Katrineholm.
Lewenhaupt, *C. E. W. C. C:son*, Grefve, Löjtnant. Danbyholm, Björkvik.
Lewenhaupt, *C. H. E.*, Grefve, Fil. doktor. Säbylund, Kumla.
Levertin, *A. P.*, Med. doktor.
Liliequist, *G. N. J.*, Hofrättsaktuarie.
Lilja, *A.*, Direktör.
Lilliehorn, *P. F. P.*, Banktjänsteman.
Lilljebjörn, *E. G.*, Adjunkt.
Lilliesköld, *K. G.*, e. o. Hofrättsnotarie.
Lind, *A.*, Bankdirektör. Norrköping.
Lind af Hageby, *E.*, f. *Hierta*, Fru.
Lindberg, *A.*, Lärare. Manilla.
Lindberg, *E. V.*, Grosshandlare.
Lindegren, *A.*, Slottsarkitekt.
Linder, *H.*, Kammarjunkare. Svartå, Finland.
Lindh, *F. G.*, Amanuens.
Lindhé, *C. J. H.*, Löjtnant. Hagby, Folkesta.
Lindhult, *N. A.*, Amanuens.
Lindstedt, *A. V.*, Kamrerare.
Lindström, *A. F.*, f. d. Statsgeolog.
Lindström, *O.*, Godsägare. Nolhaga, Alingsås.
Ling, *A.*, Tandläkare.
Linnell, *C. L.*, Redaktör. Växjö.
Linnell, *E. G. F.*, Kamrer. Växjö.
Ljungfors, *V.*, Fil. kand. Lund.
Lovén, *S. A.*, f. d. Löjtnant. Kristiania.
Lundberg, *K. W.*, t. f. Protokollssekreterare.
Lundberg, *Torsten*, Pastorsadjunkt. Helsingborg.
Lundahl, *N.*, Folkskollärare. Lund.
Lundell, *B.*, Posttjänsteman.
Lundin, *C.*, Skriftställare.
Lundström, *A. H.*, Professor. Uppsala.
Lundström, *K. F.*, Intendent.
Lysholm, *T. F. R.*, Major.
Låftman, *Emil*, Kyrkoherde. Nora.
Långström, *E.*, e. o. Kammarskrifvare. Göteborg.
Låstbom, *T.*, Kassör. Björneborg, Finland.
Läffler, *L. F.*, f. d. Professor. Djursholm.
Löwen, *A. O. L. Trolle-*, Friherre. Godsägare. Häringe, Tungelsta.
Löwen, *S. A. F.*, Grefve, Godsägare. Gerstaberg, Jerna.
Löwenadler, *C. O.*, Disponent. Anneberg.
Löwenadler, *H.*, Handlande. Göteborg.
Löwenborg, *F. W.*, Kapten. Karlberg.
Malmberg, *E. F. V.*, Kapten. Uppsala.
Malmsten, *E. H.*, Arkivamanuens.
Malmström, *C. G.*, f. d. Riksarkivarie. Djursholm.

Mannerfelt, *C. O.*, Major. Borås.
von Mentser, *O. F.*, Löjtnant. Uppsala.
Michaelson, *K.*, f. d. Bruksägare.
Millqvist, *V.*, Redaktör.
Moberg, *C. A. E.*, Häradshöfding. Landskrona.
Montan, *E. W.*, Professor.
Montelin, *Fredrik*, Apotekare. Lund.
Montgomery, *J.*, Kammarherre.
Montgomery-Cederhielm, *R.*, Kammarherre. Segersjö, Lännäs.
Munthe, *C. D. L. W. W:son*, Öfverste.
von Möller, *A. P.*, Godsägare. Skottorp.
Mörner, *C. B.*, Grefve, Konsul. Sydney.
Natt och Dag, *Å. A:son*, Kapten. Sköfde.
Nauckhoff, *A.*, f. *af Klint*, Fru.
Nelson, *C. G. A.*, Folkskolelärare.
Nilsson, *A.*, Fil. kand. Uppsala.
Nisser, *Carl Martin*, Bruksägare. Stjernsund.
Nordenfalk, *C. O. C. J.*, f. d. Landshöfding. Blekhem, Almvik.
Nordenskjöld, *H.*, Friherre, t. f. Hofrättsfiskal.
Nordenstierna, *O. R.*, Kammarskrifvare. Helsingborg.
Nordlander, *J.*, Läroverksadjunkt.
Noreen, *C. A. E.*, Kapten. Sunne.
Norlander, *L. G. F.*, Läroverksadjunkt. Umeå.
Norrmén, *A.*, Bankdirektör. Helsingfors,
Norstedt, *R.*, Landskapsmålare.
Nycander, *O.*, Ingeniör.
Nygren, *C. E.*, Löjtnant. Karlstad.
Nyström, *R.*, Kamrerare. Karlstad.
Odelberg, *C. A.*, f. d. Kapten.
Odelberg, *O. W.*, Fullmäktig i Riksgäldskontoret.
Odelberg, *V. J. V.*, Löjtnant. Farsta, Gustafsberg.
Odencrants, *T. H*, Häradshöfding. Annelund, Borås.
Odencrants, *J. G.*, Kronofogde. Vimmerby.
Ohlson, *O.*, Revisor.
Oldberg, *G. A.*, f. d. Kapten.
Olsson, *A. F.*, Jur. kand.
Osbeck, *F. A. B.*, Regementsläkare. Fjugesta.
von Otter, *C. F.*, Friherre, Advokatfiskal.
Ottergren, *F.*, Bankkassör.
Oxenstierna, *S. E. C.*, f. *Wallenberg*, Grefvinna.
Palm, *A. A. E.*, Regementsintendent. Sala.
Palm, *C. U.*, Konsthandlare.
Palme, *O.*, Fil. kand.
Palmén, *E. G.*, Friherre, Professor. Helsingfors.
Palmgren, *J. H. H.*, Kammarrättsråd.
Palmkvist, *J. E.*, Läroverksadjunkt.
Palmqvist, *C. G.*, Frih., Kapten. Linköping.
Palmstierna, *N. O. M.*, Friherre, Löjtnant.
Petersens, *A. F. R.*, Registrator.
Pettersson, *A. G.*, Redaktör. Kristinehamn.
Pettersson, *C. E.*, Hofkamrer.
Petrelli, *D. T. J.*, Krigsarkivarie.
Peyron, *G. F.*, Major. Ängelholm.
Philipson, *C. O.*, Godsägare. Marieborg, Norrköping.
Philipson, *E.*, f. d. Generalkonsul. Yxtaholm, Flen.
Pilts, *C.*, Farm. kand.
Piper, *E. A. A.*, Grefve, Kammarherre.
Piper, *E. H. S.*, Fröken. Löfstad, Okna.
Piper, *E. W.*, f. *von Haffner*, Grefvinna. Söfdeborg.
Planting-Gyllenbåga, *C. G. A.*, f. d. Kapten. Remmingstorp, Axvall.
Planting-Gyllenbåga, *C. G. O.*, Löjtnant. Kristianstad.
Planting-Gyllenbåga, *E. J. C.*, Assessor.
Planting-Gyllenbåga, *E. W. C.*, f. d. Häradshöfding.
Planting-Gyllenbåga, *G. H. W.*, Kapten.
von Platen, *Ph.*, Kronofogde. Ystad.
Posse, *G. G:son*, Grefve, Kammarherre. Almnäs, Hjo.
von Post, *G. L. E.*, Kapten. Sollefteå.
von Post, *N. F.*, Direktör.
Printzsköld, *O. H. R.*, Förste hofmarskalk.
Psilander, *A.*, Litteratör.
Psilander, *N. G.*, Löjtnant. Sala.
Påhlman, *A.*, Kapten.
Quennerstedt, *A. W.*, f. d. Professor. Lund.

Raab, *C. J. C.*, Friherre, Kapten. Klintehamn.
Ramel, *M.*, Friherre, Godsägare. Hviderup, Örtofta.
Ramel, *S. G. F. T.*, Friherre, Legationsråd. Berlin.
Ramsay, *J. M.*, f. *Ekström*, Fru. Helsingfors.
Ramsay, *W.*, Bruksägare. Högfors bruk, Finland.
Rappe, *F.*, Legationsråd.
Reenstierna, *J. L.*, Med. fil. kand. Uppsala.
Rehbinder, *H. W. J. N.*, Friherre, Kommerseråd. Djursholm.
Rehbinder, *W.*, Friherre, Öfverste. Västervik.
Rettig, *J.*, Grosshandlare. Gefle.
Reuterskiöld, *S. H. C.*, Civilingeniör. Göteborg.
Ribbing, *B. E. L.*, f. d. Ryttmästare.
Riben, *K. A.*, vice Häradshöfding.
Ridderstad, *C. W. E.*, Öfverste. Jerna.
Ringius, *E. S. E.*, vice Häradshöfding. Malmö.
Rogberg, *A.*, Ingenjör. Karlstad.
Romdahl, *A.*, Amanuens. Göteborg.
Ros, *C.*, Godsägare. Årås, Gullspång.
von Rosen, *A. E.*, f. *Barnekow*, Friherrinna. Helgslätt, Sya.
von Rosen, *C. A.*, Grefve, Öfverstekammarherre.
von Rosen, *C. E.*, Grefve, Kapten. Helsingborg.
von Rosen, *E. E. A. A.* Grefve, Godsägare. Örbyhus.
von Rosen, *F. T. C.*, Grefve, Öfverceremonimästare. Hedenlunda, Vadsbro.
von Rosen, *G. P. A.*, Grefve, Hofrättsråd.
von Rosen, *G. T. A.*, Grefve, Kammarherre.
von Rosen, *R. G. E. M.*, Grefve, Major.
Rosengren, *C. E. I. H.*, Regementsläkare. Östersund.
Rosenlind, *E.*, Direktör.
Rosensvärd, *C.*, Kammarherre. Long, Grums.
Rosin, *F.*, Direktör.
Rosman, *H.*, Arkivamanuens.
Rosman, *N.*, Kammarskrifvare. Malmö.
Rudbeck, *J. R. G.*, Friherre, vice Häradshöfding, Auditör.
Rudbeck, *O. T. G. A. F.*, Friherre, Agré.
Rudbeck, *R. H. J.*, Friherre, Kammarherre.
Rudbeck, *T. G. A. R.*, Friherre, Biblioteksamanuens. Edsberg, Tureberg.
Rudelius, *F.*, Löjtnant. Hultsfred.
Rydin, *K. R.*, Kammarråd.
Ryman, *F. V. A.*, Häradshöfding. Karlstad.
Sahlin, *C.*, Disponent. Laxå.
Sahlström, *M.*, Arkivforskare. Liljeholmen.
von Saltza, *J. L.*, Friherre, Amanuens.
Salwén, *A. G. E.*, Underlöjtnant. Grängesberg.
Samzelius, *H.*, e. Jägmästare.
Sandberg, *G.*, Rådman. Sköfde.
af Sandeberg, *J. D. F.*, Underlöjtnant, Jur. stud. Vänersborg.
von Schinkel, *B. S.*, Amanuens.
von Schmaltz, *C. H. L. S.*, Löjtnant. Östersund.
Schram, *Claës E.*, Tjänsteman.
Schulman, *C. R. C.*, Öfverstelöjtnant. Helsingfors.
Schulman, *H.*, General. Borgå, Finland.
von Schulzenheim, *C.*, Kansliråd.
von Schwerin, *W. G.*, Friherre, Godsägare. Skarhult, Kristineberg.
Schück, *J. H. E.*, Professor. Uppsala.
Schürer von Waldheim, *M.*, Regementsintendent. Helsingborg.
Sederblad, *C. A. P.*, Stadsläkare. Linköping.
Selldin, *O. A.*, Kammarskrifvare. Göteborg.
Seth, *M.*, Amanuens.
Settervall, *J. G.*, Grosshandlare.
Settervall, *K.*, Biblioteksamanuens.
Sidenbladh, *E.*, Amanuens.
Silfverschiöld, *O. B. A.*, Friherre, Godsägare. Koberg, Upphärad.
Silfverskjöld, *O. B. T.*, Amanuens.
Silfversparre, *J. H. A. W.*, Auditör. Vänersborg.
Silfversvärd, *E. L. I.*, Kapten. Örebro.
Silfversvärd, *G.*, Öfverstelöjtnant. Karlskrona.

af Sillén, *H. G.*, Kommendörkapten. Karlskrona.
Sinebrychoff, *P.*, Helsingfors.
Sjöberg, *N.*, Amanuens.
Sjöberg, *N. J. L.*, Förste stadsläkare. Landskrona.
Sjöberg, *N. M.*, e. o. Hofrättsnotarie. Landskrona.
Sjöcrona, *A.*, f. *Krook*, Fru. Helgenäs, Kristianstad.
Sjöström, *C.*, Stadsfogde. Lund.
Skjöldebrand, *H. O.*, Löjtnant.
Skogman, *K.*, Kanslisekreterare.
Smerling, *C. O.*, Auditör.
Sodenstierna, *G. A.*, Löjtnant. Skutskär.
Sondén, *C. M.*, Professor.
Sparre C., Grefve, Godsägare, Finnekumla.
Sparre, *C. A. G. S:son*, Friherre, Disponent. Gunnebo, Mölndal.
Sparre, *G. A.*, Grefve, t. f. Hofrättsnotarie.
Sparre, *J. C.*, Grefve, Kammarherre. Brogård, Bro.
Sparre, *S. A:son*, Friherre, Löjtnant.
Spens, *H.*, Grefve, Ryttmästare. Helsingborg.
Spåre, *A.*, Hofrättsråd. Helsingfors.
Stackelberg, *E.*, Friherre. Reval.
Stackelberg, *F. M.*, Friherre, Direktör. Helsingfors.
von Stedingk, *C. E. S.*, Friherre, Kammarherre. Gäringstorp, Vingåker.
von Stedingk, *H. L.*, Grefve, Kapten.
von Stedingk, *L. R.*, Friherre, Kapten. Bofors.
Stenman, *Clara*, Fröken. Norrköping.
Stenström, *K.*, Kamrerare. Norrköping.
Stille, *A. G. H.*, Professor. Lund.
Stockenberg, *J.*, Sekreterare i Kommerskollegium.
Stridsberg, *V.*, Med. doktor.
Strokirk, *C. E.*, Kapten. Göteborg.
Stråle, *G. V. T.*, Kammarherre.
Styffe, *C. G.*, f. d. Bibliotekarie.
Stårck, *P. J.*, Kandidat. Uppsala.
Sundborg, *S.*, Fröken, Konsthandlare.
Sundell, *H. M.*, Bokhandlare.
Swalin, *W.*, Registrator.
Svensson, *U.*, Notarius publicus.
von Sydow, *K. A.*, Kyrkoherde. Varnhem.
Södergren, *J.*, Disponent. Norrköping.
Söderhielm, *A. W. F.*, Civilingenjör. Gefle.
Söderlindh, *R.*, Kassör. Örebro.
Södersteen, *H. F.*, Kyrkoherde. Askersund.
Tamm, *H. S.*, Revisor.
Tammelin, *T.*, Kamrer.
Taube, *C. E. B.*, Friherre, f. d. Arkivarie.
von Taube, *M.*, Friherre, Professor. S:t Petersburg.
Tegnér, *E. H. W.*, Professor. Lund.
Tengstrand, *I. E. O.*, Byrådirektör.
Tham, *P. A. O.*, Tjänsteman i Sv. Telegrambyrån.
Themptander, *H.*, e. o. Hofrättsnotarie.
Thomle, *E. A.*, Arkivarie. Kristiania.
Thorssell, *A. F.*, Major. Karlsborg.
Thyselius, *E.*, Redaktör.
Tigerschiöld, *H. E.*, Kansliråd.
Tigerstedt, *E. S.*, Öfverstelöjtnant. Helsingfors,
Tigerstedt, *J. M.*, Järnvägskontrollör. Åggelby, Finland.
Toll, *H. G.*, Kammarherre. Hjularöd, Askeröd.
Toll, *K. O.*, Major.
Tornérhjelm, *G.*, Löjtnant.
Trana, *E. A.*, Rådman. Göteborg.
Troilius, *C. R.*, v. Häradshöfding.
Trolle, *A. E. S.*, f. *Leijonhufvud*, Friherrinna. Trollenäs.
Trotzig, *K. E.*, Kontrollör. Hedemora.
Trozelli, *P. L.*, Kammarherre. Björnsnäs, Åby.
Tullberg, *H. W.*, Bokförläggare.
Tullberg, *T.*, Professor. Uppsala.
Uddgren, *H. E.*, Löjtnant. Qville.
Uggla, *C.*, Häradshöfding. Västerås.
Uggla, *E. J. G.*, Friherre, f. d. Kapten.
Uggla, *T.*, Auditör. Lund.
af Ugglas, *F. O.*, Friherre, f. d. Löjtnant. Sneslingeberg, Forsmark.
af Ugglas, *S.*, Grefve, Kammarherre.
Ulfsparre, *J. A. O.*, Major. Helsingborg.
Ulrich, *C. J.*, Auditör.
Upmark, *G.*, Amanuens.
Vougt, *C. F. T.*, Kanslisekreterare.

Vult von Steyern, J. F. W., Godsägare. Kaggeholm, Stockholm.
von Wachenfelt, H., Kandidat. Uppsala.
Wachtmeister, F. Cl:son, Grefve, Universitetskansler.
Wachtmeister, A. W., Grefve, Kammarherre.
Wachtmeister, E. S. L. C., f. *von Platen*, Grefvinna, Statsfru. Kulla Gunnarstorp, Helsingborg.
Wachtmeister, G. F., Grefve, f. d. Ryttmästare. Knutstorp, Axelvold.
Wachtmeister, H. G. Trolle-, Grefve, Kabinettskammarherre. Årup, Bromölla.
Wachtmeister, H. H:son, Grefve, Generaldirektör.
Wachtmeister, W. U. M., f. *Bennet*, Grefvinna. Christineholm, Nyköping.
Wadstein, A., Fil. doktor. Helsingborg.
Wagnsson, G., Alingsås.
Wahlfisk, J., Kontraktsprost, Teol. d:r Närkes-Kil.
Wahlund, J., Borgmästare. Östhammar.
Wallensteen, J. A., f. d. Kammarrättsråd.
Wallin, F. E. H., Bokförläggare.
Wancke, F. T., Kamrer.
Warburg, K. J., f. d. Professor.
Wedberg, J. O., f. d. Justitieråd.
Weidling, C. H., Kontrollör. Göteborg.
Wengström, R., Ingeniör. Katrineholm.
Wennberg, C., f. d. Lasarettsläkare. Växjö.
Wennerberg, S. A., f. d. Ryttmästare. Helsingborg.
Wennerström, J. V., Apotekare. Växjö.
Werngren, J. O., Grosshandlare.
von Wernstedt, H., Kapten. Karlskrona.
Wessler, J., Tandläkare.
Westerdahl, E., Kamrerare.
Westin, C., Registrator.
Westrin, A., f. d. Landssekr. Kalmar.
Wijk, C., f. *Dickson*, Fru. Göteborg.
Wilkens, G. D., Med. doktor.
Willers, W., Kamrerare.
Winquist, G. E., Borgmästare. Hedemora.
Wistrand, H. E. C., Öfverinspektor. Göteborg.
Wittlock, J. A. Z., Regementsläkare. Växjö.
Wolff, E., f. *Ramsay*, Fru. Helsingfors.
Wrangel, A. M. H., Grefve, Envoyé. London.
Wrangel, C. F., Friherre, Kabinettskammarherre. Ellinge, Eslöf.
Wrangel, E. H. G., Professor. Lund.
Wrangel, H. E. I., f. *Ehrensvärd*, Friherrinna. Hyby, Klågerup.
Wrangel, H. G. W., Kommendörkapten.
Wrede, H., Friherre, Hofrättsråd. Jönköping.
Wretman, J., Rådman.
Zethelius, G., f. d. Kanslisekreterare.
Zettervall, S., Ingenjör. Djursholm.
Åhrberg, C. H., vice Häradshöfding.
Åhsberg, S., Kontorschef. Göteborg.
Åkerhielm, A. L. E., Friherre, President.
Åkerhielm, C. A. F., Friherre.
Åkerhielm, G. F. N., Friherre, Kabinettskammarherre. Torsåker, Väsby.
Åkerman, Gunnar, e. o. Hofrättsnotarie.
Ädelgren, N., Amanuens.
Örnberg, L. M. V., f. d. Arkivarie. Vadstena.
Österman, E., Porträttmålare.

Korresponderande ledamöter:

Bovet, A., Bokhandlare. Paris.
Charavay, E., Archiviste-paléographe. Paris.
Cohn, A., Bokhandlare. Berlin.
da Cunha, X., Öfverbibliotekarie. Lissabon.
Fischer v. Röslerstamm, E., Skriftställare. Graz.
de Guëll-y-Borbon, F., Markis. Madrid.
Houghton, R. M. M., Baron. Fryston Hall, Yorkshire.
v. Mohr, von Morburg und Sunegg, Ritter, Jur. doktor. Graz.
Moniz Barreto de Aragão, E., Fil. doktor. Bahia.
de Prat de Nantouillet, Markis, Spansk envoyé.
Vallier, G., Godsägare. Grenoble.

Institutioner som åtnjuta ledamotsrätt:

Artillerimuseum.
Delegationen för de Antellska samlingarna. Helsingfors.
Falu läroverks bibliotek.
Finlands statsarkiv. Helsingfors.
Finska riddarhuset. Helsingfors.
Göteborgs realläroverks bibliotek.
Göteborgs stadsbibliotek.
Historiska föreningen. Uppsala.
Kalmar nation. Uppsala.
Karlstads läroverks bibliotek.
Krigsarkivet.
Kungl. krigsskolans bibliotek. Karlberg.
Nationalmusei konstafdelning.
Norska riksarkivet. Kristiania.
Skara gymnasiebibliotek.
Stora landslogens bibliotek.
Svenska akademiens nobelbibliotek.
Svenska riddarhuset.
Uppsala landsarkiv.
Växjö läsestuga.
Örebro läroverks bibliotek.

De af samfundets ledamöter, för hvilka ej annorlunda uppgifves, bo i Stockholm.

Redaktionen är tacksam för uppgifter om ändrade titlar och adresser, insända till Personhistoriska Samfundet, Riksarkivet, Stockholm.

Redaktionen får uppmana dem af samfundets ledamöter, som ännu ej subskriberat å »Svenska släkter» att snarast möjligt insända anmälan därom till auditör T. Uggla eller fil. kand. V. Ljungfors, adress Lund.

Bland de släkter, som för närvarande bearbetas för införande i något af de första häftena, kunna nämnas Agardh, Atterbom, Billing, Craelius, Engelke, Ewerlöf, Hallman, Kallenberg, Pripp, Rundstedt, Scholander, Söllscher, Uddenberg och Wulff. Uppgifter om dessa släkter mottagas med tacksamhet af utgifvarne.

Storfurstinnan Marias af Ryssland härstamning från Gustaf Vasa och Sten Sture.

Af **Adam Lewenhaupt.**

Vid hertigens af Skåne trolofning hade vi tillfälle att visa prinsessan Margaretas af Stora Britannien och Irland härstamning från Gustaf Vasa. Äfven hertigens af Södermanland utkorade räknar gamla kung Gösta bland sina förfäder. På ej mindre än 27 olika sätt kan man leda ättelinjer från storfurstinnan Maria Paulowna till Vasahusets stamfader.

Däraf kommer på hennes *farfars fader* kejsar Nicolaus I af Ryssland tre sätt, då han såväl genom huset Holstein och kungliga Pfalziska ätten som genom ätterna Anhalt, Holstein, Baden och Pfalz härstammar från Karl IX och genom ätterna Würtemberg, Thurn und Taxis, Lobkowitz och Baden räknar Cecilia Vasa som sin stammoder. Hans maka Alexandra af Preussen kan på fem sätt härledas till konung Gustaf och härstammar från tre af hans barn Karl IX, Elisabeth, gift med Kristoffer af Mecklenburg och Katarina, gift med Edzard af Ostfriesland.

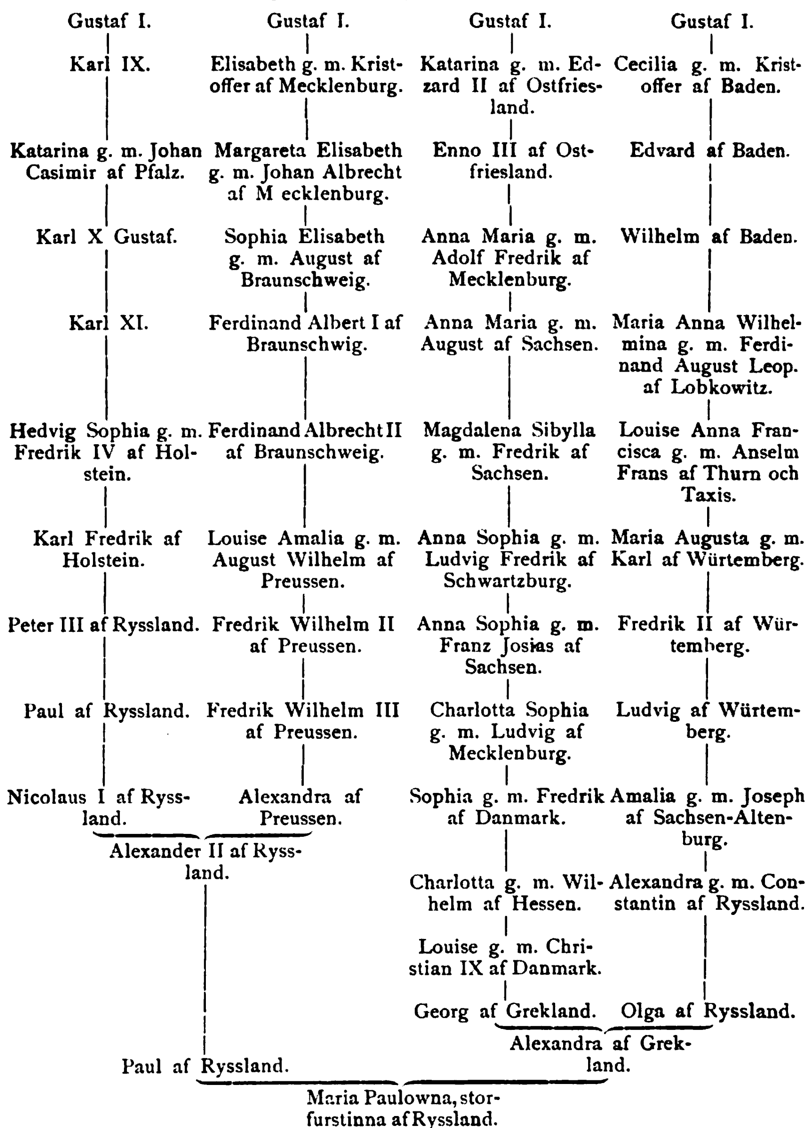
Storfurstinnans *farmors far* storhertig Ludvig II af Hessen och dennes maka Wilhelmina af Baden härstamma tillsammans på fem sätt från konungen, alla genom Karl IX:s dotterdotter Kristina Magdalena af Pfalz-Zweibrücken, gift med Fredrik VI af Baden-Durlach.

Gå vi till storfurstinnans möderne, finna vi att hennes *morfars fader* kung Christian IX af Danmark ej på något sätt kan härledas till Gustaf Vasa, men att däremot hans gemål Louise af Hessen fem gånger räknar kungen bland sina förfäder. Härledningskedjan går genom dels ätterna Hessen, Nassau, Sachsen, Mecklenburg, Ostfriesland och dels Hessen, Danmark, Mecklenburg, Sachsen, Schwartzburg, Sachsen, Mecklenburg och Ostfriesland till konungens äldsta dotter Katarina, vidare genom dels Danmark, Braunschweig och Mecklenburg, dels Danmark och Mecklenburg till Elisabeth och slutligen genom Danmark, Braunschweig, Hessen, och Pfalz till Karl IX.

De åtta sätt, som nämnts vid kejsar Nicolaus och hans gemål, återkomma vid hennes *morfars fader*, storfurst Constantin af

Ryssland. Hans maka Alexandra af Sachsen Altenburg härstammar slutligen på tre sätt från Gustaf Vasa, på fädernet från Katarina och Karl IX och på mödernet från Cecilia.

Såsom exempel anföres här af de 27 olika härstamningarna fyra härledningar, en från hvardera af de fyra af konungens barn som lämnat afkomlingar efter sig.

Som nämndt nedstammar ej konung Christian IX af Danmark från Gustaf Vasa, men storfurstinnan Maria kan däremot genom denne sin morfars far räkna de flesta af medeltidens svenska stormannasläkter bland sina förfäder och härstammar på följande sätt från riksföreståndaren Sten Sture den yngre:

Sten Sture d. y. g. m. Christina Gyllenstierna.

Svante Sture g. m. Märta Leijonhufvud.

Christina Sture g. m. Gustaf Banér.

Anna Banér g. m. Gabriel Oxenstierna.

Anna Oxenstierna g. m. Christoffer Delphiçus von Dohna.

Amalia Lovisa von Dohna g. m. Alexander von Dohna.

Albert Christoffer von Dohna.

Fredrika von Dohna g. m. Carl af Holstein.

Fredrik af Holstein.

Wilhelm af Holstein.

Christian IX af Danmark.

Georg af Grekland.

Alexandra af Grekland g. m. Paul af Ryssland.

Maria, storfurstinna af Ryssland.

Matts Gunnarssons ätt.

Se Personhistorisk tidskrift 1906, pag. 108.

Till herr W. P.—G:s intressanta utredning af Matts Gunnarssons ätt anhåller undertecknad att få lämna ett bidrag.

Johan Mattssons maka, *Margareta Nilsdotter* (se pag. 110) hette icke, såsom författaren, förklarligt nog, antagit, i sig själf *Soop*, ehuru hon skref sig till Soopska släktens stamgods Bottna. Hon var dotter af amiralen Nils Svensson till Hevonpää i Finland, stamfader för adliga ätten Gyllenhjerta.

Långt innan hon blef gift med Johan Mattsson, hade ett tragiskt öde i första gifte förbundit henne med *Erik Jönsson Soop* (tab. 8, där äfven såsom hans änka 1595 omnämnes Margareta), hvilken begått dråp på sin styffader »en ofriburen man», och därför höll sig undan i Finland. Han blef upptäckt; och afrättades 1582 eller 1583, ty 1583 $^{28}/_{10}$ öfverlätos hans sakfallna gods till adelsmannen Bengt Johansson till Hartikkala, hans systers man (detta gifte saknas i tab. 8, Soop). — Fru Margareta Nilsdotter fick behålla Bottna, som var hennes morgongåfva och gick i arf först till hennes syster, fru Anna till Bottna (hvars giftermål jag ej känner), sedan till hennes ogifta syster, jungfru Walborg Nilsdotter Gyllenhjerta, † 1643. Efter åtskilliga arfstvistigheter tilldömdes Bottna år 1648 fru Margareta Nilsdotters brorson, majoren Johan Kristersson Gyllenhjerta.

I ättartaflorna Gyllenhjerta uppföres Margareta Gyllenhjerta såsom gift med Hans Ram; — identisk med Johan Mattsson? Man jämföre herr Planting-Gyllenbågas utredning af ätten Boga (Personhistorisk tidskrift 1900 och 1901), där sambandet mellan Matts Gunnarssons ätt och ätten Ram framställes.

(Riksarkivet: biografica Gyllenhjerta; — Kammararkivet: Sandbergs samling; Finlands adel; — Finlands Statsarkiv: Halikko härads domböcker.)

Jully Ramsay.

»Den svenska Grefvinnan.»

En dag i början af förra århundradet hände, att en ung jägare vandrade upp för den branta stigen, som från Saaledalen leder till de forna riddarnes af Gleisberg numera förfallna borg, »die Kunitzburg» Då han nått ruinen på bergets yttersta kam, där det lodrätt stupar ned mot floden, tog han stigen, som leder åt höger, in i de täta snåren. Intet ondt anande och van att oantastad jaga i skogarna kring Jena, öfverraskades han plötsligt af att se en ståtlig kvinna träda fram riktande mot honom en pistol: »Ej ett steg närmare eller jag skjuter», var det enda svar han på sin anhållan om förklaring ernådde.

Hemkommen till Jena anmälde han, att troligen en äfventyrerska huserade i skogen vid Kunitz; men erhöll då det beskedet, att Storhertigen[1] upplåtit en viss areal af skogen till en främmande dam, som allmänt kallades »die schwedische Gräfin». Denna hade nu där låtit uppföra en liten byggnad, i hvilken hon tillsammans med en yngling och en ung flicka lefde i fullständig afskildhet från världen.

Ofvannämnde jägare, senare majoren frih. W. von Knebel,[2] har mången gång för sina barn berättat äfventyret med »die schwedische Gräfin» och har således redan tidigt intresset för henne förefunnits hos undertecknad. Minnet af denna historia var dock på god väg att förblekna, om ej vissa omständigheter återuppväckt det.

En fransk historiker trodde sig ha skäl förmoda, att den förre innehafvaren af det Fersenska arkivet sysslat med historien om en viss fransk dam[3], som i början af förra århundradet förde en hemlighetsfull tillvaro i Thüringen. Af denna orsak vände sig ofvannämnde historiker till undertecknad, som numera disponerar

[1] Carl August af Sachsen-Weimar-Eisenach, Goethe-vännen, hvars mor, Anna Amalia, genom sin mor, en född prinsessa af Preussen, var kusin till Gustaf III af Sverige.

[2] förf:s morfar.

[3] Om henne, den s. k. »Dunkelgräfin in Hildburgshausen» se: Fr. Bülau, Geheime Geschichten und rätselhafte Menschen »Die geheimnisvollen im Schlosse zu Eishausen»; Deutsche Allgem. Zeitung 1845, n:ris 127, 132, 135, 136, 141; Gartenlaube 1863 h. 5 o. 6.

arkivet i fråga, för att möjligen spåra denna dam. Detta återuppväckte ett gammalt minne, och ehuru i arkivet hitintills intet funnits, som tyder på vare sig den franska eller svenska damen, föranledde det mig att taga reda på hvad som möjligen genom muntliga traditioner eller publiceradt kunde finnas om nämnda personer, eller om de ej till äfventyrs vore identiska. Det visade sig emellertid snart nog, att de voro alldeles olika personer lefvande på skilda orter i Thüringen.

Ehuruväl den franska damen torde ha ett betydligt större historiskt intresse (inom vissa furstliga familjer i Europa anser man ännu att hon var Mad. Royale, Ludvig XVI:s dotter, som före sitt giftermål med hertigen af Angoulême skulle blifvit bortbytt mot en annan prinsessa af Bourbon), så ligger den s. k. svenska grefvinnans öden mera inom ramen af denna tidskrift.

De upplysningar, som här meddelas, äro sammanförda ur Kunitzer kyrkboken, och mig personligen meddelade af kyrkoherde E. Böhme därstädes; en uppsats af Kirchenrath D:r J. Löbe i »Mittheilungen des Vereins für Geschichte und Alterthumskunde zu Kahla und Roda» 1900. B. V; H. 4; samt div. artiklar i tyska tidningar.

I februari 1809 anlände till Kunitz Madame Hedvig Eckman från Sverige, åtföljd af en yngling, som ansågs vara hennes son, samt en flicka, hvilken af somliga troddes vara en tjänarinna. Medan hon lät uppföra en liten byggning åt sig uppe på berget, på ett område, som storhertigen redan före hennes ankomst till orten låtit uppmäta åt henne, bodde hon i själfva byn, men i största tillbakadragenhet. När hon sedermera flyttade upp till berget, tillät hon ingen närma sig och afvisade som ofvan blifvit nämndt, nyfikna främlingar på ett synnerligen energiskt sätt. Vatten och födoämnen fördes till berget af en gammal gumma från byn, hvilken dock fick sätta ifrån sig det medförda halfvägs från huset, där flickan, som kallades Amalia, hämtade det. Den ende som någonsin fick träda in i stugan var storhertigen, då han jagade i trakten; han kunde då i flera timmar underhålla sig med damen, medan hofföljet på ett bestämdt afstånd från stugan fick afvakta hans återkomst[1]. Hennes mellanhafvande med myndigheterna gingo genom storhertigen, hvilken ansågs hafva kännedom om all hennes hemlighet. Detta jämte hennes distingerade uppträdande samt omständigheten att hon mycket lär

[1] jämför J. Löbe.

ha liknat Carl XII gjorde, att befolkningen i henne trodde sig se en hög dam, ja t. o. m. en kunglig.

Våren 1814 lämnade hon plötsligt stället tillsammans med den unge mannen. Flickan blef kvar en tid, men som hon var sjuklig och oroades af franska marodörer, lämnade slutligen äfven hon stugan och fann en tillflyktsort hos Kirchenrath prof. Griesback i Jena, i hvars hem hon 1818 lär ha dött af lungsot (muntl. trad. bland Griesbachs afkomlingar). I kyrkoboken har hon emellertid *ej* antecknats. Hennes och matmoderns hemlighet följde henne i grafven.

Den s. k. grefvinnans öden ligga nu en tid i dunkel. Man lär ha sett henne i Wien vid kongressen 1815[1]. Hon skall äfven ha bott i Weinsberg med »sin son» några år i största tillbakadragenhet, äfvensom i München och Augsburg, tills hon slutligen flyttade till Würtemberg, dit den unge mannen i början af 20-talet kallades som lärare (professor) i frihandsteckning vid lithografiska institutet i Stuttgart, där han gjorde sig bemärkt som en af dess mest framstående lärare. Fostermodern ägde här ett hus, Miltitärstrasse 30. Den unge mannen gifte sig därstädes 1827 med Geheime-Finansrådet Frisch's dotter Rosina, men dog redan den 20 mars 1828. Med anledning af detta giftermål infördes han i Stuttgarts familjeregister. Enligt detta var Lorenz Ekeman d'Alleson, som han och fostermodern uppgåfvo sig heta, son till räntmästaren i Malmö Alle[2] Möller och dess hustru Maja Bergh, samt född i Malmö den 20 dec. 1790[3].

Fostermodern (»grefvinnan») bodde efter sonens död dels i Esslingen och dels i Heilbronn, tills hon några år före sin död återvände till Stuttgart. Hon lefde under denna tid visserligen tillbakadraget, men dock i umgänge med åtskilliga personer och af dem ärad och vördad. Hon lär ha fört ett strängt moraliskt lefnadssätt, var ovanligt bildad, synnerligen förfaren i den medicinska vetenskapen, »hon lär haft en viljekraft, som hos en mindre intelligent person skulle kallats för envishet, och skall blicken från hennes blå ögon varit så genomträngande, att man knappt kunnat uthärda den».

Om sin härkomst yppade hon ej mer, än att hon genom ed var förpliktad att hemlighålla densamma. En gammaldags lång guldkedja, den hon alltid bar, skulle stå i samband med hennes

[1] jämför J. Löbe.
[2] hvilket torde förklara namnet Alleson.
[3] Detta öfverensstämmer med uppgifter ur Malmö kyrkböcker.

hemlighet. Hon lär ha stått i förbindelse med Fersenska familjen i Sverige samt ha korresponderat med en medlem af det gamla kungahuset, hvars trogna anhängare hon var. År 1839, den 9 sept. dog »svenska grefvinnan», antagligen inemot 70 år gammal, i Hofmekanikern Eberbachs hus. Denne Eberbach, som med sonlig vördnad tagit sig an den gamla, blef hennes arfvinge. Före sin död hade hon dock omsorgsfullt bränt alla sina papper och bref, bland hvilka lär ha funnits sådana från Sverige med kungl. sigill på.

Under mitt sökande efter Hedvig Ekman, råkade jag in på ett villospår, som möjligen kan vara af intresse att delgifva. I ett af hertiginnan Hedvig Elisabeth Charlottas bref till grefvinnan Piper (Stafsunds arkiv) finnes följande passus. »Drottningholm Août 1786! La voyageuse renommée, cette fameuse comtesse, en un mot la Ekerman, a passée la journée ici hier, le Roi a fait grand cas d'elle et s'est promené longtemps le soir dans le jardin avec elle, elle fera la pluie et le beau temps, vous le verrez, elle et sa sœur ont été ici et ont soupé dans le jardin. Armfelt leur a fait avoir à souper et le Roi a assisté au grand Couvert» etc. Samtidigt fick jag underrättelse om att på Börstorp förvaras en samling bref, ställda till öfverståthållaren Carl Sparre från en »comtesse d'Ahlgren», antaget namn för M:lle Charlotte Eckerman, samt från hennes syster Julie Eckerman-Biörchegren, skrifna på 1780-talet från Italien, där dessa damer tyckas ha fått insteg i den romerska societeten.

Jag var benägen att tro Hedvig Ekman vara Charlotte Ekerman. Tillnamnet hade ju flera gånger förvanskats, och Charlotte kunde ha varit ett bland förnamnen. Snart nog togs jag dock ur min villfarelse af professor H. Schück, som haft vänligheten meddela mig en hel del citat ur den tidens memoirlitteratur, där Charlotte Ekerman är omtalad. Här återgifves ett ur Hochschilds dagbok aug. 1786 (Upsala Bibl.) »En mamsell Eckerman, hvilken 1781 blef skickad utur landet dels i anseende till hennes kärlekshandel med härtig Karl och förnämligast i anseende till hennes utlåtelser om konungen, kom denna tiden tillbaka och blef på Haga af konungen väl emottagen. Hon hade haft tillfälle att under hans vistande i Paris, där hon någon tid uppehöll sig, göra sin frid med kungen genom baron Armfelt, med hvilken hon där lefde, reste sedan till Italien och hade där flera äfventyr, men genom baron Armfelts och öfverståthållarens[1] gemensamma arbete blef hon hemkallad, samt erhöll 666 rdr. årligen af policemedlen under titel att espionera ministrarna. Detta beskydd är en skugga

[1] Baron Carl Sparre. not af Th. K.

uti öfverståthållarens målning, som entretenerade hennes syster och därför nu understödde en så alldeles löjlig anstalt till nytta för en högst föraktlig person.» — Vidare se Fersens IV 191, V 42. Engeström I 73 m. fl. Beata Charlotta Ekerman dog 1790 (se Engeström och Svensk slägtkalender 1888 sid. 92), och är således all identitet emellan de två kvinnorna utesluten.

På min förfrågan till Asarum, där Hedvig Ekman ansågs ha ägt en gård,[1] har pastor A. Helgesson därstädes benäget meddelat, att enligt husförhörslängden 1803—07 på Quaternagård, som då egdes af räntmästar Möller, bodde: Enkefru Hedvig Carolina Ekman, inflyttad från Malmö 1805, bortflyttad från Asarum 1807, Cecilia A. Möller, född 1789, och Lorens Möller, född 1790. Om familjen Möller har jag, tack vare d:r John af Klerckers (i Lund) bistånd, ur kyrkböckerna fått följande upplysningar:

Räntmästar *Alle Johan Möller*, f. 23.9 1756 † 25.1 1823, hans hustru: *Maja Helena Lorentsdotter Bergh*, f. 15.6 1762 † 2.3 1801. Deras barn voro:

1) Cicilia Allona, f. 1789 † i Jena 1818.

2) Lorentz (Lars) Ekeman Allesson, f. 1790 † i Stuttgart 1828.

3) Christian, f. 2.9 1793 † 1.12 1875[2], gift med Wilhelmina Christina Sofia Westerling.

4) Anna Maria, f. 1795 † 1823.

5) Catharina Christina, f. 1797, gift 1823 med P. G. Barkman, handl. i Malmö.

6) Johanna Albertina, f. 1800, gift med Lorens Stephan Albrecht.

Räntmästarens far var kyrkoinspektoren Lars Möller, † 1790, gift med Cecilia Allesson, † 1799.

Hedvig Ekmans båda unga följeslagare voro härmed således identifierade. Men hvarför de lämnat föräldrar och fosterland, för att lefva och dö under hemlighetsfulla omständigheter i främmande land, är ännu en gåta. Ej heller har det lyckats mig att vidare följa Hedvig Ekmans spår. Därför har jag här tillåtit mig framlägga, hvad man vet om hennes senare öden, i förhoppning om att detta meddelande kunde föranleda vidare efterforskningar och upplysningar om »af hvad art hon är, hvad namn hon bär».

---

[1] Jämf. Löbe.

[2] Herr B. Schöldström meddelar, att Ch. Möller varit kanslist i kammarrätten och fastighetsägare i Stockholm. † därstädes.

Sedan detta skrifvits, blef jag af skriftställaren herr Birger Schöldström underrättad om att han i en artikel i Aftonbladet $^{16}/_{7}$ 1903 behandlat samma ämne, och ber jag alltså att få hänvisa till densamma. Herr Schöldström fäster sig där vid en del af Löbes artikel, hvilken jag med tystnad förbigått, emedan jag anser den vara vilseledande. Löbe hänvisar nämligen till Crusenstolpes »Morianen», del II, och tror sig i Ekman se Charlotte Forsberg eller den s. k. Lolotte, icke vetande att dennas senare öden (hon blef som bekant gift med grefve Gustaf Stenbock) alls icke äro höljda i dunkel.

Stafsund 1907.

Th. Klinckowström.

Genealogiska anteckningar.

Af **K. H. Karlsson.**

---

3. Vadstena-nunnan Ingegärd Persdotters (Gylta) bref till sin brorson unge Bengt Gylta med redogörelse för Gylta-ättens släktförbindelser.

Under medeltidens senare skede rådde uti Vadstena kloster stort intresse för genealogiska forskningar och studier, och ända till våra dagar hafva, om ock blott i yngre afskrifter, bevarats flera släkt-redogörelser, som till författare haft Vadstena-nunnor. Dessa äro: abbedissan *Magareta Clausdotters* († 1486) Krönika om S. Birgittas släkt, senast utgifven 1876 af Annerstedt i Scriptores rerum Suecicarum medii ævi III:2, af hvilken äfven en förkortad redaktion med uppgift om Braheättens härstamning från S. Birgittas släkt finnes. Denna är skrifven på 1500-talet af nedannämnda *Birgitta Andersdotter* och senast utgifven 1902 af Geete i Helige mäns lefverne. *Anna Fickesdotter* Bylows († 1519) Släktkrönika, utgifven af Peringsköld 1718, väl värd att ånyo utgifvas i en kritisk upplaga. *Birgitta Andersdotters* († 1532) Anteckningar om Sten Sture den yngres släkt och arfsförhållanden, skrifna omkring 1529 och senast utgifna 1861 i Historiska handlingar utg. af Samf. f. utg. af handskr. rör. Skandinaviens historia I. Härtill kommer en förut obeaktad Redogörelse för Bengt Gyltas († 1520) släktförbindelser, meddelad af hans syster Vadstenanunnan *Ingegärd Pedersdotter Gylta* († 1569) i ett bref till hennes brorson unge Bengt Gylta, hvilket här af-tryckes. Dess original är förloradt, och den finnes nu endast i behåll uti en tämligen oredig och dålig afskrift, införd uti en släktbok tillhörande Rålambska samlingen i Kungl. Biblioteket (Fol. 4).

Författarinnan, Ingegärd Pedersdotter, vigdes till nunna i Vadstena kloster 1517 och afled 1569. Hon var dotter till väpnaren Peder Bengtsson *(Gylta)* på Påtorp och hans hustru Ingeborg Persdotter *(Sparre)*. Enligt Utter (Släktbok, fol. 50 i Riksark.) skall hon varit förlofvad med Thore Bonde. Brefmottagaren var hennes brorson unge Bengt Gylta, som 1561 erhöll riddareslaget, var riksråd och afled 1574 Han var son till lagmannen i Tiohärad Bengt Gylta, som afrättades i

Stockholms blodbad 1520, och dennes hustru Birgitta Bengtsdotter *(Lillja)*. Då denna redogörelse till större delen synes vara grundad endast på traditionen, måste den dock af forskaren med en viss försiktighet begagnas.

Vid utgifvandet har den föreliggande källskriften bokstafstroget blifvit återgifven, dock med undantag i fråga om stora bokstäfver och punktering, hvarvid följts de vid utgifningen af Svenskt Diplomatarium vanliga principerna. Uti källskriften befintliga öfverflödiga ord hafva satts inom ( ) och rättelser af utgifvaren inom [ ]. Slutligen hafva anmärkningar och upplysande släkttaflor bifogats af utgifvaren.

Släkttaflor öfver Gylta ätten finnas förut meddelade i Vestergötlands Fornminnesförenings tidskrift häft 8, 9 och i Personhistorisk tidskrift 3.

Gunnar Gylta och hans 4 dötrar och 1 son:

Kirstin.	Märta.	Bengt Gylta.	Ingebor.	Brijta.

Thenna Gunnar Gylta [1]) hade 2 systrar, then ene heth Ädla [2]) och hon kom till Danmark och fick een af the Krabber och hon war hustru Ädlas [3]) moder moder på Apslo [ɔ: Oplo]. Then andra war Anders Päderssons moder moder på Hof [4]), som war hustru [Cecilias] fader, som Erich Staake otte.

Thenne förnembda Kerstin [5]) blef gifft till Danmark och kom i den Vgorp slächt.

Denne förnembda Märtha hon war Herr Gustafs Olssons [6]) faders fader moder moder.

Thenne förnembde Bängt Gylta [7]) hade 20 barn och alla blewe the döde oförsedde så när som tin fader fader och een hans syster, den heet Anna [8]) och den fick herr Erich Holmstensons son [Jönis] och med henne hade han ena dotter [Karin], af hwilken hon blef dödh, och någon tijd der effter blef och barnet dödt, och ther medh gick godzet till fadren. Thenne förnembde tin fader fader [Peder] Gylta [9]) hade 4 barn, som ware tin fader [10]) och iagh [11]) och 2 wåra systrar, een heet Märtha och den andra Anna [12]).

Thenne förnembde fru Ingebor på Bysta [13]) [ɔ: Byslätt] hade 2 döttrar, then ena war Cnut Lindormssons [14]) (moder) moder och then andra war hustru Karins [15]) (moder) moder på Rysswijk.

Thenne förnembde Brijta är herr Christopers [16]) moder af kommen.

Häble [ɔ: Gamble] herr Gustaf Månsson[17]). Biskop Bängt[18]), Måns Gustafsson woro hans söner och ena dotter och hon heet Brijta.

Thenne förnembde Måns Göstafsson[19]) hade 3 döttrar och inge flere barn.

Then första[20]) war herr Erich Abrahamsons moder moder och hon åthe herr Måns Bengtsson, och effter hennes dödh fick han fru Ärmegårdh her Lars Siggessons modermoder.

Then andra Måns Gustafssons dotter[21]) war Biörn Päderssons moder moder.

Then tredie war Wastena klåster jungfru, hon heet Bengta Månssadotter[22]).

[Brijta[23]), her Gustaf Månssons dotter], och hon war tin fader faders moder moder. Hon åthe en god man den heeth Anders Cnutsson, och medh honom hade hon 3 döttrar och 2 söner, then ena heeth Knuth[24]) och han war Knuth Lindorms-[sons] moder fader [ɔ: styffader] och han åthe fru Ingebors dotter på Bysta [ɔ: Byslätt].

Then andra hennes son heth Bengt Andersson[25]) och then war hustru Karins Lindorms Brunssons moder fader.

Theras 3 systrar Bängta Andersadotter och Karin Andersadotter. Bengta war gifft[26]) och fick inge barn, och Karin war ingifwin i Gudheems clåster; och then tridie war tin faders fadermoder och hon heeth Märta[27]) och hon hade så mång barn som för sagt är med tina förfäder; ther Gudh hugswale och gläde allan hoopen.

Tin faders moder fader han heet Pär Bonde[28]), hans moder (och) hon heet Märta och war gamble Mårten Swänssons [ɔ: Swans] dotter, men om hon hade flere barn än Pär Bonde, thet weet iag icke.

Thenne Pär Bondes hustru heth Ingrid [ɔ: Ingegärd][29]) och medh henne hade han 2 barn, som war tin fader moder [Ingeborg][30]) och hennes broder [Nils Pederson][31]) och han blef slagen i Vpsala och war oförsedd.

Tenne förnemde hustru Ingrid [ɔ: Ingegärd] hade een syster [Karin][32]) och then war Nils Larssons [ɔ: Classons] moder på Storda.

Tin fadermoder heet Ingeborgh[33]) och hade hon 4 barn med tin faderfader, som war tin fader och iag, Märta och Anna.

När thenne förnembde hustru Ingeborg [ↄ: Ingegärd] war dödh, fick Pär Bonde gamble her Ture Jönssons dotter [34]) och hon war Per Bragdes faders moder syster och finge inge barn tillhoopa.

Min elskelige hiertans [kär], hafwer iagh nu intet annat berätta uppå denne tijd, uthan att iagh befaller tigh den alzmechtig Gudh fader och son och then Helge ande med lijf och siähl, han gióme och beware tigh i från alt thet honom ähr emot och alla tina owänner, andelige och lekamlige, och gifwe tigh sin sanna kerleek och räddhoga i alla tina gerningar, så her på jorderijke, att wij måge honom lofwa ewinnerliga i sin ewiga glädie. Helsa tin moder och syster och flera wåra wänner, och war uppå mit besta med Anna Bengtsdotter om the 16 alner grått walmar, att iagh måtte få thet som godt och grant woro, och iagh måtte få i winter, iag skall henne wäl betala med ded bästa wärd iag kan åstad komma, och lät tin morsyster Kerstin och tin dotter (tig) kärlige hälsa. Gud ware altid med tig.

---

¹) Gunnar Gylta († 1430), väpnare, bosatt i Vestergötland. Enligt släktböckerna var han gift med Märta Brade, änka efter herr Nils Forse; 1420 höll han å sina barns vägnar arfskifte med Laurens Pik å dennes hustru Bengta Olofsdotters, syster till Gunnar Gyltas hustru, vägnar efter en hustru Katarina Karlsdotter. Vid arfskiftet efter hans hustru (Odat. anteckning uti kopieboken J. 7, fol. 227 i Riksarkivet) nämnas såsom barn till honom Bengt Gylta, som erhöll Pafvatorp, Märta och [Ingeborg g. m.] Marten Svan. — Gunnar Gylta hade bröderna Jösse, Björn och Magnus, de båda sistnämnda aflidna utan efterkommande, ty Gunnar Gylta och Jösse Gylta skiftade 1416 på Örby arf efter dem. Några systrar till honom återfinnas däremot icke i nu bevarade handlingar.

²) Enligt Personhistorisk tidskrift 3, sid. 141 var Gunnar Gyltas dotter Gunhild gift med en Bengt Krabbe.

³) Brynte Bertilssons (*Lilljehöök*) på Oplo hustru Edla Nilsdotter var dotter till väpnaren Nils Pedersson (Pil) på Gåsevad i Halland och Märta, som enligt Per Brahes släktbok (Rål. Fol. 12 f. 39 v., 40) var änka efter Törgels Störla och dotter till Laurens Pik. Laurens Pik åter var, såsom förut är nämndt, gift med en Bengta Olofsdotter, syster till Gunnar Gyltas hustru. De här förekommande uppgifterna om Gunnar Gyltas systrar afse således antagligen hans hustrus systrar.

⁴) Anders Pedersson (*Stjärna*), häradshöfding i Vedens härad och växelvis bosatt på Säby och Hof, båda i Ås härad, nämnes uti handlingar från 1480 och 1490-talen. Uti Svenska adelns ättartaflor säges han vara son till en Peder Månsson (*Stjärna*), men uti Braheska släktboken (Rål. Fol. 12, f. 194) till en Peter Tomasson, hvilken senare uppgift otvifvelaktigt är den riktiga, ty Peder Månsson var bosatt uti Småland och nämnes 1492—1511, men Peter Tomasson bodde uti Vestergötland, var häradshöfding uti Ås härad och nämnes mellan åren 1419 och 1458. Om hans hustru är intet kändt.

[5]) Enligt Personhist. tidskr. 3, s. 141 var Gunnar Gyltas dotter Kirstin gift med Knut Arvidsson *(Store).*

[6]) Enligt Svenska adelns ättartaflor var Göstaf Olssons *(Stenbock)* farfarsfar Knut Arvidsson *(Store)* son till Gunnar Gyltas dotter Karin. En Kristina Gunnadotter öfverlåter 1446 till sin måg [ɔ: svåger?] Martin Svan för sin stora trång skull sig till kläder och föda sitt gods i Hinderyd för 40 mark p:gar (Riksark. H. 14 a). — Sambandet mellan Gylta- och Store-ätterna är dock ännu ej slutgiltigt utredt.

[7]) Bengt Gylta († 1479), lagman i Vestergötland 1440—1452, bosatt på Påtorp i Vedens härad. Han nämnes 1445, 1457 och 1466 såsom gift med Märita, dotter till väpnaren Anders Knutsson (*Öra*).

[8]) Jönis Eriksson *(Rosenstråle)* gifver 1482 (Ups. Bibl.) sin dotter Karin ersättning för den jord han gifvit sin då aflidna hustru Anna Bengtsdotter i morgongåfva men sedan bortsålt. I en handling af år 1503 (Riksark. H 14 a.) säges Jönis Eriksson hafva ärft sin dotter Karin.

[9]) Peder Bengtsson Gylta († 1527), häradshöfding i Skånings härad, bosatt på Påtorp, gift 1) med Ingeborg Pedersdotter (*Sparre)* dotter af Peder Bonde, 2) före 1503 med Kristina Torstensdotter (H 14 a).

[10]) Bengt Gylta († 1520), lagman i Tiohärad, g. m. Bengta Bengtsdotter *(Lillja)*, dotter till riddaren Bengt Gregersson. Hon blef sedan omgift med Ture Eriksson *(Bjelke).*

[11]) Se inledningen.

[12]) Om Peder Bengtssons döttrar Märta och Anna är intet kändt.

[13]) Ingeborg Gunnarsdotter Gylta, gift med häradshöfdingen i Mark Martin Svan på Byslätt (1415—1450), som 1442 förnyade sitt morgongåfvobref till henne. Hon lefde änka ännu 1463.

[14]) Knut Lindormsson *(Vinge)*, lagman i Vestergötland bosatt på Sjögerås, † 1520, var son till lagmannen i Värmland Lindorm Björnsson, som 1467 gifte sig med Birgitta, änka efter Knut Andersson *(Öra)* och dotter till ofvannämnda Marten Svan och Ingeborg Gunnarsdotter Gylta. Lindorm Björnsson hade förut varit gift med Cecilia, dotter till Simon Gudmundsson, och hade i tredje giftet Kristina Laurensdotter.

[15]) Karin, gift med Erland Kagge på Rossvik, var enligt Svenska adelns ättartaflor och släktböckerna dotter till Axel Pedersson *(Båt)* på Näs. Denne Axel Pedersson gaf 1472 (J. 7.) sin hustru Kristina Mårtensdotter *(Svan)* morgongåfva.

[16]) Kristoffer Andersson (*Röd)*, Konung Göstafs kanslär var son till unge Anders Eriksson i Skellerid och Anna, dotter till Gudmund Torbjörnsson i Forstena. Huru han härstammade från Gunnar Gyltas dotter Brita är ej kändt. Däremot kan hans släkt ledas opp till den förutnämnda Laurens Pik. Enligt släktböckerna var nämligen Laurens Piks dotter Anna gift med en Nils Nilsson, hvars dotter Anna åter var gift med ofvannämnde Gudmund Torbjörnsson (Rål. Fol. 14 f. 40, 136).

[17]) Göstaf Magnusson (*Tre rosor*), riddare och lagman i Vestergötland, på 1390 talet bosatt på Sjögerås, men senare på Skofteby, var 1380 gift med Märita Jonsdotter, troligen dotter till Jon Birgersson.

[18]) Bengt Göstafsson, biskop i Skara.

[19]) Magnus Göstafsson (*Tre rosor*), väpnare och häradshöfding, troligen † 1457, var gift med Kristina Laurensdotter (*Blå*).

[20]) Magnus Göstafssons dotter Märita erhöll 1458 morgongåfvobref af riddaren Magnus Bengtsson (*Natt och Dag*). Med henne hade han dottern Birgitta, som 1471 blef gift med Abraham Kristiernsson (*Lejonhufvud*), fader till den här nämnde Erik Abrahamsson. — Uti sitt andra gifte 1466 med Ermegard Fickesdotter *(Bylow)* hade Magnus Bengtsson dottern Kristina, gift 1486 med Sigge Laurenssons fader Laurens Siggesson (*Sparre*).

[21]) Enligt Per Brahes släktbok (fol 13 och 15 v.) var Magnus Göstafssons dotter Birgitta gift 1) med Jakob Andersson (*Baner*), hvilket gifte äfven bestyrktes af urkunderna, och 2) med Björn Johansson till Ulfsunda. I detta sitt sista gifte skall hon hafva haft dottern Märta, gift 1) med Per Stefansson och 2) med Per Erlandsson, fader till Björn Pedersson (*Båt*).

[22]) Bengta Magnusdotter vigdes till nunna i Vadstena 1450 och afled 1499.

[23]) Brita, Göstaf Magnussons dotter, är 1434 g. m. Anders Knutsson *(Öra)* och lefde enka 1455. Anders Knutsson nämnes mellan åren 1417 och 1442, men är † 1445, var väpnare och bosatt på Tyngil i Vestergötland.

[24]) Knut Andersson *(Öra)*, väpnare, bosatt på Sjögerås, är 1463 (J. 7 f. 121 v.) gift med Birgitta Mårtensdotter *(Svan)*, 1467 är han afliden. — Såsom framgår af not 14) var Knut Lindormsson *(Vinge)* son till just denna Birgitta i hennes senare gifte med Lindorm Björnsson.

[25]) Bengt Andersson *(Öra)*, väpnare, nämnes mellan åren 1445 och 1463 samt är afliden 1465. — Hans dotter Brita var gift med Sigge Laurensson *(Sparre)* på Skofteby, hvars dotter Karin åter var gift med Lindorm Brunsson *(Sparre med bladet)* på Bronäs.

[26]) Bengta Andersdotter *(Öra)* var ännu ogift 1457, men 1466 synes hon vara gift med en Magnus Petersson.

[27]) Märta Andersdotter *(Öra)*, se not [7]).

[28]) Peder Bonde *(Sparre)*, skref sig till Storda i Vestergötland. Han var son till Laurens Siggesson den äldre i dennes första gifte. Den i Svenska adelns ättartaflor förekommande uppgiften, att Laurens Siggesson varit gift med Arvid Svans dotter Bengta, måste vara felaktig, ty 1448 (J. 7. f. 39) kallar Arvid Svan Laurens Siggesson svåger.

[29]) Ingegärd, gift med Peder Bonde *(Sparre)* var dotter till Tore Pyting på Storda (Sv. Autogr. sällsk. tidskr. 1, s. 115, 119).

[30]) Ingeborg Pedersdotter *(Sparre)*, gift med Peder Bengtsson Gylta, se not [9]).

[31]) Nils Pedersson *(Sparre)* nämnes 1490 (J. 7. fol. 165).

[32]) Karin, dotter till Tore Pyting, var gift med en Claes Ribbing, fader till Nils Claesson på Storda (Sv. Autogr. sällsk. tidskr. 1, s. 116).

[33]) Se not 9—12 och 31.

[34]) Såsom änka efter Peder Bonde *(Sparre)* nämnes 1490 och 1493 en Ragnild (J. 7. f. 165). Hon skulle således vara dotter till riddaren Ture Jönsson *(Svarte Skåning)*, som äfven hade en dotter Öllegård, gift med Peder Bragde, farfader till Peder Joackimsson Brahe.

En slåtterfest 1794.

Medd. af L. W.

På Årsta egendom i Brännkyrka socken firades årligen på 1790-talet en slåtterfest, som försiggick på en stor äng, där numera en del af Liljeholmsstaden är belägen.

Enligt traditionen har Årsta tillhört Birger jarl. På 1300-talet innehades egendomen af hertig Valdemar och har sedermera ägts af flera olika släkter, såsom Oxenstjerna och Ulfsparre. År 1767 köptes Årsta af f. d. ryttmästaren Christian Henric von Schnell,[1] som den 17 juli 1775 gifte sig med Märtha Helena Réenstierna.[2]

I de båda makarnas glada hem samlades ofta en mängd gäster. Bland gärna sedda vänner hos »Årstaherrskapet» var Bellman, och i Årsta vackra lunder strängade han ofta sin lyra. Vid »slotterölet på ängen» var han alltid med, äfven 1794, sista sommaren han lefde, ehuru han då var sjuk.

Den 18 juli, »hertig Fredric Adolphs födelse- och namnsdag» firades slåtterkalaset och infunno sig, utom gårdens folk, många både bjudna och objudna gäster för att få vara med om lustbarheterna.

Långt förut gjordes stora tillrustningar, där bryggdes, slaktades och bakades. På ängen uppsattes en löfsal och dit fördes bord och bänkar.

»Märtha Helena Réenstjerna, ryttmästarinna von Schnell», som hon skref sig, berättar i sina dagboksanteckningar[3] om festen:

---

[1] Född 24/10 1733 i staden Eutin i Holstein, död på Årsta 6/1 1811, son af lifdrabanten hos Adolf Fredrik, Claes von Schnell och Fredrica Amalia Dorothea Mewe. — »Christian Henric v. Schnell hade tjänstgjort som ryttmästare vid kejserl. Holsteinska trupperna och som ryttmästare och kvartermästare vid Sobeltizska husarerna under Peter III och blef vid kejsarens död, jämte 70 andra officerare, arresterad och deporterad.»

[2] Född 16/9 1753, död på Årsta 19/1 1841, dotter af löjtnant Abraham Réenstierna och friherrinnan Catharina Maria von Köhler.

[3] Anteckningarna, som omfatta åren 1794—1839, ägas af ättlingar till skrifvarinnan.

»17 torsd. Hela dagen hade jag ett faseligt arbete och fjäsk at få alt inpackat och til ängen bortfördt, då emellertid min man var vid ängen och emottog alt samt rangerade uti ett af sockerbagaren länt marknadsstånd. Jag åkte och med chaise 2 gånger dit at se på anstalterna. Fru Muhr och inspectorn voro äfven uti löfsalen at beundra och åskåda alt.

18 fredag. Den vidtbekanta callasdagen. Om morgonen gingo alla 3 herrarne ut til ängen då jag hemifrån utsände maten och med chaise mot kl. 12 for efter. En del gäster vore redan komne och de öfrige infant sig efter hand. Sälskapet var ovanligt muntert och nöjena varierade, hvartill mycket bidrog de presenter Hannell[1] från Grönbrink til mig nedsände, som bestod uti en i högsta flor stående hollendsk neijlicka och 2:ne orrar med sin vackra bur, hvilken bars utaf utklädda karlar i rysk smak.

Sedan presenterades af en herre verser, hvilka afsöngs under canonade; och var Hannells lusthus omringat af 12 olika flaggor.

Vid Liljeholmen på högsta spetsen af Ekebacken var stor flagg och bran 2:ne luftsolar samt cannonerades där såväl som hos oss och Hannell tils kl. 12 om natten med 8 canoner på hvart ställe.

Orrburen upbars på ängen af mig och 3 andra fruntimmer och omkring oss dansade herrarne uti en vidlyftig ring.

Slutelig dansades en afskedspålska och sälskapet åtskildes, då tjenstefolket började sin dants. Alla voro glada, ingen hade tappat förståndet uti glaset mer än Catharina.»

Tillika finnas anteckningar öfver deltagare och kostnader m. m. I de omsorgsfullt uppställda och numrerade listorna återfinnas personer ur skilda samhällsklasser.

»1794 den 18 Julii Hertig Fred. Adolphs födelse- och namnsdag voro vid Årstad ängs slotteröl närvarande:

1. Drufva, hofmarskalk, 2. dess son, 3. Pettersson, advocat fischal, 4. Pettersson, notarie, 5. Hesselius, expeditionssecreter, 6. Junbeck, lagman, 7. Junbeck, auditeur, 8. Våhlin, d:o, 9. Vahlstjerna, vice häradshöfding, 10. Muhr, tull inspector, 11. Söderborg, fält cammerer, 12. Röhl, bagareålderman, 13. Iserhjelm, kongl. secreter, 14. Vesterstråle, guld- och silf: arbetare, 15. Vesterstråle, revisor, 16. von Schantz, secreter, 17. von Schantz, kongl. secreter, 18. Vestman, sämskmakare, 19. Videgren, adv. fiskal, 20. Palmér, ryttmästare, 21. von Torcken, capitaine, 22. Nordenstolpe, hofjunkare, 23. Estenberg, assessor, 24. dess son, architect, 25. Bellman, hofsecreter, 26. dess fru, 27. dess son, sergeant, 28. von Kemna, öfver inspector.

Til aftonen: 29. baron Carl De Geer, 30. comminister Molin, 31. fru Muhr, 32. mademoiselle Pihlgren, 33. dito systern dito, 34. Aronsson, tullinspector, 35. Norrman, handelsman, 36. Ulner, secreter, 37. Ros, secreter, 38. en krono befallningsman, 39, 40, 41. trenne okände herrar, 42. Årstads herr patron, 43. fru patronessa, 44. sergeanten deras son, 45. Kindberg, regements commissarie.

---

[1] A. F. Hannell, regementskommissarie.

Tijo musiquanter, 10 qvinfolk, två betjenter, 14 egna karlar.

Bjudne voro dessutom: I. Brygger, hofrättsråd, II. Hortulan, landsecreter, III. Beckström, advocat fiskal, IV. Engmark, assessor, V. Stenman, assessor, VI. Gråsten, assessor, VII. Laurin, vice häradshöfding, VIII. Ehrenheim, hofrättsråd, IX. Christjernin, capitaine, X. Iserhjelm, revisions secreter, XI. Möller, cammerer, XII. Isberg, cammerer, XIII. Bille, faktor, XIV. Schröderheim, lagman, XV. Nyberg, tracteur.[1]

Såsom en kulturbild kunna också förtjäna anföras de räkningar öfver åtgångna varor och utgifter, hvilka ansetts nog betydelsefulla att i dagboken upptagas:

»*Matvaror:* 2 spekeskinker, 2 kokta d:o, 1/2 ℔ senap, 2 kalfstekar, 1 får till dillkjött, 2 fårstekar, 2 grisar till sylta, 1 kanna ättika, 60 mandelformar, 100 tårteletter, 10 kannor mjölk till gäsmjölk, 3 stop sur grädda, 1 stop söt till caffe, 3 kannor söt mjölk, 4 ℔ bord smör, 14 hvetebullar, 14 rågbullar, 50 kneckekakor, 4 kryddlimpor, 20 hollendska sillar, 2 ℔ lingon, 2 ℔ stött socker; salt, peppar, ingefära, krusbär; 16 ℔ socker, 8 bouteiller arach, 8 kannor rödt vin, 4 kannor franskt, 3 kannor dist. bränvin, 1/2 fat öl, 1 tunna svagdricka; oräknelig odistelerat bränvin; 2 ℔ caffe, 4 vaxljus, 1 ℔ tobak; citroner och saft; 250 canonskott, etc.

Depencen: 8 kannor rödt vin — 144 dlr kmt; 4 kannor hvitt vin — 72; 8 bouteiller arrack — 120; 4 stora bouteiller — 18; 3 bouteiller citronsaft — 18; 6 citroner — 4,16; en kalf — 67,16; ett får — 37,16; ett får — 55,16; mandelbakelse — 30; torteletter — 9; 2 stycken grisar — 48; 2 L℔. hvetemjöl — 12; 4 limpor — 4; distl. bränvin — 36; 2 ℔ millansirap — 6; odistl. bränvin —72; tobak — 9; vaxljus — 6; mjölk och grädda — 24; socker — 100; lingon —6; krusbär — 3; caffe — 15; smör — 18; ätticka — 3; senap — 1,16; hyra för glas och koppar — 12; 3 stora skinckor — 72; krut — 48; — rågbröd — 24; hollensk sill — 12; dricka — 36; drickspengar — 36; till drängarne 3 dlr hvardera — 60; salt, kryddor, småspik etc. — 4,16. Summa 1,246 dlr kopparmynt.»

De vid slåtterfesten »presenterade» verserna voro författade af Bellman; vid en autografauktion hos Bukowski den 8 maj 1901 såldes nämligen bl. a. ett enligt förteckningen egenhändigt otryckt poem af Bellman, dat. Årstad den 18 juli 1794 och undertecknadt C. M. B. Oaktadt efterforskningar har det ej lyckats erhålla kännedom om hvar det slutligen hamnat.

---

[1] Med hjälp af tryckta och otryckta källor hafva personerna identifierats på följande sätt:

1. Carl Johan D. f. 1732 † 1802, gift 1:a g. 1758 med sin brors svägerska Christina Sofia Silfversköld f. 1726 † 1779, 2:a g. 1770 med Helena Margareta Höijer f. 1750 † 1817. — 2. Adam Ferdinand D. f. 1779 † 1838, k. stallmästare, med honom utgick ätten på svärdssidan. Gift 1824 med Sophia Charlotta Röhl f. 1788 † 1826. — 3. Johan Henric P. f. 1768 † 1845, justitieråd, gift 1799 med Lovisa Reimers f. 1780 † 1812. — 4. Peter Andreas P. f. 1774 † 1812, adv. fiskal

g. m. Ebba Charlotta Engström. — 5. Johan H. f. 1735 el. 36 † 1800. Ogift. — 6. troligen Bengt Teodor J. f. 1751. — 7. troligen Erland J., landsfiskal. — 8. Arvid V. g. 1785 med Maria Charlotta Nelander, f. 1755 † 1796. — 9. Anton Johan V. f. 1763 † 1834, assessor, slöt sin ätt. — 10. Adolf M., öfverdirektör, g. m. Lovisa M. Hård af Segerstad, se n:o 31. — 11. S. Dränkte sig 1795 i Norrström. — 12. Carl R. f. 1761 † 1822, g. m. Catharina Charlotta Hedendahl f. 1765 † 1830. Föräldrar till Sofia Charl. Röhl, se n:o 2. — 13. Henric Wilhelm I. f. 1763 † 1819, president i Kommersekollegium, ogift. — 15. troligen Nils Johan V., kamrer, g. m. Ulrica Maria Zimmerman. — 16. Johan Fredrik v. S. f. 1763 † 1813, kommissarie i Rik. ständ. bank. Ogift. — 17. Carl Eberhard v. S., broder till föreg., f. 1765 † 1799, g. 1794 m. Margaretha Enebom f. 1771 † 1799. — 18. Lorentz V., rådman, g. m. Margaretha Bewe, deras dtr Anna Marg. g. m. slottsbyggmästaren Adolf Ulric Kirstein, föräldrar till Eva L. Kirstein, se n:o 19. — 19. Olof V. f. 1747 † 1810, kommerseråd, g. 1798 m. Eva Laurentia Kirstein, f. 1771 † 1834. — 20. Samuel P. f. 1766 † 1834, kapten. G. 1:a g. m. Johanna Sofia Dusén, f. 1767, 2:a g. med Eleonora Gustafva Fahnehjelm f. 1776 † 1877. — 22. Fredrik N. f. 1755 † 1816, kammarråd, ogift. — 23. Carl E. f. 1728 † 1815, hofrättsråd, g. 1762 m. Catharina Christina Reiss f. 1744 † 1789. — 24. Pehr E. f. 1772 † 1848, byggmästare, professors n. h. o. v., g. 1803 med Gustafva Carolina Fredrica af Sténhoff f. 1778 † 1849, kusin till Eva L. Kirstein, se n:o 19. — 25. Carl Michael B. f. 1740 † 1795, skald. — 26. Lovisa Fredrica B. f. Grönlund 1757 † 1847. — 27. Gustaf B. f. 1781, efter år 1806 anställd vid franska hären i Spanien, där han stupade. — 28. Karl Fredrik v. K. f. 1754 † 1836 (systerson till C. J. Drufva, n:o 1), kamrer, slöt sin ätt, g. 1774 m. Anna Henrica Höijer f. 1748 † 1833, syster till Helena M. Höijer, g. Drufva, se n:o 1. — 29. De G. f. 1781 † 1861, grefve 1818, en af rikets herrar, slöt sin grefl. ättegren, g. 1810 m. friherrinnan Ulrica Sofia Sprengtporten f. 1793 † 1869. — 30. Carl M. f. 1748 † 1805, ogift, komminister i Brännkyrka. — 31. Lovisa Magdalena M., f. Hård af Segerstad 1763 † 1843, gift 1792 med A. Muhr, se n:o 10. — 32 & 33. döttrar af Johan Pihlgren f. 1735 † 1782, fil. mag., med. d:r, prakt. läkare i Sthlm, g. 1:a g. med Lovisa Adriana Gahm, 2:a g. 1777 med Maria Elisabeth Bellman f. 1753 † 1797, syster till Carl Michael Bellman. — 36. Carl U. f. 1739 † 1801, borgmästare i Sthlm, g. m. Elisab. Marg. Enesköld, f. 1741 † 1778. — 44. Hans Abraham von Schnell f. 9/1 1780, drunknade i Årstaviken 24/11 1812, den sist lefvande af flera syskon. — 45. Sven K. — I. Johannes B. f. 1742 † 1801, krigshofrättsråd, g. m. Anna Marg. Strömbeck † 1803. II. Gustaf H., landssekreterare, f. 1752 † 1806. — IV. Henrik E. f. 1749 † 1819, hofrättsråd, ogift. — V. Nils Gustaf Stéenman f. 1764 † 1822, hofrättsråd, ogift. — VI. Carl Gustaf Gråstéen f. 1749 † 1839, hofrättsråd, g. 1805 m. Fredrika Beata Pfeiffer f. 1762 † 1825. — VII. Eric Petter L. f. 1766 † 1828, advokatfiskal, g. 1804 m. Johanna Christina Lettström f. 1782 † 1811. — VIII. Johan Ludvig von E. f. 1748 † 1834, vice president i Svea hofrätt, g. 1:a m. Beata Elisabeth Teet f. 1768 † 1805, 2:a g. m. den förras kusin Gertrud Christina Hedercrantz i hennes 3:e gifte, f. 1761 † 1826. — IX. troligen Carl Wilhelm C. f. 1745 † 1828, g. 1791 m. Ulrica Christina Suun, f. 1767 † 1834. — X. Carl Johan I. (bror t. H. W. Iserhjelm, n:o 13.) f. 1761 † 1817, justitieråd, g. 1799 m. friherrinnan Lovisa Gustafva von Köhler f. 1782 † 1827, syssling till fru v. Schnell. — XI. Jakob M. f. 1748 † 1798, g. m. Maria Rosina Kessler f. 1761 † 1839. — XII. Johan I. f. 1754 † 1821, g. 1785 m. Christina Charlotta Nordlindh f. 1766 † 1826. — XIV. Göran S. f. 1752 † 1815, hofrättsråd, g. 1781 med Anna Margaretha Westman f. 1760 † 1826.

Gabriel Anreps porträttsamling.

Af N. Sjöberg.

Gabriel Anreps porträttsamling skall säljas. Den är ju inte stor, men i alla fall är det med ett visst vemod man ser på gamla konterfej, som det en gång varit en persons glädje att samla och äga, och som nu skola ut på vandring mot okända öden. Och vemodet blandar sig alltid med missbelåtenhet öfver, att vi ej äga ett verkligt svenskt porträttgalleri, som med sig kunde införlifva det bästa och viktigaste af de konterfej, som komma ut i marknaden och således råka ut för faran att komma i orätta händer.

Vi hafva här först de närmare släktingarna, farfadern majoren vid lifregementet till häst Johan Reinhold, dennes broder kammarherren och lagmannen Alef Herman i två exemplar, det ena en god pastell af G. Lundberg, och hans fru. Så de mera aflägsna, för att tala med den fordne ägaren, hans farmors broders svärmor den rika direktörskan Hacker, född Stjerneroos, på Åkers styckebruk med sina barn och mågar. De flesta äro målade af J. H. Scheffel. Särskildt gumman själf och hennes son äro utmärkta porträtt, de bästa i samlingen. En af mågarna, landshöfding v. Hauswolff, hör till L. Pasch d. ä:s bästa arbeten. Sedan följa en mängd porträtt förvärfvade dels genom gåfvor, dels genom köp och byte, bland hvilka man särskildt fäster sig vid den ståtlige okände krigaren n:o 28, också han af J. H. Scheffel, samt det hederliga stockholmska borgarparet Ljungvall, som råkat in bland de adliga herrskapen — dessa höra till Jakob Björcks rätt sällsynta original. Lovisa Ulrikas porträtt är intressant dels på grund af proveniensen — en present af drottningen själf — dels på grund af den vackra originalramen.

Den forne ägaren har själf upprättat en förteckning öfver sin samling, där han särskildt utförligt redogör för porträttens historia. Den är i mycket intressant, och påminner oss ofta om den för samlare gyllene tid, då man kunde komma öfver goda saker i bondstugorna. Christoffer Eichhorn har i denna bestämt konstnärsnamnen. Jag har i en del fall ändrat dessa, hvilket då är anmärkt, i andra har jag ansett bestämningen tvifvelaktig

och då anfört den som Eichhorns åsikt. Porträttens nummer äro efter denna katalog.

Nordiska museet har låtit fotografera en ansenlig del af porträtten, hvilket jag utmärkt genom ett F. Det är efter dessa fotografier klichéerna äro gjorda.

Adelheim, Katarina. F. 1732, gift 1) med kammarherre Alef Herman Anrep, enka 1764, 2) 1769 med generalmajoren landshöfding Johan Abraham Hamilton, d. 1794.

5. Medelålders dam, midjebild fas, hufvudet t. h., kroppen t. v. Hon har blå ögon och hvitt uppkammadt hår med en blombukett i hjässan. Blå klänning med hvitt foder, lifvet helt framtill, med rund urringning och en uppskärning, i urringningen tyllspets; i bröstet smycke med kläpp af päronformig pärla, öfver rygg och armar gråhvitt draperi. Bakgrund himmel. — På baksidan står: Catharina Adelheim Hofstallmästaren, Kammarherren och Lagmannen Aleph Herman Anreps Fru. Sedan gift med General Majoren, Landshöfdingen och Commendeuren Friherre Joh. Abr. Hamilton till Boo. På spännramen N:o 5. — Olja på duk, 78½×64½ ctm.

Af J. H. Scheffel (Eichhorn: Okänd mästare). Fanns på hennes mans A. H. Anreps egendom Åkerby, kom med hans fru till Munkfors då hon ditflyttade, samt efter hennes död till hennes mans brorsdotter Ebba Dorotea Anrep, gift med rektor Henrik Spångberg, död 1835 i Hidinge-by, Närke; inropades på auktionen efter henne af Bergsmannen Björn Jonsson i Lekhyttan, af hvilken Gabriel Anrep köpte det i juni 1841. — Stark modern öfvermålning. Pendant till n:o 4.

Anrep, Jakob Reinhold. F. 1705, ryttmästare vid Lifregementet till häst 1747, riddare af svärdsorden 1751, major 1762, d. 1764.

2. Medelålders välmående man, bröstbild fas t. v. med blå ögon, slätrakad. Grå piskperuk med svart nackrosett. Blåfodradt harnesk med förgylld kant och nitar, däröfver blå uniformsrock med förgyllda knappar, hvit nedvikt krage, hvita ärmuppslag och foder, svärdsorden i knapphålet. Svart lindad halsduk, öfver hvilken två små nedvikta flikar af skjortkragen, litet krås. Bakgrund himmel. — På baksidan står: Majoren Jacob Reinhold Anrep född 1705, död 1764. På blindramen N:o 2. — Olja på duk, 78×61 ctm.

Okänd mästare (Eichhorn: O. Arenius). Porträttet, som från början funnits på hans egendom Lekeberga i Närke, kom troligen därifrån till Wrana, också i Närke, med hans enka Ebba Charlotta Åkerhjelm, då hon i slutet af 1760-talet där bosatte sig, och efter hennes död 1804 till sonen löjtnanten Gustaf Gabriel Anrep, samt med honom i slutet af 1830-talet till Hammar i Värmland, hvilken egendom egdes af hans son kapten Herman Anrep, som gaf det åt Gabriel Anrep 1874.

Anrep, Alef Herman. F. 1707, hofstallmästare 1745, kammarherre, lagman i Värmland 1748, d. 1764.

3. Medelålders man, bröstbild fas, hufvudet till v., kroppen något t. h. Blå ögon, piskperuk med svart nackrosett, hvars ändar gå kring halsen. Hvit lindad halsduk, långt spetskrås. Röd sammetsrock utan krage med röda sammetsknappar; nedtill knäppt grönhvit sidenväst med röda broderier, under v. armen svart trekantig hatt med hvit plumet. Bakgrund himmel. — På baksidan står med blyertspenna: Aleph Herm. Anrep. Född 1707. Död 1764. med bläck: N:o 3. Två lappar; på den ena biografiska notiser undertecknade Gabriel Anrep, på den andra: Omförgyllningen af ramen i Juni 1898 kostade 25 kronor, ej 50 ifall så står skrifvet på lappen därom, fästad på baksidan af själfva porträttet. Gabriel Anrep. — Pastell, 64×50 ctm. dagyta.

Af Gustaf Lundberg. Porträttet, som funnits på lagmannens egendom Åkerby i Närke, kom troligen i början af 1770-talet, då hans enka Katarina Adelheim flyttade från sin andra man till sin egendom Munkfors bruk i Värmland, till lagmannens brorson hofjägmästaren Jacob Herman Anrep på Lekeberga, fanns där ännu under Gabriel Anreps faders tid tills egendomen 1851 försåldes från släkten, var sedan magasineradt vid Villingsbergs bruk till 1855, då Gabriel Anrep tog det till Stockholm. — F.

4. Medelålders man, bröstbild fas t. v., med blå ögon och hvit piskperuk. Hvit lindad halsduk, långt krås, brun oknäppt sammetsrock utan krage med bruna tygknappar och stora uppknäppta uppslag, blåhvit väst med blågröna broderier knäppt nedtill med blåhvita tygknappar, svart trekantig hatt under v. armen. Bakgrund himmel och landskap. På baksidan står: Aleph Herman Anrep till Åkerby, Hofstallmästare, Kammarherre, Lagman i Vermland. Född 1707. Död 1764. Gift med Catharina Adelheim. På spännramen: N:o 4. — Olja på duk 78×65 ctm.

Af J. H. Scheffel. (Eichhorn: Okänd mästare). Samma historik som pendanten N:o 5. — Stark modern öfvermålning.

Carlberg, Christina Engel. F. 1736, gift 1) med kaptenlöjtnanten Stephan Ludvig De Lille, 2) 1768 med hofrättsrådet Johan August Grewesmöhlen, d. 1804.

19. Medelålders något korpulent dam, midjebild fas t. h., med bruna ögon, hvitpudradt uppkammadt hår, öfver hvilket tyllslöja. Blåhvit klänning, lifvet med djup spetsad urringning, i hvilken spets, helt framtill, två rosetter i bröstet, öfver ryggen och armarna blått draperi. Bakgrund himmel bakom mur t. v. och olivgrönt draperi t. h. — På spännramen på en lapp står: Christina Engel Carlberg född 1736, död 1804. Gift 1:a gången med Kapten-Löjtnanten Stephan Ludvig De Lille. 2:a gången med Hofrättsrådet Johan August Grewesmöhlen. N:o 19. — Olja på duk, 79½×64½ ctm.

Okänd mästare, knappast som Eichhorn »troligen af J. H. Scheffel». Samma historik som pendanten N:o 18.

Falkenberg af Trystorp, Beata Fredrika. F. 1764, gift 1790 med löjtnant Johan Ludvig Fleming af Liebelitz, d. 1797.

17. Flicka, höftbild fas, hufvudet t. h., kroppen något t. v., spinner på en slända, som hon håller under v. armen. Hon har blå ögon och askblondt framkammadt hår, hvaröfver mössa af hvita och röda chiffonger. Om halsen svart band, i hvars nedhängande ända guldkors fäst med rosett. Röd klänning; lifvet med fyrkantig urringning, i hvilken hvit spets, kantad med svart band, som framtill imiterar snörning, halfärmar med uppslag, små spetsengageanter; styfkjol, hvitt tyllförkläde. Bakgrund landskap. — På baksidan på en lapp nästan utplånade biografiska uppgifter undertecknade Gabriel Anrep, på spännramen på hvit lapp: Fröken Friherrinnan Beata Fredrika Falkenberg af Trystorp, född 1764, död 1797. Gift 1790 med Löjtnanten Friherre Johan Ludvig Fleming af Liebelitz i hans 1:a gifte. N:o 17. — Olja på duk, 62 × 50 ctm.

»Troligen af Stålbom». (Eichhorn). Porträttet fanns hos hennes moder i Norrköping till dennas död 1820, kom sedan till hennes son underlöjtnant Otto Nils Fleming och efter hans död till Gabriel Anrep.

Falkenberg af Trystorp, Kristina Maria. F. på 1680-talet, gift 1710 med kaptenen, sedan riksrådet och öfveramiralen Edvard Diedrik Taube, enka 1751, d. 1753.

16. Ung dam, bröstbild fas, hufvudet något t. h., kroppen t. v. Mörka gråblå ögon, hvitpudradt hår uppkammadt i lockar, uppsatt i nacken. Blå klänning med rödt foder; morgonrockstyp, djupt urringad, i urringningen uppstickande linne. Röd sammetstalar med hermelinsfoder, halfärmar med hermelinsuppslag. Olivgrön bakgrund. — På baksidan står: C. H. S. Falkenberg. Modern inskrift: Anna Christina Palmstierna, född Lagerberg. På lapp på spännramen: N:o 16. Är icke någon C. H. Falkenberg utan Riksrådinnan Friherrinnan Anna Christina Palmstierna född Grefvinna Lagerberg enligt hennes sonsons sonsons Löjtnanten Friherre Magnus Palmstiernas försäkring d. 29/4 1898. Gabriel Anrep. — Olja på duk, 78 × 65 ctm.

Enl. Eichhorn af Jöns Pilo. Förvärfvades af G. Anrep på 1840-talet från Djurklouska egendomen Sörby i Närke. I sin katalog upptager Anrep henne som Riksrådinnan Christina Maria Taube, född Falkenberg af Trystorp, f. på 1680-talet, d. 1753. Detta är den enda dam som burit namnet Falkenberg, hvilken porträttet kan föreställa. — Omöjligt kan det vara riksrådinnan Palmstierna, f. Lagerberg; denna föddes 1728, således ungefär då porträttet målades, och gifte sig först 1752, då den dräkt, som den porträtterade damen har, för länge sedan var omodern. Osäkert blir det likväl alltid om det verkligen är riksrådinnan Taube, då den gamla inskriftens förnamnsinitialer ej stämma.

Grewesmöhlen, Johan August. F. 1723, advokatfiskal 1755, assessor i Svea hofrätt 1761, hofrättsråd 1766, adlad 1770, riddare af nordstjärneorden 1776, d. 1786.

18. Medelålders man, bröstbild fas t. v., med bruna ögon, hvit piskperuk med svart nackrosett. Hvit lindad halsduk, långt spetskrås, oknäppt gulbrun rock utan krage med tygknappar, nordstjärnan i knapphålet, blå fasonerad väst med blå knappar knäppt nertill, svart trekantig hatt under v. armen. Bakgrund himmel. — På spännramen

på en lapp: Hofrättsrådet Johan August Grewesmöhlen född 1723, R. N. O. 1776, död 1786. N:o 18. — Olja på duk, 78×61 ctm.

Okänd mästare. Enl. Eichhorn af O. Arenius, omöjligt, då Arenius dog 1766, porträttet är måladt efter 1776, då han fick nordstjärnan. Porträttet egdes af hans dotter Charlotta Augusta Posse, som 1870 dog på Skråmsta vid Sigtuna. G. Anrep köpte det 1874 af arkitekt C. N. Söderberg. Pendant till N:o 19.

Grundelstierna, Albin Müller. F. 1665, advokatfiskal i kammarkollegium 1708, adlad 1719, kammarråds afsked 1725, d. 1730.

20. Medelålders man, bröstbild fas, hufvudet t. h., kroppen t. v., med blå ögon och hvit allongeperuk. Hvit lindad halsduk med ändarna dragna öfver lindningen och instuckna i ett af västens knapphål. Blå kläder med blå fasonerade knappar; rocken oknäppt utan krage, med stora uppknäppta ärmuppslag, västen knäppt nedtill. Öfver ryggen och armarna rödt draperi. Bakgrund mörk oliv. — På baksidan namnet, delvis öfvermåladt, och på spännramen på lapp: Kammarrådet Albin Grundelstjerna född 1665, död 1730. N:o 20. — Olja på duk, 82×63½ ctm.

Okänd mästare, ej som Eichhorn: kopia efter D. v. Krafft. Fanns efter hans död på Grundelstiernska fideikommisset Olhamra i Uppland, kom efter ättens utgång med protokollsekreteraren Axel Vilhelm Grundelstierna till dennes kusin, förste expeditionssekreteraren Sten Engelbrekt Hallencreutz, af hvilken Gabriel Anrep tillbytte sig det 1875. Pendant till N:o 21.

Hacker, Eva Juliana. F. 1721 g. 1742 m. revisionsrådet Gillis Åkerhjelm, enka 1773, d. 1799.

9. Ung dam, midjebild fas, hufvudet t. h., kroppen något t. v. Mörkblå ögon, hvitpudradt hår uppkammadt i lockar. Blå klänning, lifvet med rund urringning, i hvilken linnet sticker upp, och med sned öppning framtill, sammanfäst med en liten silfveragraff, vida rödfodrade ärmar, åtknutna öfver armbågen. Öfver ryggen och armarna blåhvitt draperi. Bakgrund landskap. — På baksidan står: Eva Juliana Hacker. Gift med Kammar-Revisions Rådet Gillis Åkerhjelm. På spännramen N:o 9. — Olja på duk, 79½×66 ctm.

Af J. H. Scheffel. Historik samma som för N:o 6. Pendant till N:o 8. — F.

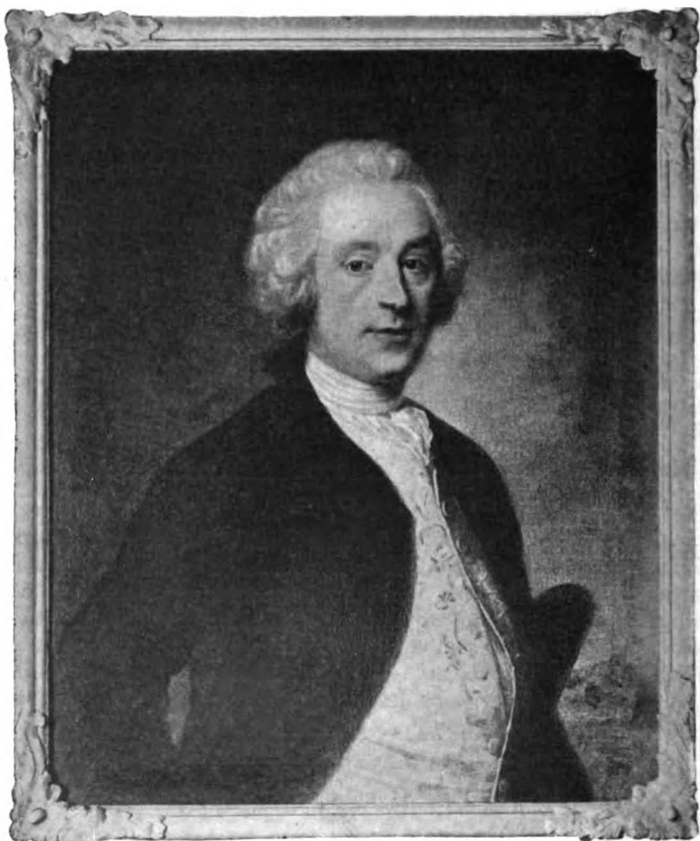
Hacker, Johan Karl. F. 1714, assessor, d. 1800.

7. Ung man, bröstbild fas t. v., med blå ögon och hvit piskperuk. Hvit lindad halsduk, litet krås. Oknäppt brun rock utan krage med bruna tygknappar; hvit sidenväst kantad med hvita broderier, hvita tygknappar, knäppt upptill och nertill. Svart trekantig hatt under v. armen. Bakgrund landskap. — På baksidan står: Assessor J. C. Hacker på Åker nat: 1714. På spännramen N:o 7. — Olja på duk, 78½×64½ ctm.

Af J. H. Scheffel. Historik som N:o 6. — F.

Hacker, Sara Katarina. F. 1722, gift 1747 m. assessorn i Åbo hofrätt, sedan hofrättsrådet Lars Stierneld, d. 1755.

11. Ung dam, midjebild fas, hufvudet t. h., kroppen t. v., med blå ögon, hvitpudradt hår uppkammadt i lockar; hvit tyllslöja, fäst öfver hufvudet med en agraff, nedfaller på ryggen. Blå klänning, lifvet med rund urringning, i hvilken linnet sticker upp, rödfodradt och med sned öppning, i hvilken röda band sticka fram. Öfver ryggen och armarna rödt draperi. Bakgrund himmel. — På baksidan står: Sara

Assessor Johan Karl Hacker.
1714—1800.
Oljemålning af J. H. Scheffel.

Catharina Hacker Assessoren uti Kongl. Maijts och Riksens Åbo Hofrätt Lars Stiernelds Husfru d. 18 Aug. 1747. Senare inskrift: Född 1722 d. 10 Oct. Död 1755 d. 8 Junii. Signaturen: J. H. Scheffel p: På spännramen: N:o 11. — Olja på duk, 81 × 64 ctm.

Af J. H. Scheffel. Samma historia som pendanten N:o 10. — F.

v. Hauswolff, Bernhard Reinhold. F. 1700, amiralitetskommissarie 1723, öfverkommissarie 1734, adlad 1743, riddare af nordstjärneorden 1748, landshöfding i Kopparbergs län 1756—1763, d. 1776.

14. Medelålders man, bröstbild fas t. v., med blågrå ögon, slätrakad,

Landshöfding Bernhard Reinhold v. Hauswolff.
1700—1776.
Oljemålning af L. Pasch d. ä.

något fetlagd. Hvit peruk till axlarna, hvit lindad halsduk, långt krås. Blågrå oknäppt sammetsrock utan krage med ärmuppslag och tygknappar, nordstjärnan i knapphålet, hvit sidenväst med hvita broderier och tygknappar, knäppt upptill och nedtill, svart trekantig hatt under v. armen. Bakgrund himmel bakom kolonn t. v. och gråbrunt draperi t. h. — På spännramen står på en lapp: Presidenten Bernhard Rein-

hold von Hauswolff född 1700. R. N. O. 1748, död 1776. N:o 14. — Olja på duk, 78½×64 ctm.

Af L. Pasch d. ä. (Eichhorn uppger J. H. Scheffel). Porträttet har funnits på hans egendom Stora Sundby vid Mariefred åtminstone till hans sons, räntmästaren Carl Johan von Hauswolffs död 1800, egdes sedan af flera personer i denna stad, senast rådman Callander, återköptes till Stora Sundby af grosshandlare F. D. Erdman, inropades på auktionen efter honom af f. d. soldaten Ålund i Källstugan, och på auktionen efter denne 1871 af G. Anrep. — F.

Ljungvall. Borgare i Stockholm på slutet af 1700-talet.

24. Medelålders man, bred fas, hufvudet t. v., med blå ögon, rödlätt hy, brunt uppkammadt något pudradt hår i kanonlock vid örat och piska med svart rosett. Mjuk hvit nervikt krage, hvit halsduk knuten i rosett. Gulbrun oknäppt rock med stor nerliggande krage och gulbruna sydda knappar, blåhvit väst med uppslag knäppt med blåhvita sydda knappar. Grönblå bakgrund. — På spännramen på hvit lapp: Fru Sara Christina Hultners född Ljungwall Fader. Anm. Fru Hultner var född i Stockholm 1767 29/11. N:o 23. — Olja på duk, 63×53 ctm.

Af J. Björck, ej som Eichhorn uppgifver af Anders Eklund. Porträttet har tillhört hans dotter Sara Kristina Hultner född Ljungvall, vid hennes död i Sigtuna 1846 öfvergick det till arkitekten C. N. Söderberg, af hvilken det 1874 köptes af Gabriel Anrep. Pendant till N:o 25. — F.

Ljungvall. Borgarefru i Stockholm på slutet af 1700-talet.

25. Medelålders dam, bröstbild fas, hufvudet t. h., kroppen t. v. Blå ögon, gråpudradt uppkammadt hår med en korkskruflock bakom hvarje öra nedfallande på axeln, öfver håret en på ryggen nedfallande hvit tyllslöja. Djupt urringadt klänningslif, i urringningen spets, i bröstet blå rosett, blå sammetskappa med gråbrunt skinnbräm. Gråblå bakgrund. — På spännramen på en lapp: Fru Sara Christina Hultners född Ljungwall Moder. Anm. Fru Hultman var född i Stockholm 1767 29/11. N:o 24. — Olja på oval duk, 62½×52½ ctm.

Af J. Björk, ej som Eichhorn uppgifver af Anders Eklund. Samma historia som dess pendant n:o 24. — F.

v. Meijerhelm, Johan Adolf. F. 1729, löjtnant vid lifregementet 1759, ryttmästare 1765, d. 1770.

15. Medelålders man, bröstbild, hufvudet fas t. v., kroppen profil t. v., med bruna ögon, slätrakad. Hvit piskperuk med den svarta nackrosettens ändar om halsen, hvit lindad halsduk, litet krås. Rustning med blått guldkantadt foder och likadan axelsleif fäst i förgylldt spänne; öfver v. axeln brunt draperi. Bakgrund himmel. — På baksidan står: Johan Adolph Meijerhelm lieutenant vid Kongl. Maij:st lif Regemente til häst född den 8 april 1729. 32 åhr gammal. Aftaget åhr 1761. På spännramen: N;o 15. — Olja på duk, 54×45 ctm.

Af J. H. Scheffel. Påträffades i slutet af 1860-talet i en torpstuga under Vällinge i Södermanland, kom i Chr. Eichhorns ego, bortbyttes af honom till konst-

handlare Bukowski, som sålde det till herr Carl August Andersson (gift med en Meijerhelm), hvilken, sedan han låtit kopiera detsamma på större duk, gaf det åt Gabriel Anrep 1875. — Modern påmålning.

Lovisa Ulrika af Preussen. F. 1720, förmäld 1744 med svenske tronföljaren Adolf Fredrik, drottning i Sverige 1751—1771, död 1782.

1. Medelålders dam, bröstbild fas, hufvudet t. h., kroppen något litet t. v. Gråpudradt högt uppkammadt hår med kanonlock under örat, spetsmössa hopdragen med gult band, öfverst stor diamant på röd rosett, öfver mössan bred svart spets, hvars ändar äro sammanlagda vid bröstet, diamantkors i svart band om halsen. Röd klänning med spetsig urringning, krage och halfärmar, framtill besatt med hvita rosor; i urringningen hvit fichy, hvit chiffonkant kring densamma och framtill, två spetsar kring ärmen. Blågrön bakgrund. — På spännramen på lapp: Drottning Lovisa Ulrika N:o 1. — Olja på 8-kantig duk, 63½×52 ctm.

Kopia af J. Björck efter J. Forsslund Porträttet skänktes af drottningen till hennes lärare i svenska språket, slutligen biskopen i Strängnäs Carl Jesper Benzelius, kom efter hans död 1793 till hans dotter Johanna Kristina Benzelstjerna, gift med bergsrådet Jonas Cederstedt på Sundsör i Södermanland, efter hans död 1811 med hans enka till Stockholm och efter hennes död 1837 till hennes också i samma stad boende dotter Ulrika Kristina Cederstedt, gift med förste expeditionssekreteraren Carl Magnus Elgenstjerna, hvilken gaf det åt Gabriel Anrep 1859. — Originalet på Nationalmuseum (N:o 16). Samma kopia på Gripsholm n:o 437.

Rudbeckia, Margareta. F. 1674, g. 1690 m. sekreteraren i kammarrevisionen, sedan advokatfiskalen Albin Müller, adlad Grundelstierna, d. 1710.

21. Medelålders dam, midjebild fas t. h., med blå ögon, hvitpudradt uppkammadt hår, lock vid hvardera tinningen, örhänge af guldinfattad pärla med kläpp af päronformig pärla, om halsen svart snöre, i hvars nedhängande ände guldkors besatt med diamanter. Klänning af röd gyllenduk, lifvet med rund urringning, i hvilken spets, helt framtill, halfärmar, nedanför hvilka de spetskantade linneärmarna. Blått draperi öfver ryggen och h. armen. Olivgrå bakgrund. — På baksidan namnet till största delen öfvermåladt. På lapp på spännramen: Kammarrådet Albin Grundelstjernas första fru Magareta Rudbeckia född 1674, gift 1690, död 1710. N:o 20. — Olja på duk, 81×63½ ctm.

Okänd mästare, ej som Eichhorn kopia efter David v. Krafft. Historik som pendanten N:o 20.

Schröder, Göran Claudius. F. 1714, magister 1738, lektor i grekiska i Kalmar 1739, öfverhofpredikant 1748, ordenspredikant 1756, biskop i Karlstad 1772, d. 1773.

12. Medelålders man, bröstbild fas t. v., med bruna ögon och hvit lockperuk nedfallande på axlarna. Prästdräkt: bred prästkrage, svart rock med svarta knappar knäppt upptill, svart väst med svarta knappar knäppt nedtill, prästkappa; lilla serafimerstjärnan i guldkedja öfver västen.

Bakgrund bibliotek, t. h. mörkgrönt draperi med snören och tofsar. — På baksidan står: Göran Schröder. f 1713. d. 1773. Biskop i Carlstad. På spännramen: N:o 12. — Olja på duk, 79×64½ ctm.

Af J. H. Scheffel — ej som Eichhorn uppgifver: »Skall vara original af Fredrik Brander». Samma historik som hans frus Ulrika Kristina Åkerhjelms porträtt. — F.

Stierneld, Lars. F. 1716, assessor i Åbo hofrätt 1747, hofrättsråd 1753, lagman i Västergötland och Dal 1761, riddare af nordstjärneorden 1767, lagman i Skåne 1770, v. president i Åbo hofrätt, d. 1776.

10. Medelålders man, midjebild fas t. v., med blå ögon, slätrakad, piskperuk med svart nackrosett. Hvit lindad halsduk, långt krås; oknäppt brun rock utan krage, guldknappar, hvit väst med grönhvita broderier och tygknappar, knäppt nedtill; blått draperi öfver ryggen, v. axeln och magen. Bakgrund himmel. — På baksidan står: Lars Stierneldh Assessor uti Kongl. Maijts och Riksens Åbo Hofrätt d. 18 Aug. 1747. Senare inskr: Född 1716, d. 1 Sept. Modern inskr: Slutligen Vice President i nämnda Hofrätt. Död 1776 d. 30 Aug. Signaturen J. H. Scheffel pt. På spännramen: N:o 10. — Olja på duk, 81×64 ctm.

Af J. H. Scheffel. Fanns från början i hans hem i Åbo, kom sedan till sonen löjtnant Ulrik Karl Stierneld, efter hans död 1816 på Stora Benhamra i Uppland till hans syster Christina Charlotta Stierneld, efter hennes död i Stockholm 1838 till broderns oäkta dotter M:lle Carolina Sundberg och 1873 genom gåfva till Gabriel Anrep. Pendant till N:o 11. — F.

Stjerneroos, Ulrika Eleonora. F. 1691, gift 1709 m. Brukspatron Olivier Hacker på Åkers styckebruk, enka 1728, d. 1761.

6. Medelålders dam, midjebild fas t. h., med blå ögon och mörkbrunt hår, öfver hvilket en hvit i pannan fäst, på ryggen nedfallande hvit tyllslöja. Mörk blågrå klänning, lifvet med djup rundad urringning, i hvilken linnet sticker upp, öppningen framtill sned; öfver h. armen, ryggen och v. axeln gråblått draperi med gråhvitt foder. Olivgrå bakgrund. — På baksidan står: U. E. Stierneroos. Nata 1690 d. 9 Febr. Depicta 1748. Modern inskrift: Ulrica Eleonora Stjerneroos Gift med Oliwier Hackert. På spännramen: N:o 6. — Olja på duk, 79×64½ ctm.

Af J. H. Scheffel. Gåfva 1846 af hennes dotterdotters dotter Fru Eva Fredrika Drakenberg på Hjelmarsberg i Närke, dit det antagligen kommit från Åkers krutbruk i Södermanland med dottern Eva Juliana Hacker g. m. revisionsrådet Gillis Åkerhielm. — F.

Åkerhjelm, Gillis. F. 1703, revisionsråd, d. 1773.

8. Medelålders man, bröstbild fas, hufvudet t. v., kroppen något t. h., ljust blågrå ögon, hvit piskperuk. Hvit lindad halsduk, långt krås; oknäppt brun rock utan krage, med guldknappar; blåhvit väst med ljusgröna broderier och tygknappar, knäppt nedtill; rödt draperi öfver h. axeln. Bakgrund himmel, t. h. kolonn. — På baksidan står:

Kammar-RevisionsRådet Gillis Åkerhjelm. På spännramen: N:o 8. — Olja på duk, 79½×65 ctm.

Af J. H. Scheffel. Historiken samma som för N:o 6. Pendant till N:o 9. — F.

Åkerhjelm, Ulrika Kristina. F. *1744, gift 1771 m. biskopen i Karlstad D:r Göran Schröder, enka 1773, d. 1795.

13. Medelålders dam, bröstbild fas t. h., med mörkblå ögon, grått, i lockar uppkammadt hår, svart sammetsband om halsen. Grönhvit sidenklänning med djup urringning, framtill besatt med rosetter, i urringningen spets, halfärmar och spetsengageanter; blått sidendraperi öfver h. axeln Bakgrund ljust olivgrönt draperi framför ljus chokoladbrun vägg. På baksidan står: Ulrica Christina Åkerhielm Biskop Göran Schröders sednare Fru. På spännramen: N:o 13. — Olja på duk, 79×64½ ctm.

»Skall vara original af Fredrik Brander» (Eichhorn). Porträttet, som förvarats på hennes fäderneegendom Hjelmarsberg, med säkerhet från hennes död därstädes, fick Gabriel Anrep på samma gång som N:o 7, 8 och 9, hvarför historiken är densamma.

Okänd riksrådinna, 1720-talet.

29. Ung dam, bröstbild fas, hufvudet t. h., kroppen t. v., med mörkblå ögon, hvitpudradt hår uppkammadt i lockar, två små nedliggande lockar på hvardera sidan af pannan. Djupt urringad gråhvit klänning med rödt foder i morgondräktsfason med insvängning, i urringningen tyllspets. Röd sammetstalar med halfärmar, foder och bräm af hermelin, rundt juvelspänne vid armbågen. Bakgrund himmel. — På spännramen står på en lapp: Från friherrl. Duwallska porträttsamlingen på Tisby i Westmanland. N:o 28. — Olja på duk, 67×55 ctm.

Okänd mästare. Porträttet har tillhört friherrl. Duvallska samlingen på Tisby fidekommissegendom i Uppland, inropades 1846 på konkursauktionen efter baron Johan Fredrik Duvall af en snickare i Enköping, som vintern 1878—9 sålde det till baron Emanuel Cederström, af hvilken Gabriel Anrep genom antikvarien J. G. Jansson tillbytte sig det 1879. — Porträttet starkt öfvermåladt.

Okänd ung dam från förra hälften af 1700-talet.

30. Ung dam med blå ögon och bred näsa, det hvitpudrade håret benadt i midten och kammadt i lockar, på v. sida törnrosknoppar och blad. Blå urringad klänning i morgonrocksfason hopfäst midt i bröstet, i urringningen sticker linnet upp, nedtill vida halfärmar. Öfver ryggen och armarna grågrönt draperi. Bakgrund himmel. — På spännramen på en lapp: Från friherrl. Duwallska porträttsamlingen på Tisby i Westmanland. N:o 29. — Olja på duk, 69×56 ctm.

Okänd mästare, enl. Eichhorn original af J. H. Scheffel. Samma historik som den okända damen n:o 29, med skillnad att Gabriel Anrep direkt af hr Jansson tillbytte sig detsamma. Stark modern öfvermålning.

Okänd högre militär från midten af 1700-talet.

28. Medelålders man, midjebild fas, ansiktet t. v., kroppen t. h.,

stöder v. handen i höften. Han har blå ögon, svarta ögonbryn, krökt näsa, förnämt utseende, hvit peruk till axlarna. Hvit lindad halsduk, gult kyller, harnesk med rödt guldkantadt foder och förgyllda beslag kring kanterna och framtill; blå rödfodrad uniformsrock med nervikt krage och ärmuppslag, kantad med guldbroderier, guldbroderade knapphål och knappar, oknäppt; gula kyllerhandskar och lifgehäng. Bakgrund himmel. — På spännramen på en lapp: Obekant. Måladt af J. H. Scheffel. N:o 25. — Olja på duk, $79^{1}/_{2} \times 65$ ctm.

Af J. H. Scheffel. Köpt 1872 af hyrkuskenkan Brita Nilsson, hvars man köpt det på en auktion på Norr.

KAMMARHERRE ALEF HERMAN ANREP,
1707—1764.

PASTELL AF G. LUNDBERG.

ULRIKA ELEONORA STJERNEROOS,
ENKA EFTER BRUKSPATRON OLIVIER HACKER.
1691—1761.

OLJEMÅLNING AF J.R H. SCHEFFEL.

Revisionsrådet Gillis Åkerhielm,
1703—1773.

Oljemålning af J. H. Scheffel.

Eva Juliana Hacker,
Gift med Revisionsrådet Gillis Åkerhielm.
1721—1799.

Oljemålning af J. H. Scheffel.

Spridda rättelser och tillägg

till

G. Anrep: Svenska adelns ättartaflor.

Beckerfelt.

Adliga ätten n:r 625.

Herr *Carl* till Mora i Dunkers socken 1671, till Beckershof 1681 $^{27}/_{5}$—1683 $/_{12}$. G. m. *Gnnnila Rosenstråle*, nämnes 1688.

Fru *Christina*, † 1735 $^{30}/_{6}$ på Beckershof 72 år gammal, g. 1703 $^{15}/_{11}$ m. kornetten *Hans Stockman*, † 1716 $^{17}/_{3}$ på Beckershof, 64 år. Bodde 1697—1703 på Skalltorp.

Gunilla, g. 1684 $^{27}/_{12}$ m. erborne sekreteraren *Joh. Darreman* (*Dargeman*, adlad *Manderstjerna*).

jungfru *Ingrid* nämnes 1684—1693.

jungfru *Margreta* nämnes 1671.

jungfru *Maria* nämnes 1688; g. m. herr *Ekerooth*, med hvilken dottern *Charlotta* f. 1702 $^{14}/_{2}$, g. 1720 $^{26}/_{5}$ m. skräddaren *Jöns Hallgren*.

Källa: Östra Vingåkers sockens kyrkoböcker.

Govert Indebetou.

Nöding.

Adliga ätten n:r 452.

År 1649 den 15 mars blef öfverstelöjtnant Henrik Nöding på »muntligh befallningh uthan bref» introducerad på Riddarhuset under n:r 452. Enligt Ättartaflorna, som ej känna namnen på hans föräldrar, efterlämnade han två döttrar och en son, som skulle hafva fortplantat ätten. Dessa uppgifter äro dels ofullständiga och dels öfverstämma de ej med verkliga förhållandet.

Lifländske adelsmannen *Henrik Nöding* förekommer 1548 och 1554 samt var gift med Dorothea Holschner, hvilken lefde änka 1604. Deras son *Johan Nöding* ägde godsen Kangast och Pigit i Lifland, hvilka han år 1595 inköpt af ståthållaren i Riga Adam Schraffer. Han afled före 1631 samt var gift med en dotter till Carl IX:s ståthållare på Fellin »gamle Hans Blanckefält», som blef halshuggen af polackarna vid Fellins eröfring. Vid sin död efterlämnade Johan Nöding tvenne söner, Henrik och Hartwig.

Den äldste, *Henrik*, förekommer 1630 som ryttmästare och året därpå som öfverstelöjtnant. Den 9 oktober förstnämnda år erhöll han Stora och Lilla Löfkoski samt Kievikoski i Borgå socken i förläning och fick den 28 september 1640 samma hemman i donation på Norrköpings besluts villkor, hvilket den 22 november 1645 af drottningen bekräftades och förbättrades, så att det hela därefter utgjorde ej mindre än 22 hela hemman med 393 daler silfvermynts ränta. Under åberopande af att han och hans förfäder af Sveriges konungar varit räknade bland »dess berömmelige Rijkes Ridder- och Adelskaps Stånd» anhöll han, att Kungl. Maj:t »allernådigast täcktes dess påbegynta höga kungliga nådegunst honom yttermera erskina låta, att han kunde på Riddarhuset intagas och sitt tillbörliga säte bekomma, derigenom sedan all den honeur. respect och nytta, som andra hans gelikar hade, desto tryggare att åtnjuta». Ansökan beviljades. Han blef erkänd som svensk adelsman, men afled barnlös 1660 om hösten, och hans adliga ätt utslocknade således med honom själf, för såvidt det ej får antagas att han tog säte på Riddarhuset å hela sin släkts vägnar. Emellertid hade han lyckats utverka att hans broders enka och barn genom kungl. bref den 20 aug. 1648 erhållit succession på de finska donationsgodsen. Att hans brorsbarn efterträdde honom i besittningen af dessa, har troligtvis gifvit anledning till att de oriktigt antagits vara hans barn.

Henrik Nödings bror, *Hartwig*, som »ifrån sin ungdom sig låtit bruka uti krigsväsendet för Sveriges krona och många vedervärdigheter utstått», tjänade som löjtnant i tyska kriget, steg till regementskvartermästare och ryttmästare under Johan Wittenbergs regemente finska ryttare och stupade 1644 i Skåne under danska kriget, efterlämnande stor gäld, hufvudsakligen förorsakad genom de många utrustningar han måst göra. För hans förtjänster erhöll änkan Margareta Strijk, som efter mannens död blifvit i Reval arresterad för hans skulder, den 8 november 1645 donation på ättens hemman i Suotala by i Kulsiala socken och Säksmäki härad, förbättrad den 30 oktober 1647 och den 26 juni 1652 tillökad med fyra hemman i samma socken. Hemmanen voro små och två af dem alldeles öde. Hela donationen räntade 208 daler silfvermynt och undgick, såsom på ingen förbuden ort belägen, den första reduktionen. Vid sin död efterlämnade Hartwig Nöding tre döttrar samt sönerna Magnus Johan, Henrik och Hartwig. Alla tre voro i svensk krigstjänst. Den sistnämnde lefde ännu 1670 och var då kornett. *Henrik*, hvilken oriktigt upptages å tab. 2 i ättartaflorna såsom son till den äldre Henrik, började sin militära bana som korporal vid Åbo och Tavastehus läns kavalleri och steg »gradatim» till ryttmästare. Med en hans son skulle enligt nämnda källa den svenska adliga ätten utslocknat, och det är troligt att äfven den introducerade Henrik Nödings broders afkomlingar både af sig själfva och andra betraktades såsom svenska adelsmän, om med rätt eller orätt kan ej numera afgöras, då endast drottning Kristinas muntliga befallning ligger till grund för ättens svenska adelskap.

Adam Lewenhaupt.

Primeroos.

Adliga ätten n:r 640.

I Anrep, Sv. Adelns Ättartaflor III: 253 uppgifves att den sedermera adlade Henric Primeroos skulle varit son till en från Skottland inflyttad handlande i Stockholm Hans Primeroos. Otvifvelaktigt voro de besläktade med hvarandra, ty båda förde de samma adliga vapen (Se Wrangel, Stockholmiana III: 92) men då Hans uppträder i Stockholm först i början af 1640-talet och där gifte sig två gånger 1644 och 1650, medan Henric redan i Konung Gustaf II Adolfs tid kämpade under de svenska fanorna, är det knappast troligt att de stått i sådant släktskapsförhållade till hvarandra som Ättartaflorna uppgifver.

Henric Primeroos var troligen född i Skottland [1]), trädde i svensk krigstjänst under Gustaf II Adolfs krig och hade »nu i rumman tid låtit sig bruka så i K. M:ts vår högt ärade kära herr Faders, glorwyrdig i åminnelse som nu mera i Wår och Cronones krigstjenst» samt avancerat till major vid infanteriet, då han 1638 $^{5}/_{4}$ erhöll fullmakt på majors »lön och gage» till dess någon majorsbeställning blefve ledig; placerad såsom major vid Östgöta infanteriregemente; kommendant på slottet Johannisborg vid Norrköping, det han var 1651 $^{22}/_{9}$ och ännu 1661 $^{26}/_{7}$, adlad 1653 $^{10}/_{8}$ (introducerad 1655 under N:o 640); † 1669 $^{17}/_{11}$ och begr. 1670 $^{23}/_{3}$ i Gammalkils kyrka, »svept i svarta sammetskläder och ryssläderskor», på samma gång som hans dotterdotter Barbro Park, »och lades i sin bestälda graf i kyrkan nordan om altaret», i kyrkan uppsattes äfven hans vapen med följande inskrift: »Den ædle oc wælb. Herrn H. Hinrick Primros till Grinskill och Krijgasta, fordom Major wid Infanteriet och sedermera Commendant på Johannisborg Slott afsomnade d. 17 Nov. 1669, blef begrafven A:o 1670». — Major Primeroos erhöll donationsbref 1645 $^{11}/_{6}$ och 1651 $^{30}/_{7}$ på sammanlagt $7^{1}/_{4}$ hemman i Östergötland, nämligen Krångestad kronohemman 1 och kyrkoh. 1, Skränge kronoh. 1, Unnerstad klosterh. 1, Fettjestad kronoh. 1 och Tiggesbo kronoh. $^{1}/_{4}$ i Gammalkils socken samt Ullstorp skatteh. 1 och Wittsäter skatteh. 1 i Nykils socken; af dessa bebyggdes hemmanen i Krångestad och Fettjestad till säteri; 1660 $^{23}/_{7}$ erhöll han tillstånd att vid behof försälja af godsen och s. å. $^{14}/_{12}$ k. bref på lifstidsfrihet på fjärdeparten af sina gods; efter majorens död uppbjöds Krångestad säteri tredje gången 1675 $^{9}/_{10}$ af majoren Sven Schilling, som 1676 $^{4}/_{4}$ fick landshöfding Rosenhanes immission i säteriet för en fordran af sonen Hinrich Primeroos på 100 Riksdaler eller 500 dlr. kmt; genom förpantning kommo samtliga gårdarna i

[1]) En hans syster — hon kallas i dödboken »en fru som var född i Skottland Majorens syster i Krångesta» — begrofs i den af honom inköpta grafven i Gammalkils kyrka 1652 $^{14}/_{5}$.

början af 1680-talet till fru Brita Gyllenadler [hvars man biskop Samuel Enander (adlad Gyllenadler) 1670 $^{28}/_{6}$ kräfde majorens änkefru på 300 riksdaler i begrafningskostnad]; godsen reducerades sedermera 1686. — Gift med *Elisabet Edger* (hennes namn skrifves äfven *Eggert* och i dödboken *Egden*) begr. 1671 $^{12}/_{10}$ i Gammalkils kyrka, på samma gång som mågen Johan Park, »och lades i deras murade graf fram i choret».

Barn:
Johan, begr. 1649 $^{9}/_{3}$ i Gammalkils kyrka.
Elisabet, † ung.
Margareta, nämnes som dopvittne första gången 1655 $^{18}/_{2}$, lefde 1677 $^{26}/_{11}$, men var död 1679 $^{1}/_{10}$ [1]). g. 1666 m. hofmästaren *Johan Park* (kallas äfven *Parkins*), f. 1616 $^{1}/_{5}$, † 1670 $^{10}/_{5}$, begr. 1671 $^{12}/_{10}$ i Primeroos'ska grafven i Gammalkils kyrka.
Hinrich, döpt 1641 $^{24}/_{1}$ på Fettjestad, † 1674 före $^{23}/_{6}$, barnlös, på Fröö i Skärkinds socken, begr. s. å. $^{15}/_{11}$; han synes icke hafva innehaft någon tjänst; gift 1672 $^{7}/_{6}$ på Fröö med *Brita Galle i Sverige*, f. 1620, † 1676, begr. »Dom. Exaudi» på Fröö, dotter af arklimästaren på Johannisborg Gunnar Galle i Sverige [2]) (f. 1569, † 1649 $^{18}/_{10}$), adl. ätten n:r 162, och Beata Lilliehöök († 1669 $^{11}/_{2}$), adl. ätten n:r 66.
Friedrich, döpt 1645 $^{14}/_{10}$ på Krångestad, nämnes som dopvittne ännu 1662, men finnes icke antecknad som död i Gammalkil.
Jacob, döpt 1648 $^{24}/_{5}$ på Krångestad, begr. 1649 $^{9}/_{3}$ i familjegrafven i Gammalkils kyrka, »begrofvos W:dige Majorens 2 söner junker Johan och junker Jacob och lades hos deras sal. syster (Elisabet?) i kyrkan inom chordörren».
Barbro nämnes såsom dopvittne 1658 $^{24}/_{1}$.

Källor: Gammalkils och Skärkinds socknars kyrkoböcker, Walkebo och Skärkinds häraders domböcker, Riksregistraturet, Broocman, Beskrifning öfver Östergötland.

Gustaf Elgenstierna.

---

[1]) Hon finnes icke antecknad som gift och begrafven i Gammalkil. Öfver Park, som efter sitt giftermål bodde på Fettjestad, uppsattes i kyrkan hans vapen med följande inskrift: »Fordom Sal. Hauptmannen Dhen Edle och Wælb. H. Johan Parck, Fribohren af Hornthuna och Flöttjestad, blef född Anno 1616 d. 1 Maji och Anno 1670 d. 10 Maji afsomnade i Herranom och begrofs d. 12 ocktob«. Barn (alla födda i Fettjestad) voro: Wellam, döpt 1667 $^{1}/_{1}$; Barbro, döpt 1668 $^{4}/_{11}$, begr. 1670 $^{23}/_{3}$ och Johan, döpt 1670 $^{15}/_{9}$; sönerna, af hvilka Johan under lek med en grannes son förlorade sitt ena öga 1677, lefde båda 1680.

[2]) Ätten Galle i Sverige, om hvilken uppgifterna i Sv. Adelns Ättartaflor äro högst ofullständiga och vilseledande, kommer att behandlas i en följande uppsats.

Stapelmohr.[1])

Holländsk ätt, numera endast fortlefvande som adl. ätten von Stapelmohr n:r 2,036.

Rudolph Stapelmohr.
Tab. I.

Herman Rudolph.
Tab. II.

Martin.
Tab. III.

Tab. I.

Rudolph Stapelmohr. †. Med. doktor i Austrich, Holland. Gift.

Söner:

Lorentz. Regementsbarberare vid Södermanlands infanteriregemente 1706; råkade i rysk fångenskap 1709; efter återkomsten ur densamma praktiserande stadsfältskär i Linköping; † där 1742 $^{1}/_{1}$.

Herman Rudolph. Regementsfältskär. † 1749. Se tab. II.

Tab. II.

Herman Rudolph (son af Rudolph Stapelmohr, tab. I). Kom till Sverige redan 1696; regementsfältskär vid Östgöta kavalleri 1708; fången vid Stralsund 1715; † i Linköping 1749 $^{6}/_{10}$, 80 år. G. i Linköping 1702 $^{9}/_{2}$ m. *Anna Klingenberg*, † där 1748 $^{12}/_{6}$, 76 år. Dotter af rådmannen Peter Claesson Klingenberg och Elisabeth Andersdotter.

Barn:

Martin Peter, f. i Linköping, liksom alla syskonen, 1702 $^{14}/_{10}$, † 1704 $^{23}/_{11}$.

Andreas Lorentz, f. 1704 $^{10}/_{10}$; † 1706 $^{5}/_{2}$.

Engela Elisabeth, f. 1706 $^{22}/_{4}$, † i Linköping 1776 $^{22}/_{12}$. G. där 1725 $^{11}/_{4}$ m. löjtnanten vid Östgöta kavalleri *Christoffer Rudén*, adl. *Rudensköld*, n:r 1,583, f. i Åbo 1695 $^{26}/_{5}$, † i Linköping 1736 $^{2}/_{10}$.

Margareta Catharina, f. 1707 $^{9}/_{8}$. †.

Elsa Beata, f. 1708 $^{31}/_{8}$, † s. å. $^{6}/_{9}$.

Martin, f. 1710. Regementsfältskär. † 1797. Se tab. III.

Christoffer Lorentz, f. 1711 $^{13}/_{3}$. Student i Östgöta nation i Uppsala 1726. Öfverdirektör. † i Stockholm 1782 $^{27}/_{9}$. Adlad med namnet *von Stapelmohr*, stamfader för adl. ätten von Stapelmohr n:r 2,036. Såsom tillägg till ättartaflorna må meddelas, att sonen *Carl Vilhelm*, som föddes i Göteborg, blef student i Östgöta nation i Uppsala 1768, utn. notarie i Vasa hofrätt 1776; † i Stockholm s. å. /9.

---

[1]) Ehuru meddelandet går betydligt öfver planen för dessa tillägg, har redaktionen likväl ansett sig böra intaga detsamma oförändradt. *Red.*

Johan Anders, f. 1714 $^{11}/_{11}$. Student i Östgöta nation i Uppsala. 1730; auskultant i Svea hofrätt; kanslist i annat ämbetsverk; † i Linköping 1744 $^{8}/_{4}$.

Tab. III.

Martin (son af Herman Rudolph, tab. II), f. i Linköping 1710 $^{8}/_{1}$. Student i Östgöta nation i Uppsala 1726. Kirurg.-ex. 1734; skvadronskirurg vid Östgöta kavalleri 1728; regementsfältskär 1735; afsked 1781; praktiserande läkare i Linköping 1744; lifmedicus 1762; † i Linköping 1797 $^{11}/_{6}$. G. i Falköping m. *Catharina Ottiliana von Friesen*, † i Linköping 1796 $^{4}/_{1}$, 87 år, dotter af majoren Fredrik Vilhelm von Friesen och Catharina Dorothea Otho i hennes 1. g.

Barn:

Herman Vilhelm, f. i Linköping, liksom syskonen, 1738 $^{18}/_{10}$. Student i Östgöta nation i Uppsala 1752; auskultant i Göta hofrätt; tullfiskal; ombudsman vid Stockholms sjötullskontor 1762; tullförvaltare vid Sandhamn; öfverinspektor vid generallandttullkontoret 1773; † på Eketorp i Södermanland 1803 $^{14}/_{7}$. G. 1. m. *Stina Engel Tingvall*, f. i Filipstad 1739 $^{12}/_{12}$, †, dotter af postmästaren i Filipstad Ingemar Tingvall och hans 1. hustru Lisa Fernholm. 2. 1780 m. *Maria Catharina Roth* i hennes 2. g. (g. 1. m. apotekaren i Linköping *Jacob Jung*, † 1778 $^{16}/_{7}$, »nära 45 år»), f. i Falun 1752 dotter af apotekaren Benjamin Roth och hans 1. hustru Sara Magdalena Schultz.

Fredrik Rudolph, f. 1740 $^{20}/_{2}$, † s. å. $^{1}/_{8}$.

Anna Dorotea, f. 1741 $^{5}/_{10}$, † i Norrköping. G. m. borgmästaren i Norrköping *Anders Fredrik Iggeström*, f. i Stockholm 1728 $^{18}/_{5}$ † 1794 $^{29}/_{9}$.

Källor: Odén, Östgötars minne; Svenska adelns ättartaflor; Sacklén, Sveriges Läkare- och Apotekarehistoria; Kugelberg, Postmästare i Sverige och Finland; Kyrkoarkivet i Linköping, m. m.

J. Ax. Setterdahl.

Wittenberg.

Grefliga ätten n:r 15.

Ättartaflornas uppgifter om grefliga ätten Wittenberg äro ganska bristfälliga, Arvid W:s födelseår och dödsdag saknas. Hans hustrus namn är ej kändt, men det säges att han gift sig på 1630-talet och att hon aflidit 1675 i Stade, sonen Johan Leonard säges född 1636 och för dottern felas födelseåret m. m.

Arvid Wittenberg von Debern — så skref han sig själf — föddes 1606 enligt inskriften på han kista i Badelunda kyrka samt afled den 7 september 1657 enligt ett senare bref från sonen till Gabriel G:son Oxenstierna. Den 11 därpå följande oktober upprättades i Zamosc af hans kamrater i fångenskapen, generalmajoren friherre Johan Mauritz Wrangel och öfverste Hammarsköld inventarium öfver hans därstädes befintliga tillhörigheter. Vid sin död var han trolofvad med Anna Oxenstierna, som året därpå gifte sig med grefve Christoffer Delphicus von Dohna. Hans lik kom ej förr än 1664 från Zamosc till Danzig, där det kvarstod ännu i tre år. Först 1667 anlände det till Stockholm, och bisattes den 7 juli på aftonen i Storkyrkan. Begrafningen dröjde ännu i fyra år. Den ägde rum den 14 april 1671 i Riddarholmskyrkan. Han hade icke under sin lifstid tillhandlat sig någon viss lägerstad; sonens förmyndare skaffade därföre en graf åt honom i Katarina kyrka i Stockholm, men tvist uppstod härom med annan person, som ansåg sig hafva äldre rätt till samma plats, och Arvid W:s kvarlefvor hamnade slutligen i Hornska grafven i Badelunda kyrka. På 1640-talet, ej på 1630-talet, hade han gift sig med en tysk fröken, hvilkens namn det hittills ej lyckats uppspåra. Hon afled efter några få års äktenskap i Tyskland och har troligtvis aldrig besökt sin makes fädernesland. Uti ett bref från 1651 kallar Arvid W. generalmajor Zobeltitz' änka för sin svägerska, omtalar sin svåger Anton von Langens oförmodade död samt hälsar till sina barn, som då vistades på Stockau hos sin moster. Deras moder är då troligtvis redan död. I ett annat bref af samma år ber han Carl Gustaf Wrangel att dennes hustru skall få taga barnen med sig till Sverige. Generalskan von Zobeltitz' förnamn var Margareta, men sitt eget tillnamn har hon, i motsats mot det vanliga dåtida bruket, ej utsatt i de få bref af henne, jag lyckats påträffa. Möjligen kunde man af ofvanstående gissa att hon hetat von Langen, men detta tarfvar bevis, då det också kan förutsättas att Anton von Langen varit gift med en tredje syster. Kan någon af denna tidskrifts läsare gifva en ledtråd till besvarandet af denna fråga? Familjen von Zobeltitz' genealogi har jag ingenstädes lyckats påträffa, namnet förekommer icke ens i tillgängliga adelslexika.

Sonen *Leonard Johan*, i hvilken ordning namnen alltid förekomma utom i ättartaflorna, där Johan står först, säges i samma källa vara född i Leipzig kristihimmelsfärdsdagen 1636, som det året inträffade den 7 Maj. Detta är emellertid omöjligt. År 1656 talar Carl Gustaf

Wrangel om Wittenbergs unge son, och åren 1661—64, då han studerade vid tyska universitet, kallas han ännu unge grefve Wittenberg, hvilket icke kan syfta på en nära 30-åring. Vid den åldern borde han dessutom hafva sina universitetsstudier och sin »peregrination» långt bakom sig. Enligt all sannolikhet var han också född 10 år senare än hittills uppgifvits. Det finnes nämligen bref af Arvid W., där han inbjuder till sin sons dop i Leipzig den 1/11 mars 1646, och då man ej har sig bekant att han haft mer än en son, torde den, som då skulle döpas, just vara Leonard. Han gifte sig med grefvinnan *Polydora Christiana Wrangel*, hvilken ättartaflorna låter födas på 1640-talet och dö den 9 februari 1705. Detta är emellertid oriktigt. Hon föddes den 5 november 1655 på Spiken och afled i barnsäng den 12 februari 1675 i Stade, d. v. s. just den dag, som ättartaflorna angifver som hennes svärmors dödsdag. Här har påtagligen skett en förväxling. Leonard W:s begrafning ägde rum den 25 juli 1680 kl. 3 e. m. Processionen gick från Stockholms storkyrka till Riddarholmskyrkan. Hans kista flyttades sedan till Badelunda, å densamma återfinnes endast hans namn, ej några biografiska data.

Dottern *Polydora* var då redan död. Hon var troligen äldre än *Marianne Margareta*, som i så fall måste varit född 1675, och den 13 januari 1698 (ej 1697 24/12) i Tyska församlingen i Stockholm gifte sig med grefve Christian Ludvig von Ascheberg. Hon säges hafva aflidit den 24 juli 1720, hvilket är felaktigt. Dödsfallet inträffade på Söfdeborg den 9 augusti s. å., enligt uppgift af, bland andra, hennes granne grefvinnan Amalia Lewenhaupt, född Königsmarck, på Övedskloster, hvilken då var närvarande.

I Badelundagrafven finnes äfven den kista, som omsluter kvarlefvorna af Arvid W:s dotter *Beata Magdalena*. Inskriften berättar att hon föddes den 29 februari 1649 i Hadersleben och afled den 8 februari 1705 i Stockholm, d. v. s. den dödsdag, som ättartaflorna gifvit hennes då redan i 30 år aflidna svägerska.

Så föga pålitliga äro riddarhusets originalgenealogier och de på dem grundade ättartaflorna äfven där det gäller ett af våra mest berömda historiska namn.

Adam Lewenhaupt.

Personhistorisk litteratur.

Svenska familjenamn vid början af 1900-talet, alfabetisk förteckning jämte statistiska och andra bilagor af Erik och Adolf Noreen. Stockholm 1907. 124 + 3 sid. Litet kvartformat.

Ej endast för språkforskaren utan äfven för släktforskaren har förestående arbete mycket af intresse att erbjuda, ty man bjudes här den fullständigaste släktnamnsförteckning, som hittills utkommit i vårt land. Att hopsamla 16,519 nutida svenska familjenamn är ej blott ett mödosamt utan äfven ett allmännyttigt arbete, hvarför man måste betyga författarne sin tacksamhet. Utan tvifvel skulle dock denna tacksamhet från släktforskarens sida varit ännu större, om efter familjenamnet en hänvisning funnits till den matrikel eller kalender, där namnet är hämtadt, ty att i de i källförteckningen angifna 31 arbetena finna reda på ett visst namn kan vara tidsödande nog. Mot arbetet skulle möjligen kunna framställas den anmärkningen, att ej »Samling af anmälningar till aktiebolags-, förenings- och handelsregistren», hvilket arbete hvarje år åtföljes af personregister, kommit till användning som källa. Flertalet af däri förekommande uppgifter ingå visserligen i Sveriges handelskalender men ej alla. Så finnes t. ex. på bokstafven a 8 i förteckningen ej förekommande namn. *G. I.*

De bortgångnes minne. Föredrag vid prästmötet i Lund 1906 af Hans Emil Hallberg *De bortgångnes minne* 1900—1906, biografiska anteckningar af H. Th. Ohlsson. 82 + 24 sid. oktav. Lund 1906.

Vid prästmötena i de olika stiften ingår vanligen i förhandlingarna en minnesteckning öfver de män, som varit verksamma på kyrkans och skolans område och af döden skördats sedan senaste prästmöte inom respektive stift. Dessa minnesteckningar, tryckta i prästmötesförhandlingarna, som efteråt tillhandahålles mötesdeltagarne och andra intresserade ofta endast genom bokhandeln i stiftsstaden, torde i allmänhet vinna föga beaktande af personhistorikern, ehuru de lämna högst beaktansvärda bidrag till personernas karakteristik och biografi.

Det måste därför anses såsom en förtjänst att utgifva en sådan minnesteckning särskildt, i synnerhet då, såsom här är fallet, till densamma fogats biografiska anteckningar och porträtt af de under åren 1900—1906 aflidna prästmännen efter samma mönster som »Svenskt Porträttgalleri», med hvilket arbetet likväl ej kan mäta sig i typografiskt utförande. Arbetet i sin helhet bildar dock ett värdigt supplement till Cavallin »Lunds stifts herdaminne» och visar tydligt, hvar Cavallins efterföljare varit att söka, om ej ett nytt verksamhetsområde utom stiftet gifvits författaren.

Svenska Arméns rulla. Stockholm 1907. Denna årligen utkommande rulla föreligger i år i en digrare volym än förut, och så mycket förtjänstfullare är det, att felen i densamma synas vara betydligt färre än någonsin, ehuru sådana äro ytterst svåra att undvika i en bok af dylikt innehåll. Några småfel finnas ju att påpeka, t. ex. Livijn [32], som heter Carl Magnus, nämnes i registret C. G. i st. f.

C. M. C. B. Jentzen kallas på [70] Bertil, men på [138] Bertel. Den i registret upptagne amanuensen S. I. Åbergsson söker man förgäfves efter på [8], dit man hänvisas. Major Herlenius vid Generalstaben skulle enl. rullan hafva fyllt 1 år dagen före midsommaraftonen i år. En genomgående inkonsekvens råder fortfarande angående riktigheten att sätta *af* framför åtskilliga personers tillnamn. Att herrarne Ekström [76] tyckas fått privilegium på att kallas *af* Ekström, torde väl ingen, om inte möjligen herrarne Ekenstam [108, 137] och [118], afundas dem, ty dessa senare hafva i likhet med C. F. Klintberg [146] i år, dock endast i registret, beröfvats sitt af, hvilket O. af Ström [103] i år däremot med rätta erhållit. Beträffande namnen på liknande yngre adliga släkter såsom af Burén, af Edholm och af Kleen hafva ju *icke* adelsmän af samma släkter i rullan riktigt blifvit kallade Burén, Edholm och Kleen. Till sist hvarför har sekundchefen för I. 2 [103] fått L K V A, då han ej är ledamot af K. krigsvetenskapsakademien? *O. B.*

Rulla öfver Svenska Flottan 1907. Stockholm 1907. Denna i slutet af januari månad detta år utkomna rulla utmärker sig såsom vanligt för stor noggrannhet, men den är ju betydligt mindre omfångsrik än arméns rulla och således lättare att korrekt utgifva. Registret synes dock kunna hafva varit omsorgsfullare utarbetadt. Visserligen är det allmänt bekant, att E. M. Edholm är generaldirektör, man han kunde ju likaväl som alla andra personer fått sin titel utsatt i registret. Beträffande ordningsföljden mellan tillnamn hade Hermelin bort stå framför Herrlin samt Cronquist och Cronstedt framför Cronvall och Killman framför Kilman. Inom personer med samma tillnamn stå de t. ex. hos Bergman, Larsson, Lindberg och flerstädes ordnade efter första initialen, men t. ex. hos Gemzell, Kinell och von Krusenstierna efter begynnelsebokstafven eller stafvelsen i titeln. Hos personerna med namnet Hallström och Bolin m. fl. är ingendera metoden följd. Likaväl som registret använder skrifsättet Krusenstierna, v., Horn, v., Konow, v. och Otter, v., bör det använda Brömssen, v. och inte von Brömssen. *O. B.*

Katalog öfver porträtt af släkten Leijonhufvud till Ekeberg, utgifven af Karl K:son Leijonhufvud. Upsala 1907.

Det första svenska arbete i sitt slag, som, utom den stora förtjänsten att vara ett föregångsarbete, hvilket manar till efterföljd, äfven har den af fullständighet; för recensenten är åtminstone inga fler Leijonhufvudsporträtt kända. Erik Abrahamssons porträtt N:r 72 har ända sen 1700-talets början gällt för att vara det i Stockholms blodbad afrättade riksrådet, men då han är framställd i en dräkt från början af 1600-talet, föreligger med stor sannolikhet en förväxling med hans då lefvande sonson med samma namn. Drottning Margaretas helfigursporträtt på Gripsholm är säkerligen ett samtida original. Kristina Ebba Leijonhufvuds porträtt uppgifves vara af Valentin Tomas; jag känner ingen konstnär med detta namn, väl en Christoffer Thomas. Hahr uppger emellertid att det är af D. v. Krafft. Den generallöjtnant B. A. Leijonhufvud tillhöriga medaljongen af Sara Kristina Löfvenskiöld

är enligt Göthe signerad Sergell 1795, ett annat exemplar tillhörde fröken Louise Leijonhufvud, Växiö. Som rena lapsus calami få väl räknas att N:r 7 och 146 tillskrifvas von Krafft — bör väl vara Per Krafft d. y. — att »Kung Märtas» porträtt uppgifves vara knästycke, och att pastor Wadström tituleras »nu mera aflidne». Några oegentligheter hafva uppkommit genom att författaren ej själf sett alla porträtten, ett och annat skulle väl också kunna anmärkas på dräktbeskrifningarna, hvilka man dessutom önskat litet fullständigare, liksom att alla afbildningar af samma person uppförts på ett ställe. Det är ett synnerligen rikhaltigt material — 258 porträtt — som här är sammanfördt, och hvarje forskare på området måste vara författaren tacksam därför, hvar och en känner själf hur mycket arbete sådant kostar. Upplagan är 200 exemplar, och öfverblifna exemplar kunna fås från författaren för ett pris af 2 kronor. *N. Sjöberg.*

Der deutsche Herold. Zeitschrift für Wappen-, Siegel- und Familienkunde, herausgegeben vom Verein Herold in Berlin. XXXVIII. Berlin 1907. N:r 1—6.

De för månaderna jan.—juni utkomna häftena innehålla bl. a.: N:r 1. Japanische Städtewappen; Zu der Leichenpredigten-Samlung des Grauen Klosters; Beiträge zur Vervollständigung der Goetheschen Ahnentafel; Ein weiterer erloschener Zweig des v. Sommerfeldtschen Geschlechts — ursprünglich Sommer oder v. Sommer. — N:r 2. Das Wappen als Rechtsobjekt ein Rechtssymbol; Das Wappen der Stadt Kreuznach; Ein Siegel des Amts Radolfshausen; Jüdische Familiennamen; Danmarks Adels Aarbog 1907; Das Wappen des Königs Mathias von Ungern am Rathause zu Görlitz. — N:r 3. Auszug aus der Familienchronik der v. Bergmann; Neue Beiträge zu Goethes Ahnentafel; Zu den Leichenpredigten des Grauen Klosters zu Berlin. — N:r 4. Das Wappen der Stadt Kreuznach; Zur Geschichte der Familie v. Mudersbach; Die Familie Boysen auf Collund in Schleswig und ihr dänisches Adelsdiplom; Über das Alter protestantischer Kirchenbücher in Württemberg. — N:r 5. Das Wappen der Stadt Kreuznach; Der Grabstein des Georg von Eichricht in der Kirche zu Neuhausen bei Königsberg; Bartolommeo Colleoni; Adelige Familien in einer Zörbiger Chronik. — N:r 6. Zur Geschichte der Namenswandlungen; Zur Genealogi der heiligen Elisabeth; Die älteste bisher bekannt gewordene Handfeste, die einem des Geschlechts der späteren Grafen Finck von Finckenstein vom Deutschritterorden erteilt ist, 1474; Fragmentarischer Stammbaum der ausgestorbenen von Lüskow in Pommern.

En ny internationell adressbok för genealoger och heraldici. År 1884 utgaf Alfred Grenser den första »Adressbuch für Freunde der Münz-, Siegel- und Wappenkunde» (Frankfurt a. M., Wilhelm Rommel), hvilken år 1889 följdes af Alfred von Ebersteins »Hand- und Adressbuch der Genealogen und Heraldiker unter besonderer Berücksichtigung der Familiengeschichtsforscher» (Berlin, Mitscher & Röstell).

Sådana adressböcker äro för enskilda forsknings- och samlingsområden af stor nytta, då de möjliggöra anknytandet af förbindelser

och utbyte af tankar och erfarenheter mellan fackmän, som hafva gemensamma samlings- och arbetsområden. Särskildt gäller detta personhistorien och ortshistorien, där en noggrann litteraturkännedom blott kan förvärfvas genom ett mångårigt sysslande på området i fråga.

Med glädje måste man därför hälsa, att en vän af släktforskning herr Chas. A. Bernau i Pendeen, Bowes Road, Walton on Thames, England, i sommar kommer att utgifva en »Genealogical Directory».

Denna upplaga skall innehålla adresser på omkring 1,000 släktforskare i England, Amerika och Europas fastland med angifvande af deras särskilda arbetsområde och i synnerhet de släkter, om hvilka de själfva hafva anteckningar eller önska uppgifter.

Utgifvaren har meddelat, att han genast efter utgifvandet af detta års upplaga, hvartill manuskriptet afslutades den 1 sistlidne mars, skall påbörja en ny och utvidgad upplaga. Släktforskare, som önska upptagas i den andra upplagan, torde med första på tyska eller engelska språket anmäla sig hos utgifvaren.

Linnéporträtt. Vid Uppsala universitets minnesfest på tvåhundraårsdagen af Carl von Linnés födelse. Å universitetets vägnar af Tycho Tullberg. — Stockholm MCMVII, aktiebolaget Ljus. — Uppsala Almqvist & Wiksells boktr.-ab. — Stor kvart, 187 sidor + 21 planscher. Pris: 20 kr.

Vår litteratur har genom prof. Tullbergs Linnéikonografi riktats med ett synnerligen intressant praktverk. Utan tvifvel har författaren rätt, då han säger, att det knappast torde finnas någon enskild svensk man, hvilken under sin lifstid blifvit så många gånger afbildad som Linné, och än mindre någon, hvars bild af eftervärlden blifvit så ofta återgifven och i sådan omfattning spridd genom gravyrer, statyer, byster och medaljer. Särskildt anmärkningsvärdt är detta arbete därigenom, att i Sverige icke förut utgifvits någon beskrifvande förteckning öfver en och samma persons porträtt med det omfång och den utförlighet, som kännetecknar föreliggande verk. Ytterst få torde för öfrigt de förteckningar vara, vi förut äga af detta slag. Af stort intresse skulle vara att hafva sådana exempelvis rörande Gustaf II Adolf och drottning Kristina, af hvilka talrika porträtt, särskildt gravyrer, förefinnas.

Föreliggande förteckning angifves af förf. upptaga alla för honom bekanta Linnéporträtt, som äro gjorda för hand, och dit hänföras, utom målningar, teckningar, skulpturer etc., äfven kopparstick, stålstick, litografier och träsnitt. Dessa senare torde rätteligen icke kunna betraktas såsom »gjorda för hand», enär de ju framställts i tryck. Skillnaden mellan dem och t. ex. fotogravyrer och autotypier är ju ej stor, om ock originalplåtarna till de förra äro gjorda för hand.

»Linnéporträtt» innehåller, utom inledning, dels en historisk redogörelse för viktigare Linnéporträtt och deras förhållande till hvarandra (s. 15—90) dels ock själfva porträttförteckningen (s. 91—187).

I den förra afdelningen lämnar förf. en synnerligen utförlig framställning af kända originalporträtt, behandlade i tidsföljd, jämte reproduktioner af dem, och har förf. därvid särskildt sökt utröna originalafbildningarnas porträttvärde äfvensom gjort utredningar om förhållandet mellan de porträtt, som synts vara besläktade med hvarandra. Här

finnas intressanta redogörelser ang. de många konstnärer, som till eftervärlden bevarat bilden af Linné, ang. tiden för konstverkens tillkomst, ang. forna och nuvarande ägare till desamma o. s. v. En mångfald reproduktioner af Linnéporträtt, 38 bilder i texten och 21 ljustrycksplanscher, underlättar studiet af de olika porträttyperna och gifver verket ett synnerligt värde.

Den senare afdelningen upptager följande underafdelningar: 1. målningar, teckningar och gravyrer, 2. skulpturer (äfven med afbildningar i stick och träsnitt) samt 3. medaljer (med dito). Lämpligare hade måhända varit att sammanföra alla gravyrer, träsnitt, litografier, fotogravyrer, autotypier etc. under en särskild afdelning. Man torde då hafva fått bättre öfversikt öfver målningarna, skulpturerna och medaljerna, hvilka man nu lätt kan tappa bort bland mängden af reproduktioner. Originalporträtten äro ordnade i tidsföljd och har efter hvart och ett af dessa upptagits de porträtt, som kunna anses vara afbildningar eller efterbildningar af dem. Porträtten äro numrerade i fortlöpande följd och uppnå den betydande summan af 515, hvaraf naturligen flertalet utgöres af gravyrer, litografier och träsnitt. Fotografiska reproduktioner, såsom auto- och fototypier, ljustryck och heliogravyrer, äro i åtskilliga fall angifna, dock utan särskildt nummer.

Uti porträttbeskrifningarna har förf., såsom han ock själf medger, begått en inkonsekvens, då han beträffande själfva bilden för bestämmande af höger och vänster tagit bilden till utgångspunkt, men i fråga om bildens ställning, ansiktets riktning, andra föremål på taflan etc. utgått från åskådaren. Lämpligare hade ju varit att uteslutande använda den förra principen eller taga höger och vänster i heraldisk mening. Beskrifningarna synas vara särdeles omsorgsfullt och noggrant utarbetade.

Innehållsöfversikt saknas. En förteckning öfver samtliga anförda konstnärsnamn hade varit mycket önsklig men har väl ej medhunnits, då arbetet endast med stora ansträngningar hann fullbordas till Linnéfesten. Kanske en dylik förteckning skulle kunna utarbetas och tillställas dem, som skaffat sig arbetet?

Amanuensen vid Uppsala universitetsbibliotek frih. Gustaf Rudbeck har biträdt vid arbetets redigering. *J. R.*

Uppsala universitets matrikel, utgifven af Th. Brandberg och J. v. Bahr. — Upsala 1906, Almqvist & Wiksells boktr. a-b. 8:o. 186 sid. Pris kr 6,25

Våra universitetsmatriklar hafva sedan länge haft rykte om sig att vara ypperliga arbeten, tillförlitliga och fullständiga. Till de förut utgifna, såsom Uppsala universitets matrikel af L. Bygdén, 1883, och af J. von Bahr och Th. Brandberg, 1896, samt Lunds universitets matrikel af F. E. Braune och A. Palm, 1879, och af C. af Petersens och A. Malm, 1899, har nu fogats föreliggande uppsalamatrikel för 1906, hvilken, äfven den, synes fylla alla anspråk på utförlighet och korrekthet och intaga en rangplats bland våra bästa matrikelarbeten.

Matrikeln inledes med en kortfattad öfversikt öfver Upsala universitets styrelse, lärare och tjänstemän vårterminen 1906, ordnade ef-

ter olika fakulteter och institutioner. Därefter följer själfva matrikeln, alfabetiskt upprättad, med uppgifter om födelsedag, födelseort, föräldrar, öfriga biografiska data samt för de gifta upplysningar om hustru, hennes födelsedag och föräldrar, samt barn. Vidare meddelas synnerligen noggranna bibliografier, redigerade af biblioteksamanuensen A. W. Grape. *J. R.*

Frågor.

6. Upplysningar önskas, hvar porträtt af eller arkivalier rörande medlemmar af adl. o. friherrl. ätterna Bunge n:r 1,448 och 214 samt grefl. ätten Bunge n:r 102 finnas. I synnerhet önskvärda äro upplysningar i hithörande hänseende om öfverhofjägmästaren grefve *Mårten Bunge*, f. 1764 3/1 † 1815 29/8.
   Uppgifter härom mottagas med tacksamhet af *Jan Carl Brummer.*

---

7. Kan någon upplysning erhållas om lifmedikus hos drottning Hedvig Eleonora, med. doktor Johan Costerus von Rosenburgs härstamning?
   Finnes något porträtt af honom? *N.*

---

8. Finnes, och i sådant fall hvarest, *porträtt* af capitainen i artilleriet *Johan Conrad Sternfelt*, f. 1684 i Lifland, † 1756 26/7 på Westerberga i Rasbo s:n af Uppsala län?

Hans fru *Kristina Margareta von Scheffer* f. 1689 11/5, † 1754 9/8 på Westerberga i Rasbo s:n af Uppsala län?

Fröken *Christiana Margareta Silfverstedt*, f. 1764 10/12 i Sthlm, † 1828 11/2 på Westerberga i Rasbo s:n, Uppsala län?

Fröken *Edla Hedda Silfverstedt*, f. 1768 19/11 på Marielund i Funbo s:n Uppsala län, † 1845 5/2 på Westerberga i Rasbo s:n, Uppsala län?

N. v. P.

Svar.

2. Till N. (årg. IX).

Amanuensen vid Nationalmuseum d:r G. Göthe har meddelat att fotografier af både Gustaf II Adolfs och Karl XII:s porträtt finnas i Nationalmusei samlingar (det senare dessutom i autotypi i Aug. Hahrs afhandl. om D. v. Krafft).

Köpmannen Herman Carlson i Malmö har såsom svar på samma fråga meddelat att kopia af D. v. Kraffts porträtt af Karl XII, synnerligen väl utfördt (i originalets storlek) af artisten Bruno Hoppe, finnes i dennes atelier i Malmö.

Af frågan möjligen intresserade kunna hos samfundets sekreterare taga närmare del af de insända svaren. Fotografiska kopior i format 12 × 16 1/2 af porträtt å Gripsholm kunna till ett pris af 4 kr. pr styck erhållas genom Lindmarks fotografiatelier i Mariefred.

Nya medlemmar i Personhistoriska samfundet 1907.

Alström, *O. C.*, Direktör, Östersund.
Arfwedson, *A. Gerh.*, Bruksägare, Ulfshyttan.
Beijnoff, *Emil*, Banktjänsteman, Uppsala.
Bratt, *Claës*, Öfverste, Sjönebo.
Bretzner, *Casimir*, v. Häradshöfding, Weckelnsberg, Silinge.
Cassel, *Hjalmar*, Kungl. Sekreterare.
von Celsing, *Elof Fr.*, Kapten, Biby, Eskilstuna.
Eriksson, *Joh.*, Grosshandlare.
Falk, *Hjalmar*, Landskapsmålare, Karlshamn.
Fogman, *Ernst*, Löjtnant.
Grill, *Sven Teodor*, Disponent, Godegård.
Hamilton, *G. L.*, Grefve, Ryttmästare, Sköfde.
Hermelin, *E.*, Frih., Kapten, Noor, Knifsta.
Hoppe, *Bruno*, Konstnär, Malmö.
Lind af Hageby, *Karin*, Fru.
Ljungman, *John*, v. Auditör.
Ljungströmer, *Sixten*, Postexpeditör, Linköping.
Lovén, *Sigurd*, Försäkringstjänsteman.
Nescher, *Daniel Edvard*, Tjänsteman.
Nordenfeldt, *Charlotte*, f. *Mannerskantz*, Fru, Höganäs.
Norin, *C. A.*, v. Häradshöfding.
von Post, *C. R. G. A.*, Löjtnant, Växjö.
Raphael, *Axel*, Fil. d:r, jur. kand.
Sifvert, *Axel W.*, Grosshandlare.
Sjöbring, *Nils Pehrsson*, Med. d:r, Växjö.
Stenbock, *Reinhold*, Grefve, Löjtnant, Linköping.
Stålhammar, *Herman*, Kammarskrifvare, Jönköping.
Swalander, *C.*, Hofrättsråd, Jönköping.
Thorling, *Alfr.*, Målarmästare.
Virgin, *Eric*, Löjtnant, Karlskrona.
Wahlin, *C. A.*, Grosshandlare.
Åkerstedt, *Hans*, Banktjänsteman, Malmö.
Ödman, *Sv.*, f. d. e. o. Professor.

Insända porträttförteckningar. (5)

Det af Personhistoriska samfundet i maj och juni månader utsända förnyade cirkuläret om porträttförteckningars insändande har, synes det, rönt välvilligt mottagande af allmänheten. Så godt som dagligen inflyta rekvisitioner på blanketter och förfrågningar om förteckningarnas upprättande. Nedanstående porträttägare hafva under tiden 1 maj—1 aug. insändt förteckningar öfver sina samlingar:

Hackås kyrka (gen. riksdagsm. J. Bromée); *Järnvägsstyrelsen* (gen. aman. Lars Åkerlund); *Odensvi kyrka* (gen. kyrkoh. C. A. Lundqvist); *Navigationsskolan* i Stockholm (gen. löjtn. M. F. von Krusenstjerna); *Norrköpings stad* (gen. borgmäst. C. A. R. Lothigius); *Länsstyrelsen i Skaraborgs län* (gen. landshöfd. C. A. Sjöcrona); *Skånska dragonregementets officerskår* (gen. löjtn. Å. Pauli); *Svea artilleriregementes officerskår* (gen. löjtn. S. Schürer v. Waldheim); *Valls kyrka* (gen. N. Lithberg); *Örebro läns hypoteksförening* (gen. kamreraren Joh. Vallin).

Ajander, *Joh.*, doktor, Värnamo; *Alén*, *J. E.*, doktor, Malevik; *Andersson*, *Agnes*, f. *Löwenadler*, änkefru, Göteborg (gen. hofrättsnot. Hj. Andersson); *Arfwedson*, *A. Gerh.*, bruksägare, Ulfshyttan; *Arvedson*, *Arv.*, bankdir., Karlskrona; *Arvedson*, *F.*, teol. d:r, Tillinge; *Berg*, *Gustaf*, häradshöfd., f. v. statsråd (samlingarna i Eksjö och

Stockholm); *Berg von Linde*, f. *Silfversparre*, *Inga*, änkefru, Pålstorp, Kågeröd (gen. auditören W. Silfversparre); *von Born*, *V. M.*, frih., Lovisa, Finland (gen. Carl v. Born); *Bratt*, *Christian*, major, Säffle (gen. följ.); *Bratt*, *Claës*, öfverste, Sjönebo; *Bretzner*, *C.*, v. häradshöfd., Veckelnsberg; *Clason*, *Edward*, prof., Uppsala (gen. d:r Fr. Clason); *Dahlheim*, *Iwar*, doktor, Stockholm; *Ehrengranat*, *Klas*, kapten, Önafors; *Ekengren*, *Svante J:son*, Stockholm (gen. fältskärsmästaren Jean Ekengren); *Ekman*, *Axel*, bruksägare, Kilanda (gen. kammarherren G. von Schéele); *Evers*, *E.*, kyrkoh., Norrköping; *Ewerlöf*, *F. O. T.*, öfverste, Köpenhamn; *Falk*, *Hjalmar*, landskapsmålare, Karlshamn; *Fischer*, *Victor s:r*, Göteborg; *Forsell*, *Conr. G.*, kamrerare, Solberga; *Forsberg*, *B.*, fru, Stockholm; *Fryxell*, *Eva Andrietta*, fröken, Stockholm; *Gethe*, *Carl*, kungl. sekr., Kalmar (gen. kammarskrif. Sten C:son Geete); *Hallenborg*, *C. A.*, ryttm., Hälsingborg; *Hasselström*, *J. E.*, kapt., Vänersborg (gen. auditören W. Silfversparre); *Hubendick L.*, kapten, Stockholm; *Klingspor*, *Philip*, grefve, hofmarskalk (samlingen på Ekenäs och samlingen tillhörig Grönlunds fideikommiss); *Knös*, *Arvid*, ingenjör, Värtan; *Leijonhufvud*, *Sten*, frih., f. d. öfverstelöjtn. (samlingarna i Stockholm och i villa Almnäs vid Mariefred); *Lettström*, *Harald*, advokat, Stockholm; *Lind af Hageby*, *Ernst*, major, Stockholm; *Lind af Hageby*, *Karin*, fru, Stockholm; *Lindqvist*, *Lars Ferd.*, bokhandlare, Djursholm; *Ljungströmer*, *Sixten*, postexpeditör, Linköping; *Familjen Lundberg* från Askersund (gen. ingenjören Oskar Lundberg); *Löwenborg*, *Agda*, f. *Jägerskiöld*, öfverstinna, Varberg (gen. auditören W. Silfversparre); *von Melsted*, *Th. Finne*, grosshandl. (gen. Ingemar Finne v, Melsted); *Nordensvan*, *G.*, skriftställare, Stockholm; *Olde*, *L.*, köpman. Stockholm; *Piper*, *Alfred*, grefve, öfverhofstallmästare (samlingarna på Kristinehof och Söfdeborg; gen. grefvinnan Alfred Piper, f. von Haffner); *Rehbinder*, *Henrik*, riksgrefve, Uddrich i Estland (gen. öfversten frih. C. M. V. Rehbinder); *von Schéele*, *E. J. F.*, banktjänsteman, Stockholm; *von Schéele*, *G.*, kammarherre, Kilanda; *Schröderheim*, *J.*, kanslіråd, Stockholm; *von Schwerin*, *Gustaf Verner*, grefve, öfverstelöjtn., Stockholm; *von Schwerin*, *Ph.*, grefve, kapten (samlingarna i Göteborg och å Odensgöl; gen. auditören W. Silfversparre); *von Schönberg*, *Carl*, jägmästare, Pugerup; *Silfversparre*, *W.*, auditör, v. häradshöfd., Vänersborg (tillägg till förut ingifven förteckn.); *Staaff*, *Abraham*, lappfogde, Östersund; *Stjernstedt*, *Aug.*, frih., Risberga; *Ström*, *Daniel*, amanuens, Stockholm; *Stålhammnr*, *J. A.*, major, Salshult; *Swalander*, *C.*, hofrättsråd, Jönköping; *Svalander*, *Hilda*, f. *Kleberg*, fru, Göteborg (gen. auditören W. Silfversparre); *Swederus*, *Jenny*, fröken, Stocholm; *Thörnblad*, *Gustaf*, konditor, Stockholm; *Wachtmeister*, *Gotthard*, grefve, Hälsingborg; *Waldenström*, *P.*, f. d. lektor, Stockholm; *Welin*, *S.*, folkhögskoleföreståndare, Herrljunga; *von Wendt*, *Constantin*, Viksberg, Finland (gen. öfversten frih. C. M. V. Rehbinder); *Wester*, *A. M. T. E.*, major, Stockbolm; *Westring*, *H.*, justitieråd, Stockholm; *Wijnblad*, *Hanna*, fru, Stockholm; *Wrangel*, *F.*, grefve, kansliråd, Stockholm; *Vult von Steyern*, *L.*, f. *Reuterskjöld*, presidentska, Stockholm (gen. frih. biblioteksamanuensen Gustaf Rudbeck); *Wåhlin*, *Karl*, amanuens, Stockholm.

PERSON-REGISTER.[1]

Rättelser till årg. 1905:

S. 59, r. 22 läs *Ravensburg* (skrifves äfven *Ravensberg*)
S. » » 38 » .. lik en kvinna ...

Personhistorisk tidskrift.

[1] Utarbetadt af O. B.

Rättelser:

Sid. 18 r. 13 o. 19 uppifr.	*står*	Verne,	*läs:*	Verrue.
» 11 » 14 »	»	Scoglia de Verne,	»	Scagliade Verrue.
» 19 » 5 o. 6 »	»	Scoglia de Verne,	»	Scagliade Verrue.
» 22 » 2 nedifr.	»	Schare.	»	Sclave.
» 22 » 1 »	»	Scharebarn,	»	Sclavebarn.

KRIFTER UTGIFNA AF PERSONHISTORISKA SAMFUNDET. 2.

ALMAR REGEMENTES CHEFER

1623–1907

BIOGRAFISKA ANTECKNINGAR

AF

FOLKE RUDELIUS
LÖJTNANT VID KUNGL. KALMAR REGEMENTE

TECKNINGAR AF HEDVIG BJÖRKMAN

STOCKHOLM
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER
1908

De härmed offentliggjorda biografiska anteckningarne hafva tillkommit under de tider mellan möten och kommenderingar, som kunnat af undertecknad disponeras. De äro ett första försök, med dess brister och ofullkomligheter, och torde godhetsfullt bedömas med hänsyn därtill.

Ett vördsamt tack ber jag få hembära till alla dem, hvilka genom skriftliga och muntliga upplysningar underlättat mitt arbete, till Kungl. Kalmar regementes officerskår, som genom beviljande af anslag möjliggjort anteckningarnes befordrande till trycket samt till herr kaptenen m. m. Otto Bergström, herr doktor Holger Rosman och herr hofrättsfiskalen F. W. Grönwall för deras värdefulla råd och anvisningar under arbetets gång.

Slutligen anhåller jag att få framföra mina regementskamraters och min egen djupt kända tacksamhet till fröken Hedvig Björkman, som, af varmt intresse för det gamla regemente hennes fader under så många år kommenderade, ställt sina vackra och pietetsfulla teckningar till vårt förfogande.

Stockholm i december 1907.

FOLKE RUDELIUS.

Ruthven

Det är män, som världen känner
Lyckans forne följesvänner,
Veteraner, ärrbetäckte
Ett i pansar härdadt slägte-
Trampande med breda sulor
Fridens skördar ned i smulor,
Högbestöfladt, stålomgjordadt
Fruktadt mer än eld och pest

— — — —" tonen dämpen,
Säger gamle höglands kämpen
"Den, som vi i alla öden
Följt och älskat intill döden
Fältherrn, som vi svuro lydnad
Han finns ännu ofvan jord
Ren tillräckligt tårbegjuten
Nu han väntar på saluten
Och så sannt jag heter Ruthwen
Skall den blifva honom värd."

I.

Patrick Ruthwen.

Född 1586. — Död 1651.
Chef 1623—1627.

Patrick Ruthwen, lord of Ettrich, earl of Bramford, tillhörde en gammal förnämlig skotsk släkt, kom redan under Carl IX i svensk tjänst samt deltog i Livländska kriget 1600—1605. 1613 $^{8}/_{11}$ omtalas, att han förordnats till »öffwerste wachtmesters[1] för dett finske och swenske rytteridh, och ryttemester öf:r ett compagnie finske ryttere som Lars Anderssonn tilförende förde».[2] År 1616 blef han anställd som general-

kvartermästare och behöll denna befattning under Gustaf II Adolfs ryska krig.[3] Carl Carlsson Gyllenhielm, som vid denna tid var fältmarskalk, skref 1616 $^{18}/_{7}$ till Axel Oxenstierna och omtalade, att han behållit Ruthwen som öfverstekvartermästare, samt att denne önskade få »then fahna ryttare» under sitt befäl, som Christer Hansson förut haft. »Och sannerligen», tillägger Gyllenhielm, »alla mann giffva honom godt loffordh, och jagh spörier hans flijt», hvarför han beder Oxenstierna rekommendera Ruthwen.[4] Han var ock, enligt fullmakt af 1616 $^{27}/_{9}$, befälhafvare i skansen vid Pleskow,[5] hvilken ort som bekant spelade stor roll under detta krig. Enligt Mankells uppgift[6] blef han 1616 chef för Östergötlands ryttarefana, låg 1616 och 1617 i Novgorod samt var 1618 chef för en fänika fotfolk af Smålands storregemente, som då anfördes af Herman Wrangel. Enligt samme förf. blef Ruthwen 1621 chef för det regemente på 1200 man, som uttogs af det förrutnämnda storregementet, deltog med tapperhet i Rigas belägring samt bevistade äfven fälttåget 1622.

När Ruthwen blef chef för Kalmar regemente är ej med fullkomlig visshet bestämdt, men flera omständigheter tyda på, att han 1623, vid det småländska storregementets delning i tre mindre, erhöll det regemente, hvarur Kalmar regemente leder sitt ursprung.[7] När rykten om en polsk landstigning våren 1623 spredo sig i Sverige, och kustförsvaret i anledning däraf förstärktes, voro Ruthwen och Lars Kagg afsedda att föra befälet i Kalmar samt skulle, ifall fienden lyckats landstiga, och de ej kunde försvara staden, sätta eld på densamma och kasta sig in på slottet.[8] Dessa planer kommo emellertid ej till utförande, då landstigningsryktena visat sig vara falska.[8] År 1624 $^{1}/_{7}$ skrifver Axel Oxenstierna till rådet, att han hållit mönstring i Horn med »edle och välbördig och manhaftig Patrich Rödvens [Ruthwens] öfverstes regemente», samt omnämner särskildt »Östre häredz knechtar under Capitain N. compagnie».[9] — 1625 var hans folk i Kalmar och arbetade på stadens befästande samt ålades att »undertijden flijteligen exercera».[10] 1626 $/_{9}$ utmärkte han sig vid Mewe samt blef 1627 jämte sina landsmän Hepburn och Leslie slagen till riddare af Gustaf II Adolf. Samma år $^{26}/_{9}$ förlänade konungen honom några gårdar i Södra Möre härad i Småland, bl. a. i Ljungby by (en mil sydväst om Kalmar).[11]

Under fälttåget i Preussen 1626—1629 fick han 1628 $^{9}/_{8}$ befallning att väl bevaka slottet och staden Marienburg, Montater Spitz och Sperlingsholmen i Weichsel.[12] 1629 i juni omnämnes

han af Gustaf Adolf såsom »præsterande defensionen» i Elbing[13], och s. å. $^{25}/_{8}$ får han från konungen befallning att ordna bro- och vägförbindelser i trakten af denna ort.[14] 1630 förde han befälet i Memel, och Axel Oxenstierna, hvilken, såsom bekant, vid denna tid var generalguvernör öfver Sveriges eröfringar i Preussen, således äfven Memel, skref s. å. $^{28}/_{2}$ till konungen, att han saknade svenska officerare i Memel, men att bland de utländska fanns ingen, som han ansåg mera pålitlig och lojal än Ruthwen.[15] Som belöning för dennes välförhållande i Preussen anbefallde konungen 1630 $^{28}/_{10}$ Axel Oxenstierna att »inrymma» öfverste Ruthwen ett gods Russen i Preussen samt låta honom disponera detta gods, så länge han kvarstannade i svensk tjänst.[16]

Ruthwen var ock med under Gustaf II Adolfs segertåg genom Tyskland och deltog 1631 $^{7}/_{9}$ i slaget vid Breitenfeld. År 1632 hade han avancerat till generalmajor samt blef s. å. i april kommendant i Ulm, hvars befästning han ansåg vara »ein schlechtes werk» och något förbättrade.[17] I juli s. å. lämnade Hertig Bernhard af Weimar Ulms och Augsburgs samt Schwabens försvar åt Ruthwen, som tog sitt kvarter i Augsburg[18] och $^{24}/_{10}$ förordnades denne af konungen till underbefälhafvare öfver armén i Schwaben.[19] 1634 sändes han af Axel Oxenstierna i särskilda uppdrag till London och Haag.

Alla samtida uttalanden om Ruthwen tyda på, att han, utlänningen, i högsta måtto åtnjutit Gustaf II Adolfs, Axel Oxenstiernas och svenska arméns förtroende och aktning. Ett undantag härifrån utgör dock ett yttrande som 1634 $^{3}/_{3}$ fälldes i svenska rådskammaren att »wåre Skåtske generaler, Redwen och Läsle, [Ruthwen och Leslie] ähre och föga till lita oppå för theres Calvinische religion».[20]

I oktober 1635 vann Ruthwen, hvilken som generallöjtnant förflyttats till Banérs armé i Thüringen och fått befälet öfver ett värfvadt kavalleriregemente, en seger öfver sachsarne vid Dömitz. Från detta år tyckes han börja tänka på att lämna svenska armén, och Johan Banér insinuerar i ett bref till Axel Oxenstierna (1635 $^{26}/_{10}$), att man borde söka förmå svenska regeringen att genom någon donation ytterligare belöna hans gjorda förtjänster och få honom att kvarstanna.[21] Detta Banérs bref synes hafva haft åsyftad verkan, ty 1636 $^{13}/_{1}$ beslöt regeringen att afsända en skrifvelse till Ruthwen med tack för »dee gode præsterade tjenster animerandes honom till tapperhet. H. K. M:t vill honom medh all gunst och nåde ihugkomma».[22] 1637 erhöll han 1200 dlr i

pension från Sverige. Samma år anhöll han, emedan han ämnade »transportera sin boningh och heemvist till Skottlandh igen», att få sälja de gods i Småland, som Gustaf II Adolf donerat honom. Detta beviljades i så måtto, att regeringen inköpte godsen och lät honom lyfta pengarna i Amsterdam.[23]

Från denna tid är han försvunnen ur Sveriges krigshistoria. Han återvände till Skottland, där han under inbördeskriget 1639 utnämndes till befälhafvare å slottet i Edinburg. 1640 belägrades han därstädes och måste s. å. 15/9 uppgifva slottet; gick slutligen med sin konung i landsflykt samt begaf sig till Frankrike, hvarest han råkade i ganska stor fattigdom, och hvarifrån han till svenska regeringen sände böneskrifter om ekonomisk hjälp.

1642 7/7 upplästes i svenska rådet en skrifvelse från honom, innehållande bl. a. en begäran att »hans sohn måtte blifva accomoderat till hest», och hvari han säger om sonen, att »1. han är ett vackert empne, 2. merita parentis, 3. blifver i landet».[24] Detta hade till påföljd att s. å. 18/7 »befalltes Secreteraren Gyllenklow att ställa enn recommendation till Lindorm Torstensson för Redvens sohn till öfverstelöjtnantsplatzen».[25]

Patrick Ruthwen var gift med en dotter till Alexander Leslie och dog 1651.[26]

---

[1] Wachtmeister, vaktmästare, tysk benämning på tre grader: general-wachtmeister, oberst-wachtmeister och wachtmeister, hvilka benämningar ungefär motsvara: generalmajor, major och fanjunkare. — [2] Riksark. — [3] Ludv. W:son Munthe, Kungl. Fortifikationens historia Sthlm 1901, I: 314. — [4] Axel Oxenstiernas skrifter och brefväxling, X: 14. — [5] Munthe, Fortifikationens hist. I: 327. — [6] Egenh. anteckn. 1866. Riksarkivet, Biographica. — [7] Frågan ang. Ruthwens chefskap finnes utredd i Fankommitténs betänkande 1892. — [8] Munthe. Fortifikationens hist. I: 354. — [9] Axel Oxenstiernas skr. och brefväxl. Förra afdeln. II: 719. — [10] Munthe Fortifikationens hist. I: 294. — [11] Riksarkivet. — [12] Munthe, Fortifikationens hist. I: 385. — [13] Axel Oxenstiernas skr. och brefväxl. Sen. afd. I: 503. — [14] Munthe, Fortifikationens hist. I: 397. — [15] Nya handl. rörande Skandinaviens historia, 25: 86. — [16] Axel Oxenstiernas skr. och brefväxl. Sen. afd. I: 659. — [17] Munthe, Fortifikationens hist. I: 492. — [18] Munthe, Fortifikationens hist. I: 503. — [19] Axel Oxenstiernas skr. och brefväxl. Sen. afd. I: 858. — [20] Sv. riksr:s protokoll, IV: 53. — [21] Axel Oxenstiernas skr. och brefväxl. VI: 237. — [22] Sv. riksr:s protokoll, VI: 9. — [23] Riksarkivet. — [24] Sv. riksr:s protokoll, IX: 314. — [25] Sv. riksr:s protokoll, IX: 328. — [26] Om Ruthwen och öfriga skotska officerare, se vidare Th. A. Fischer, The Scots in Sweden, Edinburgh 1907.

2.

David Drummond.

Född 1593. — Död 1638.

Chef 1627—1638.

David Drummond tillhörde en skotsk släkt. Om hans familjeförhållanden känner man endast, att han var gift med en Cecilia Spens (eller Spence).

1617 $^{24}/_{11}$—1619 $^{24}/_{6}$ finna vi honom såsom löjtnant vid Gardet efter Erik Hand[1]; 1619 $^{12}/_{10}$ utfärdades gåfvobref för Kapten David Drummond på Slefringe gård i Åtweda i Bankekinds härad i Östergötland till boställe och hemvist, och 1622 $^{12}/_{8}$ fick han såsom Öfverstelöjtnant efter Alexander Leslie (skotte, fältmarskalk i svensk tjänst † 1661) vid ett af Smålands-regementena (troligen Patrick Ruthwens) förläning på samma gårdar som Leslie haft.[2]

Han deltog i kriget mot Polen 1626—1629 och i en rapport från Riga[3] daterad d. 9. oktober 1626 yttrar Riksmarsken Jacob de la Gardie, att »öffwerste leutnampten Drummundt» uppsändts till en skans »medh krutt lunta och annan ammunition. Men effter Drummundt icke hade trodt dedh fienden så hastigt skulle kunne framkomma eller brytha sigh emellan Steenbrunn skants och Creutsborgh igenom, är han sielff fortrychtt till Skantsen och lempnadh ammunitionen wedh Kreutsborgh att uppföras till vattn med strusser, hwilkedh sedan fienden sigh deremellan trängde, inthed stodh till att göre, deraff denne faulten kommen är; ty der samme skants kunnedh holle (sig) fem eller sex dagar, hade jagh tijdigt nogh kunnedh der vara».

1627 fick han öfverstebeställning på ett regemente Smålands knektar, ett nytt regemente, hvilket samlades kring spillrorna af det s. å. hemförda Ruthwens gamla regemente, med folk från Handbörds, Stranda, Norra och Södra Möre, Sevede, Aspelands, Uppvidinge och Tjusts härader och Öland (Kalmar regemente).[4] 1627 $^{17}/_{10}$ utfärdades fullmakt för Öfverste Drummond och Major Gert Weissmeyer att vara Nils Stiernskölds efterträdare i guvernements- eller kommendantskapet i Pillau.[5] 1627 $^{18}/_{11}$ skrifver Konung Gustaf Adolf: »Uthi Sverige hafwe wij allaredo medh det som wij genom utskrifning förwänte först så myckit knechtar att wij achte gifwe Drummondt et regemente i Smålandh».[6]

Under år 1628 finner man Drummond med sitt regemente på flottan och den 4. augusti detta år utfärdas från Danziger Haupt en order från konungen till Axel Oxenstierna, så lydande: »Skall cantzlern uthan Drögzmåhl begifwa sig här ifrån till Pillow och der förtöfva Vice-Ammiralens[7] med de tre Småländske regementers ankompst. Så snart regementen äre ankompne eller der han finner dem för sigh, skall han låthe öfversten Mustamp [Muschamp, Thomas] med sitt regemente genast begifva sig till Elbingen der att få vidare order och så fördela och accomodera Drummundt med sitt regemente in på alla otte chepen dem för-

söria med nödtorfftigt proviant på fyra eller sex veckor och så oförtöfvadt med viceammiralen begifva sig till Strålsund.»[8]

1629 tyckes han med sitt regemente hafva legat i Dirschau, ty Axel Oxenstierna skrifver den 4. juni s. å. att »han finner fahran, som här vid Dirschow är af pestilentien stoor» och nämner äfven, att en stor del af Drummonds regemente angripits af sjukdomen.[9]

1631 beordrades han med regementet ut till Tyskland och förlades i Pommern. Den 14. april gafs order till »Dromundz regemente som genast ifrå Calmar öfver åth Wollgast skal afskepas». På en invändning, som gjordes »om dhetta folcket, att dhe intet kunde sändas uth, för än som dhe blefve upklädde» svarade riksrådet Klas Fleming att »dhet skulle skee, så snart dhe skeppen kunde arrivera medh hvilke han förväntar klädet».[10]

1632 d. 4. maj upplästes i rådskammaren »avijser som vore komne ifrån öffwersten Davidt Drummundh om alliancen emellan H. K. M:t och Konungen i Engelandh».[11] Under detta år finner man Drummond i Stettin, där han $^{20}/_{11}$ på slottet därstädes växlar handslag med Hertigen af Pommern såsom tecken till deras förbund.[12] 1633 $^{21}/_{10}$ diskuterades i rådskammaren Stettins försvarstillstånd, och Fältmarskalken Åke Tott tillfrågades, huruvida »Stettin skall kunna defendere sig», hvartill han svarade »Ja, ty der äre sköne verck, haffwer ock temmelig provision inne men han viste inthet om Dromundz qvaliteter».[13] 1634 $^{27}/_{3}$ omnämnes han i rådskammaren såsom »Dromundt, General Major».[14] 1635, i början af året, tjänstgjorde han såsom generalmajor vid Banérs armé, och i den förläggningslista öfver sin armé, som Banér $^{11}/_{1}$ s. å. afsände från Egeln till Axel Oxenstierna, säger han, att Generalmajor Drummond med sina trupper ligger i Aken, Kalbe, Barbey, Saltze och Schönbeck.[15] Senare på året låg han med sitt regemente i Stettin, där han tyckes hafva varit kommendant.

1636—1637 hörde han till den armé i Tyskland, som Fältmarskalken Herman Wrangel kommenderade, samt deltog i återeröfringen af Gartz och Schwedt och var slutligen 1638 kommendant i Gartz. Då denna ort i februari 1638 genom öfverraskning intogs af brandenburgarne, blef han tillfångatagen och förd till Küstrin samt afled s. å. på våren i fångenskap, på grund af de sår han erhållit.[16] Den 4. juni blef Karl Gustaf Wrangel generalmajor af infanteriet efter David Drummond.[17]

1638 $^{23}/_{6}$ påminde Axel Oxenstierna i rådskammaren om, att det gods (ofvannämnda Slefringe) i Åtveds socken »som Drumunds efterleffwerska haffwer inne och hennes sal. man giffvit ähr effter

Norköpings beslutt, skall ingom androm förlänas eller bortgiffwas om någon til äfventyrs komme och fordrade där på».[18] 1639 7/9 utfärdades ett Kongl. Bref till fru Cecilia Spens, änka efter generalmajoren af infanteriet, öfversten öfver ett regemente Smålands fotfolk David Drummond, riddare, (slagen därtill af Gustaf II Adolf) några i Åtweda socken belägna gårdar (Slefringe m. fl.), som blifvit hennes man af Gustaf II Adolf donerade, att behålla, så länge hon änka är.[19]

---

[1] Ridderstad, Gula Gardet. — [2] Kungl. bref ur Riksregistraturet. — [3] Ax. Oxenstiernas skrifter. Sen. afd. 5: 412. — [4] Ridderstad, Gula Gardet. — [5] Kgl. bref ur Riksregistr. — [6] Konung Gustaf Adolfs bref och instruktioner s. 363. — [7] och [8] Konung Gustaf Adolfs bref och instruktioner. — [9] Axel Oxenstiernas skrifter och brefväxl. Sen. afd. I: 489. — [10] Sv. Riksrådets protokoll, II 1630—1632, Stlm 1880, sid. 76. — [11] Sv. Riksrådets protokoll, II 1630—1632, Stlm 1880, sid. 166. — [12] Die Politik Pommerns während des 30 jähr. Krieges v. Max Bär 1896. — [13] Sv. Riksr:s protokoll III. 1633 Stlm 1885 sid. 206. — [14] Sv. Riksr:s protokoll, IV. 1634, Stlm 1886 sid. 214. — [15] Axel Oxenstiernas skrifter och brefväxl Sen. afd. 6: 178. — [16] Meddeladt af amanuensen Ag. Hammarskjöld. — [17] Riksregistraturet fol. 554. — [18] Sv. Riksr:s protokoll, VII, 1637—1639, Stlm 1895, sid. 244. — [19] Kgl. bref ur Riksregistraturet.

3.

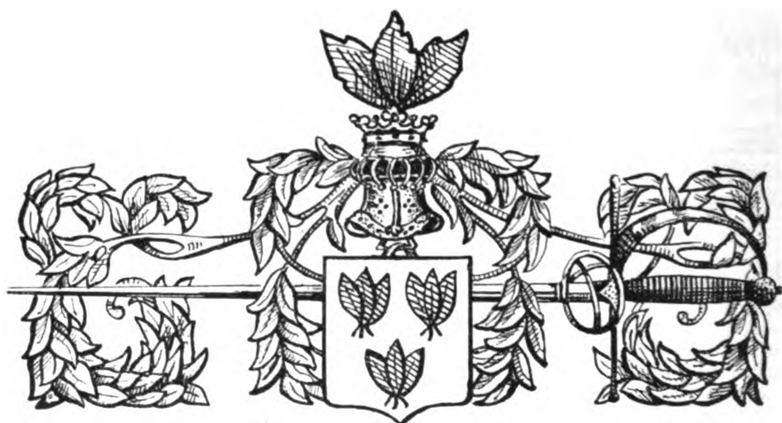
Thuve Bremen.

Chef 1639 $^{20}/_{5}$—1645.

1623 fänrik vid Kronobergs regemente, 1625 löjtnant därstädes, 1627 kapten och 1629 $^{21}/_{4}$ öfverkvartermästare vid Thomas Muschamps (Kronobergs) regemente. Major vid David Drummonds (Kalmar) regemente 1630 och därstädes befordrad till öfverstelöjtnant 1632.[1] Efter Drummonds död 1638 lät regeringen Johan Banér veta, att »Tuffwe Bremen skall succedera Dromundt i Öffwersteskapet».[2] Emellertid utfärdades först 1639 $^{20}/_{5}$ fullmakt för Bremen på detta öfversteskap.[3]

Bremen sårades vid Mewe 1626 $/_{9}$ och erhöll med anledning däraf »effter K. M:tz gunstige skenck och gåfwo» 60 daler s. m.[1] Drottning Kristina utfärdade[4] ett gåfvobref åt honom på åtskilliga hemman i Finland, Björneborgs län, Öfre Satakunda härad och Tarvis socken »af gunst och nåde, iämväl i anseende af de långliga, trogne och oförtrutne tjänster, som wår troo Tiänare etc. Tuve Bremen hafwer bewijst H:s M:tt wåhr sahlige her fader».[5]

[1] Kongl. Kronobergs Regementes officerskår, af G. Hyltén-Cavallius. — [2] Sv. riksr:s protokoll VII: 204, Stlm 1895. — [3] Kgl. bref ur Riksregistraturet. — [4] På 1640-talet. — [5] Riksarkivet, Militaria.

4.

Alexander Irwing.

Född 1593 4/8. — Död 1659 12/1.
Chef 1645 9/5—1656.

Alexander Irwing, Friherre till Tullock, Herre till Irwingholm, Sjöhammar och Ljungnäs, född på fädernegodset Tullock i Skottland, var son af Göran Johansson Irwing, Baron till Tullock, som inkom till Sverige under Carl IX:s tid och 1608 blef underståthållare på Kalmar slott, samt dennes maka Isabella Makison, Friherrinna till Meldrum.

1614 blef han förare vid Nerikes regemente, 1616 fänrik därstädes, 1624 löjtnant vid Upplands regemente, 1630 kapten vid generalmajor Kaggs tyska regemente.

Han vände sig, sannolikt 1636, med en anhållan till Drottning Kristina om förläning på några gårdar i Tysslinge socken i Nerike och nämner i denna sin anhållan, att han »uthi tiugo tuu åhr, continuerligh tiäntt hafwer» samt »slititt mijke ondt på min

krop, så och i mina fengelsse hoos mina Fiender twå åtskilliga gånger; såssom alle Generaler the mig Commenterat hafva, nogsampt witterligt ähr». Han framställer denna begäran, skrifver han, »på thet iag mina barn till sin Stutium förhålla kan, att the kunna framdeles blifwa qvalificerat, till att tiäna E. K. M:tt och Cronan».[1] 1639 $^{16}/_{3}$ resolverades, »att Irwin skall bekomma [lucka] daler för sine gjorde tienster» och s. å. $^{31}/_{5}$ »bleff Irwingh förordnatt Öfverste-Lieutenant under Norlenningarne. Såsom ock dett han skall bekomma 200 Rdr, effter han haffwer sigh ransonnerat.»[2] 1639 $^{18}/_{3}$ är ett donationsbref utfärdadt för honom på gårdar i Edsberga härad (västra Nerike), och omtalas i detta bref, att han tjänat under Gustaf Adolf och ofta blifvit sårad.[3]

Såsom öfverstelöjtnant vid Norrländska fotfolket insände han 1644 följande rapport till Drottning Kristina:

»Stormechtigste Höghbornne Furstina etc. Der hoos gifver iagh Eder Kongl. Maij:tt utij alsomstörsta underdånighhett till kienna, att iagh effter wälborne Krigz Rådz, Her Hindrich Flemminges Order ähr i från Jemptelandh uth Marhserat med Siu Compagnier, aff Öfverstens, wälborne arffwedh Fårbuss Rege:tte och ähr nu så wida kommna nemligen till skogh Socken i Helsingland begiärer utj alsomstörsta underdånighhet, Eders Kongl. Maj:tz täcktes migh wätta Låtta medh denne Capiten huru iagh min Marhs anstelle skall såsom och på hvadh Dato iagh migh utj Stockholm med Fålcket skall finna Låtta aldenstund iagh hafwer inge vissa Order huru iagh migh der utj för hålla skall, för moder her på H. K. Maij:tz Nådige ressolution der effter iagh migh utj Marhserande hålla och Retta kan, will her medh nu och altidh hafwe hennes Kongl. Maij:tt utj Guds dens aller högstes beskyd och beskierm till alle andeligh och timmeligh wällfärdh, Sampt ett långhwarachtiget och lyckliget Regemente befallatt etc.

Eders Kongl. Maij:ttz underdånige och troo
Phlichtige tienare så lengie iagh läfer
Alexander Irwing

Datum skogh Socken i Helsinglandh
den 5 Aprilij 1644.[1]

1645 $^{2}/_{5}$ utfärdades fullmakt för Irwing att vara öfverste för det regemente Smålands knektar (Kalmar reg:te) öfverste Tuffwe Bremen haft.[3] I en odaterad skrifvelse[1] anhöll han att vinna inträde på svenska riddarhuset, då han »wittnessbörd och beskeedh iffrån sitt fädernesslandh oppå sin härkomst och famille inhemptat

haffwer». Detta lyckades honom, och 1647 blef han naturaliserad svensk adelsman samt introducerad under n:r 308. 1649 erhöll Irwing gården Lättorp, Ryssby socken i Småland, och 1652 står han ännu antecknad såsom ägare till denna gård.[4] 1654 blef han kommendant i Stade samt erhöll 1656 afsked från sin chefs befattning vid Kalmar regemente.

Alexander Irwing afled 1659 på Irwingsholm i Tysslinge socken och begrofs i Tysslinge kyrka, där en värja förvaras, som enligt en inventarieförteckning lär hafva tillhört honom. Han var gift med Agneta Patkull, som varit hofjungfru hos Drottning Kristina, och hade med henne 2 söner och 2 döttrar. Om en af sönerna — troligen Johan Göran, kapten vid Värmlands reg. † 1696 — säger Agneta Patkull i en supplik[1], som hon efter mannens död insände till Konungen, att hon »hafwer en Sohn til försörgia, hvilken med sin Sahl. fader ifrån barndomen under krigzdiciplin warit, och för Capitein betient, som nu för sin olegenhet intet för mår militien efterfölgia». I samma supplik, som är hållen i en synnerligen missnöjd och förorättad ton, talar hon om, att hennes man »ingen donation af framfarne Höglofl. konungar åthniutit (uthan der något warit, ähr det för afreching på förskåt till Ranzoner och andre rihtige fordringar) emedan det endeste nembl. Lekebruket och dess Godz her i Neriket beleget hvarmed han för serdeless hasard i belegringen for Crakau beneficerad blef, wart strax efter Eders [Hans] Kongl. Maij:tz glorwördigst i åminnelse, sampt min k. manss död mig, och mine fattige barn från, och sahl. öfwerst Anrep tilkendt». Härmed åsyftas öfverste Gustaf Anrep (Anr. Adl. 236: 1). Med släkten Anrep lågo Alexander Irwings arfvingar i process om besittningen af Lekeberga gård i Nerike. Hon säger vidare:, »Föruthan det min sahl. man ifrån 1655 till 1659, då han med döden afgick, ingen löhn bekommit, ehuru well han Anno 1656 med några gamble officerare fick allenast resepass hem». (Enligt handling i Riksarkivet hade 1656 30/1 1,000 rdlr i respenningar utanordnats till öfverste Irwing.)

Agneta Patkull dog 1685. Hennes sonson Johan Gustaf, född 1737, var extra page vid hofvet och dog vid 11 års ålder 1748 i Stockholm. Med honom utslocknade ätten Irwing i Sverige.

---

[1] Riksarkivet, Biographica. — [2] Sv. Riksr:s protokoll, VII: 487, 524, Stlm 1895. — [3] Kgl. bref ur Riksregistraturet. — [4] Anteckningar i Norra Möre dombok.

5.

Gustaf Cruus af Edeby.

Född 1620 27/8. — Död 1665 14/12.

Chef 1656 7/2—1662 19/4.

Gustaf Cruus till Edeby, Aggarön, Sollentunaholm och Näsgärd föddes 1620 27/8 på Edeby och var son af landshöfding Jesper Andersson Cruus (sv. adel. ätten n:r 69) och hans maka Ingeborg Ryning. Hans tidigare öden äro okända, och det första man om honom känner är, att han 1654 blef öfverstelöjtnant och såsom sådan utmärkte sig vid öfvergången af San natten till den 26 mars 1655. Då öfvergingo nämligen han och öfverste de la Cha-

pelle (Julius Richard de la Ch. f. 1625: Anr. Adl. 584: 2), såsom de första, med 300 knektar i trenne båtar en af Sans flodarmar och öfverraskade den närmaste af fiendens skansar samt underlättade därigenom betydligt framgången.[1] 1656 $^{7}/_{2}$ blef Cruus öfverste och chef för Kalmar regemente samt 1662 $^{19}/_{4}$ chef för Upplands regemente med bibehållande af sin lön på Kalmar regemente, enär företrädarens änka, friherinnan Posse, hade nådår efter sin man. 1664 $^{10}/_{11}$ blef han landshöfding i Kalmar län och och på Öland.[2] Cruus anförde Kalmar regemente i det olyckliga slaget vid Nyborg 1659 $^{14}/_{11}$, där, efter en hårdnackad strid, regementet förlorade 8 officerare, 16 underofficerare, 18 korpraler samt sina fanor, till ett antal af åtta. Regementet blef så godt som upprifvet, och spillrorna af detsamma råkade i fångenskap. I november 1660 inlämnade Cruus en anhållan till krigskollegium att »Effter Regimentet ähr ruinerat, så well till Phanor, som annat, giörs een Underdånigh påminnellse om Phanor Trumbor och Feltkijsta, sampt Gewehr, så well som Kruut och Luntha, till att Exercera dhe nyskrefne Kneckter medh». I samma bref anhåller han, att Norra Vedbo härad af Jönköpings och Uppvidinge härad af Kronobergs län måtte läggas till regementets rekryteringsområde, »så frampt Regementet skall kunna giöra full tienst». På dessa sina framställningar erhöll öfverste Cruus det svaret, att gevär och ammunition skulle lämnas till regementet, men i öfrigt fick han afslag eller undvikande svar.[3] Hans ofvannämnda transport till Upplands regemente 1662 afbröt hans sträfvanden för Kalmar regementes beväpning och utvidgning.

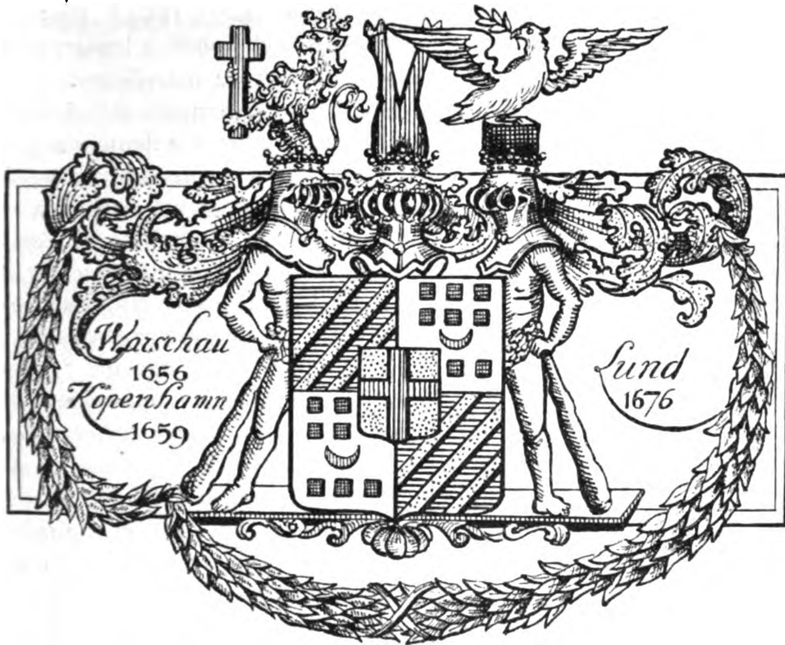
Cruus afled 1665 $^{14}/_{12}$ och ligger med sin maka, friherrinnan Anna Berendes, begrafven i Helgarö kyrka i Södermanland, till hvilken han skänkt en silfverskål om 120 lod, prydd med hans vapen och initialer.[4] I Helgarö kyrka ligger äfven Gustaf Cruus' sonson begrafven (jämte många andra medlemmar af släkten Cruus). Med denne, Gustaf Jesper Cruus, utslocknade ätten Cruus af Edeby 1727.[4]

Cruus' änka anhöll i en odaterad skrifvelse om nådår på grund af sin »Sahl. H:r Mans oförtrutna och Långlige giorde tienster».[5]

[1] Prytz, Historiska upplysningar om Svenska arméns kårer. — [2] O. Bergström, Uplands regemente. — [3] Petrelli, Anteckningar om svenska och finska fanor och standar, Stockholm 1892. — [4] Anrep I: 511. — [5] Riksarkivet, Biographica.

berthold de mortaigne

6.

Friherre Barthold de Mortaigne.

Född omkr. 1620. — Död omkr. 1690.

Chef 1662 19/4—1674.

Barthold, Baron de Mortaigne, Friherre till Borreby (Skåne) och Herre till Sundbyholm (Södermanland) tillhörde en af de förnämsta ätterna i Flandern och var son af Jean de Mortaigne, hof- och ceremonimästare i Nederländerna, och Anna de Longechamp. Han började sin bana såsom fänrik och löjtnant i holländsk tjänst samt deltog i kriget mellan Spanien och »de förenade Nederlanden», begaf sig därefter till Pommern och »anböd Karl X Gustaf sin underdånigste tjänst», hvilket så mycket nådigare upptogs som hans äldre broder, Casper Cornelius de Mortaigne avancerat till general i svensk tjänst. [1]

1655 blef Barthold de Mortaigne löjtnant vid lifgardet, som var »till rangen och lönen lijka med Majorerna aff andra regementen ansedd»; kommenderade Karl X Gustafs garde de corps i slaget vid Warschau 1656 samt förde befälet öfver Lifgardet till

fot vid stormningen af Köpenhamn natten till $^{11}/_{2}$ 1659.[1] 1662 $^{19}/_{4}$ blef han öfverste för Kalmar regemente och erhöll i januari 1664 order att hålla regementet »parat och alert zu marchiren». Med anledning häraf erinrade han om, att hans regemente nödvändigtvis måste förses med gevär och fanor, i stället för dem, som gått förlorade 1659 i slaget vid Nyborg. Trots upprepade framställningar i ämnet, 1666, då regementet fick order att nedsända en bataljon till Malmö, samt 1668, erhöll de Mortaigne ej förrän 1670 de begärda fanorna. Detta år utgick en kommendering af 600 man ur Kalmar regemente att biträda vid fortifikationsarbetena på Kalmar fästning, och den 12 december anvisades 9 alnar hvitt taft till en liffana och 63 alnar grönt taft till 7 kompanifanor åt regementet.[2] 1674 $^{16}/_{3}$ generalmajor upphöjdes han 1674 $^{29}/_{11}$ i friherrligt stånd med Borreby såsom friherreskap. 1666 $^{6}/_{10}$ blef Dragsholm, ett bornholmskt vederlagsgods — numera Adelerborg, baroni i nordvästra delen af Själland —, doneradt till honom. Emellertid hade han ännu 1671 ej kommit i besittning däraf. 1669 $^{2}/_{7}$ donerades Trelleborg, nuvarande staden, då varande by, bestående af 12 hela skattehemman, till öfversten Barthold de Mortaigne såsom vederlag för Dragsholm.[3] 1675—1680 var han öfverste för Skånska infanteriregementet (Blekinge—Skånes) och förde 1676 $^{4}/_{12}$ i slaget vid Lund befälet öfver infanteriet jämte generallöjtnant Schul.[4] 1680 $^{29}/_{5}$ vänder han sig från Nydala (Västra härad i Jönköpings län) i ett bref till konungen med förfrågan, hur han skall förstå en order som, med förbigående af honom såsom chef, genom generalguvernören Johan Gyllenstierna, Karl XI:s bekante gunstling, gifvits regementet. Detta hade nämligen order att från Kalmar marschera till Skåne, förlades i Simrishamn och fick därstädes, då man anhöll om lifsmedel, genom ofvannämnde Gyllenstierna besked om att regementet vore upplöst, och det stode enhvar af dess medlemmar fritt att annorstädes söka sin lycka. Detta svar förtörnade mycket de Mortaigne, och det är i ganska kärfva ordalag han hos sin konung anhåller om bestämd order i denna fråga.[5]

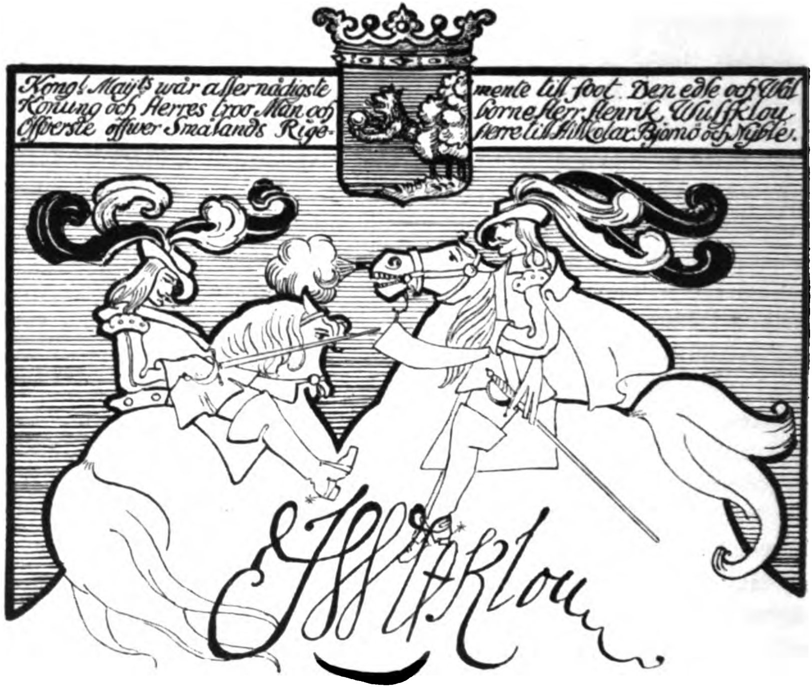
Emellertid tyckes de Mortaigne hos Karl XI hafva åtnjutit samma gunst som hos Karl X Gustaf, att döma af ett bref, som han, hvilken 1679 $^{28}/_{10}$ blifvit generallöjtnant, skrifver till konungen 1687 $^{3}/_{9}$ från Tommerup. Däri omnämner han, att han länge legat sjuk i Stockholm, att kapten Andreas Laurentz Kagg af konungen fått i uppdrag att under den gamle generalens sjukdom vara hos honom såsom en slags uppvaktande kavaljer samt

berättar, huru Kagg i sina omsorger gått så långt, att han ej velat låta de Mortaigne göra den långa och besvärliga resan till Skåne ensam, utan sjöledes följt honom till Helsingborg, därifrån rest med honom till Tommerup och öfverlämnat honom åt hans barns omvårdnad. Han rekommenderar på det varmaste kapten Kagg och begagnar sig samtidigt af tillfället att bedja, det sonen Gustaf, sedermera kapten vid Lifgardet, fortfarande måtte få vara innesluten i majestätets ynnest. I ett postskriptum till brefvet, som i likhet med hans öfriga är affattadt på tyska, beder han underdånigst om ursäkt, att han på grund af sin sjukdom »so ubel und klodderlich geschrieben», men »ein andermahl besser mit Gottes Gnädige hulffe».[5]

1687 $^{19}/_{10}$ skrifver han ånyo till konungen och tackar, för det denne i nåder efterhört hans hälsotillstånd, förklarar sig vara på bättringsvägen och uttalar en förhoppning att snart vara fullt återställd och kunna ännu några år erbjuda Hans Majestät »goda, nyttiga och angenäma tjänster». Slutligen kommer han in på sitt egentliga ärende, hvilket är att för sonen Gustafs räkning anhålla, att denne måtte få ett vakant kompani vid Strömbergs — förmodligen grefve Nils Stromberg, chef för Skaraborgs reg:te — eller något annat regemente, samt utbeder sig »eine kleine Verchicherung darauf», på det han måtte kunna i lugn skiljas hädan och veta, att sonen är i »Ew. Königl. Maij:tz dienste würckl. employiret». Han beder konungen i nåder öfverse med, att sonen ej, såsom han borde, infunnit sig för att göra sin uppvaktning, men framhåller, hurusom han under sin sjukdom ogärna vill släppa sin ende son från sig. På detta bref har påtecknats: »Widh tillfelle will K. M:t komme hans son ihåg, men försäkring för — — — — — — gif:r K. M:t intet.»[5]

De Mortaigne, hvars dödsår är okändt, hade 1659 i Nykjöbing på Falster ingått äktenskap med drottning Hedvig Eleonoras hofjungfru Catharina Dorothea von Hertingshausen. Med henne hade han fyra barn, däraf den ofvannämnde sonen Gustaf, med hvilken ätten de Mortaigne utslocknade på svärdssidan.

[1] Ridderstad, Gula Gardet. — [2] Petrelli, Anteckningar om svenska och finska fanor och standar, Stockholm 1892. — [3] Ur Martin Weibulls anteckningar, utgifna 1876. — [4] Relation om dhen Herlige Victoria vid Lund — — — — Sthlm. — [5] Riksarkivet, Biographica.

7.

Henrik Wulfklou (Ulfvenklou).

Född 1636 $^{21}/_{4}$. — Död 1677 $^{16}/_{2}$.
Chef 1674—1677 $^{16}/_{2}$.

Henrik Wulfklou till Hillkolax, Björnö och Nybble föddes i Stockholm och var son af rådman Henrik Wulfklou (sv adl. ätten n:r 610) och hans första maka Eva Faler. Han blef student af Stockholms nation i Uppsala 1653 /7 under namnet Henricus Wulff (fadern adlades 1654) och var kompanichef 1663 /8—1665 /12 på Nerikes och Vermlands regemente.[1] Blef 1665 $^{26}/_{4}$ öfverstelöjtnant med bibehållande af sin förra lön och 1665 $^{9}/_{12}$ öfverstelöjtnant vid det Tavastehus läns regemente, som Philip Sass var öfverste för.[2] 1667 blef han öfverstelöjtnant vid de Mortaignes (Kalmar) regemente och 1674 öfverste och chef för detsamma. 1676 var han kommendant i Kristianstad.

1677 $^{13}/_{2}$ blef han skjuten i duell utanför Christianopel af sedermera generalmajoren och landshöfdingen friherre Gustaf Tungel.

Duellen påstås hafva orsakats af den smälek, som Wulfklou fick lida, sedan han 1676 $^{15}/_{8}$ måst uppgifva Kristianstad åt danskarna och själf rädda sig till Kalmar.[3] Om denna duell skrifver hans änka, Margareta Björnklou, till konungen[4] och berättar, hurusom »min sahl. man, Öffwersten för detta Hindrich Wulffklo, är uti een olyckeligh stundh den 13 näst förledne Februarij uthråkader, i dhet att då han samma dato war begrepen att resa ifrån Accordzplatzen wijd Christianopell, blef af Öfwersten Gustaff Tungel i wredesmodh effteraatter och öfwerfallen, och endtel. af honom samma gångh, aff bara öfwermodh och hempngirigheet, medh tvenne kulor dödzskuten, så att han på tridie dygnet måste sättia lijfwet till och det, som ähn mehra ängzlar, och snart sagt dödar migh, att ehuru oskyldigh min Sahl. Man haar cederat trätan och sökt att undkomma vijdlyftigheet för den gången med dråparen, så är han lijkväl frijkänder till lifvet och fäldter till Manssboot.» Och vidare skildrar hon, hurusom »1:o) min Sahl. Man och Tungell äro skilde ovänner 2:o) Min Sahl. Man cederat trätan och reest föruth, utan någon provocation. Och lijkväl 3:o) Tungell i sin ijfrigheet häfvet sigh på fiendens Commendants häst, der han nogsampt kunde försäkra sigh om, att wara berijden och väl bevärdh 4:o) rijdit så hårdt effter, att han hindte min Sahl. Man 5:o) då intet velat hafva patience som i Ransakningen förmäles utan 6:o) endtel. gifvit min Sahl. man ett dödzskått.»

Angående mannens begrafning skrifver Margareta Björnklou, att hon hade för afsikt att låta den äga rum i Kalmar stads kyrka samt anhåller, att instruktioner måtte lämnas till kommendanten i staden, så att »till ett ähretekn några stycken aff Wallen aflossas när liket i jorden insätties.» Hon omnämner äfven, att Wulfklou, utom det att han varit chef för Kalmar regemente, »monga åhr hafft inspection och fört Commando öfver Fortificationen dersammastädess i [Kalmar], hwar wijd han ock myckit besvär uthstådt.»[4]

Wulfklou hade vid sin förflyttning till Kalmar regemente skaffat sig rätt vidsträckta egendomar i Småland. Sålunda tillbytte han sig 1669 af friherre Carl Eriksson Oxenstierna Björnö säteri med därunder liggande allodialgods mot »gods uti Ulfsunds län» och några gårdar i Finland. Vid samma tid utgjordes hans sålunda förvärfvade säterier Björnö och Nöbble m. m. (Björnö i Åby socken och Nöbble i Ryssby socken) $33^{3}/_{4}$ hemman, hvilka öfvergingo till sonen Johan Gustaf, sedermera öfverstelöjtnant vid Kalmar regemente.[5]

Wulfklou ligger begrafven i den s. k. Björnögrafven vid Åby kyrka i Kalmar län. Grafkapellet förtjänar en närmare beskrifning.[6] Det består af en större utbyggnad vid kyrkans södra långsida och är uppfördt i tvenne våningar, den nedre innehållande grafkammaren och den öfre utgörande ett mot kyrkan öppet galleri, tjänande som läktare för familjen på Björnö, när den öfvervar gudstjänsten. Går man in i den ganska rymliga grafkammaren, finner man strax till vänster, stående på marken, en ovanligt stor, åldrig likkista, hvars yttre beklädnad utgöres af tunn, delvis i ornamentering drifven kopparplåt. Öfverst på locket ligger ett i koppar väl arbetadt, mindre krucifix samt rundt om hela locket ett drifvet listverk af koppar. Vid hufvudgärden finnes utanpå kistan en mindre, oval kopparplåt med följande, utomordentligt väl och omsorgsfullt utförda inskription:

»Kongl. Maj:tz wår Allernådigste Konung och Herres troo Man och Öffverste öffwer Smålands regemente till foot, Den edle och Wälborne Herr Hinric Wulfklou, Herre till Hijkolax, Björnö och Nöble, föddes i Stockholm Anno 1636 den 21 Aprilis, döder i Calmar den 16 Februari Anno 1677.»

Under denna plåt är anbragt Wulfklous vapen i förgylld mässing. Dessutom finnes på kistan framställda en del krigiska emblem, såsom korslagda svärd, kanoner, fanor, etc. Genom en öppning i kistlocket kan man se Wulfklous jordiska kvarlefvor, bestående af en hufvudskalle samt åtskilliga ben och knotor, delvis betäckta af en gulnad svepduk.

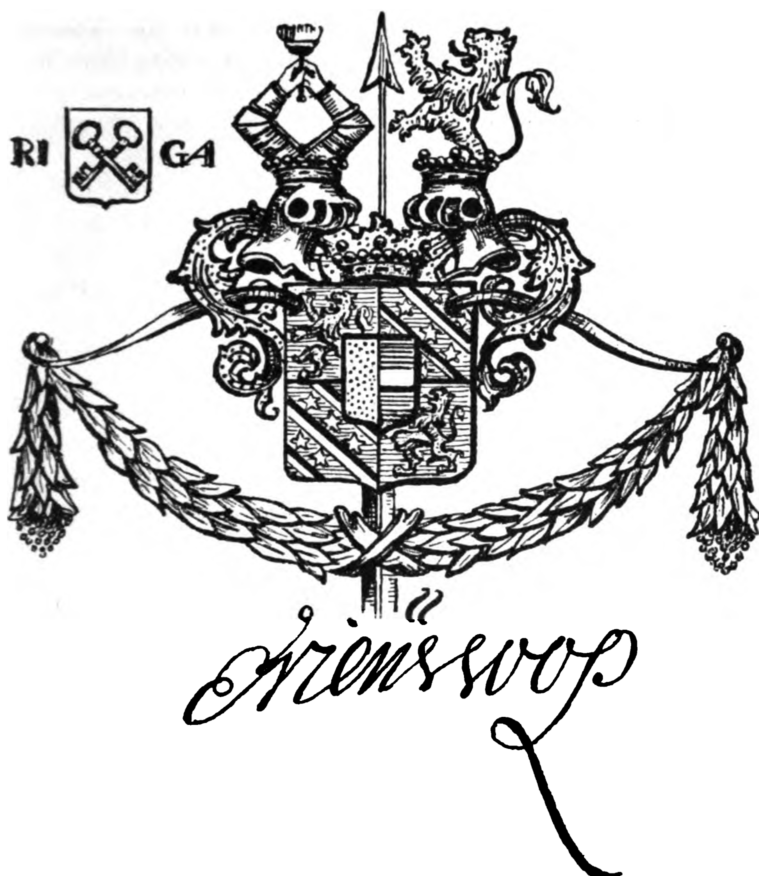
Öfverste Wulfklou hade vid något tillfälle af krigskollegiet erhållit tillstånd att på stadsvallen i Kalmar uppsätta en väderkvarn, som varit stadsborna till stor nytta, då nämligen de utanför staden belägna väderkvarnarna bränts af fienden. Magistraten i Kalmar ville emellertid af Wulfklous änka, den förut omnämnda Margareta Björnklou, hafva »skatt och contribution för bem:te quarn, under hvarjehanda obillig prœtext». Detta upprörde henne så, att hon anhöll det Kungl. Maj:t måtte genom ett »des kunglige breef» bevilja henne skattefrihet i ofvanberörda afseende.[4]

---

[1] Nordensvan, Vermlands regementes historia. — [2] Riksarkivet. — [3] Anteckn. af J. W. Goijer, Personhist. Tidskr. VII: 32. — [4] Riksarkivet, Biographica. — [5] Anteckningar ur Norra Möre dombok, meddelade af Rektor Goijer, Mönsterås. — [6] Meddelad af Rektor J. W. Goijer, Mönsterås. Införd i Personhist. Tidskr. VII: I. Om duellen och däraf följande rättegång se vidare Karl af Schmidt, Anteckningar om Röne härad 1: 124.

Generalmajoren Friherre Erik Soop.
(Oljemålning, förvarad å Tidö i Västmanland.)

8.

Friherre Erik Soop.

Född 1643 16/12. — Död 1700 3/3.
Chef 1677 10/10—1686 1/7.

Erik Soop, friherre till Hanstad, var son af landshöfdingen Knut Hansson Soop och Anna Ulfsparre. I sin ungdom hade han gjort vidsträckta resor i utlandet. Angående hans befordringar skrifves i hans tjänsteförteckning:[1]

»Öfverste Erich Soop blef Capitein medh dhe uth commenderade Wästgiötar till Carlsberg[2] A:o 1672 uthij Aprili. A:o 1673. Bleff ständig Capitein under Sörmanlänningarne effter Kongl. Krigz Collegij Fullmacht. Men uthi the Åhren bijwistade den

Keijserl. Hollenske och Mönsterske Armaden för Volunteur, hafwandes Kongl. Regeringens permission. A:o 1674 Uthij Martio [21/3] medelst Kongl. M:ttz Fullmacht blef Öfwerstelieutn:t af Callmare Lähns Regemente. A:o 1677 d. 10 Octobris, effter Kongl. M:ttz Allernådigste Fullmacht Öfverste aff Regementet.»

Soop uppträdde vid 1680 års riksdag bland dem, som ifrigast yrkade på en reduktion, och hans avancement, som en tid tyckts vilja afstanna, gick därefter ganska hastigt.[3] 1686 blef han generalmajor af infanteriet, 1686 1/7 vice guvernör i Riga och öfverste för ett dragonregemente. 1686 3/9 mottogs han högtidligen såsom guvernör, och den 6/9 är hans första guvernörorder utfärdad.[4] 1687 24/12 upphöjdes han i friherrligt stånd.

Erik Soop blef 1686 11/8 gift med grefvinnan Margareta Kristina Oxenstierna, med hvilken han hade två döttrar, men ingen son, hvadan friherrliga ätten Soop utslocknade på svärdssidan vid hans död, som inträffade i Stockholm 1700 3/3. Han ligger begrafven i Norra Härene kyrka i Skaraborgs län.

---

[1] Riksarkivet, Biographica. — [2] Karlsborg el. Karlsburg, fästning i hertigdömet Bremen, anlagd af svenska regeringen. — [3] Hofbergs biogr. lexikon. — [4] Meddeladt af Herr Cand. Hist. N. Busch, Riga, bibliotekarie vid »Gesellschaft für Geschichte und Alterthumskunde der Ostseeprowinzen Russlands in Riga.»

Hans Von Dellinghausen

9.

Hans von Dellinghausen.

Född 1640 12/9. — 1705 8/1.
Chef 1686 1/7—1698.

Hans von Dellinghausen var son af rådmannen Wedtke Dellinghusen i Göteborg och hans maka Ingrid Lambertsdotter.

I sin tjänsteförteckning[1] skrifver han: »Öfwersten Hans von Dellinghausen blef detta Regementet (Kalmar) Nådhel. anförtrodt 1686 d. 1 juli sedan han tillförene A. 1685 d. 31 Augusti wardt sändt medh ett wärfwadt Regemente till Soop i Riga. År 1689

d. 20 Juni commenderat t. Carlscrona medh en bataillon af Reg:tet hvarest han förwaltade jempte Commendantskapet öfwer staden och Fästningarne också efter Kongl. Maij:ts allernådigste befallning vice Landshöfdingechargen i Callmar till dess Hr Generalmajoren Landshöfdingen Güllenpistohl[2] kom ifrån Skåne och thet sielf mottogh. A. 1680 in Majo blef han Öfwerste Lieut. undher Hr Öfwerste Camphausens Regemente[3] och commenderat A. 1682 till A. 1684 medh En Bataillon aff samma Regemente till Dorpt sedan Regementet widh Hans ankompst där under blef completerat och bragt ifrån 3 compagnier till 8 compagnier och som offtast uthi Welb. Hr Otto Reinholdt Taubes[4] frånvaro dhå han warit på sina resor uthi Swerige eller annorstädes commenderat Festningen allena och tillförende Major ett åhr och Öfwerst Lieut. 1½ åhr under Welb. H. Öfwerst Grefwe Carl Oxenstiernas Regemente[5] som oprättedes och Wärfdes i Liiflandh 1678 medh stoora besvär, dhet bragtes i kort tijd på dhen Foot att han där medh bewistadhe samma åhr till 1679 undher Hans Excellence Hr Fält Marskalkens Hindrick Horns[6] commando expeditionen i Preutzen.

Hans tienster äro sålunda att han A. 1661 uthi sitt 18:de åhr war cadet under Konungens i Frankrijkes Fransöska garde[7] som Marechal de Grammont commenderadhe och Capitein le Chevalier de Meres compagnie hwarest han tiente 1½ åhr men 1663 gick han med fransöske secoursen till Portugal Under General Hr Grefve Schonberg[8] och blef Corporal till Häst Under Monsieur de Brignement under hvilken Hr Öfwerste han medh en dä warande Lientenant Melai som nu i Frankrike är General Lieutenant blef illa blesserat på ett partie widh Caveca de Vida i Portugal med månge flera andra fången och förd till Aronges, Fransk Fästning på den tijden, men uthur Fängelset blef han

A. 1664 Fendrich under Hr Öfwerste Clarans Regemente till Foot och war medh i Belägringen för Valencia Dalcantera i Estra Madura som öfwergick samma åhr d. 30 Junij. 1665 d. 5 Junij war jag medh i dhen stoora Battalien för Villa Viciosa då Franske arméen under Hr Marquis de Carazena ledh stoort Nederlag, tappade Hela sitt Infanteri, Artolleri, Ammunition och Bagage, samma åhr in Octobri och Novembri Bewistade han Campagnen i Gillicien då Port à Porto intogs och många små städer så wähl som Sant Jagvo Compostella brandskattades och plundradhes.

A. 1666 in Martio bewistadhe han Entreprisen för Alqvaria de la perible Andoulazia, hwarest Hr General Schonbergh medh

2000 Hästar och 1600 till Foot öfwerföll 800 tyska fienteliga ryttare, Commenderade af Hr Öfwersten Goltzapfel, hwilken sig medh sitt Folk och alla Borgare hade retirerat på en befäst Kiörkegård där länge Fächtas måste förrän man dem tvinga kunde, men effter temmerlig mycket Folcks förlust blefwo dhe par accordh twungna och fångna. Samma åhr in Junij blef Han Lieutenant och biiwistade attaquen för St. Lucan de la Guadiana som öfwergick och sedan den stoora ravagen i Andoulazia då Medina Zeles plundrades medh andra flera små städher och bragtes stoort Byte uthur Spanien.

A. 1667 slöts Freden i Maij Månad. In Julio blefwo alla Fransöska trouppema transporteradhe till Franckrijke igen men såsom freden där också war sluten med Spanien incorporerades detta Clarans Regemente under thet Elsasska Regementet i Frankrijke och af 10 Compagnier allenast 4 behållna då han hade under samma regemente blif:t Conserverat Lieutenant en pied.

A. 1669 blef han Capitaine de forme.

A. 1671 blef han Capitaine en pied och 1672 bewistat dhen stoora invasionen i Hollendska conquesterna som belägringarne af Rhünbergh, Wezel, Nimmegen, Grave, Bommel och Utrecht, hwilka medh många flera fästningar intogos af Konungen i Frankrike in Junijo och Julio månadher.

A. 1673 war han medh i Belägringen för Mastrick hwilken förmedels lycklig attaque i 14 dagars tijd öfwergick.

A. 1674 camperade Han widh Düünquerque uthi den Camp Volant som Hr Generalen Comte de la Courlie commendherade widh Siös Kanten till att observera den Hollenska flottan som då war mächtig i Siön.

A. 1675 bewistadhe han belägringen för Limbourg, hwarest han blef blesserat.

A. 1676 lågh han i garnison i Courtraij med en Battalion af Regementet.

A. 1677 war han i belägringen för Valencienne och Cambraij som intogos samma åhr, den första in Aprillis, den andra in Majo.

Samma åhr in Augustij togh han afskied medh gode fullmakter och recommendation af Hertogen Hr Christian von Birkenfeldt, Lieutenant en General, och Hans Öfwerster widh Fransöske Arméen.»

Som synes var det en ganska bragdrik och omväxlande period i von Dellinghausens lif, denna hans 17-åriga vistelse i utländsk tjänst. Från hans 12-åriga chefstid vid Kalmar

regemente finnes, utom hvad han själf berättar i sin ofvan anförda tjänsteförteckning, intet af intresse bevaradt åt eftervärlden.

Uti »Observanda öfver Krigsrätts Protocoll och domböcker som för Calmare Lähns Infanterie Regemente utheblifwit» anmäles den 1. mars 1696, att krigsrättsprotokoller för Kalmar regemente åren 1683 till 1695 icke blifvit insända, och att öfverste Hans von Dellinghausen till följd häraf blifvit hemfallen till stadgadt vite sammanlagdt 800 daler silfvermynt.

Öfver detta förhållande afgaf von Dellinghausen en förklaring, se Bil. 1, och blef genom Kungl. Maj:ts resolution i mars 1696 »frij för Böterna».[9]

Efter sitt afsked från regementet 1698 blef han 1699 $^{2}/_{1}$ landshöfding i Halland och bosatte sig i Halmstad, där han 1705 $^{8}/_{1}$ afled.

Han var gift med friherrinnan Eva Gyldenhoff och hade med henne sonen Christer Baltzar, hvilken, sedermera ryttmästare vid Karl Gustaf Dückers dragonregemente, kom att få ett tragiskt slut. Han blef nämligen 1711 $^{22}/_{7}$ vid Kristineberg invid Stockholm mördad af en fänrik von Fissbach, som varit en af hans bästa vänner, och som för sitt låga brott blef dömd till döden och aflifvad. Ryttmästare von Dellinghausen, som var ogift, slöt ätten.

Wilhelm von Dobrokowsky (sedermera kommendant i Kristianstad, Anrep 1340) sände 1705 $^{9}/_{1}$ en notifikation från Halmstad till regeringen, i hvilken det »iempte ett frögdefult got ny åhrs anönskan communiceras medh detta i ödmjukheet, att för detta nu mera Sal. General Major och Landzhöfdingen Hr Hans von Dellinghausen genom döden d. 8 hujus om afftonen afleden är, och dy lembnat denna posten ledig». Af notifikationens öfriga ordalag framgår med all tydlighet Dobrokowskys åstundan att själf blifva ihågkommen vid »denna postens» återbesättande. Han tyckes emellertid hafva varit den, som med råd och dåd bistått von Dellinghausens änka efter mannens död och vid hans begrafning, med hvilken man ej gjorde sig någon onödig brådska, ty ännu i april 1705 voro landshöfdingens jordiska kvarlefvor ofvan jord. 1705 $^{7}/_{4}$ insände änkan till konungen en skrifvelse, undertecknad »Ewa Gulden Hoff», där hon meddelar, att Dobrokowsky af henne fått i uppdrag att »den 3. sistledne Martij giöra ansökning angående skiutning wijd min Sal. mans begrafning, huru många stycken för honom, som warit Eders Kongl. Maij:tts General Major af Infanteriet och Landzhöfdinge här uti Halland, skulle bestås och af hvad stoorleek, ock om icke Guarnizonen här i Halmstad måtte stå i gevär ock giöra 2:ne Salver af deras musquetter,

ock der till nödigt kruut bestås». Antingen nu Dobrokowsky underlåtit detta, eller hans anhållan ej varit tillräckligt verksam, alltnog: Eva Gyldenhoff väntar med oro på »nådigt swar eller ordres» och anhåller, att det som i fråga om skjutning och öfriga ceremonier »wijd General Majorers och Landzhöfdingars begrafningar warit öfweligt icke må blifva efftersatt» vid mannens begrafning. Denna försiggick slutligen, man får hoppas med den ståt som Eva Gyldenhoff önskade, och von Dellinghausens likkista insattes i ett kopparomhölje och sänktes i en graf i Halmstads kyrka.

1782, allstå 77 år efter von Dellinghausens död, beslöt kyrkorådet i Halmstad att flytta de i kyrkan begrafna liken ut på kyrkogården. Dellinghauska grafven var dessutom enligt dessa herrars åsikt både vanprydande och hindrande för passagen inom kyrkan. Man vände sig då, pietetsfullt nog, till den person, som ansågs genom släktskap stå ätten von Dellinghausen närmast, nämligen öfverste Gustaf Adolf Snoilsky, hvilkens mormor, Agnes Margareta von Campenhausen, född friherrinna Gyldenhoff, var syster till von Dellinghausens maka [Anr. adl. 528, B: 3] och anhöll det han måtte ombestyra, att kistorna flyttades ut ur Dellinghausenska grafven och densamma igenfylldes, dock förberedande honom på att, därest han ej skyndsamt vidtoge sina åtgärder, kyrkorådet självt skulle låta rasera grafven. Snoilsky, som låg sjuk på sin egendom Skottorp i Halland, anmodade då en sin släkting, ryttmästaren von Voigtländer att »om grafven bestyra; hwad han därwid gör, är jag aldeles nögd med».

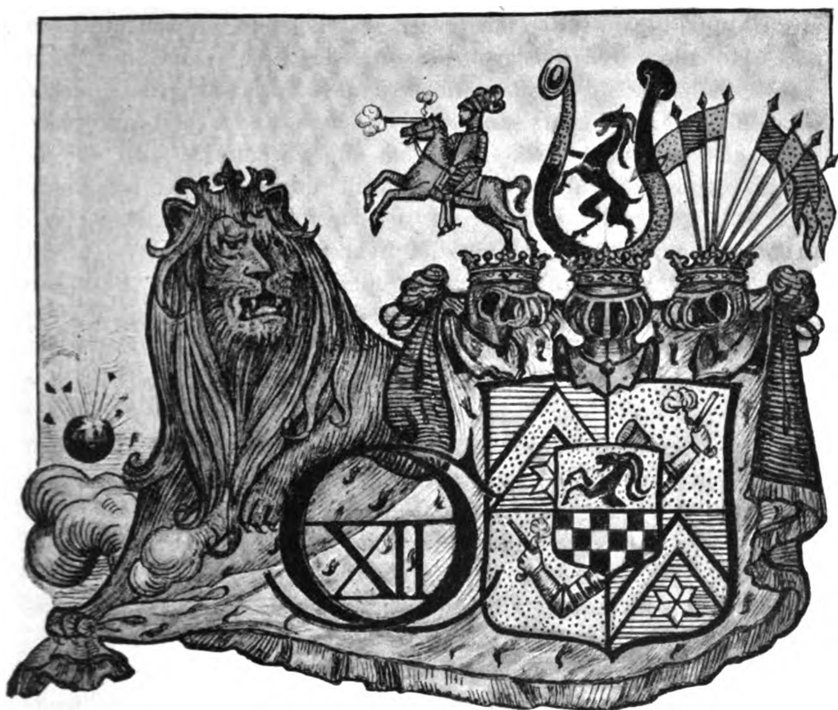
Ryttmästaren von Voigtländer skötte detta sitt uppdrag på ett sätt, som hvarken han själf eller någon annan som det rörde hade skäl att vara »nögd med». När Dellinghausens kopparkista skulle flyttas ut på kyrkogården, befanns det, att den var för stor att rymmas i den uppkastade grafven, som var inträngd mellan kyrkomuren och omgifvande familjegrafvars grundmurar samt alltså ej kunde utvidgas. Man tog då ut den inre kistan, hvari liket förvarades, och begrof den, hvarefter, som Voigtländer sedermera förklarade, »Koppar Foderalet afhämtades strax med tillstånd» och fördes till Skummeslöfs kyrka. Där stod nu kopparkistan i närmare 2 år, utan att någon människa reflekterade däröfver. Emellertid hade öfverste Snoilskys sjukdom förvärrats, och då han i början af år 1784 kände sitt slut nalkas, tillsade han Voigtländer, att han efter sin död ville begrafvas i von Dellinghausens kopparkista. Att villfara denna sin frändes sista önskan ansåg Voigtländer vara sin oafvisliga plikt, och 1784 $^{20}/_{3}$

jordfästes öfverste Snoilsky i Skummeslöfs kyrka i den meromnämnda kopparkistan.

Saken kom till regeringens öron, och dessutom hade 1783 $^{12}/_{9}$ utkommit en nådig förordning rörande grafvars vård samt likens varsamma handterande m. m., hvilken förordning dock ej hann till Skummeslöf förrän 1784 $^{30}/_{8}$ och upplästes s. å. $^{5}/_{9}$ i kyrkan. På grund häraf ålades Voigtländer att vid vite återställa kopparkistan till Halmstad. Han anförde besvär hos Göta hofrätt, som befriade honom från den ofvannämnda skyldigheten och i stället ålade kyrkorådet i Halmstad, som genom en utfärdad obehörig befallning åstadkommit oredan, att om kistans återhämtande draga försorg.

Kungl. Maj:t gillade detta hofrättens utslag och gjorde det tillägget, att kyrkorådet skulle närvara vid kistans återförande »samt tillse det qvarlefworna efter bemälde General Major (Dellinghausen) sorgfälligt tillhopa samlas, och i kistan inläggas». Voigtländer ansågs dock böra inför domstol stå till ansvar, därför att han användt kistan till annan mans lik. Han skickade då in en ansökan till konungen att blifva befriad från åtal i denna sak; förklarande att: »alt hwad jag tillgjordt består däruti, att jag nyttjat Salig Dellinghausens kopparkista såsom Foderal till den kista, i hvilken framledne Herr Öfverstens Snoilskys öfverlefwor förvaras», försäkrade att »kjärlek och ärkäntsla hafwa förfört mig» samt bifogade ett intyg att »den 18 Martii 1785 blef framledne Öfwersten och Riddaren Wälborne Herr Gustaf Adolph Snoilskiis Likkista uti Skummeslöfs kyrka, lyftad af den ther omkring förutvarande koppar likkistan». Denna afhämtades i sinom tid och insattes i Halmstads kyrka, men von Dellinghausens kvarlefvor måtte, den kungl. befallningen till trots, hafva fått kvarstanna på kyrkogården, ty 1818 skrifves[10] att den famösa kopparkistan tom förvarades i kyrkan.

[1] Riksark., Biographica. — [2] Friherre Carl Gyllenpistol, f. 1641 d. 1695, Landshöfd. i Kalmar län. (Anr. Frih. 101). — [3] Johan Herman von Campenhausen, f. 1641 d. 1705 (Anr. adl. 881 : 1), uppsatte 1676 ett garnisonsregemente i Riga; var chef 1676—1691. — [4] Frih. Otto Reinhold Taube, öfverste och kommendant i Dorpt, f. 1626 $^{27}/_{11}$, d. 1689 $^{17}/_{5}$, begr. i Reval. (Anr. Frih. 34 : 2). — [5] Konungens Tyska lifregemente till fot, hvars chef 1681 $^{13}/_{4}$ blef Karl Gustaf Oxenstierna, grefve, f. 1656 d. 1687, (Anr. Grefl, 4 : 3). — [6] Frih. Henrik H:son Horn, f. 1618 d. 1693, (Anr. Frih. 21 : 3). — [7] Dellinghausen hade 1658 efter afslutade studier i Sverige afrest till Frankrike. — [8] Friedrich von Schomberg, f. 1615, tysk-fransk fältherre, skickades 1661 till Portugal mot spanjorerna, stupade 1690 i slaget vid Boyne. — [9] Krigsarkivet. — [10] S. P. Bexell, Hallands historia och beskrifning. Göteborg 1818.

10.

Grefve Magnus Stenbock.

Född 1664 $^{12}/_{5}$. — Död 1717 $^{23}/_{2}$.

Chef 1699 $^{2}/_{1}$—1700 $^{16}/_{2}$.

[M]agnus Stenbock, grefve till Vapnö, Allarp och Kjellstorp, friherre till Kijda och Kyrdo, herre till Rånäs, Medevi och Ugglenäs, var son af fältmarskalken grefve Gustaf Otto Stenbock och hans maka i 2. giftet grefvinnan Kristina Katarina de la Gardie samt föddes 1664 $^{12}/_{5}$ i Stockholm.

Denne hjälte, som Kalmar regemente har äran räkna bland sina chefer, är genom skildringar i ord, bild och toner så känd, att hans lefnadsöden endast i korthet må återgifvas. 1678 $^{7}/_{8}$ inskrefs han som student i Uppsala, hvarunder hans stora anlag för matematik och retorik utvecklades, hvarjämte han

äfven uppnådde en sådan färdighet i svarfkonsten, att han under en resa i Holland erhöll mästerprof såsom svarfvare. Under denna sin resa kom han i tillfälle att i Amsterdam få uppvakta grefve Gustaf Carlson, Carl X Gustafs son, som vid denna tid var generallöjtnant i holländsk tjänst, och 1683 blef den unge Stenbock, som var rik på anor, men fattig på mynt, fänrik utan fullmakt vid sagda grefves regemente. Han begaf sig därefter till Paris, där han i 14 månader studerade matematik, hvarefter han 1685 $^{10}/_{12}$ erhöll fullmakt vid det förutnämnda regementet. 1687 $^{26}/_{3}$ blef han fänrik vid Ståthållarens lifgarde i Holland, s. å. $^{27}/_{5}$ kapten vid garnisonsregementet i Stade, hvars chef då var Mauritz Vellingk, erhöll s. å. $^{1}/_{9}$ afsked ur holländsk krigstjänst, blef 1688 $^{26}/_{9}$ major vid Nils Bielkes infanteriregemente, som detta år låg i Stade; 1690 $^{5}/_{4}$ brigadmajor, deltog han s. å. $^{1}/_{7}$ »med stor vigueur och berömlig conduite» i slaget vid Fleury. 1691 $^{19}/_{1}$ öfverstelöjtnant vid samma Vellingska regemente, 1693 $^{23}/_{9}$ generaladjutant hos Markgrefven Ludvig Wilhelm af Baden och s. å. $^{17}/_{10}$ kejserlig öfverste. 1697 $^{31}/_{5}$ blef han, sedan han återvändt till fäderneslandet från sin utländska tjänstgöring, öfverste för ett garnisonsregemente i Riga, s. å. $^{3}/_{6}$ kommendant därstädes samt 1699 $^{2}/_{1}$ chef för Kalmar regemente.

Chef 1700 $^{16}/_{8}$ för Dalregementet, förde han detta vid landstigningen på Seland $^{25}/_{7}$ samt i slaget vid Narva, där han sårades i ena benet af en muskötkula. Som belöning för sin tapperhet i detta slag blef han s. å. $^{25}/_{11}$ generalmajor och åtnjöt som bekant sedermera under några år konung Karls stora ynnest och förtroende. Härtill bidrog utom hans fältherreegenskaper och personliga tapperhet äfven hans förmåga att roa och förströ konungen. Då armén 1700—1701 låg i vinterkvarter vid Lais i Livland, arrangerade Stenbock det ena nöjet efter det andra, såsom på julaftonen 1700 och Karlsdagen 1701. »Magnus Stenbock och Axel Sparre erhålla måhlrohn och har allehanda optogh ibland», skref Karl XII 1701 $^{26}/_{2}$ till sin syster Ulrika Eleonora.[1] Sedan han med tapperhet bevistat slaget vid Klissov 1702 $^{9}/_{7}$ samt intagandet af Krakau, blef han 1702 kommendant i sistnämnda stad, deltog 1703 $^{21}/_{4}$ i slaget vid Pultusk, intog s. å. $^{3}/_{10}$ Thorn och blef guvernör därstädes samt blef s. å. $^{20}/_{11}$ med bibehållande af befälet öfver Dalregementet öfverste för ett dragonregemente, som han själf uppsatte, och som sedermera under namn af Nils Hjelms dragonregemente ägde bestånd till slaget vid Poltava, då det tillfångatogs. Efter slaget vid Punitz 1704

$^{28}/_{10}$, där enligt konung Karls åsikt kavalleriet, och däribland Stenbocks dragonregemente, ej uppträdt tillräckligt effektivt, rubbades i någon mån det goda förhållandet mellan konungen och Stenbock, och denne, som s. å. $^{4}/_{11}$ blifvit general af infanteriet, förflyttades, då han ej kunde gå in på Karl XII:s politik gentemot Polen, 1705 $^{27}/_{12}$ till guvernör öfver Skåne. Denna befattning tillträdde han dock ej förrän 1707 i juni.

Af historien är kändt, hurusom Stenbock genom sina goda personliga och administrativa egenskaper gjorde sig synnerligen omtyckt i Skåne, huru han, vid danskarnes infall i provinsen efter Poltavaslaget, liksom genom ett trollslag uppsatte en armé på 14,000 man, samt huru han 1710 $^{10}/_{2}$ vid Helsingborg outplånligt inristat sitt namn i Sveriges historia. 1710 $^{30}/_{8}$ blef han kungligt råd och 1712 fältmarskalk samt var från 1709, fast ej till namnet, Lunds universitets kansler. Bekant är vidare, huru Stenbock, oaktadt tvistigheter med svenska rådet, lyckades öfverföra 17,000 man till Tyskland, huru han af öfverlägsna krafter tvangs att afstå från sin plan att enligt order möta Karl XII i Polen, huru han trängdes in i Mecklenburg, där vann segern vid Gadebusch 1712 $^{20}/_{12}$, samt huru han vid Tönningen i maj 1713 måste gifva sig fången åt danskarne. Dessa kvarhöllo honom i fångenskap, hvilken alltmer skärptes genom den mest grymma behandling, tills slutligen 1717 $^{23}/_{2}$ sorger och elände sänkte i grafven Magnus Stenbock, hjälten, statsmannen, vältalaren, konstnären och den varme fosterlandsvännen.

Han var gift med grefvinnan Eva Magdalena Oxenstierna och ligger begrafven i Uppsala domkyrka.

[1] Konung Karl XII:s egenhändiga bref, utgifna af E. Carlsson (Sthlm 1893 sid. 42).

II.

Nils Djurklou.

Född 1641 $^{20}/_{5}$. — Död 1714 $^{29}/_{3}$.
Chef 1700 $^{7}/_{3}$—1701 $/_{1}$.

Nils Djurklous lefnadshändelser finnas utförligt skildrade i den egenhändiga lefnadsteckning af honom, som förvaras i ätten Djurklous familjearkiv och publicerats i Historisk tidskrift år 1894 af hans sonsons sonson den kände forskaren, kammarherren friherre Nils Gabriel Djurklou. En kortfattad résumé af denna lefnadsteckning må anföras.

1641 [20]/5 föddes Nils Djurklou och var son af kamreraren vid postkontoret i Stockholm Jacob Johansson och Malin Eriksdotter. Han döptes i S:t Nicolai kyrka samt sändes redan vid sex års ålder tillsammans med sina äldre bröder och deras informator till Uppsala, där han »lärde läsa och blef informerat uthj min Christendom och sedhan uthj Schriffwande och Räknande sampt andra mine åhrs anständiga wettenskaper, som woro principia af Latiniske Spåket.»

1653 skickades han af sin fader till Holland, kom i en fransk skola i Leyden, läste där aritmetik och befästningskonst, gjorde 1657 en resa för att bese de märkvärdigaste orterna i Holland samt afreste 1658 i maj från Amsterdam till Göteborg. Till sistnämnda stad kom han emellertid senare än han beräknat och fick därför ej tillfälle att, som han tänkt, uppvakta konung Karl X Gustaf,[1] hvilken med sitt hof lämnat staden. Öfver Göteborg och Korsör reste han sedermera genom Holstein till Vismar. Vid krigsutbrottet mellan Sverige och Danmark 1657 medföljde den unge Djurklou fartyget Amaranth, som förde drottning Hedvig Eleonora, från Vismar till Seland och följde en tid med intresse krigshändelserna vid armén, bland annat belägringen och intagandet af Kronborgs slott. Och »sedhan des öffwergång intet stoort var at giöra», beslöt sig Djurklou, som måtte varit utrustad med riklig kassa och stor reslust, att göra en färd till England. Han medföljde ett holländskt fartyg till London, stannade i England till på hösten 1658 och besåg härunder de engelska slotten, Oxford m. m. Resan från England, som företogs på ett engelskt örlogsfartyg, blef ganska äfventyrlig, i det fartyget, för att undgå förföljning, måste uppsöka Biscaya-viken, där tre turkiska kapare anföllo detsamma. Engelsmannen behöll med stora förluster segern, men måste, då fartyget blifvit illa ramponeradt, begifva sig tillbaka till Engelska kanalen. Djurklou landsteg i november månad i Dover och begaf sig landvägen till London, där han utblottad på penningar sökte och erhöll anställning vid Oliver Cromwells gardesregemente till häst. Här kvarstannade han till januari månad 1659, då en lägenhet yppade sig för honom och han med en engelsk fregatt afseglade till Helsingör, dit han anlände i juni. I Danmark råkade han öfverste Johan Galle, (Johan Galle i Finland, f. 1614 d. 1676 [Anr. adl. 194: 2], öfverste för Nylands och Tavastehus läns kavalleri, sedermera generallöjtnant), som erbjöd honom en plats vid sitt regemente i afvaktan på någon officersvakans. Som någon sådan

emellertid ej yppade sig, tog han, sedan han med Galles regemente deltagit i stormningen af Köpenhamn, anställning som volontär vid Drabanterna till häst samt medföljde sedermera konung Karl X Gustaf till Göteborg, där han kvarstannade till konungens död (1660 13/2).

Sedan Djurklou kommit till Stockholm i juni månad, sökte han komma in vid något regemente, men som ingen vakans fanns, beslöt han att i stället ägna sig åt diplomatisk verksamhet. I oktober 1661 anträdde han en resa med friherre, sedermera riksrådet, Pehr Sparres ambassad från Stockholm öfver Kalmar, Lybeck, Hamburg till Wien, dit han anlände 1662 i mars. Då ambassaden efter förrättadt värf lämnadc Wien, kunde Djurklou ej medfölja, enär han häftigt insjuknat i feber, hvars sviter hindrade honom att lämna Österrike förrän på hösten, då han i sällskap med en aflägsen släkting, kejserlige generalen riksgrefven von Schoultz, gjorde en resa i Ungern och under sagde generals ledning besåg flere ungerska fästningar. 1663 i augusti lämnade han Ungern och begaf sig till Stockholm samt blef vid återkomsten till Sverige fänrik vid Södermanlands regemente och placerad på dåvarande öfverstelöjtnanten, sedermera fältmarskalken, grefve Erik Dahlbergs kompani.

1665 16/10 blef han fänrik vid Västmanlands regemente samt 1666 kommenderad med en bataljon af regementet till Riga, låg där i garnison och förrättade regementskvartermästarens tjänstgöring under dennes sjukdom. 1667 2/6 utnämndes han till löjtnant vid sin blifvande svärfaders, kapten Daniel Morgonstjernas, kompani samt återvände s. å. i september till Sverige, där den förtreten hände honom, att hans regementschef (friherre Gabriel Kurck, f. 1630 d. 1712 [Anr. frih. 16: 13], sederm. lagman), »twärt emoth des giffne paroll och tillsäijelsse» ej gjorde honom, utan sin hofmästare Claës Jegerhorn (Claës Jägerhorn, nobil. von Jägerhorn, sedermera Jägersköld. [Anr. ad. 1100: 1]), till regementskvartermästare.

1672 i april blef en del af Västmanlands regemente kommenderad till Bremen och sedermera deltog Djurklou, hvilken 1675 18/3 blef kapten, i kriget mot Brandenburg. Detta krig har han liffullt och ganska utförligt skildrat i sin lefnadsteckning, likaså åtgärderna 1675—1677 för värnande af pommerska kusten, hvarvid Djurklou af fältmarskalken Königsmark, hvars förtroende han åtnjöt, fick i uppdrag att leda operationerna till sjöss, hvarunder han vid Bornholm led skeppsbrott och råkade i dansk

fångenskap. Hans förtjänster under kriget blefvo ock belönade: hösten 1680, då han återkommit till Sverige, adlades han, blef 1683 $^{22}/_{7}$ major vid Västmanlands regemente, 1694 $^{3}/_{2}$ öfverstelöjtnant samt 1700 $^{7}/_{3}$ öfverste och chef för Kalmar regemente. Denna befordran kom oförmodadt för Djurklou och var, efter hvad det vill synas, ej så välkommen för honom, som efter 35 års tjänstgöring vid Västmanlands regemente helt plötsligt blef förflyttad till fullkomligt obekanta orter och förhållanden. Som återstoden af hans lefnadsbeskrifning rör hans chefskap vid Kalmar regemente, må den i sin helhet anföras:

»1700 d. 7 Martij Bleff jag förmedelst hans Kongl. Maij:tz Konung Carl den tolfftes fullmacht utan min den ringaste wettskap transporterat ifrån Wässmanlandz Regementet, der iag uthj 35 åhr för Öffwer officerare tient, och till Öffwerste för Callmare lähns Infanterie Regemente uthj Öffwersten gref Magnus Steenbocks ställe, som söckt Dahlregementet effter Öffwerste Gustaf Ahnrep, den genom dödhen afgek. D. 20 Martij reeste iag neder till Smålandh och togh emoth Regementet d. 26 och 27 dito, reeste så tillbaka åth Wästmanlandh den 4 Aprill ifrån Callmar att lefrera ifrån mig mitt der haffda Compagnie och Boställe, som skedde d. 21 och 23 Aprill.

d. 9 Maij reeste iag tillijka med min K. hustru [Anna Maria Reenstierna] och swägerska neder till Carlscrona, effter mitt Regemente ward commenderat att gåå på Kongl. örlogsflåttan tillijka med Upländingarne, och kommo d. 14 Maji till Carlscrona, der wij lågo till d. 14 Junij, då Regementerne Embarquerades och gingo d. 15 dito till Siöss åth Sundet att conjungera oss med dhe Engelske och hollendske flåttorne, som lågo i Cattegatt, men segladhe sedhan up till Ween j Sundeth. D. 7 Julij skedde conjunctionen med flåttorne, då vij ginge på den danska flåttan, som låg wed Meddelgrund, men hon retirerade i största hast in under Kiöpenhabn, uthj en mycket stark storm, så att stänger och råår gingo öffwer bordh, bådhe för oss och dhe danske; måste altså låta anckaren gå j grundh.

d. 10 Julij begynte wij och dhe allierades Bombarder Kitzer att bombardera danska flåttan och Stadhen Kiöpenhambn, dhe begynte sammaledes några tijmar der effter att swara med Bomber, men dhe giorde oss ingen Skadhe, der lijkwähl våra bomber råkat deras Ammirals och andra Skepp som och in uthj Stadhen, och skedde som oftast små rencontres och bombarderingar.

d. 25 Julij skedde Descenten på Seelandh af Kongl. Guardie, Uplänningarne, en Battaillon af Pfaltzburgs Reg: och mitt anförtrodde Callmare lähns Regemente, och efter någon resistence fattadhe wij Post wedh Rübechmölle eller Humlebäck 1 mijl ifrån Helsingöhr, Guardie mitt uthj, uplänningarne på högre och iag på vänstre flygeln, sedhan kom Smolendske Regementet till häst till oss, där effter dahlregementet, sedhan Östgiöte Cawallerie och sidst Wästgiöterne till häst (och Lijff Regemente).

d. 11 Aug. Brööth lägret wed Humblebek up föruthan Mallmöske Battaillonen och 300 hester af Westgiöterne under Major Frölich, som stodo qwar och marcherade Armeen 2 mijhl längre fram till Kiöpenhabn till Rundhstedh krogh, der lägredt war afstucket, dock irregulärt för Situations skuldh.

d. 13 dito Kom Greff Rewenklo[2] med flere uthur Kiöpenhambn och förkunnadhe om fredh emellan Danmark och Hollsten med des Alierade.

d. 18 dito geck iag från lägredt till flottan och den 19 kom iag till Landscrona, då och Regementet d. 20 om morgonen kommo j landh wed Landscrona och samma dagh marcheradhe uth på landzbygden till Sex Socknar, men iag till Förslöfz socken.

d. 15 Sept. bekom iag hans Kongl. Maij:tz Nådiga Ordres till Försslöffz Prästegårdh wedh Landscrona att iag samma dagh skulle upbryta med Regementet och med alt friskt manskap, som marchera kunde, gåå hem till Smålandh, men de Siuke 243 med nödige öffwer och under officerare och Stabs betiente skulle bliffwa qwar, til des dhe bleffwo så friska at dhe kunde föllia effter.

d. 9 octob. skildes iag wed Regementet hemma j landet och effter hans Kongl. Maij:tz Nådiga permission[3] reeste op före till Wässmanlandh öfwer wintern.

A:o 1701 in Martio bekom iag Kongl. Maij:tz ordres att hålla mig färdig med Regementet till marche, doch att Dependera af hans hög grefl. Excell:z Kongl. Rådhet och Ammiral-Generalen greff Hans Wachtmeisters sampt Kongl. Ammiralitetz Colleg. ordres, att besättia Carlscrona, Callmar, Carlshambn med des underliggiande Schantzar.

d. 20 Sept. bekom iag Kongl. Deffensions Commissionsherrar Kongl. Rådens ordress att Regementet uthan dhen ringaste momentz försumelse skulle marchera till Callmar att der Embarqueras och Transporteras öffwer till Curland, men som Transport-

skeppen intet kommo för än emoth Slutet af Octobris månadt och iag heela hösten till min gl. passion j fötterne feck en swår böstwärk och andeteppa till med andra wichtiga orsaker, altså togh iag mitt afskedh med H. H. Kongl. Rådens af Deffensions werketz samtyckio, anhållandes hoos hans Kongl. Maij:t i underdånigheet om en Nådigh Dimission, den iag också bekom in Jan. 1701, sedhan iagh under Militien tient 43 åhr 8 månader och deriblandh under Wässmanlands Reg. för öffwer officier 35 åhr, Gudh ware ährat, alltijd wed een god helsa in till nu dhe sidste 3 åhren».

Nils Djurklou var gift 1. gången med Elisabeth Morgonstjerna och hade med henne 10 barn, af hvilka endast tre, nämligen två söner och en dotter, nådde mogen ålder. Den äldre sonen, Jakob Johan, stupade som fänrik vid Kalmar regemente 1709 $^{28}/_{6}$ vid Poltava, den yngre, Nils, blef 1757 chef för Kalmar regemente. Nils Djurklou var 2. gången gift med Anna Maria Reenstierna.

1714 $^{29}/_{3}$ afled Nils Djurklou på sin sätesgård Jönsarbo i Heds socken, Västmanland. Vid hans begrafning, »som skedde i Högtförnämt Folks närvaro i Heeds kyrckia den 29 April 1714», upplästes ett kväde, som förvaras i släkten Djurklous arkiv och hvars sista vers lyder:

»Nils Diurklou här sin kropp i roo med ära hwilar
som Fyr och Fyrti' år / tre Kungar med sin hand
Har tient til Häst och Fot / til Siöss så wäl som land /
Ej fruchtat hugg ell' stick / ej kulor eller pilar.»

[1] Sannolikt för att söka anställning vid armén. — [2] Reventlov. — [3] Dat. Carlshamn 1700 $^{24}/_{9}$ hvari konungen skrifver, att han mottagit »Edher underdånige ansökning att sedan I med Regementet äre hemkomne i landet och fått beställa om dess angelägenheter thet motte wara efterlåtit öfwer wintern att resa hem till Edher förra hemvist i Westmanland», att denna ansökan bifalles, samt att resan får anträdas »när Edher lägligt faller». (Kalmar regementes arkiv).

12.

Gustaf Ranck.

Död 1709 28/6.

Chef 1701 25/11—1709 28/6.

Gustaf Ranck var son af generalmajoren och landshöfdingen Sven Ranck och hans maka Anna Bergengren (sv. adl. ätten n:r 509). Han skrifver i sin tjänsteförteckning år 1698:[1]

»A:o 1671 d. 9 Junij. Ehrhållt då warande Kongl. Krigz Collegio Fullmacht på Fendrichz beställningen under Elffsborgz Lähns Regemente Giessene Häradts Compag:e der på

A: 1674 blef uth Commenderat til Stieft Bremen och som Kriget angick 1675 blef han in Julijo Commend:t från Stade till Carlsborg[2] hwarest warit ifrån begynnelsen till ändan medh af beläggringen och Bloquaden, och då Fästningen beskiötz aff Tolff skiepp sampt sedermehra utj dhe twenne Ranconters I Landwursten och Landtwörden hvarest under då warande Öfwersten Hr Axel Wachtmeisters[3] Commando till Fånga togz några Hundrade Branburgske i Landtwursten och sedan enn dhel Danske I Landtwörden, då medh de senare ehröfrades 4 Violette Fahnor, effter hwilketz förrättande medh dhe få Commenderade aff Carlsborg infunne sig uthj wår Garnison och förblefwe der under een starck Blocquade och swår Fattique till dess Fästningen förmedelst manquem:t af proviant måste gee sig till Fienden och när orten war öfwer gången blef mig på träget anhållande allenast af hela Garnison som då skulle transporteras åth Swerige endtel:n effterlåtet att Ressa till Stade, bekommandes dhe alligerade Herrars Generalers Ressepass, då iag widh min ankombst till Stade hoss Fältmarschalcken Horns[4] Exeel:ses öfwergaf Commendanten Öfwerste Mels sampt fleres bref och raport om ortens Öfwergång som och muntel. giorde om alt widare berettelsse, då sedan af Högbem:t Fälltmarschalck förordnadt

A:o 1676 d. 22 januarij Till Lieutenant af detta Elfzborgz Lähns Regemente och då warande Öfwerste Lieutenant H. Hamiltons[5] Compag:e och sedan förblef utj Stadesska Garnisonen till samma ort och så af brist på Lifzmedel och proviant måste ergifwa sig till Fienden bewistandes emedlertijdh dee actioner som derföre ginge I Synnerheet den ataquen som Fienderne giorde på Reduten och aff Snitterne emillan Brushusen och Stade Jempte een dehl andre, följandes sedan Regementet wed Transporten ifrån Lybeck till Rjga, derest

A:o 1677 in Augustj blef Capitein Lieutenant af samma Regemente, hwilket då om hösten Commenderades hijt till Swergie och sedan här hemma utj Rijket bruchtes, der i bland wedh beläggningen af Uddewallas Skantz[6] och wed den Armeen som Hans Excel:ces Sahl. Gref Gustaf Otto Stenbock Commenderade till Freden slötz

A:o 1680 d. 15 April Benådade Hans Maij:tt honom med Capiteins Fullmacht med samma Regemente som låg utj Halmstadh Garnison när Kongel. bijlägret[7] der stodh.

A:o 1692 d. 12 Januarij Benådade Hans Maij:tt honom med Majors Chargien och Fullmacht med Elfzborgz Lähns Regemente

till Foth och som allt j Rijket war utj itt Fredeligit tilstånd, Ty effter underdånigst ansökande erhöllt Kongl. Maij:tz nådigste Permission att få Bijwista een Compagnie, och altså

A:o 1693 först på åhret begaff sig på Ressen, och antreffade den allierade armén wed Löfwen[8] som då Commenderades af Hans Maij:tt Konungen af Engeland [Vilhelm III] och Churfursten aff Beijeren warandes med wedh Batalien af Landen[9] som många bewittna kunna, och sedan om Hösten Reste Öfwer til den Fransöska armeen, som då Belägrade Charle Roij[10] och der ankom för ähn samma Fästning til Konungen af Franckerijk Öfwergick, sedan besåg de förnemste gräntz Fästningarne och I Franckerijk förblef till 1694 då effter des permission war expererat ankom om Sommaren til Svergie».

1700 $^{15}/_{1}$ blef han öfverstelöjtnant vid Kalmar regemente efter Lorentz Clerck samt 1701 $^{25}/_{11}$ öfverste och chef för detsamma. Förde 1702 $^{9}/_{7}$ regementet i slaget vid Clissow, hvilket namn pryder regementets fanor. 1703 $^{21}/_{4}$ bevistade Ranck med mycken utmärkelse slaget vid Pultusk. Härom heter det:[11] »Sedan Hans Kongl. Maj:t hade sig föresatt att angripa och förjaga de Sachsiska och Littowiske troupperna, som stodo vid Strömarne Bug och Narew beordrade hans Kongl. Maj:t Hr Öfversten Rank at gå ifrån Warschau medh något Manskap och några större fartyg Weichseln utföra in till utloppet af Bug och sedan draga sig denne et Stycke upföre förbi Nowdwor till byn Ocumin där bryggan skulle slås öfver Bug, men mindre Fartyg och Båtar lät Hans Kongl. Maij:t föra ifrån Warschau Landvägen dijt på Wagnar. Bemelte Hr Öfwerste förrättade detta så lyckeligen at fienden som med starckt Manskap af Rytterij och Dragoner stod eij långt ifrån utlopet kunde honom hwarken hindra eller skada, emedan de inge stycken med sigh hade och Öfwersten sig höll wid andra Stranden.»

1708 $^{31}/_{12}$ fick Ranck order att med sitt regemente marschera mot Czincowa. Detta beskrifves sålunda[12] att »hans Maij:tt lät strax artolleriet ryckia ann och Calmare regemente giöra sig ferdigt att marschera ann. När jnnvåhnarne sådant alfware försporde kallade de Wennerofski (Mazepas systerson) till sig, då de öpnade oss portarne, derpå marscherade Öfwerste Ranck med Callmars regemente inn och besatte staden». Kalmar regemente kunde alltså med glädje fira nyårsaftonen 1708. Ranck med sitt regemente och öfverste Hård (grefve Carl Gustaf Hård, f. 1674, vid detta tillfälle löjtnant vid lifdrabanterna, d. 1744. [Anr. Grefl.

78: 1]) med drabanterna lågo ännu 1709 $^{9}/_{1}$ kvar i Czincowa. Vid samma tid fick Ranck order att med Kalmar regemente marschera in i Oposna, (Opoczna, stad i rysk-polska guvern. Radom) men anlände dit för sent, på grund af att budbäraren gått vilse och alltså ej kom med ordern i tid.[13] I februari 1709 var han emellertid med regementet i Oposna, där dessutom befunno sig generalmajor Roos (Carl Gustaf Roos af Hjelmsäter, f. 1655, chef för Värmlands regemente) med Värmlands regemente, en mängd krigsfångar samt »hela arméns bagage».

I sin dagbok skildrar Robert Petré,[14] huru han och hans kamrat Winterros den 11. april 1709 anlände till Oposna vid middagstiden samt träffade generalmajor Roos »hoos Öfverste Ranck till måhltidz, derest wij ock till giest budna blef i det wij ansöckning om vägwijsare hoos den senare giöra wille, som war commendant öfver bemälte stad». Påföljande dag tyckas dessa båda krigskamrater hafva gjort något ströftåg i trakten af staden, ty då de kl. 9 på aftonen återkommo, aflämnade Petré rapport därom till Ranck, »som ock att wägvijsaren wore också nu tillbakars kommen, gifwandes bemälte Hr Öfwerste och Commendant ordre till wachten, att de portarne för oss öppna skulle, när wij wille resa».

Öfverste Ranck stupade vid Poltava 1709 $^{28}/_{6}$ jämte öfverstelöjtnant Silfversparre,[15] en mängd af regementets officerare och hälften af dess manskap. Återstoden af regementet tillfångatogs vid Perevoloczna s. å. $^{1}/_{7}$. — Gustaf Ranck var ogift. Hans bror Conrad, som öfverlefde honom, blef generallöjtnant samt upphöjdes 1715 $^{20}/_{9}$ jämte sina sex systrar i friherrligt stånd. Med honom utslocknade ätten Ranck.

---

[1] Riksarkivet. — [2] Fästning i Bremen, se noten 2 sid. 22. — [3] Grefve Axel Wachtmeister, f. 1643, d. 1699. Utmärkte sig under Bremiska kriget. (Anr. Grefl. 39). — [4] Friherre Henrik Henriksson Horn, f. 1618, d. 1693, fältmarskalk, generalguvernör i Bremen och Verden. (Anr. Frih. 21 : 3). — [5] Friherre Malcolm Hamilton af Hageby, f. 1635 på Irland, var 1659 major vid Kalmar regemente, 1667 öfv.-löjtn. vid Älfsborgs reg:te, död 1699. [Anr. Frih. 99: 1]. — [6] 1677 $^{28}/_{8}$. — [7] Karl XI:s och Ulrika Eleonoras biläger var af sparsamhetsskäl bestämdt att äga rum i Halmstad. Vigseln förrättades emellertid, i några få personers närvaro, 1680 $^{6}/_{5}$ på egendomen Skottorp (förut omtalad se sid. 27). — [8] Löwen, fr. Louvain, stad i Brabant. — [9] Slaget stod 1693 $^{29}/_{7}$ vid Neerwinden i närheten af Landen. Vilhelm III blef där med stora förluster tillbakakastad af marskalk Luxembourg. — [10] Charleroi, stad och fästning i Hainaut, intogs 1693 $^{11}/_{10}$. — [11] Relation om den Härliga Seger . . . . vid Pultousk den 21 aprilis 1703. Tryckt i Stockholm. — [12] Qvennerstedt, Karolinska krigares dagböcker; Robert Petrés dagbok. — [13] Anrep. — [14] Se not 12. — [15] Erik Silfversparre, f. 1654 (Anr. adl. 99: 32). Två af hans söner, Knut och Hans, voro löjtnanter vid Kalmar regemente och stupade i fält, den förstnämnde vid Poltava.

13.

Carl Björnberg.

Född 1656 $^{11}/_{7}$. — Död 1721 $^{19}/_{4}$.
Chef 1709 $^{10}/_{11}$—1716 $^{13}/_{6}$.

Carl Björnberg föddes 1656 $^{11}/_{7}$ på Ingelsby i Kyrkefalla socken, Västergötland, och var son af Joen Lars Upländing, hvilken adlades 1646 och blef stamfader för den ännu lefvande ätten Björnberg, och hans maka Christina Bergin.

1676 $^{11}/_{4}$ blef han fänrik vid Helsinge regemente samt placerad på Majorens kompani. Samma år var han kommenderad på flottan samt bevistade sjöslaget vid Öland. Deltog äfven i slaget vid Lund s. ä. $^{4}/_{12}$ och Hälsingborgs belägring, blef 1678 $^{15}/_{2}$ löjtnant vid Hälsinge regemente och 1696 $^{6}/_{8}$ kapten därstädes. 1694 $^{3}/_{7}$, då Karl XI befann sig på resa till Torneå, mönstrade

han, enligt hvad han skref i sin dagbok,[1] bland andra kompanier »Björnbergs, som är Delsbo kompani.» Detta syftar dock sannolikt på Karl Björnbergs äldre broder Erik, som 1689 blef kapten på Hälsinge regemente.

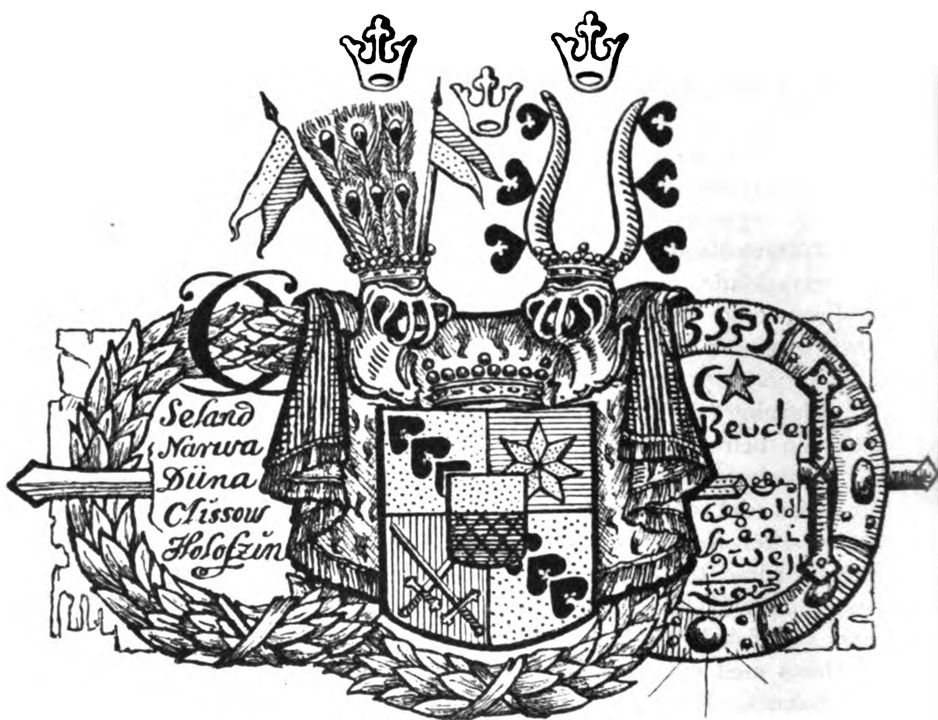
1701 blef han öfverstelöjtnant vid Västernorrlands och Jämtlands tremänningsbataljon samt 1709 $^{10}/_{11}$ öfverste och chef för Kalmar regemente, som denna höst nyuppsatts efter det olyckliga Poltava-slaget. Såsom regementschef var han mycket nitisk och utvecklade, biträdd af sin broder Anders (se nedan), en synnerligen liflig verksamhet för det nya regementets rekrytering, utrustning och beväpning. Han anförde regementet i slaget vid Hälsingborg 1710 $^{28}/_{2}$.

Björnberg bebodde chefsbostället Kronobäck och synes hafva varit en betrodd man inom socknen, då det nämligen vid förfall för kyrkoherden uppdrogs åt honom och en löjtnant Ehrenström[2] att tillse det de, som uteblifvit förfallolöst från kyrkovisitation, måtte »efter Kongl. Maj:ts kyrkolag blifva ansedde». — 1715 var han beordrad till Karlskrona »at commendera Milicen till Flottans besättning». Under tiden hade rannsakning hållits angående en viss stadsfiskal Knut Wickström i Kalmar, som 1713 »wåldsamt bortförts med marschen till Carlscrona» samt »dess därpå tijmade dödzbahne». Kungl. Maj:t befallde att en generalkrigsrätt skulle tillsättas för att »fordersammast detta ährende så emot Öfwersten Biörnberg, som andra vederbörande af officerarne, hvilka därutij efter actoris påstående finnas hafwa någon delachtighet». Sagda krigsrätt skulle sammanträda, så snart Björnberg återkommit från Karlskrona. Hvad »delachtigheet» han haft i Wickströmska målet samt resultatet af generalkrigsrätten känner man ej.

Björnberg tog 1716 $^{13}/_{6}$ afsked samt bodde kvar i Mönsterås socken till sin död, som inträffade på Gillbo 1721 $^{19}/_{4}$. Han var gift med Catharina Elisabeth Piper och hade med henne sex barn, af hvilka dottern Hedvig Sofia var gift med kaptenen vid Kalmar regemente Olof Lennart Stråle af Ekna. Öfverste Björnbergs broder Anders och dennes son Carl voro kaptener vid Kalmar regemente.

---

[1] Ström, Utkast till Helsinge Kongl. Reg:tes historia. — [2] Nils Ehrenström f. 1675, d. 1742. (Anr. adl. 1642 : 2). Kaptenlöjtnant vid amiralitetet, begrofs i Mönsterås kyrka.

14.

Friherre Sten Arvidsson Sture.

Född 1681. — Död 1730 15/1.
Chef 1716 26/6—1730 15/1.

Friherre Sten Arvidsson Sture föddes 1681 i Stockholm och var son af vice presidenten Arvid Ivarsson Natt och Dag och Märta Kurck. Ungefär jämnårig med Karl XII, kom han att under sina första krigsmannaår mycket vistas i konungens omedelbara närhet och åtnjöt dennes stora förtroende. Han blef tidigt anställd som page vid hofvet, fick 1700 4/4 sin första fullmakt såsom grenadjärsergeant vid Lifgardets lifkompani och blef i samma månad grenadjärfältväbel. I denna sin egenskap deltog han i gardets marsch från Stockholm till Skåne samt landstigningen på Seland, då han var en bland de första, som under fiendens eld och i konungens närhet kommo i land.

Sten Arfvidsson Tiare.

S. å. $^{11}/_{9}$ blef han fänrik och hade »den ähran att bijwista Bataillen och undsättningen af Narva». Blef 1701 $^{18}/_{1}$ grenadjärlöjtnant, deltog i slaget vid Düna s. å., slaget vid Klissow 1702 $^{9}/_{7}$ samt belägringen af Thorn 1703. 1704 $^{28}/_{3}$ blef han kapten vid majoren grefve Sperlings kompani, följde åren 1704—1707 sitt regemente på dess marscher genom Polen, Lithauen, Wolhynien och Sachsen samt bevistade 1708 $^{4}/_{7}$ det för Lifgardet så blodiga slaget vid Holofzin, där öfver 40 gardesofficerare stupade. Om slaget vid Poltava skrifver han själf.[1] »1709 war jag Grenadier Capitain utj belägringen för Poltava, under hvilken belägring fienden gjorde ett starkt utfall med några Batailloner under Brigadier Gollerows Commendo och attaquerade wårt Folk, som gjorde en linje emot Fiendens Armée. Den dagen detta uthfall skedde war jag Commenderat med 200 man af Kongl. lijf Garde, till att giöra Fachiner. Och medan detta arbetet förrättades utj en Skogsbacke, ett godt stycke ifrån Staden, attaquerade fienden så starkt de 300 man, som betäckt wåra arbeten, att dhe af fiendens myckenheet hade blifwit öfwerhopade och aldeles nedergjorde där iag icke hade dem kommit till hielp, då jag hade den lyckan, genom Gudz nåd, med mitt ringa manskap, drifwa Fienden tillbaka, som retirerade sig åt Staden och led stoort nederlag och skada af wåra Regementen, som emedlertijd hade hindt samla sig och möta dem.»

Efter slaget vid Poltava följde Sture konungen på hans besvärliga färd till Bender. Under vistelsen i Turkiet begagnade han sig af tillfället att studera arabiska, persiska och turkiska språken. Det sistnämnda språket lärde han sig så behärska, att han kunde läsa och skrifva det, tjänstgöra som tolk åt konungen samt öfversätta turkiska bref och depescher som anlände. Han sändes ofta mellan konungen och tartaren af Krim i diplomatiska värf. 1711 $^{30}/_{1}$ förordnades han till generaladjutant, medföljde såsom sådan öfverste Funck till Konstantinopel och blef af storvisiren därstädes fängslad, men snart frigifven.[2] 1712 $^{16}/_{4}$ blef han öfverste vid generalmajor Schommers sachsiska infanteriregemente.

Tack vare sin språkkunskap fick han snart ännu flera tillfällen att utmärka sig. 1712 sände nämligen sultanen Achmed en beskickning till Polen för att taga reda på, huruvida ryska trupper ännu uppehöllo sig därstädes, hvilket enligt fördraget vid Pruthströmmen ej var medgifvet. Sultanen vände sig då till den svenske konungen med begäran, att denne skulle sända med be-

skickningen en pålitlig person, som utom turkiska språket äfven behärskade andra europeiska språk, som kände till landet, och som kunde vara turkiske ministern till nytta. Dessa förutsättningar ägde ju Sture, hvarför han också, klädd som turk, afreste till Lemberg i turkiske ministerns sällskap. Han begagnade sig synnerligen väl af sin vistelse i Polen, skaffade sig tillträde till allehanda kretsar och sammanfattade sina iakttagelser i en journal, som sedermera inlevererades till K. M:ts kansli. Efter dessa Stures diplomatiska lärospån ökades konungens förtroende till honom, och han sändes till Konstantinopel och Adrianopel för att fullständiga sina kunskaper i turkiska språket samt studera turkisk politik. Han gick äfven nu klädd som turk, och tack vare de presenter, som konungen sändt med honom att vinna turkarnes hjärtan, lyckades han få tillträde till turkiska arkiv. Hvad han där inhämtade jämte sina personliga erfarenheter hopförde han i en rapport, som lär hafva väckt Carl XII:s stora intresse och välbehag, och som äfven den hamnade i Kungl. Maj:ts kansli.[3]

Vid kalabaliken i Bender blef han tillfångatagen, skildes från konungen och fördes till Adrianopel, där han fängslades. 1715 återförenades han med konungen i Stralsund. 1716 förde han det sachsiska regementet i norska fälttåget och blef s. å. $^{26}/_{6}$ öfverste och chef för Kalmar regemente, med hvilket han 1718 deltog i belägringen af Fredrikshall. När krigskassan efter Karl XII:s död delades bland krigsbefälet, erhöll Sture 600 dlr s:mt.[4]

1719 erhöll han befälet öfver »Defensionswärket» i och utom staden Kalmar samt förde tillika med öfverste Königsfelt[5] befälet på Kalmar slott.

»1720 d. 5 och 8 Martij befallte Hans Kongl. Högheet[6] mig att gifwa achtning på Callmare Stad och Slått, emedan Hans Kongl. Högheet hade då bekommit tidender att Fienden lust hade till frästa något emot berörde ort, och att iag wid sådant tillfälle skulle commendera Bergz Regementet[7] och de då här kring Callmar nästliggande Troupper. Sedermera har Hans Kongl. Maij:tt icke allenast uppdraget mig Öfwer Befählet öfwer Defensionswärket, ifrån Westerwijk alt till Carlshamn, utan ock befalt mig under Hr Generallieut:n och Landshöfdingen Gref de la Gardies[8] frånvaro, antaga mig Landzhöfdinge Embetes förrättande utj Callmare lähn.»[9]

Äfven på det politiska området visade sig Sture vara en förmåga. Han valdes 1719 $^{4}/_{1}$ till medlem af ett utskott, som

tillsattes för att utarbeta valakten och regeringsformen.[4] Likaledes var han ledamot af den kommission, som dömde Görtz till döden. Härvid visade han en hätskhet mot Görtz, som, vare sig den nu berodde på personlig antipati eller hade andra orsaker, i viss mån berättigar det omdöme, som fällts om Sture, att han var en hård och hänsynslös natur. Han yttrade exempelvis, att han ansåg, det »Baron Görtz om möjligt borde dömas desto förr ju hellre, antingen han är frisk eller sjuk», samt afgaf sitt votum, som slutade på följande sätt: »ty bör han förut på något sätt känna dödens bitterhet och ett sådant dödssätt undergå, att andra däraf måge afskräckas sig så grufliga gärningar företaga; sist är min oförgripliga mening att med hans välförtjänta straff intet må fördröjas utan därmed efter högsta möjligheten skyndas emedan jag håller före att hvar timme denne skadlige man lefver har riket vidare fara och olägenhet af honom att befrukta.»[10]

Drottning Ulrika Eleonora belönade sin broders trogne följeslagare och tjänare på så sätt, att han 1719 $^{29}/_{4}$ blef generalmajor »i anseende till dess långlige, tappre och berömmelige tjenster, hwar med han under heela detta kriget utj all underdånig nijt och trooheet Oss och Rijket tillhanda gått, samt den kundskap och erfarenheet han sig förvärfwat i de stycken som till krigzwäsendet höra»; 1720 $^{23}/_{6}$ upphöjdes han i friherrligt stånd och upptog då det gamla Sturenamnet. Han hade nämligen förut låtit kalla sig Arfvidsson och skrifver själf härom: »Emedan min Familie är den endaste af alla swänska slächter, som intet hafwer något tillnampn, hafwandes iag här till kallatz Arfwidsson, emedan min Fader hette Arfwid Ifwarsson, effter hans Fader hette Ifwar Nillsson, som wijdare sees kan utur hoosgående Extract af mitt Slächt Register, alltså ärnar iag nu, med hans Kongl. Maij:ts nådige tillstånd, att åter igen upptaga Sture nampnet, som tillförende utij min familie har waret upptaget, som af hoosgående Släckt Register ock sees kan och kalla mig hädaneffter Steen Arfvidsson Sture. Cronobeck d. . . September 1720.

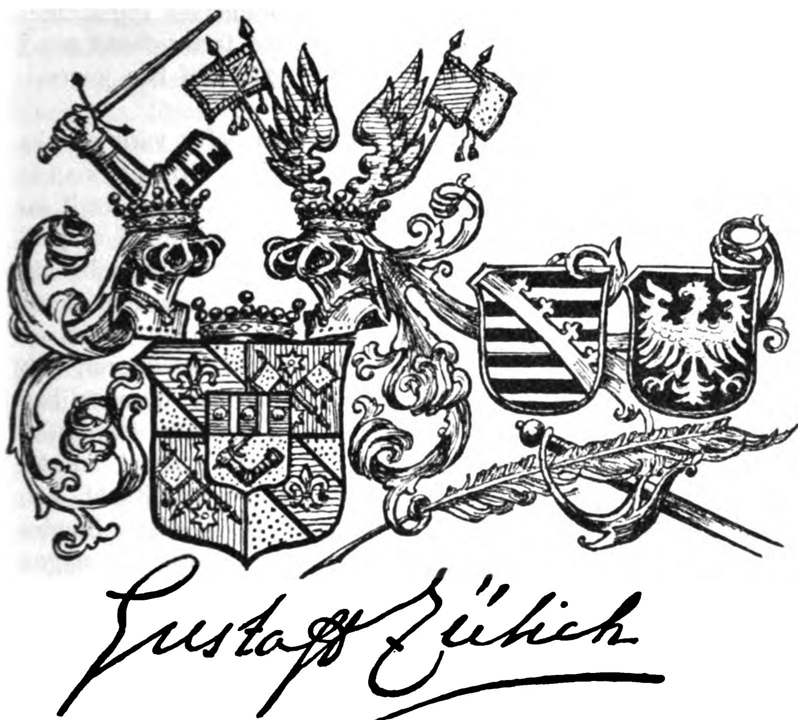
Steen Arfvidsson.»[11]

När fältmarskalken grefve Axel Sparre[12] 1728 $^{31}/_{5}$ afled, sökte Sture att efter honom blifva chef för Västmanlands regemente och motiverade denna sin anhållan därmed, att han i Västmanland ägde en del gods, som han ville vara i närheten af. Han kvarstod emellertid som chef för Kalmar regemente till sin död, som inträffade den 15 jan. 1730. Med sin maka Hedvig Piper, dotter

till riksrådet grefve Karl Piper, hade han två söner och åtta döttrar. Ätten Sture utslocknade år 1887.

Sten Stures ofvan antydda häftighet och hårdhet tyckas i så hög grad hafva tilltagit på hans äldre dagar, att de till och med menligt inverkade på hans förstånd, ty en samtida till honom skrifver:[13] »General Sten Arfvidsson hade ock väl tjänt, var stundom något vriden till förnuftet.» Hans anletsdrag hafva bevarats åt eftervärlden, dels å en miniatyrmålning tillhörig familjen Bielke å Sturefors, dels å en oljemålning, som finnes på egendomen Hallandsberg i Västergötland, förutvarande fideikommiss inom ätten Sture. Båda dessa porträtt gifva intryck af en hård och oböjlig vilja. Särskildt å Stureforsminiatyren är draget kring munnen synnerligen hårdt, och de ljusa blå ögonen blicka kallt mot åskådaren. En grafolog drager helt säkert äfven sina slutsatser om hans karaktär af hans stora, kraftiga namnteckning. Å den ofvannämnda oljemålningen pekar Sture på ett papper med turkisk skrift, och har alltså konstnären velat föreviga minnet af den tappre karolinens kunskap i turkiska språket.

[1] Riksarkivet, Biographica. — [2] Ridderstad, Gula Gardet. — [3] Stures tjänsteförteckning i Riksarkivet. — [4] Biographiskt lexicon öfver namnk. sv. män. 16: 175. — [5] Mattias Königsfelt, f. 1640, d. 1728. (Anr. adl. 1095 : 1). Landshöfd. i Kalmar län. — [6] Sedermera Fredrik I. — [7] Se Ridderstad, Gula Gardet, truppregistret. — [8] Grefve Adam Carl de la Gardie, f. 1664, d. 1721. (Anr. Grefl, 3: 6). Landshöfding i Kalmar län. — [9] Stures tjänsteförteckning, Riksarkivet. — [10] Cederschölds Riksdagshistoria, Bihanget. — [11] Riksarkivet. — [12] Anr. Grefl. 74. — [13] »Facta till revolutionshistorien under Konung Carl XII:s regering med teckning af diverse personers lynnen, . . . af att åsyna vittne» intagna i Handl. rör. Skandinaviens historia, Del. VII.

15.

Friherre Gustaf Zülich.

Född 1666 $^{18}/_{4}$. — Död 1743 $^{16}/_{6}$.
Chef 1730 $^{11}/_{5}$—1732 $^{20}/_{12}$.

Gustaf Zülich var son af öfverstelöjtnanten Anton Zülich och Gertrud von Rosen. Hans tidigare öden äro okända. 1702 var han öfverstelöjtnant vid Nylands infanteri, och Karl XII skrifver[1] till Karl Gustaf Rehnsköld från Radzymin (en liten stad nordost om Warschau, där konungen, efter att hafva gått öfver Bug, kamperade, dagen innan han ryckte fram till Polens hufvudstad) d. 13 maj 1702: »I går kom öf.-lt Zylich hit (med G. Maj. Maidel) och brakte migh H. Generalens brefv. Zylich har och berättat migh om dhet, som han obserwerat vedh Torn.» — 1707 $^{11}/_{11}$ blef han öfverste för Tavastehus regemente, 1708 öfverste för ett franskt dragonregemente i svensk tjänst, 1711 $^{21}/_{4}$

generalmajor samt 1713 $^{27}/_{3}$ öfverste för Pommerska regementet till häst. 1711 deltog han i kampanjen mot tartar-chans son i Turkiet samt intog fästningen Bischoff.[2] 1718 blef han generallöjtnant.

Zülichs förtjänster såsom militär tyckas hafva varit ganska stora, men det är hufvudsakligen såsom skicklig diplomat han är känd. Att döma af bref från honom, synes han hafva varit invecklad i allehanda penningeaffärer samt ofta i behof af penningar. Så t. ex. skrifver han[3] 1719 $^{6}/_{3}$ från Stockholm till drottning Ulrika Eleonora och framhåller nödvändigheten af att han i och för en planerad resa till Tyskland utfår en del af sin innestående lön, dels för att tillfredsställa sina kreditorer, dels för att betäcka sina reseomkostnader. Han påpekar, hurusom han har löneförmåner att fordra, sedan han var öfverste för det franska dragonregementet, samt hurusom under hans vistelse i Turkiet såsom öfverste för Tavastehus regemente generallöjtnant Lybecker[4] för finska arméns räkning begagnat sig af några hundra tunnor korn, tillhöriga Zülich, för hvilka denne aldrig fått någon ersättning.

I ett odateradt bref[5] vände han sig ånyo till drottningen med en begäran. I Pommern i närheten af Wolgast låg ett länsgods, benämndt Bugenhagen, hvars ägare gått i dansk krigstjänst och sålunda förverkat sin rätt till godset. Som detta enligt Zülichs åsikt alltså kunde disponeras af drottningen, anhåller han att, på grund af sina »hehla detta kriget med wählment nijt och trohet efter yttersta förmågan giorde underdåniga tienster», han måtte erhålla godset »till en liten retraite för min familliе». Han erhöll till svar, att man skulle hafva honom i åtanka. Emellertid fick han så småningom upplysning om, att länsherren ingalunda skulle förlora sitt Bugenhagen. Genast fäste han sina blickar på ett annat gods i Pommern, nämligen Willerwolde, hvars ägare aflidit, och i ett nytt bref (odateradt)[5] till drottningen tackar han underdånigst för Hennes Maj:ts nåd att vilja tänka på honom med Bugenhagen, men som detta enligt fredsvillkor med Danmark skulle få kvarblifva i länsherrens ägo, så anhåller han nu »allerunterthänigst» om godset Willerwolde, såsom ersättning för sina gods i Lifland, hvilka han var osäker att få behålla. Huruvida han erhöll Willerwolde är ej bekant.

1722 $^{8}/_{3}$ skref[5] Zülich från Stralsund och anhöll om tillstånd att få resa till Lifland för att bevaka sina rättigheter med afseende på de gods, han ägde därstädes. Enligt freden i Nystad

1721 skulle nämligen gods tillhörande lifländare i svensk tjänst återställas åt sina ägare, och en rysk kommission var tillsatt för att ordna dessa förhållanden. Zülich själf hade emellertid af konungen förordnats till ledamot i en kommission, som skulle sammanträda i Wismar. Han anhöll nu, att en annan general skulle tillsättas i hans ställe, på det att han måtte kunna företaga den ofvan omnämnda resan till Lifland. Han erhöll detta tillstånd, afreste till Lifland, kvarstannade där några månader, lyckades återfå en del af sina gods, men hänvisades i fråga om återstoden till ryske tsaren själf, som vid denna tid befann sig i Persien. I afvaktan på tsarens hemkomst återvände Zülich till Pommern och vände sig 1723 till regeringen med begäran om pass för att kunna afresa till Ryssland och försälja sina där befintliga gods samt uttaga en fordran, som han hade hos magistraten i Riga. Vidare anhöll han, att svenske envoyén i S:t Petersburg måtte beordras att närvara vid försäljningen af godsen i och för värdering af desamma samt för att tillse, det köpesumman snarast möjligt utbetalades till Zülich. Hans fordran i Riga utgjordes dels af en summa på 700 riksdaler, som han 1706 deponerat i en bankinrättning därstädes, dels 300 riksdaler, som han insatt 1708. Dessa summor, angående hvilka han skref långa inlagor, fick han 1725 löfte om att få utbetalda.[5] Man får hoppas, att han hade samma framgång vid försäljningen af sina gods.

Zülich utnämndes 1728 $^{16}/_{12}$, till stor del på grund af sin kännedom om polska språket, med »särdeles beröm för dess Person» till minister i Polen, en befattning som han innehade till 1730. Grefve Karl Rudenschöld[6] blef legationssekreterare »der latinet skulle skrifvas.»[7] 1729 $^{9}/_{1}$ begaf sig Zülich på resa till Polen och anlände dit den 1. februari. Den 18. mars inkom till regeringen i Stockholm en skrifvelse från Zülich, hvari han anmäler, att han inställt sig i Warschau och mottagit sina instruktioner. Vidare omtalar han, att ministerhotellen i Warschau och Grodno, i hvilka städer han, alltefter polska hofvets vistelseort, skulle uppehålla sig, stodo till största delen omöblerade, hvarför möbler måste inköpas. Hans betjäning måste hafva dubbel uppsättning af livréer för att kunna använda det ena på de ständigt förekommande resorna mellan de båda residensstäderna. Han framhåller, hurusom den polska nationen hade stora fordringar på de främmande ministrarnes representationsskyldighet. Alltså, för att den svenske ministern ej måtte stå de öfriga ländernas sändebud efter i yttre uppträdande, måste hans apanage höjas.

Regeringens utlåtande skrefs å Zülichs anhållan och lydde: »Hvad härutinnan angår tractaments- och equipagepenningarnes reglerande remitterar Kongl. Maij:t härmed i nåder til des och Riksens Cantzlie-Collegii och Stats-Contoirs underdåniga utlåtande. Stockholm i Rådkam. d. 18 Mart. 1729. Uppå nådigste befallning, H. Cedercreutz», samt den 29 mars en annotation: »remitteras til Hr Cam. Nordenflycht, at fordersamst upgifwa hwad præjudicater i detta fallet kunna wara.»[8]

1730 $^{11}/_{5}$ blef Zülich chef för Kalmar regemente och hemkallades i slutet af året från Polen. På nyåret 1731 insände han ett memorial till regeringen. Han omtalade, att han före sin afresa frän Warschau föreställde sin legationssekreterare, grefve Rudenschöld för polska och sachsiska ministrarne såsom den, hvilken under Zülichs frånvaro representerade svenska regeringen. Som han emellertid ej fått någon direkt order om, hvilken titel Rudenschöld skulle använda, samt ansåg, att titeln »secretaire» ej hade tillräcklig klang i polska öron, förklarade han, hvilket han omnämner med en smula självbelåtenhet öfver denna diplomatiska fint, att Rudenschöld vore en ädling, »ein Edellman», som representerade det svenska majestätet. Han ansåg, att legationssekreteraren på detta sätt lättare skulle få tillträde till förnäma polska kretsar. Zülich slutar sitt memorial med att, sin vana trogen, anhålla om en ekonomisk fördel, men denna gång ej för egen, utan för Rudenschölds räkning. Saken förhöll sig nämligen så, att Zülich i Warschau kvarlämnat sitt ekipage, sin kusk och sina hästar med tillåtelse för Rudenschöld att disponera däröfver. Som Zülich emellertid så småningom ämnade taga sitt ekipage från Warschau, anhåller han, att medel måtte utanordnas åt Rudenschöld för anskaffande af ekipage, då gatorna enligt hans påstående voro så smutsiga, att man ej kunde färdas till fots, utan måste åka.

Man hade nu hunnit fram ända till år 1731, utan att Zülich utfått sin fordran hos staden Riga, som ryska regeringen utlofvat. Han vände sig då till svenska regeringen med begäran, att den genom sin envoyé i S:t Petersburg skulle utkräfva sagda fordran.

Sedan Zülich erhållit befälet öfver Kalmar regemente, vände han sin håg från diplomatiska värf till den indelta arméns intressen. Vid 1731 års riksdag upplästes den 24 april bland adeln ett af Zülich i samråd med en general Hamilton författadt memorial om bildande af »en god fond till officerarnes löningars afbetalning», hvilket ärende af adeln rekommenderades hos de öfriga

ständen; samt den 29 maj ett memorial af samma herrar »at odugelige och oskickelige underofficerare måtte så wäl som de gemene blifwa wid General Mönstringar casserade».[9]

Zülich kom ej att länge kvarstanna i Sverige. 1732 $^{20}/_{12}$ blef han chef för drottningens lifregemente och öfverkommendant i Stralsund samt tillträdde 1733 $^{9}/_{1}$ denna sin befattning. 1736 $^{1}/_{12}$ sökte han att blifva general efter den aflidne generalen friherre Carl Armfelt,[10] likväl under uttalande af den förhoppning, att han skulle få kvarstå i Stralsund och ej behöfva föra kommandot i Finland. Han blef dock ej general förrän 1740 $^{5}/_{8}$.

På gamla dagar låg general Zülich i process med en fänrik Groscreutz i Stralsund. Processen afbröts af Zülichs död, som inträffade 1743 $^{16}/_{6}$, då han 77-årig afled i Stralsund. Han ligger begrafven i Byenhorst i Pommern. Med sin maka Hedvig Sophia von Göben hade han 12 barn, däraf 7 söner.[11] Ätten fortlefde i Pommern till 1823, då den utslocknade på svärdssidan med Gustaf Zülichs yngste son, hvilken varit löjtnant i preussisk tjänst.

---

[1] Kon. Karl XII:s egenh. bref, saml. o. utg. af Ernst Carlson, Sthlm, 1893, s. 229. — [2] Ridderstad, Gula Gardet, sid. 77. — [3] Riksarkivet, Biographica. — [4] Frih. Georg Lybecker, f. 1718. (Anr. Frih. 119: 1). Landshöfding i Viborgs län, generallöjtnant. — [5] Riksarkivet, Biographica. — [6] Carl Rudén, baron (och grefve) Rudenschöld f. 1698, d. 1783. (Anr. frih. 227: 1). Sedermera minister, riksråd, kansler i Uppsala. — [7] De la Gardieska arkivet, XV: 154. — [8] Riksarkivet, Biographica. — [9] Handl. rörande Skandinaviens historia, 37: 352, 394, Sthlm 1856. — [10] Frih. Carl Gustaf Armfelt, f. 1666, d. 1736, general och landshöfding (Anr. Frih. 213: 1). Far till Erik Armfelt, chef för Kalmar reg:te 1770—1772. — [11] En af Gustaf Zülichs döttrar, Sophia Elisabeth, var gift med kapten Carl Fredrik von Mühlenfels. En ättling af dem är löjtnanten vid Kalmar regemente, Fredrik Carl von Mühlenfels, f. 1876.

16.

Frans Christian Marschalck.

Född 1680 17/6. — Död 1734 18/11.
Chef 1733 9/1—1734 18/11.

Frans Christian Marschalck, född 1680 17/6 i Bremen, var son af regeringsrådet Jurgen Marschalck och Sophia Elisabeth von Francking. Han blef 1702 13/12 kapten vid sin broders, generallöjtnant Karl Gustaf Marschalcks Verdiska dragonregemente, deltog 1705

i detta regementes marsch till Polen samt bevistade 1706 de båda bataljerna vid Fraustadt och Kalisch (3/2—14/2 samt 19/10), blef 1709 9/12 major, 1711 14/2 öfverstelöjtnant genom fältmarskalken Nils Gyllenstjernas fullmakt (stadfäst i Bender 1711 23/3 af Karl XII) samt 1711 16/6 öfverste ad interim. I denna egenskap anförde han det ofvannämnda dragonregementet vid Gadebusch, där han förhöll sig synnerligen tappert. Vid Tönning blef han krigsfånge, men frigafs mot lösepenning.[1]

1715 9/11 blef han generalmajor af kavalleriet och vid 1727 års riksdag, då motion väcktes om baronisering af en del personer, föreslog en grefve Dohna bland »meriterade män som förtjänt denna värdigheten» äfven generalmajor Marschalck.[2] 1730 22/1 avancerade Marschalck till generallöjtnant och utnämndes 1733 9/1 till chef för Kalmar regemente, hvilken post han beklädde till 1734 18/11, då han ogift afled på Kronobäck. Med honom utslocknade adliga ätten Marschalck i Sverige.

---

[1] Riksarkivet, n:r 152 af värfvade reg:ten. Meritlista från Verdiska dragonregementet, daterad d. 6 febr. 1715 och upprättad af generallöjtnanten baron Karl Gustaf Marschalck. — [2] Handl. rör. Skandinaviens historia, 34: 421, Sthlm, 1853.

17.

Lorentz von Numers.

Född 1673. — Död 1736 20/3.
Chef 1734 18/12—1736 20/3.

Lorentz von Numers var son af majoren och kommendanten i Stralsund Lorentz von Numers och hans maka Catarina Appelberg. Han blef 1693 /4 volontär vid öfverste Sparfvenfelts regemente i Brabant, 1693 fänrik, 1697 löjtnant vid tyska regementet i Frankrike, 1701 adjutant vid generalmajoren grefve Stenbocks armé i Lifland, 1701 6/8 löjtnant vid Dalregementet, 1702 grenadjärkapten i holsteinsk tjänst, 1711 major vid öfverstelöjnanten Fries' bataljon i Stade, 1715 6/4 vid guvernörens regemente i Wismar samt 1716 vid Västgötadals regemente. 1717 7/12 interims-

öfverste vid Hälsinge regemente samt 1721 $^{12}/_{12}$ öfverstelöjtnant vid samma regemente, 1728 $^{29}/_{2}$ öfverste och chef för Tavastehus regemente samt 1734 $^{18}/_{12}$ chef för Kalmar regemente. Som synes af ofvanstående, hade von Numers tjänat vid åtskilliga regementen under sin tjänstetid, som afslutades med chefskapet vid Kalmar regemente.

Såsom interimsöfverste vid Hälsinge regemente, hvilket 1717 och 1718 återupprättades, hade von Numers af Karl XII erhållit fullmakter, försedda med konungens underskrift, med rättighet att ditskrifva namn och tillsätta 1 öfverstelöjtnant, 1 major, 8 kaptener, 1 regementskvartermästare, 8 löjtnanter och 8 fänrikar, detta för att kunna hastigt rekrytera regementets officerskår, hvaraf större delen var antingen död eller fången. Motsvarande rättighet erhöll han med afseende på sina officerares afskedande. Följden häraf blef emellertid den, att, då vid krigets slut en del af officerarne mot förmodan återkommo till regementet, officerskåren blef öfvertalig, och svårigheter uppstodo vid lönernas utbetalande. Sålunda fick man se, hurusom ännu 1741 en del af Karl XII:s äldre krigare befunno sig i löjtnantsgraden, under det andra officerare, som kommit i tjänst senare, redan avancerat till kaptener och därutöfver.[1]

Själf måste von Numers 1721 af ofvan anförda skäl träda tillbaka från interimsöfverste till öfverstelöjtnant. Härom skrifver han 1727:[2] »Eders Kongl. Maj:t lärer förmodel:n i nådigt minne hafwa, huruledes jag uti Femb åhrs tid i Fällt commenderatt det utaf högst Sahl. Hans Kongl. Maj:ts Glorw. i åminnelse, åhr 1717 mig i nåder anförtrodda Helsingska Infanteri Regemente, nu till des jag wid Framl. Hr Generallöjtnanten Focks[3] återkomst utur des fångenskap det samma måst till honom afträda och mig med Öfwerste Lieutenants Indelningen vid samma Regimente åtnöja låta, hwarwid jag ock hafft den Olyckan, at så wähl sjelfwa det mig anwista Bostället, som de flästa af Indelningshemmanen redan 1721 utaf Ryssen blifwit upbrände och alldeles förhärjade, så at Åboerne ännu i denna stund och inntill 1728 njuta till godo de af Eders Kongl. Maj:tt dem allernådigst förundte Frihets Åhren, och jag således måst emottaga största delen utaf min ringa lön effter Crono-wärdering utur Kongl. Statz-Contoiret: Så har icke heller mitt Boställe kunnat åter bebygdt blifwa förr änn 1726. Emellertid har jag till att med mitt hushåld någorlunda komma under tak måst 2 gånger om Åhret med största möda och beswär flytta hit och djt, hvilket mig alldeles ruineradt.» För att få nå-

gon förbättring i sina »alltför slätta willkor» anhöll han att få chefskapet öfver Närike och Värmlands regemente, som, genom förutvarande chefens, friherre (sedermera grefve) Johan Carl Strömfelts, utnämning till riksråd 1727, blifvit ledigt. Chef för detta regemente blef emellertid grefve Carl Ulric Torstensson, och då denne redan i slutet af år 1727 afled, gjorde von Numers ett nytt försök, under framhållande af att han under sin tjänstetid »utan reproche sig opfördt». Som ofvan nämnts, fick han påföljande år Tavastehus regemente.

Lorentz von Numers afled 1736 $^{20}/_{3}$. Han var gift med Charlotta Dorothea Bruncrona och hade med henne sönerna Carl Mauritz, kapten, och Fredrik Magnus, öfverste. Hans ättlingar i rätt nedstigande led kvarlefva ännu i Finland.

---

[1] C. P. Ström, Utkast till Helsinglands och Helsinge Kongl. Regementes Krigshistoria, Sthlm, 1828. — [2] Riksarkivet, Biographica. — [3] Generallöjtnant Gideon Fock (Anr. adl. ätt n:r 1846 B: 15), f. 1668, d. 1723, tillfångatogs efter slaget vid Poltava; vistades under fångenskapen i Woskresenski.

18.

Caleb de Frumerie.

Född 1670 25/11. — Död 1738 29/3.
Chef 1736 31/3—1738 29/3.

Caleb de Frumerie, född på Gusums mässingsbruk i Östergötland 1670 25/11, var son af mantalskommissarien i Kalmar län, Josua Frumerie och Maria Trana. Släkten Frumerie var af franskt ursprung.

1688 blef de Frumerie förare vid Tyska lifregementet, 1691 sergeant, 1695 fältväbel, 1700 9/6 understallmästare vid artilleriet, s. å. 17/10 kapten vid Närike och Värmlands tremänningsregemente till fot, medföljde regementet till Livland och anförde 1703 19/3 en bataljon uti slaget vid Salladen. I en »Utförlig relation» om detta slag heter det: »Öfverste Cloot[1] svängde med venstra

flygeln och commenderade Cap. Frommerie at gå löst på fienden.» I sin tjänsteförteckning[2] skrifver han, att han 1703 »med 60 man attaquerat 4 Fahnor Pålacker af Domschis partie och af dem bekommit 16 vagnar lastade med salt och tobak». 1704 $^{16}/_{1}$ lifdrabant, deltog han i »alla de actioner och wänningar som der wjd förefallit till 1711», bl. a. slagen vid Fraustadt 1706 $^{3}/_{2}$—$^{14}/_{2}$, vid Holofzin och vid Poltava, blef 1711 $^{12}/_{4}$ korpral vid lifdrabantkåren, var med Karl XII i Turkiet och bevistade kalabaliken i Bender. Vid Stressow på Rügen blef han 1715 i november svårt sårad i ena benet. 1717 $^{7}/_{12}$ öfverstelöjtnant vid Kalmar regemente, var han med regementet 1718 vid Fredrikshald och blef 1718 $^{17}/_{11}$ adlad. Såsom öfverstelöjtnant i 16 år vid Kalmar regemente (han erhöll 1720 $^{3}/_{2}$ öfverstes karaktär) kom han att ofta föra regementet, och när generalmajor Sture 1730 afled, anhöll de Frumerie att blifva chef, då han »på 13. året innehaft Öfverste Lieut:s indelning vid detta Calmare regemente, och under den tijden utj General Majoren Stures frånvaro, som warit mycket permitterad eller siukelig, Commenderat Regementet, och Passerat General Mönstring Åhr 1728, hwar wid det samma är Befunnit så till Exercitier som andre nödwändigheter i ett godt stånd, hvilket Hr General Majoren Albedehl,[3] som då warande General Mönster Herre, Eders Kongl. Maij:tt i underdånigheet Raporterat». Han säger vidare, att det enda hinder för befordran han kunde tänka sig vore, att man ansåg honom för gammal (han var då 60 år) »men», invänder han, »iag försäkrar Eders Kongl. Maj:tt utj diupaste underdånighet att der Eders Kongl:e Maij:tt skulle nådigst mig befalla att marchera idag ehwart det och wore till Eders Kongl:e Maij:tts och Rijksens Tiänst, Så är iag i Morgon färdig, och skall det med Gudz hielp så wähl förrätta, som nogon unger. Ty iag tackar Gud att iag har en god hällsa.» Åldern tyckes vederbörande ej heller hafva fäst sig vid, ty sedan de Frumerie väntat ut både Marschalck och Zülich (efter Marschalcks död anhöll han ånyo att blifva chef), blef han 1736 $^{31}/_{3}$ vid 66 års ålder chef för Kalmar regemente. Denna värdighet fick han dock ej så länge njuta af, ty redan 1738 $^{29}/_{3}$ afled han. Han var tvenne gånger gift, 1. gången med Charlotta Werrier[4], från hvilken han skildes, samt 2. gången med Maria Charlotta Silfverhielm. Med sin första fru hade han en dotter,[5] då däremot det andra äktenskapet var barnlöst, och ätten de Frumerie alltså utslocknade på svärdssidan med stiftaren själf.

Maria Charlotta Silfverhielm tyckes efter sin makes död hafva råkat i stor fattigdom att döma af tvenne böneskrifter från henne till konungen.[6] Hon talar däri om, att hon hvarken af sina föräldrar eller sin k. man ärft så mycket, att hon däraf kunde hafva sitt lifsuppehälle, utan fick draga sig fram på hvad »ett fierdedels Hemman Dröpshult[7] (de Frumerie bodde som öfverstelöjtnant på Dröpshult) och ett halft hemman Öfverby i Törnswalla Socken och Calmare Län kunnat af sig kasta». Ingen af hennes vederlikar lefde i så torftiga omständigheter som hon, och hon vågade i underdånighet påminna om att hennes man tjänat troget och länge samt »slitet mycket ondt, så at han uti Eders Kongl. Maij:tts och Rijkssens tienster tillsat det lilla han ärft el. förwärfdt, jemte hälsan».

[1] Friherre Johan Adolf Clodt, f. 1650 d. 1720 (Anr. Frih. 126: 1), var 1696—1702 öfverstelöjtnant vid Kalmar regemente, anförde såsom öfverstelöjtnant vid Rigas guvernementsinfanteri vänstra flygeln i slaget vid Salladen. — [2] Riksarkivet. — [3] Friherre Christer Henrik d'Albedyhl, landsh., f. 1679 d. 1750 (Anr. Frih. 183: 3). — [4] eller Werwijer. — [5] Mariana de Frumerie, g. m. majoren vid Kalmar regemente Johan Philip Ehrenmark (Anr. adl. 1261: 7), som fick öfverstelöjtnants afsked och 1773 dog på Dröpshult vid Västervik. Deras son och sonson voro vid Kalmar regemente. — [6] Riksarkivet, Biographica. — [7] Se not 5.

19.

Adam Johan Giertta.

Född 1674 $^{28}/_{3}$. — Död 1739 $^{20}/_{11}$.

Chef 1739 $^{2}/_{5}$—s. å. $^{20}/_{11}$.

Adam Johan Giertta till Bilstad var son af Johan Ericsson Hjerta, major vid Nylands kavalleri och kommendant på Ivanogorod och hans maka Elisabeth Hand. Redan 1689 blef han anställd som volontär vid öfverste Rambert von Funckens garnisonsregemente i Narva, blef 1697 lifdrabant, 1702 vicekorpral vid drabantkåren, adlades 1710 $^{15}/_{1}$ jämte två sina bröder,[1] blef 1711 $^{12}/_{4}$ korpral vid drabantkåren, 1714 $^{5}/_{7}$ öfverstelöjtnant vid Carelska dragonregementet samt 1721 $^{19}/_{1}$ öfverste och chef för Kymmenegårds bataljon.

1736 sökte Giertta blifva chef för Nylands infanteri under framhållande af huru han tjänat i 47 år och under samma tid

»mycken svårighet utstådt, många batalier och actioner bijwistadt samt illa blesserad blifwit», samt hurusom han fått löfte att »vid förefallande öppning» blifva vidare befordrad. Han beklagar, att han på sin nuvarande post »så långt afskilld blifvit från Eders Kongl. Maij:ts Höga Thron», men hoppas likväl, att han oaktadt det långa afståndet ej skall råka i fullständig glömska. 1738 sökte han Hälsinge och Skaraborgs regementen samt påföljande år Kalmar regemente, som han 1739 $^{2}/_{5}$ erhöll.

Giertta blef ej länge chef för Kalmar regemente, ty redan 1739 $^{20}/_{11}$ afled han och begrofs i Orimattila kyrka i Finland. Han var gift med friherrinnan Elsa Wrede af Elimä och hade med henne en dotter.

[1] Han blef 1720 $^{6}/_{6}$ upphöjd i friherrligt stånd, men tog ej såsom friherre introduktion på riddarhuset.

Ludvic Fahlström

20.

Friherre Ludvig Fahlström.

Född 1686 $^{24}/_{2}$. — Död 1759 $^{30}/_{11}$.
Chef 1740 $^{23}/_{1}$—1747 $^{29}/_{4}$.

Friherre Ludvig Fahlström föddes 1686 $^{24}/_{2}$ i Stockholm och var son af krigsrådet och landshöfdingen friherre Ludvig Fahlström och hans maka i 1. giftet Juliana Lagerstjerna. Krigsrådet Fahlström var i sitt 2. äktenskap förenad med friherrinnan Christina Elisabeth Ranck, syster till Kalmar regementes chef Gustaf Ranck.

1699 kom Fahlström i tjänst, i det han 13-årig antogs som volontär vid artilleriet. 1701 blef han musketerare vid Kalmar regemente, som då låg i Libau, och tillhörde sedermera under hela sin tjänstetid detta regemente. 1702 $^{5}/_{11}$ blef han korpral och bevistade aktionen vid Bretsch samt det för Kalmar rege-

mente så ärofulla slaget vid Clissow 1702 $^{9}/_{7}$; 1703 $/_{3}$ sergeant och deltog i belägringen af Thorn s. å.; s. å. $^{31}/_{10}$ fänrik, 1705 $^{3}/_{5}$ löjtnant, 1708 kapten, deltog i slaget vid Poltava, där hans något äldre broder Carl, då kapten vid Kalmar regemente, stupade; tjänstgjorde som generaladjutant vid stormningen af Bischof, deltog i kalabaliken i Bender, blef 1715 $^{17}/_{12}$ major och var i denna egenskap med regementet i Norge 1718. Erhöll 1720 $^{17}/_{2}$ öfverstelöjtnants karaktär, blef 1736 $^{12}/_{4}$ öfverstelöjtnant på stat samt 1740 $^{23}/_{1}$ öfverste och chef för Kalmar regemente.

År 1747 $^{15}/_{1}$ skrifver[1] Fahlström från Kronobäck och anhåller att få komma i åtanka vid besättande af landshöfdingestolen i Växiö efter aflidne generallöjtnanten friherre Anders Koskull. Han säger sig på grund af krämpor ej vara fullt tjänsteduglig som regementschef; »Gud har täkts pålägga mig en plåga[2], som hindrar mig i händelse något upbrot skulle skie till Kongl. Maij:ts och Ricksens tienst, at så förrätta min Syssla, som Lag och skyldighet fordra; Ty åka wil icke anstå, gå årkar jag intet och rida kan jag intet».

Landshöfding blef Fahlström icke, men däremot hugnades han 1747 $^{29}/_{4}$ med generalmajors afsked och flyttade därefter från chefsbostället Kronobäck till det närbelägna herresätet Em i Mönsterås socken, som han inköpt efter fru Beata Sophia Mörner. Kyrkoböckerna i Mönsterås omtala flera gåfvor från Fahlström till kyrkan, och när biskop Beronius 1755 $^{6}/_{7}$ visiterade densamma, »betygade han med hela församlingen deras erkänsla mot Generalmajoren m. m. Baron Fahlström för dess nit och vårdnad om Guds hus och dess prydnad medelst ansenliga skänker». Sålunda skänkte han 50 dlr till förbättrande af en kommunionskalk, hvilken ännu i dag begagnas och genom en inskription erinrar om gifvaren; vid ett annat tillfälle en »flaska 84 lod» och en håf samt i testamente ett par silfverljusstakar, som fortfarande finnas.

1759 $^{30}/_{11}$ afled friherre Fahlström, 73 år gammal, och begrofs i Mönsterås kyrka, där hans vapen, synnerligen väl snidadt i trä, uppsattes till minne af hans frikostighet mot kyrkan. Han var tvänne gånger gift: 1. gången med Anna Beata von Siegroth och 2. gången med friherrinnan Fredrika Christina Strömfelt i hennes andra gifte. Som båda dessa äktenskap voro barnlösa, utdog med generalmajor Fahlström denna ätt.

Egendomen Em öfvertogs efter friherre Fahlströms död af hans styfson, ryttmästaren Gustaf Johansson Ulfsparre (Fredrika

Christina Strömfelts son i första giftet), och har sedan dess gått från far till son inom släkten Ulfsparre. Den ofvannämnde vapenskölden flyttades, när Mönsterås gamla kyrka refs, till Em, där den, numera restaurerad, ännu förvaras.

[1] Riksarkivet, Biographica. — [2] Han var nämligen blesserad i vänstra benet.

21.

Friherre Carl Gustaf von Roxendorff.

Född 1697 2/7. — Död 1784 15/2.
Chef 1747 29/4—1757 5/5.

Friherre Carl Gustaf von Roxendorff till Carlshof var son till kaptenen vid Jönköpings regemente Johan Baltzar Roxman, adlad von Roxendorff, och dennes maka, Märta Braun. Efter en synnerligen vårdad uppfostran och trägna studier inträdde von Roxendorff på krigarbanan 1714 1/4, då han blef konstapel vid

artilleriet och genast kommenderad till retranchementet Råå i Skåne. Här fick han visa sina första militära lärdomsprof, i det dagligen förekommo fientliga landstignings- och plundringsförsök mot de vid stranden belägna skansarna vid Råå. Några mindre drabbningar förekommo äfven, såsom vid Sandvik och Klinterkälla. 1715 $^{1}/_{11}$ blef han sergeant och låg detta år i garnison i Malmö, 1716 $^{26}/_{7}$ transport till fältartilleriet »samt brukad i Campagnen i Skåne», 1717 $^{20}/_{2}$ styckjunkare och s. å. $^{22}/_{8}$ regementsadjutant vid Fältartillerikåren. När engelska och danska flottorna 1717 lågo utanför Carlshamn, blef von Roxendorff ofta använd som rekognosör och ledare af patrulleringar samt lyckades med sin afdelning dels hindra fientliga landstigningsförsök vid Matvik, Sandvik och Ålholmen, dels återtaga tvänne svenska kofferdifartyg, som fallit i fiendehand. 1718 förflyttades han till Strömstad, där han var kommenderad såsom adjutant hos sedermera öfversten och generaladjutanten Wilhelm Gerhard von Engelhardt (Anr. adl. 1858: 1), samt skötte fördelningen af det till Strömstad kommenderade arbetsmanskapet och förde journaler öfver de utgående kommenderingarna. Angående hans uppträdande vid Fredrikshald och de därpå följande händelserna under åren 1718 och 1719 berättas i hans friherrebref (1762 $^{22}/_{6}$): »Samma år (1716) biwistade han äfven Norske Campagnen, belägringen för Friedrichshall och den ryktbara Canonaden för Fästet Gyllenlöf.[1] Men sedan denna belägring för Hans Kongl. Maij:ts emellankomne högst beklageliga dödsfall blef uphäfven, gjorde han på den olyckeliga retiraden, jemte sin innehafvande syssla äfwen alla förefallande arbets Commenderingar, natt och dag, och under fienden(s) Canonader afförde Canoner och Lavetter, som andra efter sig lämnat, samt war den andre officeraren, jemte nu afledne Öfwersten Cuningham,[2] qwar i Artilleri Lägret och besörjde transporten till sjön och Pråmarne. Derefter, och wid ankomsten till Swenska landet Pilgårdarne, förde han Artilleri Manskapet till Sundsberg, i brist af proviant och underhåll; Honom beordrades der att med en liten Commendering qvarblifwa och uttaga Canoner och Ammunition med det mera, som war öfwerkommit ifrån Danska Norriget. Sedan förde han all trosen och hwad som kunde medbringas till artilleriets Ståndqwarter wid Skjärö kyrka.

Efter des med beröm utståndne ständiga fatigver, bewistade han år 1719 Campagnen först i Roslagen och sedan på Södra sidan om Stockholm, hwarest Ryssarne landstego, brände och

härjade; wid samma tillfälle utsåg han, efter nådig befallning, wägar och plats för artilleriet, som då war i full anmarche att rycka fram; hwarefter han jemwäl i Actionen som Södermanlands regemente med fienden lyckligen höll wid Stäket,[3] wisade ytterligare prof af sitt mannamod och försiktighet.» Hans vidare befordringar voro: 1719 $^{22}/_{12}$ löjtnant, 1734 $^{14}/_{11}$ regementskvartermästare, 1735 $^{20}/_{12}$ kaptens turberäkning vid artilleriet, 1736 $^{22}/_{3}$ kapten, 1738 $^{21}/_{10}$ kompanichef, 1741 $^{22}/_{7}$ öfverstelöjtnant vid Hamiltonska regementet, 1747 $^{29}/_{4}$ öfverste och chef för Kalmar regemente samt 1748 $^{26}/_{9}$ R. S. O.

Vid sidan af sina insikter på det militära området ägde von Roxendorff äfven mycket intresse för jordbruk, hvilket han visade, dels genom de förbättringar han åvägabragte å chefsbostället Kronobäck, dels det enligt dåtida begrepp mönstergilla skick hvari han satte sin egendom Carlshof i Östergötland, där han mestadels vistades, äfven som chef för Kalmar regemente. Om denna egendom, ett urgammalt frälsesäteri, som ligger i närheten af Linköping, skrifver en samtida[4] till von Roxendorff, att denne låtit uppföra corps de logi'et af sten, uppbyggt och utvidgat stall och ladugårdar samt anlagt »en skön stor Trädgård, Humlegård af Brunswikske rötter och Aleer af Lönnar och Lindar på bägge sidor om gården. Under förenämnde Herres tid är ock gården förbättrad ifrån 18 till 40 tunnors utsäde och ifrån 60 till 670 à 700 lass hö i medelmåttig årsväxt.»

När landshöfdingebefattningen i Kalmar län 1754 blef ledig, sökte von Roxendorff densamma och skref $^{23}/_{12}$ detta år från Carlshof bl. a.:[5] »Detta Eders Kongelige Maijestäts Calmare Lähn är nu af de bästa provinser i Riket, fruchtbar och wälbelägen för Fabriquer, handel, Siöfart och fiskerier, så at ingenting wore önskligare, än om förberörde nyttiga inrättningar derstädes kunde winnas och utwidgas.» Han talade vidare om, huru skogsskötseln inom länet lämnade mycket öfrigt att önska, framhöll huru han under sin chefstid vid Kalmar regemente ganska väl lärt känna länet samt inse de förbättringar som kräfdes inom detsamma och uttalar för öfrigt åsikter, som tyda på, att han ägde såväl praktiskt förstånd som administrativ förmåga. Likaså vidrörde han det förhållandet, att hans artilleristiska och fortifikatoriska kunskaper kunde komma honom till nytta såsom landshöfding i Kalmar.

Emellertid blef friherre Nils Djurklou (sedermera chef för Kalmar regemente) landshöfding i Kalmar län. von Roxendorff

sökte motsvarande befattningar i Västernorrlands och Gäfleborgs län, dock utan att erhålla dem. 1757 kommo han och Djurklou öfverens om att söka erhålla tjänstebyte mellan chefsbefattningen vid Kalmar regemente och »höfdinge Ämbetet i Calmar län med Öland, som för militairt är förklarat». — Denna anhållan bifölls, och 1757 $^{5}/_{5}$ blef von Roxendorff landshöfding, s. å. $^{18}/_{5}$ öfverkommendant på Kalmar slott och 1760 $^{21}/_{7}$ generallöjtnant. Att han såsom länets höfding motsvarade de fordringar och förhoppningar man ställde på honom, därom vittna orden i hans friherrebref, att han »sitt ämbete från första början till länets märkeliga nytta och förkofring skjött och handhaft».

Sedan von Roxendorff 1774 $^{12}/_{4}$ afgått som landshöfding, drog han sig tillbaka till sitt Carlshof, där han efter en 60-årig gagnerik verksamhet i rikets tjänst njöt sitt otium cum dignitate, till dess han 1784 $^{15}/_{2}$ afled i den höga åldern af 87 år. Han var sedan 1736 gift med Hedvig Fredrika de Geer och hade med henne 4 barn, af hvilka sonen Adolph blef generalmajor och Axel Wilhelm major. Sonen Johan Fredrik dog som 22-årig fänrik vid Kalmar regemente 1759 i kriget i Pommern.

---

[1] Gyldenlöve var ett fort tillhörande fästningen Fredrikssten, anlagdt 1682. Det intogs 1718. — [2] Thomas Cuninghame f. 1691 d. 1759 (Anr. adl. 1898). — [3] 1719 $^{13}/_{8}$ då Södermanlands regemente med tapperhet tillbakakastade ryssarne, som landstigit vid Baggensstäket. — [4] Broocman, Beskrifning öfver Östergötland. — [5] Riksarkivet.

N Diurcklow.

22.

Friherre Nils Djurklou.

Född 1686 $^{20}/_{9}$. — Död 1758 $^{24}/_{12}$.
Chef 1757 $^{5}/_{5}$—s. å. $^{25}/_{5}$.

Friherre Nils Djurklou var son af öfverste Nils Djurklou (chef för Kalmar regemente 1700—1701) och hans maka i 1. giftet Elisabeth Morgonstjerna.

Det är som skicklig fortifikationsofficer och ledare af en mängd fästningsarbeten friherre Nils Djurklou skaffat sig ett berömdt namn inom svenska krigshistorien. Han började 1701 /8

såsom volontär vid fortifikationen, blef 1704 $^{6}/_{12}$ konduktör därstädes och 1710 $^{29}/_{12}$ löjtnant. Det missöde, som händt hans fader 1679, nämligen att lida skeppsbrott vid Bornholm och blifva tillfångatagen af danskarne, drabbade äfven honom. Efter nio månaders fångenskap på Bornholm fördes han 1715 till Köpenhamn, där han förblef till 1717, då han på hedersord frigafs, med skyldighet att på kallelse åter infinna sig. Samma år blef han kapten vid fortifikationen och måtte sedermera hafva blifvit utväxlad, ty på sommaren 1717 ledde han fältarbetena vid Landskrona, Åsagärdet, Alebodarne, Klintekällan och Trelleborg samt var om vintern sysselsatt med »truppernas i högkvarteret inöfwande i de nya exercitierna och kolumne-svängningarne».[1] 1718 blef han kommendant i Strömstad, 1739 $^{5}/_{6}$ fortifikationsmajor vid Karlskrona-brigaden, 1742 $^{3}/_{4}$ generalkvartermästarelöjtnant, 1744 $^{23}/_{4}$ öfverste vid fortifikationen, chef för pommerska brigaden och kommendant i Stralsund. I denna sistnämnda egenskap ledde han 1744—1745 alla fortifikationsarbeten i Stralsund och närmaste trakten däromkring samt efterlämnade vid sin afgång från kommendantskapet ett aktadt och berömdt minne.[1] Från Stralsund skref han vid årsskiftet 1750—1751 och tillönskade konung Adolf Fredrik ett godt nytt år samt slutade sitt bref därmed, att han tog sig friheten »für Dero höchstes Königliches Wol die treuesten Seufzer hinaufzuschicken».[2] Denna suck från Stralsund kvitterade den älskvärde monarken genom att 1751 $^{21}/_{11}$ upphöja Djurklou i friherrligt stånd på grund af de stora förtjänster han inlagt om sitt fädernesland.

Utom de ofvannämnda fortifikationsarbetena ledde Djurklou äfven dylika vid Karlskrona, Wismar, Stettin, Eda skans, Oxdjupet, Pålsundet, Vaxholm, Skäggenäs, Säterholmen m. fl.[1]

Emellertid förflyttades Djurklou 1754 från Stralsund och blef detta år landshöfding i Kalmar län. 1757 $^{5}/_{5}$ blef han chef för Kalmar regemente genom byte med von Roxendorff. I sin anhållan om detta byte förklarar han sig ej kunna så som han ville sköta sitt maktpåliggande värf såsom landshöfding på grund af »sådane bekymmersamma omständigheter, som näppeligen stå at öfwerwinnas och Eders Kongl. Maj:t icke kunna obekanta wara». Förmodligen hänsyftar han härmed på sin alltmer försvagade synförmåga, som slutligen öfvergick till blindhet och tvang honom att 1757 $^{25}/_{5}$ begära afsked från chefskapet vid Kalmar regemente. Han hade då varit chef i endast 20 dagar! Påföl-

jande år, 1758, afled han, på själfva julaftonen, lämnande efter sig minnet af en vänlig, gästfri och allmänt afhållen man.

I sitt äktenskap med grefvinnan Sidonia Juliana Kalling hade han sonen Nils, som blef öfverste. Dennes son Nils blef äfven öfverste och var sålunda den 4. generationen »Öfverste Nils Djurklou».

---

[1] Hofberg, Biografiskt lexikon. — [2] Riksarkivet, Biographica.

23.

Friherre Erik Gustaf Lillienberg.

Född 1719 $^{21}/_{5}$. — Död 1770 $^{22}/_{7}$.
Chef 1757 $^{25}/_{7}$—1770 $^{22}/_{7}$.

Friherre Erik Gustaf Lillienberg, född 1719 $^{21}/_{5}$ på Toftnäs i Småland, var son af assessor Daniel Dreffling, adlad Lillienberg, och hans maka Kristina Margareta Stjernklo. Tillsammans med sin äldre broder (sedermera presidenten friherre Jean Georg Lillienberg) studerade han i Lund, där bröderna åtnjöto enskild undervisning af professorerna Rydelius och Engeström.[1] Sedan studierna därstädes afslutats, blef han 1734 volontär vid lifgardet, 1735 rustmästare utan lön, erhöll 1737 lön såsom rustmästare och blef 1737 $^{23}/_{5}$ sergeant.

I likhet med flertalet unga adelsmän på den tiden sökte Lillienberg tjänstgöring i utlandet. Han erhöll 1739 utrikes per-

E. Gust: Lillienberg

mission och gick i fransk tjänst. Från detta år företer hans meritförteckning en följd af befordringar både inom svenska och franska arméerna. 1740 30/9 blef han capitaine à la suite vid Per Appelgrens regemente (sedermera Royal Suèdois)[2] och fäste under sin vistelse i Paris då varande svenske ministern därstädes grefve Carl Gustaf Tessins uppmärksamhet på sig, så att denne anförtrodde honom en del angelägna depescher, hvilka af Lillienbergs broder Jean Georg öfverförts från Konstantinopel till Frankrike. Med dessa sändes nu Lillienberg hem till Sverige, där han någon tid kvarstannade, bevistade finska kriget 1740—1741, blef 1746 7/8 fänrik vid lifgardet och deltog i tåget mot norska gränsen. Snart vaknade dock hos honom längtan efter det glada garnisonslifvet i Frankrike, och 1745 30/1 erhöll han 2 års tjänstledighet för att fortsätta sin franska tjänstgöring. En viss A. C. Bronikowski[3] beskrifver i sina dagboksanteckningar,[4] huru han på väg till utlandet i början af år 1745 kom till Ystad och för is måste där kvarblifva till den 9 april, samt huru under tiden flere resande herrar samlades därstädes, bl. a. friherre Adam Leijonhufvud, Lillienberg »som var redan capitaine i fransk tjänst och varit hema på permission», Per Schönström och en Eld. De tre första herrarne, alltså äfven Lillienberg, »som voro mera förmögna», togo en extra postjakt öfver till Stralsund, under det Bronikowski med sina reskamrater och den ofvannämnde löjtnant Eld begagnade sig af den ordinarie lägenheten. Lillienberg, som tyckes hafva mycket slagit an på Bronikowski genom sin älskvärdhet, kom sedermera att göra denne en tjänst, hvarom mera längre fram.

År 1745 1/4 hade Lillienberg blifvit löjtnant vid Lifgardet och anställdes vid sin återkomst till Frankrike såsom adjutant hos marskalken af Sachsen, August II:s af Polen bekante son med Aurora Königsmark, och vann genom sin duglighet och sitt sympatiska väsen denna fältherres stora bevågenhet, »för hvars skarpsynte ögon de egenskaper ej länge kunde döljas, som lågo under Capitaine Lillienbergs glada utseende, drift och sediga munterhet».[5] Såsom adjutant bevistade han 1745 års kampanj i Flandern och deltog i belägringen af Tournai, Oudenarde, Dendermonde och Ath; 1746 blef han capitaine en pied vid Royal Suedois samt fick tillstånd att uppsätta ett kompani vid IV. bataljonen af nämnda regemente. Han kvarstod dock som adjutant och bevistade 1746 belägringarne af Bruxelles, Antwerpens citadell och slaget vid Raucoux 11/10, i hvilket en fientlig kanonkula »bärttog hela dess råckskiört» och förorsakade honom en kontusion i

högra låret, då han var på väg att öfverbringa en order till generallöjtnanten grefve Clermont Gallerande att med sin kolonn anfalla fienden i flanken.

Året 1747, då det af Lillienberg uppsatta kompaniet ej deltog i kampanjen, anhöll han hos krigsministern grefve d'Argensson[6] om tillstånd att fortfarande få göra adjutantstjänst hos grefven af Sachsen och var sålunda med om slaget vid Laffeld 1747 $^{2}/_{7}$ »med den försigtighet mandom och Contenance, som vid så swåra tillfällen nödwändig är samt bevistade med lika bravoure belägringen af Maëstricht (1748)».[7] År 1748 blef Lillienberg öfverste i franska armén och samma år $^{7}/_{11}$ R. S. O., avancerade 1749 $^{24}/_{10}$ vid svenska Lifgardet till stabskapten med löjtnants lön, besökte 1751 någon tid Sverige för att närvara vid konung Adolf Fredriks kröning, återvände till Frankrike och studerade därstädes under resor i landet fästningsverk, krigsflotta, örlogshamnar samt franska härens fredsöfningar. Bevistade 1756 års fälttåg i Hannover, deltog 1757 $^{26}/_{7}$ i slaget vid Hastenbeck, tog därefter afsked ur fransk tjänst och erhöll på grefvens af Sachsen rekommendation af franska regeringen en årlig pension af 800 livres, som sedermera ökades till 1,200 livres. Med afseende på sin tjänstgöring i franska armén skref Lillienberg, att han »icke ett enda tillfälle utur acht låtit, hwarwid jag kunde hafwa gagnet att lära något har och dertill hafft all min lilla ärfda egendomb ospard», samt refererade för öfrigt till »Marschalcken Gr. Saxens åtskillige bref till Hans Excellence Riksrådet Baron Palmstierna».

Inom svenska armén hade han 1753 $^{7}/_{6}$ blifvit kapten och kompanichef, kommenderades till svenska armén i Pommern, erhöll 1756 $^{5}/_{11}$ öfverstes fullmakt med turberäkning från $^{17}/_{2}$ s. å., förde befälet först öfver Österbottens och sedermera öfver Upplands regemente under de ordinarie chefernas frånvaro, anförde dessa regementen under 1757 års fälttåg i Pommern samt utnämndes 1757 $^{25}/_{7}$ till chef för Kalmar regemente, hvilket han förde under 1758 års fälttåg.

1759 $^{19}/_{1}$ föll han i fångenskap vid Demmin. Härom skrifver Axel von Fersen:[8] »Uti Demmin förlades Calmare och Spens[9] regementen med en sqvadron husarer under öfverste Lillienbergs befäl. — — — Öfverste Lillienberg, som hade befälet i Demmin, uppfordrades den 15. januari (1759) att gifva sig, men han begärde och erhöll tillstånd att afskicka major baron Siegroth till general Lantingshausen[10] för att emottaga dennes ordres i detta hänseende. General Lantingshausen biföll capitulationen, men med

villkor, att garnisonen skulle få draga sig tillbaka till svenska hufvudhären med vapen och tross och alla de effekter, som tillhörde svenska kronan; likväl medgaf han, att man kunde afpruta detta sista villkor.

Demmin och Anklam voro illa befästade; utom palissaderingar och några kanoner var där ingenting i skick; hvarken betäckt väg eller demiluner, och den lågt liggande befästningen beherskades och kunde långs åt bestrykas från alla håll.

Preussarne öppnade en rätt liflig eld emot Demmin, hvilken fortfor under fyra dagar. Garnisonen och synnerligen den tyska delen deraf råkade i dåligt lynne; det fanns inga logementer, och trupperna stodo ständigt under vapen. Där var ingen brist på lifsmedel, men penningar fattades alldeles. Öfverste Lillienberg capitulerade den 17. januari med sin garnison bestående af Calmare och tyska Spensiska regementena, två kompanier artilleri och några mindre afdelningar fotfolk ur åtskilliga regementen, hvilka dragit sig tillbaka från Peene när general Manteuffel passerade denna flod. Hela garnisonen utgjorde öfver ett tusen man. Alla gjordes till krigsfångar; men officerarne hade utverkat sig tillstånd att på deras hedersord få begifva sig till Sverige tills de kunde utväxlas. Manskapet fördes under bevakning till Stettin.[11]

Preussarne, hvilka uti deras uppförande blanda list med chicane, föreslogo öfverste Lillienberg och öfriga svenska officerare att, innan de begåfvo sig i väg, underteckna ett särskildt skriftligt intyg, att de voro krigsfångar, hvilket intyg äfven innehöll, att de på sitt hedersord ville lyda konungens i Preussen order i fall han funne för godt återkalla dem i krigsfångenskap. Denna proposition, hvars mening de intet förstodo, antogs; men auditören vid Calmare regemente vägrade sin underskrift, förebärande, att ingen annan underskrift vore behöflig än själfva capitulationen. Detta var hans lycka, ty knappt voro de i Demmin fångne officerarne anlände till sina hem i Sverige förr än det behagade konungen i Preussen att återkalla dem till Stettin, dit alla nödgades afresa, undantagandes den omnämnde auditören.»

Under fångenskapen i Stettin fick Lillienberg många tillfällen att visa sin frikostighet och hjälpsamhet mot de officerare, underofficerare och manskap af Kalmar regemente, som delade hans öde. Genom sin sociala ställning och sin älskvärdhet blef han mycket väl mottagen i de förnämsta kretsarna i Stettin. Kapten Röök[12] vid fortifikationen omtalar i sina memoarer från 7-åriga kriget[13]

en del episoder från denna tid. Guvernören i Stettin, generalen hertigen af Bevern gjorde sig genom sin kitslighet och småaktighet illa omtyckt af de svenska officerarne, och till och med den hänsynsfulle Lillienberg yttrade sig ganska skarpt om honom, Han utfärdade ett förbud för krigsfångarne att vistas på Stettins gator efter kl. 10 på aftonen; dock blefvo Lillienberg och Röök småningom befriade från denna bestämmelse. Hos stadens damer tyckes Lillienberg hafva stått högt i gunst, och Röök, som var en stor fruntimmerskarl, begagnade sig af sin vänskap med Lillienberg att komma in i en del familjer med döttrar. Öfverste Lillienberg hyrde en våning hos en fru de Deyl, som enligt Röök var en smula behagsjuk. Bland öfriga damer, som de båda herrarne uppvaktade, nämnes generalskan Wagenheim. Denna dam var passionerad spelerska, och hos henne tillbragtes många aftnar vid spelbordet. Vidare fru de Beine, »liten, tjock, vackert ansikte och för öfrigt charmante». Lillienberg tyckes hafva redt ut några affärer åt sistnämnda dam och var mycket intagen af henne.

Emellertid förflyttades Lillienberg i juni 1760 till Magdeburg, helt säkert saknad af Stettins damer. Kommendanten i Magdeburg von Reichmann blef, i motsats till hertigen af Bevern, mycket populär bland svenskarne. Röök berättar, att hvarje eftermiddag kl. 6 företogo Lillienberg och han en promenad för att se på damerna i Magdeburg, som då voro ute »pour prendre l'air». Vanligen hade de då sällskap med några officerare, som Röök uppräknar, nämligen: general Gemming, general Hagent, prins d'Yssing, major von Brunijan[14] och tre eller fyra österrikiska officerare. Under vistelsen i Magdeburg ålades Lillienberg $4^1/_2$ månaders arrest såsom repressalier för den i Petersburg fångne preussiske öfversten Hård. För att hålla honom sällskap besökte de ofvannämnda officerarne, och bland dem hufvudsakligast prins d'Yssing, honom i hans bostad, där man bland annat roade sig med att rita samt läsa befästningskonst under Rööks ledning. Hos Lillienberg kommo prins d'Yssing och Röök i ordväxling angående en supé som prinsen gifvit för några damer. De blefvo dock, antagligen genom Lillienbergs mellankommande, försonade.

År 1762 i maj månad slutade Lillienbergs fångenskap, som, att döma af Rööks skildringar, tyckes hafva varit ganska angenäm. S. å. $^4/_6$ blef han generalmajor med turberäkning från 1760 $^{28}/_7$ samt under årets lopp ledamot af Militärkonseljen.

Efter hemkomsten till Sverige bosatte sig Lillienberg på chefsboställlet Kronobäck, vid hvilket han blef mycket fästad, och

som han af egna medel lät på mångfaldigt sätt förbättra och försköna. Här lefde han, aktad och afhållen på grund af sitt sympatiska väsen samt sin frikostighet och hjälpsamhet. »Man kunde», säger en samtida, »ej se och tala med honom utan att blifva nögd». Att han ej saknade slagfärdighet, därom vittnar följande anekdot.[15] Generalmajor Lillienberg, som var ganska koppärrig, omtalade en gång i ett sällskap, att han måst så dyrt betala sitt porträtt. Statssekreteraren von Hermanson[16] invände då, att det ej var så underligt, när man skall måla ett så utarbetadt ansikte. »Ja» svarade Lillienberg »det hade varit en annan sak, om jag haft en sådan slät fysionomi som Ni.»

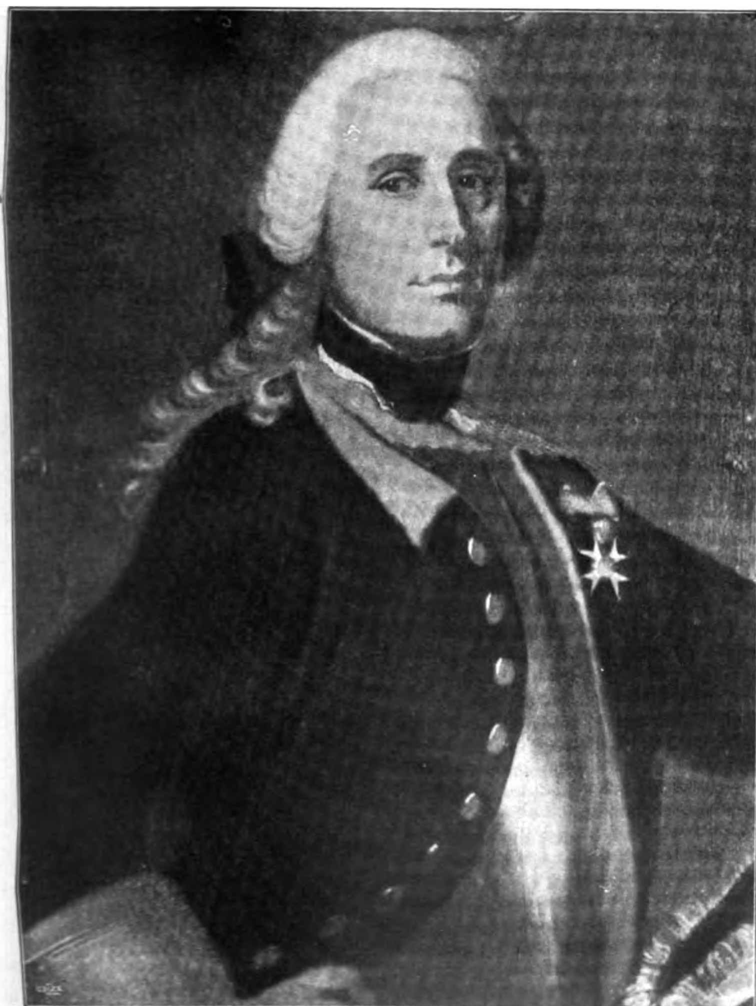
Genom sin sociala ställning — han blef 1766 $^{24}/_{11}$ friherre med valspråk: »Florent virtute» och 1769 $^{25}/_{4}$ generallöjtnant — och genom det förtroende han åtnjöt hos sin konung, kom han ofta i tillfälle att göra sina vänner tjänster, något som alltid högt gladde den vänsälle mannen. Sålunda förskaffade han under en vistelse i Stockholm i början af år 1770 den ofvannämnde Bronikowski svärdsorden, hvilken tyckes hafva varit denne herres käraste dröm att få.[17] Lillienbergs bref till Bronikowski angående denna sak vittna om hans hjälpsamhet och goda hjärta samt äro affattade i ordalag, som vidt skilja sig från dåtidens stereotypa skrifsätt.

Under en tjänsteresa år 1770 insjuknade Lillienberg men ville, plikttrogen som han var, ej afbryta densamma, hvilket förvärrade det onda, så att han återkom till »sitt älskade Cronobeck» med mycket nedsatta krafter efter att hafva skilts från lagmannen Stiernclou-Lillienberg och tagit farväl af denne sin mest afhållne broder. Detta blef ett afsked för lifvet, ty 1770 $^{22}/_{7}$ afled Erik Gustaf Lillienberg på Kronobäck, saknad och begråten af alla, som haft förmånen att komma i beröring med honom. »Soldaten jämrar sig, känner förlusten, suckar och gråter öfver denna händelsen», yttrades det i minnestalet[18] öfver honom. Den 28. juli skref öfverstelöjtnanten vid Kalmar regemente, Lillienbergs vän och kamrat från den tyska fångenskapen, Germund Carl von Brunijan, från sitt boställe Hessleby och notificerade konungen om dödsfallet. Adolf Fredrik afsände till den förut omnämnde lagman Stiernclou-Lillienberg ett kondoleansbref med anledning af broderns död och säger däri, att han »alltid satt mycket värde uppå de hedrande egenskaper af rättskaffens dygd och ära som i alla tider åtföljt och prydt det Lillienbergska namnet» samt att han »uti den beklageliga förlusten tager så mycket ömare del, som

jag derigenom saknar en kär undersåte, hvilken för mig och mitt hus alltid burit det redligaste hjerta». 1770 9/8 begrofs friherre Lillienberg i Mönsterås kyrka, men hans stoft fördes sedermera till familjegrafven i Norra Rörums kyrka i Skåne.

---

[1] Hofberg, Biogr. lexikon. — [2] Ett till stor del af svenskar rekryteradt regemente i fransk tjänst som bildades 1690 och ännu 1792 deltog i Frankrikes fälttåg. — [3] Alexander Carl Sigismund Bronikowski, f. 1726 sedermera kapten i armén. [4] Linköpings stiftsbibliotek, Handskriftssamlingen: »Ur en Soldats Lefvernes Beskrifning». — [5] Generallöjtnant Lillienbergs lefnadslopp, vid thess begrafning i Mönsterås kyrka 9. aug. 1770 föreställdt af Israel Melin, kyrkoh. i Mönsterås. — [6] Marc, Pierre d'Argenson, f. 1696, fransk krigsmin. 1742—1757. — [7] Lillienbergs friherrebref. — [8] Historiska skrifter, VIII. — [9] Garnisonsregemente i Stralsund, uppsattes af Gabriel Spens, som var chef 1749—1765. Under år 1765 var Karl Fredrik Lillienberg (Erik Gustaf L:s broder) chef för reg:tet. (Ridderstad, Gula Gardet, Truppregistret). — [10] Frih. Jacob Albrecht von Lantingshausen. (Anr. Frih. 241: 1), f. 1699, d. 1769, var vid detta tillfälle kommenderande general och chef i Pommern. — [11] En detaljerad beskrifning af denna kapitulation finnes uti: Geschichte des Preussisch-Schwedischen krieges 1757—1762, Berlin 1858 sid. 55 fl. — [12] Carl Fredrik R. sedermera adl. von Röök, f. 1725, d. 1793. (Anr. ad. 2096: 2). — [13] Skrifna på franska, förvaras i handskriftssamlingen i Linköpings stiftsbibliotek. — [14] Germund Carl von Braunjohan (Anr. ad. 1292: 3) skref sig von Brunijan; f. 1726, d. 1805, major 1757 vid Kalmar regemente, öfverstelöjtnant därstädes och sedermera chef för Jönköpings regemente. — [15] Linköpings stiftsbibliotek, Handskrifter, Biographica 93 a. — [16] Grefve Mathias von Hermanson. (Anr. Grefl. 90: 1), f. 1716, d. 1789, riksråd. — [17] Bronikowski hade, såsom kapten i armén, tagit afsked redan 1759, i förtreten öfver att ej vinna högre befordran. Han fick s. å. titeln hofintendent. — [18] Se not. 5.

GENERALMAJOREN FRIHERRE ERIK ARMFELT.

(OLJEMÅLNING, TILLHÖR GREFVE C. A. ARMFELT, ÅMINNE).

24.

Friherre Erik Armfelt.

Född 1709 $^{16}/_{2}$. — Död 1778.
Chef 1770 $^{26}/_{9}$—1772 $^{17}/_{3}$.

Friherre Erik Armfelt var son af generalen och landshöfdingen Carl Gustaf Armfelt,[1] hvars farfader Eric Larsson, bondson från Frösön i Jämtland, sedermera ryttmästare, blef adlad och stamfader för ätten Armfelt. Hans ättlingar gingo i krigstjänst i Finland, och den ofvannämnde Carl Gustaf Armfelt, ryktbar genom sitt uppträdande i Finland 1713 och 1714, slutade sin bana såsom general af infanteriet och chef för trupperna i Finland samt var bosatt på godset Isnäs i Pernå socken af Nylands län. Han var gift med sin kusins dotter Lovisa Aminoff

och hade med henne ej mindre än 19 barn. Han afled 1736 på Isnäs, och det berättas, att 10 af hans söner »såsom militärer» buro faderns stoft till grafven. Den yngste af dem, August Armfelt, var visserligen vid detta tillfälle endast 12 år gammal, men dock redan anställd såsom page hos Drottningen. Bland dessa bröder, af hvilka två slutade som generaler och Gustaf, den äldste, blef farfader till den ryktbare Gustaf Mauritz Armfelt, befann sig äfven Erik Armfelt.

Han blef 1721 underofficer vid Nylands infanteri, kom 1727 i prins Wilhelms af Hessen-Cassel kadettskola, blef 1729 fänrik vid Hessiska lifgardet, 1732 $^{26}/_{10}$ löjtnant därstädes och 1733 $^{16}/_{10}$ transporterad till löjtnant vid Nylands infanteri. Sökte 1735 att blifva kaptenlöjtnant vid sin faders regemente, men denne ville på grund af den nära släktskapen ej föreslå sin son, utan föreslog en löjtnant Graf. Härom skref Armfelt till konungen, att »utan egit roos att saija, mig dett vittzord icke kan vägras, att min wid Eders Kongl. Maijest. Hessiska troupper förwärfwade Merit och skickelighet altid swarar emot den dertill föreslagne Lieutenanten Grafs ancienité».[2] 1740 anhöll han att komma i åtanka »wid den öpning til Cornets indehlning», som uppstått vid Lifregementet till häst efter hans svärfaders, öfverstelöjtnant Albrecht Schönströms död.[2] Deltog 1741 i kampanjen i Finland och 1743 i Skåne, blef 1747 $^{16}/_{4}$ kapten vid Nylands infanteri, 1748 $^{7}/_{11}$ R. S. O., 1749 $^{29}/_{12}$ major, 1754 $^{2}/_{12}$ öfverstelöjtnant vid Åbo läns infanteri samt var 1765—1770 chef för Savolax regemente. När Kalmar regemente blef ledigt efter Lillienbergs död 1770, sökte Armfelt att blifva chef för regementet och framhöll i sin ansökan, hurusom han redan fyra gånger förut varit uppsatt på förslag till öfverstebeställning vid andra regementen. Samtidigt gingo tvenne hans vänner, landshöfdingarne friherre Hans Henric Boije af Gennäs och Per Abraham Örnsköld, i borgen för den erforderliga ackordssumman, under förklaring, att Armfelts efterträdare vid Savolax regemente borde gifva honom ersättning för ofvannämnda summa.

Armfelt blef 1770 $^{26}/_{9}$ chef för Kalmar regemente, 1772 generalmajor och s. å. $^{17}/_{3}$ genom byte med öfverste von Baltzar, chef för Österbottens regemente, från hvilken befattning han redan s. å. $^{1}/_{4}$ erhöll afsked, sannolikt på grund af sjukdom. Påföljande år är hans tillstånd så förvärradt, att hans maka måste i hans ställe ingå med en ansökan till konungen. Hon skrifver nämligen 1773 $^{13}/_{4}$ och berättar, hurusom »min man Generalmajo-

ren Baron Eric Armfeldt[1] genom godtrogenhet och andre tilstötande olyckor råkat i ansvar, såväl för Eder Kongl. Maij:ts Savolax Regementes beklädning som någre private cautioner, hvarigenom all vår fasta, och äfven större delen af den lösa egendomen är satt under sequester, sedan min mans accord summa redan gått i loppet, hvarutom det berättas, att höglofl. Kongl. General Krigsrätten förklarat min man böra återbära Ett års lön vid Eders Kongl. Maij:ts Calmare regemente.» Vidare skildrar hon i mörka färger familjens olycka och fattigdom samt anhåller »at det ena årets lön vid Calmare Regemente kunde blifva af idel hög konungslig barmhertighet oss lämnad, hvaraf en del redan äfven är upburen och disponerad».[2] Erik Amfelt hade vid arfskiftet efter fadern erhållit det förut omnämnda godset Isnäs i Finland, där han tillbragte de sista åren af sin lefnad, som slutade år 1778. Han var gift med Görel Ulrika Schönström[3] och hade med henne sex barn, af hvilka två nådde mogen ålder. Båda dessa slutade sitt lif under tragiska omständigheter. Sonen, Erik Wilhelm, som efter faderns död ärfde Isnäs, blef sinnesrubbad och vårdades som sådan många år hemma på sin egendom. I december 1805 undkom han sina vaktare och begaf sig ut på Isnäsviken, där han under ett yrväder gick vilse och frös ihjäl på isen. Först påföljande vår anträffade man hans lik vid stranden af Tjufö, ungefär en mil sydost om Isnäs.

Dottern Lovisa Ulrika, som, efter ett treårigt äktenskap med sin kusin löjtnanten friherre Axel Eric Armfelt, blef änka och bodde hos sin mor på Isnäs, förkortade år 1788 själf sitt lif genom hängning.

Erik Armfelt och hans olycklige son ligga begrafna i Armfeltska grafkoret i Pernå kyrka.

---

[1] Erik A. och hans fader skrefvo sig Armfel*d*t. — [2] Riksarkivet, Biographica. — [3] Kusin med Abraham Daniel Schönström, chef för Kalmar regemente 1779—1795.

25.

Wolfgang Augustin von Baltzar.

Född 1715 $^{7}/_{11}$. — Död 1795 $^{15}/_{12}$.
Chef 1772 $^{11}/_{3}$—1778 $^{18}/_{2}$.

Wolfgang Augustin von Baltzar tillhörde en gammal tysk adlig familj, som i början af 1500-talet kom till Pommern. Son af öfverstelöjtnanten Jacob Baltzar, adlad von Baltzar, och hans maka, Margaretha Elisabeth von Hollen, föddes han 1715 $^{7}/_{11}$ på godset Vachen i Pommern. Efter studier i Greifswald och vid akademien i Lund blef han 1731 volontär vid dåvarande Adlerfeltska regementet, genomgick där underofficersgraderna, blef 1733 $^{5}/_{5}$ fänrik vid Cronhielmska regementet, låg i garnison i Kalmar till år 1737, medföljde detta år sitt regemente till Malmö samt år 1739 till Finland, då regementet lades i garnison i Villmanstrand, blef 1740 $^{10}/_{7}$ löjtnant samt placerad på öfverstelöjtnantens kompani,

som då låg i garnison i Fredrikshamn. Deltog i finska kriget 1740—1743, blef 1742 8/5 kapten ad interim efter kapten Budde, som tillfångatagits vid Villmanstrand, erhöll 1743 28/9 kompani, låg 1743 i garnison i Kalmar, blef 1749 12/12 major, 1750 /4 R. S. O., var 1753 med regementet i Finland och låg i garnison på Sveaborg, blef 1760 30/6 öfverstelöjtnant i armén, 1763 8/12 öfverstelöjtnant vid Tavastehus regemente, 1764 2/5 genom byte med öfverstelöjtnanten Carl Constantin de Carnall öfverstelöjtnant vid Södermanlands regemente, 1766 16/10 öfverste i armén med turberäkning från 1763 6/7, 1772 öfverstelöjtnant vid Jönköpings regemente, samma år öfverste och chef för Österbottens regemente samt 1772 11/3 chef för Kalmar regemente genom byte med Erik Armfelt. 1775 9/3 blef han generalmajor i armén samt sökte och erhöll 1778 18/2 afsked ur krigstjänsten.

Lugn och stilla som von Baltzar enligt samtidas omdöme var, så var ock hans lefnad. Efter afskedstagandet flyttade han från Kronobäck till Kalmar, där han 1795 15/12 afled, öfver 80 år gammal. Han var gift med Elsa Throna Schröder, dotter till biskop Schröder i Kalmar och hade med henne dottern Augusta, gift med amiral von Francken. Som han var den siste af sin ätt, krossades vapnet vid hans grafsättning i Kalmar 1795 19/12, hvarvid hans vän Michaël Anckarswärd[1] yttrade bland annat följande ord, som äro belysande för von Baltzars blida, vänsälla väsen:

»Det är redan några och Sextio år sedan framledne Herr Generalmajoren uti detta Samhälle (Kalmar) inträdde[2] och under den derefter framlupne tid då han längre eller kortare tid här uti staden vistats, tils han änteligen valde detta ställe at i stillhet tillbringa ålderns dagar, har den ene sedt honom värdigt uti Rikets tjenst uppfylla sina pligter, med Menskligbet bemöta underhafvande, utan att såra krigslydnaden, lika nödvändig uti dess stånd som skadlig då den drifves till en tyrannisk ytterlighet; En annan har sedt honom som värdig make och god Husbonde gifva de mest uppmuntrande efterdömen; Hurudan Far han varit vittnar bäst den efterlämnade enda Dottrens tårar och rena sorg; och hvar och en af oss hafva varit vittnen till dess för öfrigt redeliga vandel, till dess Gudsfrugtan skild från skenhelighet och skrymteri, til den varma del han tagit uti sitt fosterlands många af honom öfverlefvande öden, hvars sällhet han aldrig uphörde at ifrigt önska; Til den hjelpsamma hand han ofta räckte den fattige och nödlidande. Til den skonsamhet hvarmed han granskade

Med-människors svagheter eller fel. Til den påliteliga uppriktighet och lifliga ömhet, som gjorde dess vänskap så angenäm för den känslofulle och änteligen til det tålamod, hvarmed han i synnerhet de sednare åren led åldrens och skröplighetens nästan dageligen tilltagande plågor.

Länge skall af oss denne Redelige och älskade Man saknas, blifve dess dygdige vandel vårt värdigaste efterdöme.»

---

[1] Michael Anckarsvärd, grefve, f. 1742, d. 1838. (Anr. Grefl. 116: 2). Landsh. i Kalmar län. — [2] Såsom fänrik vid Cronhielmska regementet.

26.

Grefve Fredrik Posse.

Född 1722 29/9. — Död 1801 14/9.
Chef 1778 18/2—1779 10/2.

Fredrik Posse var son af öfversten grefve Karl Knutsson Posse och Margareta Eleonora Lillienstedt. Han blef 1735 volontär vid fortifikationen, 1739 transporterad till Lifgardet, 1740 förare därstädes, 1741 sergeant, 1742 bataljonsadjutant, 1743 28/9 fänrik, 1747 8/12 löjtnant, 1756 26/3—1757 31/2 regementskvarter-

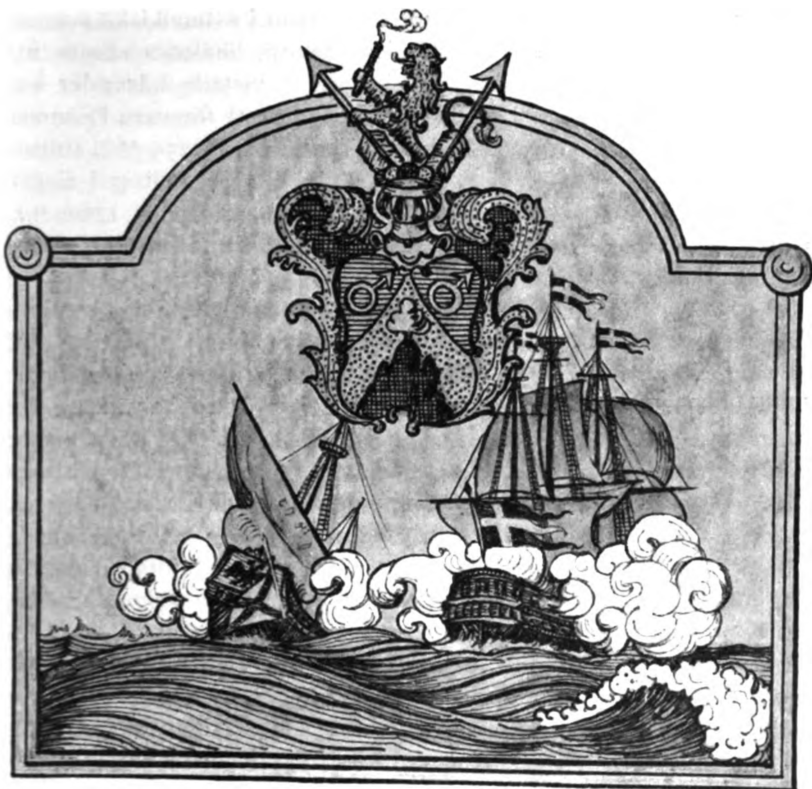
mästare, bevistade expeditionen till Åland och fälttåget 1757 i Pommern, då han till årets slut tjänstgjorde som regementskvartermästare hos öfverstelöjtnant Karl Sparre, 1758 17/7 kapten och kompanichef, 1759 28/4 R. S. O., sökte 1762 majorsbeställningen vid volontärregementet i Karlskrona; 1765 13/5 major i regementet, 1766 19/12 sekundmajor, 1768 12/7 premiärmajor, 1770 24/8 öfverstelöjtnant vid Drottningens lifregemente, 1772 7/10 öfverstelöjtnant vid Skaraborgs regemente genom byte med Karl Otto d'Albedyhl, sökte 1773 /4 att blifva chef för Björneborgs regemente; 1773 1/11 öfverste i armén, 1778 18/2 chef för Kalmar regemente, 1779 10/2 chef för Västgöta Dals regemente genom byte med Abraham Daniel Schönström, 1782 1/9 generalmajor och K. S. O., 1785 12/7 afsked.[1]

Fredrik Posse flyttade efter afskedstagandet till sin egendom Ekhammar i Grefbäcks socken, Västergötland, där han 1801 14/9 dog af slagfluss och begrofs 18/9.

Han var gift med Carolina Stedt. En af deras söner, Arvid, kammarherre, gifte sig 1818 i Rom med prinsessan Christina Bonaparte, dotter till Lucien Bonaparte och alltså brorsdotter till kejsar Napoleon I. Deras äktenskap upplöstes på 1820-talet. En dotter till Fredrik Posse, Margareta Eleonora, var gift med majoren vid Kalmar regemente, sedermera öfverstelöjtnanten, Carl Wilhelm Rappe.[2]

---

[1] Posses tjänsteförteckning är hämtad ur Gula Gardet, af Ridderstad. — [2] F. 1772, d. 1831. (Anr. adl. 1284: 12).

27.

Abraham Daniel Schönström.

Född 1729 4/3. — Död 1809 7/3.

Chef 1779 10/2—1795 /2.

Abraham Daniel Schönström var son af öfverstelöjtnant Peter Schönström och Agneta Skogh.

Han kom i tjänst 1744 3/4 såsom kadett vid artilleriet, blef 1750 21/8 kornett vid Lifdragonerna, gjorde 1754—1755 tjänst såsom fortifikationsofficer vid Sveaborg, blef 1755 14/10 löjtnant,

deltog frivilligt i 1756 års sjöexpedition samt i österrikiska arméns fälttåg 1757 i Böhmen och Schlesien, deltog, likaledes såsom frivillig, 1758—1762 i pommerska kriget; bevistade härunder belägringen af Schweidnitz 1758, var med om att försvara Demmin 1759 17—19/1, bevistade sjöstriden i Frische Haff 1759 10/9, stormningen af Wollin 1759 16/9, blef sårad vid Stolpe, deltog i slaget vid Passewalch 1760 4/9, i slaget vid Neu-Brandenburg 1761 24/8, i affären vid Neu-Kahlen 1762 2/1 och hemförde samma år såsom chef galärerna från Pommern.

1759 /1 hade Schönström blifvit öfveradjutant hos general Ehrensvärd, 1761 10/11 major vid arméns flotta,[1] blef 1763 8/12 öfverstelöjtnant, 1767 23/11 R. S. O., 1768 2/8 öfverstelöjtnant vid Jämtlands regemente, 1769 19/9 öfverstelöjtnant vid Västgöta Dals regemente genom byte med C. G. Strömsköld[2], 1773 30/6 öfverste och chef för Västgöta Dals regemente, 1779 10/2 chef för Kalmar regemente och med regementet kommenderad till Karlskrona samt 1782 1/9 generalmajor med bibehållande af lön på regementet.

Schönström hade hitintills genom sin vid flera tillfällen visade duglighet samt genom sin tapperhet i pommerska kriget åtnjutit högt anseende inom armén och skref äfven själf 1773 16/4 från Stockholm i sin ansökan att blifva chef för Västgöta Dals regemente:[3] »af bifogade Merite förteckning, täcktes Eders Kongl. Maijst nådigst finna, att jag ständigt sökt så mycket hos mig stådt at fulgiöra de skyldigheter, hwilka jag Eders Kongl. Maijst och fäderneslandet är förbunden.

Till uppfyllande häraf och att söka förwärfva mig de kunskaper, som af en Soldat fordras, har jag utom utrikes Campagne äfven bevistadt hela Pomerska kriget, utan att dertill vara Commenderad då det Reg:te hvarvid jag då tiänte icke var Commenderad till Pommern utan låg på sine Rotar hemma i Landet.»

Emellertid vände sig hans lycka på 1780-talet, och 1788 3/8, då det för svenska hären så snöpliga angreppet på Fredrikshamn skedde, blef äfven en olycksdag för Schönström. Hertiginnan af Södermanland skildrar tilldragelsen på följande, som man får hoppas något öfverdrifna sätt:[4] »Kungen hade den 2. i denna månad [augusti] med en uteslutande af finska regementen bestående obetydlig trupp närmat sig ända intill Fredrikshamns murar, men på arméns flotta, bestående af s. k. turumabåtar (platta båtar, egentligen afsedda att användas vid Sveriges och Finlands kuster), hade flera svenska regementen och artilleri under befäl af generalerna Siegroth[5] och Schönström blifvit em-

barkerade för att från ett annat håll begifva sig till Fredrikshamn, landstiga derstädes och angripa staden.» Därefter beskrifves början af landstigningen: »Under det truppernas landstigning ännu vid skymningen pågick, kom befallning från kungen att man skulle draga sig tillbaka eftersom företaget syntes misslyckadt. Vid detta tillfälle gjorde sig general Schönström så löjlig, att han åtminstone i andra länder rentaf skulle vara vanhedrad. Efter att hafva beordrat en adjutant att meddela denna underrättelse, men som emellertid bara gallskrek, så att han skrämde soldaterna, ropade generalen själf till de olika cheferna, att de skulle göra helt om för att åter gå ombord, och underlät att lämna Feif (öfverste, vid detta tillfälle befälhafvare för förtrupperna) som befann sig i têten någon handräckning eller ens någon order. Det höll på att blifva en förfärlig oreda, och generalen brydde sig icke om regementschefernas föreställningar att man på något sätt borde bispringa Feif, som under en och en half timmes tid befunnit sig framför batteriet och sedan kulor och krut tagit slut ej längre kunde skjuta. Han skrek bara »retirera, retirera», så att soldaterna blefvo oroliga, men några af cheferna lyckades samla ihop dem och få dem att göra halt ett hundratal steg därifrån. Så snart general Siegroth, som ännu höll på att landsätta sina trupper, märkte oredan, vände han sig till Schönström med skarpa förebråelser och erinrade honom, att äfven om man blifver tvungen att retirera, måste man söka göra det med bibehållen krigsära.» Och K. G. Sinclair skrifver om samma händelse:[6] »Allt skulle kunnat försiggå med den största ordning och lugn, om icke general Schönström utmärkt sig genom sin förmåga att brådstörta reträtten och gifva den utseende af en skamlig flykt, hvilket gjorde, att en afdelning, som han anförde, återinskeppades på ett i högsta grad oordentligt och förvirradt sätt. Han blef också strängeligen bestraffad för sitt uppförande. Kungen aflägsnade honom från armén, och han fick i uppdrag att i Vasa öfvervaka förfärdigandet af skodon åt trupperna.»

P. Wiselgren[7] omnämner saken så: »Schönström kom i någon disgrace och fick civila uppdrag.» Befälet öfver Kalmar regemente fördes under denna tid dels af major Otto Magnus Braun dels af major Thomas Johan Rudebeck, då nämligen öfverstelöjtnanten friherre Fredrik von Köhler blef vice landshöfding i Kalmar län och majoren friherre Johan Pehr Hummerhielm var upptagen af extra förrättningar.

Schönström erhöll 1795 /2 afsked och afled 1809 1/3 i Stockholm, 80 år gammal. Han var gift med Anna Helena Hästesko-Fortuna, som varit gift med och skild från öfverstelöjtnant von Yxkull. Deras äktenskap var barnlöst.

---

[1] År 1756 18/10 åtskildes galärflottan, under namn af »arméns flotta» från den öfriga örlogsflottan och »återfördes till sin rätta källa tillbaka, som vore landtarmén». (Ridderstad, Gula Gardet). — [2] Carl Gustaf Strömsköld (Anr. adl. 590: 3) f. 1715, d. 1770. — [3] Riksark. — [4] Hedvig Elisabeth Charlottas dagbok, utg. af Carl Carlsson Bonde, II: 1783—1788. — [5] Gustaf Adolph von Siegroth, f. 1725, d. 1802. General af inf. (Anr. ad. 455: 3). — [6] Mémoires intéressants, Ericsbergs arkiv. — [7] Ny Smålands beskrifning, Bih.

Carl Mörner.

28.

Grefve Carl Carlsson Mörner.

Född 1755 1/12. — Död 1821 24/6.
Chef 1795 16/2—1802 23/9.

Grefve Carl Carlsson Mörner af Tuna föddes 1755 1/12 på Rödjenäs i Björkö socken af Jönköpings län och var son af hofjägmästaren friherre Carl Gustaf Mörner och Margareta Fredrika Duse. Han blef 1771 3/9 kadett vid artilleriregementet, 1772 12/8 underlöjtnant därstädes samt var i denna sin egenskap kommenderad på vakt vid artillerigården i Stockholm 1772 19/8, då Gustaf III kom dit under sin statshvälfning, och blef med anledning häraf riddare af svärdsorden s. å. 2/9.

När hertigen af Småland 1781 25/8 föddes, var ett detachement af artilleriet kommenderadt till Drottningholm under befäl af Mörner. Detta detachement hade slagit läger i parken och skulle från slottets balkong få signal af general Sinclair,[1] när drottningen var förlöst. Vid detta tillfälle höll ett missöde på att

inträffa, hvars följder antagligen skulle hafva drabbat Mörner, och som af Schröderheim[2] beskrifves sålunda: »När löparen kom att väcka honom (Sinclair) tillika med de andre, som bodde uti operahuset, skickade han sin lakej att fråga efter om man redan gick upp på slottet. Lakejen fattade ej annat än att han skulle vänta däruppe och komma och säga sin herre när allt var förbi. Han låste igen dörren, som icke kunde öppnas inifrån rummet, och då generalen efter en lång väntan ville ut var det omöjligt. Emellertid hade alla människor decamperat från operahuset och general Sinclair, som öppnade fönstret för att ropa till sig hjälp, fann hela nejden öde. Efter mycket skrik kom ändtligen en sluproddare men som generalen soulagerade sin inquiétude icke blott med svenska svordomar, utan äfven med alla de eder han lärt sig uti garnison i Strassburg[3] under sjuåriga kriget och à la cour des Deux Ponts,[4] så tog sluproddaren honom för en galen komediant, som det inte just kunde vara så nyttigt att släppa ut. Baron Mörner, som saknade sin chef, uppsökte honom ändtligen och han hann infinna sig i tid.»

Mörners vidare befordringar voro: 1782 $^{6}/_{3}$ löjtnant, 1785 $^{7}/_{3}$ kammarjunkare hos konungen, 1787 $^{30}/_{5}$ kapten, s. å. $^{26}/_{9}$ kavaljer hos kronprinsen, 1792 $^{26}/_{5}$ premiärmajor vid Lifbrigaden af artilleriet, s. å. $^{18}/_{7}$ öfverstelöjtnant därstädes, 1794 $^{28}/_{4}$ generaladjutant hos konungen och öfverste i armén, s. å. $^{1}/_{7}$ vice guvernör hos konungen, s. å. $^{11}/_{8}$ chef för finska artilleriregementet samt s. å. $^{24}/_{11}$ sekreterare vid K. M:ts Orden och K. N. O.

Hos Gustaf IV Adolf vann Mörner ett mycket stort inflytande, som han bland annat använde till att förmå konungen ej inlåta sig på Armfelts konspirationsplaner år 1794. Såsom belöning för sitt uppträdande under sistnämnda år blef Mörner 1795 $^{16}/_{2}$ chef för Kalmar regemente. Han var en synnerligen energisk och dugande regementschef, tog personligen del af regementets inre angelägenheter såsom beklädnad, utrustning m. m. samt stod på mycket god fot med sin officerskår genom det intresse han städse lade i dagen för dess angelägenheter. På grund af sin anställning vid hofvet vistades han långa tider i Stockholm, men höll sig genom flitig brefväxling med sin närmaste man underrättad om händelserna inom regementet. På Salshult finnes förvarad en samling bref, skrifna under år 1801 från Mörner till dåvarande major Jon Stålhammar,[5] hvilken under detta år synes hafva varit regementsbefälhafvare. Brefven, som vittna om att Mörner satte stort värde på Stålhammar, afhandla så godt som uteslutande

regementets angelägenheter och gifva en god inblick i dåtida förhållanden vid ett indelt regemente. Emellanåt berättar Mörner för sin vän på Salshult någon nyhet från Stockholm, från det politiska lifvet därstädes eller från hoflifvet. Ett af brefven är anfördt, se Bil. 2.

Han blef 1798 $^{16}/_{11}$ sekundchef för konungens egen grenadjärbataljon, som sammandrogs till Stockholm,[6] och 1800 $^{14}/_{6}$ upphöjd i grefligt stånd. Han ansågs nu som en synnerligen inflytelserik person, och Johan von Engeström[7] skrifver[8] 1801 till sin broder, dåvarande envoyén i Berlin Lars von Engeström: »Du gör väl at underhålla liaison med Carl Mörner. Han står väl, har lämpan att bibehålla sig och kan veta en hop saker», samt: »Din vän Mörner torde kunna vara dig nyttig i dessa tider» och slutligen: »På utländsk ort kan väl en decoration göra nytta. Skulle du ej vilja nämna ett ord därom åt Carl Mörner? Han anses verkligen stå väl.»

Såsom ett ytterligare tecken på konungens nåd blef Mörner 1802 $^{23}/_{9}$ sekundchef för Svea lifgarde genom byte med von Friesendorff samt 1808 $^{9}/_{6}$ generalmajor i armén. Som han emellertid af sin uppriktighet förleddes att säga Gustaf IV Adolf en del allvarliga sanningar, hvilka denne ej ville höra, föll han i onåd, och för att få honom aflägsnad från Stockholm utnämnde konungen honom 1808 $^{22}/_{10}$ till chef för Skaraborgs regemente, hvilket befäl han dock helt enkelt vägrade att mottaga, hvarför han 1809 $^{18}/_{1}$ erhöll afsked därifrån. 1809 $/_{3}$ blef han befälhafvare för södra armén efter fältmarskalken Toll och återkom efter regementsförändringen s. å. $^{17}/_{5}$ som sekundchef till Svea lifgarde. Om 1809 års revolution skref han till en person, att han »beklagade visst konungen, men ansåg ej annat att göra».

År 1809 $^{29}/_{6}$ blef han generallöjtnant i armén, afsändes samma år till Norge för att underrätta prins Kristian August af Holstein-Augustenborg om hans utkorande till svensk tronföljare; var ordförande 1809—1817 i arméns pensionskassadirektion. Då Adlercreutz blifvit general, begärde Mörner af dåv. kronprinsen att få samma värdighet, men lärer kronprinsen då hafva svarat, att »då han hittills ej haft tillfälle att visa sig i fält, borde han göra något för att förtjäna densamma»,[9] hvarför han 1811 $^{24}/_{4}$ mottog befälet såsom vice guvernör och militärbefälhafvare i Pommern (under grefve von Essens tjänstledighet), nedlade detta ämbete s. å. $^{14}/_{7}$, general af infanteriet 1812 $^{14}/_{1}$, R. C. XIII:s O. s. å. $^{28}/_{1}$, öfverståthållare i Stockholm s. å. $^{7}/_{8}$; R. & K. af K. M. O. s. å.

$^{23}/_{11}$; 1814 $^{20}/_{2}$ en af rikets herrar, landtmarskalk vid urtima riksdagen i Stockholm 1815; 1816 $^{9}/_{1}$ kansler för krigsakademien och s. å. $^{30}/_{9}$ fältmarskalk.

Såsom öfverståthållare utvecklade Mörner en mycket gagnelig verksamhet. Så t. ex. gaf han fattigvården i Stockholm en förbättrad organisation; skolväsendet förbättrades, antalet krogar och näringsställen minskades o. s. v.

I slutet af april år 1813 gaf konungen afskedsmiddag för kronprinsen, som skulle afresa till kriget. Efter middagen vände sig kronprinsen till flera af hufvudstadens representativa män och tog afsked af dem, bl. a. Mörner. Detta beskrifves af von Schinkel[10] på följande sätt: »Han (kronprinsen) vände sig till den nye öfverståthållaren i Stockholm grefve Carl Mörner (en för sina hederliga och loyala tänkesätt lika mycket som för sin tillgifvenhet och trohet mot prinsen särdeles utmärkt man) och yttrade några ord, åsyftande ett öfvervakande af Napoleons anhängare och deras verktyg. 'Hufvudstadens och vår egen säkerhet (så utlät han sig) ligger i edra händer, jag har anvisat nödiga medel, som ni vet, och ni eger oinskränkt fullmakt i afseende på deras användande'.[11]

Mörner svarade på ett sätt, som skulle anstått själfve Bayard. Han sade. 'Det är Sveriges säkerhet, som hvilar på E. K. H:s hufvud; nationens heder och tacksamhet skola utgöra E. K. H:s bästa skyddsvakt.'»

v. Schinkel fortsätter: »Vid kronprinsens återkomst från kriget återställde grefve Mörner honom de 60,000 rdr orörde han erhöll i nu uppgifna ändamål med försäkran, att han ej behöft använda dem. Detta är ett drag af ädelhet och oegennytta, hvilket ej bör gå förloradt för historien. Som öfverståthållare var M. lika allmänt afhållen som han var för staden nyttig och i sin egenskap af dess högsta styresman välvillig, kraftig och klok. Hans minne framträder vanligen i Stockholm, då goda öfverståthållare nämnas, näst Carl Sparre.»[11]

År 1814 $^{31}/_{1}$ skref excellensen grefve Erik Ruuth till grefve Jakob De la Gardie:[12] »Carl Mörner lefver som förra året, och man är med skäl mycket nöjd med honom. Han sätter uppbördsverket här i staden och cassor i en ypperlig ordning. — Sjuklig sedan enkedrottningens begrafning (1813), der han förkylde sig.»

Hans val till landtmarskalk 1815 gillades allmänt, och v. Schinkel skrifver härom: »Ehuru icke utmärkt af snillets eld eller insikternas djup förenade han med ett redbart, öppet och flärdfritt väsende sådana karakterens och hjertats egenskaper, som

tillvinna sig allas aktning, var dessutom genom sin grefvinna (född Arfwedson) nära befryndad med börsens medlemmar och på det uppriktigaste tillgifven den nya ordningen.» Vid riksdagens slut 1815 uttryckte kronprinsen sin tacksamhet mot honom genom att till hans disposition lämna 40,000 Rdr B:co, hvilka af Mörner användes till olika välgörenhetsinrättningar i Stockholm.

När grefve Hans Henrik von Essen,[13] som vid denna tid var riksståthållare i Norge, vid stortingets slut 1816 tillkännagaf sin önskan att lämna riksståthållareplatsen, utsågs Mörner till hans efterträdare. Denne, som fann sig mycket väl såsom öfverståthållare i Stockholm, ville ogärna taga emot uppdraget. Kronprinsen skref till honom 1816 $^{6}/_{7}$:[14] »Ni skall måhända få att kämpa emot fåfängan och fördomarne; men jag är öfvertygad om, att med er vana vid stora värf och med ert förbindliga väsende, ni snart skall lyckas göra er älskad och aktad af detta folk, som endast behöfver upplysas om sina fördelar, och som icke är otacksamt, när det en gång är öfvertygadt om att man vill dess väl.» Och till Carl XIII skref kronprinsen d. 17 s. m., på tal om det goda resultat, grefve von Essen uppnått i Norge: »Min kännedom om grefve Mörners karaktär är mig en borgen, att han skall åstadkomma samma resultat.»

Slutligen lät Mörner öfvertala sig och utnämndes 1816 $^{20}/_{8}$ till riksståthållare i Norge. Här lyckades han redan från första början vinna mycken popularitet. Han tog sin bostad i det s. k. Palæet och gaf redan den 5 sept. 1816 sin första stora middag. Vid denna var biskop Claus Pavels,[15] som i sina dagböcker skildrat de svenska ståthållarne, närvarande och beskrifver middagen sålunda:[16] »Grefve Mörner hade stor middag för 70 personer af embetsmanna- och borgareklasserna. Han gick omkring bland gästerna i salen, enligt Sverdrups uttryck snarlik en gammal sjöofficer, som lefvat mest ombord på sitt skepp och bland sina kamrater utan att känna eller vara invigd i hofvets fina seder. Hans tal, gång och hela uppträdande erinra alldeles ej om den förnäme mannen, minst om den svenske excellensen.» Den 19. sept. skrifver han: »Hersleb, teol. professor vid Kristiania högskola, hade varit hos Mörner och kunde ej nog prisa hans och hans grefvinnas enkla umgängeston. Mot dem gå Essen och hans hustru ingalunda upp. Sant är att med all sin aktningsvärdhet i öfrigt, egde dessa makar en stelhet, hvaraf ej finnes ett spår hos Mörners. Essen hade ett slags furstlig 'air', Mörner vill på sin höjd vara 'primus inter pares'. Utom vid stora fester inbjöd Essen sällan andra än offi-

cerare och mycket förnäma personer; Mörner ser dagligen hos sig embetsmän och borgare, ja har redan haft både studenter och kadetter vid sitt bord. Essen gjorde aldrig visit annat än hos förnämt folk, och lät ej ens en betjänt fara omkring med tomma vagnen och visitkort. Mörner och hans hustru åka själfva omkring till hvarje familj, hög eller låg, som besökt dem, och äro beredde att blifva mottagne. Essen lät befalla till taffels; Mörners låter höfligt inbjuda.

Följande skildring[17] af Mörners vistelse i Norge må anföras: »Vid grefve Mörners 4 november-bal 1816, hvari 250 inbjudna deltogo och 'hvor der tracteredes med varm Mad i mængde', voro handskar och skor framlagda för de dansande damer som möjligen råkade slita ut de hand- och fotbeklädnader, hvarmed de anländt till balen. Man skall så allmänt hafva begagnat sig af denna uppmärksamhet, att hela förrådet tagit slut före balens afblåsning.

Grefve Mörner var en mycket duglig ämbetsman med både karaktär och vilja, egenskaper som han under sin verksamhet såsom öfverståthållare i Stockholm visat sig i hög grad besitta, men riksståthållaren Mörner visade dock icke något större intresse för den administration, i hvars spets han stod. Han hade också nu nått upp i sextioåren och var tacksam för att få öfverlåta det mesta af ståthållarens arbete på statsrådet grefve Wedel-Jarlsberg, hos hvilken han brukade infinna sig efter middagen för att regelbundet falla i sömn i en länstol. Hans hälsa var heller ej den bästa, ty uppehållet i det förfallna Palæet, som först i efterträdarnes tid fick undergå en grundlig reparation, ådrog honom flera sjukdomsfall.

Det var naturligt att en man som Mörner skulle få stora sympatier i Norge. Som ståthållare inskränkte han sig ju nästan uteslutande till representationen, och han åtnjöt också högt anseende som värd och sällskapsvän. Han hade en ovanlig förmåga att hålla lif i ett sällskap, ej minst genom sitt outtömliga förråd af historier, som ofta voro ganska mustiga. Hans tillgänglighet och borgerlighet gjorde honom verkligt afhållen, hvilket tog sig uttryck icke blott i en högst smickrande skrifvelse från stortinget men också däri, att befolkningen vid hans afresa i oktober 1818 skall ha fällt tårar.»

I augusti 1818 hade Mörner äran mottaga konungen som gäst i Kristiania, och vid detta tillfälle skänkte konungen grefvinnan Mörner ett halsband af ametister och juveler samt hennes

dotter i första giftet, fröken Wrede, ett emaljeradt guldur. 1818 $^{10}/_{10}$ erhöll Mörner på begäran afsked från riksståthållareämbetet och återvände till Stockholm.

I den ofvan omnämnda skrifvelsen uttalade stortinget »Nationens Agtelse og Erkjendlighet for den Dygtighet og hæderlige Nidkjær het, hvormed han havde bestyret de ham anbetroede Embeder».[18]

Lars von Engeström,[19] som, i olikhet mot Mörners öfriga samtida, är ganska skarp mot honom, och i sina anteckningar ej underlåter att ofta göra utfall mot honom, påstår att Mörner, när han återvändt till Stockholm, ville utom öfverståthållareämbetet äfven hafva befälet öfver Stockholms garnison. Detta kunde kungen ej medgifva, då han nyss förut förklarat, att dessa befattningar borde vara skilda från hvarandra. Detta insåg Mörner, men hans hustru öfvertalade honom att vägra mottagandet af öfverståthållareämbetet och att undanbedja sig pension. »Men», säger von Engeström, »vid närmare eftersinnande torde likväl gumman ha ångrat det.» Grefvinnan Mörner blir för öfrigt allt som oftast kritiserad af von Engeström, som kallar henne intrigant, påstår att hon, »kommen från Skeppsbron i höganloftsbur, vill styra allt», insinuerar, att hon inverkade på sin man i hans offentliga verksamhet, och berättar, att hon vid ett tillfälle »skref en rapport till kronprinsen som Carl Mörner undertecknade. Jag säger: *hon* skref, ty Carl Mörner kunde icke skrifva franska.»

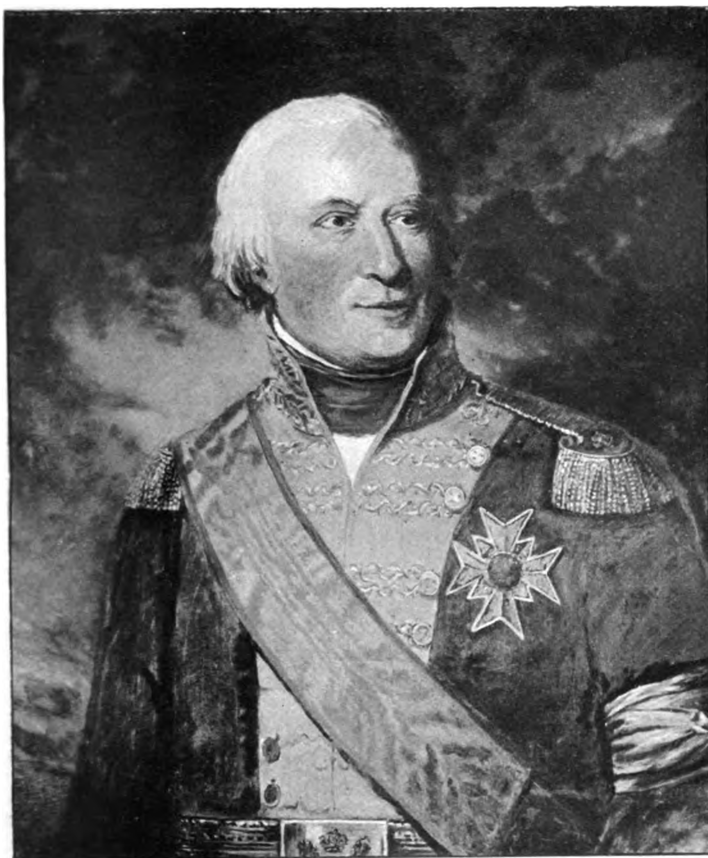
Om Mörner själf skrifver von Engeström, att han »uppfyllde ordentligen sina skyldigheter, var beskedlig kamrat och sökte godt sällskap», att han till sitt yttre var »en vacker karl, hade ett rent och stilla ansikte, var lång och starkt byggd, bredaxlad och något tung», samt att han »var finare hofman än hans trygga utseende lofvade».

Mörner tog 1818 $^{17}/_{11}$ afsked från öfverståthållareämbetet och bosatte sig på landet nära Stockholm. Samma år blef han hedersledamot af k. krigsvetenskapsakademien samt 1819 $^{9}/_{10}$ fullmäktig i riksgäldskontoret. Han afled 1821 $^{24}/_{6}$, efterlämnande maka, född Arfwedson, som förut varit gift med öfverstelöjtnanten friherre Casper Wrede. Deras äktenskap var barnlöst, hvadan grefliga ätten Mörner af Tuna utslocknade, och Carl Mörners vapensköld krossades vid hans jordfästning i Jakobs kyrka i Stockholm $^{6}/_{7}$ af generallöjtnanten grefve Jakob De la Gardie.

---

[1] Carl Gideon Sinclair, f. 1730, d. 1803 (Anr. adl. 626: 3), vid detta tillfälle öfverste, sedermera generalfälttygmästare. — [2] E. Schröderheims skrifter till Gustaf III:s historia, Sthlm, hndl. 1892, s. 65. — [3] Sinclair hade varit sekundchef

för reg:tet Royal Suèdois. — [4] Fransk benämning på staden Zweibrücken. — [5] Jon Stålhammar, f. 1769, d. 1838 (Anr. adl. 496: 34) sedermera öfverstelöjtnant vid Kalmar regemente och öfverstes afsked. — [6] Upprättades (250 man stark) till tjänstgöring på Drottningholm och sammansattes af utvaldt manskap från de indelta regementena. Upplöstes 1799 såsom varande alltför kostsam (Ridderstad, Gula Gardet). — [7] Johan von Engeström f. 1743, d. 1807 (Anr. adl. 1948 B: 10). Protokollssekreterare, misstänkt för politiska stämplingar under Gustaf III:s regering. — [8] Egenh. bref 1798—1803 fr. Johan v. Engeström t. hans broder envoyén i Berlin Lars v. Engeström, utgifven af E. V. Montan. Sthlm 1877. — [9] Lars von Engeströms minnen och anteckningar. — [10] Minnen ur Sveriges nyare historia. Del 7. — [11] Friherre Carl Sparre, f. 1723, d. 1791, [Anr. frih. 11: 49] var öfverståthållare 1773—1791. — [12] De la Gard. ark. XX: 121. — [13] Grefve Hans H. von Essen, f. 1755, d. 1824, [Anr. grefl. 118: 8]. — [14] v. Schinkel, Sveriges nyare historia. — [15] Slottspräst vid Akershus, sedan biskop i Bergen. — [16] v. Schinckel — [17] Svenska ståthållare i Norge af Ernst Hörman, Varia 1905· n:r 7. — [18] Hofbergs biogr. lexikon. — [19] Grefve Lars von Engeström, f. 1751, d. 1826, [Anr. Grefl. 333: 1]. Utrikes statsminister.

C W Friesendorff

29.

Friherre Adolph Ludvig von Friesendorff.

Född 1746 $^{23}/_{12}$. — Död 1810 $^{1}/_{3}$.

Chef 1802 $^{23}/_{9}$—1804 $^{21}/_{3}$.

Friherre Adolph Ludvig von Friesendorff var son af presidenten friherre Fredrik von Friesendorff och Catharina Elisabeth Stjerndahl. Han blef 1762 volontär vid Västmanlands reg:te 1763 fältväbel därstädes, s. å. $^{27}/_{6}$ lifdrabant, 1767 $^{24}/_{3}$ löjtnant i armén, 1772 $^{8}/_{7}$ löjtnant vid Upplands regemente genom byte med Peter Wilhelm Johan Zöge von Manteuffel med turberäkning från 1770 $/_{2}$, 1775 $^{30}/_{6}$ stabskapten, 1776 $^{18}/_{12}$ kompanichef, 1777 $^{17}/_{9}$ premiermajor och 1785 $^{27}/_{9}$ öfverstelöjtnant vid Jönköpings regemente.

Från hans öfverstelöjtnantstid vid Jönköpings regemente berättas följande historia:[1] »Strax efter riksdagens slut 1786 reste konungen till Skåne att bevista campementet. Där infann sig kronprinsen af Dannemark.[2] De två herrarne älska icke hvarandra. Till detta lägret voro kallade de regementer, med hvilka passevolance var trugad till bifall. De underhöllos nu för kronans räkning. Ibland dem var Jönköpings regemente. En dag då regementet var uppställdt, kom konungen dit och frågade för fronten, om icke manskapet funne sig bättre vid den nu införda spisordningen än då de skulle äta af sina obehagliga matsäckar. Ingen svarade. Konungen trodde at manskapet ej hört hans fråga, hvarför han den andra gången förnyade, men ingen svarade. Öfverstelieutenanten baron Friesendorff vart då utskickad at tillsäga soldaterna det de borde svara ja. Därefter gjorde konungen åter samma fråga; en enda gammal soldat svarade »ja men»; alle de öfrige tego. Herren blef flat och missnöjd och red ifrån dem.»

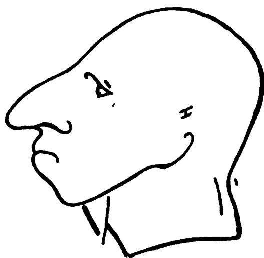
Såsom öfverstelöjtnant deltog von Friesendorff i 1788—1790 års krig mot Ryssland, hvarvid han flerfaldiga gånger fick tillfälle att utmärka sig. Han var sålunda med vid Fredrikshamn, anförde vid Sikala 1789 $^{3}/_{7}$ en kolonn, fortsatte samma dag marschen till Sippola, där läger slogs, marscherade $^{14}/_{7}$ från Sippola med en bataljon af hvardera Jönköpings och Västmanlands regementen för att understödja generalmajoren friherre Lars Fredrik von Kaulbars vid Kaipiais och hade därunder en mindre träffning, $^{1}/_{4}$ mil från Kaipiais, hvarvid fienden undandrefs. Här nådde honom en order från konungen att genast återvända till Sippola, hvarest han påföljande dag inträffade med sitt detachement. 1789 $^{26}/_{11}$ R. S. O., erhöll han s. m. permission att resa öfver till Sverige, hvarifrån han 1790 $^{17}/_{5}$ återvände och öfvertog vid Pardakoski befälet öfver Jönköpings regemente.

Med särskild utmärkelse omnämnes v. Friesendorff i slaget vid Savitaipal 1790 $^{4}/_{6}$, hvarom von Schantz skrifver[3] att »sedan konung Carl XII:s fälttåg hade svenska hjältemodet kanhända icke varit satt på ett vådligare prof än här vid Savitaipal». Och Gustaf Mauritz Armfelt skrifver[4] angående denna affär, att »oordningen blef gruflig och hade kunnat kosta oss dyrt, om ej baron Adolph Friesendorff med sin vanliga tapperhet och skicklighet frälsat oss». Han blef vid detta tillfälle sårad. Efter slaget var Jönköpings regemente förlagdt omkring Pardakoski, och härunder

blef von Friesendorff 1790 6/7 utnämnd till chef för Jönköpings regemente.

Hans vidare befordringar voro: 1797 6/4 chef för Svea artilleri, s. å. 7/4 sekundchef för Svea lifgarde, s. å. 1/11 K. S. O., 1799 16/11 generalmajor i armén, 1802 23/9 chef för Kalmar regemente samt 1804 21/3 chef för Västmanlands regemente. Dessutom hade han 1796 blifvit ledamot af krigsmannasällskapet, var 1800—1801 dess 2. styresman samt blef 1804 hedersledamot. I början af år 1808 kommenderade han en brigad af Östra kustarmén, men blef på grund af sjuklighet permitterad intill fredsslutet.[5]

1809 30/6 blef han generallöjtnant och tog 1810 16/1 afsked ur krigstjänsten.

I von Engeströms anteckningar finnes en karrikatyr af von Friesendorff, hvilken »ehuru ej alldeles träffad gifver ett begrepp om hans näsa». Von Engeström anför äfven ett par anekdoter, hvilka må återgifvas.

Någon sade, att Friesendorff var ful. »Inte kan man säga att han är onoslig», inföll grefve Robert von Rosen.[6]

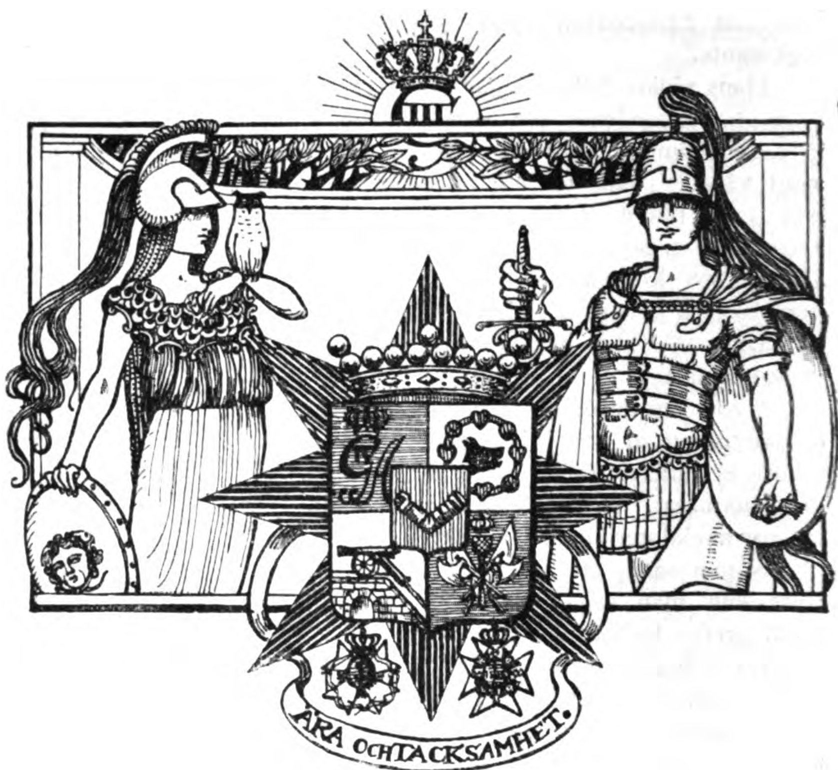
En fråga uppstod mellan von Friesendorff och generalen grefve Carl Strömfelt, hvilken af dem som var tjockast, och den ofvannämnde grefve v. Rosen skulle afgöra saken. »Öfver hufvud tagna äro generalerna lika tjocka», sade han.

von Engeström tillägger: »Vacker var Friesendorff icke, men stor och starkt byggd. Han var hederlig karl och tapper krigsman, ehuru ej danad att anföra en krigshär.»

von Friesendorff afled ogift 1810 1/3 i Stockholm.

---

[1] Hist. anteckn. och bref 1771—1805 af Joh. v. Engeström, Sthlm, 1877. Sid. 140. — [2] Sedermera Fredrik VI. — [3] Gustaf von Schantz, Hist. öfver kriget emellan Sv. och Ryssl. åren 1788, 1789 och 1790. — [4] Handl. rör. Sveriges hist. Utgifna af ett sällskap. Del II, Sthlm, 1830. — [5] Ridderstad, Gula Gardet. — [6] Grefve Robert Magnus von Rosen, f. 1762, d. 1825, generalmajor, hofjägmästare: enl. Anrep »bekant för sina verkligt kvicka infall och ordlekar».

30.

Grefve Johan Henrik Tawast.

Född 1763 31/7. — Död 1841 11/7.
Chef 1804 13/6—1816 11/6.

Grefve Johan Henrik Tawast härstammade från en gammal finsk ätt, som lämnat flera utmärkta män till kyrkans och statens tjänst. Han föddes 1763 31/7 i Kuopio socken i Finland och var son af fänrik Magnus Tawast, sedermera major, och Maria Elisabeth Molander. Han var den sjunde i ordningen af sina tio syskon, och som hans föräldrar ej ägde någon förmögenhet, var det för dem en stor lycka, då Johan Henrik vid 5 års ålder 1768 1/2 fick en rotelön såsom volontär vid Savolax regemente. På Brahelinna i Kristina socken, Pehr Brahe d. y:s gamla slott, som

Savary.

1682 indragits till kronan och blifvit chefsboställe på Savolax regemente, inrättade Georg Magnus Sprengtporten[1] samma år som han blef chef för Savolax regemente, d. v. s. år 1775, en krigsskola, där 8 volontärer i sänder skulle få åtnjuta undervisning. I denna utmärkta skola, där många sedermera ryktbara finska officerare fingo sin första utbildning, insattes den unge Tawast och erhöll där utom grundlig undervisning äfven faderlig omvårdnad af Sprengtporten. Här utvecklades hans goda anlag för krigaryrket, och redan 1777, d. v. s. vid 14 års ålder, fick han börja tjänstgöra vid rekognoseringsverket, hvarmed han fortsatte till 1779. 1778 30/6 blef han sergeant och fick 1779 medfölja Sprengtporten på den utländska resa, som denne i mars månad sagda år anträdde. I Sprengtportens sällskap medföljde äfven Gustaf Mauritz Armfelt, vid denna tid 22 år gammal, fänrik vid gardet, i onåd hos Gustaf III och på väg att söka utländsk krigstjänst. Detta var alltså första sammanträffandet mellan Tawast och Armfelt, hvilka sedermera kommo att nå rikets högsta värdigheter och hafva mycken beröring med hvarandra. Resan gick först till Petersburg, där Sprengtporten mottogs med stora ärebetygelser, och där den 15-årige Tawast, hittills endast van vid det lugna lifvet på fädernegården Halola och på Brahelinna, för första gången fick skåda det mondäna lif, hvari han sedermera så mycket fick deltaga. Från Petersburg gick färden genom Kurland, Polen och Schlesien till Berlin, därifrån Sprengtporten hos svenska regeringen anhöll om tillökning i reskassan, hvilket dock ej beviljades. 1779 fortsattes resan till Paris, där den afslutades. Sprengtporten i ekonomiska bekymmer och med sitt oroliga hufvud fullt af vidtomfattande planer anhöll om afsked ur svensk tjänst, Armfelt glömde sina framtidsplaner för pariserlifvets lockelser, och Tawast sattes genom sin välgörare Sprengtportens försorg i en läroanstalt i Strassburg med en årsafgift af 2,400 livres. Tawast, som 1779 23/4 blifvit fänrik vid Savolax regemente, blef 1780 30/1 underlöjtnant vid regementet Royal Suédois. Emellertid hade Sprengtportens ekonomiska villkor försämrats så, att han ej mer än ett år kunde hålla sin skyddsling i den ofvannämnda läroanstalten. I sin nöd vände sig Tawast till Gustaf III med anhållan om survivans på ett kompani efter en släkting, och läroanstaltens föreståndare, herr Prag, som fäst sig vid den flitige, lofvande fänriken, erbjöd honom att kostnadsfritt kvarstanna hos honom till lärokursens slut. Under tiden hade dock Sprengtporten utverkat svenske ambassadörens i Paris, grefve Creutz', förord

hos Gustaf III, hvilket hade till följd, att Tawast fick medel att fortsätta sina studier till i oktober 1781, då han återvände till Sverige. Hemkommen blef han 1782 $^{18}/_{3}$ kammarpage hos konungen, 1785 $^{27}/_{8}$ premiäradjutant vid Mörnerska husarerna, 1786 $^{8}/_{6}$ löjtnant vid Nylands infanteriregemente, 1787 $^{30}/_{5}$ kapten och kompanichef därstädes samt s. å. $^{11}/_{12}$ kammarjunkare.

Före utbrottet af 1788 års krig användes Tawast af generalguvernören i Finland grefve Fredrik Posse såsom dennes kunskapare i Fredrikshamn samt hemsändes tvenne gånger till Sverige för att inför konungen aflägga rapport om sina iakttagelser. Härom skref hertiginnan af Södermanland i juni månad detta år från Stockholm:[2] »Vid midten af månaden utspreds ett rykte att man i närheten af Sveaborg sett en liten rysk eskader bestående af sju eller åtta fartyg, dock utan att man förmärkt någon afsikt hos ryssarne att skrida till anfall. En officer vid namn Tawast, som hitkommit från Finland med meddelanden rörande åtskilliga ekonomiska ärenden, fick genast befallning att utsprida, hurusom man sett kosacker vid gränsen, som till och med uppträdt fientligt, men samtidigt erhöllo enskilda personer underrättelser därifrån med fullkomligt motsatta uppgifter.»

Sin första vapenbragd under kriget utförde han i juli månad 1788, då ett fientligt anfall gjordes på Armfelts läger vid Summa å natten till den 19 juli, och Tawast med sitt kompani ärofullt deltog i försvaret. Armfelt, som vid denna tid var chef för Nylands infanteriregemente och alltså Tawasts regementschef, omnämnde särskildt dennes tapperhet i ett bref till konungen efter slaget vid Summa. Följden blef Tawasts utnämning till stabsadjutant hos konungen 1788 $^{25}/_{8}$ samt till R. S. O. samma dag. Han beordrades sedermera att medfölja Armfelt tiil Sverige samt sändes genast att rekognosera norska gränsen i Värmland och därstädes anlägga skansar. 1788 $^{10}/_{10}$ utnämndes han till brigadmajor vid Dalfrikåren samt fick i uppdrag att undervisa och inöfva befäl och underbefäl till denna kår. I Leksand mottog han 1,000 man, af hvilka en bataljon bildades; men då dessa frivillige skulle skiljas från hemmet, uppstod vid afskedet från hustrur, barn och anhöriga en tvekan, som Tawast likväl med skicklighet öfvervann, hvarefter han förde bataljonen till Karlstad, under vägen disciplinerande och exercerande den.[3]

Efter stilleståndet med Danmark blef han förordnad att såsom chef leda en rekognosering i Bohus län och Dalsland, och efter att hafva slutat denna afgick han i juni månad 1789 till

Gäfle såsom brigadmajor vid Dal- och Hälsinge vargering samt tillstötte sedermera Armfelts brigad i Nyland. Han utnämndes till brigadadjutant hos Armfelt samt fick vid dennes afresa till Sverige i uppdrag att sätta brigaden i marschfärdigt skick. Detta skedde, och i februari månad 1790 förde han densamma till Savolax, där Armfelt, som nu återvändt från Sverige, mottog sin brigad den 5 april i S:t Michel. Den 15 april stormade Tawast i spetsen för avantgardet bron vid Kärnäkoski och Pardakoski samt intog den redutt, som försvararne uppfört. Samma dag utnämndes han på valplatsen till öfverstelöjtnant och chef för Dalregementets vargering samt fick ur sin konungs hand mottaga den fångne ryske befälhafvarens sabel. Då fienden 30/4 gjorde ett anfall på Kärnäkoski och Pardakoski, förde Tawast befälet öfver tvenne bataljoner i Pardakoski under den ordinarie befälhafvarens, Jägerhorns,[4] frånvaro och lyckades tillbakaslå anfallet, som kom fullkomligt oväntadt. Han lär[5] därvid hafva användt den krigslisten att, under det Närikes och Värmlands regemente med fälld bajonett mötte ett fientligt anfall, lät han på vänstra flygeln, där han befann sig, gifva signalen marsch framåt, hvilken signal snart upprepades öfver hela fronten, hvilket kom ryssarne att tro, det svenskarne fått förstärkning, hvarför de påskyndade sitt återtåg. Konungen lät sedermera förklara Tawast »sitt nådiga välbehag öfver hans rådighet, ståndaktighet och tapperhet vid detta afgörande tillfälle».

Denna affär hade emellertid ett efterspel, som visar, att förhållandet mellan de båda reskamraterna från år 1779, Armfelt och Tawast, ej var synnerligen godt, och som ej bidrog att förbättra detsamma. Händelsen, som, ifall den är sann, kastar en skugga öfver Tawasts minne, finnes omnämnd i Elof Tegnérs biografi öfver Gustaf Mauritz Armfelt.[6] »Äran af framgången tillhörde utan tvifvel i främsta rummet Jägerhorns vaksamhet och Vegesacks tapperhet. Den officiella rapport, som å Armfelts vägnar afgafs den 5 maj, och som infördes i »allmänna tidningar», var författad af hans förste adjutant Tawast, som varit närvarande under striden och i sin berättelse därom tillagt sig stor heder. 'Som min förste adjutant', låter han Armfelt säga i denna rapport, 'sökte Tawast alla ställen där han kunnat gagna så väl genom sina kunskaper som sitt mannamod. Han anförde, uppmuntrade, utgaf ordres. allt som han fann nödvändigt och deciderade våra vapens öde på Kotkasaari-sidan'. Jägerhorn har i sin berättelse öfver denna affär protesterat mot dessa uppgifter och beständigt påstått, att

Tawast under hela tiden ej syntes och först uppträdde, då fienden var i full reträtt.»

Vid det misslyckade öfverfallet på Savitaipal 4/6 förde Tawast befälet öfver en af de tre kolonner, som från Kärnäkoski skulle marschera mot Savitaipal för att göra det gemensamma anfallet. Tawasts kolonn, som var den östra, försenades på grund af dåliga vägvisare; den västra, som fördes af öfverstelöjtnant Gripenberg, blef under framryckningen hejdad af en afdelning ryska jägare. Armfelt, som själf förde midtel- och hufvudkolonnen, kom fram som han hade beräknat, och i den tron att han hade Tawast och Gripenberg med sig, igångsatte han anfallet, hvilket under stora förluster tillbakaslogs. Armfelt anförde i sin officiella rapport de skäl, som Tawast och Gripenberg uppgifvit för sitt uteblifvande, men påstod sedan i ett enskildt bref, att verkliga anledningen var »Öfverstelöjtnant Gripenbergs långsamhet, förknippad med en god frukost, som Öfverstelöjtnant Tawast fick hos Carpelan vid Savitaipal».[7]

Som Armfelt blifvit särad den 4 juni, öfverlämnades befälet öfver hans brigad till Tawast, som återigen fick tillfälle att visa sin förmåga att upprätthålla disciplinen, i det nämligen de dalkarlar, som han uppbådat till sin frikår, och som förbundit sig att tjäna ett år, högt yrkade på sin rättighet att återvända till Sverige, men genom Tawasts maktspråk förmåddes kvarstanna.[8]

Efter freden i Värälä började en snabb följd af befordringar för den 27-årige öfverstelöjtnanten. 1791 17/1 blef han öfverstelöjtnant vid Jämtlands regemente, 1793 8/4 kammarherre och generaladjutant af flygeln, 1795 2/11 generaladjutant och öfverste, 1798 tjänstgörande kammarherre hos drottningen, 1800 handsekreterare hos drottningen, 1802 6/4 chef för Jämtlands regemente och s. å. 9/12 friherre.

År 1796 företog han på egen bekostnad en resa till Skottland, England, Frankrike, Holland och Danmark samt återkom i februari 1797. År 1800 reste han på konungens befallning ånyo utrikes, denna gång för att göra militära studier, besökte därunder England, Frankrike, Schweiz och Italien samt inträffade 1803 i Karlsruhe, där Gustaf IV Adolf med sin gemål då befann sig. Konungen uttalade sin belåtenhet med de rapporter angående militära iakttagelser under resan, som Tawast insändt, samt lät honom såsom vakthafvande kammarherre hos drottningen tillsvidare kvarstanna i Karlsruhe.

När 1804 i mars månad ryktet angående den fara, som hotade hertigen af Enghien, nådde Gustaf IV Adolfs öron, sände han genast Tawast till Ettenheim i Baden, där hertigen vistades, för att råda denne att sätta sig i säkerhet. Vid ankomsten till Ettenheim erfor Tawast, att hertigen åtta timmar förut blifvit gripen och förd in på franskt område. Konungen blef vid denna underrättelse utom sig, och Tawast, som genast återvändt till Karlsruhe, sändes nu öfver Strassburg till Paris med en i förolämpande ton hållen skrifvelse till Bonaparte. På vägen möttes han emellertid af underrättelsen, att hertigen af Enghien den 21 mars blifvit skjuten, och han fick vid sin återkomst till Karlsruhe i slutet af mars den svåra uppgiften att meddela konungen denna jobspost. Gustaf IV Adolfs vrede och åtgärder med anledning häraf äro kända af historien. Under vistelsen i Baden utnämndes Tawast till kommendör af orden Fidelitas. I februari månad 1805 återvände han till Sverige. Han hade 1804 13/6 blifvit chef för Kalmar regemente. Han var chef till 1816 och under dessa 12 år tjänstgjorde han, säges det, »sällan eller aldrig vid Kalmar regemente». Befälet öfver regementet fördes, liksom ofta under Mörners chefstid, äfven nu af öfverstelöjtnant Jon Stålhammar på Salshult.

Vid öfningslägret 1805 i Skåne tjänstgjorde Tawast såsom generaladjutant för de inre ärendena, och samma år i oktober gick han öfver till Pommern och blef chef för 3. brigaden samt tjänstgjorde under krigsåren i Tyskland dels såsom brigadchef, dels såsom generaladjutant. Under belägringen af Stralsund i början af år 1807 utförde han 2/3 en rekognosering utanför Tribsees front samt blef sårad vid ett utfall, som gjordes under hans befäl. Då en månad senare ett utfall gjordes ur Stralsund, förde Tawast under generalguvernören grefve Hans Henrik von Essens öfverbefäl högra flygeln, utmärkte sig särskildt i striderna vid Lüdershagen och Voigthagen samt »bidrog verksamt vid utförandet af den för de svenska vapnen ärorika bragd, då fransmännen under general Grandjean samtidigt angrepos i alla positioner samt inom tvenne dagar med ansenlig förlust i fångar och krigsbyte fördrefvos ur Svenska Pommern».[9] Tawasts gamle antagonist Armfelt, som förde vänstra kolonnen,[1] påstod emellertid helt frankt, att Xenofon-Tawast, som han ironiskt kallade honom, om sitt deltagande i striden skrifvit en rapport, som innehöll »pur lögn». Mellan Armfelt och Tawast uppstodo för öfrigt allt som oftast tvistigheter under detta krig, och Armfelt, som ej just skrädde

orden, gaf i enskilda bref luft åt sin vrede öfver Tawasts »djupa infami, hans svarta hjärta, som genom sina intriger är primitiva orsaken till allt».[10]

Under kriget 1808—1809 kommenderade Tawast en brigad af södra armén under fältmarskalken Tolls befäl. 1808 7/4 fick han befälet öfver Jönköpings landtvärnsbrigad för att sammandraga, organisera och öfva densamma, hvarefter han i november s. å. återtog sitt förra brigadbefäl.[11] Efter revolutionen blef han 1809 2/5 befälhafvare öfver södra armén, s. å. 29/6 generalmajor och afslöt med danske generalmajoren v. Bülow ett stillestånd, som varade till freden i Jönköping s. å. Under det krig, som Napoleon 1811 tvang Sverige att förklara med England, förde Tawast befälet öfver landttrupperna i Blekinge under öfveramiralen friherre Pukes öfverbefäl, afgick d. 2 maj till Göteborg, där han i egenskap af generaladjutant mottog befälet öfver västra kustförsvaret under fältmarskalken grefve von Essens öfverbefäl, afslöt 22/5 med engelska flaggkaptenen Sir George Hope en öfverenskommelse ang. fångarnas utväxling, som erhöll von Essens och amiral Saumarez' ratifikation. 5/9 aflöstes han på denna plats af generaladjutanten friherre Boije.[12] 1812 9/4 blef han K. S. O. och 19/4 s. å. adjutant hos kronprinsen.

Samtidigt afsändes han från Örebro af konungen i ett synnerligen viktigt diplomatiskt ärende, nämligen påskyndande af freden mellan Ryssland och Turkiet. Han afreste till Petersburg, men som ryske kejsaren redan begifvit sig i väg till armén, måste han uppsöka honom i Vilna, där han mottogs på ett synnerligen smickrande sätt. I Vilna vistades vid denna tid Gustaf Mauritz Armfelt, och Tawast gjorde ett besök hos honom. Armfelt mottog honom kyligt och uttalade sedermera sin åsikt, att Tawast ej fört tillräckligt bestämdt språk inför kejsaren. Tawast åtföljdes på resan af friherre Jean Jacques de Geer,[13] och Armfelt, som aldrig glömde sitt agg till Tawast, skref angående dessa reskamrater: »Voilà un père et un fils, où le S:t Esprit ne voudrait pas être en trio».[14] Vid sin ankomst till Konstantinopel 28/6 fann Tawast freden i det närmaste ratificerad med undantag af några få punkter, angående hvilka man snart kom öfverens. 1813 29/1 lämnade han Konstantinopel och återvände genom Moldau, Valachiet, Ryssland och Finland till Stockholm där han inträffade 30/5. Resan från Silvia söder om Adrianopel till Bukarest gjordes till häst i sträng köld och varade i 20 dagar.[15]

1813 $^{24}/_{4}$ blef han generallöjtnant. Under kriget i Tyskland var han anställd som souschef vid nordarméns generalstab och bevistade i denna befattning slagen vid Gross-Beeren, Dennewitz och Leipzig samt erhöll efter slaget vid Dennewitz R. S:t A. O. och Pr. R. Ö. O. 1. kl. Efter freden i Kiel blef han minister i Köpenhamn samt 1815 $^{30}/_{7}$ envoyé extraordinarie et ministre plénipotentiaire därstädes. Angående hans sätt att bekläda denna post hafva olika omdömen fällts. Ett är, att han »med takt och skicklighet utförde sina ministeriella åligganden»,[15] och ett annat åter, att han »såsom sändebud vid danska hofvet genom sitt anspråksfulla och pockande uppträdande blef mera fruktad än älskad».[16] Han beklädde ministerposten i Köpenhamn till 1819, utnämndes 1821 $^{14}/_{2}$ till samma befattning i Madrid, men tillträdde den icke, utan återtog det befäl han 1816 erhållit som inspektör vid 3. infanteriinspektionen. Hans öfriga befordringar och utmärkelser voro: 1815 $^{13}/_{8}$ K. m. st. k. S. O., 1816 $^{16}/_{4}$ S:t A. O. med juveler, 1817 $^{15}/_{1}$ Storoff. Fr. H. L., 1818 $^{13}/_{1}$ grefve, s. å. $^{23}/_{7}$ öfverstekammarjunkare, 1824 $^{24}/_{8}$ general af infanteriet, 1825 $^{11}/_{5}$ serafimerriddare, 1829 $^{21}/_{8}$ en af rikets herrar, 1837 $^{28}/_{1}$ R. C XIII:s O., 1837 $^{26}/_{6}$ hedersledamot af landtbruksakademien och 1838 ordförande i Göta kanals direktion.

»Naturen hade begåfvat honom med ett ljust förstånd; snabbt omdöme, starkt minne och ett lugnt sinnelag, som likväl växlade mellan half dyster slutenhet och öppen förtrolig fryntlighet. Han älskade och idkade allvarsamma studier och ibland dem våra heliga urkunders begrundande, forskade med lätthet, följde sin tid med uppmärksamhet, talade litet, men sade mycket. Han älskade ordning i det allmänna som i det enskilda lifvet; var god make och fader; villigt, och efter behof äfven rundligt, hjälpsam broder och släkting; samt husbonde efter gammaldags sed, välvilligt nedlåtande af lynne, icke af föresats».[17]

Tawast dog i Stockholm 1841 $^{11}/_{7}$ och ligger begrafven på Solna kyrkogård. Han var gift tvenne gånger: 1. gången med Kristina Sofia Hising i hennes 2. gifte och 2. gången med grefvinnan Lovisa Albertina Barck. Det första äktenskapet var barnlöst, i det andra ägde han sonen Torsten Fredrik, som 1826 dog vid två års ålder. Grefliga ätten Tawast utslocknade därför med Johan Henrik, och hans vapen krossades vid grafven.

---

[1] Georg Magnus Sprengtporten, f. 1740, d. 1819; den bekante politikern och revolutionsmannen. — [2] Hedv. Elisabeth Charlottas dagbok, II: CLV. — [3] Åminnelsetal öfver Tawast, Krigsv.-skapsak:s handl. 1841. — [4] Georg Henrik Jägerhorn,

f. 1747, d. 1826 (Anr. adl. 114: 24), sedermera generallöjtnant. — [5] Krigsv.-ak:s handl. 1841. — [6] I. delen. — [7] Tegnér, Gustaf Mauritz Armfelt, I: 303—307 Sthlm. Lund 1893. — [8] Krigsv.-skapsak:s handl. 1841. — [9] Biograph. lexicon XVII. — [10] Tegnér, G. M. Armfelt, III. delen. — [11] Krigsv.-skapsak:s handl. 1841. — [12] Frih. Gustaf Reinhold Boije af Gennäs, f. 1769, d. 1836 (Anr. Frih. 294: 8). — [13] Kammarherre, sedermera hofmarskalk. — [14] Tegnér, G. M. Armfelt, III. — [15] Krigsv.-skapsak:s handl. 1841. — [16] Lars von Engeströms minnen och anteckningar. — [17] Biograph. lexicon XVII.

31.

Friherre Erik Georg Ulfsparre.

Född 1776 12/1. — Död 1865 17/4.
Chef 1816 15/10—1826 14/8.

Friherre Erik Georg Ulfsparre var son af ryttmästaren Göran Måns Ulfsparre och hans första maka Charlotta Sophia Steuch. 1782 6/4 blef han — sex-årig — sergeant vid Östgöta infanteriregemente och 1783 17/9 kornett vid Lifdrabantkåren. I sin barndom vistades han 3 år vid skolan i Skara, och 1795 deltog han i ett läger i Skåne. 1801 16/6 löjtnant i armén, 1802 28/6 löjtnant vid Nylands lätta dragoner, 1803 11/5 kapten i armén och 1804

$^{3}/_{1}$ kompanichef vid Adlercreutzska infanteriregementet. Under början af finska kriget 1808—1809 var han adjutant hos fältmarskalken grefve Klingspor. Såsom sådan utmärkte han sig mångfaldiga gånger under kriget. Sålunda deltog han i slaget vid Haistila 1808 $^{17}/_{3}$, och den 18 s. m. skrifver grefve Löwenhielm (chef för finska härens stab) i sin rapport, att Ulfsparre »var oupphörligt der affairen var hetast och har visat, huru fullkomligt man kan lita på hans köld och rådighet i elden».[1] På grund af sin tapperhet vid Siikajoki den 18 april utnämndes han den 28 s. m. till R. S. O. Adlercreutz, som efterträdt Löwenhielm, sedan denne tillfångatagits vid Pyhäjoki, framhåller upprepade gånger i sina rapporter Ulfsparres tapperhet. Så skrifver han ang. slaget vid Nykarleby $^{24}/_{6}$: »Stabsadjutanterna, kaptenerna Björnstjerna och Ulfsparre voro, efter vanligheten, å alla ställen närvarande där det gällde och de trodde sig nyttige.»[1] 1808 $^{23}/_{8}$ blef han major i armén och öfveradjutant hos konungen. Uti slaget vid Lappo $^{14}/_{7}$ berömmes han af Adlercreutz för »all möjlig uppmärksamhet och intelligens»[1] och efter striderna vid Kuortane och Salmis $^{6}/_{9}$ heter det: »Stabsadjutanten Ulfsparre har på ett särdeles nitiskt och berömvärdt sätt utmärkt sig dessa dagar, varit mycket exponerad och framför allt uthärdat de svåraste fatiguer i anseende till den vidsträckta positionen vid Kuortane, så att han till slut knappt förmådde sitta till häst»,[2] samt från Gamla Karleby $^{21}/_{9}$: »Slutligen kan jag ej undgå nämna att adjutanten majoren Ulfsparre på det mest lysande sätt utmärkt sig genom nit och dristighet att på de farligaste ställena framföra ordres och dirigera truppernas rörelse, fortfarande intill sista stund i sank oländig mark, där han endast till fots kunde framföra ordres, uppmuntra de stridande till ståndaktighet och föregå dem med eget exempel.» Utom i de nu nämnda slagen var Ulfsparre äfven med vid Alavo, Ruonabro, Oravais och Lillkyro.

Under kriget hade Ulfsparre tillvunnit sig Adlercreutz' hela förtroende, och han blef därför på förhand invigd i dennes revolutionsplaner, såsom varande en af dem »hvilka följt honom i nästan alla under kriget förefallna affärer, och på hvilkas kända mod och rådighet han kunde lita». Han kom också att taga en mycket verksam del i händelserna 1809 $^{13}/_{3}$ och var den, som med sedermera hofmarskalken Silfversparres hjälp bröt värjan ur den olycklige konungens hand. Ulfsparre talade själf ytterst ogärna om dessa händelser;[3] hans lojala natur plågades af att ha behöft bära hand på statens öfverhufvud.

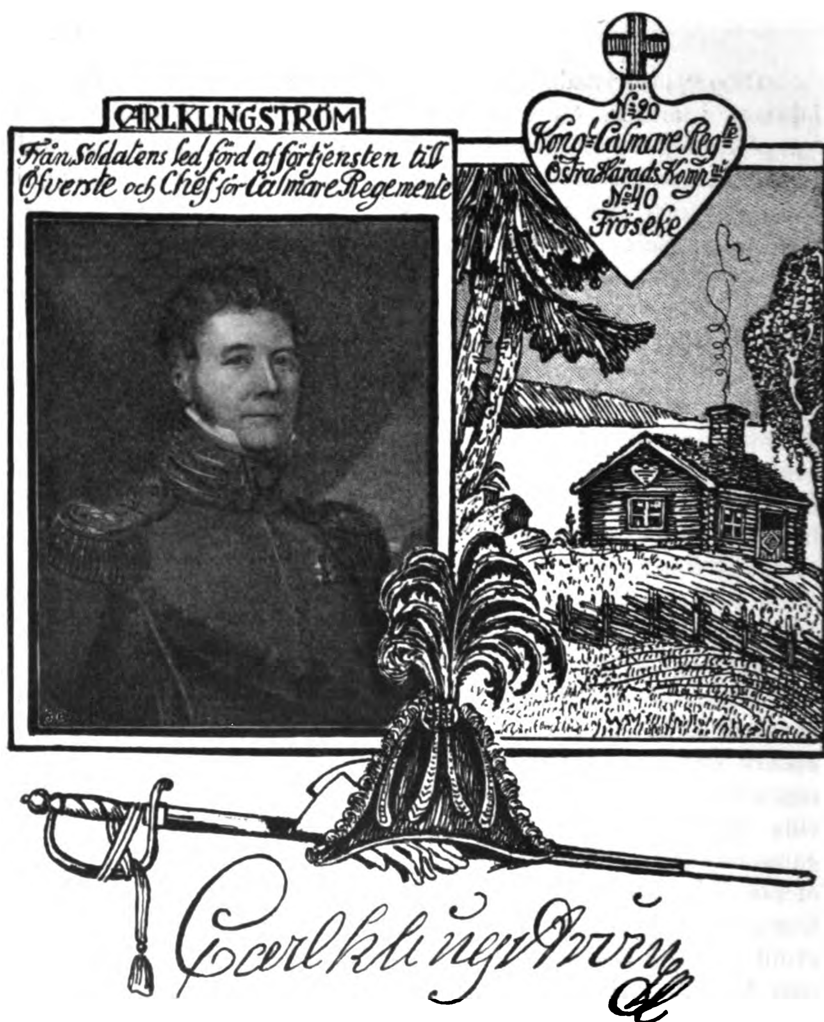
1809 $^{21}/_{9}$ bevistade han affären vid Umeå, blef s. å. $^{29}/_{7}$ öfverstelöjtnant i armén, $^{5}/_{9}$ major vid Södermanlands regemente, 1810 $^{1}/_{5}$ placemajor i Stockholm, hvilken befattning han innehade till 1812. Angående sitt deltagande i 1813 och 1814 års fälttåg i Tyskland och Norge skrifver han i sin tjänsteförteckning,[4] att han varit »dels chef för expedition, dels generaladjutant för yttre ärendena samt ständigt tjänstgörande vid svenska arméns generalstab; bevistat affären vid Grossbeeren, med befäl öfver arméns jägare, som betäckte högra flanken, samt affären vid Jüterbogk eller Dennewitz kallad, där kommenderad att framrycka med sex bataljoner för att soutenera general Bülows preussiska armécorps.» 1813 $^{20}/_{6}$ blef han öfverstelöjtnant vid Västerbottens regemente, 1814 $^{31}/_{8}$ generaladjutant, erhöll efter krigets slut R. St. A. O. 2. kl. och Pr. Mil. F. O. (af denna senare orden erhöll han 1864 guldkronan såsom 50-årig riddare), blef 1815 $^{4}/_{8}$ öfverstelöjtnant vid Kalmar regemente och 1816 $^{15}/_{10}$ chef för detta regemente. 1817 $^{4}/_{7}$ upphöjdes han i friherrligt stånd, blef 1819 $^{24}/_{6}$ K. S. O., 1823 $^{4}/_{7}$ generalmajor, 1826 $^{14}/_{2}$ chef för 1. infanteribrigaden sam 1841 $^{4}/_{7}$ K. m. st. k. S. O.

Ulfsparre var bosatt på sin egendom Västanå invid Eksjö, där han förde ett mycket gästfritt hus. Särskildt välkomna voro vackra damer, ty Ulfsparre var en mycket stor beundrare af det täcka könet. Han var äfven synnerligen intresserad kortspelare och ville gärna hafva sitt parti hvarje afton. Det berättas, att han en gång under sina äldre dagar på en supé i Eksjö fick höra deklameras »Fänrikens marknadsminne» ur Runebergs »Fänrik Ståls sägner», som då nyss utkommit. Han lär hafva blifvit alldeles utom sig af förbittring öfver de i dikten förekommande angreppen mot Klingspor, hos hvilken han, som förut nämnts, varit adjutant, samt uttalade högt sitt ogillande af den som kunde »så tala på en hederlig mans döda mull.»

1865 $^{17}/_{4}$ afled Ulfsparre på Västanå. Han var gift med Ebba Maria Charlotta Hägerflycht, och som deras äktenskap var barnlöst, slöt han själf sin friherrliga ätt. Västanå testamenterades af honom till staden Eksjö och är nu användt till lasarett.

---

[1] Sveriges krig åren 1808 och 1809, utg. af Gen.-st:s krigshist. afd., Del. II, III. — [2] Lefnadsteckningar öfver de utmärktare personerna under kriget emot Ryssland åren 1808 och 1809, utg. af J. G. Collin. — [3] Närmare beskrifna i bl. a. Minnen ur Sveriges nyare historia af von Schinkel. Del IV. — [4] Inlämnad 1827 till K. Krigsvetenskapsakademien.

32.

Carl Klingström.

Född 1770 12/12. — Död 1838 8/8.
Chef 1826 14/8—1832 17/11.

Carl Klingström föddes i ett soldattorp[1] i Åsheda socken i Småland. Fadern, Per Klingström, var soldat på Kalmar regemente och blef sedermera underofficer. Carl Klingström upp-

växte under de allra torftigaste förhållanden, och en backstugugumma gaf den blifvande generalen hans första undervisning. Redan 1779 $^{1}/_{6}$ antogs han till volontär på Östra härads kompani af Kalmar regemente med n:r 78 och transporterades 1785 $^{3}/_{2}$ till nummer 95 på samma kompani, där för öfrigt såväl hans fader som hans broder Fredrik, sedermera kapten vid Kalmar regemente, tjänade. 1787 $^{18}/_{7}$ blef han rustmästare med sin innehafvande rotelön, afgick 1788 $^{14}/_{6}$ från roten, blef s. å. $^{23}/_{7}$ sergeant, 1791 $^{21}/_{2}$ fältväbel med förares indelning, 1795 $^{8}/_{6}$ fänrik, 1800 $^{3}/_{5}$ löjtnant, 1805 $^{24}/_{10}$ stabskapten, 1810 $^{10}/_{4}$ kompanichef, 1812 $^{21}/_{7}$ 3. major, 1813 $^{10}/_{11}$ öfverstelöjtnant i regementet och $^{27}/_{11}$ s. å. 2. major på stat, 1814 $^{18}/_{1}$ R. S. O., 1815 $^{6}/_{2}$ 1. major, 1817 $^{11}/_{3}$ öfverste i armén, 1824 $^{4}/_{7}$ generaladjutant, 1826 $^{14}/_{2}$ chef för Kalmar regemente, fick 1832 $^{17}/_{11}$ afsked samt blef generalmajor i armén och K. S. O. efter att hafva tjänat vid Kalmar regemente i 53 år.

Hans tjänsteförrättningar voro enligt en tjänsteförteckning[*] af år 1830: »1788 Comm. på örlogsflottan. Bewistat Bataillen wid Hogland d. 17 Juli 1789, D:o D:o och Bataillen wid Gottland den 26 Juli, 1790 på Skärgådsflottan och affairen wid Pukepass och Swensksund den 9 Juli; 1795 Läger i Skåne, 1797 Garnison och Parad i Carlskrona, 1800 Parad i Norrköping, 1803, 1804 arbete och Garnison i Pommern, 1805 Läger i Skåne, 1806, 1807 årens fälttog i Pommern, 1805 d:o wid Södra, Wästra och Norra Arméen och derunder gjort en särskild commendering mot Ryssarne på Gottland, 1809 d:o wid Wästra Kust- och Norra Arméen, 1810 Garnison å Sjö Castellena Drottningskär, 1812 arbete wid Götha Canal samt commenderad å Hultsfred. 1813, 1814 årens fälttog i Tyskland och Norrige. 1819 Läger i Skåne, 1821 års Öfnings-Läger i Norrige. 1824 Läger i Skåne.»

Dessutom var han ledamot af den Kungl. kommitté, som 1830 tillsatts för att utarbeta förslag till arméns lönereglering.

Dessa voro de yttre konturerna af Klingströms lif. Såsom människa var han synnerligen enkel och flärdlös samt fortsatte intill sina dagars slut att föra samma tarfliga lefnadssätt, som han vant sig vid från sin barndom. Han hade så fäst sig vid sitt majorsboställe Boo i Stenberga socken i Småland, att han bodde kvar där till sin död och afstod från att flytta till chefsbostället Kronobäck. På Boo framlefde han alltså sina dagar och blef småningom ett fullständigt original, och många äro de historier om honom, som ännu i dag fortlefva. Hans yttre är fram-

ställdt å ett porträtt i olja, som tillhör Kalmar regementes officerskår och som lär vara mycket likt enligt utsago af en nyligen afliden samtida regementskamrat till Klingström.[3] Den ovanligt höga ansiktsfärgen som porträttet återgifver, berodde på en frostskada, som Klingström ådragit sig, och var ej en följd af för flitigt pokulerande, ty den gamle hedersmannen var, som ofvan antydts, måttligheten själf. Han gick »hemma på roten» mycket enkelt klädd i vadmalskläder, som väfdes af hans pigor och förmodligen syddes af sockenskräddaren. En dag, berättas det, kommer en nyutnämnd fänrik vid Kalmar regemente, som ännu ej sett sin regementschef, åkande upp till Boo i och för uppvaktning. På trappan står en tarfligt klädd äldre man, till hvilken fänriken ropade: »Är öfversten hemma»? »Ja han ä fälle de'», svarades på bred småländska. »Godt, anmäl då fänrik G., men låt det gå undan, gamle stofil!» »Ska ske, nådig fänrik», svarade gubben med en djup bugning; så djup, att den tappre fänriken ej såg det klippska småleende, som spelade i gubbens ögon. Man kan lätt tänka sig vederbörandes känslor, när efter en stund öfverste Klingström trädde ut på trappan, klädd i uniform, och befanns vara identisk med gubben i vadmalskläderna.

Sin breda småländska allmogedialekt lade Klingström aldrig bort, och när han om morgnarne skulle taga emot regementet på Hultsfred,[4] lydde hans order till sin kalfaktor: »Ta hit varja (värjan), sadla marra!» En gång tyckte han, att under regementsexercisen öfverstelöjtnant Dandenell[5] genom något kommandoord föll honom i ämbetet, hvarför han med ljudlig stämma utbrast: »Lä va han Dandenell, jag kumderar själf.» Vid en defilering tyckte han, att musikanterna fördärfvade takten. »Töst I pipere och slå I trummeslagere» skrek han med en stämma, som öfverröstade både »pipor» och trummor.

Han hade ett mycket redigt och klart hufvud, hvilket bland annat visade sig i hans förmåga att samtidigt diktera olika order till 4 à 5 skrifvare. Vid ett sådant tillfälle, när hans adjutant, löjtnant Adam Fredrik Grönhagen[6] var med bland orderuttagarne, gick han oupphörligen fram till denne och sade, pekande på hans pappersark: »Börja där!» Klingström var nämligen mycket noga med att alla handlingar voro rätt uppsatta. Grönhagen blef till slut nervös och utbrast i en något irriterad ton: »Jag ber vördsamt att få upplysa herr öfversten om, att jag satt upp åtskilliga dylika order förut och känner till, huru de skola skrifvas.» »Hva», utbrast Klingström häpen, »får ja inte peke».

Gröhhagen stod för öfrigt mycket väl hos Klingström och vistades ofta på Boo, dels som adjutant, dels som gäst. Ibland hände det då, att en sergeant Kullberg[10], som varit Klingströms kamrat i underofficersgraden och var hans synnerligen gode vän, kom på besök. Undfägnaden vid dessa tillfällen var lika enkel som välment: ett fat gröt, ur hvilket de tre herrarne samtidigt åto, sedan öfversten genom att strö salträнder i grötfatet utmärkt hvars och ens andel.[7] På Boo vistades äfven tidtals fänrik Carl Alexis Petter Klingström, son till den ofvannämnde kapten Fredrik K. och adjutant hos öfversten. Denne, som hade sitt skrifbord på en mycket dragig plats mellan en stor öppen spis och ett fönster i ett af majorsboställets 3 rum, förkylde sig också på kuppen och afled på Boo 1829, 24 år gammal.

Klingströms närmaste granne var den förut omnämnde öfverste Jon Stålhammar på Salshult. Som en egendomlighet må nämnas, att dessa båda regementskamrater och nära grannar aldrig kallade hvarandra för du.

En dag på året frångick man de enkla vanorna på Boo, och det var nyårsdagen. Då voro regementets alla officerare, som kunde infinna sig, bjudna till regementschefen på middag, som serverades i en flygelbyggnad, innehållande en tämligen stor sal. På aftonen samma dag fortsatte gästerna färden till Stålhammars på Salshult, där bal gafs, och där officerarne lågo öfver natten.

Tack vare det sunda, enkla lif Klingström förde — han var ifrig jordbrukare, jägare och fiskare — bibehöll han sina kroppskrafter oförsvagade in på ålderdomen; »till 60 år hade han berghälsa» skrifver Wieselgren.[8] Emellertid togo småningom åren ut sin rätt, och Klingström började då låta gräfva sin graf på Stenberga kyrkogård, och under det densamma murades invändigt, fick man se generalen sitta bredvid på en bänk, rökande långpipa och med intresse följande arbetets gång. 1838 $^{8}/_{8}$ afled Carl Klingström ogift på Boo och begrofs i den förutnämnda grafven. Efter hans död kommo hans efterlefvande släktingar i tvist om inskriptionen på grafvården, och om hvem som skulle bekosta densamma, med påföljd, att den sten, som generalen själf utsett till sin grafvård, i långliga tider förblef utan inskription. Först i början af 1900-talet erhöll den en sådan, åstadkommen på initiativ af major Jon Stålhammar på Salshult och på bekostnad af medlemmar af släkterna von Baumgarten och Danielsson.[9]

---

[1] 40 på Östra härads komp., Fröseke. — [2] Krigsarkivet. — [3] Major Jon Stålhammar på Salshult, f. 1811 $^{10}/_{1}$, (son till den förutnämnde öfverste Jon S.) d. 1907

$^{18}/_{12}$. Denne vördnadsbjudande åldring kunde ännu under sina sista lefnadsår — han var vid sin död nära 97 år gammal — med godt minne omtala drag ur Klingströms m. fl. för längesedan afdöda kalmar-officerares lif. — [4] Kalmar reg:s mötesplats. — [5] Öfverstelöjtnant Fredr. Dandenell. Far till öfverste D. (chef för Kalmar regemente 1859—1865). — [6] Adam Fredrik Grönhagen, f. 1802, d. 1873 (Anr. adl. 929 : 6), sedermera major i armén. Bodde på Hultsvik i Småland. — [7] I tafvelsamlingen på Kalmar slott finnes en tafla, föreställande trenne i 1830-talets uniformer klädda personer, hvilka sitta omkring ett bord och äta ur ett gemensamt grötfat. Man vet ej hvem som målat taflan eller hvilka personerna å densamma äro, men den framställda situationen är så pass egendomlig, att man möjligtvis kan tänka sig, att taflan föreställer Klingström och hans gäster på Boo. — [8] Bih. till Ny Smålands beskrifning. — [9] Hofmarskalken Samuel von Baumgarten var gift med en brorsdotter till general Klingström och prosten Danielsson i Korsberga med en syster till honom. — [10] Fredrik Kullberg, f. 1772, förare vid Kalmar regemente 1796, sedermera sergeant.

33.

Carl Johan Hederstjerna.

Född 1788 16/8. — Död 1868 4/7.

Chef 1832 17/11—1847 18/11.

Carl Johan Hederstjerna var son af öfverstelöjtnanten Peter Fredrik Hederstjerna och Helena Vilhelmina Rystedt. Han blef 1797 extra kadett vid örlogsflottan, 1802 28/9 kadett vid Karlberg med n:r 30, utexaminerad 1805 20/9 och s. å. 8/10 utnämnd till

fänrik vid Lifregementets grenadjärkår och omedelbart därefter kommenderad såsom generalstabsofficer till armén i Tyskland. Under sin vistelse därstädes blef han vid en supé förgiftad med arsenik, hvaraf följden blef en flere månaders sjukdom och en för alltid vacklande hälsa.[1]

1806 $^{15}/_{5}$ blef han underlöjtnant vid fältmätningskåren, 1807 $^{20}/_{11}$ löjtnant, 1810 $^{1}/_{5}$ kapten i armén, 1813 $^{26}/_{1}$ kapten på stat samt kommenderad till Tyskland såsom fältmätningsofficer vid 3. divisionen. 1814 $^{19}/_{1}$ major, s. å. $^{24}/_{8}$ R. S. O., 1815 $^{16}/_{1}$ major vid Kronobergs regemente, 1816 $^{3}/_{9}$ major i generalstaben, tjänstgjorde 1816 samt två följande år såsom brigadadjutant vid Smålandsbrigaden, 1817 $^{9}/_{12}$ major vid Kalmar regemente, 1818 $^{11}/_{5}$ öfverstelöjtnant i generalstaben, 1826 $^{11}/_{4}$ öfverstelöjtnant vid Kalmar regemente, 1827 $^{4}/_{7}$ öfverste i armén, 1828 $^{20}/_{2}$ öfverste i generalstaben, 1832 $^{17}/_{11}$ öfverste och chef för Kalmar regemente, förde detsamma under 1836 års öfningsläger å Ladugårdsgärdet och blef s. å. $^{4}/_{7}$ generaladjutant. 1842 $^{28}/_{1}$ K. S. O., 1847 $^{18}/_{11}$ generalmajor och generalbefälhafvare i 5. militärdistriktet, 1849 led. K. Kr. V. A., 1853 K. m. st. k. S. O., 1855 C. XIV J:s M., 1856 $^{27}/_{3}$ afsked. Deltog två gånger (1833 och 1847) i arméns fullmäktiges öfverläggningar och var år 1838 ordförande i revisionen öfver arméns pensionskassa och ackordsamorteringsfond.

Han deltog i följande fälttåg: 1805—1806 i Pommern, 1808—1809 som adjutant hos fältmarskalken grefve Toll och användes bl. a. till rekognosering i Västerbotten, Skåne samt i trakterna af Västervik och Karlshamn. 1813 och 1814 i Tyskland, Brabant och Norge.[2]

Hederstjerna afled 1868 $^{4}/_{7}$ på Thorsjö i Jönköpings län, dit han 1865 flyttat till sin son. Han var gift med Agathe Carleson. Sonen Fredrik Ludvig Salomon var löjtnant vid Kalmar regemente, blef kapten i armén och sedermera landshöfding i Västerås län.

---

[1] Krigsv.-ak:s handl. 1868—1869. — [2] Hulthander, Biogr. anteckningar från Karlberg.

34.

Grefve Gustaf Eric Adam Taube.

Född 1796 31/1. — Död 1852 8/7.

Chef 1847 3/12—1852 8/7.

Grefve Gustaf Eric Adam Taube föddes 1796 31/1 och var son af kammarherren grefve Kristian August Vilhelm Louis Taube och hans maka Johanna Vilhelmina Lovisa Henriette Pollet.

Han blef 1801 $^{19}/_{4}$ kvartermästare vid Skånska husarregementet, 1805 $^{21}/_{7}$ fanjunkare vid von Engelbrechtenska regementet, 1806 $^{22}/_{3}$ kadett vid Kungl. preussiska kadettkåren i Berlin, 1812 $^{18}/_{8}$ sergeant vid Lifregementets grenadjärkår, 1813 $^{23}/_{2}$ fänrik, 1814 $^{16}/_{11}$ 2. löjtnant och 1815 $^{5}/_{9}$ 1. löjtnant därstädes. 1816 $^{30}/_{4}$ kapten i generalstaben, 1823 $^{24}/_{7}$ R. S. O., 1824 $^{14}/_{12}$ kapten vid Lifregementets grenadjärkår, 1825 $^{2}/_{3}$ major i generalstaben, 1826 $^{11}/_{4}$ 2. major vid Kalmar regemente, 1832 $^{28}/_{1}$ öfverstelöjtnant i armén, 1832 $^{28}/_{12}$ öfverstelöjtnant och 1. major i regementet, 1838 $^{28}/_{1}$ öfverste i armén, 1847 $^{3}/_{12}$ chef för Kalmar regemente.

Bevistade 1813 och 1814 fälttåget i Tyskland, Brabant och Norge, var 1815 kommenderad till tjänstgöring vid generaladjutantsexpeditionen för armén, tjänstgjorde 1817 som generalstabsofficer under lägret å Ladugårdsgärde, var 1818 kommenderad som adjutant hos militärbefälhafvaren öfver trupperna vid Göta kanal, 1820 kommenderad som generalmönstringsadjutant till Jämtland och Västerbotten, tjänstgjorde 1822 såsom generalstabsofficer under lägret å Ödskölds moar, tjänstgjorde 1823—1825 vid läger å Ladugårdsgärde och Ljungbyhed, var sistnämnda år kommenderad att såsom generalstabsofficer åtfölja H. M. konungen på hans resa till Norge, 1828 kommenderad som militärbefälhafvare för arbetskommenderingarna vid Göta kanal, deltog 1847 i arméns fullmäktiges sammanträden samt var 1848 kommenderad med regementet till den i Skåne sammandragna armékåren.

Grefve Taube afled 1852 $^{8}/_{7}$ på Ryningsholm i Småland. Han var gift med friherrinnan Hedvig Gustafva Eleonora Ridderstolpe och hade med henne sex barn, hvaraf sonen Edvard Ludvig, f. 1836, var officer vid Kalmar regemente, tog afsked 1879 såsom kapten och dog 1894.

G. Stierngranat.

35.

Georg Gustaf Henrik Stierngranat.

Född 1805 $^{16}/_{3}$. — Död 1871 $^{3}/_{10}$.

Chef 1853 $^{19}/_{4}$—1859 $^{15}/_{4}$.

Georg Gustaf Henrik Stierngranat var son af generalmajoren Henrik Stierngranat och Catharina Elisabeth de la Grange samt föddes 1805 $^{16}/_{3}$ på Tångerda i Hvetlanda socken, Småland. Den

stora flit och pliktkänsla, som följde honom lifvet igenom, visade sig redan tidigt hos honom. 1818 $^{28}/_{9}$ antogs han till kadett vid krigsakademien, utexaminerades 1821 $^{18}/_{9}$ och utnämndes s. å. $^{5}/_{11}$ till fänrik vid Södermanlands regemente. 1825—1826 tjänstgjorde han vid fältmätningsbrigadens topografiska arbeten samt aflade 1827 $^{28}/_{3}$ med mycket beröm stora fortifikationsexamen vid Marieberg. 1828 $^{12}/_{3}$ löjtnant i armén, 1830 $^{11}/_{6}$ vid Södermanlands regemente samt 1835 $^{22}/_{7}$ generalstabsofficer och anställd i generaladjutantsexpeditionen. 1836 $^{9}/_{12}$ blef han kapten och fick 1838 i uppdrag att göra en resa till Danmark, Tyskland och Frankrike för att studera arméorganisationen i dessa länder. Hans iakttagelser utgåfvos af trycket 1839 och voro tillägnade Stierngranats gynnare från tjänstgöringen i generaladjutantsexpeditionen, excellensen grefve Magnus Brahe. Arbetets I. del, som afhandlade Preussen, trycktes på bekostnad af dåvarande kronprinsen, sedermera Oskar I, II. delen lämnades i manuskript till konungen. Från Preussen fick han vid denna tid R. Ö. O. 3. kl.

1842 blef han ledamot af krigsvetenskapsakademien, 1844 $^{14}/_{10}$ R. S. O. samt 1848 $^{14}/_{11}$ öfverstelöjtnant och 1. major vid Kalmar regemente. Här var han, innan man lärde rätt känna hans goda sidor, mera fruktad än afhållen. Själf en stor pliktmänniska, kräfde han äfven ut mycket af andra, och hans ordningskänsla, så naturlig för honom själf, uppfattades af andra som pedanteri.[1] 1848 förde han en af regementets bataljoner till Skåne och beordrades 1849 till Slesvig, där han tjänstgjorde som stabschef vid den svensk-norska ockupationskåren, ett uppdrag, som ställde stora fordringar på honom, och hvari han lyckades synnerligen väl. 1850 $^{28}/_{7}$ blef han K. D. D. O. och s. å. $^{21}/_{8}$ R. N. St. O. O. 1851 $^{8}/_{4}$ utnämndes han till chef för Smålands grenadjärbataljon och återkom 1853 $^{19}/_{4}$ till Kalmar regemente såsom öfverste och chef för detsamma.

Han ledde med kraft och energi regementets öfningar och fick inom armén rykte om sig att vara en synnerligen dugande regementschef. Som ofvan antydts, lät han alltid i främsta rummet plikten tala och tvekade aldrig att taga i med hårdhandskarna för att få fram hvad han ville. Hans långa kraftfulla gestalt, den allvarliga blicken genom glasögonen, det något sträfva sättet, allt bidrog att göra honom till den stränge, fruktade chefen. Likväl saknade han ej sinne för humor och det påstås, att, då han ledde officersplutonen under befälsmötena, lät han, då under »på stället hvila» någon god historia kom fram, hvilan blifva längre än hvad

han egentligen afsett för att få höra historien till slut och möjligtvis ännu en. Han var äfven känd för sin slagfärdighet.

Under öfningarna på exercisfältet »var han öfverallt och iakttog allt med högerhandsken i vänstra handen och en pris snus i den högra», såsom en samtida till honom berättat.

En historia, som visar att ett ärligt svar alltid gjorde intryck på honom, må anföras. Vid inryckning till ett möte på Hultsfred kom öfverste Stierngranat från rekrytlägret, där man höll på att göra sig i ordning, sätta upp tält etc. På vägen därifrån mötte han en af majorerna och sade, efter att hafva växlat några ord med honom: »Jag kommer från rekrytlägret, hvarifrån jag blifvit utkörd.» Majoren trodde, att han hört fel och stirrade endast förvånad på öfversten. »Jo», fortfor denne, »jag kom ner till rekrytlägret och tillät mig göra några anmärkningar, men då kom befälhafvaren, gubben H., fram och sade, att allt skulle gå mycket bättre, om jag aflägsnade mig.»

Stierngranat var mycket ifrig politiker, och hans anföranden vid Ridderskapets och Adelns öfverläggningar åhördes alltid med intresse. 1847 och 1859 var han medlem af statsutskottet samt 1844 och 1853 af konstitutionsutskottet och utmärkte sig städse för sin stränga konservatism.

Redan 1859 $^{15}/_{4}$ tog Stierngranat afsked, blef s. å. $^{28}/_{4}$ K. S. O. och drog sig tillbaka till sin egendom Nobynäs i Småland, där han hufvudsakligast sysselsatte sig med bokliga studier. Sina sista år tillbragte han på egendomen Åkerslund invid Eksjö, där han 1871 $^{3}/_{9}$ afled.

Han var gift med friherrinnan Antoinette Ulrika Augusta von Liewen och hade med henne två söner och två döttrar.

---

[1] När Stierngranat kom, »som present», till regementet, ansåg den dåvarande äldste kaptenen, Carl Wilhelm Weidenhielm, f. 1803, sina utsikter till befordran stängda, hvarför denne duglige och allmänt afhållne officer 1849 tog afsked. Om honom berättas det att han, af intresse för tjänsten, på sin egendom i Småland brukade hålla ett extra befälsmöte före vapenöfningarnas början. Dit inbjödos af den frikostige värden de subalternofficerare, som voro hågade. Man öfvade gevärsexercis samt t. o. m. stångbataljon, hvarvid i trakten boende soldater legdes som stångbärare. Ibland öfvades exercis efter musik, som då utfördes på piano af fru Weidenhielm.

36.

Fredrik Magnus Leonhard Dandenell.

Född 1802 17/1. — Död 1864 5/10.

Chef 1859 15/4—1864 5/10.

Fredrik Magnus Leonhard Dandenell föddes 1802 17/1 i Sebohult, Långasjö socken, Småland, och var son af öfverstelöjtnanten, f. d. majoren vid Kalmar regemente Fredrik Axel Dandenell och Margareta Maria Pontin.[1]

Enligt en af chefen för Kalmar regemente utfärdad fullmakt blef studerande ynglingen Fredrik Magnus Dandenell 1815 10/7 antagen och utnämnd till sergeant vid regementet »med åtnjutande af de nummerlöner, hvilka till ordinarie lön transporterade sergeanten Pehr Lindahl denna dag (10/7) frångår». 1816 28/9 antogs han som kadett vid krigsakademien med n:r 80, utexaminerades därifrån 1821 18/9 och utnämndes s. å. 5/11 till fänrik vid Kalmar regemente, som han sedermera, med undantag af några månader, under hela sin tjänstetid tillhörde. Han blef 1822 28/10 regementsadjutant, fick 1827 25/4 transport till stabsfänriks lön, 1833 23/11 2. löjtnant med turberäkning fr. 4/5 s. å., 1834 26/4 transport till 2. löjtnants lön, 1838 23/6 1. löjtnant, 1845 19/6 kapten och kompanichef, 1850 27/2 3. major, 1851 8/4 öfverstelöjtnant och 1. major, s. å. 10/11 R. S. O., 1859 25/1 öfverste och chef för Nerikes regemente och s. å. 15/4 chef för Kalmar regemente.

Dandenell var en officer af gamla stammen, skicklig rekrytdanare och nitisk regementschef. På chefsbostället Kronobäck utvecklade han mycken gästfrihet samt såg långa tider af året regementets ogifta officerare hos sig som gäster. Han utmärkte sig för stor fyndighet och blef aldrig svarslös. Så var han under ett storläger kommenderad till Karl XV:s stab och blef med anledning af de utländska officerarnes närvaro af konungen tillfrågad, hvilket språk han helst talade. Dandenell slog då på sitt sabelfäste och utropade: »Ers Majestät, jag talar detta språket.»

Dandenell afled 1864 5/10 ogift i Stockholm efter en därstädes undergången operation och ligger begrafven å Vimmerby kyrkogård, där grafsten öfver honom finnes rest.

---

[1] Öfverstelöjtnant Fredrik Axel Dandenells yngre son, Paul Otto, började sin bana som fänrik vid Kalmar regemente, blef sedermera regementskommissarie därstädes och fältkamrer; dennes son, Axel Otto, var regementskommissarie och dennes son, Per Alfred August, är kapten vid Kalmar regemente. Alltså fyra generationer på samma regemente.

O. Weidenhielm

37.

Erik Oskar Weidenhielm.

Född 1816 1/1. — Död 1884 20/8.

Chef 1865 10/1—1877 11/9.

Erik Oskar Weidenhielm föddes 1816 1/1 på Hägerum i Kalmar län och var son af majoren Erik Gustaf Weidenhielm och friherrinnan Eleonora Katarina Ehrenstrahl.

1832 $^{5}/_{10}$ blef han kvartermästare vid Smålands husarregemente, 1834 $^{1}/_{2}$ kornett därstädes, aflade 1834 $^{3}/_{3}$ officersexamen samt blef s. å. $^{26}/_{6}$ fänrik vid Smålands grenadjärbataljon. Aflade 1834 $^{18}/_{4}$ med utmärkta betyg examen vid Svea artilleriregementes läroverk och tjänstgjorde åren 1836 och 1837 vid topografiska kårens fältöfningar; blef 1837 $^{18}/_{8}$ underlöjtnant vid Smålands grenadjärbataljon och 1838 kompaniofficer vid Krigsakademien, där han som sådan tjänstgjorde till 1850. 1843 $^{12}/_{6}$ 2. löjtnant, 1846 extra lärare i franska språket vid krigsakademien, 1847 $^{7}/_{4}$ 1. löjtnant, 1848 lärare i engelska språket samt 1850 $^{12}/_{9}$ kompanichef och lärare i taktik vid krigsakademien. 1851 $^{4}/_{11}$ kapten i Smålands grenadjärbataljon, 1853 $^{19}/_{4}$ kapten vid bataljonen, 1856 $^{30}/_{8}$—1859 $^{17}/_{10}$ tjänstgörande major vid krigsakademien, 1856 $^{28}/_{5}$ major vid Kalmar regemente, 1858 $^{4}/_{7}$ R. St. O. O., 1859 $^{22}/_{3}$ öfverstelöjtnant och 1. major vid Kalmar regemente, 1860 $^{3}/_{5}$ R. S. O., 1865 $^{10}/_{1}$ öfverste och chef för Kalmar regemente, 1871 $^{5}/_{12}$ generalmajor i armén och chef för K. Landtförsvarsdepartementet, s. å. L. K. Kr. V. A., 1872 $^{27}/_{5}$ K. S. O. 1. kl., 1877 $^{11}/_{9}$ entledigad från statsrådsämbetet och generalbefälhafvare i 5. militärdistriktet, R. R. Hv. Ö. O. 1880 $^{12}/_{8}$, 1881 $^{26}/_{9}$ generallöjtnant i armén, 1882 $^{25}/_{1}$ R. C. XIII:s O., 1884 $^{8}/_{2}$ afsked med tillstånd att i generalitetets reserv kvarstå.

1848 var Weidenhielm med Smålands grenadjärbataljon kommenderad till den armékår, som då sammandrogs i Skåne. 1858 kommenderade han den af svenska och norska kadetter bestående kadettbataljonen under öfningslägret på Axvall. Under sin 21-åriga tjänstgöring vid krigsakademien förstod Weidenhielm att göra sig synnerligen omtyckt genom sitt hurtiga och från all kitslighet fria sätt. Att han med sina stora kunskaper, sin eminenta förmåga att leda trupp och sitt vinnande, sympatiska väsen skulle blifva en både dugande och omtyckt regementschef är helt naturligt. Kalmar regemente har också all anledning att med tacksamhet och stolthet blicka tillbaka på den tid han förde befälet öfver regementet. Hela armén torde i mångt och mycket stå i förbindelse till honom för hvad han uträttade under sin krigsministertid. Utom sina sträfvanden att genomföra en ny härordning åstadkom han bl. a. generalstabens omdaning, inrättandet af en ny krigshögskola och grundläggandet af ett i förbindelse med generalstaben ställdt krigsarkiv.

Af hans personlighet gafs i ett minnestal[1] öfver honom följande sympatiska skildring: »Weidenhielm var begåfvad med godt

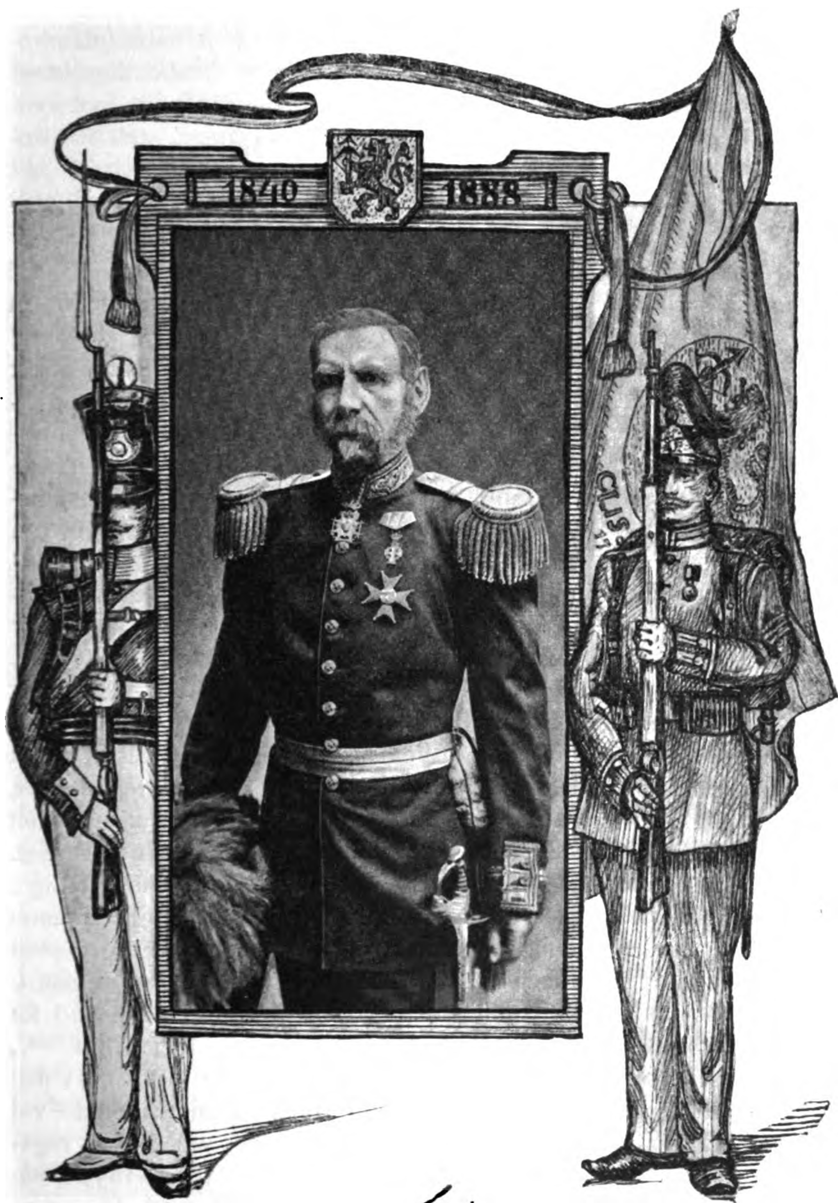
hufvud, snabb och klar uppfattning. Hjärtegodheten utgjorde likväl kan hända det mest betecknande draget i hans skaplynne. Han hade ovanligt lätt både att tala och skrifva. Hans röst var mjuk och mjuk var hans penna. Han uttryckte sig vårdadt och behagligt, så till form som innehåll, och hade ingen svårighet att finna de för tanken bäst klädande orden; så mycket mindre som säkerligen icke ett enda hårdt eller sårande fanns i hela hans förråd.

Att han var en god husbonde, därom kunna vittna hans underhafvande på Hägerum, hvilken, den Weidenhielmska släkten tillhörande fideikommissegendom, han flera år innehade på arrende. Missväxtåret 1869 gaf honom där rikt tillfälle att hjälpa, och att hans frikostiga hjärtelag icke försummade tillfället är kändt och af orten bevaradt i tacksamt minne.

Kärleksfullare och ömmare än Oscar Weidenhielm var i sitt hem och i förhållandet till de sina lärer näppeligen någon man kunna vara.»

Weidenhielm afled 1884 20/8 i Stockholm. Han var gift med Charlotta Henrietta Bothilda Ahlberg.

[1] Krigs.-vetensk.-ak:s handl. 1884. Minnestal af andre styresmannen, kommendören vid K. flottan m. m. friherre B. O. Stackelberg.

J. W. W. Björkman

38.

Pehr Samuel Wilhelm Björkman.

Född 1825 $^{2}/_{9}$. — Död 1905 $^{16}/_{1}$.

Chef 1877 $^{20}/_{10}$—1888 $^{29}/_{6}$.

Pehr Samuel Wilhelm Björkman var son af löjtnanten Daniel Jacob Björkman och Hedvig Björkgren och föddes 1825 $^{2}/_{9}$ på Flatehult i Kalmar län.

Han blef 1840 $^{23}/_{11}$ volontär vid Kalmar regemente, aflade 1842 $^{24}/_{5}$ underofficersexamen, 1843 $^{18}/_{6}$ furir utan lön, 1844 $^{21}/_{5}$ 1. furir med lön, 1845 $^{17}/_{12}$—$^{18}/_{12}$ aflagt officersexamen i humaniora inför 2. militärdistriktets examenskommission, 1846 $^{17}/_{12}$—$^{18}/_{12}$ aflagt officersexamen i militärämnena inför samma examenskommission. 1848 $^{17}/_{7}$ underlöjtnant utan lön vid Kalmar regemente, 1849 $^{22}/_{5}$ underlöjtnants lön, 1853 $^{19}/_{4}$ 2. adjutant, 1854 $^{9}/_{5}$ 1. adjutant, s. å. $^{6}/_{6}$ löjtnant i regementet, 1860 $^{9}/_{7}$ regementskvartermästare, 1864 $^{5}/_{7}$ kapten i regementet, 1865 $^{9}/_{6}$ 2. kapten, 1867 $^{5}/_{7}$ kapten och kompanichef, 1868 $^{7}/_{8}$ 3. major, 1871 $^{5}/_{5}$ öfverstelöjtnant och 1. major, s. å. $^{27}/_{5}$ R. S. O., s. å. $^{19}/_{10}$ R. D. D. O., s. å. $^{5}/_{12}$ regementsbefälhafvare med regementschefs makt och myndighet (under Erik Oskar Weidenhielms krigsministertid), 1873 $^{1}/_{12}$ öfverste i armén, 1877 $^{20}/_{10}$ öfverste och chef för regementet, 1882 $^{1}/_{12}$ K. S. O. 1. kl., 1886 $^{4}/_{9}$ generalmajor i armén samt 1888 $^{29}/_{6}$ erhållit begärdt afsked från regementet och ur armén.

Tjänstgjorde 1843 vid regementets garnisonskommendering å Malmö slott, passerade 1847 graderna vid Kronobergs regementes garnisonskommendering å nämnda slott, var 1848 med regementet kommenderad vid den i Skåne sammandragna armékåren, tjänstgjorde 1850 vid en kommendering ur regementet till Öland för att upprätthålla lugn och ordning i Böda, blef 1851 $^{17}/_{4}$ extra kompaniofficer vid Krigsakademien, 1852 juli—1853 maj ordinarie kompaniofficer därstädes, 1853 kommenderad vid Kungl. Topografiska kåren, 1854 kommenderad vid den ur regementet till Gottland beordrade fältbataljonen, 1854—1855 kommenderad vid topografiska kåren, 1863—1866 öfverbefälhafvare för Mönsterås frivilliga skarpskytteförening, 1871 kommenderad vid underbefälsskolan å Karlsborg, s. å. med regementet deltagit i fälttjänstöfningar i Skåne, 1875 kommenderad som chef för underbefälsskolan å Karlsborg, s. å. deltagit i arméns fullmäktiges

sammanträde, s. å. 15/10 förordnad till ledamot i kommittén för pensionsärendets ordnande, 1876 deltagit i fältöfningar, 1878 beordrad till fältöfningar inom 2. militärdistriktet, 1883 deltagit i krigsbefälets sammanträde, 1884 kommenderad som brigadchef vid fälttjänstöfningarna i Skåne, 1886 tjänstgjort vid 2. militärdistriktets fältöfningar.

En officer, som i och utom tjänsten stod generalmajoren Björkman nära, har lämnat följande skildring af honom:

»Bland mängden af hvardagsmänniskor framträder understundom en och annan med högre begåfning utrustad ande, som, föddes han än i ringa ställning, likväl synes förutbestämd att intaga en framskjuten plats i lifvet.

En sådan naturens gunstling var generalmajoren Pehr Samuel Wilhelm Björkman. Vid hans vagga stodo förvisso goda féer, som med frikostig hand gåfvo honom — icke rikedom, börd, skönhet eller andra dylika företräden, på hvilka så många bygga sin lycka — utan bättre gåfvor, såsom: ett djupt och klart förstånd, ett glänsande minne, en fast karaktär och ett varmt kännande hjärta i förening med ett manligt och respektingifvande yttre, allt tydande därpå, att han med utmärkelse skulle framgå på den lefnadsbana han valde. Ehuru icke i tillfälle att bevista krigsakademien å Karlberg hade han dock vid 23 års ålder genom självstudium efter aflagd officersexamen vunnit officersepåletterna vid Kalmar regemente, där hans fader då ännu kvarstod såsom fanjunkare. 23 år därefter är han befälhafvare för regementet och efter ytterligare 6 år öfverste och chef för detsamma, dit förd af förtjänsten allenast.

Att på några rader teckna generalmajor Björkmans lifsgärning är icke möjligt. Endast några få spridda drag, ägnade att i någon mån belysa hans personlighet, må dock framdragas.

Främst kanske, bland hans många förtjänster om det regemente han så högt älskade, må såsom ett i alla tider efterföljansvärdt exempel framhållas hans framgångsrika arbete på alstrandet och vidmakthållandet af en disciplin, sådan man i våra dagar knappast kan tänka sig, hur mycket den än är att önska. Han lärde hvar man — officer som menig — att känna sin plikt och sin ställning. Möjligheten häraf låg i hans utpräglade befälsegenskaper, som gåfvo honom förmåga att med stadig hand leda regementet i de riktningar hans kraftiga vilja utstakat. Det var ej heller någon, som gjorde en invändning, där han befallt, och det eljest djärfvaste öga sänktes inför hans genomskådande blick,

som klart trängde till sakens kärna. Det var icke chefens befallning endast, för hvilken man böjde sig, utan kanske ännu mera för den själs- och viljestarke mannens, som visste att genomdrifva, hvad han efter mogen pröfning beslutat. Dock var han aldrig hård eller ensidigt tjänstenitisk. I allt, där tjänstens kraf det medgaf, sökte han så ordna, att den enskildes bästa tillgodosågs. Genom energisk ledning förde han under sitt 17-åriga befälhafvare- och chefskap regementet till ett högt anseende för tjänsteduglighet, hvarvid särskildt torde framhållas en långt drifven marschförmåga, hvarå vackra prof aflades under de större fälttjänstöfningarna på 1870—80-talen, i hvilka regementet deltog.

Hans administrativa förmåga var af icke vanlig art. Hans ordnande hand spårades på alla områden och gaf åt tjänstens olika grenar prägeln af principenliga och grundligt genomtänkta beslut.

Till Björkmans för sin tid högtstående skicklighet och förmåga i tjänsten kan ock läggas hans utomordentliga författningskunskap, som var af sådan omfattning, att han i detta fall troligen ännu står oupphunnen. Det fanns icke någon, hans yrke i minsta mån berörande — militär- eller förvaltningssidan gällande — författning, som han icke kände utan och innan, från Stjernsvärds stora verk till Arméförvaltningens mest invecklade cirkulär.

I rikt mått var ock talets gåfva honom gifven. Till form och innehåll lysande och kärnfulla, förfelade hans anföranden icke att göra intryck på åhöraren, och med stor uppmärksamhet lyssnade man till hans tal, hvilka, om än i någon mån cirklade, som den tidens sed var, likväl gåfvo uttryck åt hans tankeskärpa och hans varma hjärta. Hans förmåga att i skrift affatta sina tankar var dock måhända ännu större, därom många i och utom tjänsten gifna utlåtanden bära vittne.

Slutligen må icke glömmas hans med kärlek utöfvade sträfvan att sammanhålla sin officerskår till ett enhetligt kamratskap, som numera söker sin like, och för hvilket regementet på hans tid var vida berömdt. I sitt personliga förhållande såväl till regementets personal som till alla, med hvilka han kom i beröring var generalmajor Björkman typen för ridderlig älskvärdhet. På ett utmärkt sätt sammanparande förmannen med vännen och kamraten, väckte han på samma gång vördnad och vänskap och lämnade vid sin afgång ett äradt och aktadt minne.

Officerskårens känslor för honom togo sig bland annat uttryck däri, att den redan före hans afsked lät måla hans bild, som nu pryder officersmessen å Hultsfred. Hans egna känslor

för det regemente, åt hvars bästa han ägnat sitt lif, tolkas bäst af de ord, han vid sitt afsked riktade till regementet:

'Till Kongl. Kalmar Regemente.

Sedan Kongl. Maj:t under den 29. sistlidne juni i Nåder beviljat mig afsked ur krigstjensten, och jag saknar kraft att personligen inställa mig å Hultsfred för att inför regementets front säga mitt farväl, begagnar jag detta sätt för mitt sista uttalande till Kongl. Kalmar Regemente, som jag haft äran tillhöra i närmare 48 år, hvarunder jag tjenat och tjenstgjort i alla grader från ledet till den plats jag nu lemnat; och då jag under denna långa tid ständigt rönt framgång vid min tjensteutöfning genom öfver- och underordnades bevågna och tillgifna medverkan, käns också vid nu afslutade lifsgerning skilsmessan i hög grad påkostande och smärtsam, synnerligen då mera än en tredjedel af min långa tjenstgöring blifvit använd till chefsembetets utöfning och intimare beröring med regementets angelägenheter. Huru mitt befäl öfver Kongl. Kalmar regemente blifvit utfördt tillhör ej mig att vitsorda, men viljan har varit god likaså min åstundan att främja hvarje enskilds väl, och i regementets framgång har mig blifvit beskärd min högsta lycka! Derföre komma också, ändock bandet oss emellan nu är brustet, mina välönskningar för och förhoppningar om regementets framtid och anseende att af mig intill min död ömt vårdas.

Emottagen nu herrar officerare, civilmilitära personal, underofficerare, musikpersonal, korpraler och manskap min tacksägelse för den tid Ni och jag tjenat tillsammans och för det Ni genom plikttro, tjensteskicklighet och enskild tillgifvenhet för mig personligen främjat de bemödanden jag sökt egna åt regementets bästa. Farväl kamrater! Smärtsamt att ej få räcka Eder min hand till afsked. Gud bevare Konungen, Fäderneslandet och Kongl. Kalmar Regemente!

Sjöholmen den 9. juli 1888.

P. S. W. Björkman.'»

Generalmajor Björkman afled 1905 $^{16}/_{1}$ i Stockholm, där han de sista åren var bosatt. Han var gift med Elisabeth af Pontin och genom detta giftermål besvågrad med major Jon Stålhammar å Salshult. En son till honom är öfverstelöjtnanten vid Norrbottens regemente Daniel Magnus Fredrik Björkman.

39.

Otto Gustaf Nordenskjöld.

Född 1831 9/6. — Död 1902 18/2.

Chef 1888 29/6—1894 1/5.

Otto Gustaf Nordenskjöld var son af öfverstelöjtnanten Otto Henrik Nordenskjöld och Flora Gustafva Nordenskiöld samt föddes 1831 9/6 på Sjögelö i Hessleby socken af Jönköpings län.

Han blef kadett vid Karlberg 1844 1/9; utexaminerad 1849 13/10; underlöjtnant vid Kalmar regemente s. å. 13/11; tjänstgjort vid Topografiska kårens sommararbeten åren 1852—1856, 1858 och 1862; tjänstgjort vid nämnda kårs vinterarbeten 1855, 1859, 1861, 1863 och 1865; löjtnant 1856 7/4; stabsadjutant vid andra militärdistriktet 1857 9/6—1871 1/9; kommenderad på garnisons- och fångbevakning å Malmö citadell 1861; chef för Topografiska kårens instruktionsafdelning i Jönköping och Grenna 1863 och 1865; kapten i armén 1864 2/2; adjutant hos chefen för Topografiska kåren 1865; kapten vid regementet 1867 5/7; chef för Aspelands kompani 1868; R. S. O. 1873 14/5; befälhafvare för garnisonskommenderingen från andra militärdistriktet i Karlskrona 1874; major vid Jönköpings regemente 1874 1/5; öfverstelöjtnant och 1. major 1879 4/4; landstingsman för N. och S. Vedbo härad i Jönköpings län 1879—1880; ledamot af riksdagens Andra kammare 1879—1881; landstingsman för Jönköpings stad 1883 —1884; ledamot af Jönköpings läns hushållningssällskap 1856 och af dess förvaltningsutskott 1882; chef för Jämtlands fältjägarekår 1884 26/8; vice ordförande för Jämtlands fornminnesförening 1885 —1888; vice ordförande i Jämtlands läns hushållningssällskap 1886—1888; revisor att granska riksbankens afdelningskontor i Östersund 1886, 1887 och 1888; vice ordförande i skolrådet i Östersund 1886—1888; ordförande bland stadsfullmäktige i Östersund 1886—1888; ordförande i styrelsen för Nässjö—Oskarshamns järnväg från 1887; öfverste i armén s. å. 4/10; öfverste och chef för Kalmar regemente 1888 29/6; vice ordförande bland stadsfullmäktige i Eksjö 1890 1/2; direktör för Smålands enskilda banks afdelningskontor i Eksjö 1890 21/3; ordförande i styrelsen för Jönköpings läns landtbruksskola från s. å.; K. S. O. 2. kl. 1891 1/12; ledamot af Eksjö skolråd sedan 1892; ledamot af arméns fullmäktige 1893; ordförande bland stadsfullmäktige i Eksjö 1891 1/11; en af sparbankens i Eksjö hufvudmän sedan 1894; ordförande i S. Vedbo hushållningsgille s. å.; afsked från regementet med tillstånd att såsom öfverste i armén kvarstå 1894 1/5; direktör i Smålands m. fl. provinsers hypoteksförening 1895; inspektor vid allmänna läroverket i Eksjö s. å.; hedersledamot i 2. arméfördelningens militärförening s. å.; ledamot af styrelsen för Jönköpings läns pensionsförening sedan 1895; ordförande i Smålands m. fl. provinsers hypoteksförenings direktion 1898 8/3. Död i Eksjö 1902 18/2. Gift 1868 5/8 på Frugård i Finland med Anna Elisabeth Sofia Nordenskiöld.

Sin bana som officer började Nordenskjöld, såsom af ofvanstående framgår, år 1849, då han med synnerligen vackra vitsord utexaminerades från Karlberg. All sin energi ägnade han från början åt den militära verksamheten, och särskildt blef hans förmåga under en följd af år tagen i anspråk för den Topografiska kårens arbeten, för hvilka han ägde ett särskildt intresse. Med de starkaste band var han hela sitt lif bunden vid Kalmar regemente; visserligen förmåddes han år 1874 att mottaga en befordran till Jönköpings regemente, men senare, då fråga var om hans befordran till regementschef, afböjde han ett anbud, som tidigare skulle gifvit denna ställning för att i stället återvända till det regemente han ägnat sin ungdoms verksamhet.

Öfverste Nordenskjöld var i sällsynt grad afhållen af alla, med hvilka han kom i beröring. Hans varma natur och nobla personlighet kunde ej undgå att göra intryck på en hvar, och på samma gång som hela hans natur förbjöd honom att själf tränga sig fram, så täflade man från alla håll att taga hans ovanligt mångsidiga allmänna intresse i anspråk. Till hvilken grad detta skedde öfverallt från de platser där han var bosatt, därom vittnar ofvanstående förteckning. Bland de många viktiga förtroendeuppdrag han mottog var ock, såsom synes, hans val som ledamot af Riksdagens 2:a kammare under en riksdagsperiod; hans afflyttning från valkretsen förhindrade sedan ett återval. Det gamla fädernegodset Sjögelö, beläget 2 mil från Hultsfred, ägnade han, så långt hans militära verksamhet det tillät, en stor del af sin tid och sitt arbete. Efter sitt afskedstagande från militärtjänsten bodde han dock kvar i Eksjö, där han ända till sin död innehade talrika förtroendeuppdrag.[1]

I sitt äktenskap ägde öfverste Nordenskjöld fyra döttrar, af hvilka en, Anna Margareta, är gift med kaptenen vid Kalmar regemente Allwar Hultin, samt en son, den berömde forskaren och upptäcktsresanden professor Otto Nordenskjöld.

---

[1] Öfverste Otto Gustaf Nordenskjölds biografi har benäget meddelats af professor Otto Nordenskjöld.

40.

Henrik Fredrik Gyllenram.

Född 1842 $^{24}/_{4}$.

Chef 1894 $^{1}/_{5}$—1895 $^{29}/_{7}$.

Henrik Fredrik Gyllenram är son af landshöfdingen, generalmajor Gustaf Henrik Vilhelm Gyllenram och Ebba Augusta Arnell samt föddes 1842 $^{24}/_{4}$ på Sturefors i Östergötland.

Han blef 1856 $^{13}/_{11}$ kadett vid Karlberg, 1861 $^{10}/_{4}$ utexaminerad, s. å. $^{16}/_{4}$ underlöjtnant vid Svea lifgarde, 1863 $^{7}/_{8}$ löjtnant, 1864 $^{17}/_{2}$ ordonnansofficer hos h. m. konung Carl XV, 1865 $^{19}/_{6}$ inneh. Tun. Nich. Ift. O., s. å. $^{28}/_{7}$ R. D. D. O., ingick 1866 i mars i franska armén och anställdes vid 12. linjeinfanteriregementet, s. å. i september adjutant hos öfverste de Colomb, 1867 i april anställd vid 2. zuavregementet, s. å. $^{18}/_{7}$ R. Fr. H. L., s. å. $^{17}/_{8}$ Off. Lux. Ekkr. O., s. å. $^{24}/_{8}$ R. Pr. R. Ö. O. 4. kl., 1869 $^{7}/_{9}$ inneh. Turk. Medj. O. 3. kl., 1870 $^{1}/_{1}$ inneh. Tun. Nich. Ift. O. 3. kl., 1871 $^{2}/_{8}$ R. Gr. Fr. O. med guldkors, s. å. $^{23}/_{11}$ R. St. O. O., kommenderades 1872 i september att såsom adjutant åtfölja öfverståthållaren friherre D. A. G. Bildt på dennes beskickning till Berlin för att notificera h. m. konung Carl XV:s död, s. å. $^{2}/_{10}$ R. Pr. Kr. O., 1873 $^{1}/_{1}$ adjutant hos öfverståthållaren i Stockholm; s. å. $^{12}/_{6}$ kapten; 1881 $^{27}/_{5}$—1882 $^{19}/_{3}$ anställd i grekisk tjänst vid 20. linjeinfanteribataljonen; 1882 $^{19}/_{3}$ K. Gr. Fr. O.; 1883 $^{8}/_{10}$ fullmäktig vid krigsbefälet; s. å. $^{30}/_{11}$ R. S. O.; 1884 $^{30}/_{5}$ —1889 $/_{6}$ öfverbefälhafvare öfver Stockholms frivilliga skarpskyttekår; s. å. $^{28}/_{11}$ major i armén; 1886 $^{1}/_{10}$ major vid Svea lifgarde; 1890 $^{31}/_{12}$ öfverstelöjtnant i armén; 1891 $^{4}/_{3}$ inneh. Turk. Osm. O. 3. kl.; s. å. $^{20}/_{11}$ öfverstelöjtnant och chef för Jämtlands fältjägarekår; 1894 $^{1}/_{5}$ öfverste och chef för Kalmar regemente; 1895 $^{29}/_{7}$ chef för Södra Skånska infanteriregementet; 1904 $^{1}/_{7}$ generalmajor i armén och afsked från sistnämnda chefsbefattning.

Gift med grefvinnan Diamantine Eufemia Theotoky från Korfu.

En äldre officer vid Kalmar regemente, kompanichef under generalmajor Gyllenrams chefstid, har om honom yttrat följande ord, hvilka kunna anses vara uttryck för de känslor af sympati, som regementet hyste och ännu hyser för sin forne chef:

»Under den korta tid, $1^{1}/_{4}$ år, som general Gyllenram var regementets chef, tillvann han sig i hög grad dess kärlek och tillgifvenhet, såväl genom sitt urbana, hjärtevinnande sätt som ock genom sina militära egenskaper, ty ehuru icke en lärd officer i nutida mening fyllde han väl sitt värf såsom chef genom sina utpräglade befälsegenskaper, sitt lugn, sin förmåga att »taga folk med sig» och icke minst genom sin alltid visade månhet om truppen och dess välbefinnande — för den enskildes angelägenheter hade han alltid ett godt råd, ett vänligt ord, och aldrig visade han mannamån.

General Gyllenram var en synnerligen representativ personlighet; det låg öfver honom något »je ne sais quoi», en fläkt från Karl XV:s dagar, något af denne folkkäre konungs för alla så sympatiska, käcka väsende, som tog hjärtan med storm.

I sällspord grad besatt general Gyllenram förmågan att i sin personlighet förena förmannen och vännen, och då han lämnade regementet, blef han af alla saknad.

I tacksamt minne skall han länge inom Kalmar regemente fortlefva!»

41.

Fredrik Kugelberg.

Född 1839 20/11. — Död 1907 8/10.

Chef 1895 29/7—1902 7/11.

Fredrik Kugelberg föddes 1839 20/11 i Jönköping. Föräldrarne voro häradshöfding Wilhelm Magnus Kugelberg och Charlotta Carlberg.

Han aflade 1856 9/9 studentexamen, utnämndes 1857 7/8 till furir utan lön vid Jönköpings regemente samt aflade 1857 17/12

officersexamen. Hans öfriga fullmaktsdata och tjänsteförrättningar voro:

1858 $^{22}/_{7}$ underlöjtnant på stat vid Jönköpings regemente, 1860 $^{9}/_{5}$ löjtnant af 2. klass, 1863 kommenderad såsom befälhafvare vid Jönköpings regementes bevakningskommendering å Varbergs slott, 1864 elev vid skjutskolan å Drottningholm, 1865 $^{15}/_{8}$ löjtnant af 1. klass, 1874 $^{14}/_{8}$ kapten af 2. klass, 1878 $^{24}/_{8}$ kapten af 1. klass och kompanichef, 1878 kommenderad till skjutskolan å Rosersberg, 1879 $^{1}/_{12}$ R. S. O., 1881—1882 under 11 månader bevistat vapenöfningarna vid 5. Badiska infanteriregementet n:r 113; 1887 $^{9}/_{7}$ major vid Smålands grenadjärkår, 1891—1892 kommenderad såsom major vid infanterivolontärskolan å Karlsborg, 1892 $^{2}/_{12}$ öfverstelöjtnant vid Södra Skånska infanteriregementet, 1894 kommenderad till skjutskolan å Rosersberg, 1895 $^{29}/_{7}$ öfverste och chef för Kalmar regemente, 1898 $^{1}/_{12}$ K. S. O. 2. kl., 1899 $^{29}/_{9}$—$^{4}/_{10}$ deltagit i divisionsöfningarna inom danska armén på Seland, 1899 $^{17}/_{10}$ K. D. D. O. 2. gr., 1902 $^{4}/_{4}$ K. O. N. O., 1902 $^{7}/_{11}$ afsked med tillstånd att såsom öfverste i armén kvarstå samt bära Kalmar regementes uniform, 1902 $^{1}/_{12}$ K. S. O. 1. kl.

Öfverste Kugelberg var tvenne gånger gift. 1. gången med Augusta Henrietta Munck af Fulkila samt 2. gången med hennes syster Louise Henrietta Munck af Fulkila. Han afled 1907 $^{8}/_{10}$ på sin egendom Ekeberg i Ljungarums socken, Småland och begrofs i Ljungarums kyrka.

Knut Eklundh.

42.

Carl Gustaf Knut Eklundh.

Född 1848 $^{21}/_{12}$.

Chef 1902 $^{7}/_{11}$.

Carl Gustaf Knut Eklundh föddes 1848 $^{21}/_{12}$ å Hällabol, Tolgs socken, Kronobergs län. Föräldrar: Kronolänsmannen Carl Eklundh och Elise Lindergren. 1858 aug.—1866 juni genomgått

1.—6. klass vid Växiö h. elementarläroverk, 1867 $^{16}/_{1}$ elev vid K. Krigsskolan, 1868 $^{28}/_{11}$ aflagt officersexamen. Erhöll silfverjeton. 1868 $^{11}/_{12}$ underlöjtnant vid Bohusläns regemente, 1876 $^{23}/_{10}$ löjtnant af 2. klass, 1879 $^{18}/_{4}$ löjtnant af 1. klass; 1880 $^{28}/_{12}$ 2. regementsadjutant, 1883 $^{20}/_{8}$ regementskvartermästare; 1887 $^{4}/_{10}$ kapten i regementet; 1890 $^{18}/_{4}$ kapten af 2. klass; 1894 $^{6}/_{8}$ kapten af 1. klass och kompanichef. 1897 $^{9}/_{1}$ major vid Västgöta-Dals regemente, 1899 $^{20}/_{10}$ öfverstelöjtnant vid samma regemente samt 1902 $^{7}/_{11}$ öfverste och chef för Kalmar regemente. 1892 $^{15}/_{5}$ R. S. O., 1905 $^{15}/_{5}$ K. S. O. II. kl.

Deltagit i resp. regementens vanliga möten och fälttjänstöfningar samt fältöfningar för officerare af alla vapen: 1884 såsom regementskvartermästare, 1896 som kapten, 1903 som öfverste, i Fortifikationens fältöfningar 1878 samt såsom bataljonsschef vid Norrbottens regemente i V. och VI. arméfördelningarnas fälttjänstöfningar i Dalarne 1897. Genomgått såsom elev infanteriskjutskolan 1874, gymnastiska centralinstitutet 1878—1880, kurs för infanteriofficerare m. fl. vid ridskolan å Strömsholm 1880; deltagit i regementsofficerskurs vid infanteriskjutskolan 1898, kommenderad vid artilleriskjutskolan å Marma 1902 och å Skillingaryd 1905.

1901 april—september tjänstgjort i tyska armén, vid Füsilier-regementet General-Feld-Marschall Prinz Albrecht von Preussen, n:r 73, förlagdt i Hannover; därunder deltagit i höstmanövrarne.

1906 ledamot i kommissionen inom II. arméfördelningen för afgifvande af förslag till regementenas förläggningsorter; därvid för Kalmar regemente lifligt förordande staden Kalmar.

Ingick äktenskap 1886 $^{7}/_{4}$ med änkefru Eleonora Wessel, född Holmboe, som afled i Kristiania 1901 $^{4}/_{3}$.

Företog efter fransk-tyska krigets utbrott på hösten 1870 en studieresa till Tyskland, men lyckades ej erhålla tillstånd att beträda krigsskådeplatsen. Gjorde senare åtskilliga studieresor i Tyskland och Frankrike. Ägnade sig under subalternofficersperioden, då tjänsten icke lade hinder i vägen därför, åt civilingenjörsarbeten och var sålunda 1874—1876 extra adjutant hos chefen i Södra Väg- och Vattenbyggnadsdistriktet, samt under åren 1876—1882 anställd vid olika järnvägsbyggnader. Inköpte 1888 bruksegendomen Alsters bruk i Värmland med underlydande och utförde här betydliga nyanläggningar och ombyggnader samt innehade kommunala uppdrag i nämnd, kyrko- och skolråd m. m.; mestadels dock bosatt på egendomen Halängen på Dalsland.

Kronobäcks chefsboställe.

Kronobäck ligger ¹/₄ mil söder om Mönsterås, »i en leende trakt, omgifvet af vackra lindar, frodiga ängar och bördiga åkrar», som det heter i en skildring från förra seklets början. När man kommer till ort och ställe för att bese den byggnad, där de forna regementscheferna lefvat och verkat, mötes man af den öfverraskande underrättelsen, att densamma på 1870-talet refs och fördes till Borgholm, där återuppbyggdes i sitt forna skick samt numera utgör hotell. Gör man en tur i den tämligen förfallna parken, påträffar man i dess nordöstra hörn en gammal, synnerligen pittoresk ruin med tjocka gråstensmurar, utgörande återstoden af det fordom ganska betydande Kronobäcks kloster.[1]

Enligt traditionen lär fordom hafva funnits i Mönsteråstrakten ett sjukhus eller hospital, kalladt »Hospitalet i Norrabygd», hvilket anlades i midten af 1200-talet samt ägde bestånd till år 1479, då Sten Sture d. ä. och rikets råd beslöto att låta det öfvergå till ett brödrakloster af S:t Johannisorden. Klostret hade ganska an-

senliga jordägodelar i Mönsterås och Ryssby socknar, men dock räckte inkomsterna ej till att underhålla munkarne samt den mängd sjuka och fattiga, som strömmade dit. Dessutom betungades det under krigstider af ständiga inkvarteringar och krigsgärder, såsom då 1505 riksföreståndaren Svante Sture tog sitt högkvarter i Kronobäck och vistades där större delen af detta år. Oaktadt klostrets styresmän klagade öfver de dåliga tiderna och de knappa inkomsterna, åstadkoms dock ingen förbättring. Under reformationen gjorde Gustaf I en allvarlig attack mot klostrets inkomster och dyrbarheter, och småningom gick det sin undergång till mötes; byggnaderna fingo förfalla, de återstående ägodelarna bortfördes, och munkarne öfvergåfvo klostret.

I midten af 1500-talet hör man åter talas om Kronobäck, som, från att hafva varit »hospital» och kloster, nu inträdde i ett tredje skede, då det nämligen 1561 $^{29}/_{1}$ såsom friherreskap förlänades åt drottning Katarina Stenbocks fader, Gustaf Olofsson Stenbock. Hans son Erik förverkade det under hertig Karls strider med Sigismund, hvarefter det redan år 1613 återskänktes till Erik Stenbocks son Gustaf samt gick sedermera i arf inom ätten Stenbock, tills det genom Karl XI:s reduktion indrogs till staten och anslogs till boställe[2] åt chefen för Kalmar regemente.

Friherre Erik Soop (chef för Kalmar regemente 1677—1686) var den förste, som innehade chefsbostället och skänkte 1686, då han lämnade regementet och orten, till Mönsterås kyrka »en håf eller pung med klocka». *Hans von Dellinghausen* (1686—1698) bebodde likaledes Kronobäck, och år 1689 nämnes i kyrkoboken bland födde: »Den främmande herrens Gyldenhoffs son i Kronobäck: Baltzar Gottfrid». — »Den främmande herren» var von Dellinghausens svåger friherre Gustaf Johan Gyldenhoff, som enligt ättartaflorna »lefde utan tjänst», och som synbarligen vid denna tid med sin hustru gästade Kronobäck. Sonen Baltzar Gottfrid blef sedan ryttmästare. År 1699 inträffade det egendomliga, att *grefve Magnus Stenbock* (chef 1699—1700), som genom reduktionen gått miste om sitt fädernegods, erhöll detsamma som chefsboställe och bodde där under hösten sagda år, »sysselsättande sig med svarfkonst, målning och andra sina älskade handaslöjder, däri han var lika stor mästare som uti att föra svärdet». Härifrån sände han 1699 $^{21}/_{12}$ prof på sin svarfkonst till svärfadern grefve Bengt Oxenstjerna, »som plägade planer och ritningar med färgor illuminera». Han säger sig hafva tänkt öfversända »ett schillerie af sin façon, måladt på åtta timmar för att

få det måladt aprez nature, hoppandes att man ej tillämpade på honom versen: nihil agendo male agere discunt. En tabaquière sändes ock, hoppandes att mästarens reputation måtte menageras».[3] På herresätet Fredriksberg i Döderhults socken förvarades enligt en beskrifning från början af 1800-talet flera svarfvade träsaker, som enligt traditionen voro tillverkade af Stenbock under hans vistelse på Kronobäck. — En anteckning i Mönsterås kyrkobok omtalar, att »År 1699 den 12. novemb. föddes Hans Höggrefliga Nådes på Cronobäck barn» samt »År 1700 vid Alla Helgons fest dog Högvälborne Grefve Herr Carl Sten-Bock».[4] Magnus Stenbocks vistelse på Kronobäck blef ej långvarig; redan 1700 $^{16}/_{3}$ blef han chef för Dalregementet.

Nils Djurklou d. ä. har i sina dagboksanteckningar från sin korta chefstid (1700—1701) ej nämnt något om Kronobäck, men däremot att han, då tjänsten lämnade honom tid öfrig, vistades i Västmanland. Dock finnas flera handlingar af honom, daterade Kronobäck. *Gustaf Rancks* chefstid (1701—1709) var uppfylld af strider fjärran från fosterlandet med afslutning vid Poltava, och som han var ogift, hade han ej heller genom maka eller barn någon beröring med Kronobäck. *Carl Björnberg* (1709—1716) bodde därstädes och tog, som nämnes å sid. 43, verksam del i Mönsterås församlings angelägenheter. *Friherre Sten Arvidsson Sture* (1716—1730) lät 1728 $^{5}/_{11}$ på Kronobäck döpa sin dotter »lilla fröken Beata Johanna», och voro då närvarande såsom faddrar bl. a. majoren vid Kalmar regemente Johan Carl Rothlieb[5] från Knapegården, kaptenen vid Kalmar regemente Erik Ekenberg[6] »till Fårebo, Ramshult, Åby och Grönskog» samt friherrinnan Anna Helena Kruuse, gift med Majoren vid Kalmar regemente friherre Kruuse af Verchou.[7] »Lilla fröken» afled enligt en anteckning i kyrkoboken redan s. å. $^{10}/_{11}$. Familjen Sture omnämnes vid flera tillfällen som vittnen vid dop i trakten. Om *friherre Gustaf Zülich* (1730—1733) någon tid vistades å Kronobäck är ej bekant, men föga troligt, då han hade sina gods i Pommern. *Frans Christian Marschalck* (1733—1734) nämnes 1733 $^{5}/_{12}$ som dopvittne vid ett af dåvarande kyrkoherden i församlingen M. G. Crœlii barns dopakt. Marschalck afled 1734 $^{18}/_{11}$ på Kronobäck. *von Numers*, *de Frumerie* och *Giertta* tyckas under sina korta chefskap (1734—1739) ej hafva flyttat till Kronobäck. *Frih. Ludvig Fahlström* (1740—1747) visade under sin vistelse på Kronobäck stort intresse för Mönsterås kyrka genom skänker till densamma (se sid. 65). *Friherre Carl*

Gustaf von Roxendorff (1747—1757) inlade stora förtjänster om Kronobäcks vidmakthållande och förbättrande samt uppförde på entreprenad ett nytt corps de logis. Som han ej fick den anslagna summan att räcka till, vände han sig till krigskollegium med en anhållan att utfå de 360 rdr r:mnt han tillsatt ur egen kassa samt 80 rdr r:mnt »till knutarnes och fönsterluckornas oljefärgande». Detta afslogs af krigskollegiet, och kungl. maj:t lät saken »i nåder därvid förblifva», men var »i öfrigt Öfwersten och riddaren med ynnest och nåde wälbewågen».[8] Familjen von Roxendorff samt familjen Fahlström, hvilken sistnämnda från Kronobäck flyttat till Em (se sid. 65), nämnas vid denna tid flere gånger som dopvittnen, bl. a. då »Fendrichen (vid Kalmar regemente) välb. herr Ulrik Theodor Liliehorns[9] dotter Brita Catharina (sedermera fru Marcks von Würtemberg) 1749 $^{6}/_{3}$ döptes. — *Friherre Nils Djurklou* d. y. var chef i 20 dagar (1757) och hann aldrig taga sitt chefsboställe i besittning, då däremot hans efterträdare *Friherre Erik Gustaf Lillienberg* (1757—1770) under många år bodde på Kronobäck, hvarvid han var mycket fästad, och som han på egen bekostnad förskönade. Han afled därstädes »af rötfeber» 1770 $^{22}/_{7}$, allmänt saknad i den ort, där han förstått göra sig så omtyckt. *Friherre Erik Armfelt* (1770—1772), som varit i tjänst i Finland, till dess han blef chef för Kalmar regemente, lät sin familj bo kvar på Isnäs gård i Finland och nämnes ej själf i samband med Kronobäck. *von Baltzar* (1772—1778) höll 1779 $^{18}/_{2}$ bröllop på Kronobäck, då han gifte bort sin dotter Jacobina Augusta med »Öfwersten vid Ammiralitets-sjö-artilleriet» Hans Reinhold von Francken. Bröllopets datum, 1779 $^{18}/_{2}$, tyder på, att von Baltzar efter sitt afsked från Kalmar regemente arrenderade Kronobäck af sin efterträdare *grefve Fredrik Posse* (1778—1779) samt äfven bodde kvar där in på *Schönströms* chefstid (1779 $^{10}/_{2}$—1795). Emellertid flyttade Schönström småningom till sitt boställe och är en af de chefer, som nämnas i samband med Kronobäcks förskönande. I en skildring af orten på 1800-talets början berättas, att Kronobäck »har en vacker belägenhet, ett vackert karaktärshus samt en stor och prydlig trädgård med goda fruktträd, alltsammans anlagdt under den tid som chefskapet vid regementet innehades af generalmajor Schönström». En resande, som 1795 i juli färdades genom trakten, talar om »qvarlefvorna af Kronobäcks kloster, hvilka göra en dyster contrast mot den ovanligt vackra trädgård, förre Chefen för Calmar Regemente Herr Generalmajoren Schönström, låtit vid

detta dess Boställe med mycken kostnad anlägga, och i hvars hörn denna svaga lämning af tjocka murar nu torde osköflad få bibehållas».[10] *Mörner* (1795—1802) vistades under sin chefstid mestadels i Stockholm, likaså *von Friesendorff* (1802—1804). Äfven *Tawast* (1804—1816) visade sig ju ytterst sällan inom regementet, men ådagalade dock, genom ansenliga förbättringar, stort intresse för Kronobäck. Från 1800-talet är för öfrigt intet af intresse att meddela om Kronobäck förutom drottning Desiderias besök 1827, då hon natten mellan den 13. och 14. september bodde därstädes under en resa från Ramlösa till Stockholm. Den siste regementschef som bodde på Kronobäck var öfverste *Dandenell* (1859—1864), som där utöfvade stor gästfrihet mot sitt regementes officerare. Af dessa stannade mången på kavaljersmanér kvar långa tider hos sin gästfrie chef, hvars taffel alltid stod öppen för dem.

Numera är som sagdt det forna chefsbostället ett minne blott, och endast den gamla klosterruinen står kvar, med sina stenmassor trotsande tiden och vittnande om längesedan förgångna dagar.

---

[1] Hvad som här nedan nämns om Kronobäcks kloster är grundadt på meddelanden af läroverksadjunkten dr P. G. Berggren i tidningen »Kalmar» år 1900 n:r 60. — [2] Uppgifterna ur Mönsterås kyrkoböcker (Kronobäck ligger som ofvan antydts i Mönsterås socken), som förekomma här nedan, äro benäget lämnade af rektor J. W. Goijer, Mönsterås. — [3] Biogr. lexicon öfver namnk. sv. män, 15 : 310. — [4] Denne son af Magnus Stenbock finnes ej upptagen i Anreps ättartaflor. — [5] F. 1687, d. 1739 (Anr. adl. 523 : 5), var enl. Anrep »en tapper officer och af ett utmärkt vackert utseende samt stod särdeles väl hos det täcka könet, hvarigenom han förskingrade största delen af sin ärfda egendom». — [6] F. 1683, d. 1741 (Anr. adl. 476 : 10), g. m. Skolastica Sophia Rothlieb. — [7] Frih. David Malcolm Kruuse af Verchou, f. 1686, d. 1750 (Anr. frih. 76 : 5), g. m. Anna Helena Rothlieb, syster till fru Ekenberg (se not 6). Som synes voro de ofvan uppräknade faddrarne släkt med hvarandra genom familjen Rothlieb, hvilken släkt lämnat en mängd officerare till Kalmar regemente. Som det äfven var med en lagmanska Rothlieb vid dopet hos frih. Sture, så ser man, att sagda dop blef ett fullkomligt släktmöte för Rothliebarne. — [8] Kalmar reg:tes arkiv. — [9] Ulric Theodor Lilliehorn, f. 1723, d. 1769 (Anr. adl. 1671 D: 3). — [10] J. C. Linnerhielm, Bref under resor i Sverige, Sthlm 1797, Del 1 : 98.

BILAGOR.

Bil. 1.

Öfverste Hans von Dellinghausens förklaring öfver krigsrättsprotokollen 1683—1695 vid Kalmar regemente.

Högvälborne Herr Baron, General Fälttygmästaren, och det höglofl. Krigs Collegium, samptl. högtährade Herrar.

Eders Excellences och det höglofl. Krigscollegii skrifvelse af den 29 Julii med innelagde Observation för åhrens Protocolls uteblifwande, är mig wäl tillhanda kommit, hvaruppå länder till hörsam och tjänstes förklaring, att mig detta Calmare Lähns Infanterie Regimente, A:o 1686 in Augusto aller Nådigst anförtrodt blef, och då i sanning eij några Acta af Protocolle för mig funnit, som Herr Generalmajoren och Gouwerneuren Soop det bäst veta lärer; uti hvilket samma åhr eij eller något protocoll vid Regimentet hölltz utan allt var stilla och väl; Men A:o 1687 höltz Krigsrätt öfver en Corporal, som sigh satt emot sin officerares commendo. A:o 1688 föreföll icke eller någon saak wid Regimentet. Men A:o 1689 stodo en Lieutenant och Fendrich för Regimentskrigsrätten, hvilka sig emot Kongl. Maij:ts Duels Placat förbrutit hade; men af Kongl. Maij:t allra Nådigst pardonnerade i alt; hvilka protocollen man eij annat kan veta, än att de samma af den då warande Regiments Skrifwaren, Oluf Roswald benämnd, måste vara äfwenwäl A:o 1690 in Septembr till Herr Fiscalen Riddermark öfversända; ty samma Regimentsskrifware var en mycket . . . . . . och beställsam tiänare. Desse här hoos föliande Protocollen äro sedermera wid Regimentet förefallne och eij flere, hvilka jag under tjänstel:n beder man gunstigst emottaga ville. Dess uteblifvande är sannerligen intet min skuld; förhoppas alltså allra Underdånigst att H. Kongl. Maij:t allra Nådigst ifrån vijte befriar den som oskyldig är. Sänder altså enl. befallning den mig tillskickade Original Observation tillbaka. Och förblifver

etc. etc.

H. von Dellinghausen.[1]

[1] Krigsarkivet.

Bil. 2.

Utdrag ur bref från öfversten grefve Carl Mörner i Stockholm till majoren Jon Stålhammar å Salshult.

Stockholm d. 23. oktober 1801.

Uti nästkommande månad torde hända at arf Printzen af Baden[1] med sin famille reser genom Eksiö och i den händelse kommer Calmare Rg:te at gifva 100 man med nödigt Befähl. På det at folket skall vara utsökt vackert så skall desse 100 man utgöras af Lif- Aspolands och Pr. Majorens [kompanier] med fendric Ericson[2] och fältväbel Ulfsax[3] från Lif- och Aspolands som anförer desse Compag:r. 1 vacker Underoff. får äfven tagas af Lif Comp., det måtte vara så tilräckeligit Underoff:e at vid Printzens dörr kan placeras 2:ne vackra Und. Off. figurer, de sättas i salen, intet ombyte behöfs ty de lära ej länge blifva där stående. Som Printsar och Printsessor utan tvifvel komma at occupera 2 hus så måste de hafva hvardera vid Porten af huset 2:ne Granadeurs poster, hvarföre Granadeurerna derefter proport:s. Harmonie Musiquen med 2:ne eller 3:ne de bäste trumslagare Commenderas dit. Jag önskar att Valdau[4] är hemma som kan föra an dem med sin trumpette. — Som Reutercrona[5] och Veydenhielm[6] äro permitterade, som jag kunnat använda vid detta tillfälle. i Synnerhet som de kunna tala språket, så har jag obligerat Duben[7] att resa ner, möta det Badenska [herrskapet] och följa dem igenom Rg:tet såsom ordonance och taga befälet öfver desse 100 man som föreställer ett Compagnie. Som det kan hända att Printsen vill Se dem Exercera så får man taga in dem en dag förut då Odencrantz[8] kan exercera ihop dem. Fahna skall vara med. Befählet blir Duben, Odencr, Ericson, och Bruse.[9] Adjutant Boræn[10] får du befalla komma dit. Du expedierar ordern att de hålla sig färdige till d. 12 à 13 nov. Du skall vidare få dagen i början af nov.

Uti Lenhofda[11] torde äfven blifva nattqvarter dit Commenderas 1 Undoff. som har befählet öfver 2:ne Granadeur Poster samt 2 Mousque.-Poster för Bagaget — där måste du äfven hafva 2:ne vackra Und. Off. figurer vid dörren i Salen och utanför 2 granadeurer poster — Men intet spel. 2 timmermän skall vara i Eksiö. Jag tycker om du tager 40 man af P: M:[12] 40 af Aspolands och 20 af Lif; Så måtte man kunna få ett vackert Compagn. — att de skola vara snygga och väl klädde förstår sig då man skall visa sig för utlänningarne.

[1] Gustaf IV Adolfs svärfar, vid denna tid på besök i Sverige. — [2] Eric Ericsson f. 1778, vid detta tillfälle löjtnant el. fänrik. — [3] Ulfsax, Fredrik Adolf, f. 1776, fältväbel vid Kalmar regemente, fänrik därstädes 1801. — [4] C. L. Waldou, musikdirektör vid Kalmar regemente. — [5] Erik Wilhelm Reutercrona f. 1776, d. 1809 [Anr. adl. 1760: 3]. Kapten 1800. — [6] Erik Wilhelm Weidenhielm f. 1769, d. 1843, vid detta tillfälle kapten. — [7] Düben, Gustaf von, grefve, f. 1744, d. 1812, kapten vid Kalmar regemente 1798, sedermera kammarherre. — [8] Anders Gustaf Odencrantz f. 1778, d. 1855. (Anr. adl. 1947: 8). Löjtnant 1800. — [9] Nils Leonard Bruze f. 1777, fänrik 1800, d. 1837. — [10] Sannolikt Sam. Boræn f. 1772, kom i tjänst 1789, vid detta tillfälle löjtnant, d. 1818 såsom major i armén. — [11] Socken i Småland, nordost Växiö. — [12] Premiermajorens.

Personregister.

(Regementschefernas namn äro kursiverade.)

Porträttförteckning.

PATRICK RUTHWEN — oljemåln. å Skokloster.
DAVID DRUMMOND — oljemåln. å Skokloster.
Frih. BARTHOLD DE MORTAIGNE — oljemåln. af Ehrenstrahl å Karlberg, kopia i Kalmar reg:s officersmess.
Frih. ERIK SOOP — oljemåln. å Tidö i Västmanland, kopia i Kalmar reg:s officersmess.
Grefve MAGNUS STENBOCK — oljemåln. af G. Schröder å Gripsholm, kopia i Kalmar reg:s officersmess.
Frih. STEN ARVIDSSON STURE — oljemåln. af Wedekind å Hallandsberg i Västergötland, kopia i Kalmar reg:s officersmess.
Frih. ERIK GUSTAF LILLIENBERG — oljemåln. å Sya i Östergötland.
Frih. ERIK ARMFELT — oljemåln. på Åminne i Finland.
Grefve CARL CARLSSON MÖRNER — oljemåln. af Breda, äges af grefvinnan M. Mörner, Linköping.
Frih. ADOLPH LUDVIG VON FRIESENDORFF — oljemåln. af Breda i Svea lifgardes kasern, kopia i Kalmar reg:s officersmess.
Grefve JOHAN HENRIK TAWAST — oljemåln. af Gröger å Bosjökloster, kopia i Kalmar reg:s officersmess.
Frih. ERIK GEORG ULFSPARRE — oljemåln. i Kalmar regementes officersmess.
CARL KLINGSTRÖM — oljemåln. af J. G. Sandberg, i Kalmar regementes officersmess.
CARL JOHAN HEDERSTIERNA — miniatyrmålning af Fredrika Bremer, tillh. statsrådet C. F. W. Hederstierna.
Grefve GUSTAF ERIC ADAM TAUBE — litografi i Kalmar regementes officersmess.
GEORG GUSTAF HENRIK STIERNGRANAT — oljemålning, tillhörande kammarjunkaren Henrik Stierngranat, Sigridsborg Småland.
FREDRIK MAGNUS LEONHARD DANDENELL — efter fotografi.
ERIK OSKAR WEIDENHIELM — efter fotografi.
PEHR SAMUEL WILHELM BJÖRKMAN — efter fotografi.
OTTO GUSTAF NORDENSKJÖLD — efter fotografi.
HENRIK FREDRIK GYLLENRAM — efter fotografi.
FREDRIK KUGELBERG — efter fotografi.
CARL GUSTAF KNUT EKLUNDH — efter fotografi.

PERSONHISTORISK TIDSKRIFT

TIONDE ÅRGÅNGEN

1908

UTGIFVEN AF

PERSONHISTORISKA SAMFUNDET

GENOM

CARL-MAGNUS STENBOCK
SAMFUNDETS SEKRETERARE

STOCKHOLM
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER
1909

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Porträtt

Gustaf Wasa, Kristian III, Anton Bryske, Elsa Ebba Bielkenstierna, 4 okända porträttmedaljonger, Gustaf Adam Taube, Katarina Stenbock, Katarina De la Gardie, Charles de Geer, Eva Kristina Oxenstierna, Charlotta De Geer, Karl X Gustaf, Karl Gustaf Wrangel, Hans Kristoffer v. Königsmark, Magnus Stenbock, 2 okända, Carl Campbell, Colin Campbell.

Gustaf Vasas porträtt af år 1542

Ett arbete af Jacob Binck

I Upsala universitets samlingar finnes ett i olja på duk måladt porträtt af Gustaf Vasa, som enligt inskrift återger konungen sådan han såg ut år 1542.[1] (fig. 1).

Porträttet skänktes i början af 1800-talet till universitetet af den bekante samlaren friherre Adolf Ludvig Stierneld († 1835), som på dukens baksida gjort följande anteckning: »Det enda veterliga original. — På detta kon. Gustaf I:s originalporträtt, måladt år 1542, lät k. Johan III sätta påskriften, då det hängde i lilla matsalen på Bråborgs slott, hvilket drottning Gunilla byggde och bebodde.»

I en uppsats om Gustaf Vasas porträtt[2] erinrar Gustaf Upmark d. ä. om att detta porträtt hvarken är det enda eller det enda målade samt påpekar att det icke heller är något originalporträtt. Hvar Stierneld hämtat sina uppgifter om bilden är ej kändt, men osannolikt i och för sig är det icke att densamma kan förskrifva sig från drottning Gunillas tid, som åren 1588—90 uppförde Bråborgs slott. — Upsalaporträttet torde vara en mot slutet af 1500-talet utförd kopia af ett originalporträtt, som målats år 1542. Samma original har äfven legat till grund för det under 1600-talet målade helfigursporträtt af konungen som sitter i rikssalen på Gripsholms slott.

---

[1] I Nils Sjöbergs förteckning öfver universitetets tafvelsamling beskrifves porträttet på följande sätt: »bröstbild, fas t. v. sittande i en hvälfd fönsteröppning och stödjande båda armarna mot den med svart tyg behängda nedre karmen, och hållande med båda händerna i sin grå högerhandske; gult rundskuret hår, hvarpå en flat svart barett med rund, hvit plym, blå ögon, gult tvärklippt helskägg och gula mustascher; svart guld- och pärlstickad dräkt, med stor fyrkantig nervikt krage, på vänstra handen grå handske; ljus gråbrun bakgrund. På ömse sidor om hufvudet står: SIC REX GVSTAVVS VVLTVSQVE HVMEROSQVE FEREBAT/ FŒLIX IMPERIO SVECIA MAGNA TVO/ 1542. — Olja, 77 × 58 cm.»

[2] Tr. i »Ord och Bild», 1894, samt i »Valda skrifter», Stockholm 1901.

Upsalaporträttet är helt säkert det mest kända och mest spridda af alla svenska historiska porträtt. Det är nämligen återgifvet på samtliga svenska riksbankens sedlar, ehuru blott som bröstbild och för öfrigt på ett ur porträttsynpunkt ganska otillfredsställande sätt. Originalbildens visserligen allvarsamma, men dock vakna och liffulla uttryck har i sedelbilderna fått något af sömnaktig likgiltighet, nästan slöhet, som för visso var fullständigt främmande för mannen själf.

»Om upphofsmannen till denna typ veta vi», säger G. Upmark d. ä. i sin ofvan citerade uppsats, »ingenting med säkerhet.» Konungen talar 1541 i ett bref till Olaus Petri angående sin krönika om 'wår målare'. Möjligen är denne den 'Casper konstmålare', som just 1541 inkallades från Holland, men som ej tycks hafva dröjt här någon längre tid och ej heller sedermera omtalas. Konungen står under dessa år i en ganska liflig förbindelse med utlandet. Christophe Richer besöker som konung Frans I:s sändebud två gånger Sverige och öfverlämnade 1543 vid Vreta kloster å sin herres vägnar till den svenske konungen S:t Mikaelsordens insignier. En svensk ambassad hade året förut besökt Frankrike. Härjämte ägde en skriftlig beröring rum mellan konungen och en af samtidens mest framstående nederländska konstnärer, den i Utrecht bosatte målaren Jan van Scorel. Konungen hade från denne erhållit en Mariabild. — Har Casper konstmålares korta besök här stått i något samband med Mariabilden, porträttet och brefväxlingen?»

Så torde icke hafva varit förhållandet. Vid samma tid ägde däremot äfven en annan förbindelse rum mellan Gustaf Vasa och en hans samtida, nämligen konungen af Danmark, Kristian III, som snarare synes kunna sättas i samband med det ofvan nämnda porträttet. — För att ordna åtskilliga tvistefrågor hade svenska och danska riksråd redan på hösten 1540 sammanträffat i Kalmar och till våren året därpå planerades ett personligt möte mellan de båda konungarna, för hvilket i Gustaf Vasas hof gjordes stora tillrustningar. Mötet blef af åtskilliga anledningar uppskjutet och ägde rum först i september månad 1541 i Brömsebro; en förbundstraktat undertecknades och allt skulle vara frid och vänskap.

Icke långt efter detta möte anhöll Gustaf Vasa att få »låna» den danske konungens hofmålare och som svar härå afgick den 6 november 1541 från konung Kristian III, som då befann sig på Odense slott, ett längre bref till Gustaf Vasa, hvari bl. a. meddelades att hofmålaren omedelbart afrest; sannolikt fick han själf

Gustaf Vasa

1542

Upsala universitet

öfverbringa brefvet. — Den svenske konungens svar härå är dateradt Stockholm den 28 december 1541: konstnären i fråga hade anländt, Gustaf Vasa tackar för tillmötesgåendet och lofvar att sända honom tillbaka vid påsktiden, som konung Kristian önskat, men hoppas att denne icke skulle tycka illa vara om han behöll mannen hos sig litet längre.[1]

Det var den danske konungens hofmålare, den tyskfödde Jacob Binck (Pinck, Pincke, Pinckenn), som på detta sätt på begäran formligen utlånades till den svenske grannen. Af ordalagen i de anförda brefven synes med visshet framgå att han hitkommit redan vid jultiden 1541. Konung Kristian III hade önskat få honom åter vid påsktiden följande år, men Gustaf Vasa tyckes hafva haft mycket att göra för honom, så att han ännu på hösten 1542 befann sig kvar i Sverige. I räntekammarboken för detta år har jag nämligen påträffat en anteckning om att konstnären den 4 september fick af konungen mottaga 100 daler, för »sith omaak» som det heter.[2]

Det torde sålunda få anses konstateradt att Jacob Binck från december 1541 till åtminstone september 1542 varit i Sverige och att han under denna tid utfört något arbete åt Gustaf Vasa. Liksom så många andra af renässanstidens konstnärer var äfven Jacob Binck en mångsidig talang, målare, kopparstickare, bildhuggare, guldsmed, t. o. m. arkitekt och fästningsingenjör. Det

[1] De båda sist anförda brefven finnes bevarade, det första i koncept, det andra i afskrift i danska riksarkivet. »Pakken Sverige A. Brevveksling Chr. 3—Gustaf 1, 1534—41;» cit. men ej aftryckta af Madsen: Kunstens historie i Danmark (bilaga till tidskriften »Kunst».) De ställen i brefven som röra denna sak hafva för min räkning benäget afskrifvits af dr Chr. A. Jensen och hafva följande lydelse:

1541 $^{6}/_{11}$ Kristian III till Gustaf I. »Schloss Odense». — »Unsernn Conterfeyer und Siegelschneyder (Jacob Pinckenn) wollen wir e. l., wie sie durch unsernn Secretier bitten lassen, gerne bijs wff zukunfftigen Ostern lehnenn. Schicken auch e. l. hiemit denselben zu. Bitt aber freuntlichenn e. l. wollen dennselben widder so vonn Jr abvertigen, das er vff schirstkomende Ostern gewüslichenn widder bei uns sein moge. Bescherten wir gerne.» —

1541 $^{28}/_{12}$ Gustaf I till Kristian III. »Schloss Stockholm». »Des zugeschicken E. L. Conterfäyer und Siegelschneiders thuen wir uns gleichfellig gegen E. L. freundlich bedancken und wollen auch denselbigen E. L. mith gnadigster abvertigunge ufs schleunigst Immer müglich wiederumb zukomen lasen, ob aber unserer ehalt halber die abvertigung, über die begirte E. L. zeith ethwo ein wochen oder vier verlauffen und erlengern muchte, wollen drumb E. L. kein beschwerd noch ungefallen getragenn.» —

[2] Räntekammarboken 1542, Kammararkivet. — »På samme dagh — (4 September) — effter Clement scriffueres bef. fick Jacob Pincke contrafeijere Szom Kon. Mat. schenckte honom för sith omaak Jochemsdaler — 100 stycker.» — I samma utgiftsbok finnas äfven antecknade penninggåfvor till medlemmar af den danska beskickningen med Herluf Trolle i spetsen, som under året besökte det svenska hofvet. Penningarna utbetalades i daler, »Joachimsdaler», en myntsort som just detta år fanns i mängd i »herr Eskils maack» på grund af de stora inbetalningarna från danska konungen.

kan ju tänkas att han af konungen rådfrågades angående de byggnadsarbeten som just vid denna tid pågingo på Gripsholm eller angående andra byggnadsplaner, Vadstena m. m. som väl redan då voro å bane, men de benämningar, under hvilka han omtalas, »Conterfeyer und Siegelschneider», synas peka i en annan riktning. — Samma år som Binck reste till Sverige, 1541, hade han utfört ett par medaljer eller skådepenningar framställande Kristian III hvaraf exemplar finnas förvarade i den kungliga myntsamlingen i Köpenhamn. Den ena är en stor gjuten och ciselerad silfvermedalj, den andra en mindre dylik af guld af en annan typ och försedd med infattning och en bygel, som anger att den varit afsedd att bäras i kedja om halsen.

Har Jacob Binck måhända under sitt uppehåll i Sverige utfört något liknande arbete för Gustaf Vasa? Det är möjligt, men någon dylik medalj finnes icke bevarad i kungl. myntkabinettet, och de nya dalermynt, som just år 1542 slogos i myntverket vid Svartsjö hafva icke den karaktär att de kunna ställas i samband med Jacob Binck. Man vet dessutom att Gustaf Vasa vid denna tid hade i sin tjänst en egen »stämpelsnidare», Ulrik.

Det torde sålunda hafva varit i sin egenskap af konterfejare i egentlig mening som Jacob Binck användts af Gustaf Vasa, och det »omaak», för hvilket han erhöll betalning har till äfventyrs varit utförandet af det porträtt af konungen, hvaraf Upsalaporträttet är en kopia. — Året 1542 var som bekant ett synnerligen oroligt år för den svenske konungen; redan tidigt på våren började de af Dacke ledda upprorsrörelserna i de södra landskapen, och Gustaf Vasa befann sig oupphörligt på resande fot och var säkerligen strängt upptagen. Måhända kan man däri se en anledning till att den danske hofmålaren blef kvarhållen så länge utöfver den med hans herre aftalade tiden.

Mitt antagande att Jacob Binck målat originalbilden till 1542 års porträtt af Gustaf Vasa, som torde hafva alla »arkivaliska» sannolikheter för sig, synes mig ytterligare bestyrkas genom en jämförelse mellan vårt Upsalaporträtt och några af de konterfej af Jacob Bincks hand — eller kopior däraf —, som ännu finnas bevarade i danska samlingar. Jag har visserligen icke varit i tillfälle att i original se något enda af dessa porträtt, men de afbildningar, som varit mig tillgängliga och af hvilka tvänne här finnas återgifna (fig. 2—3), synas mig erbjuda bevis starka nog. Samtliga dessa danska porträtt äro yngre — från 1550-talet — än Gustaf Vasa-porträttet, som hittills torde vara det äldsta kända målade

Fig. 2. *Konung Kristian III af Danmark.*
Målning af Jacob Binck, 1550. Fredriksborg.

mansporträtt som kan tillskrifvas Binck[1]. Stor likhet med vårt porträtt erbjuder särskildt det år 1550 målade porträttet af den danske rikskansleren Johan Friis[2] i samlingen på Hesselagersgaard,

[1] Bincks danske biograf, Francis Beckett tillskrifver honom visserligen på stilistiska grunder ett i pinakoteket i München befintligt porträtt af konung Ludvig II af Ungern († 1526), måladt på 1520-talet.

[2] Tyvärr har jag icke lyckats erhålla en för reproduktion lämplig fotografi af detta porträtt.

där anordningen med ett bågfält och de på barriären hvilande armarna återfinnes. Samma traditionella renässansuppställning har äfven porträttet af Antonius Bryske fig. 3. — Min obekantskap med själfva originalen gör att jag här afstår från några närmare jämförelser utöfver hvad de här meddelade bilderna kunna gifva enhvar anledning till.

Jacob Binck, som sålunda med tämligen stor sannolikhet kan anses som upphofsmannen till det äldsta kända målade porträttet af Gustaf Vasa, var af tysk härkomst[1], sannolikt född i Köln omkring år 1500. Han var sina yngre år hufvudsakligen verksam som kopparstickare, till en början under nederländskt inflytande, något senare, från midten af 1520-talet påverkad af Albrecht Dürer och hans skola. Ett af Bincks präktigaste grafiska arbeten är ett porträtt af Kristian II (tyrannen) af Danmark, stucket efter ett af Albrecht Dürer år 1521 måladt original. Det är också som kopparstickare som han första gången kan sättas i direkt förbindelse med Danmark. År 1535 utförde han nämligen ett porträtt i kopparstick af dåvarande hertigen af Slesvig och Holstein Kristian, sedermera (1537) konung Kristian III af Danmark. Tydligen har konstnären vid denna tid tagit anställning i danske konungens tjänst som »Conterfejer und Siegelschneider». Något annat porträtt af hans herre, måladt eller stucket, från denna tid är icke bekant: möjligt är ju att han utfört något sådant, efter hvilket det nyssnämnda kopparsticket gjorts. Närmast i ordningen efter gravyren af år 1535 komma de ofvan omtalade medaljerna från år 1541.

Efter återkomsten från Sverige till Danmark, som väl torde hafva skett på senhösten 1542, stannade Jacob Binck ungefär ett år vid konung Kristians hof. I oktober 1543 afreste han — tilläfventyrs på liknande vilkor som året förut till Sverige — till den danske konungens svåger, hertig Albrecht af Preussen. I Königsberg synes han hafva stannat de närmaste åren och i november 1547 öfvergick han definitivt i hertigens tjänst. I det kontrakt, som härvid upprättades, tillförsäkrades konstnären uttryckligen rätt att företaga äfven rätt långvariga resor utom Preussens gränser. Häraf har Jacob Binck också begagnat sig; redan på våren 1548

[1] Hans verksamhet är för öfrigt rätt väl känd: *Fr. Beckett:* Renaissancen og Kunstens Historie i Danmark, Köpenhamn 1897. — *Fr. Beckett:* Jacob Binck, tr. i Tidskrift for Kunstindustri 1899 (med afbilningar af medaljer och målningar). — *Karl Madsen:* Kunstens Historie i Danmark, bil. till tidskriften »Kunst», Köpenhamn 1906, hvari kapitlet om 1500-talskonsten är författadt af *Fr. Beckett* (med afbildningar). — *Nye danske Magazin*, Bind I. Köpenhamn 1794.

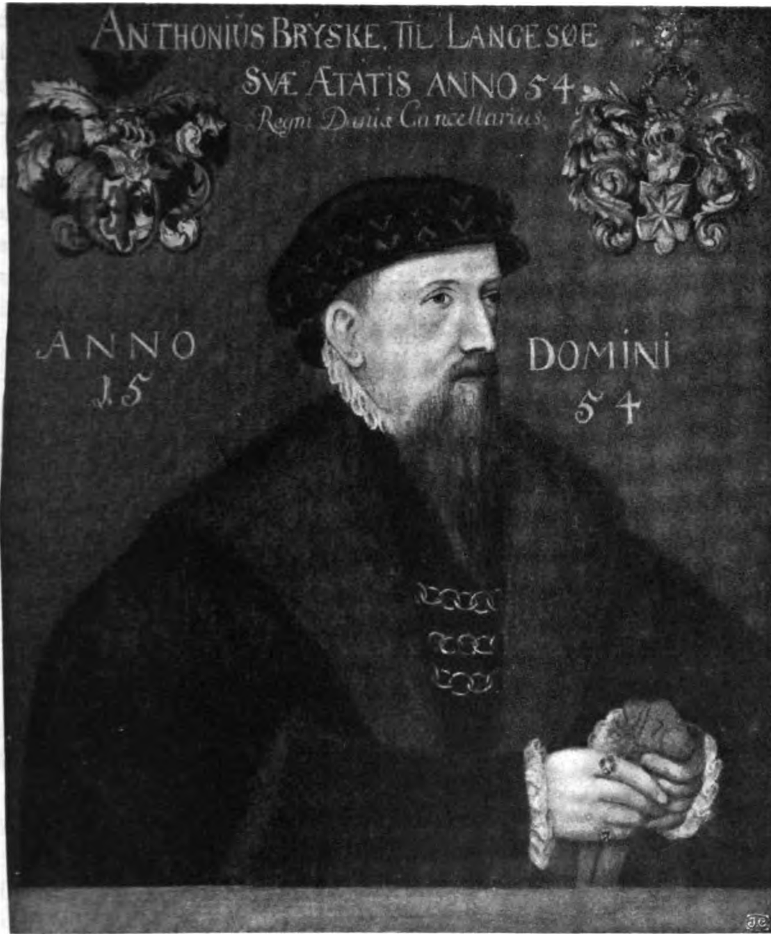

Fig. 3. *Kansleren Anton Bryske.*
Målning af Jacob Binck, 1554. Fredriksborg.

var han på en resa till Sachsen och Nederländerna och åren 1550—51, 1554, 1556 och sannolikt äfven 1559, Kristian III:s dödsår, har han varit i Danmark och under dessa besök utfört en rad porträtt, som numera äro de viktigaste profven man äger på hans konstnärskap som målare.

År 1550 utförde han det äldsta kända målade porträttet af Kristian III, hvaraf kopior finnas på Fredriksborg (fig. 2) och i

museet i Dresden.[1] Den främste danske kännaren af Jacob Bincks konst, dr Francis Beckett, tillskrifver honom äfven det porträtt af Kristian III, som finnes å den bekanta stora an-taflan i det s. k. danska galleriet å Gripsholms slott. Anträdstaflan hitkom som krigsbyte efter Karl X Gustafs danska krig. — Egendomligt nog finnes i inventariet öfver Gustaf Vasas porträttsamling å Gripsholm af år 1548 icke upptaget något porträtt af hans nabo, den danske konungen, under det att åtskilliga porträtt af andra samtida furstar finnas där såsom kejsaren, konungen af Frankrike, konungen af England m. fl. Icke heller i den nuvarande Gripsholmssamlingen finnes, med undantag af anträdets, något samtida porträtt af konung Kristian III.

Utom sin forne herre, konungen, målade Jacob Binck under sina besök i Danmark äfven porträtt af flera af landets stormän: kansleren Johan Friis år 1550; originalet på trä finnes ännu kvar på hans gård Hesselagersgaard; en annan bild af samme man, illa skadadt original på trä, daterad 1551, finnes på Fredriksborg. Samma år målade Binck Herluf Trolle, bevarad i kopia på Herlufsholm, och hans hustru, Birgitte Giøe, original på Fredriksborg, båda i half figur. Från år 1554 härstammar det enligt Beckett starkt påmålade, men dock intressanta porträttet af kansleren Anton Bryske (fig. 3) på Fredriksborg och från 1556 ett på samma ställe befintligt porträtt af Albrecht Giøe.

I Preussisk tjänst stannade Jacob Binck ända till sin död, som inträffade i Königsberg år 1569. Hans färder mellan de tre nordeuropeiska hofven gifva en föreställning om den torftighet på det konstnärliga området, om den brist på konstnärskrafter som vid denna tid rådde här. Han var den förste målare som i Danmark utfört en rad profanporträtt och äfven i Sverige är han en bland de tidigaste på detta område verksamma konstnärer. Först under senare delen af 1550-talet inkommo hit några konstnärer, som liksom Binck höjde sig något öfver den rena handtverksmässigheten, Dominicus ver Wilt, Lambrecht målare, Willem Boy m. fl. Från denna tid härstammar äfven det andra »ad vivum» målade porträtt af Gustaf Vasa, som bevarats till vår tid, det bekanta helfigursporträttet i Vasasalen å Gripsholm.

Gustaf Upmark.

---

[1] Det sistnämnda afbildadt i E. F. S. Lund: Danske malede portraeter VI Bind, Haefte I.

Ett gammalt familjeporträtts öde

För några år sedan såldes å en auktion i Långemåla socken af Kalmar län en gammal länstol, skröplig och illa medfaren.

Samma länstol lämnades därefter till en handtverkare i och för reparation. Då befanns, att mellanlägget i stoppningen utgjordes af en sammanviken, mycket illa åtgången oljemålad duk, i större oval återgifvande ett särdeles vackert, fint och konstnärligt måladt kvinnoporträtt.

Hvem hon i lifstiden varit, den unga damen, hvars intagande bild till sist fått utgöra stoppning i en gammal länstol, därom fick man upplysning genom det å porträttet målade namnet jämte vapensköld med krona och årtal.

Å konterfejet stod nämligen att läsa namnet »*Ebba Biälken-Stiärn*» med vapenskölden afmålad mellan det tudelade ättenamnet samt därunder årtalen 1652 och 1675, tydligen angifvande födelse- och dödsår.*

Slår man upp Anreps »Svenska adelns ättartaflor» å friherrliga ätten Bielkenstierna, återfinner man tvenne familjemedlemmar med namnet Ebba.

Den äldre, Ebba Hansdotter Bielkenstierna, dotter af riksrådet och amiralen Hans Claesson Bielkenstierna och friherrinnan Elisabet Gyllenstierna, var kammarjungfru hos drottning Kristina och afled ogift 1652. Med sistnämndå årtal såsom dödsår öfverensstämmer emellertid icke det å porträttet angifna årtalet.

Däremot finnes en brorsdotter till nyssnämnda Ebba Hansdotter med namnet Elsa Ebba Claesdotter Bielkenstierna, född 1652, död 1675. Dessa årtal öfverensstämma således fullkomligt med de å porträttet angifna, hvadan alltså ingen tvekan kan råda om hvilkendera som befinnes å det ifrågavarande porträttet afbildad.

Följer man vidare Anreps uppgifter, så finner man, att Elsa Ebba Claesdotter Bielkenstierna blef gift år 1673, således vid 21

* Å bifogade fotografiska afbildning af porträttet i dess nuvarande skick är namnet ofvanför årtalen mindre tydligt och för öfrigt numera nästan alldeles bortklippt, så att endast ordet »Stiärn» kan urskiljas, utgörande sista stafvelsen i släktnamnet.

års ålder, med sedermera landshöfdingen friherre Axel Gabriel Leijonhufvud i hans första gifte, född 1650 och död 1732. Elsa Ebba Bielkenstierna afled i Stockholm efter barnsbörd den 11 december 1675 i en ålder af 23 år och blef troligen begrafven i Bielkenstiernska ättens familjegraf i Österhaninge kyrka i Södertörn.

Hennes föräldrar voro amiralen friherre Claes Hansson Bielkenstierna och friherrinnan Barbro Natt och Dag, den sistnämnda dotter af riksamiralen friherre Åke Axelsson Natt och Dag.

Utom dottren Elsa Ebba samt trenne söner, hvilka sistnämnde afledo i späd ålder, hade amiralen Claes Hansson-Bielkenstierna sonen Axel, född 1648. Han blef först kapten vid amiralitetet och därefter major vid Östgöta infanteri samt slutligen öfverstelöjtnant vid flottan. I nämnda tjänst omkom han år 1676 den 1 juli i det olyckliga sjöslaget vid Öland, när örlogsskeppet »Svärdet», som fördes af den tappre amiralen Claes Uggla, antändes af en fiendtlig brännare och sprang i luften. Han var den siste af ätten Bielkenstierna på svärdssidan.

Då nu ingen medlem af ätten Bielkenstierna, för så vidt man vet, ägt någon sätesgård i Småland eller därstädes innehaft något ämbete, kan man ju undra, huru det gamla familjeporträttet af Elsa Ebba Bielkenstierna kommit att hamna i en af Kalmar läns aflägsnare skogsbygder. Måhända finner man dock förklaringen af följande.

En grannsocken till Långemåla är Ålems socken, hvarest det gamla herresätet Strömsrum är beläget. Denna egendom hade efter den lärde och utmärkte statsmannen, riksrådet friherre Johan Skytte, gått i arf till hans son, den likaledes lärde och högt ansedde Jakob Skytte, hvilken blef vice president i Svea hofrätt och landshöfding öfver Östergötland. Han hade ingått äktenskap med Anna Nilsdotter Bielkenstierna, en dotter af amiralen Nils Claesson Bielkenstierna och syskonbarn med förutnämnde amiralen Claes Hansson, hvilken var Elsa Ebba Bielkenstiernas fader.

Då sålunda de båda ätterna Skytte och Bielkenstierna blifvit befryndade med hvarandra, och då den förstnämnda ätten ända till konung Karl XI:s reduktion och äfven någon tid därefter ägde sitt stamsäte på Strömsrum, så synes ganska sannolikt, att å nämnda egendom vid den tiden funnits en samling familjeporträtter, och att bland dessa troligen äfven befunnit sig det härofvan omnämnda porträttet af Elsa Ebba Bielkenstierna, hvilket porträtt sedermera, då reduktionen öfvergått Strömsrumsgodset, och sedan såväl Skytteläkten som ätten Bielkenstierna utslocknat, kommit

ELSA EBBA BIELKENSTIERNA,

GIFT MED FRIHERRE AXEL GABRIEL LEIJONHUFVUD.

1652—1675.

OLJEMÅLNING AF OKÄND KONSTNÄR.

att kastas å sido och öfverlämnats åt vanvård och förgängelse, till dess det slutligen fick tjänstgöra som stoppning i en gammal karmstol.

I förbigående kan nämnas, att en son till landshöfdingen Jakob Skytte och Anna Nilsdotter Bielkenstierna var den beryktade unge sjöröfvaren Gustaf Adolf Skytte, som äfven en tid innehade Strömsrum, till dess han år 1663 den 27 april vid 26 års ålder blef för sina föröfvade sjöröfverier och begångna mordgerningar arkebuserad å torget i Jönköping. Måhända hade hans vilda håg för sjöbragder, vid hvilka äfven hans unga syster Anna Skytte var honom behjälplig, nedärfts från hans möderneslakt Bielkenstierna, hvilken släkt från midten af 1500-talet till år 1659 bland sig räknade icke mindre än 5 vid svenska örlogsflottan tid efter annan tjänstgörande amiraler, förutom den siste af ätten, förutnämnde öfverstelöjtnanten vid flottan, friherre Axel Bielkenstierna.

Af ofvan framställda släktförhållanden framgår i öfrigt, att Elsa Ebba Bielkenstierna var syssling med nyssnämnde Gustaf Adolf Skytte och hans syster Anna Skytte.

Men — kan man ju fråga — hvad har sedermera blifvit af det på ett så egendomligt sätt anträffade porträttet af den unga sköna Elsa Ebba Bielkenstierna? Det hade ju väl varit förtjänt af att blifva någorlunda återställdt i dess ursprungliga skick och skulle i sådant fall säkerligen utgjort en framstående och värdefull prydnad i en större porträttsamling.

Men i stället blef dess öde att utsättas för ytterligare ännu svårare vandalism, i det att det mesta af den skadade och ursprungligen rätt stora ovala oljefärgsduken helt enkelt bortklipptes, så att af den förra större lifbilden endast återstod en liten fyrkantig lapp, knappast upptagande mera än själfva ansiktsbilden. Och i sådant skick anträffades slutligen det gamla porträttet samt tillvaratogs och förvärfvades af en intresserad samlare, doktor C. Sjögren i Kalmar, som sålunda räddat ett gammalt intressant, om än illa medfaret minne af vår svenska stormaktstids i så många afseenden framstående porträttmålningskonst från ännu fullständigare förstörelse och tillintetgörelse.

J. W. Goijer.

Marta Hagmans självbiografi

(En sonsons sondotter till Marta Hagman, den nyligen aflidna författarinnan Fru A. L. Ljungstedt, f. Hjort [pseudon. Claude Gerard], har begagnat dessa anteckningar som utgångspunkt för en novell »*Svarta kappan. Skiss från 1722*», tryckt i *Sv. familjjournalens* 12:te band samt i *Samlade Berättelser af Claude Gerard d. 9.*)

År 1682 den 7 Januari är jag *Marta Hagman*[1] barnfödd i Rengs prästgård här i Skåne.

Min käre Fader den i sin tid berömde och nitälskande kyrkoherden vid Rengs och Stora Hammars Församlingar S. T. Herr *Henric Hagman*[2], och min kära moder S. T. Fru *Susanna Achtschelding*[3].

Till denne framledne Fadrens heder kan ock nämnas detta, att han kort efter sin erhållne fullmackt på berörde pastorat vardt utsedt och förordnat att som legationspräst vara den stora ambassaden följacktig till Köpenhamn 1680. Då Högtsalig H. M. Konung Carl XI:tes Brud och Gemål, den stora Sveriges Drottning Ullrica Eleonora glorvördigst i åminnelse, såsom Kongl. Dansk Princessa afhämtades ifrån Dannemark.

I min barndom vardt jag af hederliga och hulda förälldrar hållen till Scholan att lära läsa och väl förstå mina christendomsstycken med den flit och sorgfällighet att jag vid mina åtta åhrs ålder läst Bibelen 2:ne gånger igenom; och kände tillika utom cattechesen många Konung Davids Psalmer utantill. Vid tilltagande åhren informerades jag likaledes uti all slags sömm och andra då brukeliga och för en flicka anständiga nättheter, och sedermera måste jag, såsom ällsta Dotren allt jemt vara min käraste Moder till min egen undervisning behjelpelig i Hus-sysslor, hvarunder allt jag vann mina käraste föräldrars synnerliga tycke och kärlek samt växte således upp i mina kära föräldrars hus med mycken fägnad och förnöjelse tills jag fyllt mina 15 år; men

---

[1] † 1766.
[2] H. Hagman f. 1646 † 1698.
[3] S. Achtschelding f. 1658 † 1742.

Åhr 1698 behagade det den kära Guden efter 7 fjerdedels års svår sjukdom straffa mig med en något tidig förlust och saknad af en huld och kjär Fader, hvars faderliga ömhet och omvårdnad jag då som bäst behöfde, hvilket dödsfall gjorde mig så mycket mer bedröfvad och ängslig som jag mäst upvacktade min Fader i hans långa sjukdom; hvarföre min k:ste moder ehuru sorgbunden hon sjelf var, likväl alltid i min närvaro ställde sig tålig och tröstade mig, emedan hon väl märkte, det jag i min ungdom icke kunde så finna mig som jag borde.

Åhr 1700 tänkte vår Herre på nåd igen för vårt hus, och gaf oss en Fader igen uti efterträdande kyrkoherden vid Rengs och Stora Hammars Församl. samt sedermera prosten S. T. Herr Magister *Lars Kråka*[1]; men mitt hjerta var ändå icke så tillmods, som hos annan ungdom.

Åhr 1703 behagade åter den store Guden så bestyra och utse min lott, att jag af dåvarande Conrector Scholæ i Malmö Herr Magister *Mathias Hahne*[2] vid Påsktiden blef genom Guds försyn till äckta begärt, som af mina Föräldrar och mig blef samtyckt och slutat; och stod vårt Bröllop 3:dje derpå följande Pingstdagen eller den 10 Maji samma år uti Rengs prestgård. Så högt som Gud tillförne medelst en kjär Faders saknad hade mig straffat och bedröfvat, så glad gjorde han mig nu, då jag befann mig vara beskärd en hjertans from och god samt välmående man och make, med hvilken mycken välsignelse och hugnad mig tillföll.

Åhr 1704 blef denna min kära man förordnad till Rector vid samma trivialschola i Malmö hvarvid han med all heder och trogen flit tjente och arbetade till

Åhr 1708, då samma min man blef benådat med Kongl. fullmakt att vara kyrkoherde här vid detta Fjälkinge och Nymö Pastorat; men under de sex åren vi bodde tillsammans i Malmö välsignade Gud oss i vårt äktenskap med Tre kära Barn och Söner, dem en kjär Fader så hjerteligen älskade att dess faderliga kärlek var nästan mehr än allmän.

Åhr 1709 flyttade vi i Herrans namn ifrån Malmö hit upp till Fjälkinge och voro glada öfver all den godhet och barmhertighet Gud med oss gjordt hade; men som den timeliga glädjen (törhända) drog våra hjertan något på sin sida, hade den gode Guden för oss tucktans ris till reds, ty här å orten mötte

[1] L. Kråka f. 1671 † 1728.
[2] M. Hahne f. 1661 † 1710.

oss i början dels vid en nedsuten prästegård, dels vid Fiendens infall i landet om hösten samma år nog tryckande olägenheter. Oroliga krigstider föra vist stort besvär och tunga med sig för alla landets innevånare, men särdeles måste de med marscher vid inqvarteringar taga sin dryga dehl och känning häraf som vid allmänna landsvägen äro boende, och så gick det ock för oss här i Fjälkinge, hvilket man i synnerhet fick erfara vid det tillfälle då våra här i orten liggande trupper blefvo af ett starkt Danskt partie här öster om Byen på fälltet bort emot Trollahus angripna och kommo med hvarandra i action, då vi sedermera om aftonen måste emottaga öfver 100 man af fiendens troppar i vårt hus att i några dagar med mat och annat mer påfordrades förse och försörja, utan att nämna oräkneliga flera besvär och bördor som vid de täta fram- och återmarscher här vid landsvägen nu af våra egna, nu af fiendens troppar måste uthärdas. Och fast detta var för oss som nyligen flyttat hit nog svårt, drogs dock detta igenom med så mycket mer tålamod som vi genom Guds nåd lefde med hvarandra i ett kjärt och förnöjsamt äktenskap, så att den ena makan alltid halp den andra troget att draga bördan, tröstande oss inbördes med det hopp att Gud gaf oss väl någon gång fred då det blefve godt nog bo i Fjelkinge; men

År 1710 michelsmesso-dagen blef min kära man sjuk under Gudstjensten vid Nymös altare, kom sjuk hem och måste straxt gå till sängs, samt denna sin sjukdom med christeligt tålamod uthärda till påföljande Allhelgona dags morgon kl. 3 då Gud behagade genom en stilla och salig död hädankalla denna min fromma och kära man som vid det jag satt vid hans säng afsomnade på min arm sedan vi i ett så kjärt och ljuft äcktenskap allenast fått räkna tillsamman 7 åhr och 4 månader och af dem min sal. man endast 17 månader varit tjenstgörande kyrko herde här i Fjelkinge. Här blef då mitt unga hjerta och min själ å nyo hårdt sargat och bedröfvat, som på en fremmande ort och under en besvärlig krigstid måste sakna min huldaste och trognaste vän och den bittra enkio-kalken emottaga, hvars dryga känning blef derigenom märkligen förökt att några veckor här efter började den bedröfveliga och smittosamma pestsoten här i orten och församlingen sig visa, som i detta mitt Enkio-stånd förhindrade all umgängelse med mina vänner då jag deras råd och tröst bäst kunnat behöft, och under så mycken hjertans

sorg och enslighet måste jag med mina tre små faderlösa barn detta mitt Enkiostånd efter Guds behag belefva; men

Åhr 1712 behagade den kjäre Guden, efter sitt goda löfte tänka på att åter hela och läka det han sargat och sårat mig och mina små barn till hugnad och upprättelse i det att för detta varande collega Scholæ i Christianstad S. T. herr *Bernhard Hjort*,[1] som nu mera var i nåder blefven hugnat med Kongl. Fullmakt på detta pastorat blef efter Guds faderliga skickelse hågad begära mig till sin kära hustru, som med mina vänners samråd jemte egit bifall blef beslutad och stod vårt bröllop här i Fjelkinge prästegård d. 2 Januarii 1712.

Här fick jag åter erfara sanningen af dessa orden: Herren sargar och läker, han slår och hans hand helar; ty uti detta mitt nya äcktenskap behagade Gud åter välsigna mig med en ganska from och välmenande samt för sin redlighet af allom älskat man och make, ja, en kjär och vänlig man mot sin hustru och maka samt en huld och from fader emot sina 3 små stifbarn, så att man kan i sanning säga att förra svåra saknaden blef genom denna hederliga och välsignade mannen och fadren både för mig och mina barn märkeligen och hugneligen ersatt och upprättad; men under all den fägnad man hade af ett så ljuft och hugneligt äcktenskap kändes ännu svårigheter af krigets medföljande och ännu fortfarande olägenheter särdeles här vid landsvägen; dock gaf Gud åter dess emellan många nöjsamma dagar. Omsider blef det något stilla och fredeligt och då hoppades man i ett så kjärt äktenskap få lefva tillsammans med sina kjära barn, hälst sedan vi i detta vårt äktenskap blifvit välsignade med Tio Barn, nio söner och en enda doter; men som jag (kanhända) väl icke rätt förstod skicka mig i slik medgång, behagade Gud åter vända bladet om för mig och fatta riset, i det denne min fromme och kjäre man som tillförne var en frisk och stark man blef tillskickat en tärande sjukdom och svaghet som i 2:ne åhrs tid höllt vid och utmärglade hans hälsa och krafter, samt änteligen slöts med en stark hetsig feber, hvarunder han den 8 Febr. 1729 om en Lördags afton sal: i Herranom genom döden afled, sedan vi då lefvat ett kjärt äktenskap med hvarandra tillsamman 17 åhr och 1 månad. Här behagade åter den högste Guden räcka mig en ännu drygare tårekalk änn jag tillförene frestat. Sex barn af detta mitt senare ljufva äktenskap

[1] B. Hjort f. 1683 † 1729.

voro väl före fadren, alla små, genom döden hädankallade, men här blef jag åter enka med sju oförsörjda barn, nemligen 4 af senare och 3 af förra giftet. En hvar lärer lätt finna hvad sorg mitt hjerta här fick, ty här tycktes nu min lyckta vara utsläckt och min timmeliga glädje för min öfriga tid vara försvunnen, såsom jag icke annat hade tänkt änn uti ett sådant tillstånd efter Guds behag förnöta min öfriga lefnadstid, men som Guds tankar äro icke våra tankar, Guds vägar icke våra vägar och det står ej uti någons mans makt huru han vandra skall, ja, menniskan sätter sig väl något i sinne, men Gud, som har menniskans hjerta i sin hand böjer dem hvart han vill och leder dem som vattubäckar.

Gud såg i sin allvetenhet att min öfriga tid ville för mig och mina barn bli allt för bekymmersam, svår och äfventyrlig, ty tänkte han återigen på att hela det hans hand hade sargat och slagit, ja, fogade det emot förmodan så, att S. T. herr pastorn *Jöns Pettersson Ring*[1], som vardt blifven enkling sist på året och 1729 benådades med öppen Kongl. fullmakt på detta pastorat, med mycken åstundan och anhållan begärde med mig få ingå ett nytt äktenskap. Tillbudet, ehuru hederligt och ädelsinnat det ock var, togs dock å min sida något i öfvervägande i henseende till de omständigheter som med flera barns sammanflyttning å ömse sidor jämte ådragen skuld kunde för handen vara, men efter Guds faderliga försyn och styrsel samt min sal. mans så väl som mina egna vänners trogna råd och tillstyrkan, blef en så hederlig, bepröfvad och förtjent mans ädelsinnade begäran af mig sjelf samtyckt och bifallen och det uti en af Gud välsignad stund mig sjelf till märkelig tröst och hjelp i mina tilltagande år och mina k. barn till understöd och befordran.

Åhr 1730 den 24 Junii eller midsommarsdagen blef alltså detta i Herrans namn slutna äckta förbund emellan förbemälte kyrkoherde här vid Fjelkinge och Nymö Församlingar och sedermera prosten öfver detta Villands härad herr Jöns Pettersson Ring och mig behörig copulation och vigsel här i Fjelkinge prästgård stadfäst och fullbordad, då vi med tolf sammanbrackta och oförsörjda Barn, nemligen fem vid hans och sju vid min sida, stego med hvarandra i brudstolen. Ett äcktenskap som väl för menniskors ögon hade något vidt utseende, men bägge förtröstade vi på Gud, som de sina efter sina löften hjelper.

[1] J. P. Ring f. 1695 † 1765. Gift 1) 1718 m. Margareta Matsdotter † 1729.

Begge voro vi genom motgång och sorg bepröfvade och försökta; Begge voro vi alltså enige uti att bedja och arbeta; och som hos denne hedersmannen fants icke allenast villja och åhåga, utan och drift och munterhet att arbeta på vårt huses och våra barns samfällta bästa så väl för stifbarn som egna, så gaf och detta mig en dagelig upmuntran att med nöje göra detsamma uti allt det som för mig möjeligt och tillbörligt vara kunde. Gud ha vi emedlertid under allt detta haft för ögonen och i hjertat, ty har Han ock underligen och mildeligen i detta vårt äcktenskap behagat hugna oss med den ena välsignelsen efter den andra, hvaribland ett kjärt och ljuft äcktenskap tillika med en kjär och ljuflig sammanlefnad emellan föräldrar och barn inbördes bör billigen räknas för den förnämsta; såsom ock Gud bör högeligen tackas och prisas therföre, att wi haft den glädjen fådt se alla våra många sammanbrackta barn som lefva then ena efter then andra bli hederliga och väl försynta och försörgde, hvartill Gud hade utsedt denne min siste käre man såsom ett välsignat medel och redskap.

Afskrifvet af Erik G:son Hjort, sonsons sonson till Marta Hagman i hennes andra gifte.

En svensk soldats minnen från Gustaf IV Adolfs Pommerska krig

Krigsminnen upptecknade af en man i ledet torde höra till sällsyntheterna. Genom en tillfällighet har några sådana fallit i min hand. Lars Rudberg, som föddes 1778 på Ruda grenadjärtorp, hvilket hans far, lifgrenadjären Petèr Herkules, bebodde, blef först spannriddare hos friherre Roxendorff på Karlshof i Elfvestads socken i Östergötland, sedan kusk hos kapten Bergenstråle på Ruda. Antagligen vid sin faders död år 1800 öfvertog han dennes soldattorp och ingick vid lifgrenadjärregementet. Med detta gjorde han Pommerska fälttåget 1805—1806, och härom och om sin fångenskap har han efterlämnat rätt intressanta anteckningar,[1] som gifva oss en god inblick i gemene mans tankar och känslor under kriget. Han börjar:

»Förteckning för år 1805 och de följande, då vi af Hans Kgl. Majestät den 6 september blefvo kommenderade att afgå till Karlskrona, som ock skedde den 9:de i samma månad, då vi togo afsked från våra kära hustrur och anhöriga, och blefvo så af våra rusthållare fortskaffade till länsgränsen, och fingo sedan durchmarsch till Karlskrona med mera som följer, och skall hädan efteråt till alla delar blifva upptecknad och till minnes förd öfver hela vår resa så inom som utom lands hela tiden igenom.»

Redan i Karlskrona började vedervärdigheterna, ty där fanns intet kvarter, utan Rudberg och många hans kamrater fingo sitt nattläger på stengatan. Den 16:de sept. gick man till segels med skeppet Kung Adolf Fredrik och ankom den 27 till Barth, hvarest de då fingo lofsjunga och prisa Gud, som lyckligen fört dem öfver hafvet. Därifrån marscherades till Stralsund, dit armén koncentrerades. Kvarter togos här på vindar, och under trägen excersis och garnisonstjänstgöring stannade man till den 23:dje

[1] Dessa ägas nu af hans sonson, distinktionskorpralen vid 1:a Lifgrenadjärregementet Lars Rudberg. En afskrift finnes i Krigsarkivet.

oktober, då bataljonen förlades utanför på landet, tills den 7:de november uppbrottsorder kom, »men kunde vi då aldrig föreställa oss att en så lång resa stod oss före.» Det var i den af norra förbundshären företagna diversionen mot Hannover som Rudberg nu skulle deltaga.

Som bekant bestod den norra förbundsarmén af svenskar, ryssar och engelsmän och stod nominellt under Gustaf IV Adolfs befäl. Under fälttåget blef likväl ingenting uträttadt, svenskarna fingo mer eller mindre planlöst marschera hit och dit och sågo icke till någon fiende under hela kampanjen.

Tåget gick öfver Damgarten, hvarest konungen för första gången träffade sin armé, till Rostock där de fingo goda kvarter utan att betala därför, men en tid därefter så drog officerarna af 4 skilling på deras traktamenten, men redan följande morgon måste de öfvergifva dessa välgörare. På vägen mot Elbe kommo de vidare till herregården Liewenhoff, på det svältehålet fingo de olyckligtvis rastedag, Gadebusch, där »låg en svensk konung begrafven. och utanför staden har Stenbocken med 8,000 man slagits med 24,000 man österrikare och det har varit en stor bataglia och Stenbocken vannt platsen», och till Lauenburg.

Nu följde tre veckors marscher fram och tillbaka i Hannover oftast under dåligt väder. Än var det trägen exercis under den strängaste vinter som detta år uti tyska länderna har varit, än blef dagen kännbar, då deras bördor ökades genom att de blefvo genomdränkta af ett grufligt regn, än var det det ohyggligaste väder det någonsin kunde vara.

Därför kom liksom en glad förhoppning ordern att vända om och öfvergifva det Hannoveranska landet. Den 3:dje april var ändtligen den svenska armén koncentrerad vid Siemersdorff inom svenska gränser, sedan den de sista månaderna mot konungens af England önskan skyddat hans tyska besittningar mot en fiende som aldrig kom.

Hit till Siemensdorff hade »Hans Majestät Konungen på samma dag låtit sammankalla hela svenska armén, utom några få, som uti engelska konungens tyska städer till dess skydd kvarblifvit, och höll följande hedrande och märkvärdiga tal:

Jag har här låtit församla eder för att förklara så väl befallande som lydande mitt synnerliga välbehag och nöje öfver det nit hvarmed hvar och en i allmänhet sökt uppfylla sina skyldigheter under nu sistförflutna tider. Om ödet hittills förhindrat mig att med eder utföra det stora ändamål, hvarföre jag kallat eder till

detta land, så böra vi därutinnan vörda en högre hands styrelse, och med undergifvenhet sådant anse. Svenska vapnens urgamla ära har dock af eder blifvit bibehållen i det anseende, som ni själfva och edra förfäder dem tillvunnit. Jag har återfört eder till det land, som edra stora förfäder genom sitt blod så ärorikt förvärfvat, och vi sakna endast de krigskamrater, som på min befallning förblifvit i en del af min bundsförvant konungen af Englands tyska städer för att dem beskydda. Vi hafva således den största anledning att hembära tack och lof till den alldrahögste, som på ett så underligt sätt beskyddat oss under dessa krigiska tider. Jag uppmanar nu eder alla att med uppriktiga hjärtan tacka Gud och anropa Dess nåd, att vi nu och allt framgent alltid må vandra dygdens och ärans väg.» Just en lämplig afslutning på det fälttåg, där intet skott mot fienden blifvit lossadt och genom hvilket ingenting blifvit uträttadt på grund af konungens märkvärdiga idéer och absoluta brist på fältherrebegåfning.

Marschen gick nu tillbaka till Stralsund, »och där lämnade vi då genast åtanken af den utståndna möda och svårighet, ganska mycket intagne af ett gladt hopp, att utan dröjsmål få begifva oss på hemorten åt Sverige. Men huru snart blef icke detta hopp om intet, och i dess ställe förfärliga rykten utspridda. När vi nu lämna denna förbigångna tid litet till vår uppmärksamhet, så kunna vi aldrig till fullo tacka och lofva Gud, som till vår största förundran så underligen uppehållit oss vid en så god och beständig hälsa, då vi så många gånger kännt oss alldeles så godt som oförmögna att kunna själfva aflägga våra bördor, men likväl alltid vid ringaste hvila friska och sunda uppstodo.

Då vi nu här uti Stralsund den 11 april voro inkomne, så hade vi några dagars frihet, och sedan började detta oupphörliga arbete med vakt och exercis, hvilket alltsammans framgent fortfor, först utom den s. k. Francken Thor med nya vallars och batteriers uppsättande, hvilket alltsamman framgent fortfor med strängaste ifver hela långa tiden, utan knappast någon dags uppehåll eller hvila. Slutligen blefvo alla indelta regementen hit indragna, hvilket icke lände till någon förmån. Ehuruväl de voro allesamman till arbetet kommenderade, hade vi därutaf ingen lindring för den orsakens skull, att allt vardt så förträfverligt dyrt, hvad som man skulle hafva till födan. Helgedagarna hade vi ändtligen den förmånen och önskeliga tillfället att helgdagarna bevista

gudstjänsten uti Maria kyrka; men därjämte måste vi alltid vid något tillfälle marschera mellan vakter och arbete, och sedan nu det nämnda Francken retrachementet var till större delen färdigt, började vi liksom hafva något hopp om förlossning från denna träldomsbanan, men oaktadt denna vår trägna önskan började då strax ett annat ute vid Knieperdam, och det vete Gud när det tager en ända.»

De enda omväxlingarna i sommarens enformiga arbete var en färd till Wolgast som besättning på några kanonslupar, en generalmönstring och en paradering vid riksdagen i Greifswald. Hvad som likväl lifvade var »hoppet att få vända resan till Sverige, och detta hopp vardt oss något förnöjsamt, ty man talte ofta i sällskap med ljufva samtal därom. Men bättre Gud! Lyckans hjul vände sig med hast och gjorde utsikten för det förestående odrägligare än man någonsin kunnat sig föreställa.»

Hvad som störde alla tankar på snar hemresa var en konungens order, att en kår från Stralsund skulle detacheras för att åter besätta Lauenburg; och härtill utsågos bland andra trupper äfven lifgrenadjärerna, och den 3:dje september skedde uppbrottet. Marschen gick öfver Rostock och Wismar, »en gammal stad, svenska kronan förr tillhörig, men sades af dess innevånare för 2:ne år sedan blifvit förpantad till hertigen af Mecklenburg, hvaröfver de funno sig litet missnöjda, och där var mycken blandning med svenskar, och därföre hyste de förtroende och ömhet för svenska trupper.» I den lilla staden Rehna »träffade vi det goda tillfälle att få hvila öfver en dag, men vi hade fullt upp att göra med att torka våra våta och nedstänkta kläder och mycket svårighet vid det för dunkelt väders skull. Men här nalkas likväl en dag på hvilken snygghet och properhet fordras.

Den 15:de kl. ½ 8 om morgonen gingo vi därifrån och gingo 3 mil till staden Ratzeburg. Vi trädde här åter in i det Saxen-Lauenburgska landet, och vi marscherade in öfver långbryggan, och vi liksom påminte oss när vi sista gången gingo ifrån Hannover och Lauenburgska landet, hur vi gjorde oss då alldeles försäkrade om att aldrig mera komma där eller skåda denna ort. Men man ser därutaf soldatens ovillkorliga lott, hvilken är att vid minsta vink vara färdig.» I staden Möllen »fingo vi tid att rasta och litet betrakta den uti all värden bekanta Ullspegels bild och grafställe. Hans afmålning var gjord på en stentafla, och en dylik på hvilken hans moder stod afmålad, och hans uti lifstiden

brukade drickeskanna, tobakspipa, glasögon, sporrar och värja, som voro äfven där förvarade. Uti kyrkoväggen var gjordt ett hål, uti hvilket allt sammans stod, och före dörr och lås, till hvilket kyrkovaktaren beständigt hade nyckeln. Man läste under hans bild om hans död, som timade under år 1350. Och efter som hans egna ord förmäler, att om han vid sin död saligen afled, så skulle på hans graf uppväxa en lind, är det ock skedt, och är den så präktig, att man inte kan se en enda gren för löf. Ifrån urminnes tider har detta träd alltid varit hattadt, så att man kunde där knappast inträda en knappnålsknapp emellan spikhufvudena, och dessutom är det alldeles förbudit att hugga det. Men alla rötterna äro afhuggna utom en enda, men dock är det lika härligt och grönt, och det står till en evig åminnelse efter honom.»

Hittills hade allt gått i frid och ro, men nu skulle andra dagar stunda. Napoleon hade den 14 oktober vid Jena och Auerstädt krossat och sprängt de preussiska arméerna, och en preussisk kår under Blücher var nu på reträtt mot Lübeck, förföljd af en fransk under Bernadotte. Vid underrättelsen om det ändrade läget skickade Gustaf IV Adolf till svenska styrkans befälhafvare, generaladjutant v. Morian order att genast draga sina trupper till en hamnstad och därifrån inskeppa dem. Denne koncentrerade sig vid Ratzeburg »hvarest vi endast njöto en kort hvila öfver natten, för krigslågorna brunno då med fullaste ifver, och var oss ej då någon säkerhetsutväg. Tidigt om morgonen den 3:dje november gingo vi därifrån tre mil till staden Lübeck, stundeligen osäkra för fiendens anträffande. Utanför staden voro vi en god stund försinkade, under hvilken laddning kommenderades i tanke att med våld bryta oss in i staden. Men slutligen vardt det upplåtet och vi marscherade därin och måste åter en god tid förbida och ligga på gatan. Under detta gjordes det anstalt om inkvartering för oss, och vi träffade skäligen goda kvarter, men hvilade ej med någon säkerhet öfver natten. Där sattes genast ut fältvakter, och om morgonen den 4:de hördes intet af i förstone, utan det endast kommenderades några man till skeppens aflastande, som vi skulle resa på till Stralsund. Vid middagstiden kom det order att vi alla skulle gå ombord, och så gingo vi genast ned till stranden, där skeppen lågo. Men där hastades dock icke; hela dagen gick förbi, och om aftonen gingo vi ombord, men lågo likväl stilla till den 5:te om morgonen. Då kommo preussarne in i Lübeck med en hel armé och fransosen var kort efter dem, och om natten hördes många kanoner och

skott rundt omkring oss. Natten emellan den 6:te och 7:de tog fransosen in Lübeck; då voro vi under färd en mil därifrån, och började redan se vår förestående olycka.

Den kom oss nog bitter i sikte om morgonen den 7:de; då var redan en del af våra kamrater blottställda uti krigslågan. Vi tågade åstad, men tro vår ovän försinkade icke sitt behändiga tillfälle. Vi visste således intet ordet af förr än kanonkulorna började springa ibland skeppen, och då voro vi alla förlorade genom 3:ne kanonskott. Här var nu ingenting vidare att göra, utan blott rädda lifvet, ty måste vi genast lämna oss öfvervunna med trenne apeller. Kom så genast en slup med franska soldater, som stego på skeppet till dess vi blefvo landsatta, hvarmed icke dröjdes. Och fransoserna voro som björnar och vargar emot oss till att likna; hvem undrar om icke de flestas hjärtan icke blödde vid åskådandet af detta spektakel. Vi sågo oss då kringvärfda af fienden, hvars utseende för deras manerlighet ej det minsta förskräckte oss, men att nu så blottade stå bland dessa tyranner. Det var olideligt, och det skedde en mil nära Travemünde vid en skogsbacke.»

Soldatens harm öfver kapitulationen var verkligen berättigad, men disciplinen var för stark för att han ens skulle tänka på att vända den mot öfverbefälhafvaren, som genom sina hufvudlösa order försatt den svenska styrkan i den belägenheten att nödgas begära en sådan. Med manskapet inpackadt i tunga lastbåtar, som på grund af motvind och uppsjö knappt kunde röras ur stället, var det ej möjligt tänka på motstånd, då man blef beskjuten af det franska artilleriet. Till råga på allt hade v. Morian, antagligen för att förhindra olyckshändelse, förbjudit att man hade laddade gevär ombord. Men vi låta vår hjälte fortsätta.

»Emot aftonen tågade vi ifrån detta olyckliga ställe, och gingo så tillbaka till Lübeck igen. Med hvilken förskräckelse skådar man icke här förändringarna utanför staden. Där fingo vi först se en stor mängd med döda människokroppar, den ena öfver den andra, och strax därefter mötte oss flera tyranner, som genast angrepo oss med våld för att frånröfva oss allt hvad som hos oss var kvar och uti behåll, och så togo de ifrån oss våra kappor som voro oss så omisteliga i anseende till den inträffade olyckan. Men att förfäkta vår sak var oss alldeles omöjligt, ty mörkret var då redan för handen, och hvilken som icke ville bifalla deras mordiska vilja, så var svärdet genast färdigt. Så väl inom som utom stadens portar kunde man knappast komma fram för döda

människokroppar och kreatur och andra krigsrustningspersedlar, och ändteligen blefvo vi indrifna uti en kyrka. Uti detta vårt usla tillstånd flöto våra ögon af tårar öfver förlusten af den förlorade sällheten, och vi lade oss då ändtligen ned på bara stenarna; man lämnar med hvad hjärtelag vi hvilade öfver den natten. Uti största uselhet vistades vi där uti 2 $^1/_2$ dagar innan vi bekommo det ringaste till lifsuppehälle; sedan fingo vi en mark bröd och en bit färskt kött, som därefter dagligen var vår vanliga spis.» Det tycks som om den vänlighet Bernadotte vid detta tillfälle visade svenskarna, endast gällt officerarna.

»Under många olika rykten vistades vi där till den 13:de i samma månad och den 10:de så paraderade vi för en så kallad prins Bernadorff, och en del sade att det var Bonapartes broder, men somliga sade att det var intet annat än en general, som han gifvit den titeln, som snarast är troendes. Den 13:de om morgonen gingo vi med nedslagne hufvuden därifrån, och det var så mycket svårare, hvart hän det skulle lända.»

Fångtransporten gick nu ned genom Preussen, dåligt väder liksom dålika kvarter — mestadels användas kyrkorna därtill — hörde till ordningen för dagen. Man tröstade sig likväl alltid »med det hopp att det allt närmare och närmare nalkades vår förlossning, och det så mycket mera som när denna dags 3 mils vandring ändades efter den föresatta marschrutan emot aftonen, så kommo vi till den preussiska fästningen Spandau. Vårt hopp var då att få vända åter till Stralsund. Men vår fiendes mening var helt annorlunda. Vi drefvos in uti själfva fästningen, hvarest vi en god stund blefvo stående på borggården, och vardt likväl icke rum för oss funnet, hvarest vi kunde öfver natten hvila, utan blefvo vi slutligen utdrifna och måste blifva liggande under bara himmeln öfver natten utan ringaste lifsuppehälle. Man kan väl föreställa sig huru dryg och bekymmersam denna natten vardt för oss, ty jämte svårigheten af nattens köld och ohyggligt väder berättades oss äfven en svår tidning, som var, att det var för oss utstakadt en 64 mils marschruta.»

Det var inte med glada känslor marschen till Frankrike nu anträdes, till som man fick vara utan mat de två första dygnen. Vägen gick öfver Leipzig, Lützen, »där Sveriges store konung Gustaf Adolf den 2:dre har blifvit ihjälslagen af Saxarna», Auerstädt, »där den starka batalian har varit emellan Preussen och fransosen», och där nattlägret blef uti »en ganska stor och präktig kyrka, men var dessutom det slemmaste kvarter i hela Saxen;

det var väl ingen brist på födan, men hon var dock tjänlig för kreatur och icke för människor», Fulda, »hvarest innevånarna voro merendels katoliker och således obarmhärtiga, och hvilken som icke hade litet penningar att hjälpa sig med, så fick han lida stor brist på födan.» Vid Mainz öfverskreds franska gränsen »och så fort vi kommo öfver och in på franska sidan, så vardt vi alla visiterade och undersökta om vi hade något olofligt att föra, och slutligen vordo vi inkvarterade i stallar men utan spisning, om vi icke hade några penningar självfva, för där ficks intet annat än för kontanter, för fransosen han har ingen misskundsamhet med sig.» Marschen gick vidare öfver Metz, där man hvilade öfver nyårsdagen 1807 och där officerarna skildes från truppen, hvilken fortsatte till staden Donchery, som var utsedd till deras vistelseort. Här fingo fångarna stanna till den 14 oktober, då de förflyttades till Rocroy. Här afbrytas anteckningarna och fortsättas endast med marschrutan hem. Den gick från »Säganten» den 1 december 1809 och slutade i Wismar den 14 januari 1810.

Till slut följa anteckningar öfver hvad grenadjär Lars ansett märkvärdigt i de främmande ländernas byggnadssätt, åkerbruk och boskapsskötsel, samt en svenskfransk parlör, som han upprättat för att kunna göra sig förstådd under sin långa vistelse i Frankrike. Den är naturligtvis affattad efter ljudmetoden, så att farväl heter ar voua, hvad vill du: kiskuvudit, och mjölk dulä, och bland de nödvändiga orden har han också funnit sig föranlåten att uppföra: bälmo fy, som betyder en vacker flicka, och abras, som betyder en kyss.

Om Lars Rudbergs senare öden vet jag endast, att han efter sitt afskedstagande var torpare på Snickartorp under Kungsnorrby, sedan »till hus» på samma ställe. Vid sin död 1858 var han skrifven i Brunneby fattighus.

Hvad som mest öfverraskar vid genomläsande af dessa soldatanteckningar är författarens relativt höga bildningsgrad och vakenhet, långt större än man skulle vänta sig hos en dåtida soldat. Man kunde ju möjligen anse detta för något enstaka fall, och att orsaken vore att söka däri att han i yngre år tjänat i förnäma familjer; men märkvärdigt nog finnes det bevarade anteckningar af en annan soldat från samma regemente och samma krig, så att man kanske får antaga fallet mer generellt. Andra utmärkande egenskaper är hans religiositet och hans fullkomliga lydnad. Han längtar nog hem till »Sverget» och dåliga kvarter och dålig eller för lite kost tycker han ej om, men han finner

sig i allt, och litet vänlighet gör honom genast glad. Det synes aldrig falla honom in, att då en order en gång är gifven, det skulle kunna gå på annat sätt än som där föreskrifves. Nog tycker han »krigslågan» är litet kuslig, och han skryter aldrig med sitt mod, men det har tydligen smärtat honom djupt, att han måste kapitulera för den småväxta »fransosen». Det är således en verklig idealsoldat, och man måste beklaga att med ett sådant manskap intet uträttades, utan att det till ingen nytta öddes bort i Gustaf IV Adolfs sorgliga krig.

N. Sjöberg.

Om Carl XII:s dop

Ett litet bidrag

Till de beskrifningar, vi redan äga, på Carl XII:s dop[1] kan jag göra ett par små tillägg, hämtade ur Johan Paulin Olivekrans' i Riksarkivet förvarade papper. Denne, som sedan 1681 var guvernör öfver Christinas domäner i Sverige, skrifver i bref till denna drottning af datum Stockholm den 21 juni 1682 bl. a. följande:

»Lors que la derniere poste estoit desja partie, M. Hoghusen me fist livrer la lettre cy-jointe pour V. M.té laquelle contient une notification de la naissance du Prince, qui receut le Baptesme le mesme jour, et on luy donna le nom de Charles. On avoit icy fait reflexion sur ce que tous les Roys de Suede dudit nom ont esté un peu austeres et rigoureux, et on avoit pour cela souhaitté que le Prince Hereditaire, que Dieu voudroit donner, fust appellé Gustave, et en verité cette persuasion auroit causé un grand soulagement aux plusieurs; mais on dit, que le Roy ne l'ayt pas voulu. On fera encor des Ceremonies du Baptesme, mais ni le jour ni les autres circonstances n'en sont pas encor arrestés.»

Och på självfva döpelsedagen, den 12 juli, skrifver Olivekrans till drottningen:

»Les Ceremonies du Baptesmes du Prince nouvellement né ayant esté differées, on a pris ce jourd'huy pour les celebrer.

[1] *Nordberg*, »Konung Carl XII:s Historia», d. I, s. 3. *O. Malmström*, »Anteckningar om Drottning Ulrika Eleonora d. ä.», s. 76—78.

M. Hoghusen m'envoya a Midy la lettre cy-jointe pour V. M.té par laquelle Elle est priée du Roy pour marraine... La ceremonie se fist à 4 heures au chasteau dans le Westerfyrkant ou est l'appartement de la Reine Regente, et apres on dechargea cent dix canons deux fois. La Regiment des gardes est placé à l'entour du chasteau. On donne des confitures et on boit encore en tirant des canons quatre ou deux à la fois. Je n'y ay point esté tant parce que personne ne m'en a rien dit, que pour eviter a boire dans cette chaleur.»

Den saknar ju ej sitt intresse, denna berättelse om de många kanonskotten den heta juli-dag, då Carl XII döptes. Egendomligare är dock vittnesbördet om att det var starkt ifrågasatt att låta Carl XII bli — Gustaf III!

O. P.

Några anteckningar om studenterna af släkten Teuchler

Det är ganska svårt att under generationer kunna följa en stockholmssläkt och visa dess kronologiska fullföljd, ty, hvad som gifvet är och som följer med storstaden, de flesta stockholmare äro annorstädes ifrån inflyttade. En släkt har jag, på grund däraf att flera af dem varit studenter af Stockholms nation, kunnat något längre följa. Uti Stockh. nations matrikel inskrifvas 1731 Anders Bazilius Teuchler och Frans Paul Teuchler. Dessa båda voro söner af apotekaren i Stockholm *Bazilius Teuchler* och *Juliana Brandt.*

Med Sackléns tillhjälp sökte jag nu spåra apotek. Teuchlers härstamning. Han var född i Göteborg och son af en »stadsmajor». Det är allt hvad Sacklén förmäler. Slår man upp Kristina församlings, af Wilh. Berg utgifna, kyrkoböcker, finner man där Andress Tychler. Öfverstelöjtn. Fröding har meddelat mig, att han första gången påträffat Andress Tychlers namn i rådhusprotokollen för 1655 29/10. Bemälte Andress Tychler hade denna dag mött strandridaren Nils Krok och okvädat honom och visiterat »hans våtsäck». Vid rannsakningen svarar Tychler att han ej kände honom och ansåg honom vara »en obeskedlig man, som utan discretion for fram». År 1662 17/1 har Fröding funnit honom som bisittare i Göteborgs underrätt.

Andress Tychler tillhör helt säkert en af de holländska göteborgsfamiljerna. År 1658 28/11 gifter han sig med Magdalena *Kikese* eller *Kikeset.* Teuchler begrofs 1670 14/9. Hustrun var född 1628, begr. 1675 5/7. År 1671 23/4 döptes af mag. Westerman *salig Andreas Tychlers* son Basilius, han var således, hvad vi bruka benämna »posthumus». Utom ofvannämnda Basilius hade makarne en son, som begrofs 1662 13/7, en dotter, Magdalena f. 1659 8/10, g. 1678 11/5 m. Otto Janson. Basilius Teuchler gifter sig

1714 $^{18}/_{3}$ med Juliana *Brandt*, f. 1690 $^{30}/_{9}$ † 1769 $^{25}/_{1}$, (dotter af handelsman Jojachim Brandt från Femern, som var ägare af Riddarhyttan och som dog 1698 $^{5}/_{4}$, g. m. Cath. Utter † 1710). Juliana Brandt var första gången gift med apotek. och pestmedicus Johan Ulrik Wertmüller, † 1712. Uti giftet med Wertmüller hade hon sonen Joh. Ulr. Wertmüller, f. 1712,† 1780, apotek. i Stockholm; med Basilius Teuchler sönerna Andreas Basilius, f. 1718, † 1734 $^{5}/_{7}$ i Upsala som student, Jojachim, f. 1716 $^{30}/_{7}$, † 1760 $^{3}/_{1}$ som kommissarie i banken och Frans Paul, f. 1717 $^{28}/_{9}$, hofrättsråd i Svea hofrätt, † 1771 $^{14}/_{12}$.

Hofrättsrådet Teuchler var g. 1:o 1751 $^{27}/_{10}$ m. Magdelena Bohm † 1756 $^{25}/_{11}$, (dotter af karduansmakar Jacob Bohm och Catharina Clotz), 2:o 1757 $^{28}/_{6}$ m. Eva Christina Ekerman, f. 1738, † 1810 $^{26}/_{11}$, (dotter af rådman i Stockholm Samuel Ekerman och Christina Glock). Han hade många barn; sonen Johan Ulrik Teuchler, f. 1761 $^{29}/_{3}$, stud. af Stockh. nation 1780, rådman i Stockholm, † 1809 $^{18}/_{6}$, g. m. Anna Elisabeth Lindberg, f. 1775 † 1824 $^{8}/_{3}$, med hvilken han hade sonen Anton Fredrik Teuchler, f. 1800 $^{15}/_{9}$, † 1867 $^{14}/_{9}$, stud. af Stockh. nation 1817, löjtn. vid Lifbeväringen och slutligen kustchef i Varberg, g. 1829 $^{23}/_{8}$ m. Lovisa Augusta Magdalena Liljestråle, f. 1810 $^{6}/_{3}$, † 1897 $^{15}/_{12}$. Deras son Joh. Gustaf Teuchler, f. 1832 $^{31}/_{12}$, stud. af Stockh. nation 1853, notarie i Svea hofrätt, † 1906 $^{2}/_{5}$, g. 1867 $^{2}/_{2}$ m. Sofia Dorotea Falk, f. 1849 $^{14}/_{8}$, dotter af sjökaptenen Per Bernhard Falk och Anna Maria Ewerdahl.

Hofrättsnotarien Teuchler hade barnen Anton Gustaf, f. 1869 $^{24}/_{11}$, student 1889, † 1905 $^{29}/_{10}$, journalist, Bengt Gustaf, f. 1871 $^{20}/_{9}$, reseinspektör, Tyra Maria, f. 1872 $^{7}/_{10}$, g. m. lasarettsläk. i Hudiksvall William Forssell, och Frans Josef Kristoffer, f. 1876 $^{6}/_{11}$, ingeniör. En vidlyftigare släktforskning öfver denna familj lärer vara upprättad af den bekante Bellmansforskaren tullkontrollör Axel Vilhelm Björkman, f. 1837 $^{13}/_{1}$, † 1900 och skulle öfverlämnats till Upsala bibliotek, men har ej af mig kunnat påträffas. Uti släkten finnas en hel del märkliga ingiften, men dessa falla utom ramen för denna lilla uppsats, som ej behandlar släkten Teuchler fullständigt utan endast omförmäler de olika studentgenerationerna.

Alfred Levertin.

John Ericssons härstamning

I »Svenska Ättartal (del. 5, sid. 225), där släkten »Ericsson från Nordmark och Långbanshyttan» finnes införd, inledes nämnda släkts historia med följande: »Äldste kände stamfadern 1 *Magnus* lefde i början af 1700-talet. Sannolikt densamme som *Magnus Svensson*, f. omkr. 1680, † 1739 (då han kallas *Magnus Stadig*), grufbrytare vid Nordmarksgrufvan i Nordmark s:n (Vrml.); g. m. *Maria.*»

När meddelaren läste denna ingress, slog det honom genast, att upptecknaren af det Ericssonska stamträdet som källa uteslutande anlitat Nordmarks kyrkoarkiv, icke tänkande på att Nordmarken *före* 1731, hvilket år det blef egen församling, tillhörde *Fernebo* socken, som i äldre tider jämväl omfattade Brattfors och Gåsborn. Nu är Fernebo-arkivet — inrymdt i Filipstads kyrka — kändt som ett af våra rikhaltigaste och sålunda mest gifvande arkiv och torde i detta afseende öfverträffas endast af en del Dala-socknars, hvilka utom rikedomen af åldriga ministerialböcker hafva ett afgjordt företräde däruti, att samtliga »personalia» alltifrån slutet af 1600-talet införts i liggare och på så sätt bevarats åt eftervärlden. I en socken i Dalarne (Husby) äro därtill i vederbörande lysningsböcker inklistrade alla de betyg, som af kontrahenterna aflämnats vid lysnings uttagande. Husförhörsböckerna begynna i Dalarne i flere socknar redan år 1660, medan Fernebo-arkivet har sådana först från år 1712 och de flesta öfriga värmlands socknar från medlet eller slutet af 1700-talet.[1])

På grund häraf beslöt meddelaren att vid lägligt tillfälle närmare undersöka, huruvida Ferneboarkivet pejlats och om den

[1]) I *Bjurkärns* kyrka finnas husförhörsböcker från år 1704, hvilka för tiden 1704—1751 finnas i afskrift hos redaktören för Kristinehamns-Tidningen A. G. Petersson. som jämväl afskrifvit samma förs:s dopböcker för åren 1688—1895, vigselböcker för åren 1702—1899 samt dödböcker för åren 1690—1894. — Meddelaren har tagit afskrifter af samtliga dop-, vigsel- och dödböcker för *Kristinehamns* stad för åren 1645—1860.

förenämnde *Magnus* för alltid skulle bestå som den omhandlade släktens stamfader. Ett sådant tillfälle gafs sommaren 1907, då meddelaren i början af juli månad, i sällskap med en intresserad forskare, i forskningssyfte besökte den täcka bergsstaden Filipstad. Undersökningen rörande John Ericssons härstamning gaf följande förändrade utseende åt den Ericssonska stamtaflan.

Äldste kände stamfadern,

Sven, lefde i början och medlet af 1600-talet. Hans son

Sven Svensson Stadig, f. omkr. 1645, † 1682, begrofs 6 sönd. e. tref.; konstmästare, sedan gruffogde vid Nordmarks grufva. Efterlämnade vid sin tidiga död änkan *Kerstin* f. omkr. 1645, † 1717, begr. 17/2, samt 3 söner, däraf sonen

Magnus Svensson Stadig, f. 1681, döpt domin, purif., † 1727; grufbrytare (= grufägare) vid Nordmarks grufva, sexman; gift 1, 1704 15 sönd. e. tref. m. *Kerstin Mårtensdotter*, f. 1682, dtr af Martin Störgelsson; 2. m. *Maria Håkansdotter*. Son i f. giftet

Sven Magnusson, se Sv. Ä.

I detta sammanhang må omnämnas, att John Ericssons fader, gruffogden Olof Ericsson (f. 1778, † 1818), var 4-mng med skalden F. A. Dahlgren, hvilkens mödernesläkt Svensson har lika djupa rötter i Nordmarken som John Ericsson. Sambandet är följande:

Sven Svensson,
f. 1655, † 1695,
bergsman och häradsdomare v. Nordmarkshyttan;
son:

Matts Svensson,
f. 1679, † 1727; bergsm. på Nordmarksh:n;
g. m. Annika Olofsdotter, f. 1678, † 1732.

Sven Mattsson, f. 1699, † 1744; bergsman på Nordmarksh:n; g. m. Lisa Holmstedt, f. 1711, † 1783.	1.	*Ellika Mattsdotter*, f. 1705, † 1758; g. m. bergsm. på Nordm.h:n Nils Larsson, f. 1688, † 1743.
Anders Svensson, f. 1744, † 1805; bruksp. på Nordm.-h:n; g. m. Eva Helena Brattström, f. 1757, † 1827.	2.	*Annika Nilsdotter*, f. 1726, † 1772; g. m. Erik Magnusson, f. 1724, † 1755; grufbryt. v. Nordm.-gr.
Anna Carolina Svensson, f. 1783, † 1853; g. 1803 m. Barthold Dahlgren, f. 1772, † 1848; bruksp.	3.	*Nils Ericsson*, f. 1747, † 1790; bruksidk. v. Nordm.-gr., g. 1775 m. Anna Maria Petrén, f. 1745, † 1783.
Fredrik August Dahlgren, f. 1816, † 1892; kansliråd; en af de 18 i Sv. Akad. m. m.; g. m. Ulrika Magdalena v. Heland.	4.	*Olof Ericsson*, f. 1778, † 1818; gruffogde o. bruksidk. v. Långbansh:n; g. m. Brita Sofia Yngström, f. 1778, † 1853.
		John och *Nils Ericsson*.

Beträffande John Ericssons möderneslakt *Yngström* har meddelaren äfven lyckats något klargöra mormoderns, Anna Westelias ursprung, hvilket saknas i Odhnerska anträdet i Sv. Ättartal (del. 7. sid. 52) och hvilket länge förgäfves sökts af släkten själf äfvensom af meddelaren, på uppdrag af nämnda släkt. Någon anteckning om bemälda Anna Westelias födelseort finnes nämligen icke i husförhörsböckerna, hvarken under den tid, hon innehade den mera anspråkslösa ställningen som tjänarinna hos herrskapet Berggren på Saxån eller sedermera, då hon som brukspatronessa residerade på Långbanshyttan. Meddelaren fann slutligen gåtans lösning på följande sätt.

När Anna Westelia år 1762 erhöll plats som tjänstepiga på Saxåns herrgård, befann sig bland bruksbokhållarne den 23-årige Johan Yngström, nyss anländ från något bruk i Värmlands Elfdalen. Den unge bokhållaren inlät sig »under äktenskapslöfte» i kurtis med den 5 år äldre tjänsteflickan, hvilket torde ha föranledt, att denna mistade sin plats på herrgården. Hon återfinnes nämligen icke år 1763 bland husets tjänare, men anteckning om hennes utflyttningsort saknas i förhörsboken. Däraf har man hittills dragit den slutsatsen, att hon återvändt till sin okända födelseort. Men så tog sig meddelaren för att söka henne på de kringliggande bruken och fann henne då på det närbelägna Damhyttan, inackorderad — hon kallas nämligen icke »pigan» utan »kvinnspersonen» — hos ett torparfolk, Per Nilsson och h. h. Annika Persdotter. Hos detta torparefolk framfödde hon den 8 september 1764 en dotter *Lisa*, hvars fader i dopboken uppgifves vara bokhållaren på Saxån Jean Yngström. Denna utom äktenskapet — detta ägde rum 1769 3/9 — födda dotters vidare öden äro för meddelaren okända. Sin inflyttning i Per Nilssons lilla torp har Anna Westelia anmält hos vederbörande pastor, ty husförhörsboken har vid hennes namn marginalanteckningen »attest 1762 från Gåsborn». Härmed var klaven funnen. Meddelaren afreste till Gåsborn, och där återfanns hon också mycket riktigt i 1734 (ej 1735) års dopbok. Dopanteckningen lyder: Den 31 oktober föddes Johan Westelius och h. h. Ingeborg Pettersdotters på Gåseborn barn *Anna*. Faddrar: Petter Fagrell, Anders Persson på Gåseborn, drängen And. M:son, Erland Fagrell, Peder Fagrell, Peder Karlsson ibid., hust. Maria Persdotter, h. Ellika Andersdotter ibid.; pigfaddrar: Lena Persdotter och Stina Persdotter ibid.

Rörande *Johan Westelius* innehålla Gåsborns ministerialböcker, som för ändamålet noggrant genomgåtts, intet annat, än

att han år 1732 2/7 i Gåsborn ingick äktenskap med *Ingeborg Pettersdotter*, f. 1710 2/10 i Gåsborn, † där 1745 10/2, dotter af bergsmannen Petter Persson o. h. h. Ragnila Andersdotter. Troligt är, att han efter hustruns död lämnat orten. Makarne Westelius hade följande barn: Anders, f. tv. 1732 30/9, † s. å. 10/10; *Per*, f. tv. 1732 30/9, † s. å. 14/10; — *Anna*, f. 1734 31/10, † 1817; g. 1769 3/9 m. brukspatronen *Johan Yngström*; *Petter* f. 1739 16/7, † 1740 /3 (begrofs 16/3); *Stina* f. 1741 29/11, † 1744 21/3. Dottern Anna var sålunda den enda, som nådde mogen ålder.

Släkten *Yngströms* stammoder Stina Ericsdotter, f. 1683, † 1761 (se Sv. Ättartal 5: 458) var dotter af grufbrytaren på Yngshyttan Erik Sigfridsson (Lindberg) o. h. h. Annika Persdotter (Fernell). Hennes sonhustru Brita Svensdotter Hersing (f. 1715, † 1755), g. m. Johan Johansson Horn, var född på Horrsjön i Fernebo socken af bergsmannen Sven Nilsson Hersing och h. h. Karin.

Förenämnda släkt synes icke, hvilket hittills antagits och äfven i en artikelserie »Rikt folk», i tidningen Fäderneslandet direkt angifvits, ha något som helst samband med släkten Yngström på Valåsen, ehuru båda släkterna leda sitt ursprung från Yngshyttan. Framlidne brukspatronen *Carl Johan Yngström* på Valåsen (f. 1814 29/7 i Filipstad) var son af d. v. faktoren åt brukspatron Myhrman, s. m. brukspatronen på Fogdhyttan *Jonas Andersson Yngström*[1]) (f. 1786 5/12 på Yngshyttan, † 1851 25/10 på Fogdhyttan och gift m. Britta Maria Carlsson, f. 1777 5/6 i Gåsborn, † 1844 26/9 på Fogdhyttan), hvilken först omkr. år 1811 antog släktnamnet och hvilken var son af grufbrytaren på Yngshyttan *Anders Ersson* (f. 1762 9/12 på Yngshyttan, † där 1787 13/2,; g. 1786 19/2 m. Annika Jonsdotter, f. 1745 på Horrsjön; g. 1:o 1771 20/10 m. grufbrytaren Lars Nilsson, f. 1746, † 1782 2/11), som var son af grufbrytaren på Yngshyttan *Erik Nilsson* (f. 1710 4/9 på Fogdhyttan, † 1773 19/1; g. 1755 18/6 m. Stina Andersdotter, f. 1714 11/5 på Kalhyttan, † 1787 5/10) etc. Meddelaren har följt sistnämnda släkts anträd, d. v. s. på såväl svärds- som spinnsidan, 3 à 4 led bakåt från stamfadern Jonas Yngström utan att kunna finna samhörighet mellan de båda släkterna. Bruksp. C. J. Yngströms fru, född Berggren, (från Saxån) kan däremot, om ock aflägset, räkna släktskap med John Ericsson.

Förestående data äro hämtade ur Fernebo, Nordmarks och Gåsborns ministerialböcker. *Helmer Lagergren.*

[1]) I dopboken införd under namnet *Erik*.

Jernkontorets porträttmedaljonger

Då Brukssocieteten åren 1873—1875 uppförde Jernkontorets byggnad vid Kungsträdgården i Stockholm, anförtroddes den konstnärliga utsmyckningen däraf åt professorn vid Fria konsternas akademi Johannes Frithjof Kjellberg (f. 1836 † 1885), som modellerade dels den längs hela facaden löpande frisen föreställande järnhandteringens historia från den gamla osmundshärden till bessemerkonvertern, dels ett antal medaljonger af märkesmän inom den svenska bergsvetenskapen. Beklagligtvis är frisen uppsatt så högt, att dess vackra detaljer ej komma till sin rätt, men framträda medaljongerna, som äro anbringade lägre å huset, särdeles väl. De föreställa från Kungsträdgårdsgatan till Arsenalsgatan räknadt följande:

Erik Nordevall, * 1753 † 1835 mekaniker.

Johan Gottlieb Gahn, * 1745 † 1818 bergsvetenskapsman.

Sven Rinman, * 1720 † 1792 bergsvetenskapsman.

Nils Gabriel Sefström, * 1787 † 1845 kemist, geolog.

Jöns Jacob Berzelius, * 1779 † 1848 kemist.

Carl Vilhelm Scheele, * 1742 † 1786 kemist.

Johan Gottschalk Vallerius, * 1709 † 1785 kemist, mineralog, metallurg.

Torbern Olof Bergman, * 1735 † 1784 zoolog, astronom, fysiker.

Emanuel Svedenborg, * 1688 † 1772 naturforskare, mystiker, siare.

Daniel Tilas, * 1712 † 1772 bergsvetenskapsman, geolog, heraldiker.

Anton v. Svab, * 1702 † 1768 bergsvetenskapsman.

Axel Fredrik Cronstedt, * 1722 † 1765 mineralog, kemist.

Kristoffer Polhem, * 1661 † 1751 mekaniker.

Louis de Geer, * 1587 † 1652 köpman, industriidkare.

Vid dessa medaljonger äro jämväl namnen anbringade.

Så är likväl ej fallet med de sex i trappuppgången placerade porträtten, af hvilka här fyra stycken äro reproducerade. De två icke afbildade föreställa mekanikern *Samuel Owen*, * 1774

OKÄND.
(JERNKONTORET.)

OKÄND.
(JERNKONTORET.)

OKÄND.
(JERNKONTORET.)

OKÄND.
(JERNKONTORET.)

† 1854, och skaparen af Sveriges Geologiska undersökning *Axel Joachim Erdman*, * 1814 † 1869, men de andra fyra hafva ännu trots ifriga efterforskningar icke kunnat identifierats. Det är så mycket oförklarligare, som bilderna utan tvifvel föreställa män från förra hälften af adertonhundratalet och utförts för knappast 40 år sedan.

I Brukssocietetens lokaler finnas dessutom följande medaljonger:

Gustaf Vasa.

Carl IX.

Gustaf II Adolf.

Anders Nordencrantz, * 1697 † 1772, Jernkontorets grundläggare.

Samuel Gustaf Hermelin, * 1744 † 1820, befrämjaren af bruksdriften i Norrbotten.

Gustaf Broling, * 1766 † 1838, mekaniker.

Vilhelm Hisinger, * 1766 † 1852, kemist, fysiker, mineralog.

Per Lagerhjelm, * 1784 † 1856, främjare af det svenska bergsbruket.

Gustaf Ekman, * 1804 † 1876, framstående bruksidkare.

Öfveringenjören vid Jernkontoret filosofie doktor J. A. Brinell skulle i och för ett tillämnadt arbete öfver Jernkontorets hus stanna i stor tacksamhetsskuld för alla upplysningar, som kunna leda till porträttens igenkännande.

Notiser

»Slägten Laurin»

I företalet till det under förestående titel 1886 utgifna personhistoriska arbete, utlofvade författaren, kammarrättsrevisorn Aug. Kinberg att framdeles till Kungl. Biblioteket öfverlämna ett exemplar med rättelser och kompletteringar. Detta löfte har han nyligen infriat och vi meddela här ett sammandrag af de viktigaste tilläggen, under erinran att den intresserade själf kan å Kungl. Biblioteket inhämta detaljerna.

En hel ny gren har upptäckts. *Daniel Laurentii Sudercopensis*, kyrkoherde i Vadstena, var en af den Laurinska släktfaderns, *Lars Olofssons*, många söner, af hvilka vid bokens utgifvande endast tre voro kända. Af den nya grenen uppräknas en mängd familjer, och författaren har kommit till det resultatet, att den fortlefver i släkterna *Nyblæus*, *Cöhler*, *Bergström*, *Jäderholm*, *Berg*, *Pagel* och möjligen äfven i flera andra släkter.

Rådmannen *Johannes Laurin* i Stockholm hade sonen *Lars*, f. 1664 i Stockholm, och jurist liksom fadern. Om honom förmäler släktboken jämlikt traditionella berättelser, att han sommaren 1698 firade bröllop i Örebro, men drunknade på hemfärden till Stockholm. Vid läsning i J. Johanssons publikationer ur Nora bergslags arkiv har författaren sedermera funnit en annan utredning af förhållandet, nämligen att Lars L. firade bröllop redan 1691 med *Emerentia Roches*, af skottsk släkt, som vistades hos sin syster borgmästarinnan *Anna M. Hult-Liljenstral* i Örebro. I detta äktenskap föddes efter faderns bråddöd dottern *Maria Margareta Laurin*, som blef gift med hofrättsrådet *Johan Linderstedt*. Äfven här en nyupptäckt lefvande gren af Laurinska släkten, ty från detta par härstamma (i 5:te ledet) kansli-rådet *Carl v. Schulzenheim*, Sv. akad:s sekreterare *Carl David af Wirsén* o. s. v.

Genom tvenne nitiska forskare i personhistoria har författaren nu kunnat konstatera att stadsfiskalen *Karl Wilhelm Laurin* i Vexiö, † 1869, var son till fänrik *Anders Kristoffer Laurin* vid Kronobergs regemente, född i Jönköping 1764 och † i Ronneby 1831. Här erbjuder sig således för intresserade släktmedlemmar ett fält för undersökningar *hvar* Anders Kristoffer med efterkommande skall införas i de Laurinska genealogierna såsom en nyupptäckt lefvande gren på svärdssidan.

Med anledning däraf att i *G. Hyltén-Cavallius*' arbete »Kongl. Kronobergs regementes officerskår 1623—1896» den till »*Lagergren*»

adlade Johan Laurins namn stafvats annorlunda, påpekar förf. att fältherren Johan Banér skrifvit en rekommendation för honom, dat. 30/1 1690, och att han där betecknas såsom »*Major Johan Laurin*».

Bengt Johan Geijer †. Åter få vi rista dödsmärket öfver en varmt intresserad släktforskare. Geijers genealogiska intresse var ju närmast knutet vid de vidtomfattande forskningar han gjorde för att kunna utreda och framlägga den stora Geijerska släkten i så fullandad form som möjligt. Hvarje tid, som lämnades honom öfrig från hans postmästarsyssla, egnades samvetsgrannt åt studiet af den Geijerska släkten.

År 1897 utkom »Geijerska slägten i Sverige», denna följdes 1899 af »Bengt Gustaf Geijer till Uddeholm och hans ättlingar». Dessa arbeten voro hans skötebarn, och vittna de om hans nit och ihärdiga forskningsifver. Ingen kan, äfven om han rör sig på ett mindre område, våga utropa: »nu vet och kan jag allt». I sin anspråkslöshet erkände han ofta de brister, som han ansåg vidlåda sitt arbete och som varit omöjligt att utfylla, då han måste anförtro en del af sin forskning åt främmande händer. I alla fall kunna vi väl anse dessa arbeten som ett betydande inlägg i det personalhistoriska forskningsarbetet.

Geijer var en nitisk ämbets- och kommunalman, en vän och sympatisk personlighet, som sent torde glömmas.

Bengt Joh. Geijer som föddes 1837 18/9, var postmästare i Ystad 1876—1902 och afled där 1907 7/12.

Alfred Levertin.

K. G. Leinberg †. Med Professor Karl Gabriel Leinberg, som natten mot den 31 oktober 1907 afled i Stockholm, har den personhistoriska forskningen i Finland förlorat en af sina flitigaste arbetare. Hans egentliga område var fäderneslandets kyrka och skola från medeltiden till 1600-talets storhetsperiod. År 1894 utgaf han »Det odelade finska biskopsstiftets herdaminne», hvilket med sin fortsättning »Åbo stifts herdaminne 1554—1640», bildar hans mest själfständiga historiska verk och, såsom titeln anger, är en skattkammare för biografen.

Såsom utgifvare af urkundssamlingar har Leinberg utvecklat synnerligen förtjänstfull verksamhet, som icke minst kommer personhistorien till godo.

I Finska Historiska Samfundets årsskrift samt bland Svenska Litteratursällskapets i Finland publikationer ingå talrika alster af hans rastlösa penna.

Här må nämnas de värdefulla uppsatserna: »Om finske mäns studieresor i äldre tid» (Hist. Arkisto XVI) — »Om finske studerande

vid utrikes universiteter» (Sv. lit.-sällsk:s upps. 10) — »Om finske studerande i Jesuitkollegier» (Hist. Arkisto XI).

Professor Leinberg var född i Åbo 1830, blef student i Åbo 1848 och ägnade sig därefter åt pedagogiken. Från 1856 föreståndare för Helsingfors svenska privatlyceum, aflade han teologie kandidatexamen 1868 och utnämndes därefter till direktör för Jyväskylä finskspråkiga lärareseminarium. År 1884 hugnades han med honorär professorstitel. Utsedd 1894 till inspektor för Helsingfors folkskoledistrikt. stod han vid denna post till 1905, då han tog afsked för att ägna återstoden af sina krafter åt arkivforskningen, som utgjort hans ungdoms kallelse och genom lifvet varit hans hvila och förströelse.

J. R—y.

Wilhelm Swalin †. Med Wilhelm Swalin, som afled i Stockholm den 4 sistlidne september, bortgick en på det personhistoriska området under flera år verksam författare, hvilkens arbeten visserligen ej varit epokgörande, men dock för sin tid goda och ännu utan efterföljare, hvarför författaren bör ihågkommas.

Swalin föddes i Klara församling i Stockholm den 10 december 1851. Föräldrarna voro medicine doktorn Olof August Swalin och hans andra hustru Sofia Lavinia Östberg. Student af Stockholms nation i Uppsala 1870, aflade han kansliexamen 1877, tjänstgjorde som e. o. kanslist i landtförsvarsdepartementet och kommerskollegium 1877—1886, blef kanslist i hofexpeditionen 1884 och var protokollssekreterare därstädes 1885—1898. Från sistnämnda år var S. registrator och arkivarie i patent- och registreringsverket.

Vid sidan af sin tjänst idkade S. biografiska studier, som först resulterade i »Konungens högsta domstol 1789—1879» och snart följdes af »Konungens svenska och norska statsråd 1809—1814—1881», hvilka arbeten i plan äro hvarandra lika och utan tvifvel hans senare verk öfverlägsna, måhända beroende på det mindre antal personer de behandla». »Bidrag till Kongl. Maj:ts hofs personalhistoria under det senaste århundradet. D. 1» utgafs 1888 och »Bidrag till Kongl. Maj:ts kanslis personalhistoria efter 1809» såg dagen 1892. Utom nu nämnda arbeten har Swalin utgifvit »Det danske statsraad 1800—1881», som utkom år 1881, och »Kyrkomötes-kalender 1868-1878», tryckt 1879. hvarjämte Swalin ur illustrerade böcker och tidskrifter samt annorledes ihopbragt en stor samling porträtt af in- och utländska män och kvinnor, merendels åtföljda af biografiska anteckningar.

G. I.

Personhistorisk litteratur*

Gottlands trupper 1811—1904. Biografiska anteckningar samlade af *Axel Wijkmark.* Stockholm och Uppsala 1904—1907. X + 333 sid.

I tidskriftens årgång för 1906 sid. 43 gjordes ett kortare omnämnande af arbetet, hvaraf då endast 6 häften utkommit. Sedan dess hafva de återstående 7 häftena lämnat tryckpressen, hvadan arbetet nu föreligger fullt färdigt.

I förordet, som åtföljde sista häftet, säges att »arbetet gör endast anspråk på att vara hvad det är, anteckningar, hvilka ursprungligen icke varit afsedda att utgifvas från tryck», men att de på fleras uppmaningar offentliggjorts. Författarens afsikt att samtidigt lämna en utförlig historisk berättelse öfver de militära förhållandena på Gottland från äldsta tider har på grund af bristande tid ej nu kunnat förverkligas, men gifves dock en kortare framställning för tiden efter 1811. Här har författaren utan tvifvel lyckats bäst.

Och i slutordet andrages, att ett uppräknande af »alla de källor, hvilka användts till dessa anteckningar, kan ju ej vara behöfligt». Om den åsikten torde författaren stå tämligen ensam, ty här om någonsin skulle det vara af intresse att erfara, *hvilka* källor som användts, för att kunna pröfva *huru* de begagnats. Visserligen får man veta, att tjänsteförteckningar och direkta meddelanden utgjort en väsentlig källa, och att Kinbergs och Lemkes speciellt gottländska personalarbeten kommit till användning är tydligt, men huruvida Svenska Adelns ättartaflor beaktats, kan på flera ställen dragas i tvifvelsmål. De felaktiga uppgifter, som meddelas om n:r 223 af Klint, tala dock för, att de delvis kommit till användning, och ej »Ätten af Klint».

Men i öfrigt har vår personhistoriska litteratur ej rådfrågats, hvilket man måste beklaga. Man kan nu knappast genomgå en enda biografi utan att till densamma kunna göra betydande tillägg och rättelser med tillhjälp af endast ett ganska begränsadt antal uppslagsböcker i hithörande ämnen.

Arbetet prydes med ett flertal porträtt af militärbefälhafvare t. o. m. majorer, namnteckningsfaksimile, äfvensom afbildningar af kasernetablissementen. En jämförelse mellan de kårtaflor, som från skilda tider bevara dragen af då tjänstgörande officerare, kan vara lustig nog och måste gifvet föra tanken på svenska krigsmaktens utveckling under samma tid. Som bilagor meddelas ett bref, från konteramiralen fri-

* Författare eller förläggare, som önska sina arbeten i biografi, genealogi, heraldik, porträttkunskap eller topografi m. m. äfvensom matriklar omnämnda i tidskriften behagade insända respektive arbeten till redaktionen.

herre O. R. Cederström till en dennes syster angående ryssarnas kapitulation på Gottland 1808 äfvensom handlingar om den militära indelningen på ön och utdrag ur rullor.

G. I.

Skara Stifts Herdaminne 1871—1903. Ny följd utarbetad af *Rich. Hjorth.* Falköping 1904—1905. 200 sid. + rättelser och tillägg samt register 7 sid. 8:o.

Det kan synas egendomligt att i slutet af 1907 påpeka förekomsten af en bok, som fullbordades 1905, men då arbetet hittills ej upptagits i Årskatalog för svenska bokhandeln, torde dröjsmålet kunna om ej ursäktas så dock förklaras. Utgifvandet af ett herdaminne, om än endast ett supplement, är dock en så märklig företeelse, att den ej bör gå oanmärkt förbi.

Författaren, som förut gjort sig känd på det topografiska området genom beskrifningar öfver Barne, Viste, Åse och Laske härader i Västergötland, framlägger här resultatet af ett långvarigt och omsorgsfullt samlingsarbete, en fortsättning från 1871 till 1903 af Warholms arbete »Skara stifts herdaminne» och i rent genealogiskt afseende öfverträffande detta.

Men väntar man sig att här finna några fylligare biografiska uppgifter eller någon karakteristik af personerna i fråga blir man besviken. Det medgifves, att det för en lekman kan vara vanskligt nog att karakterisera präster och att denna svårighet möjligen afskräckt författaren från ett försök. Man letar äfven förgäfves efter fullständiga förteckningar på tryckta skrifter.

Men däremot måste man hålla författaren räkning för att han sökt låta hvar och en behålla sitt namn oförkränkt, hvarigenom namnet Carl t. ex. stafvas för fadern med C och för sonen med K.

Efter en kortare historik öfver Skara stifts uppkomst och utveckling intill senaste tid behandlas biskoparna och därefter prästerna kontrakt- och sockenvis, regementspastorer samt obefordrade eller inom stiftet vigde prästmän. Ett register öfver prästmännen och ett ortregister afslutar arbetet, som är tillägnadt biskop E. J. Keijser.

Utan att vilja på något sätt klandra den på senare tiden utkomna matrikellitteraturen, synes det dock synnerligen önskvärdt, om den kunde göras mindre tråkig. Uniformiteten är nog bra, men den kan drifvas för långt, och anmälaren undrar om så ej redan skett. Biografisk matrikel öfver svenska kyrkans prästerskap af Håkan Th. Ohlsson är en god modell, men litet omväxling skulle ej skada för framtiden.

G. I.

Beskrifning öfver Vestermo kyrka i Södermanlands län från äldsta till närvarande tid af *G. Emil Lundgren.* Eskilstuna 1907. 50 sid. 8:o.

Man ser här en hembygdsforskare, som velat passa på tillfället att genomforska sin församlings kyrkoarkiv, innan de äldre delarna däraf införlifvas med något landsarkiv, och som i denna sin sträfvan rönt understöd af Södermanlands fornminnesförening. Exemplet manar utan tvifvel till efterföljd, äfven om man ej i alla delar kan gilla författarens uttalanden.

I kyrkan finnes bland annat »en murad graf, täckt af en ganska stor med inskription och emblemer utsirad sten, hvaruti hvilar stoftet af krigskommissarien Jochim Stroukirch, född i Lübeck 1618, död vid Notholmen i Vestermo 1687 och en hans bror Henrich Stroukirch». Den förre gjorde sig känd för sin frikostighet mot kyrkan. »Å denna grafstens midt är i upphöjdt arbete uthuggen bilden af en mindre, tornprydd kyrka, som traditionen säger skall föreställa Vestermo äldsta kyrka.» Här synes traditionen tagit fel, ty denna kyrka är nog ätten Stroukirchs vapen. Förestående två bröder finnas visserligen ej upptagna i Anreps Svenska Slägtboken III: 249 o. f. men flera skäl tala för, att de voro söner till Hans Stroukirch Tab. 1.

G. I.

Stamtafla öfver släkten Brandberg upprättad i juni 1907 af *C. F. E. Brandberg.* Tryckt hos Almqvist & Wiksells boktryckeri i Uppsala 1907.

Stamtaflan, som meddelar åtskilliga rättelser och tillägg till den i Ny Svensk Släktbok intagna släktuppsatsen, upptager släktens stamföräldrar och alla deras ättlingar med namnet Brandberg jämte i släkten ingifta, tillsammans 362 personer, äfvensom födelse- och dödsår samt året för ingångna äktenskap, och är genom sitt format 121 × 43 cm. särskildt ägnad att gifva en stor öfverskådlighet öfver den talrika släkten. Till ett pris af 2 kr. pr styck kunna exemplar erhållas från utgifvaren, adress Trolleholm.

Minnespenningar öfver enskilda svenska män och kvinnor, beskrifna af *Edv. Hyckert.* Första delen. Tryckt i Numismatiska meddelanden, utg. af Svenska numismatiska föreningen, XVII, del 1, h. 1—4. 334 sid. + 32 planscher. Stockholm, Kungl. boktr. 1905—1906, 8:o. Pris 10 kr.

På uppdrag af Svenska numismatiska föreningen har denna beskrifvande förteckning upprättats och utgör en förbättrad och tillökad upplaga af B. E. Hildebrands år 1860 utgifna arbete i ämnet. De utförliga beskrifningarna öfver minnespenningarna äro ordnade kronologiskt efter personernas dödsår och synas vara med stor omsorg och sakkännedom utarbetade. De nu föreliggande häftena nå fram till år 1800. Å de medföljande planscherna meddelas omkring 300 afbildningar i autotypi af minnespenningar, som finnas omnämnda, och här

se vi sålunda en hel serie intressanta porträtt från äldre tider. Man får hoppas att författaren med sluthäftet lämnar ett fullständigt register å alla i arbetet förekommande personnamn. De redan utgifna häftena kunna rekvireras hos förf. adr. Jakobsbergsgatan 33, Stockholm.

Svensk historisk bibliografi 1875—1900. Systematisk förteckning öfver skrifter och uppsatser, som röra Sveriges historia, utkomna från och med 1875 till och med 1900, af *Kristian Setterwall.* — Stockholm, P. A. Norstedt & söner, 1907, 8:o, VI + 439 sid. Pris för medlem af Historiska föreningen 5 kr., i bokhandeln 9 kr.

De årliga bibliografier, som medföljt Historiskt bibliotek och Historisk tidskrift, utgöra underlaget för ofvannämnda arbete, som emellertid innehåller åtskilligt nytt, särskildt för tiden före 1890. Här torde böra omnämnas, att biografi och genealogi samt heraldik bilda särskilda underafdelningar, omfattande den förra 320 och den senare 46 nummer; hela arbetet innehåller 4 636 n:r, jämte alfabetiskt register.

Svenska porträtt i offentliga samlingar. Utgifna under medverkan af personhistoriska samfundet af *N. Sjöberg.* Avec un résumé français. II. *Gripsholm, Vasatiden.* Stockholm, Hasse W. Tullbergs förlag och boktryckeri 1907, 4:o, XIV + 69 sid. text och 50 planscher i autotypi. Pris 15 kronor (för samfundets medlemmar subskriptionspris 10 kr.)

Första delen af detta stort anlagda praktverk omfattande porträttsamlingen å Drottningholm utgafs 1905 och finnes omnämnd i denna tidskrift årg. 1905 sid. 154—155.

Den nu föreliggande delen behandlar de å Gripsholm befintliga svenska porträtten från vasatiden intill drottning Kristinas tronafsägelse och meddelar här författaren, amanuensen Nils Sjöberg beskrifningar öfver samtliga dessa porträtt, uppgående till omkring 190 stycken. Som svenska porträtt har författaren upptagit alla af svenska personer, af utlänningar i svensk tjänst och utlänningar målade af svenska konstnärer eller konstnärer, som varit i svensk tjänst. Till en början lämnas en öfversikt, hvari författaren redogör för åtskilliga porträtt, hvilka enligt äldre kataloger och inventarier hänförts till vasatiden, men hvilka af författaren blifvit utgallrade. I flera fall har äfven författaren bestämt andra namn för de porträtterade än de hittills antagna, men såväl i ena som i andra hänseendet synes författaren hafva anfört goda och öfvertygande skäl för sina åsikter. Härefter följer en kortfattad historik på franska.

Själfva porträttförteckningen upptager 58 sidor och innehåller synnerligen utförliga och med stor sakkännedom utarbetade beskrifningar med angifvande af inskriptioner å porträttet, dess storlek, äldre öden,

däraf förefintliga reproduktioner o. s. v. Vidare meddelas en konstnärsförteckning och en nummerförteckning.

Slutligen innehåller arbetet femtio planscher, i autotypi hos generalstabens litografiska anstalt utförda reproduktioner af de intressantaste porträtten. I allmänhet äro dessa reproduktioner lyckade och afsevärdt bättre än de i första delen befintliga. Till det goda resultatet bidrager äfven att i andra delen användts en synnerligen lämplig papperssort. Den typografiska utstyrseln är den bästa.

Att detta arbete är ett praktverk och ett svenskt nationalverk af mycket stort värde, därom torde nu endast en mening finnas. Detta värde har redan förut i åtskilliga tidningar och tidskrifter framhållits ur kulturhistorisk, konsthistorisk och personhistorisk synpunkt, hvadan ett ytterligare påpekande däraf för denna tidskrifts läsare icke torde vara behöfligt. Men för det fosterländska företaget sfullföljande torde vara af nöden att allmänheten i största möjliga utsträckning understödjer och uppmuntrar detsamma.

J. R.

Stockholms nation vårterminen 1907. Utgifven af Stockholms nation (klichéer och tryck från Justus Cederquists kemigr. anst. Stockholm 1907) 8:o, 128 sid. Pris 15 kr.

En vacker publikation med väl utförda porträtt jämte korta biografiska uppgifter är ifrågavarande af Stockholms i Uppsala studerande nation utgifna arbete. Det begynner med några bilder från nationshuset, hvarefter komma helsidesbilder af nationens förste hedersledamot prins Eugen och inspektor professor Schück. Öfriga porträtt, samtliga ovala, äro utförda i storleken 6,5 × 4,5 centimeter. Register finnes.

Klemmings antikvariat i Stockholm har utsändt en rikhaltig och intressant katalog (n:r 146) omfattande *personalia, åminnelsetal m. m.* af såväl äldre som yngre datum. Katalogen innehåller bortåt 2,500 titlar, och äro skrifterna ordnade alfabetlskt efter den persons namn, hvarom skriften handlar. Författarnamnet är äfven angifvet.

Fältmarskalken Grefve Magnus Stenbock. Minnesteckning af *Claes Annerstedt.* (Svenska Akademiens Handlingar ifrån år 1886. D. 20, s. 21—579.)

Det är icke lätt att sätta den rätta måttstocken på ett arbete, som framträder utan vetenskaplig apparat, i det akademiska äreminnets form, men dock är af det förevarandes omfattning samt till väsentliga delar byggdt på verkliga källstudier. Det är så mycket svårare, då ämnet kan sägas vara stort och betydelsefullt. De utförliga biografierna äro i vår moderna historieskrifning lätt räknade, och här gäller det en man,

som spelat en afgörande roll i ett af de skickelsedigraste ögonblicken i vår historia och som, trots sitt sorgliga slut, med rätta räknats bland dess hjältar. Ja, än mera: det gäller en af våra få stora folkliga gestalter, som genom flammande ord och storvulen gärning trädde nära de djupa lederna och hvars namn förblifvit på folkets läppar, gifvet från far till son och i denna stund lefvande med traditionens styrka.

Det rika källmaterial rörande Magnus Stenbock, arkiven bevarat, är för förevarande arbete endast till en mindre del genomgånget. Detta hindrar dock ej, att det innehåller mycket för vetenskapen nytt och värdefullt. För de tidigare åren, fram till 1713, gäller väl detta endast enstaka punkter, men för det omstridda problemet om kapitulationen i Tönningen och kapitulationsbrottet gäller det hela framställningen. Här har författaren — väl ej lämnat en uttömmande redogörelse — men dock sammanställt hittills kända uppgifter och riktat dessa med åtskilliga nya på ett sätt, som klart och skarpt ådagalägger lösligheten af i senare tid från tyskt och danskt håll framkomna försvar och beskyllningar. Som en svaghet kan möjligen anmärkas det alltför starka hänsynstagandet till ett par arbeten af mindre vetenskaplig art, särskildt O. Malmströms afhandling om Magnus Stenbock i fångenskapen, hvilket arbete tidigare, som bekant, af en framstående Karl XII:s-forskare fått sin rätt skarpa dom.

Det rent vetenskapliga betyder dock mindre. Arbetets egentliga förtjänster ligga på annat håll. Författaren har i regel brukat den metoden att låta de gamla brefven tala själfva; läsaren får följa mer än en intressant brefväxling, meddelad i referat eller utdrag på stundom flera tiotal sidor. Kan detta från en synpunkt anmärkas som ett fel, är det från en annan en förtjänst. Skildringen blir naturligtvis ingalunda vetenskapligt fyllig, utan i viss mån ensidig och tunn, men det kan å andra sidan ej förnekas, att man kommer den skildrade personen nära. Så är t. ex. den liffulla teckningen af Stenbocks ungdomsår och deltagande i Karl XII:s fälttåg i Ryssland och Polen till väsentliga delar byggd på Stenbocks korrespondens med sin hustru och sin svärfar, Bengt Oxenstierna; och här få vi mången god inblick i hans lif, karaktär och utveckling, hans omgifning och de förhållanden, under hvilka han lefde. För den följande tiden, årtiondet 1707—1717, är skildringen betydligt fylligare och utförligare, ehuru äfven här redogörelsen för korrespondenserna spela en dominerande roll, nu dock mest hans brefväxling med konung och råd, statsmän och krigare. Det är också hufvudsakligen på basis af en del sådana brefväxlingar författaren söker ge sitt själfständiga bidrag till lösningen af en del vetenskapliga problem; och jag har redan nämnt, att bidragen stundom äro värderika. Det kan dock ej förnekas, att den af vetenskapligheten nödvändiggjorda utförligheten till en viss grad tynger; men det är kanske omöjligt att skrifva populärt och vetenskapligt på en gång.

Eljest hade nog boken haft många betingelser att bli »boken om Stenbock», berättelsen för ung och gammal om den store mannen. Författaren säger själf om sitt försök: »Det har åtminstone skett med kärlek, och ett är visst, att hans ädla, glänsande och tragiska historia gått mig genom märg och ben.» Man måste ge honom det vittnesbördet,

att detta är sant och kan läsas från första sidan till den sista — och det utan att berättelsen förfallit till tomt beröm eller äreminne i gammal mening. Så till vida kunde boken godt bli den fosterländska läsning, hvarom jag talat, med sidorna 116—579 något förkortade. Det finnes dock en mörk punkt, som öfverskuggar många af arbetets förtjänster, och det är den ställning, Karl XII i detsamma intager. Författaren har konsekvent negligerat den moderna forskningens resultat med afseende på denne konung. I enlighet med en viss allmänt känd och för ej länge sedan allmänt gängse uppfattning har han framställt honom som den halsstarrige och halffnoskige kavalleristen; ja senare, när det är fråga om Stenbock i Sverige och Tyskland och Karl XII i Turkiet framstår den senare som inkarnationen af ett för den förre olycksdigert, rent majestätiskt vanvett. Få torde i våra dagar vilja dela en sådan uppfattning.

Med nu gjorda inskränkningar kan emellertid om Annerstedts biografi öfver Magnus Stenbock fällas det omdömet, att den är ett godt verk, som meddelar mycket nytt, och att framställningen är liffull och intresseväckande. Den anbefalles därför varmt åt de intresserade, unga och gamla, som orka läsa 560 sidor. De skola, liksom anmälaren, ha en rik behållning, ett starkt intryck af en mäktig personlighet och ett tragiskt öde.

O. P.

Tigerstedt, E. S. Biografiska anteckningar om Savolaxbrigadens män 1808—09. Helsingfors. Söderström & C:o. 1908. 8:o. 230 s. Pris 8 mk.

Finska kriget 1808—09 — i och för sig en såväl i krigshistoriskt och strategiskt som i högpolitiskt hänseende föga betydande tilldragelse — har af nordiska forskare gjorts till föremål för talrika vetenskapliga och populära framställningar. Det oaktadt äro de rent biografiska bidragen till detta krigs historia både till antal och innehåll föga betydande. Med så mycket större tillfredsställelse böra vi därför hälsa det af öfverste Tigerstedt nyligen utgifna ståtliga arbetet öfver Savolaks-brigadens män, och det är att hoppas, att dessa personhistoriska anteckningar om deltagarne i Finska kriget skola röna en välförtjänt uppmuntran af den historiskt intresserade allmänheten — en uppmuntran, som i framtiden skulle möjliggöra deras fortsättning under en eller annan form.

Den fördelning förf. här afsett, är den vid krigets utbrott i trakten af S:t Michel stående s. k. Savolaks-karelska (3:e) brigaden, hvilken leddes af öfversten vid Savolaks inf.-regemente J. A. Cronstedt. Den omfattade följande trupper: 4 halfbatalj. Savolaks inf.-reg:te (Cronstedt), 4 halfbatalj. Savolaks jägarreg:te (Sandels), Karelska jägarekåren (Aminoff), Karelska dragonkåren (Christiernin), Brigadens artillerikompani (v. Born) samt 1 bataljon vargering (v. Törne), 1 oberidet kompani dragonvargering och 2 volontärkompanier (Sjöman och Munck) af arméns flotta. Af officerare och underofficerare, tillhörande dessa

trupper, har förf. i sin matrikel upptagit ej färre än 326 deltagare i kriget, däraf 187 officerare och högre civila tjänstemän samt 139 underofficerare och lägre civila ämbetsmän (förutom 20 under kriget till officerare befordrade).

Biografierna öfver befälet äro både fylliga och önskvärdt fullständiga; de åtföljas ofta af vällyckade reproduktioner af porträtt och silhuetter men tyvärr icke af autografer, hvilka enligt vårt förmenande i väsentlig grad skulle ökat arbetets värde. Förf. har tillgodosett sig ett rikhaltigt material, men — vare sig källorna ej alltid varit primära — har dessvärre ett betydligt antal oegentligheter insmugit sig i den för öfrigt förtjänstfulla framställningen. Vi skola här framlägga resultatet af några stickprof, i det vi påpeka, att nedannämnda personer alla tillhört Karelska dragonkåren och att våra uppgifter uteslutande basera sig på egenhändiga meritförteckningar och prästattester.

Brunow, *Paul* (n:o 170). Enl. prästattest född i Rantasalmi. Volontär $^{3}/_{9}$ 1792. Sergeant på stat med fältväbels karaktär $^{25}/_{6}$ 1796.

Calonius, *Henrik Johan* (n:o 310). Född $^{14}/_{12}$ 1768. Erhöll transport t. lifkomp. af Savolaks inf.-reg:te $^{17}/_{6}$ 1788. Korpral utan lön (vid dragonkåren) $^{1}/_{5}$ 1789. Erh. resolution på profoss lön $^{18}/_{12}$ 1799.

Christiernin, *Adolf Ludvig* (n:o 153). Född i Husby-Sjutolft socken. Förare vid Svea Lifgarde $^{17}/_{2}$ 1778. Fänrik vid Jämtlands reg:te $^{10}/_{4}$ 1783. Vicekorpral vid Lifdrabanterna $^{17}/_{3}$ 1791. Öfverstelöjtnant vid Karelska dragonerna (med majors lön) $^{18}/_{5}$ 1795.

Fabritius, *Ernst Wilhelm* (n:o 30). Sergeant $^{21}/_{9}$ 1770.

Grotenfelt, *Carl Herman* (n:o 6). 1776 befordrad till sergeant »vid berörde Escadron och öfre Safvolax Compag.» (således ej vid Savolaks inf.-reg:te).

Harlin, *Carl* (n:o 311). Volontär vid Karelska dragonkåren $^{5}/_{1}$ 1798. Förare med nummerlön $^{2}/_{7}$ 1798. Sergeant på stat med fältväbels karaktär $^{8}/_{8}$ 1803. Fältväbel på stat vid nedre Savolaks komp. $^{29}/_{9}$ 1803.

Hofström, *Johan Magnus* (n:o 171). Fältväbel på stat $^{14}/_{4}$ 1790.

v. Nandelstadh, *Georg Fredrik* (n:o 166). Född i *Jockas* socken. Befordr. till korpral på extra stat vid Karelska dragonkåren $^{28}/_{3}$ 1796. Kadett vid Haapaniemi krigsskola $^{1}/_{9}$ 1796. Utexaminerad $^{12}/_{7}$ 1800. Erh. korprals lön vid nedre Savolaks komp. $^{6}/_{7}$ 1804.

Norrgreen, *Anders* (obs! skref själf *-green*, ej -gren) (n:o 162). Frivolontär vid Savolaks inf.-reg:te, Puumala komp. $^{27}/_{2}$ 1772. Korpral $^{30}/_{8}$ 1776. Rustmästare vid lifkomp. $^{30}/_{7}$ 1786. Förare $^{20}/_{6}$ 1788 och $^{27}/_{6}$ s. å. erh. transport till Karelska dragonkåren, öfre Savolaks komp.

Norring, *Ernst Eric* (n:o 314). Född $^{6}/_{1}$ 1759. Trumslagare $^{3}/_{3}$ 1775. Volontär $^{4}/_{2}$ 1777. Sekundkorpral $^{15}/_{6}$ 1779. Premier korpral $^{26}/_{2}$ 1782. Bivistat bl. a. affären vid Porrassalmi 1789.

Oppman, *Albrecht Wilhelm* (n:o 315). Fältväbel $^{8}/_{7}$ 1806. Bivistat Nyslotts belägring 1788, 2:ne affärer vid Porrassalmi 1789, några träffningar till sjöss och landstigningar 1790.

Poppius, *Gabriel* (n:o 155). Kornett på extra stat $^{1}/_{9}$ 1782. D:o på stat $^{25}/_{3}$ 1790. Erh. sergeantslön $^{24}/_{4}$ 1791. Löjtnant vid öfre Savolaks komp. med sergeants lön $^{7}/_{4}$ 1795.

Poppius, Johan (n:o 161). Sekundkorpral 3/10 1775. Förare 23/6 1779. Sergeant 26/9 1780. Sekundlöjtnant 18/7 1796.

Ruthensköld, Abraham Axel (obs! skref själf sitt namn med *th*) (n:o 163). Befordr. till löjtnant i armén 8/9 1800 och uppflyttades bland de 25 äldsta lifdrabanterna.

Schlüter, Severin Emanuel (n:o 156). Volontär 14/7 1780. Rustmästare vid prem.-majorens komp. 20/7 1787. Transporterades till dragonkåren 20/10 1788. Befordrad till sergeant 26/7 1789.

Stenroth, Petter Reinhold (n:o 164). Transporterades 1/10 1788 till Savolaks regementes fältartilleri. Löjtnant i armén 9/7 1802. Erh. transport till andre löjtnant på stat vid öfverstelöjtnantens komp. 6/7 1804. På begäran entledigad från stall- och fäktmästarebefattningen vid Haapaniemi krigsskola 1/7 1805.

Sture, Christer Georg (n:o 159). Fältväbel vid Karelska dragonkåren 10/5 1776. Kornett vid d:o 29/7 1776. — Förf. anför, att ättlingarna till öfverstelöjtnanten Gustaf Adam Sture på 1770-talet fått kungl. befallning att kalla och skrifva sig *Sturén*, sedan släkten ej kunnat bevisa sin härkomst från eller släktskap med den berömda ätten Sture (jfr Ennes I: 218). Här torde det vara skäl att fästa läsarens uppmärksamhet vid följande kgl. resolution, hvilken undert. funnit bland Karelska dragonkårens handlingar å Finska Statsarkivet: Kgl. Majestät till öfverste Furumark. — — — »Vid nådigt öfvervägande af Cornetten vid Carelske Dragone-Regementet Christer Georg Stures [nb. *ej* Sturéns] genom Eder anmälte underdåniga ansökning om förnyande af det Adelskap han förment sig äga, hafve Vi i Nåder funnit at denna dess Ansökning ej kan beviljas; hvilket Vi — — — — — — Parma den 29 April 1784. Under Vårt Secret (L. S.) G. v. Carlson.»

— *Iskm* —

Boken om Tjust. Första delen. Af *Ada Rydström.* Westervik, C. O. Ekblad & Comp. 1907. 118 s. med 23 illustr. Pr. 1,50.

»Jag har sökt samla några bilder från svunna tidehvarf i en ram af olika hem, af berg och dalar, sjöar och skogar här i Tjust». Med dessa ord säger författarinnan själf i sin inledning hvad hon velat gifva oss med den serie herrgårdsskildringar, som hon grupperat kring *Casimirsborg*, *Blekhem*, *Helgerum* och *Segersgärde*. Hon fängslar vår uppmärksamhet med sina små intressanta, liffulla anekdoter, sina ofta utmärkta naturskildringar, sin personliga stil. Och det är vår uppriktiga önskan att fröken Rydström må finna tillfälle att snart — helst i en värdigare utstyrsel — fortsätta med sitt älskvärda författarskap.

Målare och urmakare, flickor och lösdrifvare. Historier från gamla Stockholm af *M. Hallman*. Sthlm. Fröléen & Comp. 1907, 217 sid. Pris 2 kr. 75 öre.

Arbetet innehåller flera kapitel, af hvilka somliga kunna intressera oss mera. Det första, *om lösdrifvare och »lösa konor»* ger oss ingen

ljus bild af forntidens sätt att behandla proletariatet. Det andra handlar om *trofémålaren Olaf Hoffman* och hans änka Metta Eriksdotter, och ger läsaren en liten inblick i en stackars konstnärs törnbeströdda lif, som författarinnan med stor pietet skildrat. Här mötes äfven forskaren af ett nytt och förut okändt namn. Denna Metta Eriksdotter hade i sitt första äktenskap varit förenad med regementsfältskären Johan Didrik *Obendorff*, som ej är förtecknad i våra läkarmatriklar. Han nämnes endast i förbigående, och en liten not om honom, såvida det varit bekant, skulle varit af stort intresse. Tredje kapitlet bär titeln *hofurmakar Jean Fredman och hans familj*. Författarinnan har kanske mera ingående än föregående förf. behandlat denne Jean Fredman, hans olyckliga äktenskap och hans tvistigheter med styfsonen hofrättsauskultanten Carl Holmgren. I ett följande kapitel berörs också en Bellmansfigur under rubriken *Platskan och hennes »jungfrur»* och visar oss hvilken samvetsgrann skildrare af folklifvet vår »svenske Hogarth» var, ty här kastas minsann ej något försonande drag öfver detta mörksens vidunder Lovisa von Platt. Nästa kapitel, som är bokens intressantaste och värdefullaste, uppträder helt blygsamt under titeln *något om tapetmålare* och ger oss många viktiga upplysningar om gammaltidens konstlif. Så följer i ordningen *ett par historier från Norrtälje*, författarinnans hembygd, och som hufvudsakligast besitta ett lokalt intresse.

Slutomdömet om Mila Hallmans arbete är att det väl förtjänar att af oss personalhistorici studeras och våga vi hysa den förhoppningen, att hon så blifver uppmuntrad, att hon kan fortsätta den nu med sådan framgång beträdda banan.

A. L.

Frågor

1. I och för utgifvandet af en minnesskrift om Älfsborgs Läns Hushållningssällskap begäres upplysning om porträtt finnas af
   1. Landshöfdingen, friherre *Lars Hjerta*, f. 1762, död i Jönköping 1835.
   2. Landshöfdingen *P. A. Ekorn*, f. 1758 död 1819 och
   3. Landshöfdingen *Carl Georg Flach*, f. 1778 död 1846.

Borås. *Otto Mannerfelt.*

---

2. Finnes något porträtt öfver Direktören vid det äldsta svenska Ostindiska kompaniet kommendören *Jacob von Utfall*, f. 1715 d. 1791.

C. von Utfall.

---

3. Är det kändt om den *Johan Buchholz*, som omtalas i »Två kvinnoöden» (Nord. Tidskr. 1907 : 1, pag. 48) återkom till Sverige och hvar han sedan bodde? En Johan Christian Buchholtz lefde 1721 och bodde troligen i Kinds härad i Västergötland.

Göteborg. *Wettergren & Kerber.*

---

4. Haf godheten lämna uppgift *om* och i *hvems* ägo oljemålningar efter nedannänmda personer finnas:
Landshöfding Fridenreich gift med Mina Elisabet Wilkens.
Medlemmarne af släkten *Hård af Torestorp* och *Kruuse af Varchow*.

Adress: Linnégatan 7, Göteborg. *Elisabet Strandh.*
Fru.

---

5. Finnas porträtt af nedanstående chefer för Smålands kavalleri- och Smålands dragonregemente?

	Chef:
von Buchwaldt, Fredrik, frih.	1674—77.
Nieroth, Carl, Grefve	1700—06.
von Dahldorff, Johan Valentin	1706—15.
Silfverhielm, Göran, frih.	1715—28.
Schmiterlöw, Hans Georg	1728—30.
Freidenfelt, Christoffer	1733—43.
Ridderborg, Lorentz	1743—46.
Sprengtport, Carl Hinrich	1746—62.
Silfverhielm, Claes Eric, frih.	1762.
von Bohlen, Carl, grefve	1774—75.
De la Grange, Eric Johan	1788—95.

Upplysningar torde godhetsfullt lämnas till Chefen för Smålands husarregemente, Eksjö.

---

6. I den strax invid Laxå järnvägsstation belägna Bodarne kyrka i Närke hänger den utmärkt vackra träskulptur (höjd c:a 80 cm.), som här i bild återgifves. Inskriptionen lyder: »Hans Bolte. Hustru

Barber Bolten. 1625.» — Med tacksamhet mottages hvarje uppgift om dessa personer, hvilka efter all sannolikhet tillhörde den ursprungligen pommerska ätten Bolternstern, som enligt Anrep före adlandet hette Bolte eller Bolten.

Laxå. *Carl Sahlin.*

---

7. I den Wadströmska porträttkatalogens tryckta del (St:m 1894) finnas under N:ris 3543 och 3544 upptagna 1 silhuett af öfverstelöjtnanten Carl Bernhard von Born, (d. 1790) och 1 gravyr af landshöfdingen S. F. von Born (d. 1850), hvilka porträtt emellertid ur nämnda

samling senare förkommit. Upplysningar om dessa porträtts vidare öden emottagas tacksamt af:

V. M. von Born,
Adress: Finland, Lovisa, Sarvlaks. Friherre, godsägare;

---

8. För komplettering af ett anträd önskas uppgift å föräldrarne till:
1. *Nils Bergqvist*, f. 1758 29/10, † 1825 2/8 på Nordvik i Nora socken, Västernorrlands län. Han var kronobefallningsman med landskamrers titel och gifte sig på Nordvik 1791 13/1, med sin företrädares dotter *Anna Lisa Hasselhuhn* samt hade med henne barnen *Anna Lisa*, *Henrik* och *Olof* (studenter i Uppsala) och *Hedvig* gift med efterträdaren *Erik Peter Holmberg*. Forskningar i Nora kyrkoarkiv hafva ej ledt till något resultat.
2. *Anna Brita Busk*, *Busch* eller *Bugt*, f. 1756 7/4, † 1809 28/4. G. 1780 10/10 m. *Sven Holmberg*, rådman och snickaremästare i Härnösand. Härnösands kyrkas arkiv förgäfves anlitadt!

G. I.

---

9. För ett tillämnadt arbete öfver släkten *Schlüter*, *Schlyter* och *Schlytern* vore undertecknad mycket tacksam för alla uppgifter om arkivalier rörande släkten eller porträtt af dess medlemmar.

Åbo. *Selim Schlüter*.

Personhistoriska samfundet.

Årsmöte

hölls den 17 mars 1908 å restaurant Riche under ordförandeskap af Riksarkivarien E. Hildebrand.

F. d. Kammarrättsrådet J. A. Wallensteen föredrog revisionsberättelse för år 1907, hvarefter ansvarsfrihet beviljades.

Härefter företogs val af funktionärer, därvid i styrelsen återinsattes Öfverstekammarjunkaren Friherre *Carl Carlson Bonde*, Riksarkivarien *E. Hildebrand*, Friherre *Joh. Rudbeck*, Fil. D:r *K. H. Karlsson* samt nyvaldes, efter t. f. Hofrättsfiskalen F. W. Grönwall som undanbedt sig återval, e. o. Amanuensen vid Kungl. Biblioteket Fil. D:r Grefve *Carl-Magnus Stenbock*. I redaktionsutskottet återvaldes ofvannämnde Frih. *Rudbeck* och D:r *Karlsson*, vidare Kontorschefen *Govert Indebetou*, Frih. *R. Cederström* samt nyvaldes ofvannämnde Grefve *Stenbock*. Till revisorer återvaldes Öfverkammarherren *G. Celsing* och f. d. Kammarrättsrådet *J. A. Wallensteen* med Kapten *O. Bergström* såsom suppleant.

Föredrag höllos dels af D:r Karlsson om medeltidsgenealogierna och deras källor, dels af Herr Indebetou i samband med en å lokalen anordnad utställning af anträdsblanketter.

Från den sistnämnde hade till styrelsen inkommit en skrifvelse angående utvidgning af samfundets bytesförbindelser.

Styrelsen ansåg det vara af största intresse för samfundets ändamål att dess ledamöter finge tillfälle att taga del af den utländska genealogiska litteraturen och de publikationer som utgifvas af likartade sällskap i utlandet, särskildt som dessa ofta innehålla artiklar rörande Sverige och svenska släkter, och fann styrelsen det synnerligen lämpligt att samfundet trädde i utvidgade bytesförbindelser med sådana sällskap. Frågan blef då huru dessa skrifter skulle kunna bli tillgängliga för samfundets ledamöter. Mest önskvärdt vore ju om samfundet själft kunde förskaffa sig ett eget bibliotek och egen lokal. De kostnader som detta skulle medföra lägga dock icke allenast nu, utan med säkerhet äfven för framtiden oöfverstigliga hinder i vägen för dylik anordning. Samfundet måste därför träda i förbindelse med någon institution, som både förfogar öfver lämplig lokal och arbetskrafter för vård af samfundets samlingar. Styrelsen som ansåg Kungl. Biblioteket härvid först och främst böra komma i fråga hade satt sig i förbindelse med Öfverbiblio-

tekarien, som förklarat sig villig att så vidt utrymmet medgåfve hålla löpande årets årgångar af tidskrifter äfven om eftermiddagarna tillgängliga för samfundets ledamöter och

antingen som deposition i Kungl. Biblioteket mottaga samfundets samlingar, men måste i sådant fall samfundet ikläda sig skyldighet att bekosta böckernas inbindning och komplettering;

eller om samfundet ville som gåfva till Kungl. Biblioteket öfverlämna samlingarna, skulle Kungl. Biblioteket bekosta deras inbindning och komplettering.

Efter en stunds diskussion beslöt samfundet att biträda det första alternativet, dock med tillägget att samlingarna skulle deponeras tills vidare på ett år.

Sedan v. Häradshöfding Nauman framställt förslag om tillsättande af en kommitté bestående af 3 personer med uppdrag att vid kommande restaurering af Riddarholmskyrkan taga vara på fynd af genealogiskt och personhistoriskt intresse, beslöt samfundet att uppdraga åt styrelsen att till Samfundet S:t Erik göra hemställan om samarbete i sådant syfte.

Vid konstituerande sammanträde af styrelsen utsågos till ordförande Frih. Bonde, till skattmästare Frih. Rudbeck och till sekreterare Grefve Stenbock.

Efter mötets slut intogs gemensam sexa.

Utdrag af revisionsberättelsen för år 1907.

Behållning från år 1906		1,875: 57
Inkomster år 1907:		
Ledamotsafgifter	3,961: 73	
Lagerförsäljning m. m.	614: 70	
Särskilda penningebidrag till tidskriften . .	1,010: —	
Diverse inkomster	33: —	
Räntor	73: 11	5,692: 54
	Summa kronor	7,568: 11
Utgifter år 1907:		
Arfvoden	790: 30	
Omkostnader för tidskriften:		
Tryckning och illustrationer	3,688: 68	
Distribution	299: 60	
Utdelning af porträttcirkulär	180: 93	
Inventarier	58: —	
Annonser, postporto m. m.	158: 83	5,176: 34
Behållning till 1908		2,391; 77
	Summa kronor	7,568: 11

Insända porträttförteckningar (6).

Under tiden från den 1 aug.—den 31 dec. 1907 hafva porträttförteckningar inkommit från nedanstående ägare:

K. Andra lifgrenadjärregementets officerskår (gen. kapt. G. Ros); *K. Karlskrona grenadjärregemente* (gen. kapt. F. W. Löwenborg); *K. Södermanlands regementes officerskår* (gen. kapt. frih. Karl K:son Leijonhufvud); *Jernkontoret* och *Jernkontorets tjänstemäns och betjäntes änke och pupillkassa* (gen. kassör G. E. Lagerström); *Sparfeltska Curatelet* (gen. L. v. Post); *Aktiebolaget Aspa Bruk* (saml. i Olshammars kyrka; gen. disp. Carl Sahlin); *Bodarne församling* (gen. föreg.); *Hörsne med Bara kyrka* (gen. kyrkoh. S. Jacobson): *Roslagskulla kyrka* (gen. kapt. Ivar Dahl); *Säterskyrka* (gen. kyrkoh. Karl Hult).

Adlercreutz, J. A. E., grefvinna, Stockholm; *Bergström, Otto*, kapten, Stockholm; *Boström, Gustaf Samuel*, godsäg., Östanå (gen. kapt. Ivar Dahl); *Carlström, C.*, kapten, Stockholm (gen. löjt. E. A. L. Lind af Hageby); *Creutz, E. J.*, frih., Stockholm; *Ehrensvärd, Augustine*, fröken, Tosterup (gen. fröken Ulla Piper); *Ekeblom. M.*, fru, Stockholm; *von Friesen, Otto*, f. d. bibliotekarie, Stockholm; *Glassel, Emma, f. Heineman*, fru, Göteborg; *Gyllenadler, K. S. O.*, löjtn., Salnecke; *v. Hallwyl, W.*, grefve, (samlingen på Ås; gen. fru Disa v. Post); *Henschen, E. R.*, f. d. konsistorienotarie, Uppsala (gen. v. häradshöfd. C. Henschen); *Hochschild, E.*,. f. *Piper*, friherrinna, Bellinga (gen. fröken Ulla Piper); *Hökerberg, Lars*, bokförläggare, Stockholm; *Josephson, John*, grosshandl., Stockholm; *Lilljebjörn, E. G.*, läroverksadjunkt och *Henrik Lilljebjörns arfvingar*, Stockholm (gen. E. G. Lilljebjörn); *Lind af Hageby, E. A. L.*, löjtn., Stockholm; *Lindqvist, John Leopold*, marinintendent, Stockholm (gen. Lars Lindqvist); *Lindström, Caroline*, f. *d'Orchimont*, fru, Stockholm; *Ljungdahl, L. U. V.*, f. d. fängelsedirektör, Stockholm; *Mörner, Axel*. kansliråd, grefve, (samlingen å Esplunda); *Mörner, Anna*, f. *Rundgren*, grefvinna, Uppsala; *Nauckhoff, Wilh.*, kapten, Stockholm; *Nonnen, I. och E.*, Uddevalla; *Persson, Samuel*, hemmansägare, Täng, Skaraborgs län (gen. prosten J. H. Vingqvist); *Posse, Conrad*, frih., Ardmore, Uddevalla (gen. fröken Görel Posse); *Posse, Sophie*, friherrinna, Stockholm; *v. Post, Adolf och Disa*, Ås (gen. fru Disa v. Post); *Ramel, O. M. F.*, frih., Stockholm; *Rossander, W.*, professorska, Stockholm; *v. Schmalensée, K.*, ingenjör, Finnboda, Stockholm; *Silfverstolpe, Emma*, fru, Näs i Uppland (gen. v. auditören John Ljungman); *Silfverswärd, Charlotta*, f. *Schartau*, Stockholm (gen. öfverstelöjtn. G. Silfverswärd); *Sparre, Elin*, f. *Adelsköld*, grefvinna, Uppsala (gen. fil. kand. J. Stårck); *Swartz, Clementine*, fru, f. d. skådespelerska, Stockholm (gen. Mauritza Swartz); *Nils Svenssons stärbhusdelägare*, Tofta i Skaraborgs län (gen. prosten J. H. Vingqvist); *v. Unge, Henning*, kammarrättsråd. Stockholm (gen. P. von Unge); *släkten von Unge*, Mölntorp (gen. P. von Unge); *Upmark, Gustaf H. F.*, intendent, Storängen; *Wachtmeister, Carl Alarik*, grefve, Stockholm; *Vingqvist, J. H.*, prost, Sörestads prästgård; *Vängsjöbergs fideikommiss* (gen. Elsa Hammarsköld); *Österberg, Otilius*, arkitekt, Stockholm.

Nya ledamöter i Personhistoriska samfundet

$^{19}/_{8}$ 1907—$^{10}/_{5}$ 1908

Ständiga ledamöter:

Flensburg, E., Borgmästare. Ronneby.

Årligen betalande ledamöter:

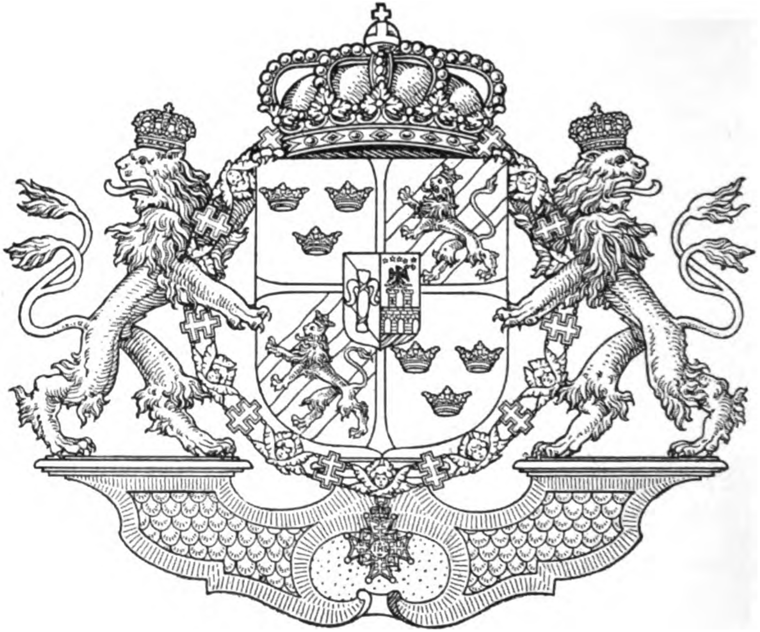
Adelborg, O., Jur. fil. kand. Uppsala.
Adlercreutz, J. A. E. f. *Evers*, Grefvinna.
Alexisson, F. P., Auktionskommissionär.
Almqvist, E. K., Kanslisekreterare.
Alströmer, A., f. *Ehrenborg*, Friherrinna.
Ballé, Fr., f. *Ballé*, Fru.
Beijer, P., Fil. D:r. Bibliotekarie.
Bergman, F. V., Med. D:r. Göteborg.
Björnstjerna, R. M., Generalmajor.
Bogeman, C., Godsägare. Botorp, Gripenberg.
Bohnstedt, S., f. *Cassel*, Fru. Hjelmarsnäs.
Bromander, C. W., Kyrkoherde. Ölme.
de Bronikovsky, F., Räntmästare. Halmstad.
Brummer, J. C., Ingenjör. Vij, Ockelbo.
Bruun, J. A., Grosshandlare. Kalmar.
Börjesson, K., Bokhållare.
Carlheim-Gyllensköld, V., Fil. D:r.
Cederquist, J., Direktör.
Cervin, C., Volontär.
Chrysander, C. F. L., Advokat. Uppsala.
Collijn, I., Fil. D:r. Uppsala.
Dickson, C., Bankdirektör.
Dingertz, K., Direktör. Arlöf.
Drangel, C. O. E. R., Öfverkontrollör.
Edelstam, O., Civilingenjör. Uppsala.
Ekmbom, O. E., Länsnotarie. Halmstad.
Ekström, H., Direktör.
Engström, D. A., Ingenjör.
Essén, E. R. Ås.
Fagerlund, G., Kapten. Karlsborg.
Finne von Melsted, I., Jur. utr. kand.
Follin, C., Löjtnant. Pålsjö.
von Friesen, O., f. d. Bibliotekarie.
Fröberg, C., Länsnotarie.
von Geijer, W., Ryttmästare. Wegeholm.
Gezelius, E, A., Förste kontrollör.
Grundel, A., Redaktör.
Gyllenadler, K. S. O., Löjtnant.
Hafström, C., Landssekreterare. Halmstad.
Hagström, N. V., Banktjänsteman. Göteborg.
Hellström, G., Fil. kand. Uppsala.
Helmer, C. O., Länsbokhållare. Halmstad.
Hermelin, J., Frih. Godsägare. Ulfåsa.
Hildebrand, B. E., Landtbruksingenjör. Vänersborg.
Hildebrandsson, S., Direktör.
Hjortsberg, J., Postexpeditör. Kristianstad.
Hochschild, E., f. *Gyllenstierna*, Friherrinna. Krapperup. Höganäs.
Holmertz, E., f. d. Krigsråd.
Hyckert, B. E., Kamrer.
Jakobsson, G., Roteman.
Johnson, C. L., Pastor.
Kardell, S. J., Lektor. Östersund.

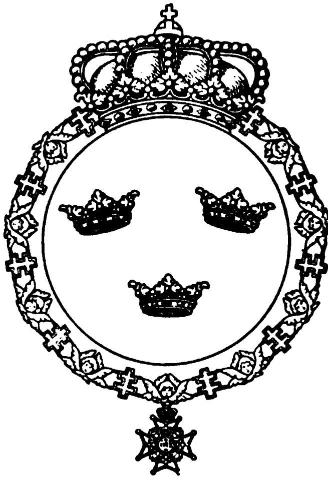
Key, V., Löjtnant.
Lagerfelt, C. F., Frih., e. o. Hofrättsnotarie.
Landergren, H., Postmästare. Sölvesborg.
Liliedahl, S., Malmö.
Lilliecreutz, F., Frih., Kapten. Jönköping.
Lind af Hageby, E. A. L., Löjtnant.
Lindström, O. S., Kapten. Örebro.
Livijn, H., Grosshandlare.
Mörner, C., Grefve, Jur. utr. kand. Engelholm.
Mörner, N. C., Grefve, Godsägare. Herrborum, Börrum.
Nordenskjöld, O., Borås.
Odencrantz, G., Ådalen, Västra Harg.
Poignant, J. A., Major.
von Post, D. f. *Tegnér*, Fru. Äsgård, Äs.
von Post, O., Underlöjtnant.
Pripp, C. G. J. B., Amanuens.
Prytz, C. R., Grosshandlare. Göteborg.
Ramel, H. O. C., Frih., Hofjägmästare. Öveds kloster.
Rhedin, M. W., Brukspatron. Surte.
Ridderstolpe, G., Frih. Storängen.
von Rosen, N., Grefve, Löjtnant.
Sandberg, E., Fil. Kand. Upsala.
von Schmalensee, K., Ingenjör.
Sjöberg, T., Löjtnant. Sköfde.
Sjögren, A., Artist.
Sjögren, A., Kronofogde. Växjö.
Sparre, E., Frih., Advokat.
Spens, H. M., Grefve, Landskamrerare Halmstad.
Staël v. Holstein, G., Godsägare. Vapnö.
Stenbock, C.-M., Grefve, Fil. D:r.
Stenhammar, W., Löjtnant. Linköping
Strokirk, E., Arkitekt.
Stålhandske, O. D., Löjtnant.
Sundin, C. E., Öfverstelöjtnant.
Thestrup, J. G., Rådman. Landskrona.
Thuresson, E. V., Civilingenjör. Gullspång.
Unman, J., Grosshandlare.
Wallgren, A., Fältintendent. Karlsborg.
Westman, C. G., Jur. utr. kand.
Wieselgren, R., Ingenjör. Nyqvarn.
Wik, K., v. Häradshöfding. Falun.
Wilskman, A., Univ.-registrator. Helsingfors.
Wrangel, N., Frih. Öfverste. Petersburg.
Örn, G. H., Landträntmästare. Linköping.

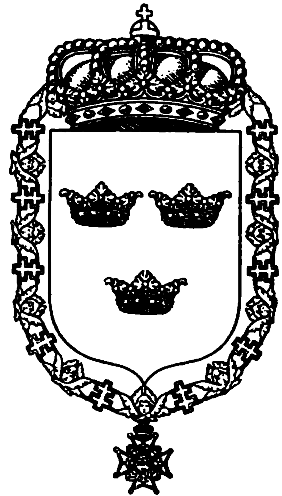
Institutioner som åtnjuta ledamotsrätt:

Kungl. Värmlands regementes officerskår. Karlstad.

De af samfundets ledamöter, för hvilka ej annorlunda uppgifves, bo i Stockholm.

Lag om rikets vapen

1 §.

Rikets vapen äro två, stora vapnet och lilla vapnet.

2 §.

Stora riksvapnet består af en genom ett utböjdt guldkors fyrdelad sköld med hjärtsköld.

Hufvudsköldens fyra fält äro blå, första och fjärde fälten med tre kronor af guld, två ställda öfver den tredje, samt andra och tredje fälten med tre ginbalksvis gående strömmar af silfver, belagda med ett krönt gyllene lejon med röd utsträckt tunga.

Hjärtskölden är klufven i två fält. Första fältet är bandvis tredeladt i blått, silfver och rödt med en däröfver ställd vase af guld. Andra fältet är blått med en i silfvervatten stående bro i tre spann med två krenelerade torn af silfver. Öfver bron sitter en gyllene örn, och i fältets öfversta del synes karlavagnens stjärnbild af guld.

Sköldhållare äro två tillbakaseende lejon af guld med klufna svansar och röda utsträckta tungor. Lejonen krönas med kunglig krona.

Skölden täckes af en kunglig krona, och kring densamma hänga serafimerordens insignier.

Hela vapnet omgifves af ett vapentält under kunglig krona.

Stora riksvapnet må brukas äfven utan sköldhållare, ordensinsignier eller vapentält.

3 §.

Lilla riksvapnet utgöres af en blå sköld med tre kronor af guld, ställda två öfver den tredje. Skölden är täckt af en kunglig krona och omgifven af serafimerordens insignier. Vapnet må dock brukas äfven utan dessa insignier.

4 §.

Brukar någon offentligen vapen eller märke, som utgör efterbildning af stora eller lilla riksvapnet, sådana desamma blifvit i 2 och 3 §§ här ofvan beskrifna, men i väsentliga delar skiljer sig från det efterbildade, böte från och med 10 till och med 100 kronor. Samma lag vare, där någon till salu håller vapen eller märke som nu sagts.

5 §.

Böter, som enligt denna lag ådömas, tillfalla kronan. Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmän lag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1909; dock att hvad i 4 § är stadgadt icke skall tillämpas i afseende å dessförinnan registreradt varumärke, så länge skydd därför åtnjutes.

Stockholms öfverståthållare

af

N. v. D.

23. Grefve Gustaf Adam Taube

Bland de talrika ätter mestadels af tyskt ursprung, hvarmed vårt riddarhus efter Östersjöprovinsernas införlifvande med det svenska väldet rikligen förstärktes, har släkten Taube visat sig som en af de lifskraftigaste, liksom den också mera än de flesta låtit tala om sig i vår historia. En af de första af denna ätts till Sverige öfverflyttade medlemmar var Jakob Johan Taube, hvilken vid unga år blef kammarherre hos konung Carl X och slutligen steg till generallöjtnant, guvernör och friherre. Gift med fältmarskalken friherre Gustaf Horns dotter Maria efter lämnade han en enda son, som föddes 1673 och i dopet erhöll namnen Gustaf Adam.

Tidigt gjorde den unge Taube sitt inträde på krigarbanan, i det han endast 11-årig blef utnämnd till kornett och 2 år senare till löjtnant vid M. Wellingks i Stade förlagda regemente. Då emellertid under Carl XI:s fredliga spira inga krigiska lagrar syntes vara att skörda i Sveriges härar, gick han 1693 vid 20 års ålder i utländsk tjänst och deltog på de mot Frankrike förbundna makternas sida i det nu pågående stora europeiska kriget. Men så snart hans fosterland stod redo att under sin unge hjältekonung ånyo beträda stridens fält, inställde sig Taube åter vid de svenska fanorna och blef ehuru blott 27-årig genast utnämnd till generaladjutant af kavalleriet samt 3 år senare till öfverste för ett värfvadt dragonregemente. Vid Narva och Düna, vid Klissow och Pultusk kämpade han med mod och dödsförakt. I drabbningen vid Posen dref han i spetsen för svenskarnes vänstra flygel fiendens högra på flykten och blef svårt sårad. Han utmärkte sig ytterligare vid flera tillfällen under den polska fejden. När det sedan gällde moskoviten, var han äfven med, stred tap-

pert vid Romna, Oposna m. fl. sammanstötningar med fienden och föll efter nederlaget vid Pultava i rysk fångenskap. Men lyckligare än de flesta af sina vapenbröder fick han snart på hedersord återvända till Sverige för att blifva utväxlad mot en rysk öfverste. Af rådet utnämnd till generalmajor bistod han manligen Magnus Stenbock i hans bemödanden att värja Skåne mot danskarnes anfall och ådagalade synnerlig tapperhet i den ärofulla striden vid Hälsingborg. Följande år blef han ock af Carl XII befordrad till generallöjtnant äfvensom till chef för Skånska ståndsdragonerna. 1712 medföljde han Stenbock på dennes tyska expedition och sattes i maj 1713 till guvernör i Wismar.

Då rådet i september samma år fann nödigt sända en »succurs» af 3,000 man till Finland, utsåg det Taube till anförare för densamma äfvensom att i den hemkallade Lybeckers ställe öfvertaga högsta befälet i det af ryssarne hårdt ansatta landet. Värfvet var föga lockande. Taube ursäktade sig också »med all makt», men rådet visade sig för en gång myndigt och »befallte honom att rätta sig efter dess ordres». Den tillämnade »transporten» till Finland blef dock af flera orsaker inställd. Taube fick sålunda kvarstanna i Sverige samt bekläddes i början af nästföljande år med öfverbefälet öfver den härstyrka, som till försvar mot befarade anfall af ryssarne sammandrogs i närheten af Stockholm. Snart erhöll han ytterligare ett maktpåliggande uppdrag, då Carl XII den 2 därpåföljande april från Bender kallade honom att under Knut Posses sjukdom förestå öfverståthållareämbetet i Stockholm. Brefvet härom framkom likväl först i oktober samma år, sedan Posse under tiden aflidit, då Taube också tillträdde styrelsen öfver hufvudstaden. Vid sidan häraf bibehöll han alltjämt sitt militära befäl, som först 1719 fråntogs honom af sekreta utskottet, just då det hotande ryska anfallet omsider syntes vilja bereda den tappre och erfarne krigaren det bästa tillfälle att visa sig detsamma värdig.

Under tiden hade han 1716 blifvit befordrad till general och jämväl samma år erhållit fullmakt som öfverståthållare, varande den förste, som hedrats med denna höga värdighet utan att dessförinnan eller åtminstone samtidigt hafva förvärfvat rådspurpurn.

I sin egenskap af på en gång hufvudstadens främste styresman och tillika högste befälhafvare öfver den i och omkring densamma förlagda väpnade styrkan intog Taube vid Carl XII:s plötsliga frånfälle 1718 en ställning, som satte honom i stånd att

på ett afgörande sätt ingripa i händelsernas gång. Under nu rådande obestämda tronföljdsförhållanden måste det därför blifva af största betydelse, för hvilken af de två pretendenterna till den svenska kronan, som han förklarade sig. Men hans val härvidlag var för längesedan gjordt. Tidigt synes han hafva ägnat prinsessan Ulrika Eleonora sin tillgifvenhet och af henne omfattats med förtroende. Då denna furstinna stod i begrepp att räcka prins Fredrik af Hessen sin hand men i afgörandets stund hölls tillbaka af fruktan att härigenom förspilla sina utsikter att en gång blifva Sveriges drottning, hade Taube varit en af dem, hvilkas råd hon i denna för henne så viktiga sak inhämtat. Han hade då gjort allt för att häfva hennes betänkligheter, och helt visst hade denna hans ifver ingalunda skadat hans sak hos den, som kort därefter blef hennes gemål. Säkert är, att Taube snart nog framträder som en af prins Fredriks hängifnaste anhängare och mest betrodde rådgifvare. Betecknande härvidlag är ock, att den budbärare prinsen sände sin gemål med den märkliga nyheten om kung Carls död genast efter sin ankomst till hufvudstaden begaf sig till Taube för att först därefter i hans sällskap uppsöka prinsessan och lämna henne del af densamma. Härigenom blef Taube också självfallet en af dem, med hvilka Ulrika Eleonora efter att hafva hämtat sig från den af sorgbudskapet framkallade första våldsamma sinnesrörelsen omedelbart öfverlade om de åtgärder, som borde vidtagas för att sätta henne i besittning af den ifrigt åtrådda kronan. Det gällde härvid framför allt att handla med snabbhet och kraft. Styrkt af Taubes råd och stödd på hans mäktiga hjälp lyckades också prinsessan utan svårighet förmå senaten redan följande dag att erkänna henne som drottning. Det föredöme, som sålunda gifvits af rikets högsta ämbetsmyndighet, följdes inom kort af såväl hären som ständerna, ehuru visserligen detta deras bifall måste köpas med uppoffrandet af det nu bland alla samhällsklasser i grund förhatligt vordna enväldet, och Carl XI:s dotter sålunda låta sig nöja med en konstitutionell regents jämförelsevis blygsamma ställning.

Taubes vid tronskiftet ådagalagda verksamma nit förblef ingalunda obelönadt. Sålunda var han en af de första, som af den nya drottningen redan i slutet af 1718 inkallades i rådet till denna under Carl XII:s regering i såväl anseende som inflytande djupt sjunkna institutions upphjälpande och förstärkande. Ej långt härefter hugnades han jämväl med greflig värdighet samt utnämndes till fältmarskalk och generalguvernör i Estland. Sistnämnda land

befann sig emellertid i zarens våld, och denne skulle också nogsamt sörja för, att den nye generalguvernören ej behöfde brådska med att taga sin sålunda erhållna post i besittning, bevarande härigenom hans tjänster åt Sveriges hufvudstad.

Den uppgift, som i främsta rummet mötte, som snart sagdt med bjudande nödvändighet påtvang sig den nya regering, bland hvars medlemmar Taube vid denna tid torde varit en af de inflytelserikaste, var förvärfvande af fred åt det af krigets alla olyckor så länge och så svårt hemsökta landet. Att emellertid denna efterlängtade fred ej stod att vinna utan ansenliga uppoffringar var tydligt och klart. Genom frivillig landafträdelse till någon af de mera betydande motståndarne hoppades man likväl kunna köpa sig dennes verksamma bistånd mot de öfriga och härigenom rädda en afsevärd del af det byte, som redan faktiskt befann sig i fiendernas våld. Sympatierna vände sig härvid snart allmänt mot Englands konung, hvars anspråk på landförvärf voro jämförelsevis måttliga och som genom sin starka flotta och sina öfriga stora maktmedel syntes vara i stånd att kunna bringa Sverige verksam hjälp i främsta rummet mot det fruktansvärda Ryssland. De försäkringar om understöd, som konung Georgs härvarande sändebud med hänsyn till ett ifrågasatt förbund afgaf, befunnos likväl skäligen sväfvande och obestämda. Taube erhöll därför af regeringen i uppdrag att söka förmå den förbehållsamme diplomaten till en mera bindande förklaring och han kunde också snart till sina medbröder i rådet frambära den hugnesamma underrättelsen, att gesandten för honom uttryckligen tillkännagifvit, att konungen hans herre mot afträdelse af Bremen och Verden skulle ej blott bistå Sverige med penningar och vapenmakt utan äfven skaffa det dess öfriga förlorade provinser åter. Väl voro de blott muntligt gifna dessa löften och ingen säkerhet fanns att de af vederbörande skulle bekräftas, men de klingade dock så lockande, att man genast beslöt inleda fredsunderhandlingar med den brittiske monarken, underhandlingar, som förda alltjämt med samma sorglösa godtrogenhet snart nog under det mäktiga intrycket af den skräckinjagande underrättelsen om en annalkande rysk flotta ledde till afslutande af ett fredsfördrag på de af England äskade villkoren, utan att likväl denna makt någonsin affordrades ett bestämdt löfte om väpnadt bistånd mot den väntade moskoviten. Man synes hafva nöjt sig med Taubes försäkran, att engelska sändebudet visat honom ett bref från kung Georg, hvari denne förklarat, att

TAUBE. Königl: Schwedischer General-Lieutenant.

GUSTAF ADAM TAUBE

ÖFVERSTÅTHÅLLARE I STOCKHOLM 1716—1732.

KOPPARSTICK I ANTELLSKA SAML. I HELSINGFORS.

Ryssland aldrig skulle behålla något i Östersjön. Följderna af den lättrogenhet och oskicklighet, Taube och hans medunderhandlare härvid ådagalagt, framträdde också inom kort med fruktansvärd tydlighet, då den ryska flottan fick på det grymmaste förhärja det svenska kustlandet, utan att en hitsänd engelsk eskader gjorde något för att förhindra dess barbariska framfart. Att engelskt guld blifvit bland de svenska underhandlarne rikligen utdeladt synes ovedersägligt, huruvida det äfven väsentligen inverkat på förhandlingarnes resultat är ej lika lätt att afgöra.

Ännu byggde man emellertid trots allt sitt hopp på England, ej blott på dess flotta och härsmakt utan kanske än mer på dess statskonst, med hvars hjälp man trodde sig kunna blifva i stånd att samla alla de makter, för hvilka Rysslands utomordentliga tillväxt måste utgöra en fara, till gemensam kamp mot den barbariske inkräktaren. Prins Fredrik, som under sin gemåls regering, synes varit utrikespolitikens egentliga ledare, uppgjorde också nu med Taube och de öfriga militära rådsherrarne samt i samråd jämväl med de engelska och franska gesandterna i ofvannämnda syfte en plan till en »concert» mot zaren. Det storartade af de lifligaste förhoppningar omfattade företaget strandade likväl snart mot de europeiska kabinettens kortsynthet och inbördes misstroende. Prinsen och hans rådgifvare förlorade likväl icke ännu modet. Man måste i sanning beundra den ihärdighet, hvarmed dessa män i det längsta sträfvade att rädda hvad som ännu möjligen räddas kunde af det förr så lysande östersjöväldet. Landtgrefven af Hessen kom nu sin son till hjälp och framlade ett förslag, gående ut på att i Tyskland söka uppbringa en ansenlig härstyrka till Sveriges undsättning. För att befordra detta nya uppslags förverkligande affärdades nu Taube till Cassel äfvensom till Hannover, där konung Georg vid denna tid befann sig. De sålunda uppväckta nya förhoppningarne blefvo emellertid äfven de snart obarmhertigt gäckade. Taubes beskickning blef dock icke utan betydelse, i det han på sidan om sitt hufvuduppdrag med mycken ifver synes hafva inlåtit sig i äfven andra underhandlingar åsyftande dels ett förstärkande af den svenska konungamakten dels tronföljdens försäkrande åt det hessiska huset. Hans nit för detta furstehus skall ock af landtgrefven hafva frikostigt belönats.

Lämnadt åt sitt öde af Europa måste Sverige efter att hafva uttömt sina sista hjälpmedel gå under oket och antaga Rysslands ytterligt hårda fordringar. Härmed var då omsider den af alla

så varmt åtrådda freden vunnen, men den stillade yttre kampen skulle snart aflösas af inre strider. Prins Fredrik, som genom sin gemåls frivilliga tillbakaträdande och sina vänners ej minst Taubes nitiska ansträngningar 1720 fått Sveriges krona på sig öfverlåten, röjde snart tydligt nog sin åstundan att söka utvidga dess genom den nya regeringsformen väl kringskurna myndighet, och vid dessa bemödanden stod Taube som alltid sin kunglige vän och gynnare troget bi. Den nyvunna friheten ägde emellertid talrika hängifna anhängare, beslutna att kämpa till det yttersta för dess heliga sak. Å ömse sidor rustade man sig nu med ifver till den riksdag, som gick att sammanträda år 1723. Här skulle den afgörande striden stå. Det visade sig dock snart, att konungens motståndare voro honom vida öfvermäktiga. Af hela rådsförsamlingen var Taube den enda, som sökte befordra hans planer, och inom de tre främsta stånden ägde frihetsvännerna nu jämväl förstärkta af hertigens af Holstein anhängare en betydande majoritet. Endast bondeståndet visade sympatier för en stark konungamakt, men dess yrkanden på en författningsändring uti ifrågavarande syfte mötte ett så bestämdt och energiskt motstånd, att kung Fredrik snart fann för godt att falla till föga och helt och hållet underkasta sig ständernas myndighet, låtande för framtiden alla maktutvidgningsplaner fara.

I den så snöpligt tillintetgjorda rojalistiska rörelsen hade Taube varit en af de främste deltagarne. Samma nit synes han hafva ådagalagdt äfven vid öfriga tillfällen, då det gällde att förfäkta hans höge beskyddares intressen, därvid dock understundom hans tjänstvillighet torde fört honom väl långt. Så finnes han i syfte att förhindra den på grund af bristande vördnad mot Fredrik 1719 ur rådet utstötte grefve Gustaf Cronhielms återupptagande i den höga församlingen hafva låtit förmå sig att emot denne högt förtjänte man frambära vissa beskyllningar för landsförrädiska stämplingar, ehuru dessa uteslutande ledde sitt upphof från en illa beryktad och själf för förräderi häktad präst Brenner. Denne vidgick också snart falskheten af sin anklagelse, men uppgaf samtidigt, att han af Taube och några andra af konungens vänner blifvit till densamma förledd, likvisst utan att kunna på något sätt styrka detta sitt påstående.

Att det holsteinska partiet, som fylkade sig kring Ulrika Eleonoras forne medtäflare om svenska kronan hertig Carl Fredrik af Holstein och arbetade för att få denne furste utkorad till Sveriges tronföljare eller rent af konung, från första stund i

Taube skulle finna en afgjord motståndare var självklart. Hertigens nära förbindelse med det ryska kejsarhuset i förening med det i landet rådande missnöjet med konung Fredrik gåfvo emellertid efter hand detta parti en styrka och betydelse, för hvilka snart sagdt allt motstånd tycktes gifva vika. I rådet stod Taube ånyo ensam helt på konungens sida. Men äfven han synes ett ögonblick af missmod gripen röjt en viss benägenhet att låta sig af ryska löften och förespeglingar lockas öfver till fienden. Hans tvekan torde dock icke räckt länge, han bemästrade snart sin svaghet och förblef sedan till sin död sin konungslige vän och välgörare obrottsligt trogen. Då den store statsmannen Arvid Horn, inseende de faror för Sveriges frihet och självständighet, som det i Rysslands ledband gående holsteinska partiets alltmer öfverhandtagande herravälde kunde medföra, omsider beslöt sig för att energiskt bekämpa detsamma och söka krossa dess makt, var Taube en af de rådsherrar, som härvid lånade honom sitt stöd och med hvilkas bistånd han också lyckades genomdrifva, att svenska regeringen anslöt sig till det mot Ryssland med flera makter riktade s. k. hannoverska förbundet. Detta af ständerna sedan bekräftade beslut blef i självva verket ett dråpslag för det holsteinska partiet liksom ock för alla planer att med dess hjälp göra Sverige till en rysk vasallstat. Det blef ock utgångspunkten för en tidrymd af rik inre utveckling och fredlig förkofran under Horns numera nästan allsmäktiga inflytande, en tidrymd, som berättigar den i allmänhet så förkättrade frihetstiden till en ärofull plats i Sveriges historia. Under det tidigare och tillika mest lysande skedet af den Hornska styrelsen blef det äfven Taube förunnadt att vid denne stormans sida taga del i hans välsignelserika, fosterländska arbete.

Ehuruväl de politiska striderna torde åtminstone tidtals i främsta rummet lagt beslag på hans kraft och intresse, synes Taube äfven som öfverståthållare hafva visat sig nitisk och verksam. Under den tid, han stod i spetsen för hufvudstadens förvaltning, tillkommo sålunda flera viktiga densamma rörande författningar såsom en förordning om borgmästare- och rådmansval, en byggnadsordning, ett reglemente angående brandväsendet m. m. I samband härmed inrättades nu en ständig brandvakt, brandredskapen förbättrades och tornväktare tillsattes, som dag och natt skulle tjänstgöra. Spinnhuset, om hvars anläggande beslut redan 1698 fattats, blef nu omsider uppfördt å en å Långholmen härför inköpt lägenhet. För kommunikationsväsendet inom staden

sörjdes genom införande af hyrvagnar och »portechaiser». De under krigsåren afstannade arbetena å den nya slottsbyggnaden återupptogos 1728. En navigationsskola inrättades. Härjämte blef Ladugårdslandet, som alltsedan 1600-talets midt begynt bebyggas, nu i judiciellt hänseende förenadt med Stockholm, och under den snillrike Polhelms ledning påbörjades de långvariga, med stora svårigheter förbundna reparationsarbeten å Söder sluss, som omsider skulle hafva till följd densammas fullständiga ombyggnad.

Redan innan Taube blef Stockholms främste ämbetsman, synes han hafva åtnjutit dess borgares stora aktning och sympatier, hvilket framgår däraf, att dessa vid blotta underrättelsen om hans utnämning till chef för »succursen» till Finland 1713 förklarade sig benägna till ansenliga försträckningar till detta företags befrämjande. Ett bevis, att det goda förhållandet alltjämt fortfarit, är att han som öfverståthållare af stadens borgerskap i gåfva erhöll det s. k. Hermannis hus vid Liljeholmen sedermera bekant som värdshus under namnet Johannisberg.

Efter att i 18 år hafva fört styrelsen öfver Sveriges hufvudstad afled han därstädes den 14 oktober 1732 59 år gammal.

Den offentliga moralen synes under 1700-talet icke hafva befunnit sig på någon synnerligen hög ståndpunkt. Att af utländska makter mottaga penningegåfvor, som ofta stego till ansenliga belopp, var bland tidens statsmän en snart sagdt allmän osed, och Gustaf Adam Taube utgjorde för ingen del något undantag från regeln. Huruvida och i hvad mån han i särskilda fall låtit sin verksamhet bestämmas af de sålunda erhållna skänkerna, torde emellertid icke med lika visshet kunna afgöras. Han säges väl hafva varit i hög grad egennyttig, och omständigheter saknas nog icke, som kunna gifva stöd åt en dylik beskyllning, men å andra sidan förmäles det äfven om honom, att han tillbakavisat betydande penningeanbud, gjorda i syfte att förmå honom att öfvergifva kung Fredriks sak och i stället sluta sig till det holsteinska partiet. Den trohet och hängifvenhet, hvarmed han under hela sin offentliga bana omfattade sin kunglige väns och välgörares intressen, är utan tvifvel det vackraste draget i hans karaktär och kastar ett försonande skimmer öfver hans eljest föga sympatiska gestalt, höjer honom öfver den vid denna tid så talrika skaran af hänsynslösa lycksökare, alltför ofta färdiga att för vinnande af egen fördel svika sin partifana och sälja sin öfvertygelse. Ehuru visserligen hvarken

som statsman eller fältherre af större betydenhet, ehuru i moraliskt hänseende långt ifrån oförvitlig, har han dock efterlämnat minnet af en modig, dugande, kraftfull och sin konung med osviklig trohet tjänande man.

Gift med Anna Dorotea von Fersen hade han med henne två döttrar samt en son, hvilken steg till generaladjutant och hofmarskalk.

När Wrangelska grafkoret vid Skokloster reparerades år 1820

Af sakkunniga personer, till hvilka jag framställt den frågan, huruvida det vore dem bekant hvilka de personer äro som ligga begrafna i det Wrangelska grafkoret vid Skokloster, har jag vanligen fått till svar, att man ej vet det, ty i grafkoret, som är igenmuradt, hvarken får eller kan man komma in. Som jag emellertid är i besittning af en handling[1]), som just omnämner de däri begrafna, har jag känt ett behof af att låta den personhistoriskt intresserade allmänheten få del af hemligheten, om den här nedan vill följa mig in i den dystra griften för att se hvad den gömmer.

Den sedan såsom fältmarskalk bekante Herman Wrangel hade den 27 augusti 1611 erhållit Skokloster med underlydande i donation. Under åren 1620—1624 lät han, »förbättra och renovera» Skoklosters kyrka och sedan uti och vid dess sydöstra hörn bygga sig ett grafkor, hvilket dock icke blef fullkomligt färdigt förrän år 1639. För detta ändamål blef den främsta fjärdedelen af södra sidoskeppets yttermur och hvalf nedbruten, och det åttkantiga grafkoret, som till en stor del skjuter ut på södra sidan framom kyrkans plan, afskildes från koret med en mur, hvarå dock gjordes en stor ingångsport[2]). I detta grafkor, hvars vackra tak betäcktes med koppar, begrofvos under årens lopp, förutom Herman Wrangel själf, flera af hans familj såsom sonen grefve Carl Gustaf Wrangel och många af dennes barn. Herman Wrangels dotter Margareta Barbara insatte en ansenlig och tillräcklig penningesumma i Tyska församlingens i Stockholm kyrkokassa till under-

---

[1]) Organisten Winge i Sko församling uppsatte nämligen i egenskap af ögonvittne till grafkorets reparation år 1820 därom en beskrifning, hvilken han på 1840-talet lämnade åt fornforskaren Richard Dybeck. En samtida afskrift af denna berättelse har för åtskilliga år sedan kommit i min ego och det är den som ligger till grund för denna uppsats.

[2]) Af okänd anledning lät församlingens kyrkoherde, prosten Magnus Wiberg, död 1807, mura igen ingången.

håll af grafkoret med allt hvad därtill hör, men det oaktadt förföll det så småningom och var nog ej vidare prydligt att skåda, då konung Carl XIV Johan, åtföljd af sin son kronprins Oscar, torsdagsaftonen den 12 aug. 1819 betraktade det.

Genom majoren vid Upplands regemente Magnus Poignants[1]) verksamhet och drift blef under sommaren 1820 ändtligen den högst nödvändiga och länge påtänkta reparationen af ifrågavarande grafkor verkställd. Denna reparation skulle i början endast sträcka sig till korets yttre sidor, men vid närmare undersökning befanns själfva grundmuren inuti grafven, bestående af tegelsten, rundtomkring sönderrasad och af fukt så förvittrad, att själfva hvalfvet hotade att instörta. Nödvändigheten af en inre reparation anmäldes genast hos Tyska församlingens skolråd, som då uppdrog åt en af sina ledamöter, grosshandlaren Gödeke, att på ort och ställe undersöka bristfälligheterna, hvarpå erforderlig sandsten utsändes från Stockholm till inläggning af ny grundmur. Arbetet utfördes af slottsmuraren Anders Corin.

Enär, såsom blifvit nämndt, ingången till grafven från kyrkans kor blifvit igenmurad, beslöts att utifrån upphugga det södra gallret och genom öppningen upphämta de i grafven befintliga kistorna, hvilket var alldeles nödvändigt för att kunna rensa grafven från förruttnade ämnen och inlägga den nya grundmuren. Detta skedde den 7 september 1820. Kistorna uppburos och insattes under reparationen i kyrkan.

Winge berättar vidare:

»Nu befanns, att i denna graf blifvit nedsatta 24, tjugufyra större och mindre personer och barn af den Wrangelska Familjen. 3:ne större kistor och 3 mycket små barnkistor, hvaribland några öfver 200 år gamla, befunnos sönderfallna och till det mesta uppruttnade, och liken så förtärda, att föga spår derefter voro synbara. Orsaken till dessa kistors totala förruttnelse fanns vara den, att de varit helt enkla ekbredskistor, utan några fodral, endast öfverdragna med svart sammet; äfvensom underlåtenhet att rensa grafven från svamp och fuktighet i synnerhet bidragit att fullborda denna förödelsens styggelse. De öfriga 12 (18) kistorna äro väl behållna. Deribland äro dock 2:ne barnkistor af enkla ekbräder med svart öfverdrag; men de andra 16 äro dels af koppar, dels af Engelskt tenn och bly af högt wärde, utmärkt väl och dyrbart arbetade, med gjutna och starkt förgylda Christus-bilder på locken, en del af den tyngd, att 6 karlar med möda förmådde lyfta dem. Den 22:dra September var grafvens inre reparation fullbordad, hvarefter kistorna åter nedsattes och intaga i grafven följande ordning:

[1]) F. 1772, d. 1846.

På Vestra sidan:

1:mo *Fru Maria Christina Königsmark*, född den 28:de Aug. 1638, död den 17 Sept. 1691[1]). Kistan, den sista som blifvit införd, är mycket stor med svart sammetsöfverdrag och starkt förgyllda ornamenter. Denna fru Königsmark var Herman Wrangels dotter och gift med Fälttygmästaren och General-löjtnanten, Grefve Christoffer Königsmark.

2:do *Herman Wrangel*, Fältmarskalk, General Guvernör m. m., f. 1587, död på Skokloster den 10 Dec. 1643. Kistan som tillförene varit öppnad, blef äfven vid detta tillfälle öppnad, och befanns liket mycket starkt balsameradt, ännu efter 177 års förlopp alldeles bibehållet, liggande svept i en fotsid svart sammetsrock, hvarpå ännu ingen brista finnes. Sjelfva anletsdragen synbara och skägget oförmultnadt, näsan icke en gång nedfallen.

3:o *Carl Gustaf Wrangel*, Grefve af Salmis, Riksmarskalk, Sveriges Rikes Råd, General-Fältherre m. m., född den 13 Dec. 1613, död den 27 Juni 1676. Kistan, buren af 6 st. gripar, är öfverdragen med rödt sammet. På sidorna af locket synes Riksmarskalk-stafven i kors med ett svärd, och på sidorna af kistan grefvens 16 anors vapen. Denne Grefves hufvudbanér, omgifvet af hans 16 anors vapen, sitter i kyrkan, öfver dörren till sacristian.

4:to *Hans Grefvinna, Fru Anna Margaretha von Haugwitz*, född den 18 Jan. 1622, död den 20:de Martii år 1673. Kistan, öfverdragen med rödt sammet, har starkt förgyllda ornamenter och grefvinnans 32 anors vapen på sidorna.

5:to *Carl Philip Wrangel*, Grefve af Salmis, född 16:de Julii 1648 i Bäijern, död i London den 13 April 1668[2]). Kistan mycket väl arbetad med 16 anors vapen på sidorna, sitter midt i kyrkan högt upp under hvalfvet på norra sidan.

6:to *Hannibal Gustaf Wrangel*[3]). Kistan, som är af bly, har följande inskription: »Hic jacet Hannibal Gustavus Wrangel, infans Generosissimis parentibus, Patre Carolo Gustavo Wrangel Excercitibus Svecicis Generali, A matre Anna Margaretha ex nobilissima familia Hauwitzica, natus anno 1641 die 17 Sept., et anno 1643 die 8 Januarii circa X vespertinum Lüneburgi placide in Domino expiravit.»

7:o *Herman Wrangel*[3]), Grefve af Salmis, född den 3 April 1661, och död den 16 Maij samma år. Liten kopparkista, som står ofvanpå den förra.

8:vo *Augustus Gideon Wrangel*[3]), Grefve af Salmis, född år 1640, död år 1649. Kistan af bly med 16 anors vapen på sidorna af locket, skönt arbete, står på fadrens kista n:o 3.

9:no *Achilles Wrangel*[3]), Grefve af Salmis, född år 1643, död år 1649. Kistan alldeles lika med den föregående, och med 16 anors vapen, står ofvanpå moderns, el:r N:o 4.

---

[1]) Hennes födelse- och dödsår samt dag äro ej angifna i Sv. Ad. Ättartaflor.

[2]) Tiden för hans födelse och död ej angifna i Sv. Ad. Ättartaflor.

[3]) Denne är en af de Carl Gustaf Wrangels fyra söner, som hvarken med namn eller data är angifven i Sv. Ad. Ättartaflor.

På östra sidan:

10:mo *En stor kista*[1]), utan några inscriptioner och utan Christusbild på locket, af koppar med svart sammet öfverdragen.

11:mo *En stor kopparkista* med följande ofullständiga inscription: Die Hochwohlgeborne Gräfin und Fräulein . . . . ist geboren in Stockholm den 3 Maji 1643.» Kistan har varit buren af 6 stycken gjutna serapher med förgylda vingar; men, som dessa lossnat ifrån sina dubbar, så blefvo de nu satta ofvanpå kistans lock.[2])

12:mo *Fröken Augusta Aurora Wrangel*, grefvinna af Salmis, född den 5 Junii 1658, död den 27 Januarii 1690. Den sista af C. G. Wrangels barn.[3])

13:mo *Johan Fredrik Wrangel*, Friherre till Lindeberg m. m., född i Stockholm den 22 Juli 1640, död i Paris den 19 Maji 1662[4]). Kistan af koppar med 16 anors vapen på sidorna. På locket står: Anno 1663. Denne Friherres hufvudbanér sitter, omgifvet af hans 16 anors vapen, midt i kyrkan, högt upp under hvalfvet på södra sidan. Han var son af fältmarskalken Herman Wrangel och hans 3:dje fru, Amalia Magdalena af Nassau Wianden.

14:mo *Fröken Charlotta Emilia Wrangel*, Grefvinna af Salmis, född i Wolgast den 24 Aug. 1652, död den 12 Julii 1657.[5]) Kistan af Engelskt tenn, utmärkt skönt arbetad, med förgyllda ornamenter och fyra vapen på hvardera sidan.

15:mo *Fröken Christina Wrangel*, Grefvinna af Salmis, född i Uppsala år 1654, död den 22 Julii 1657[5]). Kistan alldeles lika med den föregående.

16:mo *En liten kopparkista*, som står ofvanpå svarta kistan N:r 10, med följande inscription: »Der Hochwohlgeborne Herr Carl Ludevig Freiherre von Putbus ist geboren zu Nôtebeck in Schmaland den 20 Jan., gestorben daselbst den 22 Jan. 1679»[6]).

17:mo *En mindre träkista*[7]), med svart öfverdrag utan namn och årtal, och

18:mo *Äfven en mindre träkista* med dylikt öfverdrag och årtalet 1643.

Dessa 2:ne sistnämnda kistor stå, utan att synas genom gallren, invid den igenmurade nedgången tillika med fragmenterna af de sönderfallna kistorna och förmultnade liken. Det synes högst troligt att i

---

[1]) Möjligen ligger häri Herman Wrangels 2:dra fru Katarina Gyllenstjerna.

[2] Det är väl sannolikt, att med henne menas Herman Wrangels dotter, Margreta Barbara, som dog ogift och hade donerat penningar till grafkorets underhåll.

[3]) Hennes födelse- och dödsår äro ej angifna i Sv. Ad. Ättartaflor.

[4]) Dessa data finnas ej angifna i Sv. Ad. Ättartaflor.

[5]) Denna dotter till Carl Gustaf Warngel finnes ej upptagen i Sv. Ad. Ättartaflor.

[6]) Denne var utan allt tvifvel en son till friherre Ernst Ludvig von Putbus, gift 1678 7/4 med Eleonora Sofia Wrangel.

[7]) Denna innehåller måhända den Carl Gustaf Wrangels lille son som begrofs 1646 7/6 härstädes (Joh. Maur. Wrangels bjudningsbref 1646 13/5 till grefve Abraham Brahes änka Elsa Gyllenstjerna. Skoklosterarkivet).

2:ne af de större förmultnade kistorna hafva två af fältmarskalken Herman Wrangels fruar legat, ty ibland gruset påfanns en plåt, starkt förgyld, med inscription.

»Den Wälborna Fru, Fru Margaretha Grip, boren Friherre-dotter till Wines och Tärna, Fru till Skogklöster och Lerieholm, hvilken blef född på Wines gård anno 1586 den 12 Aprilis och afsomnader på Sko gård den 13 Decembris 1624, mellan 3 och 4.»

Fältmarskalkens 2:dra fru var Catharina Gyllenstjerna, dotter af Carl Ericsson Gyllenstjerna. Hon dog kort efter sin första barnsäng.[1]) Hans 3:dje fru var Amalia Magdalena Grefve-dotter af Nassau Vianden, Katzenelnbogen, Dietz och Dillenburg. Hon blef andra gången förmäld med Pfalz Grefven Christian August till Sutzbach, och således icke här begrafven.

På en af de små sönderfallna kistorna stod årtalet 1617.

Vid denna reparation blef grafkoret äfven invändigt ånyo hvitstruket och porten till detsamma, mycket bristfällig, lagad och upputsad. Vattenfallen i fönstren blefvo utvändigt plåtslagna och jernluckor, med lås försedda, sattes för samteliga galleröppningar, hvilka likväl under sommartiden skola stå öppna. Denna är troligen den första stora reparation, som å denna graf blifvit verkstäld sedan dess nybyggande.»

Genom detta meddelande antager jag, att uppgifterna om grefve Carl Gustaf Wrangels alla barn för första gången hafva blifvit offentliggjorda.

[1]) Se sid. 4 not 1. Hon var nämligen icke, såsom det uppgifves i Svenska Adelns Ättartaflor, moder åt både Johan Maurits och Adolf Herman Wrangel. Johan Mauritz var son till Herman Wrangels 1:sta fru Margareta Grip.

Otto Bergström

Två svenska porträtt i Estland

På det estländska slottet *Kolk*, för närvarande som fideikommiss tillhörigt grefve *Michael Stenbock*, förvaras bland andra familjeporträtt de två här återgifna.

På det ena porträttet läses: *Catharina Stenbock Regina Sveciæ R^is^ Gustavi I Coniux año 1560.* Det är också utan tvifvel ett samtida porträtt af denna drottning — för öfrigt det enda original — måladt af okänd konstnär något senare än 1560. Årtalet anger endast tidpunkten då drottningen blef änka.

Det andra här återgifna porträttet får sitt särskilda intresse genom signaturen med årtal längs ned till vänster på pelaren, där att döma af en fotografisk afbildning står: Elbfas F. 1642.

Hittills har intet enda signeradt eller ens dokumentariskt styrkt porträtt af den flitigt anlitade porträttören Jakob Henrik Elbfas varit kändt (jfr *O. G-g i Nord. familjebok* under *Elbfas* och *N. Sjöberg* i *Svenska porträtt i offentliga samlingar. 2. Gripsholm. Vasatiden*).

Jag ber att få fästa uppmärksamheten äfven på att det De la Gardieska vapenmotivet (*halfmåne och två korslagda stafvar*) på ett lika öfverraskande som vackert sätt blifvit behandladt som broderi längs med hela framvådens midt och nedre kant.

Enligt traditionen återger porträttet dragen af *Kristina Katarina De la Gardie* (f. 1632 † 1704), dotter till *Jacob De la Gardie* och *Ebba Brahe*, samt andra gången gift med *Gustaf Otto Stenbock.* Genom arf ägarinna till betydande gods i Estland stiftade hon det stenbockska fideikommisset *Kolk* och har därför haft stor betydelse i familjetraditionen. Nu finns det på Kolk ännu ett porträtt (knäfigur), som anses föreställa *Gustaf Otto Stenbocks* maka. Då denne var två gånger gift, ansågs den mindre i ögonfallande knäfiguren vara hans första maka *Brita Horn af Åminne* och den ståtliga helfiguren *Kristina Katarina De la Gardie.* Men porträttet som visar dragen af en ung kvinna är måladt 1642, alltså vid en tidpunkt då den sistnämnda endast var 10

år gammal. Det kan sålunda icke vara hon. Vapenmotivet i dräkten visar emellertid att traditionen dock så till vida haft rätt, att det måste vara en medlem af ätten De la Gardie. Man gissar då på *Katarina De la Gardie* (f. 1616 † 1680) dotter till *Johan De la Gardie* och *Katarina Oxenstierna*, gift 1634 med *Fredrik Stenbock*.

Då deras son *Johan Gabriel Stenbock* dog barnlös, har porträttet kommit i *Magnus Stenbocks* ättegrens ägo och slutligen hamnat på *Kolk* i Estland.

Carl-Magnus Stenbock

De Geerska familjeporträtt

II

I första häftet af denna tidskrift för år 1907 ha några reproduktioner meddelats af porträtt ur den värdefulla samling, som äges af ryttmästaren friherre Gustaf De Geer. Såsom fortsättning följa nu bilderna af följande personer:

4) *Charles De Geer.* Född 1720; son till Jean Jacque De Geer och Jaqueline Cornelia van Assenfeldt. Ryktbar entomolog; hofmarskalk; innehafvare af Leufsta fideikommiss. Död 1778.

5) *Eva Kristina Oxenstierna af Eka och Lindö.* Född 1699; dotter till Åke Oxenstierna och J. E. De Geer. Gift med kammarherren och öfverintendenten Louis De Geer till Finspång. Död 1750. Hennes mans porträtt är reproduceradt i O. Levertins arbete om porträttmålaren Gustaf Lundberg (1902).

6) *Charlotta De Geer af Leufsta.* Född 1746; dotter till hofmarskalken friherre Charles De Geer och Katarina Charlotta Ribbing; gift med generallöjtnanten och landshöfdingen friherre Anders Rudolf De Rietz; död 1820. Mannens porträtt finnes afbildadt i denna tidskrift, h. 3—4 för 1906.

Katarina Stenbock
Gustaf I:s tredje gemål
(1535—1621)

KATARINA DE LA GARDIE
GIFT MED FREDRIK STENBOCK
(1616—1680)

OLJEMÅLNING AF ELBFAS. KOLK I ESTLAND.

CHARLES DE GEER,

FRIH. TILL LEUFSTA, HOFMARSKALK,

FÖDD 1720 † 1778.

(OLJEMÅLNING AF J. M. QUINCHARD. TILLHÖR FRIH. GUSTAF DE GEER.)

FRIHERRINNAN EVA KRISTINA DE GEER,
FÖDD OXENSTIERNA 1699 † 1750.
(OLJEMÅLNING, TILLHÖR FRIH. GUSTAF DE GEER.)

FRIHERRINNAN CHARLOTTA DU RIETZ,
FÖDD DE GEER 1746 † 1820.

(PASTELL, TILLHÖR FRIH. GUSTAF DE GEER.)

Om ätten Barnekows namn och ursprung

Stiernman anser i sin *Matrikel öfver Svea rikes ridderskap och adel*, att ätten *Barnekow* härstammar »*från Landt-Rügen och Pomern . . ., sedermera har den derifrån utgrenät sig til Danmarck och Swerige*».

I *Samling af åtskilliga Handlingar och påminnelser III* omnämner *Lagerbring* emellertid en by vid namn Barnekow i Mecklenburg och gör den till ättens stamgods. Därmed fastslår han, att frändskap funnits mellan alla Barnekowar, såväl i Mecklenburg som i Pommern, en åsikt som sedan i en eller annan form öfverallt gått igen i våra släktböcker.

Jag antecknar här de viktigaste formuleringarna af ätten Barnekows ursprung.

Anreps ättartaflor: »En gammal adel. ätt på Rügen och i Pommern, derifrån den utgrenat sig till Danmark och Sverige. Redan år 1372 var en Daresleff Barnekow en namnkunnig man vid Hertig Bogislai hof; och Ravn Henric samt Olrich Barnekower finnas hafva, såsom Svenska Riks-Råd, underskrifvit Kon. Albrechts stadga år 1375, af hvilken Konung de blefvo i riket indragne.»

I *Adelskalendern* har *Anrep* och efter honom *grefve Lewenhaupt* förkortat dessa rader till ett mera allmänt och försiktigt »*Urg. adlig ätt från Wenden*».

Klingspors vapenbok: »Ätten härst. fr. Pommern och Rügen, der den genom handlingar är känd redan 1311. En mecklenburgisk gren förekommer i urkunder sedan 1236; denna för i rödt fält ett svart vädurshufvud och på hjelmen ett dylikt mellan ett par svarta vingar.»

Friherre Leijonhufvud skrifver i *Svensk adelskalender:* »Ätten härstammar från Henrik Barnekow, hvilken var riddare på 1300-talet och hertig Albrecht den stores af Mecklenburg förmyndare. Hans son var Svea rikes råd i slutet af 1300-talet. En hans afkomling Kristian Barnekow naturaliserades 1664 på svenska riddarhuset» etc.

I *Nordisk Familjebok* står under artikeln Barnekow: »Dansk-svensk adlig ätt, som härstammar från Mecklenburg. Släkten förekommer redan på 1100-talet,[1] men i oafbruten följd kan den ej ledas längre tillbaka än till en Henrik Barnekow, som lefde i början på 1300-talet och var hertig Albrekt den stores af Mecklenburg förmyndare. En son till honom, Ravn B., var Svea rikes råd omkr. midten af 1300-talet. En gren af ätten bosatte sig i Danmark och blef med Kristian B. 1664, efter Skånes afträdelse till Sverige, introducerad på svenska riddarhuset.»

Thiset (*Nyt dansk Adelslexikon* och *Danmarks Adels Aarbog*) anser de danska Barnekowarna härstamma från Rügen.

I likhet med *Mülverstedt*[2] tror jag, att icke något samband funnits mellan de mecklenburgska och pommerska Barnekowarna; vidare att de ofvannämnda svenska riksråden aldrig haft något att göra med den dansk-svenska ätten Barnekow. Till denna åsikt kommer man vid granskning af ättens namn och vapen.

Barnekow har, så vidt jag kan se, från början varit ett ortnamn, efter hvilket sedan ett flertal personer ha fått namn. Språkligt sedt återgår *Barnekow* på en slavisk rot, som i de dialekter, som här komma på fråga — andra måste här förbigås — kan återgifvas med *barn-*, och som betyder ungefärligen *lera*, *gyttja* el. dyl.[3] Som första sammansättningsled åtföljd af allehanda suffix ingår denna rot i en mängd ortnamn i fordom eller för närvarande af slaviska folkstammar bebodda trakter. T. ex. *Barnitz* vid Elbe, *Barnim* i Mecklenburg; eller med suffixet *-ek*: *Barnek* i närheten af Leipzig, *Barnekewitz* på Rügen; med både *-ek* och *-ow*: *Barnekow* Amt Grewismühlen i närheten af Wismar i Mecklenburg-Schwerin, *Barnekow* (numera *Hohenbarnekow*) nordväst om Tribsee i Pommern.

De två sistnämnda, det mecklenburgska och pommerska ortnamnet Barnekow, förekomma redan i mycket tidiga urkunder som bynamn eller namn på invånarna i byn. Några exempel: i ett register från 1230—1234, som uppräknar till biskopen af Ratzeburg skattskyldiga byars namn, förekommer under rubriken *In parrochia Gressowe. Ista sunt beneficia prestita ab episcopo in terra Brezen: Barnekowe Sclaui sunt, nullum benificium est*[4]. (Mecklenburgsches Urkundenbuch Nr. 375.) Med Barnekowe måste här menas invånarna i byn Barnekow.

---

[1] Är väl tryckfel för 1200-talet.

[2] *Ausgestorbener Mecklenburgischer Adel i Siebmachers Wappenb. 6: 10.*

[3] *G. Hey, Die slavischen Siedelungen im Königreich Sachsen. P. Rost, Die Sprachreste der Draväno-Polaben im Hannöverschen. Ritters geographischstatistisches Lexikon.*

[4] Slaviska byar tyckas icke hört till biskopens förläningar, ty äfven om andra namn med slaviskt utseende heter det: *nullum beneficium est.*

De Barnekowe betecknar i urkunderna ofta bara ett »från B.» eller »till B.». Så påträffas en *Reymarus de Plesse de Barnekowe*, som i en urkund, daterad Wismar 11. nov. 1341, förekommer tillsammans med en annan *Reymer de Plesse*[1]; samma person får heta 13. dec. 1352 *Reymere van Plesse, de tů Barnekowe woned*, i samma urkund finna vi *Raven Barnekowe, riddere.*

Någon gång anträffas en *de Barnekowe*, för hvilken icke något vapen kan uppvisas. Så återfinna vi i *Mecklenburgisches Urkundenbuch* ett bref, dateradt Wismar 16. dec. 1238, där en »carnifex» skrifver i sitt testamente: *In villa Barnekowe habeo cum Hinrico de Barnekowe IX capras.* Bland borgare i staden Sternberg ej långt från Grewismühlen nämnes en *Eggert Barnekow* (dat. Sternberg 1367, 13. april: *Mecklenburgisches Urkundenbuch*). Äfven i Sverige har enligt d:r K. H. Karlsson funnits en *Heneka Barnekow*, som 1436 sålde sitt gods Söderby i Habbo socken, Västmanland (Pergbr. i Sv. Riksark.).

Det torde vara öfverflödigt att mångdubbla exemplen. Man får det bestämda intrycket, att namnet Barnekow burits af många sinsemellan icke alls besläktade personer, och det ser också ut, som om man kunde skilja mellan två grupper: den ena bosatt i nordvästra Mecklenburg och den andra i västra Pommern, eller just i de trakter, där de ofvannämnda byarna Barnekow äro belägna.

Undersöker man de till de Barnekowska brefven hörande sigillen, finner man, att båda grupperna fört olika vapen: den mecklenburgska: *en oxpanna öfver ett par vingar* (fig. 1) och den pommerska: *en half gumse* (fig. 2).

Dessa två grupper få väl utan tvifvel betraktas som *två olika ätter*, hvilka icke ha något annat gemensamt än namnet[2].

Visserligen förekommer i *Mecklenburgisches Urkundenbuch* en Barnekow (urk. dat. 1351, 19 juni, Dargun), hvars sigill beskrifves med »ein halber aufgerichteter Widder» och vidare (urk. dat. 1352, 20. april, Dargun) »ein halber Widder mit einer Lilie zwischen den Hörnern». Men brefven äro daterade i Dargun, en stad nära pommerska gränsen och ej långt ifrån Tribsee. Denna de Barnekow hör till fursten af Werles vasaller och bär namnet

[1] De föra samma vapen, en half hjort åt höger.

[2] Som bekant en vanlig företeelse. Genom Birger Schöldströms välvilja är jag i stånd att meddela ett intressant fall från Nerike: *Eric Schylström* f. 1726 i *Viala, Schyllersta* socken; *Olof Schylström* f. 1742 i *Anstorp*, samma socken. »Dessa båda samtida Schylströmar, båda från Schyllersta, äro alls icke befryndade med hvarandra.»

1\. *S'Hirici de Barnacowe.*
1333\. Bistow. (*Meckl. Urkb.* 8)

2\. *S'Raven Barnekowe.*
1414\. Wolgast. (*Bohlen, Bischofsroggen*)

Reynold eller Reiner, ett namn som den mecklenburgska ätten saknar. Han hör alltså till den pommerska ätten.

Det Barnekowska vapnet, som *Klingspor*[1] omnämner i sin *Vapenbok*, har, som *Mülverstedt*[2] alternativt antar, förts antingen af en helt annan ätt, eller också kan detta vapen vara en degenererad afkomma af den mecklenburgska oxpannan öfver vingarna[3]. Därvid har kanske utvecklingen från oxpanna till gumshufvud påverkats af det slaviska ordet *baran* = gumse, som ju har likhet med första stafvelsen i namnet *Barnekow*.[4]

Utan att närmare kunna gå in på frågan, vill jag nämna, att det mecklenburgska vapnet *oxpanna öfver ett par vingar* utom af Barnekowar äfven förts af ätterna Rütz och Bughe (en ätt med namnet Bughe för ett helt annat vapen). Detta gör gemensamt ursprung misstänkt. Då nu *de Barnekow* icke varit ett så synnerligen särskiljande namn, är det icke otänkbart, att en del ättemedlemmar valt andra namn. *Bughe* (eller som det också stafvas, Buk o. s. v.) *kan* då ha uppkommit genom en slags germanisering af namnet Barnekow, i det att det slaviska *baran* till lågtyskan öfversatts med *buk*. Detta är dock bara framkastadt som en möjlig-

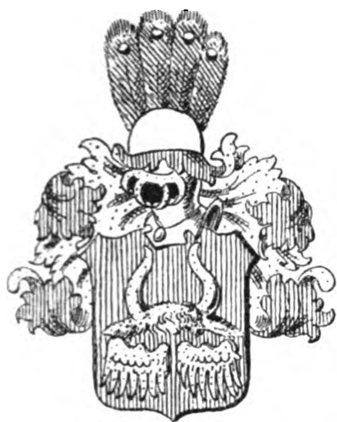

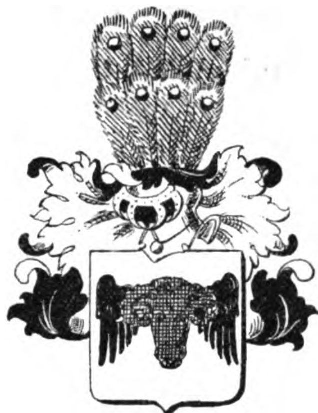
[1] Svart vädurshufvud i rödt fält.

[2] Ein Widderkopf zwischen zwei Flügeln (fig. 4).

[3] Om det alls existerat. Jfr *Mülverstedt*, *Ausgestorbener mecklenburgischer Adel.* Enligt *Gamms* förteckning *Jahrb. f. meklemb. Gesch. 11* skulle Georg v B., den siste Barnekow i Mecklenburg, ha fört det. Denne sålde 1590 sina egendomar Gustävel och Toversdorf, belägna icke långt från Schwerin, alltså häller ej så synnerligen långt från byn Barnekow.

[4] En sådan nära till hands liggande folketymologi tyckes vara lefvande än i dag: på så sätt förklaras bynamnet Barnekow hos *Kühnel*, *Die slavischen Ortnamen in Mecklenburg. Jahrbücher f. meklemb. Gesch. 46.* Som ett svenskt exempel på denna uppfattning kan anföras, att *Sommelius*, *Disputatio gradualis analecta illustris familiæ Barnekowianæ*, Lund 1790, anser att namnet uppkommit ... *ex voce Baran, quæ ovem seu arietem, & Kow* (*cognatum est germ. Kopf*) *quæ Caput designat.*

3, 4. *v. Barnekows* vapen i Mecklenburg.
(*Mülverstedt, Ausgestorbener mecklenb. Adel.*)

het, som kanske vid närmare undersökning förefaller mindre sannolik. Bughe kan lika väl vara ett ortnamn.

Vända vi oss till de Barnekowars vapen, som varit furstarna af Werles vasaller i Pommern och Rügen, se vi en krönt eller icke krönt half gumse[1], alltså samma vapen som förs af den dansk-svenska ätten. Åter kommer man att tänka på slaviska *baran*. Den här gången kan den ofvan berörda populära namntolkningen ha varit bestämmande vid valet af vapenbilden. Härtill saknas ju ingalunda paralleler; jfr till exempel prof. *Läfflers* intressanta utredning af *Några svenska »talande vapen»* i denna tidskrifts femte och sjätte årgång (1903—04).

5. *v. Barnekow.*
Ralswickslinien på Rügen.
(*Bagmihl, Pommersches Wappenbuch*)

Det har — för att i korthet sammanfatta det sagda — funnits (åtminstone) *två* frälseätter med namnet *Barnekow:*

1) Känd från midten af 1200-talet till omkring 1600. Mecklenburgska vasaller, bosatta i Mecklenburg. Vapen: *en oxpanna öfver*

[1] Enligt *Bohlen, Der Bischofsroggen* är detta vapen kändt från 1336.

ett par vingar. Till denna ätt höra några svenska riksråd på 1300-talet.

2) Känd från midten af 1200-talet.[1] Fursten af Werles vasaller, bosatta i Pommern, vid mecklenburgska gränsen, på Rügen, hvarifrån en gren öfverflyttat till Danmark och Sverige. Vapen: *en (krönt) half gumse.*

[1] I fall till denna ätt får räknas en väpnare *Lubbertus de Barnekow*, hvars sigill dock icke är bevaradt (Tribsee 1255, 8 nov. *Pommersches Urkundenbuch*). Möjligen är äfven dennes fars namn kändt: i en urk. från 1256 Stralsund förekommer nämligen en *Adolphus* och *Lubbertus filius Adolphi.*

Carl-Magnus Stenbock.

Officerskårer vid tillfälligt uppsatta inhemska regementen under stora nordiska kriget

Af major **Ernst Lind af Hageby**

I

Ståndsdragoner

Det var icke så få inhemska regementen, som under det stora nordiska kriget uppsattes vid de ordinarie regementenas sida och redligt kämpade för fosterlandet. Vid de ordinarie regementena, som ju fortforo att äga bestånd genom tidernas lopp, har intresset för regementenas bedrifter och personal alltid kvarlefvat om än olika tider med olika styrka, och just i våra dagar bevittna vi ett särdeles lifligt arbete på affattandet af regementenas och dess officerskårers historia. Vi erinra om de större eller mindre biografiska skildringar som utkommit öfver Svea lifgarde (Ridderstad), Göta lifgarde (Bergenstråhle), Upplands infanterireg:te (Bergström), Kronobergs reg:te (Hyltén-Cavallius och Tidander), Dalregementet (Pihlström), Närike-Värmlands reg:te (Nordensvan), Skånska dragonreg:tet (Platen) samt Svea Artillerireg:te (Janse och Wennerholm). Ännu flera äro att förvänta att döma af det forskningsarbete, som pågår i dessa riktningar.

Men de tillfälligt uppsatta regementen, som efter fredsslutet upplöstes, hafva inga efterkommande, som vårda deras minnen. De hvila i allmänhet längesedan glömda, utan att pietetsfulla händer åt dem rest någon vård eller virat någon minneskrans. Väl har Ennes i sina för 90 år sedan utgifna »Biografiska minnen af Konung Carl XII:s krigare» lämnat åtskilliga upplysningar, men dessa äro mycket ofullständiga. På senaste tiden har öfverste Nordensvan i Närikes och Värmlands regementes historia vid sidan af det ordinarie reg:tets officerskår äfven lämnat upplysningar om »Officerarna vid [värmlänska] tremänningarna [till fot] 1700—1720.» Äfvenså har öfverste Ridderstad uti sitt »Trupp-

register» meddelat många goda notiser om dessa regementen, men detta torde vara ungefär allt, hvad som skrifvits om dem.

Förf., hvars arbete i Kungl. Krigsarkivet just afser ordnandet af dessa glömda regementens handlingar, har velat draga sitt strå till stacken till upplifvande af deras hågkomst och i det syftet meddela en kort öfversikt öfver deras officerskårer. Arbetet, som framträder utan anspråk, blir visserligen blott en ram, hvilken kommande forskare få utfylla, men den torde dock såsom en stomme kunna vara dem till gagn.

Upplands ståndsdragonregementes[1]) officerskår.

Se Personhistorisk tidskrift 1906, h. 1, s. 33.

Följande tillägg och rättelser må anföras:

Öfverstar och regementschefer:

Stenbock, *Erik*, grefve; öfverste och chef $^{24}/_{8}$ 1700.
Wennerstedt, *Anders*; öfverste och chef $^{5}/_{2}$ 1703.
Fersen, *Hans von*, grefve; kapten vid Pommerska dragonreg:tet 1705; major vid Norra Skånska kavallerireg:tet $^{5}/_{2}$ 1710; generaladjut. af inf. vid Västgöta armén $^{15}/_{2}$ 1711; öfverste och chef för Upplands ståndsdrag. 1712; transport såsom öfverste och chef till Västgöta rytterireg:te $^{15}/_{3}$ 1714; återkom till Upplands ståndsdragoner som chef $^{25}/_{11}$ s. å. Generallöjtnant $^{26}/_{1}$ 1720. Fortfor att vara chef för reg:tet äfven efter det att M. Posse utnämnts till öfverste vid detta (jmfr öfverstar).

Posse, *Mauritz*, frih.; ryttmästare vid Västgöta 3- och 5-männings kavallerireg:te $^{6}/_{9}$ 1700; transp. till Litreg:tet till häst $^{18}/_{10}$ 1709; generaladjutant vid kavalleriet $^{27}/_{5}$ 1710; öfverstelöjtn. vid 3-männings kavallerireg:tet $^{5}/_{2}$ 1712, men gjorde ej tjänst där; transp. till öfverste Axel Sparres ståndsdragoner $^{6}/_{10}$ 1712; transp. till samma beställn. vid Upplands ståndsdrag. $^{13}/_{7}$ 1716; öfverste $^{10}/_{8}$ 1719, men blef därmed icke chef för regementet, hvilket v. Fersen fortfor att vara, (jmfr öfverstar).

Öfverstelöjtnanter.

Lewenhaupt, *Gustaf Adolf*, grefve; kapten $^{5}/_{9}$ 1700; generaladjutant vid generalmajor Schlippenbachs kår april 1702; öfverstelöjtnant

[1]) Regementet uppsattes inom Svealand och Norrland samt Västergötland, Bohuslän och lifgedinget.

vid här ifrågvar. reg:te (efter Gabriel Horn, som befordrats till öfverste vid Rigiska adelsfanan) aug. 1702; transp. till Åbo läns kavallerireg:te $^{28}/_{10}$ 1706; konfirm. fullm. där $^{2}/_{1}$ 1707 (jämför kaptener); illa sårad vid Hummelshof; stupad vid Ljäsnaja 1708.

Schwaben (Swaben), Johan; tjänat 22 år hos republ. Venedig och hertigen af Würtemberg; illa sårad vid Jakobstad 1704; fullm. af Schlippenbach såsom öfv.-löjtnant $^{1}/_{11}$ 1706; »en mogen och stadig man».

Rydingh (Rydingsvärd) Erik; öfverstelöjtnant $^{29}/_{1}$ 1712, konfirm. fullm. $^{3}/_{4}$ s. å.; rymde ur den danska fångenskapen 1718, (jmfr öfverstelöjtnanter).

Majorer.

Gyllenpamp, Lars; sekundmajor $^{3}/_{8}$ 1704, ord. majors fullm. af Schlippenbach $^{1}/_{11}$ 1706.

Voltemat, Henrik Julius; sekundkapten vid Upplands inf. reg:te $^{27}/_{2}$ 1710; premierkapten vid nämnda reg:te mars 1711; major vid Upplands ståndsdrag. $^{2}/_{2}$ 1716; sekundöfverstelöjtnant vid Upplands inf. reg:te $^{20}/_{2}$ 1720, (jmfr majorer).

Hertz, Henrik Adrian; kapten vid Stadeska inf. reg:tet $^{20}/_{12}$ 1709; major vid Bohusläns dragonreg:te $^{14}/_{9}$ 1718; transport till Upplands ståndsdragoner okt. 1719, (jmfr majorer).

Regementskvartermästare.

Arman, (Åhrman) Carl; adjut. $^{8}/_{5}$ 1703; löjtn. 1705, konfirm. fullm. $^{4}/_{1}$ 1707. död 1717 (jmfr kornetter).

Silfverlås, Gustaf; reg:ts kvarterm. 1705, konfirm. fullm. $^{4}/_{1}$ 1707.

Regementsadjutanter.

Adler, Niklas; afsked $^{13}/_{9}$ 1715.

Westlind, Lars; adjut. 1705, konfirm. fullm. $^{4}/_{1}$ 1707.

Kaptener.

Bildring, Jakob Johan, von; kapten $^{1}/_{9}$ 1705, konfirm. fullm. $^{4}/_{1}$ 1707; af våda ihjälskjuten i Solwitschegodsk i januari 1717, (jämför löjtnanter).

Brin[c]kman, Anton Henrik; kapten $^{19}/_{1}$ 1721 (se reg:ts kvartermästare).

Falk, Erik; tjänat i Holland 1691—98; reg:ts kvartermästare $^{30}/_{12}$ 1701; sårad vid Gemäuerthof 1705; kapten $^{5}/_{8}$ 1705, konfirm. fullm. $^{4}/_{1}$ 1707; (jmfr löjtnanter).

Farin, Frid.; skref sig så (jmfr kaptener).

de Flon, Johan; löjtnant $^{16}/_{4}$ 1701; kapten $^{1}/_{9}$ 1705, konfirm. fullm. $^{4}/_{1}$ 1707; interimsafsked 1706, afsked juni 1708 (jmfr löjtnanter).

Gyllenborg, Johan, grefve; kapten $^{10}/_{7}$ 1706; utväxlad från rysk fångenskap 1719 (jmfr löjtnanter).

Göhtzell, Ragvald; skrifves äfven Gottsell.

Hay, Crister Carl; konduktör vid fortifikationen $^{6}/_{8}$ 1700; löjtnant här $^{8}/_{5}$ 1703, konfirm. fullm. $^{27}/_{6}$ 1703; kapten $^{17}/_{3}$ 1709 (jmfr: Häij, se löjtnanter).

Jegerfelt, Samuel von; Schlippenbachs fullm. som kapten $^{21}/_{9}$ 1701; för dråp dömd från lifvet 1705.

Meissel, Johan; löjtnant $^{5}/_{9}$ 1700; kapten $^{21}/_{9}$ 1701, konfirm. fullm. $^{24}/_{7}$ 1705; stupad vid Ljäsnaja sept. 1708.

Meissel, Augustin; löjtnant $^{12}/_{4}$ 1701; kapten $^{1}/_{9}$ 1705, konfirm. fullm. $^{4}/_{1}$ 1707; illa sårad vid Saladen 1703 och Gemäuerthof 1705; permitterad för sjukdom 1707 och gjorde sedan ingen tjänst vid reg:tet (jmfr löjtnanter).

Pauli, Vilhelm Mauritz; fänrik vid Upplands inf. reg. juni 1708; premierlöjtn. där $^{18}/_{9}$ 1711, konfirm. fullm. $^{8}/_{3}$ 1712; sekundkapten där $^{22}/_{9}$ 1712; kapten vid Uppl. ståndsdrag. $^{10}/_{7}$ 1716; konfirm. fullm. $^{11}/_{7}$ 1716.

Stackelberg, Caspar; volontär vid lifgardet; kornett vid Estländska adelsfanan $^{28}/_{2}$ 1698; löjtnant vid samma reg:te $^{21}/_{6}$ 1701; kapten här $^{8}/_{5}$ 1703, konfirm. fullm. $^{27}/_{6}$ 1703; ihjälstucken i Tobolsk $^{2}/_{6}$ 1721 af ryttmästare Löscher (jmfr kaptener).

Wachslager, Carl; löjtnant $^{28}/_{3}$ 1713, (jmfr kaptener).

Wennerstedt, Simon Jakob; adjutant vid fortifikationsfältstaten $^{2}/_{2}$ 1702; kornett här $^{4}/_{5}$ 1703; löjtnant 1704; kapten oktober 1706; (jmfr löjtnanter).

Löjtnanter.

Bagge, Anton; död $^{21}/_{9}$ 1704 (jmfr löjtnanter).

Berg, Andreas; hade före anställningen vid regementet »ur swår fångenskap från ryssen echaperat», (jmfr löjtnanter).

Bergencrantz, Anders; löjtnant $^{30}/_{9}$ 1713; kapten vid Tavastehus reg:te 1716, konfirm. fullm. $^{25}/_{2}$ 1717.

Bewerfelt, Petter Gustaf; löjtn. 1705, konfirm. fullm. $^{4}/_{1}$ 1707 (se kornetter).

Engelhardt, Michel Vilhelm; löjtn. fullm. af Schlippenbach $^{10}/_{7}$ 1706.

Gyllenpamp, Jean Gabriel; kornett $^{1}/_{9}$ 1705; konfirm. fullm. $^{4}/_{1}$ 1707; löjtnant $^{1}/_{11}$ 1706, konfirm. fullm. $^{7}/_{6}$ 1707; fången i Simbirsk 1710, i Tobolsk 1712—1714, i Tomsk 1715—1718; transport med ryttmästares karaktär till Smålands rytterireg:te vid hemkomsten 1723.

Ham[b]nström, Petter; (skref sig Hambnström) från fältväbel till adjutant; afsked $^{22}/_{10}$ 1720 (jmfr löjtnanter).

Helling, Gustaf; från rustmästare vid Upplands ståndsdragoner; kornett $^{2}/_{3}$ 1716, (jmfr löjtnanter).

Cabbe, Petter; (skref sig så) kornett vid Vestgöta ståndsdragoner $^{16}/_{6}$ 1710; löjtnant därstädes $^{18}/_{8}$ 1711; transport till Bohusläns dragonreg:te $^{20}/_{11}$ 1711; transport till Upplands ståndsdragoner $^{26}/_{6}$ 1718; afsked $^{30}/_{9}$ 1719, (jmfr löjtnanter).

Palm, *Carl Magnus;* kornett 1/9 1705, konfirm. fullm. 4/1 1707; löjtnant; fången vid Ljäsnaja 1708, död i Sibirien aug. 1715.

Pihl, *Johan*; löjtn. 1705, konfirm. fullm. 4/1 1707 (se kornetter).

[de] Salliet, *Michel*; från sergeant kornett 1/9 1705; löjtnant 17/3 1709; afsked med kaptens karaktär 28/11 1722.

Stenbock, *Carl*; afsked 1706, (jmfr löjtnanter).

Trygg, *Olof;* kornett 1/9 1705, konfirm. fullm. 4/1 1707; löjtnant 17/3 1709.

Wäsenberg, *Knut;* (skref sig så), volontär vid Västerbottens reg:te, korporal vid Lifdragonreg:tet 1707; fången vid Poltava; ransonerade sig själf och återkom till Sverige 1713; furir vid Upplands ståndsdragoner, fältväbel 1715; löjtnant 13/4 1718; afsked med kaptens karaktär 12/12 1721, jmfr löjtnanter).

Zapf[e], *Johan Zacharias*; kornett 22/6 1704; löjtnant 18/8 1706; afsked med kaptens karaktär 5/6 1722, (jmfr kornetter).

Kornetter.

Brandt, *Fabian;* kornett 1707.

Calmander, *Jakob*; senatens fullm. som kornett 30/4 1712.

Friberg (*Friedberg*, *Frejberg*) *Daniel*; afsked 1706 (jmfr kornetter).

Giersdorff, *Joachim Christoffer;* fången vid Poltava, rymd 1711 ur rysk fångenskap; återkom till Sverige 1713, (jmfr kornetter).

Grunholtz, *Adam;* kornett 1705, konfirm, fullm. 4/1 1707.

Hägerman, *Erik*; kornett 1705, konfirm. fullm. 4/1 1707.

Kafle, *Erland;* kornett 29/9 1706, konfirm. fullm. 7/6 1707.

Raaben (*Raabe* skref sig *Raab*), *Johan Christian;* kornett 13/9 1718; afsked 17/11 1721 med löjtnants karaktär (jmfr kornetter).

Rechenberg, *Mårten;* kornett 22/9 1706, konfirm. fullm. 7/6 1707; fången vid Poltava 1709; död »uti största älände af dess månge och starke blesseurer» i Slabodskoj i Sibirien i febr. 1712.

Ridderschantz, *Carl Johan;* kornett 1/11 1706, sårad i slaget vid Ljäsnaja 1708 och ihjälskjuten följande dag.

Wallenfelt, *Samuel;* kornett 17/3 1709; fången vid Poltava; vistades i Tobolsk till 19/5 1713, »då han följde med en rijk woivode till Clinoff»; död i Clinov i april 1719.

Wudd (*Woudd*), *Johan Vilhelm*; konfirm. fullm. såsom kornett 25/12 1700; kapten vid Hjelms dragonreg:te 8/8 1704; död på marschen till Sachsen i juli 1706 (jmfr kornetter).

Åkerman, *Erik Helmich;* hade före anställningen vid reg:tet »ur swår fångenskap från ryssen echaperat».

Regements- och Skvadronpräster.

Leetström, *Laurentius;* magister, utnämnd genom Kungl. fullmakt 9/7 1703 till reg:ts predikant vid reg:ts predikanten Sven Leetströms »befordran till pastorat.»

Regementsauditörer.

Halten, Olof; reg:tsauditör juni 1707; var med i Turkiet; afsked 30/9 1719.

Regementsfältskär.

Svetsie, Peter; Schlippenbachs fullm. 1/5 1713.

Skånska ståndsdragonregementets[1] officerskår.

Öfverstar och Regementschefer.

Barnekow, Kiell Christoffer; öfverste och chef 6/9 1700; död 19/11 s. å. af sina vid Narva erhållna sår.

Buchwald, Christian Albrecht von, friherre; från öfverstelöjtnant vid Faltzburgs reg:te, öfverste och chef 30/1 1701; död 11/6 1706, Generalmajor dagen efter sin död 12/6 s. å.[2]

Prins Maximilian af Würtemberg; öfverste och chef 22/1 1709, fången vid Perevolotjna 1709.

Taube, Gustaf Adam, grefve; varit kaptenlöjtnant vid drabanterna; öfverste och chef 30/11 1710; generalmajor s. å.; generallöjtnant 1711; tillträdde befälet öfver reg:tet, då detta ånyo uppsattes 1712; guvernör i Wismar 1713.

Gierta (Hierta), Johan, friherre; öfverste och chef 13/5 1713; fången vid Strahlsund 12/12 1715.[3]

d'Albedyhl, Christian Henrik; från generaladjutant och öfverste för skånska 3-männings kav. reg:tet utnämnd till gen.-major och chef här 17/12 1717.

Bildt, Daniel; från öfverstelöjtnant vid Upplands tremännings kavalleri kungl. fullm. som sekundöfverste här 14/8 1713.

Öfverstelöjtnanter.

Lilliehöök, Seved; öfverstelöjtnant 24/9 1700; död 1/6 1703.

Hästeskoo, Nils; major 24/9 1700, konfirm. fullm. 21/1 1701; öfverstelöjtnant 1/6 1703; afsked 11/12 1705.

Chronhielm, Johan; från major vid Västmanlands reg:te; öfverstelöjtnant 11/12 1705.

Wrangel, Henrik Wilhelm; från ryttmästare vid estniska adelsfanan; major 25/4 1705; öfverstelöjtnant 1706 (se här nedan).

---

[1] Regementet uppsattes dels medelst värfning dels genom ståndspersoner i Småland med Öland, Blekinge, Skåne och Halland.

[2] Under vakansen efter Buchwald fördes befälet i reg:tet af öfverstelöjtnanten Henrik Wilhelm Wrangel till den 22/1 1709, då han stupade vid Sorotsin.

[3] Under Giertas fångenskap fördes befälet af sekund öfversten David Bildt.

Essen, *Reinhold Vilhelm von* frih.; från ryttmästare vid öfverste Tisenhusens kav. reg:te; öfverstelöjtnant 9/4 1712, konfirm. fullm. 26/11 s. å.
Gierta (*Hierta*) *Christian*; från 1. korpral vid lifdrabanterna 1708; öfverstelöjtnant 5/7 1714.

Majorer.

Hästeskoo, *Nils*; major 24/9 1700 (se öfverstelöjtnanter).
Schriver, *Johan Erik*, *von*; kapten 1702; major 1/6 1703; afsked 25/4 1705.
Wrangel, *Henrik Wilhelm*; major 25/4 1705 (se öfverstelöjtnanter).
Haijn, *Mattias*; major 6/7 1706, konfirm. fullm. 13/12 s. å.
Stenhusen (*Steinhausen*), *Jakob*; från ryttmästare vid Ostgöta kav. reg:te; major 9/4 1712, konfirm. fullm. 26/11 1712; afsked 30/9 1719 som öfverstelöjtnant.
Wirgin (*Wergin*), *Bernhard*; 2. major 8/12 1716.
Borneman, *Gustaf Erik*; 3. major 14/5 1718.
Biehl, *Petter*; (tysk officer), major, tillsatt 10/12 1718.
Kirback, *Hans*; (tysk officer), major tillsatt 10/12 1718.
Frisse; (tysk officer), kapten 1718; major tillsatt 1719.

Regementskvartermästare.

Oxehufvud, *Carl*; reg:ts kvartermästare 16/3 1702, konfirm. fullm. 1/6 1703.
Sass, *Friedrich Gustaf*; kornett; löjtnant 27/12 1703, konfirm. fullm. 11/8 1704; reg:ts kvartermästare 12/11 1704 (se kaptener).
Brandt, *Henrik Johan von*; reg:ts kvartermästare 22/10 1706 (se kapt. och löjtn.)
Kielman, *Carl*; kornett; löjtnant 21/3 1705; reg:ts kvarterm. 4/5 1707 (se löjtnanter).
Lappenberg, *Conrad Wallentin*; reg:ts kvarterm. 1718 (se kaptener).
Schmeiser, *Jurgen Andreas*; löjtnant 1718; reg:ts kvarterm. 1720.

Regementsadjutanter.

Stare, *Jakob*; från sergeant; reg:ts adjutant 10/4 1703 (se kornetter och löjtnanter).
Rehbinder, *Reinhold*; reg:ts adjutant 1703.
Sture, *Fredrik*; (från underofficer), reg:ts adjutant 1704 (se löjtn.).
Öhrberg, *Johan*; fältväbel; reg:ts adjutant 21/3 1705 (se kornetter).
Gork, *Ulrik Friedrich*; reg:ts adjutant; kornett 22/10 1706.
Falk, *Mårten*; från sergeant, reg:ts adjutant 22/10 1706.
Myrin, *Johan*; reg:ts adjutant 1718 (se löjtnanter).
Wirgin, *Johan*; reg:ts adjutant 1718 (se löjtnanter).
Hellström; från fältväbel; reg:ts adjutant 4/5 1719; afsked 1721.
Trotscher, *Carl Gottfried*; (tysk officer) reg:ts adjutant, tillsatt 10/12 1718.
Fritzki; (tysk officer), reg:ts adjutant 1719 (placerad).

Kaptener.

Bagge, Jonas Christian; kapten 17/3 1701, konfirm. fullm. 4/1 1702.
Berenets; från löjtnant vid fortifikationen; kapten 21/3 1705.
Boman, (Båhrman), Lars; från löjtnant vid Västgöta ståndsdrag. reg:te; kapten 8/3 1718.
Brandt, Henrik Johan, von; från öfverfyrverkare, löjtnant 3/2 1704; konfirm. fullm. 11/8 s. å.; reg:ts kvarterm. 22/10 1706; kapten 4/5 1707 (se reg:ts kvarterm.)
Branting, Johan (Jean); från löjtnant vid Smålands kav.; kapten 21/3 1712, konfirm. fullm. 26/4 s. å., afsked 4/5 1719 som major.
Brohman, Carl; från löjtnant; kapten 11/8 1704.
Brockman, Carl Gustaf; från Alfondels dragon reg:te; kornett 1/6 1703; löjtnant 31/6 s. å., kapten.
Coijet, Gustaf Wilhelm: kapten 5/11 1701, konfirm. fullm. 4/1 1702.
Creutz, Carl, grefve: löjtn. konfirm. fullm. 22/11 1705; kapten 1/3 1709.
Der Teil; (tysk officer), kapten, placerad på reg:ts staben 9/3 1717.
Dessein; fr. löjtn. vid gen.major Müllers reg:te; kapten 21/3 1705.
Dickman, Justus Johan von; kapten 23/11 1704, afsked i mars 1708.
Douglas, Wilhelm, grefve; från löjtnant vid Skaraborgs reg:te; löjtnant 12/11 1704, kapten 21/3 1705.
Ehrenborg, Richard; kapten 10/9 1700; konfirm. fullm. 20/2 1701, afsked 1702.
Eisenmenger, Jöran; från löjtnant vid tyska lifreg:tet; kapten 25/11 1704; konfirm. fullm. 11/8 s. å.
Engelhardt, Vilhelm Gerhard; från löjtnant vid Södermanlands reg:te; kapten 16/5 1712, konfirm. fullm. 26/11 s. å.
Fischer, Joakim Christoffer; från reg:ts kvarterm. vid Bartiska dragonreg:tet; kapten 6/3 1718; död 10/2 1720.
Frisse; kapten 1718 (se majorer).
Gibardi; (tysk officer), kapten, tillsatt 10/12 1718.
Haijn, Henrik Johan; kaptenlöjtnant 15/11 1700, konfirm. fullm. 4/1 1702; kapten 1/6 1703.
Hanell, Andreas Joakim; från Uppl. ståndsdragonreg:te; kapten 5/6 1716; transport till Västgöta 5-männingsreg:te 24/2 1718;
Hederschiöld, Carl; kapt. konfirm. fullm. 26/1 1712. Afsked i mars 1718.
Heldt, Reinhold; från Benderska dragonreg:tet kapten 6/3 1718;
Horn, Svante; löjtnant 1702; kaptenlöjtnant 1/6 1703; kapten 11/8 1704.
Höök, Carl; från löjtnant vid Södermanl. reg:te; kapten 16/5 1712, konfirm. fullm. 26/11 s. å.
Jansen; 2. kapten 1718.
Jägerschöld Christer; kapten 1703.
Kanterberg, Hans; fr. kapt. vid Västmanl. reg:te; kapten 3/1 1707.
Keile, Nicolaus Jos., grefve; kapten, befälhafvare för den detascherade styrkan af reg:tet vid ryska gränsen 20/10 1703.
Kluge; (tysk officer), kapten, tillsatt 5/6 1718.
Kock, Johan; fr. löjtn. vid Smålands kav. reg:te; kapten 26/11 1712.

Kock, ; från kapten vid öfverste Hastfers reg:te; kapten $^{12}/_{5}$ 1712.
Kulais (Kulaisch); (tysk officer), ryttmästare; kapten, placerad på reg:tsstaben $^{9}/_{5}$ 1717.
Kursell, Christoffer Engelbrecht von; kapten $^{1}/_{7}$ 1709.
Köster, Johan Hermansson; från fänrik vid Halländska inf. reg:tet; löjtnant $^{5}/_{6}$ 1716; kapten $^{6}/_{3}$ 1718.
Lappenberg, Conrad Wallentin; kapten $^{18}/_{10}$ 1720 (se reg:tskvarterm.).
Maijdel, Friedrich (Fritz) Wilhelm, friherre; kornett /8 1702; konfirm. fullm. $^{1}/_{6}$ 1703; löjtnant $^{27}/_{12}$ 1703; konfirm. fullm. $^{11}/_{8}$ 1704; kapten $^{29}/_{7}$ 1706; konfirm. fullm. $^{13}/_{12}$ s. å.
Marschalk, J. F. v.; (tysk officer), kapten, tillsatt $^{13}/_{6}$ 1718; afsk. 1719.
Michaelis, Henrik; kapten $^{28}/_{8}$ 1715; fången vid Wismar 1716.
Morman, Johan; kapten $^{10}/_{9}$ 1700, konfirm. fullm. $^{20}/_{2}$ 1701.
Oxehufvud, Carl; reg:tskvarterm.; kapten $^{11}/_{8}$ 1704 (se regementskvarterm.)
Petræus, Gustaf; från fänrik vid Västmanl. reg:te. löjtnant $^{12}/_{11}$ 1704; kapten $^{4}/_{5}$ 1707. Stupad vid Poltava 1709.
Radcke, Daniel; kapten $^{15}/_{5}$ 1705.
Reimer, Gottfried; (tysk officer), kapten tillsatt $^{13}/_{12}$ 1718.
Rosenbach, Evald Johan von; från löjtnant vid lifreg:tet till häst; kapten $^{13}/_{12}$ 1704.
Rossier [de], Petter; kapten, placerad på reg:tsstaben $^{9}/_{3}$ 1717.
Rudolphi, Joh. Friedrich; (tysk officer), kapten, tillsatt $^{15}/_{6}$ 1718.
Sallern, Albrecht von; från kapten vid östra skånska inf. reg:tet; kapten för de frivilliga här $^{6}/_{3}$ 1718.
Sass, Friedrich Gustaf; kapten $^{21}/_{3}$ 1705 (se reg:ts kvartermästare).
Schack, kapten $^{23}/_{11}$ 1704.
Schmoll, Carl Gustaf; från fänrik vid Gen.-major Sinclairs reg:te; löjtn. $^{5}/_{6}$ 1716; kapten $^{6}/_{3}$ 1718.
Schmiedberg, Carl; löjtn. $^{24}/_{11}$ 1704; sek. kapten $^{11}/_{3}$ 1709; stupad vid Poltava.
Schriver, Johan Erik, von; kapten 1702 (se majorer).
Schröder, Johan Erik; kapten $^{6}/_{11}$ 1700, konfirm. fullm. $^{4}/_{1}$ 1702.
Staekelberg, ; från löjtnant vid Gen.-major Müllers regemente; kapten $^{21}/_{3}$ 1705, afsked $^{22}/_{10}$ 1706.
Strömberg, Henrik Wilhelm; från kaptenlöjtnant vid Hastfers reg:te (vestra skånska inf. reg:tet); kapten 1716, konfirm. fullm. $^{6}/_{3}$ 1718.
Trast, Peter; kapten $^{1}/_{12}$ 1704; afsked $^{4}/_{5}$ 1707.
Ulfklou (Ulfklow), Henrik; löjtnant $^{5}/_{6}$ 1716; 2. kapten $^{26}/_{6}$ 1718.
Vicken, Otto Wilh. von; löjtn. $^{30}/_{2}$ 1704; konfirm. fullm. $^{11}/_{8}$ s. å.; kapten $^{29}/_{7}$ 1706 konfirm. fullm. $^{13}/_{12}$ s. å; majors karaktär 1722.
Weinigel, Casimir Wilhelm; från kapten vid Gen.-major Strömfelts dragon reg:te, transp. i augusti 1716, konfirm. fullm. $^{28}/_{8}$ 1716.
Winterfelt, Adam Ludvig; från Lifdragonreg:tet; kapten $^{26}/_{6}$ 1718.
Winterfelt, Gustaf; från Öfverste Hjelms reg:te; kapten $^{5}/_{6}$ 1716.
Wulfklou se Ulfklou.

Löjtnanter.

Anberg, Jakob; löjtnant $^{15}/_{4}$ 1705.
Balldou, August; från Uppl. 3- och 5-männingsreg:te till fot; löjtnant $^{18}/_{10}$ 1720.
Barry, Johan; löjtnant 1704.
Basch, Johan; fr. löjtn. vid Västmanlands reg:te; löjtnant $^{4}/_{5}$ 1707.
Benner; löjtnant 1718.
Borgström, Sven; löjtnant $^{1}/_{6}$ 1705.
Brandt, Henrik Johan von; löjtnant $^{3}/_{2}$ 1704, konfirm. fullm. $^{11}/_{8}$ s. å. (se kaptener).
Brohman, Carl; löjtnant (se kaptener).
Brockman, Carl Gustaf; löjtnant $^{31}/_{6}$ 1703 (se kaptener).
Clou (Klow), Mathias; kornett $^{27}/_{3}$ 1701, konfirm. fullm. $^{4}/_{1}$ 1702; löjtnant $^{27}/_{12}$ 1703, konfirm. fullm. $^{11}/_{8}$ 1704.
Creutz, Carl; löjtnant, konfirm. fullm. $^{22}/_{11}$ 1705.
Christernin, Johan Eriksson; från fänrik vid Västmanl. reg:te; löjtnant $^{12}/_{11}$ 1704.
Cronacker, Carl Niclas; från arklimästare vid sjöstaten; kornett $^{5}/_{6}$ 1716; löjtnant 1718.
Douglas, Wilhelm, grefve; löjtnant $^{12}/_{11}$ 1704 (se kaptener).
Ekhorst, Lorentz; löjtnant, inmönstrades med detascherade styrkan af reg:tet vid ryska gränsen $^{20}/_{10}$ 1703.
Espholtz, Christoffer; löjtnant 1718.
de Flon, Gilius; kornett $^{21}/_{3}$ 1705; löjtn. 1708.
Gahm (Gamm), von; (tysk officer), löjtnant tillsatt $^{10}/_{4}$ 1718.
Gereidt, Michel; från korpral vid Enkedrottningens lifreg:te till häst; kornett $^{5}/_{6}$ 1716; löjtnant $^{6}/_{3}$ 1718.
Göding, Olof; från fänrik vid Uppl. inf. reg:te; löjtnant $^{5}/_{6}$ 1716.
Hamilton, Thomas; fältväbel; kornett $^{3}/_{2}$ 1704, konfirm. fullm. $^{11}/_{8}$ s. å.; löjtnant $^{3}/_{1}$ 1706, konfirm. fullm. $^{13}/_{12}$ s. å.
Harssen, Hans; från kvartermästare vid Östgöta kav. reg:te; kornett $^{25}/_{4}$ 1712; löjtnant $^{13}/_{9}$ 1718.
Hautvechter; (tysk officer), löjtnant, tillsatt 1718.
Hittring; (tysk officer), löjtnant $^{3}/_{6}$ 1718.
Horn, Svante; löjtnant 1702 (se kaptener).
Kirri; (tysk officer), löjtnant 1702, kommenderad till Liffland.
Kielman, löjtnant $^{2}/_{3}$ 1705 (se reg:tskvartermästare).
Klong, Nicolaus Josephus; löjtn. $^{29}/_{11}$ 1700, konfirm. fullm. $^{4}/_{1}$ 1702.
Klouv (Klow), Mattis; kornett 1702, löjtnant 1703.
Köster, Johan Hermanson; löjtnant $^{5}/_{6}$ 1716 (se kaptener).
Larsson, Johan Friedrich; löjtnant $^{16}/_{5}$ 1705.
Lehment, Johan Christian; från kornett vid Stadeska dragonreg:tet; löjtnant $^{6}/_{3}$ 1718.
Licho; från fänrik vid generalmajor Müllers reg:te; löjtnant $^{21}/_{3}$ 1705.
Lüth, Johchim[1]; löjtn. $^{11}/_{3}$ 1709, afsked $^{20}/_{11}$ 1722.
Maijdel, Friedrich (Fritz) Wilh., friherre; löjtnant $^{27}/_{12}$ 1703 (se kaptener).
Meijer, Johan Henrik; löjtnant $^{12}/_{11}$ 1704.

[1] Hans dagbok 1703—1722 är utgifven af Prof. Quennerstedt 1903.

Meenlös, *Gustaf*; från kvartermästare vid lifreg:tet till häst; löjtnant 12/11 1704.
Michaelis, *Petter*; kornett, från Västgöta 3-männingsreg:te; fången vid Stralsund 1715; löjtnant 28/9 1719.
Myrin, *Johan*; löjtnant 4/3 1719, (se reg:tsadjutanter).
Nyman, *Ernst Christian*; löjtnant 1/5 1706, konfirm. fullm. 13/12 s. å.
Orrhane, *Johan Adolf*; löjtnant 17/6 1701, konfirm. fullm. 4/1 1702.
Petræus, *Gustaf*; från fänrik vid Västmanl. reg:te; löjtnant 12/11 1704 (se kaptener).
Pohl, *Anders*; från fältväbel vid halländska inf. reg:tet; kornett 1716; löjtnant 6/3 1718.
Renner; (tysk officer) löjtnant, tillsatt 13/6 1718.
Rohammar, *Nils*; transport fr. svenska lifreg:tet till fot; löjtnant 5/6 1716.
Rudebeck, *Thomas*; fr. fänrik vid Kronobergs reg:te; löjtn. 21/3 1712.
Sass, *Friedrich Gustaf* (*Wilhelm*); kornett 1703; löjtnant 27/12 s. å., konfirm. fullm. 11/8 1704 (se reg:tskvartermästare).
Schildt, *Petter Jakob*; från kornett vid Östgöta kav.; löjtnant 25/4 1712; sek. löjtnant vid Östgöta kav.reg:te s. å.
Schiörtz (*Schiörs*), *Leonard*; från underofficer; kornett 13/12 1704; löjtnant 14/3 1706, konfirm. fullm. 13/12 s. å.; afsk. 7/12 1722 med kapt. karakt.
Schmeiser, *Jurgen Anders*; löjtnant 1718 (se reg:tskvartermästare).
Schmoll, *Carl Gustaf*; löjtnant 5/6 1716 (se kaptener).
Schultze, *Georg*; löjtnant 6/3 1718.
Stare, *Jakob*; löjtnant 21/3 1705 (se reg:tsadjutanter).
Stjernström, *Carl*; löjtnant 4/1 1702; (bortgick utan afsked från reg:tet i Juni 1703).
Strömfelt, *Jak. Joh*,, *frih.*; löjtn. 1709.
Sture, *Fredrik*; kornett 21/3 1705; löjtn. mars 1706 (se reg:tsadjut.)
Walderström, *Eric Georg*; från kornett vid öfverste Bennets kavalleri reg:te (Uppl. 5-männings); löjtnant 5/6 1716; afsked 4/5 1719 med kaptens karaktär.
Weiland; (tysk officer); löjtnant, tillsatt 28/7 1718.
Wirgin, *Jonas*; löjtnant 12/11 1700, konfirm. fullm. 4/1 1702.
Wollt, *Johan*; löjtnant.
Örnevinge; löjtnant 26/6 1705.

Kornetter.

Ahlsing, *Baltzar*; från fältväbel; kornett 6/3 1718.
Bagge, *Erik Lorens*; kornett 25/4 1705.
Beck, *Peter*; kornett 3/1 1706, konfirm. fullm. 13/12 s. å.
Bassewitz; (tysk officer), kornett, tillsatt 10/11 1718.
Bartholdi, *Johan*; fältväbel; kornett 22/10 1706.
Bihl; (tysk officer), kornett, tillsatt 26/11 1718.
Brockman, *Carl Gustaf*; från Alfonsdels dragoner; kornett 1/6 1703 (se kaptener).
Brusell, *Petter*; sergeant; kornett 4/5 1707.

Brännare, *Anders;* kornett.
Bröjer, *Henrik Christian;* kornett $^{13}/_{3}$ 1709.
Carlheim, *Bengt Gustaf*; underofficer; kornett $^{13}/_{12}$ 1704.
Cedercrantz, *Carl Gustaf*; transp. från öfv. Hastfers reg:te; kornett $^{5}/_{6}$ 1716.
Coijet, *Erik*; kornett $^{23}/_{2}$ 1704, konfirm. fullm. $^{11}/_{8}$ s. å.
Coijet, *Nicolaus*; (broder till ofvannämnde), kvartermästare vid norra skånska kav. reg:tet; kornett $^{6}/_{3}$ 1718.
Cloo (Klou), *Mathias*; kornett $^{27}/_{3}$ 1701, konfirm. fullm. $^{4}/_{1}$ 1702 (se löjtnanter).
Cronacker, *Carl Nicolaus*; kornett $^{5}/_{6}$ 1716 (se löjtnanter).
Docke, *Erasmus*; från fänrik vid malmische inf. reg:te i Stralsund; kornett $^{18}/_{8}$ 1716.
Ekensten, *Christian Ludvig*; kornett $^{14}/_{3}$ 1706, konfirm. fullmakt $^{13}/_{12}$ s. å.
Espholtz, *Zacharias*; kornett 1718.
Fangen, *von*; (tysk officer), kornett $^{9}/_{3}$ 1717; placerad på reg:ts-staben.
Gadde, *Thomas Wilhelm*; fältväbel; kornett $^{4}/_{5}$ 1707.
Gereidt, *Michel*; kornett $^{5}/_{6}$ 1716 (se löjtnanter).
Geting, *Jonas*; fältväbel; kornett $^{28}/_{1}$ 1718; fången af ryss. i Östergötland 1719; afsked 1722.
Goggstedt, *Anders*; kornett 1706: död i Ryssland 1713.
Gork, *Ulrik Friedrich*; kornett $^{22}/_{10}$ 1706 (se reg:tsadjutanter).
Grundt, *Mattis*; fältväbel; kornett $^{6}/_{3}$ 1718.
Gröning, *Carl Gudmund*; kornett $^{3}/_{1}$ 1706, konfirm. fullm. $^{13}/_{12}$ s. å.
Hamilton, *Thomas*; fältväbel; kornett $^{3}/_{2}$ 1704, konfirm. fullm. $^{11}/_{8}$ s. å. (se löjtnanter).
Harssen, *Hans*; kornett $^{25}/_{4}$ 1712 (se löjtnanter).
Heffens; (tysk officer); placerad kornett 1719.
Hellenstierna, *Sven Gabriel*; kornett 1718.
Hielting, *Johan*; sergeant; kornett $^{11}/_{8}$ 1704.
Hillebrand; kornett $^{16}/_{2}$ 1703 (tillfångatagen af wolloscher).
Hofman, *Joh. Georg*; fr. gen.major Bennets reg:te; kornett $^{1}/_{11}$ 1720.
Höne, *Diedrich Jost*; kornett $^{13}/_{9}$ 1718.
Kielman, *Carl*; kornett, (se reg:tskvartermästare).
Kiällmann, *Carl Lorens*; kornett $^{11}/_{8}$ 1704.
Krebbs; (tysk officer), kornett, tillsatt $^{26}/_{11}$ 1718.
Kurck, *Knut*; fänrik $^{5}/_{12}$ 1704.
Lemke; kornett $^{16}/_{6}$ 1702, kommenderad till Liffland.
Lockman; från förare vid öfverste Müllers drag. reg:te; kornett $^{21}/_{8}$ 1705.
Lorentzon, *Lorentz*; (tysk officer), kornett, tillsatt $^{10}/_{12}$ 1718.
Malmstedt, *Hans;* kornett 1709.
Maijdel, *Friedrich* (*Fritz*) *Wilhelm*, friherre; kornett /8 1702, konfirm. fullm. $^{1}/_{6}$ 1703 (se löjtnanter och kaptener).
Neuman, *Ernst Kristoffer*; kornett $^{11}/_{8}$ 1704.
Oborski; (tysk officer), kornett, tillsatt $^{28}/_{7}$ 1718.
Piper (Pieper); (tysk officer), kornett, placerad på reg:ts staben.

Pohl, *Anders*; kornett 1716 (se löjtnanter).
Pretzman (Preutzman), *Jonathan (Johan)*; kornett $^{1}/_{11}$ 1700; konfirm. fullm. $^{1}/_{4}$ 1702; stupade vid Poltofski.
Rosencrantz, *Jakob*; från kornett vid öfverste Gyllenstiernas reg:te; kornett $^{11}/_{8}$ 1704.
Rosenstedt. Hillebrand; kornett, konfirm. fullm. $^{4}/_{1}$ 1702.
Rudolphi, *Hans Henrik*; från kvartermästare vid norra skånska reg:tet; kornett 1716.
Sass, *Friedrich Gustaf*; kornett (se löjtn. och reg:tskvarterm. samt kaptener).
Stare, *Jakob*; kornett $^{27}/_{12}$ 1703, (se reg:tsadjutanter och löjtnanter).
Stackelberg, *Fredrik*; kornett; död i rysk fångenskap 1719.
Stegling, *Patrik Henrik*; kornett, konfirm. fullm. $^{22}/_{11}$ 1705; afsked $^{4}/_{5}$ 1707.
Stobæus, *Severin*; kornett $^{17}/_{4}$ 1706; konfirm. fullm. $^{13}/_{12}$ s. å.
Swartz, *Zacharias*; från fältväbel vid svenska lifreg:tet till fot; kornett $^{5}/_{6}$ 1716.
Tauson, *Lars*; $^{6}/_{5}$ 1706; stupade vid Poltava.
Thott, *Otto*; från volontär och sergeant; kornett $^{6}/_{3}$ 1718.
Öhrberg; kornett $^{4}/_{1}$ 1706, konfirm. fullm. $^{13}/_{2}$ s. å. (se regementsadjutanter).

Regements- och skvadronspräster.

Bergsteen, *Knut*; magister, regementspräst 1702.
Kollin, *Sune*; regementspräst $^{21}/_{12}$ 1705.
Insulander, *Nicolaus*; regementspräst 1716, fullm. $^{6}/_{3}$ 1718, konfirmation från $^{15}/_{1}$ 1717.
Enqvist, *Petrus* (*Per*); skvadronspräst 1702.
Wahlbom, *Thomas*; skvadronspräst $^{5}/_{2}$ 1707.
Böckman, *Michel*; skvadronspräst 1716, fullm. $^{6}/_{3}$ 1718, konfirmation från $^{15}/_{1}$ 1717.

Regementsauditörer.

Rydman, *Johan*; reg:tsskrifvare, gör auditörstjänst 1702; regementsauditör $^{11}/_{8}$ 1704.
Schmitt, *Petter*; reg:tsauditör och reg:tskommissarie $^{5}/_{6}$ 1716, afsked $^{17}/_{11}$ 1721.

Regementsfältskärer.

Mejling, *Johan*; reg:tsfältskär 1702; transport 1704 till major Ridderhielms reg:te till häst.
Rockman, *Carl*; reg:tsfältskär 1703.
Harttramph, *Johan Melcher*; reg:tsfältskär 1714.

Regementskommissarier.

Simzon, *Erik*; reg:tskommissarie 1703.
Schmitt, *Petter*; (se auditörer).
Appall, *Tönnes*; reg:tskommissarie 1714.
Hammerberg, *Anders*; reg:tskommissarie $^{6}/_{3}$ 1718.

Västgöta ståndsdragonregementes officerskår.

Öfverstar och Regementschefer.

Bielke, Ture Gabriel, grefve; senatens fullmakt att vara Chef för det sammanslagna reg:tet af ståndsdragoner och Bohus läns dragoner 27/8 1710.
Sparre, Axel Gabriel, friherre; från chef för Lewenhaupts återupprättade 3-männingsreg:te (enligt senatens fullm. d. 5/2 1712) chef för ståndsdragonregementet enl. Kungl. fullm. 30/4 1712, hvilken ankom till honom först den 24/7 1712.

Öfverstelöjtnant.

Posse (af Säby), Mauritz, friherre; senatens fullm. 6/10 1712, K. Maj:ts konfirmation, daterad Timurtasch 27/6 1713; öfverstelöjtnant vid Upplands ståndsdragoner 1716 (se detta reg:te).

Majorer.

Kruuse af Verchou, Carl Gustaf, friherre; major; öfverste vid Bohusläns dragonreg:te 1710, död 15/8 1710.
Virgin (Wergin), Bernhard; från kapten vid Lifgardet till major vid ståndsdragonreg:tet enl. senatens fullm. 4/8 1713.

Regementskvartermästare.

Gyllenhaal, Leonard; reg:tskvartermästare, senatens fullm. 27/1 1713.

Regementsadjutant.

Mengel, Johan; reg:tsadjutant, senatens fullm. 18/8 1713.

Kaptener.

Dalpil, Hindrich; varit förut löjtnant vid Bohusläns drag., blef kapten 1703; var 1711 chef för skånska kompaniet, majors karaktär.
Ekereen; kapten, var 1711 chef för Smålands komp.
Geethe, Carl Gustaf; fänrik vid öfverste Georg Johan Wrangels inf. reg:te i Dec. 1707, därifrån löjtnant vid skånska dragonreg:tet, enl. senatens fullm. 16/6 1710; kapten vid Västgöta ståndsdragonreg:tet enligt senatens fullm. 18/8 1711.
Hägg; kapten, var 1711 chef för Nerikes kompani.

---

[1] Efter olyckan vid Perevolotjna 1709 uppsattes ett ståndsdragonreg:te af folk från både, Upplands och Skånska ståndsdrag.reg:tenas områden, hvilka båda senare reg:ten först något längre fram blefvo på nytt uppsatta. Detta ståndsdragonreg:te erhöll namnet Västgöta ståndsdrag reg:te och rang emellan Upplands och det Skånska.

Lillie, Johan Benedikt; kapten, har eget kompani, enl. senatens fullm. 21/7 1712.
Mengell, Christian; löjtnant vid Nieroths dragoner 1709; löjtnant 1710; kaptenlöjtnant omnämnd i förslag 4/7 1714, afsked 1717.
Rabbe; kapten, var 1711 chef för Västgöta kompani.
Ramzell, Johan; kapten 1714.
Ruffman, Leonard Gottfrid von; kapten, enl. senatens fullm. 18/8 1711.
Schilt, Georg Gustaf; kapten, senatens fullm. 18/8 1711.
Uggla; kapten 1711.

Löjtnanter.

Båhrman; löjtnant.
Gyllenhaal, Abraham; löjtnant, senatens fullm. 27/1 1713; transport till Upplands ståndsdragoner som regementskvartermästare 11/7 1716.
Ingelotz, Fredrik Berendt; löjtnant 5/6 1708, därefter transport som ryttmästare vid södra skånska kavalleriet.
Lignell, Johan; löjtnant, senatens fullm. 20/11 1711.
Reuter, Hans; löjtnant; död 1716.
Siöberg, Carl Gustaf; löjtnant, senatens fullm. 18/8 1713.

Kornetter.

Bager, Johan Wilhelm; kornett, senatens fullm. 18/8 1711.
Kabbe, Petter; från sergeant till fänrick 16/5 1705, transport och fullm. 16/10 till kornett vid skånskaståndsdragon reg:tet.
Möller, Johan; kornett i september 1710.
Mörtengreen, Olof; kornett, senatens fullm. 27/1 1713.
Torpengreen, Anders; kornett, senatens fullm. 18/8 1711.
Uggla, Fredrik; kornett, senatens fullm. 16/6 1710.
Ullman, Lars; kornett, senatens fullm. 27/1 1713.
Öijegreen, Daniel; kornett, senatens fullm. 18/8 1713.

Regements- och Skvadronspräster.

Flodijn, Samuel; regementspräst, senatens fullm. 8/10 1709.
Floberg, Anders; skvadronspräst, senatens fullm. 26/2 1710.
Arenius, Gabriel; reg:tspräst vid Hallands batalj. 8/10 1709; reg:ts präst vid von Beckerns inf. reg:te 20/11 1710; transport till Sparres dragonreg:te i juni 1712; afsked 8/5 1713 för beställning som vice kyrkoherde vid Vasa stadsförsamliug; kyrkoherde i Närpes.
Strenius, Gabriel; reg:tspräst 1712.
Mogander, Andreas; skvadronspräst, senatens fullm. 18/8 1713, kyrkoherde i Tensta i Uppsala stift 28/2 1718.

Regementsauditör.

Burgman, *Diedrich*; regementsauditör, senatens fullm. 6/10 1712.

Regementsfältskär.

Pundt, *Christian*; regementsfältskär, senatens fullm. 18/8 1713.

Regementskommissarie.

Florin, *Gabriel*; regementskommissarie d. 1/9 1716.

Ståndsdragoner på Gottland.

Kapten.

Sturtzenbecker, *Fredrik*; fänrik vid Älfsborgs reg:te 17/3 1710 (kungl. fullmakt) och löjtnant 20/7 s. å. därstädes; kapten vid ståndsdrag. på Gottland, senatens fullmakt 30/1 1711, konfirm. fullm. 8/8 1717; afsked med majors karaktär 14/11 1722. Commenderat Dragounerne där på landet [Gottland] och femb compagnier allmoge till häst samt varit commendant på fästningen Carlsvärd (afskedsbrefvet).

Löjtnanter.

Michalki, *Paul*; från fältväbel af Rigiska garnisonen löjtnant vid Gottlands ståndsdragoner 1/5 1711; löjtnant vid enrollerade allmogen på Gottland d. 11/8 1714.

Finneman, *Johan*; från fältväbel fänrik vid Gottlands ståndsdragoner, senatens fullm. 7/9 1711; löjtnant, senatens fullm. 17/8 1713, konfirm. fullm. 14/11 1722.

Fänrik.

Westö, *Johan*; från fältväbel fänrik vid Gottlands ståndsdragoner, senatens fullm. 17/8 1713.

Riddarhusgenealogierna

Till innevarande års adelsmöte hade friherre Johannes Rudbeck inlämnat en motion af följande lydelse:

De å Riddarhuset förvarade genealogierna äro, som bekant, mycket ofullständiga och jämväl otillförlitliga, särskildt beträffande äldre tider. För att åstadkomma en välbehöflig förbättring härutinnan erfordras, *dels* att tillgängliga rättelser och tillägg till genealogierna förvärfvas, *dels ock* att genealogierna kritiskt bearbetas och revideras. I först nämnda afseende eller för inlösen af lämpliga genealogiska uppgifter har under senare år till Riddarhusdirektionens förfogande stått ett årligt anslag af 700 kronor. För genealogiernas bearbetning åter har under sista treårsperioden af Direktionen anställts en genealog mot ett årligt arfvode af 1,600 kronor, hvarjämte årligen 400 kronor varit anslagna för tryckning af genealogiska meddelanden.

Uti sin till innevarande adelsmöte afgifna berättelse har Riddarhusdirektionen under § 8 hemställt, att för hvart och ett af åren 1909—1911 måtte anslås ett belopp af 1,500 kronor till inlösen af genealogiska uppgifter och utredningar samt till ersättande af det särskilda biträde i och för arbetet å stamtaflorna, som Direktionen kunde af lämpliga personer påkalla. Däremot har Direktionen icke ansett det vara nödvändigt, att en genealog anställdes å Riddarhuset.

Hvad till en början angår förvärfvandet af genealogiska uppgifter omnämner Direktionen, att en person hembjudit Riddarhuset ej mindre än omkring 4,000 dylika uppgifter till inlösen, hvartill dock det hittillsvarande anslaget ej lämnat tillgång. Förvärfvandet af dylika uppgifter torde utan tvifvel vara af största vikt för genealogiernas kompletterande, och glädjande är att forskare finnas, som vilja egna tid och krafter däråt. Då emellertid så rikhaltiga bidrag äro att emotse, synes mig det af Direktionen föreslagna årsanslaget möjligen vara väl lågt, särskildt i betraktande däraf, att genealogiska meddelanden för genealogiernas komplettering skulle, enligt hvad jag har mig bekant, kunna förvärfvas äfven från andra forskare än den nyss angifne. Sålunda skulle det vara af stort intresse, om Direktionen kunde i berörda afseende tillgodogöra sig de viktiga och rika samlingar, som den framstående forskaren och kännaren af våra medeltidsläkter doktor K. H. Karlsson hopbragt. Därest skälig ersättning vore att förvänta, är jag öfvertygad om, att bidrag till genealogiernas fullständigande skulle i långt större utsträckning än hittills inflyta. Af hvad sålunda anförts torde vara uppenbart, att en höjning i det af Direktionen föreslagna beloppet skulle vara af stor betydelse, synes ifrågavarande anslag icke böra sättas under 2,500 kronor årligen.

Detta anslag skulle sålunda hufvudsakligen användas till inlösen af genealogiska uppgifter och meddelanden, ty, som bekant, verkställes införandet af uppgifterna å stamtaflorna af riddarhusets tjänstemän. Såsom jag här ofvan påpekat och jämväl i en motion n:r 7, till 1905 års adelsmöte framhållit, är en dylik komplettering af stamtaflorna icke tillräcklig, utan erfordras därjämte en verklig kritisk bearbetning, af det föreliggande materialet i sammanhang med arkivforskning. Direktionen anser emellertid att ett sådant arbete skulle blifva allt för tidsödande och dyrbart; men det synes dock som om man ytterligare borde taga denna sak i allvarligt öfvervägande. Om för ändamålet ansloges ett så pass stort arfvode, att en person kunde åt detta arbete ägna hela sin tid och arbetskraft under en följd af

år, samt arbetet anordnades på ett lämpligt sätt, skulle helt visst mycket kunna uträttas. Jag beder att i detta sammanhang få åberopa en af doktor Holger Rosman författad uppsats i ämnet, införd i Personhistorisk tidskrift för år 1905. Ett årsarfvode i berörda afseende af t. ex. 5,000 kronor torde icke anses för högt. Emellertid har jag mig icke bekant, om Riddarhusets tillgångar medgifva en dylik utgift, och innan beslut i sådan riktning fattas torde en fullständig utredning vara af nöden. Sålunda borde uppgöras en plan för arbetets bedrifvande samt upplysningar inhämtas, om lämplig person kunde vara att påräkna. Enligt mitt förmenande borde därvid hänsyn icke tagas till, om personen i fråga är af frälse börd eller ej.

I anslutning till hvad jag sålunda anfört, får jag vördsamt hemställa:

1) *att* Ridderskapet och Adeln må för hvart och ett af åren 1909, 1910 och 1911 ställa till Riddarhusdirektionens förfogande ett anslag af 2,500 kronor att användas till inlösen af sådana genealogiska uppgifter och utredningar, som af Direktionen finnas lämpliga att begagnas vid beriktigandet och fullständigandet af Riddarhusets stamtaflor eller eljest ägnade att för Riddarhuset förvärfvas; samt

2) *att* Ridderskapet och Adeln måtte uppdraga åt Riddarhusdirektionen att till nästkommande lagtima adelsmöte inkomma med utredning och förslag, på hvad sätt en kritisk bearbetning af riddarhusgenealogierna i ofvan angifvet syfte lämpligen skulle kunna anordnas.

Riddarhusutskottet tillstyrkte motionen och påpekade bl. a.:

att detta anslag borde såsom under de senaste åren varit fallet och direktionen föreslagit, få användas ej blott till inköp af genealogiska uppgifter och dylikt, utan äfven till ersättande af särskildt biträde i och för arbetet å stamtaflorna.

Ur utskottets utlåtande anföres vidare:

Beträffande senare delen af friherre Rudbecks motion ställer sig utskottet i hufvudsak på motionärens sida. Vikten däraf, att riddarhusgenealogierna äro i möjligaste mån tillförlitliga, är större än mången måhända föreställer sig, då på dessa genealogier grundas utdrag och intyg, hvilka i fideikomiss- och arfstvister samt andra tvistemål äga officiellt vitsord. Emellertid visar såväl den vunna erfarenheten af den under sista treårsperioden anställda genealogens verksamhet som ock motiveringen till friherre Rudbecks motion att en närmare utredning beträffande det lämpligaste sättet att bedrifva den kritiska bearbetningen af riddarhusgenealogierna är synnerligen önskvärd.

Friherre Rudbecks motion bifölls af Ridderskapet och Adeln.

Det intresse för riddarhusgenealogierna som sålunda lagts i dagen kan icke annat än glädja hvarje vän af personhistorisk forskning. Redaktionen för Personhistorisk Tidskrift har i sin mån velat bidraga till att sprida kännedomen om detta beslut och vill till allmänheten rikta en uppmaning att med angifvande af källan insända (vederbörligen af två personer bestyrkta) uppgifter, som på ett eller annat sätt kunna anses komplettera eller beriktiga »ättartaflorna.»

Det är på det lifligaste att hoppas, att de »särskilda biträden», i hvilkas händer det ofta nog synnerligen svåra och maktpåliggande arbetet blir lagdt att granska de insända uppgifternas vederhäftighet och att eventuellt införa dem å stamtaflorna, därtill måtte vara väl kvalificerade. Med tanke på de utomordentligt värdefulla genealogiska samlingar, som finnas på riddarhuset, och hvilkas vård och komplettering fordra mycken omtanke och arkivvana, är det — ehuru lättförklarligt — att beklaga, att hittills vid

riddarhusdirektionens rekrytering afseende icke fästs därvid att i direktionen alltid borde finnas någon, som med intresse för dessa frågor förenar sakkännedom. Då nu också genealogsysslan indragits, torde det bli nödvändigt för direktionen att för den begärda utredningen anlita sakkunniga arkivmän samt tillsvidare för granskning af de insända uppgifterna vända sig till specialister, innan detta material blir inköpt och eventuellt infördt å stamtaflorna. Därtill behöfdes endast en mindre del af anslaget, och direktionen kunde då vara säker på att riddarhusets intressen i detta fall bli så väl tillgodosedda, som det lilla anslaget kan medgifva. Allmänheten kunde då med större förtroende i personhistoriska ärenden vända sig till riddarhuset.

Personhistorisk litteratur

(Tillägg till s. 48.)

Släkten Wilskman av Atle Wilskman. 103 s. + 1 släkttafla. Med flera portr. i texten. Helsingfors 1907. Pr. 4,50.

Det torde ej anses obefogadt att i Personhistorisk tidskrift anmäla ofvanstående arbete, ehuru det är tryckt i Finland och har en finländsk man till författare. Det afhandlar nemligen en svensk slägt och är skrifvet på vårt modersmål.

Slägten *Wilskman* härstammar från en bonde i Sörby socken, Vestergötland. Namnet togs efter Vilske härad af dennes son, borgmästaren i Sköfde *Esbern Wilskman* (f. 1642, † 1693). Slägten spred sig efterhand till olika delar af landet och till Finland. Skånegrenen och Vestgötagrenen hafva lemnat skådebanan, och slägten kan derefter sägas vara utdöd här i landet. Den tredje grenen, Östgöta-finska, fortlefver deremot, i Finland. En slägtmedlem, kaptenen, slutligen öfverstelöjtnanten, *Pär Georg Wilskman* adlades 1772 *von Wilskman*, men tog ej inträde på riddarhuset. Rörande dennes familj hafva vi[1]) satts i tillfälle att lemna några, visserligen ej betydliga, rättelser och tillägg till det i slägtboken upptagna schemat. De meddelas efter anteckningar, gjorda af Pär Georg i en familjebibel, som nu innehafves af en medlem af svenska slägten *von Stapelmohr*[2]). Pär Georgs första äktenskap med *Ulrica Krebs* ingicks på Strömsbro i Svinstads socken, Östergötland, 1/1 1747 (ej 21/1 1748); hans andra gifte egde rum på Skyllbergs bruk i Lerbo socken, Nerike, 16/4 1759 med *Gustava Charlotta de Geer*. I förra äktenskapet föddes bland andra barnen *Sophia Juliana* († 16/6, ej 18/6, 1748), *Vilhelmina Ulrica* (f. 20/8, ej 21/8, 1750; † 18/6, ej 17/6, 1757), *Nils Herman* (f. 22/11, ej 21/11, 1753; † 2/1 1754). I senare giftet föddes barnen *Pär Wilhelm* (f. 8/5, ej 9/5, 1760), *Carl Otto* († 13/4, ej 4/3, 1762), *Gustava Lovisa* (f. 17/7, ej 16/7, 1764). Dessutom föddes i detta äktenskap en dotter, *Johanna Charlotta* (f. 28/3 1767; † på Skyllberg 4/8 1767). Man får väl förutsätta att dessa anteckningar i familjebibeln äro pålitliga, då de efter hand införts af familjefadern sjelf. Enligt fortsatta anteckningar af sonen afled Pär Georg på Kungsbro 4/5 1791 och »blef 10/5 begrafven i Linköpings domkyrka af biskopen Lindblom, hvarvid hela Officers Corpsen af Östgjöta Infanterie åtföljde i procession. Liket fördes sedan till Roxendorffska familjegrafven i Östra Skrukeby.»[3]) De vid barnens döpelseakter fungerande faddrarne uppräknas i familjebiblen.

---

[1]) Genom välvilligt tillmötesgående af med. kandidaten underlöjtnanten *Sten von Stapelmohr*, som ställt dessa anteckningar till Personhistorisk tidskrifts och recensentens förfogande.

[2]) Pär Georgs dotter Gustava Lovisa blef gift med kaptenen *Gustaf Rudolf von Stapelmohr*.

[3]) Sonen Pär Wilhelm var gift med *Beata Charlotta von Roxendorff*.

Det kunde haft sitt stora intresse att meddela äfven dessa, men vi nödgas af utrymmesskäl att afstå härifrån.

Den Wilskmanska slägtboken är ett samvetsgrant arbete, som röjer trägna studier i svenska och finska källor och kan betraktas som ett mycket värdefullt tillägg till vår genealogiska litteratur. Den typografiska utstyrseln är i alla afseenden enastående utmärkt. Arbetet åtföljes af åtskilliga väl utförda porträtter, facsimiler, vapen och vignetter. Man kunde önskat ännu flera porträtter. Om det ej varit så lätt att skaffa flera för den äldre tiden, borde åtminstone en bild af bokens författare ej saknats. Den finns där dock ej. Hvadan denna anspråkslöshet?

Författaren är född 1883, blef student i Helsingfors 1902 och fil. magister 1906 samt utnämndes till universitetsregistrator 1907. Han har medhunnit att utgifva flera andra arbeten, såsom: »Resebilder. Rigi» (1904), »Cykelsporten i Finland» (1906), m. m. Hans fader är den också i Sverige kände idrottsmannen, öfverläraren i gymnastik vid Helsingfors universitet, tituläre lektorn *Ivar Edvard Wilskman*, som äfven varit en framstående medlem af den berömda studentkören Muntra Musikanter. Han har uppträdt som författare i gymnastik och aritmetik, både på svenska och finska, samt öfversatt flera svenska författares arbeten till finska.

Historiken till släktboken afslutar författaren med följande vackra ord:

Från männen i den heliga Elins stad, från västgötarna med det svenska namnet och det svenska sinnet stammar ett nytt släkte med nytt språk, nytt fosterland, nya livsmål. Må detta släkte städse med kärlek värna fädernas minne. Må det för kommande led skydda och förkovra det arv av kärlek till fosterjorden, av idoghet och plikttrogenhet som genom sekler bevarats detsamma. Och må det även vara mig förunnat att till Eder, som ännu bären vårt namn, rikta de ord, vilka engång i avskedets stund gåvo uttryck åt våra bröders innersta känslor: »Fiender till Svenska moderlandet kunnen I aldrig bliva, därom är jag förvissad; men förbliven allan tid Dess vänner. Skulle det nya herraväldets makt hindra Eder önskan och viljas utövning, så låten med hjärtats och tankens tysta språk välsignelse tilldelas moderlandet! Påminnen Edra barn därom!»

Något bättre citat ur den intressanta slägtboken kunna vi ej meddela svenska läsare. *C. S—m.*

Notiser

Af ***Svenska släkter*** under medverkan af Personhistoriska Samfundet utgifna af Torsten Uggla och Vilhelm Ljungfors har nu första häftet utkommit, innehållande: *Atterbom*, *Billing och Eberstein* (yngre släkten), *Billing* från Varberg, *Crælius*, *Engelke*, *Kallenberg* från Brömestad (början). H. 2 väntas utkomma till julen 1908 och beräknas innehålla forts. på *Kallenberg* från Brömestad, *Kallenberg* från Ellinge, *Kalling*, *Lagerholm*, *Littorin*, *Müntzing* m. fl.

Vermlands nation i Lund 1682—1907. Biografiska och genealogiska anteckningar jemte historik af *Carl Sjöström*. Detta arbete är afsedt att bli färdigtryckt mot slutet af innevarande år. Till boken hör en afdelning: Vermlänningar i Lund utanför nation. Subskriptionspris 6 kr. Boken kommer icke i bokhandeln, så att subskription torde anmälas hos författaren: stadsfogde Carl Sjöström, Lund.

Insända porträttförteckningar (7)

Under tiden från 1/1 1908 till 1/7 1908 ha porträttförteckningar inkommit från följande ägare:

Neptuniorden, Stockholm (gen. A. Zettersten); *Västgöta nation*, Upsala (gen. löjtnant F. af Sandeberg).

Arndt, *A. Th.*, stationsinspektor, Sankt Olof i Kristianstads län; *Bergius*, *O. G.*, bokhandlare, Vänersborg (gen. G. N. J. Bergius); *Björkman*, *C. V. E.*, Lübeck; *de Bronikowsky*, *Fr.*, räntmästare. Halmstad; *Cronstedt till Fullerö*, *Fr.*, grefve, Fullerö (gen. grefvinnan A-M. Cronstedt f. Hamilton); Familjen *Essén*, Thomastorp, Julita (gen. A. Essén); *Forselius*, *C. G.*, ingeniör, Stockholm; *Geijer*, *S.*, f. *Mitander*, fru, Lindfors Bruk; *Hagström*, *M.* f. *Stenholm*, fru, Göteborg (gen. N. V. Hagström); *Hagström*, *N. V.*, banktjänsteman, Göteborg; *Hedberg*, *J. A.*, kassör, Stockholm; *Kockum*, *A. J.*, fröken, Göteborg; *Lewenhaupt*, *G. E.*, grefve, Geddeholm (gen. grefvinnan E. Lewenhaupt f. Beck-Friis och fru Ch. af Forselles f. Adlercreutz); *Låstbom*, *Th. E.*, Björneborg; *v. Möller*, *A.*, godsägare, Skottorp; *Norberg*, *F. W.*, godsägare, Löfnäs, Hammarö; *v. Post*, *H. f. Fryckberg*. fru, Almarestäket (gen. löjtnant N. Fr. v. Post); *v. Post*, *N. Fr.*, löjtnant, Stockholm; *Rundgren*, *K.*, marindirektör, Stockholm; *v. Schéele*, *J. S. Ch.*, fröken, Göteborg; *Stenholm*, *N. M.*, kontraktsprost, Österås, Skaraborgs län (gen. N. V. Hagström); *Troili*, *A.*, f. *Wärnhjelm*, Stockholm (gen. H. Troili).

V. Örnberg

Åter har den svenska släktforskningen gjort en stor förlust. Knappt ett och ett halft år efter Gabriel Anrep har Victor Örnberg slutat sitt verksamma lif. Jag sammanställer med afsikt dessa två namn, ty utan tvifvel komma de att framgent lysa som stjärnor af första ordningen på den genealogiska forskningens område.

Hvad Anrep uträttade för de frälse släkterna, det gjorde Örnberg för de ofrälse, ty båda arbetade i obruten mark. Väl äro deras verk i många fall bristfälliga, men i betraktande af de källor som vid tiden för offentliggörandet stodo dem till buds, måste man erkänna arbetenas stora värde och den energi och uthållighet, som dessa personer ådagalagt för befrämjande af det personhistoriska studiet i Sverige under senare hälften af 1800-talet. Vi, barn af en senare tid, ösa dagligen ur deras arbeten, knappast ägnande en tanke åt den möda, som hvarje liten uppgift kostat sin auktor.

Lars Magnus Victor Örnberg föddes i Nyköping den 17 september 1839. Föräldrarna voro karduansmakaren Janne Örnberg och Thea Feltenberg.

Student i Uppsala 1858, inträdde han efter aflagd kameralexamen i kammarkollegium och arbetade där 1864—1871 som e. o. tjänsteman. Kammarskrifvare 1872 afgick han från denna befattning vid tjänstens indragning 1879. Samma år blef han kanslist i riksmarskalksämbetet och hofexpeditionen, där han 1884 utnämndes till protokollssekreterare. Hofintendent 1894. Då Örnberg ansåg sig förbigången vid expeditionschefsutnämningen 1898, erhöll han begärdt afsked såväl som protokollssekreterare som hofintendent.

Från 1868 tjänstgjorde han som e. o. amanuens i Riksarkivet och blef vid Vadstena landsarkivs inrättande 1899 dess arkivarie. Från denna befattning afgick han 1904 med pension.

Den som förra sommaren hade tillfälle att sammanträffa med Örnberg kunde redan då konstatera att krafterna aftagit högst väsentligt. Man kan därför ej säga, att Örnbergs den 6 juli i Vadstena timade död kom oväntad.

Den aflidnes lifsverk är koncentreradt i utgifvandet af Svensk Slägtkalender, fyra årgångar 1885—1888, som sedermera af honom fortsattes under titel Svenska Ättartal, tio årgångar 1889—1908. I dessa verk har han med sällspord kärlek till sin uppgift och noggrannhet i arbetet ägnat sig åt utredningen af tusentals hufvudsakligen ofrälse svenska eller till Sverige inflyttade utländska släkter.

Från början starkt påverkad af Anrep, hvilkens adelskalender fick utgöra förebilden till Svensk Slägtkalender, blef Örnberg med hvarje årgång mera självständig och — originell. Med andra årgången kommer det af honom använda beteckningssystemet för utmärkande af de skilda släktleden och deras medlemmar konsekvent till användning för att i delarna 13 och 14 ytterligare utbildas i tydlighet. Om ej idealet af öfverskådlighet, äger det dock förtjänsten framför andra system att på ett begränsadt utrymme kunna meddela det mesta möjliga.

I de första årgångarna är behandlingen hufvudsakligen riktad på de lefvande personerna, öfvergår därpå att omfatta hela släkten för att i de sista årgångarna beröra till största delen utdöda släkter eller endast 1600- och 1700-talet för lefvande släkter. Att de första årgångarna ej kunna mäta sig med de senare, torde vara fastslaget. Dock måste man erkänna, att den fjortonde betecknar en afmattning mot den trettonde, som mer än någon annan del är frukten af hans eget personliga arbete. Den delen visar också framför allt landsarkivens betydelse för släktforskningen.

För personhistoriens vidare utveckling är Örnbergs väldiga stombyggnadsarbete af stor betydelse. Han uppskattade också sitt eget arbete, men visade föga förståelse för personhistoriens öfriga grenar, exempelvis porträttkunskapen.

Jag nämnde ofvan, att Örnbergs originalitet med hvarje årgång blef större. I förordena älskade han att gifva sina medmänniskor del af sina åsikter i åtskilliga frågor, som ej hade något med släktforskning att göra. Och sannolikt blef »utgifvaren af Svenska Ättartal» med anledning däraf af mången orättvist bedömd. I ett afseende måste dock alla vara ense: att erkänna hans svenska sinnelag.

Ett annat karakteristiskt drag var hans lifliga intresse för Östergötlands kyrkoböcker, hvilka han genomforskat mer än någon. Men att få honom att göra någon närmare bekantskap med samma handlingar från Västergötland var omöjligt.

Det har nyligen mot Örnberg riktats en anmärkning för hans uraktlåtenhet att meddela källförteckningar i arbetena. Anmärkningen kan synas befogad, men torde Örnbergs efterlämnade samlingar kunna gifva forskaren önskade upplysningar härom. Hvar dessa samlingar komma att hamna är oss obekant, men vi hoppas i någon offentlig institution.[1] En annan anmärkning har gällt Örnbergs vana att i en not meddela hela släktutredningar. Utan tvifvel dref han denna »sport» väl långt, men vi måste dock vara tacksamma för hvad han på detta sätt publicerade.

Under åren 1885—1890 var Örnberg sekreterare i Svenska Autografsällskapet och redaktör för dess tidskrift. Från denna tid har samfundet särskild anledning att med tacksamhet erinra sig den aflidne.

Af Örnbergs öfriga tryckta arbeten må nämnas Samlingar till beskrifning om Nyköping, Anteckningar om kammarkollegiet I och Seraphimerriddarelängd, samtliga utmärkande sig genom den omsorg, hvarmed de utförts.

Hvad Örnberg skördade af sitt författareskap var ej ekonomisk vinning, ej heller odeladt beröm af kritiken. Att han det oaktadt intill det sista fullföljde sitt arbete vittnar om en mindre vanlig uthållighet, som ej nog kan beundras.

Govert Indebetou

---

[1] Samlingarna till de 3 första årgångarna af Svensk Slägtkalender (1885—87) finnas i Kungl. Biblioteket.

Några porträtt från Nordiska museets Karl X Gustafs-utställning

På den af Nordiska Museet anordnade utställningen till firande af Roskildeminnet hade från olika håll samlats tiden tillhörande porträtt. Några nya och för vetenskapen okända förekommo visserligen icke, men det är likväl alltid nyttigt att få se målningar i annan omgifning, nedtagna från mörka slottsväggar och exponerade i museets mer skarpa dager.

Största bidraget hade Skoklostersamlingen lämnat ur en serie krigskamrater, som Karl Gustaf Wrangel lät den tyske målaren Matheus Merian d. y. utföra. Denne var väl som konstnär synnerligen ojämn — på Skokloster finnes så kvalitativt olika målningar af honom, att man, om ej signaturen funnes, skulle vägra att tro dem utförda af samme mästare. — Men genom de talrika porträtt af 30-åriga krigets män, som han uppenslat, och icke minst genom det af honom utgifna och illustrerade arbetet »Theatrum Europæum» med dess otaliga afbildningar af tidens märkeliga personer och händelser, är han för vår ikonografi af den allra största betydelse.

Främst bör naturligtvis konung Karl X Gustaf själf nämnas. Många konstnärer hafva i färg gifvit oss hans drag, men hvarken i Sebastian Bourdou's blaseradt förnäme unge herre på Nationalmuseum, i Toussaint Gelton's blekfete man därsammastädes, eller i Abraham Wuchters dödsmärkte sjukling på Gripsholm, igenkänna vi den bild vi gjort oss af den kanske snillrikaste af våra krigarkonungar. Långt bättre stämma då de två Sko-porträtten öfverens med våra föreställningar om hans utseende. Så väl Joachim von Sandarts ryttarporträtt, hvilket på grund af sitt stora format ej kunnat på utställningen medtagas, som Merians helfigursporträtt, gifva oss mera sympatiska och — om man bortser från Sandarts något klumpiga barockhäst — konstnärligt goda bilder af den unge härföraren.

KARL X GUSTAF

OLJEMÅLNING AF MATHEUS MERIAN D. Y., OMKRING 1650. SKOKLOSTER.

KARL GUSTAF WRANGEL

(1613—1676)

OLJEMÅLNING AF MATHEUS MERIAN D. Y. OMKRING 1650.
SKOKLOSTER.

Hans Kristoffer von Königsmarck

(1600—1663)

Oljemålning af Matheus Merian d. y. 1651. Skokloster.

MAGNUS STENBOCK

(1664—1717)

OLJEMÅLNING AF OKÄND MÄSTARE OMKRING 1711.
UPSALA UNIVERSITET.

Okänd ung man
från 1600-talets sista år
Oljemålning, tillhör ingeniör E. W. Théel. Stockholm.

Okänd ung man

omkring 1660

Oljemålning af okänd mästare. Skokloster.

Till Merians serie höra också Karl Gustaf Wrangels eget och Hans Kristoffer v. Königsmarks konterfej, det senare i synnerhet präktigt och bredt måladt och med utmärkt karakteristik.

Af de tre följande här reproducerade porträtten går det första fortfarande under Gustaf Otto Stenbocks namn, ehuru det påpekats,[1] att dräkten omöjliggör detta. Riksamiralen dog 1685 71 år gammal; af dräkten nödgas man skjuta porträttet en bit in på 1700-talet och den afbildades ålder kan väl knappast vara mer än omkring 50. Den öfverstrukna inskriften på baksidan: Gr. Magnus Stenbock förefaller derför trovärdigare och bekräftas för öfrigt däraf, att samma porträtt finnes på Bergshammar, och där går under detta riktiga namn. Som konstnär har nämnts Hans Hysing,[2] detta likväl med orätt. Magnus Stenbock bär på porträttet rådsmantel, och då han först 1711 blef kgl. råd, kan porträttet ej vara målat tidigare. Hysing lämnade redan år 1700 Sverige, och kan således omöjligen vara dess mästare. Enligt tradition skall Bergshammar porträttet vara måladt af Stenbock själf. Huru mycket tilltro man får sätta till en dylik uppgift, därom vill jag ej yttra mig, men påpekar endast, att på Frederiksborgs slott i Danmark finnes ett konterfej af honom, som också uppgifves vara självporträtt, måladt under fångenskapen.

Ett ingenjör E. W. Théel tillhörigt porträtt uppgifves enligt tradition föreställa Erik Dahlberg. Det stammar från Siggesta, som en gång tillhört Dahlberg, och hvarifrån porträttets ägare också fått ett med Dahlbergska vapnet prydt rikt skulpteradt skåp. Det finnes således anledning antaga att den afbildade har något att göra med ätten Dahlberg. Vi se en ung man, ungefär en 25 år gammal, den höga fontenelle-peruken säger oss, att han är målad senare än 1690, uniformen med de stora knapphålen kan ej skjutas synnerligen långt in på Karl XII:s tid; således blir den ungefärliga dateringen 1700. Under sådana förhållanden kan man ju omöjligen tänka på Erik Dahlberg, som då var 75 år gammal; möjligen däremot hans son Karl Gustaf kapten vid Dalregementet, som 1697 afled vid 24 års ålder. Konstnären är väl antagligen David v. Krafft.

Till slut några ord om det sista porträttet, som kanske väcker de flesta spörsmålen. En ung man i rustning; det sätt hvarpå han bär haret hänvisar honom till midten af 1600-talet, och hans sätt att knyta halsduken, som endast användes några få år, om-

[1] Sjöberg: Svenska porträtt. I. Samlingarna vid Uppsala universitet. s. 87.
[2] Hahr: David v. Krafft, s. 120.

kring 1660, daterar det. Men nu tillkommer det märkliga, att han är klädd i en rustning från midten af 1500-talet, en rustning som ännu finnes kvar och förvaras i Lifrustkammaren, och som blifvit förfärdigad för Johan III:s räkning.[1] Hvem kan väl denne unge man vara, och hvarför bär han den kungliga gamla rustningen? Uppgiften, att det skulle föreställa en Bielke synes föga grundad, och ingen i ätten passar vidare väl till åldern och tiden. De enda möjliga äro Nils, men han var 1660 endast 15 år och Sten, men han var då redan 36.

N. Sjöberg

Släkten Arosenius.

I »Svenska Slägtboken» band 2 sid. 146 angifver Gabriel Anrep som stamfader för släkten en *Jöns Andersson Rank* ifrån Borås, † 1721 $^{13}/_{6}$ som borgare i Västerås. Detta gaf mig anledning att i Borås stads kyrkoböcker söka efterforska släkten och framgår af desamma följande.

1674 $^{11}/_{2}$ döptes *Jöns*, *Anders Rank*(s son)
1676 $^{23}/_{4}$ begrofs *Anders Rankz* hustru
1677 $/_{4}$ vigdes *Anders Rank* och *Marta Larsdotter.*
1679 $^{28}/_{2}$ kom *Anders Jönson Ranck* Liek från Uplandh.
1679 $^{2}/_{3}$ begrofs *Anders Jönson Ranck.*

Som vid denna tid finnas flera personer med namnet Anders Jönson är det svårt att afgöra, om någon är densamma som Anders Jönson Ranck. Emellertid döptes 1671 $^{8}/_{9}$ *Anders*, (son till) *Anders Jönson* fr. *Rangedaal.* Jag har visserligen ej kunnat återfinna detta namn på någon karta, men omöjligt är ej, att detta ortnamn gifvit upphof till släktnamnet *Rank.* Huru som helst den af Anrep med reservation återgifna förmodan om Rankska namnets ursprung, synes på grund af förestående ännu mindre trolig än förut.

Govert Indebetou

---

[1] För dessa uppgifter har jag att tacka intendent R. Cederström.

De svenska grenarna af skottska ätterna Campbell

Den betydande invandring, som alltifrån början af 1500-talet pågått från Skottland till Sverige, har helt nyligen blifvit föremål för utförlig behandling af Th. A. Fischer i »The Scots in Sweden being a contribution towards the history of the scot abroad», hvilket arbete utkom i Edinburgh 1907. Men redan förut har denna fråga beaktats. Så utgaf professor Otto Donner (Hälsingfors 1884) »A brief sketch of the Scottish families in Finland and Sweden» med anledning af Edinburghs universitets 300-årsfest. Och om de krigare, som i 30-åriga kriget med sådan framgång kämpade under Sveriges fanor, har James Grant i »Konung Gustaf Adolfs Skottska Krigare» lämnat en historisk skildring.

Vid ett studium af de namnförteckningar, som finnas i dessa arbeten, förvånas man öfver, att så få släktnamn bevarats till vår tid. Af intresse vore därför att söka utreda orsakerna till namnens försvinnande, ehuru en sådan undersökning för närvarande erbjuder stora svårigheter, då så få af dessa släkter blifvit nöjaktigt behandlade från genealogisk synpunkt. Kanske man delvis finner svaret i följande förhållanden. Många af dessa män stupade vid tidig ålder i striderna utan att hafva varit gifta, andra, som i kriget fått tillfredsställa sin äfventyrslusta återvände till hemlandet, och åter andra bildade väl familj i det nya fosterlandet, men deras ättlingar voro ej något lifskraftigt släkte, ty redan efter ett par generationer utslocknade ätten. Eller kanske utbytte de i likhet med andra invandrare sitt fäderneärfda släktnamn mot ett mera svenskt klingande son-namn. Endast ett få-

tal blefvo stamfäder för i Sverige ännu lefvande ätter, af hvilka flera vetat att försvara sin plats bland landets främsta. Men bland dessa, som framlefvat intill våra dagar, finnas äfven sådana, som i mindre bemärkta ställningar fyllt sina lifsuppgifter och därigenom varit om ej okända så dock mycket litet bekanta t. o. m. för släktforskaren. Till dessa senare få vi räkna några grenar af ätterna Campbell, hvilkas flesta medlemmar traditionen trogen valt krigarens yrke.

Den i Skottland ännu vidt förgrenade ätten är från genealogisk synpunkt behandlad i det 1871 i Glasgow utkomna arbetet »The house of Argyll and collateral branches of the clan Campbell». Denna, en af de äldsta och förnämsta klaner i Skottland, är känd från 400-talet och upptog i 9:de århundradet namnet Campbell. Klanen bodde i Argyllshire och earlen af Argyll var chef för den. Ättens nuvarande hufvudman är hertigen af Argyll. Att med ledning af detta arbete påvisa sambandet mellan de till Sverige i början af 1600-talet inkomna krigarna och deras anförvanter i Skottland har ej lyckats, då flera grenar af ätten däri ej alls eller endast ofullständigt behandlas. Däremot är detta möjligt för de köpmän, som omkring 100 år senare bosatte sig i Stockholm och Göteborg. Möjligen kan man dock på grund af befintliga vapen draga några slutsatser om släktskapen. Enligt anförda monografi hafva nämligen alla Campbell härstammande från Colin, den förste earlen af Argyll, död 1493, fört skepp eller galärer i vapnet, hvilket vapen tillhörde baronet af Lorne. Ättlingar af den här under I anförda släkten hafva åtminstone användt 2 olika vapen. Det ena synes i öfre högra hörnet på här återgifna porträtt af major Carll Campbell. Det andra (se fig. 1) visar i skölden två skepp och därunder 3 bägare eller kanoner och på hjälmen ett lejon med svärd. Detta bör således ej motsäga utan snarare förmoda en härstamning från förste earlen af Argyll.

Den under II behandlade ätten förde en i åtta trekanter delad sköld, hvilket är Campbellska stamvapnet, och på hjälmen ett hjorthufvud (se fig. 2). Denna ätt, härstammar från den andre earlen af Argyll, ehuru Lorneska vapnet saknas.

Hvad den under III omnämnda grenen beträffar, så återgifvas vapnen sådana de fastställdes vid adlandet i Sverige (se fig. 3 och 4). Som synes en förening af Campbellska och Lorneska vapnet med hjorthufvudet, baronet af Calders vapen. Äfven denna gren räknar den andre earlen af Argyll som stamfader.

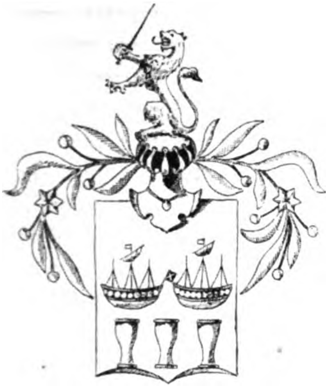

Fig. 1. *Campbell*
efter sigillstamp som tillhört fru Sara Elisabeth Strandberg, född Campbell.

Fig. 2. *David Campbells*
vapen efter sigillaftryck år 1761.

Fig. 3. *Collin Campbells*
vapen efter Sveriges Ridderskaps och Adels vapenbok af C. A. Klingspor.

Fig. 4. *Hugh Campbells*
vapen efter Sveriges Ridderskaps och Adels vapenbok af C. A. Klingspor.

I

Försök till stamtafla

- Carll Campbell
  - Jacob
    - Anders
      - Anders?
    - Gustaf
  - Daniel?
    - Wilhelmus
      - Christopher?
    - David
    - Constantinus
      - David?
        - Carl Henrik
          - David
            - Fredrik
            - Herman
        - Adam Christopher
          - Carl Gustaf
            - Claes Adam
          - Friedr.
          - David Adolf
            - Carl August

Traditionen, mig muntligen meddelad genom fröken Isoline Campbell, förmäler, att ätten inkom till Sverige under Karl IX:s regering (1599—1611). Att döma af uppgifter hos Fischer fanns 1609 på öfverste Cobrons regemente en *Al. Campbell* bland menige man och 1611 $^{4}/_{4}$ skrifver Sir James Spens of Wormiston till Gustaf Adolf och rekommenderar en fänrik hos kapten Wauchope, vid namn *John Campbell*, till kapten. »Han är icke endast den mest pröfvade att inöfva soldater bland alla öfverste Rutherford's officerare, utan han förstår äfven språket tillräckligt väl.» Samme *John Campbell* nämnes 1612 $^{10}/_{1}$ i ett kungligt bref såsom befälhafvare för en fänika af Västmanlands knektar och förekommer i denna egenskap t. o. m. 1615 [1].

1614 $^{19}/_{3}$ skrifver Gustaf Adolf från Tavastehus till Jesper Andersson om kapten Duglitz och kapten Campbels soldaters förstärkning [2]. Vid första öppet vatten skulle deras fänikor förstärkas med 100 man af Västgöta knektar under Tomas Ersts befäl. Den 17 oktober s. å. aflåter kungen en skrifvelse [2] till Evert Horn om Duglitz och hans soldater. Robert Duglitz säges däri hafva kommit från Sverige med en hop västgötasoldater och tågat till Narva för att beväpna desamma och sedan gå till Novgorod för fästningens försvar, enär Johan Campbels soldater varit sjuka. Dessa skulle skickas till Sverige under Cambels eller någon annans befäl. I ett bref 1615 $^{23}/_{1}$ från Väsby till fogden Hans Larsson på Läckö befalles denne utlämna penningar och spannmål till Thomas Russell, löjtnant, Anders Maschell, fältväbel, och 6 gemene soldater af Johan Cambels kompani [2].

I aflöningslistor i kammararkivet nämnes 1612 bland »afgedanckte Compen» kapten *Hans Cammell*, den sista december 1613 *Hans Cammell* och *Robert Cammell* och den sista december 1615

Carl Campbell,

1593—1632.

Skokloster.

utbetalar Cornelius van der Wiellen i sold till *Johan Cammell* 116 dlr.

Thos. Campbell[3] är musketerare vid öfverste Jas. Spens' regemente 1624, *Hans Crabell*(?) finnes antecknad som »Rottmästare» på kapten David Russells kompani i Ruthwens regemente 1630, och i Jacob Ramsays regemente 1631 finna vi på kapten W. Douglas' kompani som »clerk» (skrifvare) *P. Cambel* och bland »privates» *J. Camble*. Som falckefängiare i Älfsborgs län omnämnes 1639 *Philip Campfell.*[4]

Att på något sätt söka genealogiskt sammanställa dessa personer torde vara synnerligen vanskligt. Vi öfvergå därför till

Carll Campbell,

som med största sannolikhet kan anses som stamfader för här nedan behandlade släkt. Han föddes 1593, blef kaptenlöjtnant vid Patrik Ruthwens regemente 1622, kapten vid Kronobergs regemente 1623 och major 1628[5]. Död i december »om Juhletijdh» 1632[6].

Mellan dessa årtal ligger ett mycket växlingsrikt lif. Enligt mönsterrullor i krigsarkivet mönstrade »captein Carll Cammels» kompani i Jönköping den 23 aug. 1625, men torde strax därpå gått öfver till Elbing, där det mönstrade 1626 och låg i kvarter 1627 och den 10 oktober s. å. i Montauer Spitz. Med säkerhet kvarlåg kompaniet ännu 1629 i norra Tyskland. 1631 säges att en del af kompaniet, som i sin helhet omfattade Allbo och Sunnerbo härader, dragit ut på »thågh medh Dawidh Drummondz Regem:te» (Kalmar reg.?). I oktober 1631 mönstrades i Lenhofda »Majorens Edle Wälbördigh Carll Campbels Compagnie».

Den 4 september 1626 i fältlägret vid Dirschau benådades han under Norrköpings besluts villkor och frälsemannatjänst med tvenne hemman Alseda och Åby i Fliseryds socken, Handbörds härad och Kalmar län[2].

Han är den »välbördig Kapiten Cammel», som var vittne vid Allbo härads ting i Lekaryd den 29 april 1626 (Hyltén-Cavallius, »Wärend och Wirdarne 1: 53). Hans änka *Elin Jacobsdotter* i Rephult inlämnade 1633 till pfalzgrefven och riksråden en böneskrift[7], däri det heter: »— — — gudh hafuer ifrån migh kallat min man, huilken Swerigis Crono vthi 24 år (således kom han i tjänst 1608 eller 1609) för en krigzman tient hafuer, then och i Rijsse feigden bleff fången, fördh til Muskowen der han vthi 3 sam-

felte år sat fången, och huar dagh pijskat och prylat, huilken pina war orsak till hans wank och wedermödha, Ja på sidstonne en tilhielp till hans dödh, förutan annat, möcket han vnder krigzuäsendet vthstådt hafuer. Och efter han nv nyligen war kommen till Maijors Embete, och war hoppandes han skulle dess better förmåt försöria mig och mine små barn — — — — af Nåde vnna migh Nådeåhret efter min framledne man, jemuell af Nådhe och ynnest framdeles medh en liten kiörkotiende her wijd kiörkeherberget Stinbrohult, benådha, på det iagh måtte få lägenhet, at vpfödha mina små piltebarn, efter dess ståndh som thet sig bhör in till de kunna blifua bequemlige at tiene Sueriges Crona. Jemuell at iagh måtte niuta min gårdh Rephult som min S. man hafuer tient fhöre och sielff besittet frij och odrifuenn i min lifztidh och frijtt för vthlagor och all landzens tunga. — — — —.»

Samtidigt med Carll Campbell fanns på Kronobergs regemente 1629 en fänrik *Jöran Campbell* [5], hvilken utan tvifvel var en nära anförvant till Carll.

Af förestående piltebarn känner man endast *Jacob Campbell*, som den 24 maj 1639 i Jönköping erhöll förmyndareregeringens bekräftelse på Alseda och Åby [8]. Drottning Christinas konfirmation å samma gårdar är daterad Stockholm den 20 mars 1647. »Slagen i Påhlen» före 30/4 1658, då hans änka lefde. De hade två söner *Anders* och *Gustaf*.

Anders Campbell anhöll 1658 30/4 hos konungen jämte brodern Carl (antagligen felskrifning för Gustaf), hvilka då båda voro omyndiga, om konfirmation på Alseda och Åby för sig, brodern och modern [7]. Dessa hemman bebyggdes till säteri och åtnjöto från 1663 »den frijheet som Privilegierne förmähla och tillåta». Han gjorde senare sannolikt efter 1672 ansökan för sig och sin »eendeste broder Gustaf», »som tillijka medh mig uthi be:te tvenne Hemman berättigad är, så wijda Donationen förmår, bönfallandesz, att såsom wår omyndigheet, och älliest emellan Kompne Krigh, har hindrat att därå wij någon senare Corfirmation är sökt worden, Eders Kongl. Maij:t därföre af dess medfödde och wanliga Höge Kongl. Nådh, behagar Högstbe:te Hans Sahl. Kongl. Maij:tz gifne Donation då desse tvenne Hemman, med föresk:ne willkohr för oss och wåre arfwing:r allernådigst Confirmera och bekräffta». Vidare att »een Sågeqwarn — — —, som ännu inpå gårdens eenskylte ägor står», men hemfallit till kronan, måtte åter förunnas honom »under förbe:te Donation». Det är ej tro-

ligt, att Karl XI beviljade denna ansökan, men Anders fick dock den 5 november 1683 lifstidsdonation på Alseda[9].

I 1693 års rulla öfver Smålands kavalleri och ryttmästare Carl Stålhammars kompani, Östra härad, Lannaskede socken upptages »Leutnampt Anders Campbell, Broby» kronohemman. 1694, da han äfven hade hemmansräntor från Bränderij i Ramkvilla och Harskruf i Nottebäcks socknar jämte några små hemman, anmärkes att hans ena häst var för liten — »aldeles odugelig». Äfven 1696 göres anmärkning mot hästarna, men först 1702 $^{19}/_{7}$ i lägret vid Szhalmiers erhåller Anders afsked och beviljades 1704 $^{30}/_{7}$ pension. Af Fliseryds sockens kyrkoräkenskaper år 1698 inhämta vi bland kyrkans inkomster: »Nu kommer här till de 12 dlr smt som Wälb. Hr Liut: Campbel hafft till läns af kyrkian. — Item 4 dlr smt som Hr Leut: Cambel gaf för de 12 dlr han hafve hafft till lähns». Man får väl hoppas, att detta lån varat under flera år, ty annars blir den ränta som kyrkokassan erhöll mer än skälig. Anders dog i Fliseryd 1708 $^{14}/_{4}$, »lemnande efter sig en omyndig son». Vid probsteting 1708 $^{12}/_{7}$ »bewilljades Sahl. H. Lieut. Cammel grafstelle nedan för Pastoris, med de wilkor at den grafves förr än stol der på bygges (i kyrkan)».

G. m. *Magdalena Ulfsax* (adl. ätten n:r 108), dotter af löjtnanten Pehr Ulfsax (tab. 17) och Brita Sabelsköld. 1712 $^{4}/_{9}$ var hon ännu dopvittne i Fliseryd.

Om den omyndige sonen eller möjligen varande barn i öfrigt känner man intet med säkerhet. Emellertid utnämndes 1702 $^{5}/_{9}$ tredje korporalen *Anders Campbell* till andre korporal på Östra härads kompani och Smålands kavalleri. 1707 $^{25}/_{7}$ blir han sekundkvartermästare, men försvinner därpå ur rullorna. Otroligt är ej, att denne var en son till Anders, löjtnanten.

Gustaf Campbell, son af Jacob, hade varit fänrik vid öfverste Carl Gustaf Skyttes värfvade dragonregemente i 2 år och löjtnant i $1^{1}/_{2}$ år, då han erhöll afsked[7] 1681 $^{16}/_{4}$. »Fenrichen Gustaf Chammel» var äfven ledamot i den kommission, som 1677 $^{25}/_{8}$ på Kalmar slott rannsakade i mål mellan öfverste G. Tungel och änkefru Margareta Biörnklou. (»Anteckningar om Röne härad» af Karl af Schmidt.) Kapten vid Kalmar regemente och död »under det Skånska Krijget» troligen 1684.

G. m. *Christina Gyllensparre*, möjligen dotter af majoren vid Smålands kavalleri Jöns Pehrsson Gyllensparre (adl. ätten n:r 146) och Helena Sjöblad. Genom de underdåniga suppliker, hvarmed hon uppvaktade höga vederbörande och hvaraf 4 ännu

finnas i behåll, har hon lämnat många upplysningar om sig själf och sin familj äfvensom om den fattigdom Karl den elftes reduktion medförde för många familjer. Så skrifver hon i slutet af 1680-talet bland annat följande[7]: — — — — »att jag Gudh bättre har öfwer 3 fierdedeels år ynkelig siuk warit, som Gudh tröste är hijttkommen (till Stockholm) med 5 st. små fattige faderlöse barn neder ifrån Smålandh, sedan som min Sal. kiäre man Capiteinen Gustaff Campell af Callmar Regementet medh döden aflända; då straxt effter een swår reduction mig öfwergick så att iag intet har så mycket att jag kan luta mitt syndige hufwudh under — — —» År 1690 söker hon utfå sin mans innestående lön, hvarföre hon »nu i femb a Sex åhrs Tijdh, för den orsakens skull migh här uppehållit och mäst all min ringa ägendom på migh kostat — — att Eders Kongl. Maijt Nådigst täcktes — — min Sal. mans resterande löhn benåda, huarigenom så wäl jagh som mina Unga Söner, dem till Eders Kongl. Maijtz Underdånigste tienst jagh låter opptuchta — — —». Omkring 1710 skrifver hon ytterligare[10]: — — — »har jagh sytett En fattigh äncka j 5 iagh snartt 6 oh 20 årss tidh oh min salige man limnade migh äffter sigh mädh 6 stycken barn wilckett gudh kallade Ett j gönom döden j från migh oh minna 4 sonner ärro alla länge sedan j kånungenss tiänst & tiänna wedh armen til lanss och 2 ärro til siöss gudh wett åm dij ärne lefuandes häller döda oh har iag icke aff någon minna barn såm har til datto gifwet migh En betta bröd j mitt älende oh bönfaller — — — oh fängna mitt bedröfvade hiärtta såm så fattigh är En litten pänningh migh til littett fängnat til dänna dyrra pyske fäst — — —. Af annan hand är på suppliken skrifvet: »För denna Campels stoora fattigdom skull lefvereres henne Twå Carol.»

Af majoren Carll Campbells små piltebarn hafva vi endast uppehållit oss något vid Jacob. Möjligen kan

Daniel Campbell

vara en af de andra piltebarnen. Daniel eller David var fänrik och bodde på Wijnäs[11] (numera Duseborg) i Gammalkils socken i Östergötland och var död före 4/1 1689. Han är nog den mons. David Campbell i »Berkenäs», som nämnes i Kisa kyrkas räkenskaper 1667. G. m. *Catharina Grubb(e)*, f. 1637 21/11 i Kalmar, lefde 1706 9/10 men var död 1727 11/10, dotter af vice landshöfhöfdingen och presidenten Christoffer Larsson Grubbe (adl. ätten

n:r 335) och Kjerstin Stjernfelt. Efter mannens död synes Catharina hafva flyttat till Björksnäs i Kisa socken. Hon lät nämligen vid Kinda härads ting [12] 1689 $^{4}/_{1}$ uppvisa en obligation af hennes »Sahl. fader Præsidenten wälb:ne H:r Ch:r E. Grubb, dat. Calmar d. 5 Januarij (1)664 på 680 dlr contant kopparmynt, som hennes man sahl. fendrichen wälb:de Davidh Campbell till honom lähnt, emot försäkran uthj frällsse hem:t Biörkznäss j Kijsa sochn». Genom en annan skrift, dat. Stjärnemo $^{12}/_{11}$ 1676, hade presidenten gifvit henne gården Biörkznäss emot nyssnämnda obligationssumma »ewerdel. att behålla och oklandrat besitta», hvilket dess »k. modher wälb:ne fru Catharina (Christina?) Stiernfeldt» genom skrifvelse, dat. Fölingsö $^{24}/_{6}$ 1684, bekräftade. Broocman uppgifver dock i »Beskrifning öfver Östergötland» II: 25, att Biörkenæs genom process tillföll generallöjtnanten friherre Carl Adam Stackelberg, hvilkens moder var kusin till Catharina Grubbe.

Daniel Campbell hade åtminstone 5 barn, af hvilka *Wilhelmus*, *Margareta Christina*, *David* och *Barbro* döptes i Gammalkil, samt *Constantinus* och *Christoffer*, hvilka 2 sistnämnda möjligen kunna vara samma person.

Äldst var nog *Wilhelmus*, döpt 1668 $^{8}/_{11}$. 1692 och 1693 nämnes Mons. Wilhelm Campbel som dopvittne i Kisa, men därefter saknas säkra uppgifter om honom. I Klercker-Mattonska genealogiska samlingen förekommer dock en anteckning, som låter oss förmoda, att han antingen gift sig på gamla dagar eller möjligen haft en son, *Wilhelm Camel*, korpral i Forssa, g. 1735 m. *Christina Wixner* f. 1700. Barn: *Catharina Camel* f. 1735 eller 1736, † s. å.; *Christopher Camel*, f. 1736, och *Christina Camel*, f. 1739. Förgäfves har jag sökt att finna den plats Forssa (i Östergötland?), som det här kan vara frågan om. *Margareta Christina* döptes 1671 $^{26}/_{3}$. En dotter till henne *Stina Lisken* föddes 1700 $^{28}/_{3}$ i Birckesnäs, men dog s. å. $^{12}/_{7}$ och begrafdes $^{20}/_{7}$ samt »lades i en graf mitt för H:r Rosenfeltz Fruus stoft i kyrckian» [11]. Med anledning af detta barns födelse var Stina Campbell 1700 $^{18}/_{6}$ instämd till tinget [12].

David döptes 1673 $^{2}/_{2}$. Bland vittnena vid detta dop märka vi »Göstaf (Kugelhielm?) fänrikens frände», fru Karin Grubbs syster, jungfru Sedonia Ulsax. Rustmästare [10] vid major Gyllenållons kompani af östgöta infanteriregemente 1697 $^{8}/_{10}$, furir vid lifkompaniet 1699 $^{10}/_{9}$, sergeant vid Kinds kompani s. å. $^{28}/_{12}$, fänrik vid 1. fördubblade kompaniet (kapten Drakes) 1700 $^{30}/_{4}$, löjtnant vid kapten Kugelhielms fördubblade kompani 1702 $^{2}/_{7}$

och vid majorens kompani 1703 1/7, regementskvartermästare enligt kunglig fullmakt 1705 2/1, men död följande dag i Piotrkow i Polen. Vid tinget 1705 13/6 låter hans moder tillkännagifva, att en bonde för 7 år sedan »emottagit af dhess afledne sohn Lieutn:t David Campbell» en bistock, och 1706 9/10 inlämnades en förlikningsskrift emellan hans moder och hennes son korporalen Christoffer Campbell angående arfvet efter David. *Barbro* döptes 1675 11/3 och begrofs 1747 6/9 i Kisa, »73 år». Bland hennes dopvittnen finna vi Gösta Kugelhielm och »en ung adelsman från Utala» (Simon Adam Möller?). G. emellan febr. 1697 och 1698 m. *Päder Hillebrand* (adl. ätten n:r 581 tab. 1), som bodde i Kisa ännu 1715. Deras dotter *Benedikta* föddes 1698 3/9 i Fölingsö och sonen *Bengt* 1706 2/2 i Björksnäs [13].

Constantinus Campbell synes hafva varit en person, som ofta hade med rättvisan att göra. Vid Kinda härads ting 1690 4/7 anklagades nämligen Tinus Campbell [12], korporal till fots under öfverstelöjtnantens kompani, för att han lägrat fogdedottern *Anna Andersdotter*, men hade lofvat äktenskap, och 1693 5/12 hölls extra ting »öfwer welb:ne Constantin Campbell aff schottisk adell, dock född i Swerige widh pass 25 åhr sedan (f. 1669?), och ähr rustmästare under Öfwerste Lieutnantens Companie till footh: hwilken d. 6 Novembris nästleden emot affton hafwer medh En Räflat Bysse skutet ihiäl sin maka och fru *Elisabeth Gyllenollon* af 27 år (f. 1667?), som ähr Majorens H:r Anders Gyllenollons (adl. ätten n:r 185 tab. 6) dotter, medh hwilken han nästleden d. 7 Maij hafft Bröllop, och sedhan ifrån Bartholomæi tijdh uppehåller sigh hoos H:r Bengdt Kugelhielm på dhess gårdh Miölsefall i Kijsa sochn, hwarest skåttet ähr skiedt uthi frustugun, och icke N. B. afsijdes i Campbells cammar». Campbell häktades men bevisade, att det var vådaskott och frikändes. Vådaböterna efterskänkte svärfadern till Campbells »*lilla sohn*».

Elisabeth Gyllenollon begrofs 1695 18/1 och fördes hennes lik straxt till välb. hr majorens graf uti Egby (Hagbyhöga?) kyrka [13].

År 1700 19/2 är rustmästaren ånyo åtalad för lägersmål [12], denna gång med *Ingel Nilsdotter* på Frössvik, och att hafva tagit sitt syskonbarn *Maria Grubb* till äkta, »ty hennes fader och hans moder äro köttsliga syskon». Den 18 juni s. å. bevisade dock Constantinus, att han 1698 blifvit vigd med *Maria Grubb* af kyrkoherden i S:t Jakobs församling i Stockholm och s. å. 30/7 fått Kungl. Maj:ts permission [14] till äktenskapet mot 200 dlr till Vadstena krigsmanshus. Jakobs församlings vigselbok för 1698

synes ej heller jäfva detta påstående, ty bland lysningar den 4 december står nämligen: »Chiärgianten under Östgiöta Regemente till foot (och) Mad. *Maija Pährsdotter*, som har haft barn med brudgummen, wigda 16 Decemb. a Pastore». Det skulle således vara *Maria Grubbe*, f. 1671, † ogift(!) och dotter af kapten Peter Grubbe (adl. ätten n:r 335 tab. 4) och Elisabeth Forbes af Lund.

Enligt generalmönsterrullan blef rustmästaren af öfverstelöjtnantens kompani Constantin Campbell furir vid majorens kompani 1697 12/10, men fick för sjukdoms skull afsked 1699 10/9.

År 1701 1/2 begrafdes hr Constantini Campbells lilla dödfödda dotter och lades i grafven för hr Rosenfeltz fruus stoft [13].

Christopher Campbell (försåvidt han ej är densamme som Constantinus) nämnes först som dopvittne i Kisa 1706 2/2 och kallas H:r, och samma år 9/10 korporal vid arfsförlikningen efter brodern David.

Den nästa stamfader vi påträffat är

David Campbell,

som utan tvifvel var sonson till fänrik Daniel Campbell på Wijnäs, ehuru det ej lyckats oss att med bindande bevis styrka detta antagande. Kanske att han äfven är Constantinus' »*lilla sohn*», som 1693 5/12 erhöll vådaböterna? Född omkring 1690 antogs han 1709 till volontär vid Västanstångs kompani af Östgöta infanteriregemente [10] och bevistade 1710 slaget vid Hälsingborg och var senare på året kommenderad på örlogsflottan till Kjögebukt. Förare vid Kinds kompani 1711 6/6, medföljde han regementet i norska kampanjen, men redan följande år kommenderades detta från Norge till Skåne och Stralsund, där han 18/10 blef sergeant. Marschen fortsattes härifrån öfver Gadebusch till Holstein. 1713 den 19/30 januari erhöll han af fältmarskalken grefve Magnus Stenbock vid Oldenswordt fullmakt som sekundfänrik vid Västanstångs kompani, men tillfångatogs i Tönning. 1714 undslapp han fångenskapen och kommenderades efter hemkomsten till Stockholm på sjöexpedition till Finska viken. 1715 är regementet i Roslagen och slåss med ryssarna. 1716 går han ånyo mot Norge och erhöll s. å. 13/6 i Torpum Karl XII:s konfirmation på sekundfänrikbeställningen. 1718 var han med vid Fredrikshald och följde därifrån regementet till Stockholm, där 1719 30/9 drottning Ulrika Eleonora gör veterligt att »oss älskelig David Cambell nu begifwer sig utur Wår Krigztienst; Alltså wele Wij här med och i krafft

af detta Wårt öpna bref meddela honom David Cambell wårt nådiga afskied, jemte det loford, at han sig uti berörde Wår Krigztienst troligen och wäl förhållit, hwarföre Wij ock wid tienlig öpning lära hafva honom i nådigt minne». Någon »tienlig öpning», yppade sig ej för vår David. Väl uppbar han fänriks expektanslön 1723—1732, men i sistnämnda års undersökning säges om honom bland annat: »är wäl särdeles intet mera duglig till krigstjensten, men har icke det ringaste, hwarmed han sig uppehålla kan utan lefwer i armod och fattigdom med hustru och barn uppå ett torp.» Sannolikt bodde han då i Gammalkil, ty flera kvitton äro utfärdade därifrån, men han dog där icke. 1728 22/2 i Linköping utfärdade han fullmakt för sin svåger styckjunkaren under Stockholms artillerifältstat manhaftig *Anders Lindfeldt* att utverka likvidation på innestående fänrikslön och uppgjordes densamma 1730 6/10, då Campbell befanns hafva att fordra 190 dlr silfvermynt [15]. Han lefde ännu 1732 15/9. Gift 1718 2/2 i Tjällmo socken i Östergötland med fru *Christina Catharina Slorf*, måhända dotter till inspektorn på Ubbetorp i Tjällmo Hindric Slorf († 1729 13/5). Af barnen föddes *Greta Charlotta* 1719 6/2 på Stora Yxhult i Tjällmo och tvillingarna *Carl Hindric* och *Adam Christopher* 1721, likaledes i samma socken [16]. En annan dotter var högst sannolikt *Hedvig Christina*, f. 1727, † 1801 3/5 i Nyköpings västra församling [17] som änka efter vice rådmannen och snickareåldermannen i Nyköping *Thure Winberg*, f. 1710, † 1782 23/12.

Davids son *Carl Hindric Campbell* föddes tvilling 1721 2/1 i Tjällmo socken i Östergötlands län, kvartermästare vid kongl. lifregementet, bodde från 1762 på Ullevi i Nikolai socken i Södermanlands län, hvilket hemman han ägde jämte Minninge i samma socken; † 1790 20/4 på Ullevi [17]. G. 1770, i början af året, på Ullevi med *Lena Lisa Lenngren*, f. 1743 20/4, dotter af bruksinspektoren Gideon Lenngren (f. 1710 18/1 i Vessige i Halland [18], † 1790 vid Nyköping) och Anna M. Haning (f. 1718, † 1780). Hon bodde äfven före giftermålet på Ullevi och flyttade efter mannens död med barnen David och Maria Lovisa till Minninge, hvarifrån hon och dottern 1803 flyttade till Råby [17]. Af barnen, som voro 6, var *David* äldst. Det andra i ordningen, *Sara Lisa*, föddes 1772 2/12 (med mad. Stina Magdalena Grubb som fadder) och dog 1844 18/1 på Eknäs i Ytter-Selö socken i Södermanland. G. 1791 27/1—1806 2/7 m. *Johan Adolf Strandberg*, f. 1757 17/8 i Lännäs prästgård, † 1829 9/6 på Östa i Ytter-Selö socken, kapten vid Väster-

COLIN CAMPBELL,

1686—1757.

GRIPSHOLM.

bottens regemente. *En dotter* död i juli 1776, 2 år gammal. *Carolina*, f. 1775 $^{13}/_{2}$, † s. å. $^{22}/_{8}$. *Carl Henrik*, f. 1776 $^{29}/_{3}$, † 1783 $^{10}/_{2}$. *Maria Lovisa*, f. 1781 $^{13}/_{8}$, † 1847 $^{3}/_{1}$, blef gift med sin kusin *David Adolf Campbell* (se nedan).

Carl Henriks son *David Campbell* föddes 1770 $^{20}/_{11}$ på Ullevi och inskrefs 1779 som student af Södermanlands nation[19] vid Uppsala universitet, antogs till volontär vid Södermanlands regemente 1783 $^{24}/_{11}$, befordrad till korpral vid kongl. lifregementet 1785 $^{17}/_{11}$ och bevistade som sådan skånska kampagnen 1788, fänrik vid major Ehrenmalms lätta infanteribataljon 1789 $^{4}/_{12}$ och därpå genast kommenderad till Finland och där tjänstgörande till krigets slut, regementskvartermästare 1790 $^{1}/_{4}$, löjtnant 1808 $^{4}/_{5}$ vid 4:e bataljonen vid Upplandsbrigaden af kungl. landtvärnet, kompanichef s. d.; † 1839 $^{11}/_{5}$ i Nikolai församling i Stockholm. Kallas i bouppteckningen 1839 $^{7}/_{7}$ »Capitainen vid Uplands Kongl. Regemente». G. 1:o 1794 $^{12}/_{1}$ i Landeryds socken i Östergötland m. *Ulrica Christina Brandt*, f. 1776, † 1810 $^{26}/_{2}$ i Klara församling i Stockholm, skilda omkring 1805, dotter af direktören Isac Olof Brandt († 1795, 60 år gammal, på Nybro i Landeryd) och Ulrica Christina Garman († 1795 $^{23}/_{3}$ änka i dess 49:de år). G. 2:o m. *Sophia Catharina Lindgren*, † änka. Barn:

1. *Elisabeth Charlotta*, f. 1795 $^{5}/_{10}$ på Minninge. Var 1812 $^{6}/_{2}$ sällskapsfruntimmer hos sekreteraren Ekmark på Trosta(?) gård i Södermanland. † före 1839 $^{7}/_{6}$.

1. *Carl Henrik*, f. 1797 $^{26}/_{2}$ på Minninge. Var 1812 $^{6}/_{2}$ hemma hos fadern. † före 1839 $^{7}/_{6}$.

1. *Ulrika Wilhelmina*, f. 1799 $^{2}/_{1}$ på Ullevi. Var 1812 $^{6}/_{2}$ i pension hos sekreteraren Palmborgs fru i Stockholm, † 1882 $^{6}/_{5}$ i Stockholm. G. 1819 $^{8}/_{4}$ m. *Christoffer Borg*, f. 1779^{20} i Västerås, † 1837 $^{12}/_{8}$ i Stockholm, myntmästare vid k. myntet, bergmästare.

1. *David Ulrik*, f. 1800 $^{26}/_{3}$ på Ullevi, † s. å. $^{16}/_{8}$.

1. *Hedvig Eleonora*, f. 1802 $^{3}/_{6}$. Var 1812 $^{6}/_{2}$ hemma hos fadern. † 1890 $^{30}/_{6}$ i Brännkyrka.

2. *Ida Aurora*, f. 1807 $^{21}/_{3}$. Bodde 1839 $^{7}/_{6}$ i Kristianstad, † där 1888 $^{6}/_{2}$.

2. *Agnes Rosalie*, f. 1810 $^{8}/_{3}$, † 1839 $^{28}/_{2}$ i Nikolai församling i Stockholm.

2. *Isolina Cecilia*, f. 1814 $^{6}/_{11}$, nipperhandlerska i Stockholm, † där 1903 $/_{12}$, sannolikt slutande ätten på kvinnosidan.

2. *Fredrik Herman*, f. 1817 $^{28}/_{2}$. Var 1839 $^{7}/_{6}$ bokhållare å Gryts bruk i Närke, senare köpman i Linde, inköpte därpå

Klockhammar i Närkes-Kil. Nitisk kommunalman, ordförande i Kils kommunalstämma 1870—1890, genomdref han anläggandet af socknens fattiggård [21]. † 1891 $^{26}/_{11}$ på Klockhammar, barnlös och troligen den siste af sin ätt på manssidan. G. 1853 m. *Julia Mathilda Charlotta Lundbäck*, f. 1827 $^{26}/_{1}$, dotter af regementsveterinären Johan Lundbäck och Johanna Lovisa Segerberg [18].

2. *Julius Reinhold*, f. 1821 $^{29}/_{9}$. Var 1839 $^{7}/_{6}$ sjöman och hindrad att närvara vid bouppteckningen efter fadern.

Adam Christopher Campbell (son af David) föddes tvilling 1721 $^{2}/_{1}$ i Tjellmo, kallas 1754 och 1755 sergeant, 1760 och 1772 fältväbel vid Södermanlands infanteriregemente; deltog i kriget i Pommern [10] 1760; kallas 1795 löjtnant; hade afsked och njöt från 1791 pension från arméns pensionskassa, † 1800 $^{22}/_{4}$ på sin frälseegendom Ulfvingebo i Kisa, värderad till 100 rdlr specie [12]. G. 1754 $^{18}/_{10}$ på Ulfvingebo m. *Christina Magdalena Sepelin*, f. 1732 $^{9}/_{7}$ i Kisa, † 1800 $^{30}/_{4}$, dotter af Carl Sepelin († 1737 $^{15}/_{5}$ i Kisa) och Rebecka Maria Grubb. Af barnen lefde i Kisa vid bouppteckningen 1800 $^{13}/_{5}$ *Carl Gustaf*, *David Adolf* och *Fredrika Charlotta* som änka. Hon blef gift 1:o 1787 $^{7}/_{2}$ i Kisa m. *Eric Jöran Stålhammar* (adl. ätten n:r 496), f. 1761 $^{17}/_{5}$, † 1790 $^{4}/_{2}$, sergeant vid Jönköpings regemente, och 2:o 1794 $^{5}/_{1}$ m. *Måns Månsson*, arrendator i Storarp. En dotter *Christina Maria* f. 1767 $^{24}/_{1}$ på Fölingsö och † s. å. $^{11}/_{4}$ på Ullfvingebo. I 1798 års husförhörsbok finnes äfven såsom boende på Ulfvingebo »d:r (dräng?) *Friedr Campel*», f. 1764 i Kisa, men ej upptagen i doplängden.

Kanske den hejderidare *Campbell* i västra distriktet af Östergötlands län, som omnämnes 1818 och 1827 och afled vid 73 års ålder [4].

Carl Gustaf Campbell, f. 1755 $^{1}/_{8}$ på Ulfvingebo blef, volontär vid Södermanlands regemente 1770 $^{30}/_{6}$, rustmästare 1772 $^{24}/_{9}$, furir 1773 $^{12}/_{10}$, sergeant med indelning 1774 $^{29}/_{11}$, fältväbel 1788 $^{19}/_{10}$. »Åren 1777 och 1787 commenderad till Christianstad och Kongl. Lustgården Haga [22]. 1788 afgått till Finland, och der samma år d. 3 Aug. bewistat descenta å andra sidan Fredricshamn, samt varit commenderad wid Grenadier Bataillon under Öfverste Baron Pfeiffs befäl som förde befälet wid affairen. 1789 d. 21 Julii bewistat retraitten från Likalla och d. 8 Aug. attaquen vid Werille. 1790 d. 30 April commenderad med 16 man at wid Kjeltis från Ryska sidan hittransportera 2:ne flottbryggor fienden tillhöriga, som lyckeligen blef werkstäldt. 1790 d. 20 Maji warit med Grenadier Division såsom Canon-betäckning under affären vid Kjeltis

Baraquer». Inflyttade till militieboställer Långvik i Östra Vingåkers socken efter krigets slut 1790 och blef fänrik 1791 $^{24}/_{4}$; deltog äfven i finska kriget 1808—1809. † 1833 $^{16}/_{10}$ på Timmermon. G. m. *Albertina Carolina Bruhn*, f. 1759, † 1840 $^{1}/_{4}$ på Timmermon i Östra Vingåker. Utan tvifvel var hon syster till löjtnanten Carl Axel Braun eller Bruhn och öfverstelöjtnanten Gustaf Fredrik Ulrik Braun, hvilkas öden skildras af Nordensvan i Värmlands regementes historia, och dotter till fältväbeln Albrecht Brun på Nygården i Viby socken i Närke [23].

Af dessa makars barn föddes *Albertina Charlotta* 1788. Hon blef gift med sergeanten *Lars Gustaf Lundgren*, f. 1788 $^{29}/_{5}$, och hennes äldste son *Carl Wilhelm*, f. 1810 $^{7}/_{1}$ på Långvik, antog namnet *Campbell*. Denne blef fanjunkare vid Södermanlands regemente, svärdsman och underlöjtnant i armén, samt afled 1893 $^{23}/_{5}$ på Skogstorp i Stigtomta socken. Såväl barn som barnbarn till denne finnas ännu i lifvet.

De öfriga 8 barnen föddes på Långvik och voro:

Carl Gustaf, f. 1791 $^{13}/_{9}$, † ung.

Claes Adam, f. 1793 $^{26}/_{7}$, fältväbel vid Södermanlands regemente, † 1835 $^{2}/_{4}$ i Björkviks socken. G. m. *Christina Charlotta Lettander*, f. 1803 $^{1}/_{7}$, † 1855 $^{27}/_{9}$ och hade med henne döttrarna *Josefina Charlotta Albertina Amanda*, f. 1824 $^{9}/_{10}$, och *Emilia Amalia*, f. 1832 $^{31}/_{7}$ i Björkvik, liksom systern. Modern och döttrarna flyttade 1835 till S:t Olai församling i Norrköping.

Ulrika Wilhelmina, f. 1795 $^{2}/_{8}$, † 1858 $^{15}/_{4}$ på Forssa i Östra Vingåker, där hon från 1844 var handelsföreståndarska. G. 1817 $^{19}/_{1}$ m. garfvaren *G. M. Engelgren*, som bodde i Björkvik.

Gustaf Adolph, f. 1797 $^{17}/_{8}$, † 1799 $^{15}/_{4}$.

Sophia Margareta, f. 1799 $^{7}/_{5}$, † 1801 $^{29}/_{6}$.

Gustaf Mauritz, f. 1800 $^{6}/_{7}$, † s. å. $^{15}/_{11}$.

Hedvig Lovisa, f. 1801 $^{31}/_{10}$, † 1802 $^{10}/_{3}$. Bland faddrarna nämnas handelsmannen i Stockholm *And. Mellin* och dess fru *Hedvig Chr. Campbell*.

Margareta Lovisa, f. 1803 $^{14}/_{5}$, † 1804 $^{19}/_{2}$.

Adam Christophers andre son *David Adolph Campbell*, f. 1769 $^{10}/_{7}$ på Ulfvingebo. Han var 1800 $^{13}/_{5}$ fältväbel vid ett östgötaregemente och blef sedan underlöjtnant. † före 1837. G. m. sin kusin *Maria Lovisa Campbell*, f. 1781 $^{13}/_{8}$, † 1847 $^{3}/_{1}$ i Katarina församling i Stockholm. I bouppteckningen 1847 $^{12}/_{2}$ nämnas 5 barn, af hvilka *Carl August* var bosatt i S:t Petersburg som skräddare och dog där ogift 1890. Andre sonen *Johan Wilhelm*

var skräddare och bosatt i Stockholm. Dottern *Lovisa Albertina*, f. 1806 9/11, † 1886 7/10 i Maria församling i Stockholm. G. 1837 17/12 i Stockholm m. *Knut August Almgren*, f. 1806 15/7 i Västerås, † 1884 20/4 i Stockholm, sidenfabrikör, K. V. O. 1:sta kl., R. N. O., R. N. S:t O. O. Dottern *Augusta Wilhelmina* lefde ogift 1847 och dottern *Johanna* (*Nanna*) *Maria*, f. 1820 23/6, † 1871 28/12 i Stockholm.

II

Den köpmansfamilj *Campbell*, som i förra hälften af 1700-talet lefde i Stockholm kunna vi utan tvekan föra till *Campbell of Islay* och ej såsom Anrep i Svenska Adelns Ättartaflor till huset Stonefjeld i Skottland eller huset Seapside. I »History of the Landed Gentry of Great Britain & Ireland» af Sir Bernhard Burke (tryckt 1886), där ätten *Campbell of Islay* behandlas, nämnes nämligen en »*Robert*, Merchant in Stockholm».

Den första familjen *Campbell* of »Skippinche» (namnet stafvas olika i böcker och handskrifter) härstammade från *Archibald*, den andre earlen af *Argyll* (bref af 1511). En ättling af denna ätt *Campbell*, *Walter*, »Capt. of Skipneis», dog 1702. Han var gift två eller tre gånger och efterlämnade en talrik familj, 4 döttrar och 6 söner upptagas hos Burke, och däribland förutnämnde *Robert*. Enligt ett å Segersjö befintligt bref från öfverste *Robert Campbell*, en son till *Robert*, skall *Walter* varit gift med en dotter till den förste earlen af Bute *James Steuart*, som på fädernet descenderade från konung *Robert II* i Skottland.

Robert Campbell torde redan 1707 hafva bosatt sig såsom handlande i Stockholm, ty bouppteckningen efter hans maka upptager gamla handelsböcker, »den första af år 1707, och den sista af år 1730 utan nytta och wärde». Han ägde i Stockholm huset n:r 79 vid Stora Nygatan och hade sannolikt varit delägare i Marmorbruket på Kolmården. I von Hehnels »Den vidtberömde Residensstaden Stockholm» af år 1728 nämnes bland »Engelska Kiöpmän, som hålla Contoirer» firman *Campbell & Dopson* »wid Skepsbron, Rolandske huset». Huru länge detta kompanjonskap varade är icke kändt, vi veta endast att Campbell som minne däraf hade Dopsons contrefait. Han ägde äfven en äkta porslinsservis med Campbells vapen (8 trekantiga delar, af svart och guld hvarannan) eller samma vapen som här återgifves efter Daniel Campbells sigill under bouppteckningen 1761. Campbell, som om-

sider blef kommerseråd, afled 1758 $^{4}/_{11}$ i en ålder af 77 år och 50 veckor[25]. Begrafningen[24] ägde rum i Maria kyrka s. å. $^{7}/_{11}$. Riddarhusgenealogiens uppgifter om födelseåret 1689 och dödsåret 1761 måste därför vara felaktiga.

Gift 1713 $^{19}/_{3}$ med *Magdalena Bedoir*, f. 1688, † 1761 $^{30}/_{3}$, dotter af perukmakaren i Stockholm Jean Bedoire d. ä. och Marique Carré. Till Svea hofrätt inkom 1761 $^{30}/_{6}$ förseglad bouppteckning efter henne. Helt nyligen har denna genom en ättlings stora tillmötesgående fått öppnas, hvarigenom flera upplysningar erhållits om dessa makar och deras barn, till antalet minst 9.

Äldst synes sonen *Robert* hafva varit. Han blef 1757 engelsk minister i Stockholm, men hade sannolikt återflyttat till England vid tiden för bouppteckningen efter modern, ty hans fullmakt är daterad London den 12 maj 1761. Han lefde ännu 1796 $^{6}/_{4}$, då han tillskref sin systerson, öfverste Robert Montgomery[26].

Anna föddes 1717 eller 1718 och dog 1772 $^{18}/_{7}$, 56 år gammal, i Maria församling i Stockholm. G. 1736 $^{20}/_{5}$ i fransk-lutherska församlingen i Stockholm m. brukspatronen *John Montgomery* (adl. ätten n:r 1960 B), f. 1701 i Skottland, † 1764 $^{28}/_{6}$ i Stockholm och begrafven i Maria kyrka. Han kom 1720 till Stockholm till sin släktinge Robert Campbell. John Montgomerys och Anna Campbells porträtter finnas på Segersjö.

Maria, f. omkring 1720, † 1765 $^{31}/_{7}$, 44 år gammal, å Bogesund i Östra Ryds socken. G. 1:o med en handlande *Maul* af skotsk adel; 2:o 1751 $^{18}/_{5}$ efter lysning i Storkyrkan i Jakobs församling i Stockholm[25] m. riksrådet, R. & K. af K. M. O. m. m. grefve *Herman Cedercreutz* (friherrliga ätten n:r 143) f. 1684 den $^{13}/_{24}$ februari, † 1754 $^{25}/_{11}$ i Stockholm, i hans 2. gifte. Öfver honom finnes ett tryckt äminnelsetal, som hölls vid begrafningen i Jakobs kyrka den 29 november s. å. och hvilket lämnar flera i Ättartaflorna ej förekommande biografiska uppgifter.

Madgelaine, f. 1723, döpt $^{24}/_{12}$ i fransk-lutherska församlingen, † där 1724 och begrafven $^{16}/_{9}$ på Maria kyrkogård.

Elisabeth (*Betty*), f. 1725, döpt $^{9}/_{1}$ i fransk-lutherska församlingen, † 1751, begrafven $^{4}/_{7}$ i Maria församling, »28 år gammal». G. 1748 $^{15}/_{12}$ i Kungsholms församling i Stockholm[25] m. svenske konsuln i Smyrna, sedan handlanden i Stockholm, *Henrik Hackson*, † 1796 i England, några och 60 år[27]. I detta gifte föddes 1751 dottern *Elisabeth*, † 1814 $^{26}/_{3}$ i Stockholm, hvilken 1780 vigdes i London med hofintendenten R. V. O. *Fredric Magnus Piper* (adl. ätten n:r 1899 C), f. 1746 $^{3}/_{4}$, † 1824 $^{22}/_{2}$. Konsul

Hacksson blef i ett senare gifte fader till *Nancy Hackson*, f. 1757 i London, † 1824, g. 1783 (eller sannolikare 1784 före $^{30}/_{8}$) i London[27] med sekreteraren och brukspatronen *Hans Philip Cederborg*, f. 1744 $^{4}/_{1}$ på Bohr, † där 1816 $^{2}/_{10}$, och sannolikt äfven till *Maria Elisabeth Hackson*, † 1844 $^{1}/_{11}$ i London, öfver 80 år gammal, och gift i England med svenske generalkonsuln i London kanslirådet R. V. O. *Claes Grill*, f. 1750 $^{2}/_{9}$ i Göteborg † 1816 $^{2}/_{8}$ i Chelsea i England.

(*Christina* eller) *Catharina* (*Chettij*) f. 1725, † 1793 $^{28}/_{3}$, 68 år gammal, på gården Öfvide i Västergarns socken på Gottland[27] och begrafven i Visby domkyrka $^{4}/_{4}$ s. å. G. 1788 m. assessoren och tullförvaltaren i Visby *Gustaf Camitz*, † omkring 1790.

Daniel, f. omkring 1726, superkargör, † 1765, 2—9 augusti. i Stockholm, 39 år gammal[27].

George, f. 1728, döpt $^{5}/_{3}$ i fransk-lutherska församlingen, † ung före modern.

Matthieu, f. 1730, döpt $^{16}/_{12}$ i samma församling, † ung före modern.

III

Något senare än i Stockholm uppträder i Göteborg en köpmansfamilj *Campbell*, som bevisade sin härkomst från Argyllska ätten och på denna grund naturaliserades som svenska adelsmän 1731 $^{14}/_{6}$ med *Colin Campbell* och 1736 $^{13}/_{9}$ med hans broder *Hugo Campbell*.

Colin Campbells ansökan, som behandlades i rådet den 14 juni 1731, är skrifven på franska och åtföljes af en stamtafla, som dock icke öfverensstämmer med den ätteledning, som Hugo senare inlämnade på latin[7].

För jämförelses skull meddelas båda:

Colin Campbell	Archibaldus Campbell
	Johannes Campbell
Jean Campbell	Johannes Campbell
Jean Campbell	Johannes Campbell
Jean Campbell	Johannes Campbell
Colin Campbell	Hugo Campbell

Colin föddes 1686 i juni och angifves fadern hafva varit »nu des secretaires au grand sceau de Sa Majesté, et sollicititeur et agent pour la ville d'Edinbourgh la capitale d'Ecosse». Om hans tidigare öden känner man endast, att han var delägare i käjserliga ostindiska kompaniet i Ostende, hvilket 1731 måste upphöra på grund af Englands, Frankrikes och Hollands afundsjuka [28]. Sahlgren hade där sammanträffat med honom och förmådde honom jämte andra medlemmar af kompaniet att öfverflytta till Göteborg och där ingå i det svenska ostindiska kompani, som af ständerna oktrojerades på 15 år, och blifva direktör i detsamma. Då kompaniets första fartyg hemkommit, blef han bjuden till konungens bord och fick emottaga dennes briljanterade porträtt. Blef senare kommerseråd och 1753 R. N. O. † 1757 $^{9}/_{5}$ efter långvarig sjukdom i Göteborg och begrafven s. å. $^{13}/_{5}$ i domkyrkan. År 1775 uppsattes där ett af Johan Tobias Sergel förfärdigadt grafmonument [29], hvilket torde hafva förstörts vid branden 1802 $^{20}/_{12}$. Serafimerlasarettet i Stockholm erhöll 1758 375 kronor på grund af testamente 1756 $^{20}/_{11}$, däri äfven omnämnes »my good old friend Robert Campbell of Stockholm», Colins hustru *Elisabeth Clarges* och brorsöner *John Neil Campbell* och *Charles Campbell*, hvilka tre sistnämnda vid dödsfallet tydligen vistades i England [30]. Inskriften på här reproducerade porträtt från Gripsholm lyder: »Collin Campbell, Commercieråd, Riddare af Kongl. Nordstjerneorden, uti sitt 70:de år. Svenska Ostindiska Companiets Direktör sedan 1731. Född $^{1}/_{11}$ Juni 1686».

Hugh Campbell inkom sannolikt några år senare till Göteborg i anledning af den för svenska ostindiska kompaniet utfärdade oktrojen för att här idka handel. Han råkade i delo med rättvisan, då 1736 $^{7}/_{4}$ hans döda 8 dagar gamla dotter hade fått ringning kl. 12 middagen, hvilket var adelns uteslutande rättighet [7]. Direktören Henrik König söker urskulda Campbell hos Kungl. Majestät, då C. vore »en From ömsint och uti sin stillhet lefwande Man». Sannolikt lämnade C. snart Sverige, ty inga vidare underrättelser hafva kunnat erhållas om honom.

Möjligen hörde till denna gren herr *Walther Campbell*, som 1750 $^{19}/_{8}$ är antecknad som dopvittne i Göteborgs tyska församling. Kanske densamme som Wälborne Herr *Wolther Campbell*, hvilken afled i Stockholm 1751 mellan den 22 och 29 mars [31].

IV

I detta sammanhang kunna nämnas några personer med namnet Campbell, hvilka förekomma i Sverige under 1800-talet.

David Campbell, † 1848 $^{28}/_{12}$ i Stockholm i en ålder af 60 år. Han var engelsk vice konsul i Sundsvall och efterlämnade i Stora Brittanien vistande kusiner å mödernesidan[32].

Anna Campbell[33] »af en urgammal skotsk adlig ätt» var gift med löjtnanten vid Svea artilleriregemente *Nils Gustaf von Schoultz*, f. 1807 i nov. i Finland, † 1835 i Kanada.

Mary Campbell, f. 1821, † 1846 i dec. på Preston i Skottland, och gift med godsägaren *Alexander Seton* till Ekolsund[34].

Amelia Maud Campbell, f. 1861 $^{19}/_{11}$ i London och dotter till ingeniören James Campbell och hans hustru född Beaufoi[35]. G. 1887 $^{6}/_{6}$ i Stockholm m. *Ernst Georg Hellström*, f. 1865 $^{26}/_{5}$ i Alingsås, med. lic., praktiserande läkare i Stockholm, † 1902 $^{20}/_{5}$.

Johan Campheldz, † 1811 $^{9}/_{10}$ i Stockholm 47 år gammal[32]. Han var timmerman och efterlämnade hustru *Elisabeth Risberg*, men i öfrigt inga kända arfvingar. Namnets stafning gör det ovisst, om han med fog kan upptagas här.

---

1. Fredenberg, A., Västmanlands regementes historia. Manuskript i Krigsarkivet. 2. Riksregistraturet. 3. Fischer, Th. A., The Scots in Sweden. 4. Samzelius, H., Kungl. Skogs- och jägeristaten. 5. Hyltén-Cavallius, G., Kungl. Kronobergs regementes officerskår 1623—1896. 6. Mönsterrulla i Krigsarkivet. 7. Biografica i Riksarkivet. 8. Kalmar läns kopiebok för år 1643 i Kammararkivet. 9. Reduktionsjordebok i Kammararkivet. 10. Biografica i Krigsarkivet. 11. Gammalkils kyrkoböcker. 12. Kinda härads domböcker och bouppteckningar. 13. Kisa kyrkoböcker. 14. Justitieregistraturet i Riksarkivet. 15. Likvidationshandlingar i Krigsarkivet. 16. Tjällmo kyrkoböcker. 17. Nyköpings västra församlings kyrkoarkiv. 18. Hagstedt, C. A. F., Martin Kjerrulfs ättlingar 1607—1907, manuskript i författarens ägo 19. Södermanlands nations matrikel. 20. Munktell, J. F., Vesterås Stifts Herdaminne. 21. Nerikes Alleharda 1891. 22. Meritlista i Riksarkivet. 23. Karlson, K. F., Blad ur Örebro skolas historia. 24. Verser öfver enskilda personer i K. Biblioteket. 25. Meddelande af kapten Otto Bergström. 26. Meddelande af kammarherre Josias Montgomery. 27. Inrikes Tidnlngar. 28. Schlegel och Klingspor, Ättartaflor. 29. Göthe, Georg, Johan Tobias Sergel. 30. Göta Hofrätts arkiv. 31. Stockholm-Posten. 32. Stockholms förmyndarekammares arkiv. 33. Wasastjerna, O., Ättartaflor. 34. Anrep, G., Ättartaflor. Enligt meddelande af hofjägmästare Pat. B. Seton var hon dotter till James Campell, Esq. of Dunmore, och Elisa Baillie, samt kusin till fru Mary Isabella Seton född Baillie. 35. Bruzelius, A. J., Svensk Läarematrikel.

Govert Indebetou

Nils Reuterholm till Jakob Cronstedt
1706—1707

Nils Reuterholm, föddes på Fiholm 1676 och dog i Örebro 1756. 1697 anställdes han vid svenska ambassadörskansliet i Haag under de pågående fredsunderhandlingarna i Rijsvik, blef 1700 kommissionssekr. i Hannover och 1704 vid svenska ambassaden till Warschau. Vid den tid, då de här meddelade brefven skrefvos, var han kungl. hofsekreterare i fält, (från 1706) men blef 1707 sekreterare och 1710 kommissarie i Krigskollegium, samt 1715 krigsråd. Han adlades 1708 och blef friherre 1735. 1732 utnämdes han till landshöfding i Dalarne, 1739 till landshöfding i Närike och Värmland. Han var gift med Hedvig Sofia Leopolden och fader till riksrådet Esbjörn Christer och farfar till Gustaf Adolf Reuterholm.

Sonen ärfde Nils Reuterholms boksamling, men denna förstördes vid Svidja gårds brand, och nya biografiska detaljer utom dem som Anrep och Biogr. lex. erbjuda, ha därför icke stått mig till buds. Till hans karaktärsteckning kunna möjligen föreliggande bref till dåvarande kammarjunkaren, sedermera riksrådet Jakob Cronstedt, anses lämna något bidrag. R. skildras på gamla dagar som en duglig ämbetsman »af gamla stammen» och vetenskapligt intresserad. Brefven visa oss honom från yngre dagar, klokt spekulerande på befordran och ifrig att visa sig tjänstaktig mot gynnare och vänner, till hvilka förstnämnde väl också den åtta år äldre och redan 1693 adlade J. Cronstedt får räknas. Hurtig, godlynt och stundom på tidens manér en smula grofkornig, ser han tingen sådana de äro och lamenterar ej öfver de mången gång föga idealiska förhållandena i fältlifvet. Något nytt för den politiska historien ha brefven knappast att meddela. Däremot vimla de af personhistoriska notiser och gifva intressanta inblickar i de befordrings- och giftermålsintriger, som omgåfvo Karl XII i lägret vid Altranstädt och som icke sällan kunna ledas tillbaka till Karl Pipers inflytelserika gemål, den rike Stockholms-borgmästaren Olof Hansson Törnes dotter, Kristina Törnflycht.

Brefven, af hvilka n:r6, 8, 16, 33, 41, 44 och 45 delvis äro chiffrerade, ha godhetsfullt ställts till mitt förfogande af nuvarande ägaren till Cronstedtska fideikommisset Fullerö i Västmanland, kaptenen grefve F. W. Cronstedt.

Lydia Wahlström

Guntersdorff den 30 Decemb. 1706.

Mon cher.

Jag begynner i dag att teckna mina bref, och efter nyåhret är så när, will jag med detsamma önska Eder mycken lycka där till; bröllopp först och barnsöl strax därefter, eller till at bespara omkåstnaden, bägge på en gång, rätt som I och la future bäst och nyttigast finnen.

Denna gången haar jag ey synnerligit af wärde at förständiga; där till med haar jag heela helgen warit uti Leipzig, hwar ifrån jag i aftons igenkom, så at jag litet weet hwad här förefallit. Konungarne hafwa imedlertid warit 2 eller 3 gångor tillhopa, och kan man utaf all den wänligheet de här tills emoot hwarannan wijsat samt åtrå at komma tillsammans, intet annat sluta, än att wänskapen lärer blifwa beständig och upriktig. Imedlertid må jag likwäl bekiänna at den olyckelige Kong August måste mycket höra och see, det ey annars kan än gå honom till sinnes. Han seer andra herska och biuda i sitt land, där han måste sittia såsom en Ziffra. Han hörer jämmer och klagan ifrån alla sidor, deels öfwer det Swänske krigsfolkets illa framfarande, deels ock med pålagornas infordrande. För några dagar kallades åter utskickade af Ständerne hijt ut, och tillsades dem at de skola betala contributionen för 4 månader nästkommande åhr med 19 tunnor gull. Kong August lefwer eljest nu mycket stilla, och fördrifwer intet tiden med sina wanlige plaisirs, utan sitter mäst hela dagarne inne uti huset. Konungen har ännu ingen gång spijsat hoos honom, det Saxerne tyckia åt wara. Hans moder tillika med Chur-Prinsen wäntas hijt utur Hollsteen tillbakars i nästkommande wecka: Men af drottningens återkomst höres intet.

Konungen af Polen är ey ännu bortreest; orsaken till hans dröjsmål är, som det säges, at han ey kan få så mycket manskap med sig, som han meenar behöfwa. Smigielski[1] och Brandt[2]

[1] Smigielski, starost af Gnesen, anhängare af August II, sedan af Stanislaus.
[2] Brandt, polsk general, dito.

wilja inställa sig, och war den första redan förlidne vecka uti Posen. Om han kommer hijt in i landet till konungen, weet man ännu intet wist.

Medan jag detta skrifwer, kommer een som talat med G. M. Creutz,[1] och säger mig at Majoren Adlerberg[2] är död, hwilket giör mig mycket ondt. I behöfwen lykwäl ej nämna därom för hans anhörige, mycket mindre beropa Eder på mig, såsom sagdesman: de lära ändå tid nog få kunskap därom. Han hade här mycket godt namn om sig hoos alla. Jag tänkte strax at döden hade warit skiäligh, om han tillåtit ett byte: man torde ändå hafwa welat gifwa honom een broder på kiöpet.

Farwäl, jag trodde intet det jag skulle skrifwa så mycket denna gången, men jag finner sådant nöje däruti, wäl förståendes i anseende till Eder, at jag hafwer möda med at wända igen. Hälsa Eder wackra Fru Swägerska och önska henne ett godt nytt åhr på mina wägnar. Äro någre andre, som mig ihågkomma, så hälsa ock de. Jag är, så länge jag lefwer, med hull och hår Eder trogne wän och tiänare R.

(Till följande bref saknas början och datering, men det härrör tydligen från januari 1707.)

— — — förundra sig öfwer Hans Maj:ts stora och ädla sinne uti slijke som all anner mål. När wåra först kommo in i Saxen, gafs här en person utur Leipzig an, som med stoor fryheet och ohöflig-heet fört sin penna både emoot Hans Maj:t siälf och hela wårt wäsende, föreställandes om icke den samma borde med straff ihogkommas? Men Hans M:t swarade med löje, och frågan tillbaka hwad, huru, och huru mycket han hade skrifwit, samt bad man skulle låta skrifwan.

K. August haar sändt ifrån sig sin kiära Heim.[3] Han haar alt framgeent wyst sig missnögd med freden och legat konungen därom i öronen. Doch är han icke den wredaste. Man wysar sig allmänt förtörnad på Imhof och Pfingsten,[4] som blifwit därtill brukade, ändock jag ey seer at de någon skuld hafwa, utan fast mera tack förtiänt, ty ehuru uslig freden är och huru litet landet därigenom lysas, så hade lijkwäl utan all twifwel tusend gångor wärre tillgått, om wij skole lefwat här såsom fiender. Man haar

[1] Karl Gustaf Creutz, f. 1660, generalmajor 1706, † 1728.
[2] Göran Swebilius, adlad Adlerberg, 1662—1706.
[3] Adolph Magnus Hoym, polsk och sachsisk statsminister, † 1723.
[4] Anton Albrecht von Imhof, sachsiskt geheimeråd, † 1715, och Pfingsten, G. E. Geheime referendarie, båda underhandlare vid freden i Altranstädt.

i förstone kunnat giöra sig godt hopp om een upriktig förlijkning emellan Konungarne, men det märkes alt mehr och meer att Kong August ey ändrat sitt förre sinne, och weet gud huru det aflöper på lycktone. Men detta oss emellan. Talet går at keysaren och Riket wilja anförtroo honom befället öfwer deras makt wid öfwer Rhenströmmen emoot Fransosen uti Prinsen af Badens ställe, med det villkor, at han skal förstärkia densamma med sitt krigsfolk.

Det går mycket långsamt med Patkuls utlefverande. Man biuder på allehanda sätt till at öfwertala Hans M:t till nåde, hafwandes jämwäl som man kommit under wädret med, welat bruka hemliga medel at få honom utur wägen; K. August säger siälf det han ey kan taga uppå sitt samwete Patkulls olycka, hwartill han är wållande. Men det lärer alt intet hielpa. Han må spegla sig i sin olyckl. wän Paykulls ofärd, hwilken ingen nåd haar at förwänta, oaktat hans wetenskap at giöra gull och alle de ansökningar, som K. August, K. Stanislas, änkiedrottningen och Högheeterne å nyo därom giort. Hans Maj:t haar fast meer med missnöje förnummit at Patkuls[1] rättande haar blifwit uppskutet, och lärer idag därom komma säker befallning, som ingen lärer mera understå sig till at undfalla.

K. A. Fru moder med Chur-Prinsen är kommen, men drottningen ännu intet, så wida det eljest mig är bekant.

Det var sagt at Grefwe Horn[2] skulle komma ut, hwad talas nu därom, och hwad orsak spörjes wara därtill at det intet skier. Här går talet, at han skal blifwa den unga H. af Holsteens gouuerneur. Jag hoppas, at när I nu fått giöra det brådaste ifrån Eder uti giftermåla balken, I lären låta mig weta hwad som förefaller.

Här haar i dessa dagar någon ändring skedt uti Cansliet, som ännu hålles heemlig. Düben[3] är blefwen Secret, efter Feiffen[4], som fått Schmedemans[5] Secreterare tiänst, och är Hylteén[6] kommen utur det utlänska in uti det inlänska igen såsom Registrator efter Düben, doch blifva de alla qvar härute, och ingen mera antagen. — Jag minnes eij om jag skrifwit at een Ryttmäst. af Lyfreg:t benämnd Lillieström[7] haar kommit i Sal. maj. Adlerbergs ställe. — Gr. Steenbock weet intet ännu när han lärer reesa, een fodran af 10 eller 12 rdr som han haar hos konungen uppehåller honom.

[1] Troligen felskrifning för Paykull.
[2] Arvid Bernhard Horn.
[3] Joachim v. Düben, 1671—1730.
[4] Kasen Feif, 1661—1739.
[5] Johan Schmedeman, 1652—1713.
[6] Samuel Hyltéen, 1672—1738.
[7] Jacob Danckwardt Lillieström, 1651—1725.

Jag har tänkt at afläggia min lyckönskan hoos Eder kiära Fru med några ord, men jag haar ett paar weckor, straffe mig gud, warit så sysslosatt, at jag ey haft een ledig stund, nu går det mig ey heller annorlunda. Giör fördenskuld min ursäkt och wördsammaste hällsning. Jag är, som I wäl weet, af alt hiärta Eder trognaste wän och tjänare R. — Reuterhusen jag skrifwer till, hwilke bref jag tillika med det andra innelyckte Eder med besvären, är min släkting, om I weten någon god condition i Stockholm, så hielper honom därtil för min skuld.[1]

(Följande bref likaså utan datum och början, men hör påtagligen hit.)

— — — Där äro tiender i Leipzig, at Leyonhufwud[2] skal wara slagen af Ryssarne och hafwa mistat 2000 mann, men här äro inga bref därom, eller ifrån honom, sedan den 3 Januarij. Det går sammaledes i fult tal at freden är sluten med Ryssen, at där ju icke uppå arbetas af det Ryska hofvet, twiflar jag intet, som jämwäl Mendzikows[3] ankomst till Berlin torde hafwa något sådant at betyda, men jag kan intet inbilla mig att Ryssen lärer kiöpa freden så dyrt, som han af oss skulle säljas, ifall Hans Maj:t wille een gång inlåta sig med honom uti någon handel.

Jag hörer, att där är någon intrigue på färde i Stockholm at giöra een assessor till vice præsident i giötha Hofrätt uti Falkenbergs[4] ställe, som skal wilja taga afskied, och skaffa Brandten igen till assessor på det man skal få tiänsten effter honom. Jag undrar hwem det är som med detta anslaget umgår, war så god och hör därefter jag skall en annan gång skrifva härom mera. Jag biuder Eder härmed farwäl till nästa lördag och förblifwer altid Eder Egen

Här hoos följa ett par bref, det ena är ey willsamt at beställa, det andra kan gifwas till Öfverst.-Lieut. Trütschler.[5]

Den 2 febr. 1707.

(Detta bref, det första med chiffer, är märkt 6.)

Mon cher.

Jag har fått Edra bref n:o 2 och 3, dem jag nu vill besvara så mycket tiden tillåter. Jag tackar för efterrättelsen om Pedfaks[6]

---

[1] Nils Reuterhusen, kornett, sedermera postmästare och rådman i Sala, † 1761.
[2] Troligen Adam Ludvig Lewenhaupt.
[3] Alexander Danilowitsch Menschikov, rysk furste, general, fältmarskalk, 1672—1729.
[4] Henric Georg Falkenberg, 1637—1709.
[5] Möjligen Hans Ernst Trütschler, † 1718 som dansk generallöjtnant i Norge.
[6] Omöjligt att dechiffrera.

förehafvande, hvaröfver jag ej stort bekymrar mig: jag lärer fuller ändå få det mig är beskärt. Jag kan ey säja at jag står wäl eller illa hoos Piper; som gubben är öfwerhopad med sysslor utan återwändo, och eljest ey utaf det blidaste folket, så är Piper gemenl. suur och ey synnerl. god at wedfås. De som hafva kiänt grefwen länge, säja at han nu är svårare at komma till rätta med, och högmodigare än förr: det är wist att man aldrig kan nog upvakta gubben; icke dess mindre händer wäl ofta att eens upwaktning är misshagelig, så att man föga weet huru man skal ställa sig. uti alt detta går jag oxewägar, och giör mig hvarken för mycket eller för lijtet bråttom. Många wijsa sig träffelig beställsamma och låfwa att uträtta järtecken hoos honom, där de ofta ey töras nämna deras wantar(?). Hermelin[1] haar nog at säja hoos honom; Düben och Cederhjelm[2] något mindre, men de andre så lijtet at det ey är wärdt at omtalas, ock bör jag likväl skilja Feif ifrån de andre. Hylten tror han mycket illa, och kan ey lida honom, däraf jag kan förfölja een och annan händelse. Bunge[3] håller han sans consequence, qui n'est non plus de ses amis, fastän Bunge är den ärligaste karl i världen. Hermelin och Cederhjelm handterar Piper med distinction i anseende till de andre efter de äro en passe et en etat de faire une fortune d'éclat. Af alla äro Hermelin och Bunge bäst till troendes. Och fast än Cederhjelm är öfwermåttan bakslug, så är han likväl een redelig wän med den han wäl menar. Med ett ord Piper och alla de andre äro efter myntet, hwarmed man y jouit une conduite passablement raisonnable kan winna deras wänskap. Jag måste jämwäl säja Eder i förtroende hwad mig i lijka måtto är anförtrodt om Törnflygt[4] efter det länder Eder till efterrättelse. När man uppå mitt föranlåtande föredrog hans åstundan hoos Piper, fick man till swars, att han ey ännu mera förtiänt, och at grefven jämväl ey funne hoos honom den stadigheet och flijt som större framsteg hade så snart att wänta. Om detta så i sanning är eller intet, så är det lijkwäl skadeligit för Eder. Dock lärer utan all twifvel grefvinnan. som äntel. will draga fram denne brodren, gifwa honom andra tankar, när hon kommer. För än jag säger något där nu huru Piper ståår hos konungen, bör jag nämna detta i gemeen att denne kan grufweligen hålla bakom skogen(?) och ey tror fullkomligen

---

[1] Olof Hermelin, 1658—17 , kansliråd, statssekreterare, † i rysk fångenskap.
[2] Jonas Cederhjelm, 1673—1729
[3] Henrik Bunge, 1672—1737.
[4] Olof Törnflycht, 1680—1737.

någon. Doch är fuller ingen som kan så leda honom hwart han will såsom grefwen, hvartill ey heller någon hafwer bättre tillfälle, än han. Mera härnäst. Venons aux nouvelles. Konungen af Pryssen haar nu erkiänt K. af Polen, såsom hans geh. Råd Printz[1] siälf i går sade mig, och har jag sedermera sett den förras bref till den seenare, hvilket är öfvermåttan höfligit och wänligit. K. Augusti gemål är äntel. kommen och hafwa fastlagstidfördrifwen sedermera begynt uti Leipzig. Hans moder uppehåller sig på sitt lyfgedinge, och kommer ey hijt; doch menar man att hans m:t lärer besöka henne, när han i nästa weckan reser på jagt med K. August, som till torsdagen är anställd 9 mihl härifrån wed Liebenwerda, och 3 mihl ifrån Lichtenburg änkiechurfurstinnans änkiesäte. Chur Prinsen war för några dagar sedan ute hoos Hans mt. och spijsade där middag. Han är öfwermåttan wacker, och rätt skickelig och förståndig efter sin ålder. Hans Mt. tyckte nog om honom. Ett paar dagar tillförende war hans maj:tt till Leipzig och hälsade där på K. Augusti gemål. Då denne sist war borta war han ock till Dresden till at see huru med hans kiära Grefvinnan Kosel.[2] Prinsessan Ragosski håller sig ännu uppe uti Leipzig, men lärer med det första begifwa sig på en annan ort, där hon kan wara i säkerheet. Falkenberg, een major, som likwäl ey är i vår tiänst, haar frälsat henne utur dess arrest. De keyserl. giöra farligit wäsende däraf; och Prinsessan däremoot begiärer konungens beskydd. Dock är lijkt at Hans M:t hvarken will henne nppenbarl. hielpa eller stielpa. Skulle de keyserl. giöra sig alt för trotsige, så kunde de wäl kan skie få till swars; at det wore intet underligit om man ey så högt sökte at wara dem i detta mål till wiljes, hvilka förutan tusende andra prof af deras ensidigheet hafwa tillåtit Herrn att leja och förskaffa sig några 100 officerare både uti Wien mitt under Keysarens ögon, och annorstädes öfweralt uti dess länder.

Adieu, mes treshumbles respects à Madame. Qu'ai je fait, pourque vous ne mandiez point comment mes premiers complimens ent esté reçus d'elle? pour m'en vanger, je tacherai de vous mettre de la jalousie dans la tete. Adieu je suis toujours entierement à vous R.

---

[1] Marquard Ludvig v. Printzen, 1675—1725.
[2] Anna Constance Cozel, 1680—1765, Augusts älskarinna.

7. G . . . den 9 febr. 1707.

Mon cher.

Jag får nu för opassligheet och mycket giöra allenast skrifwa några ord. N. 4 bekom jag med förra posten; som det är af samma innehåll med n. 3., så haar jag redan det beswarat.

Hans M:t är ey rest uppå jagt med K. August, såsom denne därom giort sig förhoppning, och fördenskulld därtill giort een öfwermåttan stoor och kåstbar anstalt. Så misslynt, som han nu däröfwer lärer wara, så glade äro wy däråt, emedan wy ey troo honom i sådana lekar. Hans M:t har likwäl icke allenast sändt några af hofbetjänterne, och några hästar förut, som skulle hafwa brukats wid jagten, utan ock till sista dagen intet annorlunda utlåtit sig, än han ärnade sig åstad.

Som K. August och dess Ministere ey welat tillåta att freden skulle t[r]yckas här i landet, så haar man nu i deras frånwaru ifrån Leipzig tagit tiden i akt, och som Boktryckarena wyst sig därtill owillige, så haar man satt Secr. Hylteen med några dragoner hoos dem i wärkstaden, hwilke innom 24 tymer hiälpt dem att fulborda wärket. Cela s'appelle soutenir sa conduite jusqu'a la fin. Voilà encore une circonstance qui donnera un tour nouueau à nos affaires, qui sont en tout extraordinaires, on n'aura point encore vû de traitté imprimé par l'assistance des dragons.

Sopen[1] är kommen, och Weingarten med honom, som warit effter middagen hoos mig, och bragt mig Edert bref. Jag hinner ey skrifwa Kröger, war fördenskuld så god och hälsa honom och bed det han will hafwa omak för hoosgående bref, som jag pa Gen. Maj. Creutz' wägnar honom rekommenderar, Farwäl.

Tack för hälsningen, jag hällsar åter med skyldigste respect och förblifwer ouphörl. E. Etz.

R.

8. G . . . den 16 febr. 1707.

Mon cher.

Med onsdagsposten kom Edert bref n. 5 mig tillhanda. Jag tackar för den godheeten J welat hafwa för min Släktinge[2]; allrahälst såge jag om han finge något i Stockholm, fastän han skulle blifwa ifrån Academien, emedan jag föga skiöter därom, at han sig där längre uppehåller.

[1] Karl Gustaf Soop, kammarherre, 1659—1711.
[2] Den ofvannämnde Reuterhusen (sid. 133)

Skraggenskiölds[1] död förorsakar ingen öppning. Han hade kort tillförende updragit sin Son, som är härute, Kamererare tiänsten; och assessors stället lärer näppeligen blifwa besatt. Jag seer icke destomindre giärna att jag får underrättelse om de förändringar, som kunna förefalla, ty det kan tiäna i een eller annan måtto till efterrättelse.

Om freden med Ryssen talas intet mera. Det Pryska hofwet har arbetat därpå, men man lärer å wår sida spänna bogen tämmeligen högt. Wärfningarna, som giöras, lära ey hafwa något annat at betyda, än krigets fulföljande å den sidan, och Konung Stanislai bybehållande, hwilken man ey ännu kan lemna wärnlös. Fast än wänskapen med keysaren står på swaga fötter, i det denne ju längre ju mer gifwer Hans M:t orsak till missnöje, så är det likwäl otroligit at det uti ett uppenbart krig skulle komma att u[t]brista; samma beskaffenheet har det med Pfaltz, hwilket söker at förklara och ställa sig in igen.

Ibland alla, som äro i särdeles anseende hoos Kongen bör jag först nämna Renskiöld, hwilken wäl kan disputera med Piper om nåden, och dessutom äger den förmånnen för Piper at alle i gemeen, honom älska och berömma. Fördenskuld inbillar man sig jämwäl att wänskapen dem emellan ey är så förtrolig som det synes. Däremot har Piper den fördelen at han har sakerna omhänder. Renskiöld hålles eliest för een rådelig man, som giör alla, de honom kiänna och älska, godt, och är ingen, som ey talar wäl om honom, in till siälfwa Polakkarne. Lagerkrona[2] har warit på kneken, men som han ey aktar at göra sig alla till ovän, tiänlig till förhatlige sakers förrättande, så blir han altid i anseende och brukas alt framgeent, dokk har han ey så mycket at säja som tillförende. Han är ett af de underligaste hufwuden, jag någonsin kiänt. Enfin il est dans l'esprit de tout le monde le contraire de Renskiöld. Gref Wrangel[3] är wäl lyden och hafwer fritt språk, men han är sans consequence, som han och är barnslig i förstånd och alt annat wäsende. Han är eliest falsk. En un mot Kongens sqallerbytta. Otto Wrangel[4] är beskedelik och alfvarsam, går ock derföre hoos Kongen. Den andre lieutenanten af Drabanterne Hård[5] är ett nytt upgående lius, hwaröfwer jag märker redan een

[1] Lars Svensson Skragge, adlad Skraggensköld, kamrer vid postverket, † 1707. Sonen Claës, dito, † 1729.
[2] Anders Lagercrona, † 1739.
[3] Karl Gustaf Wrangel, öfverste, 1667—1707.
[4] Otto Wrangel, friherre, kapten-löjtnant vid lifdrabanterna, † 1708.
[5] Karl Gustaf Hård, sedermera riksråd, 1674—1744.

och annan fatta ombrage. Han lärer wäl wara Eder bekant, efter han nyligen war i Stockholm. Jag hinner ey mera denna gången. Jag hoppas att detta blyr sagt innom wäggarne, och att J upbrännen mina bref, så snart J dem läsit.

Annat nytt wankar här nu intet. Jag sänder Eder fredsfördraget härjämte, såsom det har blifwit trykt af oss i Leipzig förmedelst dragonernes biträde. I dag är Prinsen af Wolffenbüttel, jag menar den älste, hytkommen, och har spysat hoos Konungen till middagen. Sedan har han ock besökt öfwerstemarskalken. Grefwinnan[1] wäntas i morgon eller öfvermorgon, emedan hon förmenas wara förleden onsdag rest i från Hamburg, som är wed lag 40 myl härifrån.

Jag måste yppa för Eder den torftigheet, som mig åter trycker, sedan jag begynt att försee mig med någon equipage, hwaraf lykwäl ännu hälften mig fattas, och weet jag intet hwar jag skal taga medel därtill, om ey någon god vän räcker mig handen. Jag har nu ingen annan än Eder at tillgå; gud skal lykwäl weta huru nödigt jag Eder beswärar: Kunden J mista 100 R. Caroliner på een lyten tid, så wore jag hulpen; jag will wäl see till at jag får penningarne härute, när J gifwen mig låf att giöra wexel på Eder. Imedlertid bören J ey illa uptaga at jag Eder så fritt tillijter. Här lärer ingen annan råd blifwa för mig at komma utur fattigdomen, än at jag måste åstad och gifta mig. Weten J något godt förslag? Farwäl, jag lefwer och dör Eder trognaste wän och tiänare R.

9. G . . . den 23 febr. 1707.

Mon cher.

Med tisdags posten fick jag Edert bref n. 6 som war något gammalt. Samma dag ankom Grefwinnan med sitt sällskap; dagen tillförrende wore wy henne till mötes uti Halle, som är allenast 3 mihl härifrån. Här är nu een stoor upwaktning. Dem, som man mäst gier akt uppå, äro fryarena: Otto Wrangel, Gen. Maj. Meyerfelt[2] och öfwersten Gyllenkroken[3] wysa sig hiärtinupnast, men hwem som drager af med Jungfruen, är ännu owist. Den förste har giort sig mäste hoppet, men fast än han både har Gr. Horn[4]

[1] Kristina Törnflycht, g. m. Karl Piper.
[2] Johan August Meijerfelt, 1664—1749, g. 1707 med Anna Maria Törnflycht, Kristina Törnflychts syster, den här nämnda »Jungfruen».
[3] Axel Gyllenkrook, 1665—1730.
[4] Arvid Horn, gift 1705 med en annan svägerska till »Grefven», Inga Törnflycht.

hemma, som är första uphofwet till detta fryeriet, och Grefwen härute, så lärer han likwäl finna sig bedragen. Här nämnes ännu atskillige andre fryare, såsom Lagercrona, Holmström, Hård. Jag håller den sista bland alla för farligast, ty här säges att han haft Jungfruens tycke redan i Stockholm. Enfin peu de jours nous eclaircirons de toute l'affaire. Grefwinnan har påbördat mig een hoop med skrifwery för henne, så at jag ofta får tillfälle at tala med henne allena; Jag wäntar altså allenast på det brefwet J welen skicka mig, på det jag sedan så mycket friare må kunna negociera för Eder. Een rival, som jag trodde att J borden wara rädd före, är nu utur wägen, som J weten, jag menar den unge Cederhielm.

Sedan jag detta skrifwit kommer posten och förer mig n. 7 tillhanda.

Wy weta här af ingen fred med Ryssen. Han håller för lifwet på at wilja skapa een ny Kong i Polen, och talas mäst om Felth. Sziniawski.[1]

Keysaren har nu ock erkiänt Kong Stanislas; I förgår spysade Hans Ministre Gr. Zinzendorff[2] med Hans M:t härute hoos öfwerstemarskalken och drack han Konungens skål, som drack hans Herres skål igen.

K. August wäntas i nästa weckan i från Dresden till Leipzig tillbaka. Han giör ännu swårigheter wid Patkuls utlefrerande, dock lära de intet hiälpa.

Jag hinner intet mera denna gången. Giör min ödmiuka hällsning hoos Eder lilla täcka Fru, som J. Klingsporre mig beskrifwit. A propos d'Elle. Hon hälsar Eder och bägge. Adieu je vous embrasse de tout mon coeur, et suis, sans cesse tout à vous R.

10. G . . . den 2 mars 1707.

Jag lärer ej blifva widlöftig denna gången, emedan jag hafwer något bråttom. Förutan mine vanlige sysslor, har jag nu ock wårt Fruentimmer esomoftast att dragas med. Friarne hålla fort med deras upwaktning och giöra hwar och een sitt bästa, men jag tror att lotten ey ännu har fallit, förutan hwad Otto Wrangel angår, som lärer aldeles intet hafwa för alla kål han bränner.

Meijerfeld skal hafwa begått något lytet fel, som satt honom något utur Jungfruens credit, den han likwäl förmodl. lärer kunna

[1] Adam Nikolaus Siniavski, polsk storfältherre.
[2] Frans Ludvig, sedermera kejserligt geheimeråd.

återwinna, så framt ey Hård hafwer alfwar med sig, hwilken skal hafwa Jungfruens tycke.

Här är een Fransösk Ministre med caractere af Extraord. Envoyé en droiture uhr Frankrike ankommen. Han heter Mr. Bösenvald,[1] Brigadier och Capitaine af Konungens Swisser garde. Han är ock siälf een swissare, eljest een artig klok och stilla man effter anseendet och des maneer. Han war i förgår här till middagen, men har ey ännu haft audienz hoos Hans Maj:t. Bonac[2] är ey numera Minister hoos Hans Maj:t, utan hoos Konungen af Polen.

Prinsessan Ragotski[3] reste i förra weckan bort till Dantzig, som man menar. I samma dagar kom den Keyserl. Gr. Zinzendorff och wyste H. Öfwerstemarskalken ett pass som han för henne hade fått ifrån Wien, hwarigenom Keysaren lemnade och effterlät henne fry resa igienom dess länder till Prinsen dess Herre. Samma minister har ock i dessa dagar warit till det Polska hofwet och där betygat la recognition de l'Empereur dans les formes, jag will säja at hans herre erkiänner K. Stanislas för Konung i Polen.

Farwäl till härnäst. Jag undrar hwar posten blyr, som i dag borde komma. Je suis du meilleur coeur du monde, comme vous seauez tout à vous. R.

11. G . . . den 9 mars 1707/8.

Den förra posten ifrån Swerige är uteblefwen, ey heller är den, som i afton wäntas, ännu kommen. Jag weet altså intet, om jag har denna gången något bref i från Eder. J behöfden intet att begiära någon ny chiffre, det stod hoos Eder att nämna densamma. Dock följer han härjämte.[4] Jag tackar för de tryckte små sakerne, hwarmed I welen continuëra. Wy äre här otrogne, hwad freden med ryssen widkommer. Dess partier begynna nalkas åt den Slesiske gränsen, och har man därom åtskillige falske tidender i Leipzig, hwarest fruktan för hans infallande här i landet är så stor, att man packar ihoop och tänker på sin säkerheet annorstädes, lykasom wy ey skulle wilja eller kunna förswara landet. Hans Maj:t låter ännu uprätta några batailloner af de fångne

[1] Besenval.
[2] J.L. d' Usson, markis de Bonac, 1672—1738.
[3] Jfr. sid. 135.
[4] Sannolikt den chiffer, som begagnas i bref n:r 16, hvilken skiljer sig från den i de öfriga brefven.

Saxarne, under öfwersten Schombert[1] och öfwerstl:ne Fock[2] och Strahlborn.[3]

Landtgrefwen af Darmstad och margrefwen af Anspach äro komne till Leipzig, och wäntas dagel. hyt ut till Hans Maj:t, för hwilken orsaks skuld de äro komna. Här är ock een utskickad[4] i från det Pfaltzisket[!] hofwet ankommen, som lärer sökia att försona sin Herre med Hans Maj:t och rödia utur wägen det missförstånd, som dem emellan een tid warit. Det Hannowerska hofwet har gifwit därtill anledning, och arbetar med flyt däruppå.

Posten kom nu på stunden, men bragte mig intet bref i från Eder tillhanda. Jag sluter härmed effter jag har brått om och förblifwer, som J wäl weten

Eder trognaste tiänare

R.

12. G . . . den 16 mars 1707/9.

Jag får allenast med några ord beswara Edert bref, det jag nu på stunden har bekommit. Som Grefwinnan är afklädd och jag ey får tala med henne mera i afton, så måste jag fuller töfwa med brefwets frambärande till henne till morgon eller öfwermorgon. Jag skall så taga min tid, at brefwet ey skal liggiandes[!] som jag märker at det skier, när posten kommer, och hon får många på een gång. Nog skal jag eljest giöra min flyt hoos henne uti det angelägna ärendet. Men det förtryter mig at J welen besticka mig, och giöra mig den orätten att hålla mig för egennyttig; Een skiälm i mitt namn, som det begiärer, eller däruppå tänkte, när jag begiärte undsättning af Eder. Uppå det beskiedet will jag ock ingen hafwa.

Angående öppningen igenom Törnflycht har jag redan skrifwit. Jag får nu höra hwad Grefwinnan säger, hwarom jag will på ett eller annat sätt underrätta mig. Blifwer där intet af för honom, så tör det så mycket lättare lyckas med det förslaget, som Edér mäst är om hiärtat.

War så god och sänd mig ett exemplar af det Warsaviska fördraget, af dem jag gaf Eder. Jag har måst bortgifwa alla dem jag bragte med hyt ut. Af den nyl. slutne tractaten wäntar jag

---

[1] Jean Baptiste Schomar (Schommer) von Schomberg, † vid Fredrikshall 1716.
[2] Gideon Fock, 1668—1723.
[3] Eberhard v. Strahlborn eller Straëlborn, öfverstelöjtn, 1707.
[4] Tychingen (not af R. själf).

ock ett exemplar, när det kommer i dagsliuset. Nytt wankar här intet. Marggrefwen af Ansfach och Landgrefwen af Darmstad äro ännu här. I dag war den förre här till måltids. I aftes giorde Grefwinnan Bröllopp åt sin kammarpiga Annika Pemner, som fått Hof Controleurn Eek. Konungen kom effter middagen och besökte Grefwinnan och blef qwar till wygningen.

Jag så wäl som Jungfruen tacka för hällsningen, och förmäla wår skyldiga och ödmiuka tiänst tillbakars. Glöm ej bort Reuterhusen, när tillfälle gies. Farwäl, jag är oföränderl. Eder trognaste Tiänare R.

13. G . . . den 23 mars 1707 10/.

Jag har sedermera bestält Edert bref till Fru Grefwinnan, hwilken låfwat at giöra sitt bästa. I nästa wecka will jag därom påminna. Giftermåls wäsendet beroor ännu in statu quo. Eljest wankar intet nytt; jag sitter nu stöflad och sporrad ärnandes mig öfwer bägge helgedagarna till Leipzig. Hwarför J ock wille mig ursäkta om jag härmed tager för denna gången afskied med den wanlige försäkran at jag alt framgeent förblifwer Eder trognaste T. R.

Fastän det är onödigt at recommendera de brefwen jag sänder, så måste jag det likwäl giöra, för hoosgående bref till Malmberg, effter det är så grufl. angelägit.

14. G . . . den 30 mars 1707/11. 12.

Jag skrifwer alla lördagar, J haden altså intet att wänta med den posten, som den 16 ankom, ty J måsten ofelbart hafwa fått lördagen eller fredagen tillförende.

Här glunkas wäl om något upbrått, men allenast för några regimenter, som nu wäl behöfdes i Polen emoot Ryssen, hwilken där spelar mästare. Men att wy alle samtl. röra oss ännu på ett paar månader eller åtminstone 6 weckor, det är otroligit. Det kan ock wäl hända at wy blifwe här längre ståendes, än man hade trodt och oss nyttigt wore. Det går så långsamt med fredsfördragets fullgiörande, och man märker ju längre ju mera hwad K. August förer i skölden, att man ey weet huru det äntel. lärer aflöpa. Det är ock likt att fransöska stämplingar liggia med här-

under förborgade, ty Frankrike har sin stora fördeel därwed att wy blifwa här uppehållne. Imedlertid rättar jag min negociation intet därefter. Men jag beklagar at han intet effter wår önskan will lyckas. Jag tog i måndags tillfälle af Edert bref att fråga om Fru Grefwinnan hade något, som hon wille, at jag skulle swara därpå, och som hon påminte sig, hwad jag meente, så gaf hon mig lägenheet at tala widare därom, och låfwade att wilja giöra sitt bästa hoos sin Herre; men i dag, då jag hölt på at affärda några bref åt henne, fick jag det bedröfweliga swaret, att där intet war till giörandes; hon hade wäl talat med sin herre därom och giort sitt bästa, men han hade swarat att Konungen uti sin stat hwarken plägade eller wille hafwa flera Kammarherrar, än dem, som åtnöto lönen derföre. Wy måste alt så slå pa een annan bog, och see om man intet kan komma Törnflycht en mouvement; och will jag härnäst weta at berätta Eder något därom. J minnens eljest hwad jag för detta Eder om honom tillskrifwit, det lykwäl giör oss ringa tröst och förhoppning. Enfin jag skal intet underlåta af alt det jag kan bringa på banen till att tjäna Eder med. Jag tackar Eder för det giftermåls förslaget, J gifwen mig. Flickan behagar mig wäl, men jag kan ey så hastigt resolvera mig, som det torde behöfwas, ty förutan det J skrifwen, har jag redan hört at hon har friare. Men jag måste sluta härmed, efter jag warder kallad af Grefwinnan. Adieu donc pour huit jours. Je suis jusqu'à jamais à vous.

R.

15. G . . . den 2 april 1707/13.

Sedan mitt bref i lördags war borta, undfick jag det hoosgående till Brigad. Sparre;[1] det i dag kom ifrån honom, will jag i morgon siälf beställa, efter jag lärer följa grefwen och wårt fruentimmer in i staden. Brefwet till Jungfru Törnflycht har jag redan till henne öfwerlefrerat, och fastän det är fåfängt att jag berättar henne Eder ansökning, som J det af mitt föregående hafwen sedt, så will jag likwäl det intet underlåta. Jag hade wäl giort det nu strax i afton; men jag har ey fått tillfälle at tala wed henne allena, för främmandes skuld, som här warit och nu är det sängedags. För samma orsaks har jag jämväl hwarken i går eller dag kunnat

[1] Antagligen Erik Sparre af Sundby, brigadier i fransk tjänst, 1665—1726.

påminna grefwinnan om Törnflycht, ty förutan åtskilligt annat främmande woro Härtigen och Prinsen af Saxen Gotha här till måltids; eljest kommer grefwinnan om mårnarne näppel. i kläderne. för än hon hafwer rummet fult af upwaktare, så at man ey oftare finner henne allena, än då hon will tala med een, hwilket mig i dag och i går ey är händt. Cederhielm kom i förgår ifrån Dresden tillbakars och lärer fuller det mästa af fredsfördragets fullgiörande wara klart, ty Patkul är ock ett paar dagar tillförende worden utlefwererad, hwilken nu förwaras wed Meyerfelts regimente, några mihl ifrån Dresden. Huru det blyr med Polske Kronans igengifwande weet jag intet; man menar at hon ey mera är till, utan blifwit deels K. Au maitresser deels androm till deel. det jag likwäl finner något otroligit.

Gr. Nieroth[1] har tagit afskied, och är på heemresan, där han ey ännu uppehåller sig i Leipzig. Öfwersten Hastfer[2] reser med honom. Öfw. Vitinghof[3] will ock i dessa dagar bort, såsom ock gr. Posse.[4] Gr. Steenbock[5] ärnar giöra detsamma, men är ey ännu färdig i Cansliet.

Med det bekante frieriet står det ännu och hänger. Friaren är trägen men Jungfrwen kan ey yttra sig till något wist. Nu begynner man tala om gr. Wrangel, men det är ey likt att denne har något alfwar med sig, eljest skulle jag wäl troo at han stucke ut alla de andra, ty Jungfruen skal mycket se efter hög släkt, hwilket ock skal wara ett feel, som hon finner med Meyerfeld.

Jag är trött och opasslig och sluter fördenskuld härmed. Jag glömde bort jungfr. Törnflychts hällsningar till Eder och Eder lilla Fru, till hwilka jag bör läggia Jungfru Klingsporres och mina egna. Jag är af alt hiärta Eder trognaste tiänare.

War så god och lät brefwet till Malmberg strax blifwa beställt, man har mycket bedt mig därom. Jag skal giöra detsamma med Edert till H. C. Cronstedt.[6]

16. G . . . den 16 April 1707/14. 15. 16.

Jag wäntar mig härnäst bannor utaf Eder, emedan jag ett paar postdagar intet har skrifwit, orsaken därtill är i sanning förft

[1] Karl Nieroth, generallöjtnant, † 1712.
[2] Antagligen Jurgen Hastfer, chef för ett livländskt dragonregemente.
[3] Erik Fitinghoff, öfverste för Österbottens reg., 1661—1736.
[4] Knut Posse, generallöjtnant, 1661—1714.
[5] Magnus Stenbock.
[6] Antagligen »Herr Capitaine C.»; Karl Cronstedt, sedermera artillerigeneralen.

mycket arbete, som förre gången mig i hastigheet uppå kom, det jag mig intet hade wäntat, och den seenare een resa till Leipzig på öfwerstemarskalkens wägnar, därifrån jag ey för än om natten hemkom, sedan posten war borta. Med alt det beer jag om förlätelse, och låfwar härefter ey sättia på yttersta stunden med Edra bref, som jag bekiänner det nu skiedt wara, hwarigenom jag ock kommit att försumma mig. Jag weet wäl at J ey hafwen misstänkt mig för någon egennyttigheet, då J giort mig det bekante tillbodet, men J hafwen likwäl glömt att gode wänner emellan, så mycket som wy det äro, bör man å den ena sidan ey tänkia på, och å den andra ey nämna om slika saker. Med Prästesonen, J talen före, har det een heel annan beskaffenheet, jag tager ey allenast giärna emoot alt det han kan biuda mig, når jag förmår giöra honom någon tiänst, utan hade jämwäl stoor lust att låta hans fader lösa sin kappa dyrt utaf mig, för det han twärt emoot kyrkioordningen har tillåtit min fader at giffta sig, för arma 20 plåtars skuld, som han likwäl ey ännu af gubben har bekommit.[1]

Dagen effter jag förra gången skref talte jag med J. T.[2] om Eder angelägenheet; hon war myckit willig att taga på sig at föredraga densamma; men i fredags kom hon och gaf mig samma swar, som jag redan har låtit Eder weta. Jag bad henne påminna om sin broder,[3] det hon ock låfwade. Jag giorde det näst tillförende siälf hoos Fru grefwinnan, som swarade mig, det hon nog tänkte effter huru hon skulle blifwa hulpen, men hon såge ännu därtill ringa liknelse. Hwad som här står i wägen, lären J af mina föregående hafwa förnummit; det jag sedermera af den yngre Törnflykt[4] hört, gier oss ännu större upplysning. Sparfvenfelt[5] står ey wäl hoos konungen och har warit misstänkt för intelligence med ryssarne. Men fastän han sådane misstankar merendels öfwerwunnit, behåller han likwäl ett grått öga uppå sig, och har näppl. någon widare befordran at wänta. Jag weet altså intet hwad wy skole begynna. Man har tänkt på ministre wäsendet för Törnflykt, men hans egne tillstå att det ey är hans fait. Eljest är det säkert att där de härute warande Hofjunkarne, som tyckia sig mycket hafwa förtiänt, såge någon möjligheet wara at få Cammarherre namn, utan lönen, skulle de intet underlåta at giöra

[1] Brefskrifvarens far, Esbjörn Pedersson, gifte sig 1706 tredje gången med Barbro Elling, rådmansdotter från Västerås.
[2] Jungfru Törnflycht.
[3] Antagligen Olof Törnflycht, jfr sid. 134.
[4] Michael Törnflycht, 1683—1738.
[5] Johan Gabriel Sparfvenfeldt, orientalisten, 1655—1727.

därom ansökning, och hafwa mäktiga gynnare, som skulle läggia sig ut för dem. Edert sista bref till J. T. har jag ock strax beställt, hon har bedt mig hälsa Eder bägge, och ursäkta henne, at hon brefwen icke ännu beswarat. Hon har, stackars flicka, så mycket at giöra med giftermålstankarne, at hon får ey komma ihog något annat. Friarne liggia åt, och wilja weta deras öde, och hon kan ey resolvera sig. Deras tal förökas, och föröka hennes irresolution. Lagercrona et Funk,[1] Le L:t Colonel se sont aussi mis sur le rang. Jag tror likwäl at Meyerfeld får öfwerhanden. Cap. af gardet Steen Arfvedson,[2] een hjärtans god gosse, är med i raden, Jungfruen tycker mäst om honom, men grefwen och grefwinnan hafwa aldeles gifwit honom exclusion; ce qui a couté des larmes à la belle. Men för guds skuld nämn intet om Arfvidson för någon. Detta bör wara een stor mystere. Jag hade giärna voterat på honom ty han är min synnerlige vän. Jag tackar för bägge tractaterne. Om jag een tid skrifwit något kort och hastigt, så bören J mig det ey tilräkna, om J wisten huru litet rådrum och lägenheet, jag har at skrifwa, så skullen J wisserl. undra därpå att jag någonsin sätter pennan på papperet, ty hwar dag ifrån morgonen till aftonen har jag kammaren full af främmande Ministrer, Sollicitanter, Friare och alla dem, som något hafwa at giöra hoos konungen, grefwar och fruentimret, och dessutom een hop med allehanda små beställningar och förefall. Jag är Eder af alt hiärta förpliktad för det J så trol. och wälmeent gifwen mig wedhanden angående min faders saker och widlöftigheet med Edert sterbhuus. Jag har nog tänkt därpå, och rådde gubben, när jag war hemma, att affinna sig med Eder gubbe ju förr ju hellre. Jag skal åter giöra därom påminnelser med nästa post, ty jag weet at det är mitt och hans bästa, och bedyrar jag för gud at, jag hellre wille lida härmed een drägelig skada, än råka i någon widlöftigheet med Eder och Edre anhörige. Au reste soyez asseuré que je garderai le secret, touchant l'avis que vous m'en donnez.

Gr. Steenbock har idag tagit afskied, och reest först till Carlsbad; sedan tänker han sig hemåt, han lärer ock komma till Stockholm, innan han tager possession af sitt gouuernemente, emedan han där hafwer giöra i Kammar Collegium. Han har fått ut sin fodran som stiger till några och $\frac{m}{20}$ s:mt. Det säges at K. August ärnar sig hyt effter helgen. Man har een tid talat om

[1] Tomas Funck, 1672—1713.
[2] Sten Arvidson af ätten Natt och Dag, baron Sture, 1681—1730.

Rehnskiölds upbrått åt Polen, med några regiementer, men ännu är han hoos oss, och weet ey siälf, åtminstone som han säger, när och om det lärer giälla bort för honom. Härt. Marlborough wäntas hyt idagarne. Jag tror at Patkul är nu bortförd åt Swerige fast än det säges, at han ännu här med Meyerfelts reg:te förwaras. Man håller det hemligit för de orsakers skuld, som man lättel. kan tänkia. Där äro stora offerter giorde för hans pardon, och åtskillige främmande herrskap hafwa lagt sig ut för honom. A propos de lui, kunnen J ey skaffa mig D:r Hiärnes deduction, hwarutinnan han bewysar at Paykul hade kunnat giöra gull med avantage.[1] Grefwinnan har några dagar warit opasslig utaf een swulnad i den eena armen, hwarmed det likwäl nu bättras. Hon ärnar sig till badet inom 3 eller 4 veckor. Rätt som jag sitter och skrifwer detta kommer H. Marlborough till öfwerstemarskalken. Han är een artig herre och af stort anseende. Här är qwarteer bestält för honom härute i een by, och får han i morgon upwakta hans Maj:t. Han lärer här fördröja 2 eller 3 dagar.

Adieu, mon eher, mes tres humbles respects à Madame, je suis à vous autant que personne le puisse estre.

R.

17. G . . . den 20 April 1707.

Om jag förleden vecka försummade mig, så will jag åter i denne taga min skada fullkomligen igen.

Marlborough hade fiärde dagen audience hoos Konungen; sin första compliment aflade han på Engelska, öfwerlefrerandes till hans Maj:t ett bref ifrån sin drottning. Hans compliment war mycket wacker, och har jag ännu ingen sedt hafwa sådan parrhesie och så godt maner att föra sin ord som denne Herren, gref Horn likwäl ey förnärsagt, som ock äger denna gåfwan, cela soit par parenthese. Tolken war Robinson[2] och öfwerstemarskalken swarade på swänska det Robinson åter tålkade. Sedan talte han fransöska, hwartill öfwerstemarskalken på hans Maj:ts wägnar ändabortåt swarade, efter hans M:t ey talar fransöska. Wed bordet och middagsmåltiden blef han utaf een Hofjunkare som war Cronmark,[3] upwaktad, hwilket war een synnerlig nåd och ära, som ingen af alla de regerande Herrar här warit, är wederfaren, mais si cela

[1] Manuskript på K. B., tryckt i Gjörwells Det svenska Biblioteket 10.
[2] John Robinson, engelskt sändebud, slutl. biskop af London 1650—1723.
[3] Peter Cronmarck, 1669—1710.

bien ou mal, je vous donne à penser. Efter måltiden talte hans M:t åter en god stund med honom, sedan war han hoos öfwerstemarskalken, där han ock i går åt middag, i dag emot afftonen har han tagit afskied, och wed samma tillfälle talat med Konung Stanislas hoos hans M:t, hwilket är något märkwärdigt, emedan drottningen wäl låfwat at erkiänna samma Konung, men med wissa willkor, och som man dem å wår sida ey welat ingå, så är med dess erkiännande in till nu blifwit tillbaka. Effter Marlborough nu sedt Konungen, håller jag alla swårigheter uphäfne, dock will jag nogare fråga häreffter. Hwad eljest Marlborough wedkommer, så giör han rätt för alt det som talas om hans stora egenskaper man röner något särdeles stort i hans tal, wäsende och åthäfwer, och mins jag mig ey hafwa sedt någon caractere såsom hans. De säja att han är något lyk Marechal de Camp Sparre,[1] till ansiktet och anseendet. Ett feel har man med honom, att han är girig, där han dock har så stora inkomster, man säger att de stiga öfwer $^{m}_{100}$ pund Ster. åhrl. förutan le tour debaton,[2] den han ey skall försmå och wedersaka. Den förra campagnen, skal allenast med salvagarde bref hafwa bragt honom in $^{m}_{100}$ pistoler. Konung August är ock hytkommen; i går war Hans M:t och besökte honom, uti een trägård i Leipzig, där han tagit sitt qwarteer och drögde nästan 2 timar hoos honom. Sedan war Marlborough där. I dag har K. August warit hoos H. M:t till middagen och haft sin öfwerstemarskalk Pflug, Röbel [?] Vitzthum, Lagnasco och Fältmarskalken Ogilvi[3] med sig, denne är af medelmåttigt anseende. Man säger att K. August har wed sin hytresa lemnat ett bref hemma efter sig, hwarigenom han afdankar hela sitt råd generalitet och Hofstat, förutan Pflueg och Ogilvi, hwilket likwäl synes otroligit. Sedan K. August är borta, är K. Stanislas kommen och haft Smigielski med sig; Som Marlborough med detsamma sig instält till afskied, så har han ock talat med K. Stanislaus. Jag får nu på stunden Edert bref n. 17 men hinner det ey för denna gången beswara — adieu je suis à vous.

R.

---

[1] Axel Sparre, 1652—1728.

[2] Hemliga sportler.

[3] Pflug, Aug. Friedrich † 1712. Vitzthum, Friedrich, sachsisk minister 1675—1726. Lagnasco, P. R. T. sachsisk diplomat, 1659—1736. Ogilvy, Georg Benedict, i polsk tjänst. † 1710.

18. G . . . den 27 april 1707/17. 18.

De exempel, J. anfören, hindra intet, med mindre de anförda skiälen emoot Eder ansökning, icke äro de förnämste, som liggia Eder i wägen. Günterfeldt[1] skiedde nåd för hans olyckas skuld vid Clissou slaget och effter Reuterkrantz[2] war hans kamerat och dessutom wäl kiänd af konungen, så kunde man intet annorlunda, än låta honom det samma wederfaras. Hwad Düben wedkommer, så är bekant hwad förmånner, han i så måtto äger; jag försäkrar ännu een gång, att där bem:te skiäl woro de sanskyldiga, så hade både Adlerfelt[3] och Cronmark längesedan kommit till det samma I söken, efter mig bekant är, at de stå därefter, särdeles den siste, hwilket är ock alt det han kan begiära. Jag skal höra efter om de 300 rdr:ne äro komne i rätta händer, så framt det eljest är möjeligit att komma under wädret med. Ett vore förut godt att weta, om de äre blefne af Eder utgifne i wexel, eller redbare medel.

Jag har ey sedt Wingarten, sedan jag fick Edert bref, han kommer sällan hyt ut, utan uppehåller sig mäst i Leipzig jag tycker han finner här ock ringa nöje. A ce propos je vous dirai en passant, qu'il n'y a point d'endroit ou de Cour au monde, ou un volontaire soit plus froidement reçû et traité qu'ici; à peine peut il passer pour honnete homme, à moins qu'il n'ait d'argent a jetter à pleines poignées et a regaler tout le monde. Uppå brefwet till Funcken följer härhoos swar tillbaka, såsom ock åter ett bref till Malmberg, jag lärer hädanefter esomoftast giöra Eder samma omak, och will härmed een gång för alla hafwa recommenderat de brefwen, jag sänder Eder till honom. Huru den Ryske ambassadeuren, som war i Berlin,[4] har råkat i wåra händer, det lärer redan wara bekant. Een heter Rach, som warit Capitaine i Rysk tiänst, har förrådt honom, han har fått för sitt omak 400 dukater, som Amb. haft hoos sig och dessutan 1000 rdr af Konungen. Man har funnit alla hans bref och skrifter hoos honom, hwaröfwer den danske Ministren här är,[5] förnimmandes mäst wara bekymrad. Keysaren lärer ey heller taga wäl wed

[1] Karl Gustaf Güntherfelt 1672—1738, hade förlorat händerna i slaget vid Klissow.
[2] Karl Reutercrantz, 1680—1753.
[3] Gustaf Adlerfelt, 1671—1709.
[4] Patkul? Jfr sid. 4, 16, 19. De namn, som här förekomma i samband med hans fångslande, har jag ej förut sett i detta sammanhang. Jfr Livländische Bibliotek II s. 331.
[5] Antagl. Thomas Balthasar v. Jessen 1648—1731, dansk minister hos kon. August.

sig, efter detta är skiedt på hans botten, emellan Beusen och Grünberg. Amb:n förwaras i Guben wed Göritz regimente, hwilken honom med ett party har uppsnappat. Brunell[1] har ock warit med, ty första anslaget är skiedt emellan honom och Rachen. Arfprinsen af Strelitz har warit här några dagar; een twist om förträdet är emellan honom och Prinsen af Mecklenburg Swerin upkommen, hwilken äfwen så wäl will wara ansedd för arfprins, som han, efter den regerande Härtigen hans broder, har inga barn, och dessutan Strelitziske huset är cadette af det Swerinska, imedlertid har Strelitz tagit handen wed Kongens bord, men däremoot Swerin blifwit där i från den gången. Jag lärer härnäst kunna berätta Eder något sluteligit angående J. A. M. T. giftermål, jag tror at Meijerfelt behåller segren, han har låfwat at wilja gifwa henne till åhrlig förtärning 5000 rdr, jag hade aldrig trodt honom wara så rijk, som jag det nu af åtskillige hörer. Drabanteprästen Lampa[2] har fått Arboga probstedöme, och lyten Måns huuslärare hans ställe. Jag sänder härjämte een medaille öfwer Konungen, om J ey hafwen densamma redan, lär denna oäkta ey wara aldeles obehagelig, sanningen till säjandes, jag har ey heller sedt här någon af silfwer. Om upbråttet talas fuller, men med owissheet i anseende till tiden, Konungen lärer nästkommande wecka resa på mönstring, hwilket är ett förebud till upbrått, dock twiflar man aldeles att det lärer giälla, för än i slutet af Maij. Grefwinnan rättar därefter sin resa, och har låtit beställa huusrum för sig wed badet. Adieu je vous embrasse et suis comme à mon ordinaire tout à vous.

R.

19. G . . . den 4 May 1707/19.

Jag har redan bedt om förlåtelse at jag på 14 dagar intet har skrifwit, hwarwid jag altså will låtat beroo, och komma till de andra styckerne af Edert sista bref. Jag skal höra effter de begiärte böckerne och sända Eder dem med första lägenheet tillhanda; får jag ingen annor råd till penningar at kiöpa dem, så måste jag fuller anlita Eder broder därom. Angående mitt behof, så will jag hafwa mig Edert bystånd förbehållit, när jag intet närmare wed handen har at tillgå, imedlertid kunna ock Edra affairer tillåta Eder att assistera mig utan Eder olägenheet;

[1] Nils Brunell (adl. Örncrona), 1673—1734, legationssekr. i Berlin 1704—1719.
[2] Petrus Lampa 1667—1743.

så wida går min scrupulositét, om jag så kan säja, och intet widare. Een god vän har givet mig ett litet förskått, och hoppas ännu at få mera, men hvar och icke, så kommer jag till Eder.

Ännu har Örebro intet fått någon Landshöfding. Hummerhielm[1] af de härute warande, och Cronhielm,[2] efter han nu är här stå där effter. Nu få de ett till at kiämpa om, som är Skaraborgs lähn. Jag hörer at Claes Bonde[3] söker detta, och skulle jag önska at han fingett, ey allenast derföre att han låfwar mig något för omaket som lefrerat hans bref till grefwen, i fall han lyckas, utan ock för Eder skuld, så framt J eljest kunde få tiänsten effter honom. Det står till at försökia och råder jag Eder på all händelse att hafwa Edra krokar ute.

Grefwen och Grefwinnan hafwa i dessa dagar warit till det Polska håfwet och giort deras Cour, emedan Drottningen af Polen och hennes Svärmoder i dessa dagar wilja begifwa sig härifrån, den ena till Stettin tilbaka och den andra till badet i Slesien. Den Churmainsiske gr. Boinebourg[4] war samma gång där och erkiände Kong Stanislas på sin Herres wägnar. I går kom den regerande H. af Eysenach och giorde sin upvaktning hoos Konungen. Administratorn af Hollstein wäntas jämväl dagel. Kong August har i dessa dagar låtit sättia fredmakarne, som de här kalla Imhof och Pfingsten, i arrest. Nouvelle preuve hvad han tycker om freden, och huru benägen, han är till at hålla honom. Gref Posse reste i går bort, och omsider gr. Wellingk[5] nu på stunden.

Det talas starkt om upbrått, dock är otroligit at det skier för än emoot slutet af denna månaden. Jag har så brått om at jag ey minnes hvad jag skrifwit. Adieu donne mes respects à Mad:e Cronstedt, je suis toujours à vous.

R.

20. G. den 7 May 1707.

Jag skrifwer idag merendeels för innelykte brefs skuld till Reuterhusen, hwilket är nödigt at det ju förr ju heller kommer honom tillhanda, emedan jag därutinnan gier honom befallning at giöra sig resefärdig hyt ut med det allra första.

---

[1] Alexander Hummerhielm 1643—1723.
[2] Gustaf Cronhielm af Flosta 1664—1737.
[3] C. B. till Säfstaholm 1664—1726, sedermera landshhöfding i Bleking.
[4] Ph. Wilh. Boineburg 1656—1717.
[5] Mauritz Vellingk 1651—1727.

General Majoren Kruse,[1] een mycket god och ärlig man, behöfwer een skrifware, ou bien si vous voulez secreterare, och har han låfwat at taga emot honom. Han har allenast at angifwa sig hoos Ryttmästaren Ellberg,[2] som skal taga honom an, och föran ut med sig. När han kommer till Stockholm, så war så god och lät honom få hälsa på Eder. Lät mig sedan weta hwad J tycken om honom, ty jag har intet sedt honom på 10 åhr. Som jag hörer honom beskrifwas, så hoppas jag att det är ett godt soldat ämne.

K. August är kommen till Leipsig och war hans M:t i går där hoos honom; i morgon väntas han hyt ut. Hans M:t war med det samma till det Polska hofwet och tog afskied af fruentimret, som säges skola resa i morgon. Af wårt upbrått höres ännu intet wist, effter all liknelse lärer det giälla för än emot slutet af denna månaden, ty i desse dagar afsändes ifrån regimenterne deras ammunitionsvagnar till Stettin at där afhämta sådane warur till regimenternas behof, och lära de fuller behöfwa 3 veckor till deras fram och återkomst. Wagnarne äro ey ännu afgångne, det är ock owist om de skola afgå. Wy hafwa nu 25 regimenter ståendes här i Saxen, af hwilka det störste håller 3000 man, och det minsta 1,200.

20.

Sedan jag detta skrifwit kommer posten och bringar mig Edert bref tillhanda. Det där hoosgående ärnar jag, så snart främmandet är borta, öfverlefrera. Jag fruktar för att Sp. och B.[3] lära få een stark och farlig medtäflare uti Cronhielm, som härtillls har sökt Örebro, hwilket efter all lyknelse lärer blifwa een soldat till deel. Men om B. lyckas, så seen I af mitt föregående, at jag redan tänkt på Eder på det sättet, som J nu skrifwen. Det wärsta är at det lediga stället ey så snart lärer blifwa besatt, ty man seer at konungen låter giärna alla civile tiänster stå någon tid lediga.

Jag tror at i dag kommer Meyerfelts friery till ett lyckeligit slut, ty jag hörer att han nu är med wederbörande allena tillhopa. Men, som jag märker, så vill man hållat hemligit. Jag lärer fuller härnäst weta att berätta Eder något mern härom. Adieu Je suis toujours tout à vous.

R.

[1] Karl Gustaf Kruse af Kajbala † 1732.
[2] Jakob Elfsberg, vid Kruses kavalleriregemente.
[3] Antagligen Sparre och Bonde.

21. G. den 13 May 1707/21.

Jag skrifwer nu några ord förut effter jag ey får skrifwa i morgon af orsak at jag skal följa med Fru Grefvinnan, som i dag reser till Torgau och Lichtenberg att giöra sin uppwaktning hoos K. Augusti gemål och Fru moder. Han siälf är nu i Leipsig och har sin kiära Kozel hoos sig till mångas förargelse. Jag har redan berättat Eder, at fredmakarne sittia i arrest. Orsaken säges wara at Imhof intet kan giöra räkenskap för 4 millioner af inkomsterne, och at han eliest begått ett och annat underslef med Kammarwäsendet. Som uti hans huus ey har funnits 100 ducaters wärde, när det blef ransakat, så sluter man däraf, att han i denna marknaden har welat stiäla sig bort. Pfingstén skal ey kunna giöra reda för några Carte blanche, som han för Konung Augusti aterkomst hade af honom fått om händer. Dessutan äro de bägge Furstenbergs[1] creatur, hwilka Öfwerstemarskalken Pflug, som nu har alt at säga, kastar öfwer ända.

Administrat. af Hollsteen är hytkommen och med Hans M:t i dag på mönstring med Lyfdragonerne.

Innehållet af Edert sista bref skal jag låta wara mig angeläget, brefwet till Jungf. Törnflycht, fick hon strax, och låfwade hon at tala för skälen. Med hennes giftermål will det ey gå fort och hörer och märker jag åter at Meyerfelt ey lärer blifwa den utwalde. Här med passera så många intriguer, at det är seent af säjandes. Grefwen och Grefwinnan äro mycket illa belåtne med hennes irresolution. Hälsa Ceremoniemästaren och giör min ursäkt at jag ännu intet beswarat hans sista bref, det skal skie, så snart jag kommer heem igen i från denna resa. Mes respects aussi à Madame. Adieu, je vous embrasse et suis toujours tout à vous.

R.

22. G. den 21 May 1707/22.

N. 18 måste wist wara bortkommit, ty jag finner den numbren uti min alnacka [!] under den 27 sistledne: Jag skref samma gång till Kröjer, och lärer man alltså få hoos honom underrättelse därom. Angående ansökningen, så underlåter jag intet at giöra därom påminnelse, stundom siälf och stundom

[1] Guvernör i Sachsen.

igenom andra. Men när jag gör det igenom andra, så skier det indirecte och på Törnflychts wägnar. I förgår hade jag brodren åstad, som säger sig hafwa fått det svaret att man wore därpå betänkt att hielpa undan Sp., men att därwed funnes någon swårigheet för de orsakers skuld, som jag Eder för detta har gifwit wed handen. Grefwinnan har blifwit här så wäl omlagad och skiött, att hon ey törs resa till badet, utan få wy altså behålla henne här hoos oss till slutet. Men när slutet kommer, weet man ännu intet, dock torde här ey blifwa någon waraktig stad för oss öfwer 14 dagar. Effter allmänna sägen skole wy bryta andra dagen pingest. Det är wist at konungen nu håller på och mönstrar regimenterna. Frieriet har äntel. kommit till riktigheet, och blyr Meyerfeld med 7 sorger den utwalde: han har trugat sig till häst och är Fästemöen heel trumpen. Första gången lystes för dem i söndags och den sista skal det lysa om Söndag, bröllopet och mödomens dödelige hädanfärd lärer skie i dag een wecka till.

Jag har hört effter continuationen utaf Tenzel[1] myntebok, som I begiären, men han är ey ännu utkommen, ey heller har jag sedt några nya af det slaget i denna marknaden. Jag sänder Eder för roos skuld een afrytning du quartier du Roi.

Kan skie tör jag ock sända Eder ett godt portrait af Hans M:t, det J likwäl siälf skole få betala, effter det lärer kästa något mera än jag nu har råd till at wysa mig frykåstig med. Jag rädes före at jag måste hafwa tillflyckt till Eder assistance, om så händer, så skolen J likwäl få lång dag at betala min wexell. Här är åter ett bref till Malmberg, jag är farlig brydd för den, som det kommer i från; han säger sig ännu intet swar hafwa bekommit på de föregående. När fördenskuld J sänden honom detta tillhanda, så beder jag J velen låta påminna om swar. Mes respects à Madame. Je suis comme à mon ordinaire tout à vous R.

23. G. den 28 May 1707/23.

Jag kommer nu på stunden heem i från Gen. Maj. Hummerhielm,[2] wåter utan och innan, och finner Edert bref för mig. At I har skrifwit mig till om det bekanta ärendet, minnes jag intet annat än at jag har låtit Eder weta, fastän intet till den tiden

---

[1] Wilhelm Ernst Tentzel, polyhistor, 1659—1707.
[2] Jfr sid. 151.

Edert bref är daterat. Det står ännu uti samma termer, och twiflar jag mycket om något i så måtto lärer blifwa resolverat, mädan wy stå här qwar; Konungen har på 14 dagar intet warit twänne gånger i Cansliet, utan altjämt borta på mönstring, hwilket ock lärer räckia till dess det giäller till uppbrått, hvarigenom Cansly sakerna komma imedlertid at liggia. Bröllopet skall stå om torsdag, een Kammarherre som är Klingstiärna,[1] och Hofjunkarne hålla i dag uppå at biuda gästerne. Af främmande Ministrer och Fruentimmer biudes ingen, icke heller Frök. Königsmark, fastän hon låtes wara så stor wän i huset; orsaken är ey ond at påhitta. K. August reser i dag till Torgau. Igår woro bägge Konungarne åter tillhopa i Leipzig. Jag tror de lära ock i dag råkas wed Dükers regimente, som står omkring Torgau, hwilket Hans M:t lärer mönstra.

Jag finner inga nya mynteböcker i Leipsig, ey heller tror jag at Echo är där mera till fångs, sedan wy äro här i landet. Dock will jag med flyt höra därefter. Hafwen J sedt een ny stat af Sverige i Regensburg på Tyska utgången? Jag will ock på all händelse sända Eder densamme, fastän han ey är den mödan wärd, mycket mindre at läsas.

Jag biuder Eder god natt, ty jag är rätt trött. Je suis toujours à vous.

den 29. Gen. Maj. Gref Wrangel har warit siuk altsedan första gången lystes för wårt brudefolk; nu på stunden kommer Konungens laquey ifrån Högquarteret och berättar at han i morgonstunden är afsomnad. Fruentimmer beklagar honom mycket. Hade detta dödsfallet skiedt för een månad sedan, så torde Otto Wrangels fryery gått så fort, som Meijerfelts, jag hinner nu ey utföra orsakerne.

24. G . . . den 31 Maij 1707/24.

Jag skal giöra min flyt at uppå den af Eder insände böneskriften må falla ett behageligit utslag, mera för Eder skuld, emedan jag Edra orsaker wäl kan begripa, än för det som mig låfwas, hwilket jag likwäl intet förkastar. Men huru snart det står till at erhålla, kan jag intet wist säja, ty här är nu så mycket arbete, medan först Konungen på 14 dagar ey warit i Cansliet, mera än i dag, och det eljest efter all liknelse lider med oss till

[1] Kasten Klingenstjerna, 1651—1713.

hädanfärd. Eder angelägenheet står ännu in statu quo. Kan skie torde här blifwa någon öppning efter Cronhielm snarare effter någon af de andra. Han söker starkt och brukar beveklige orsaker, dessutan har han tillfälle att drifwa sin ansökning siälf hoos Konungen. Han täflar nu med Stralenheim[1] om gouvernementskapet i Zweybrücken; giälla hans löften, så får han wisserl. förträdet, ändock den andre intet underlåter att öppna milda händer.

Sedan jag detta skrifwit har jag warit hoos Grefwinnan och fått tillfälle at påminna om Eder så wäl som T:s ansökning.[2] Hon swarade mycket gladlynt, att hon Eder ingendera hade bortglömt, men att ännu intet wore giort till saken. At resan till badet ey går för sig, har jag redan låtit Eder weta, så wäl som orsaken därtill. Brölloppet stod på den berammade dagen, som war i förgår. Giästerne woro budne af, Cammarherre neml. Klingstiärna och alla 3 Hofjunkarne. Öfwerste Otto Wrangel war marskalk. Hwad tycker Eder om detta? Hans Maj:t och K. af Polen woro med till städes, bägge öfwermåttan lustige, pour preuve de cela, så dansade Hans M:t då första gången på 7 åhr, med åtskillige af Fruentimret, så wäl som till slut med brudgummen efter det Swänska maneret. Detta warade in till liusan dag, då största delen af giästerne följde brudfolket heem een ¹/₄ mihl här i från, men då woro deras M:ter intet med. Är alt så äntel. den mödomen framfaren, som man haft mera uptåg med, än med mången princessas. Jag önskar dem lycka af alt hiärta. Han hålles för een god och ärlig man, och som giärna är sådant folk till tiänst. Men man får nu see om cet accroissemt de fortune ey ändrar hans seder och sinne. Somlige giöra honom till Cap. Lieut. öfwer drabanterne i den framl. Gr. Wrangels ställe, med Gen. Lieut:s titre; den senare kan ej länge felas honom; men ang:de det förra så tror jag ey at Öf. Wrangel skier den orätt; ey heller finner jag någon mening wara at träda ifrån ett regimente till commandot öfwer Drabanterne. Desse beklaga mycket Gr. Wrangels frånfälle, man hade i förstone ey så goda tankar om honom, och trodde intet annat än at Drabanterne skulle aldeles gå under, men han har wyst wederspelet, både med deras löhns utskaffande, så wäl som deras förstärkiande och annat. Mais adieu, j'oublie mes autres affaires en

---

[1] Henning Stralenheim, svenskt sändebud i Wien, † 1731, 1719 gen. guvernör i Zweibrücken; jfr sid. 169.
[2] Olof Törnflycht (jfr bref 2 febr. 1707 sid. 134 o. 145).

josant avec vous. C'est que je n'y trouve pas egalement du plaisir. Je vous embrasse de tout mon cœur, et suis avec sac et quilles à vous et à Madame.

25. G. den 15 Juny 1707/25.

Jag war mäst hela Pingest weckan borta, och med sista posten wankade så mycket annat at giöra, at jag ey hinte till att skrifwa. Hwarigenom J likwäl intet förlorat, ty här har nu på een tid intet synnerligit förefallit. Den bekante saken står ännu in statu quo, ehuru högt de härute warande sollicitanterne bemöda sig at winna hwar för sig ett behageligit slut därutinnan. Jag håller för ofelbart at Stralenheim drager af med det af honom sökte gouvernementet, så at Soopen och Cronhielm nu wända alla sina tankar på Skaraborgs län; om det går effter importuniteten, så lyckas wist den seenare. Han har sökt Zweybrücken för sin Bror och brodrens ställe för sig åter. Om hans ställe torde blifwa emellan åtskillige ett nytt täflande, och fruktar jag att een heel färsk adelsman torde blifwa för Eder den farligaste: Secret. Düben och hans broder Capellmästaren[1] hålla nu på at läta adla sig, och arbetar hela det Dübenska anhanget med wän och wäns wänner samt Swågerskapet därpå at Kapellmästaren skal få ett hederligare ställe än det han hafwer; allrahälst hade man honom till Intendent i brodrens ställe, men hwartill skal han kunna avanceras, så länge Tessin lefwer och behöfwes wed hofwet? hwilket ställe han ock eftersträfwar. Au bout du comte håller jag ey orädeligit för Eder att J låten O. H.[2] åter snart skrifwa för Eder och att han för all ting låter weta huru många medel stå hoos honom inne för wederbörandes räkning. Imedlertid skal jag ey underlåta at lystra effter huru intriguerne löpa, giöra om Eder påminnelse och gifwa Eder alt sådant wed handen. Jag twiflar ey med mindre J strax brännen upp mina bref, och ey hafwen den svagheten hwarken för Eder Fru eller någon annan att communicera hwad jag skrifwer. Je ne pretend pas seulement cela, mais aussi que vous n'avoez pas la regularité de nostre commerce à personne. Tout est rapporté ici, ou les honnetes gens sont aisement soupçonnées, et où l'on fait un crime de rien.

[1] Anders Düben, 1673—1738; jfr sid. 132.
[2] Olof Hansson Törne, 1640—1713, borgmästare i Stockholm, adlad 1698 till Törnflycht och svärfar till Piper och A. B. Horn. Jfr bref af 17 augusti, sid. 168.

Fältmarskalken Rehnskiöld har warit på mönstring alltsedan helgen lyktades; Hans M:t har updragit honom denna beställningen och är siälf blefwen hemma, men skola alla regimenterne mönstras, innan wy komma till at marchera, så lära wy ännu blifwa här liggiandes några weckor. Dock håller man sig färdig, ehuruwäl jag näppl. tror att det giäller till uppbrått på denna sidan om midsommaren. Det är ey olikt, att missförståndet med det Keyserliga hofwet hielper till att uppehålla oss. Huru därmed lärer aflöpa, hålles af mångom för equivoque, dock tror jag intet annat än det lärer komma till förlykning. Konungarne neml. wår herre och K. August komma esomoftast tillsamman och synes mycket goda vänner; Hans Maj:t hade i förgår een kiänning af feber, men som han strax lät öppna ådren och tog in till att swettas, så mådde han redan i går, som war böndagen så wäl, at han war både för och effter middagen i körkian, och i dag har han warit i Cansliet. Wy läre åter innan några dagar hafwa bröllopp, emedan Frökens lilla Kaisa skall få Feltskiären af Drabanterne, hwarpå ännu ett gemeenare bröllopp lärer följa;

Adieu, la poste d'aujordhui est arrivée, sans m'apporter de vos lettres. Voilà les quinze jours passez que je ne m'en suis pas attendu. Mes respects à Madame et je suis comme à mon ordinaire tout à vous.

26. G. den 22 Juny 1707/26.

Jag skrifwer efter jag har tid, fastän jag intet särdeles har att skrifwa om. Eder angelägenheet beroor ännu wed det förra, emedan det som bör komma henne till gångs, står jämwäl och hänger. Cronhielm är i dessa dagar bortrest till Töplitzer bad, jag hörer intet att han något annat uträttat än det att han skaffat sig Konungens bref på sin inneстående halfwa löhn för 1706.

Stralenheim wäntar på utslag och lefwer i hoppet; Konungen har befalt honom giöra sig till reds at följa med i fält, och låter han komma sin Fru och huushåll såsom ock Stiernhök[1] i från Wien, hwilket icke allenast synes betyda, att han intet ärnar sig mera dyt, utan ock föröka lyknelserna till en rupture med Keysaren. Imedlertid continueras med mönstringen. När den är ändad, får man fuller see, hwart det giäller. K. af Polen, har giort een resa till Stettin som hastigast, och är därifrån tillbakars kommen.

[1] Johan Karl Stjernhöök, kommissionssekr. i Wien, † 1719.

K. August uppehåller sig alt i Leipsig, och besökia deras M:ter hwarannan esomoftast, hwilket upwäcker de allierades för detta fattade ombrage. Det krigsfolket, som han dem öfwerlåtit, äro i dessa dagar åt Rheenströmmen afmarcherade, bestående uti 4500 man till foot, han behåller ännu emoot 6000 man Ryttery uti landet. Talet går att Cantzleren Beuchling,[1] som sitter på Königssteen, skal komma på fry foot igen, hwilket hålles så mycket troligare, som Fru Rechenberg, hans maitresse, har sluppit sin arrest och uppehåller sig nu i Leipsig, därest hon med all flyt skal arbeta på Cantzlerens löösgifwande.

Jag har glömt att berätta det jag så wäl i Halle som Leipsig hört efter Patkuls Echo, men förgäfwes, doch har een bokförare låfwat att skaffa mig det samma, om det eljest i neigden står till finnandes. Af mynteböcker har jag på förberörde orter ey heller någon ny kunnat öfwerkomma, förutan een som för 2 åhr sedan i Berlin är utgången, och såsom J den tiden där hafwen warit, så har jag hållit onödigt att kiöpa densamma.

På Eder Fru Swärmoders[2] supplique är ey ännu någon resolution fallen.

I går hade wy åter bröllopp och wore rätt lustige in till liusa dagen, så att jag sitter heel sömnig och susande af ungerskt wyn, dans och wakande och skrifwer detta.

Fröken giffte bort sin piga Kaisa Schröder som fick drabanternas Fältskiär. Är altså ingen mera igen af de utkomne mödomarne, förutan Klingsporre, som skal hafwa sin deel afbytt hemma, ändock hon det här ingaledes will tillstå. Fru Meyerfelt synes nu wara mycket wäl nögd med sitt giftermål. Han hålles före wara een god och ärlig man, hwilket låford jag för min deel bör jämwäl gifwa honom. Dryanders[3] Kiäraste ställer sig mycket bedröfwat. Somlige mena att denna omständigheeten bör räknas ibland dem, hwaraf han kan skattas lyckelig att hafwa sluppit i från detta förgängelige. Adieu, je suis comme à mon ordinaire tout à vous. Sedan jag detta skrifwit, kommer posten och bringar mig Edert bref. n. 26 tillhanda, hwarpå jag intet widare hafwer at swara, än där J få see Reuterhusen, så beden J honom sända mig de brefwen, som han behållit hoos sig, af fruktan det han ey torde beswära Eder med ett så stort pacquet på een gång.

---

[1] Beuchling, sachsisk premierminister.
[2] Margaretha Beata De Besche, 1667—1749, g. m. Jakob Grundel. † 1737.
[3] Dryander, kommissionssekreterare i Paris † 1707.

27. G. den 28 Juny 1707.

Ansökningarne angående, så har jag ännu intet föränderligit att gifwa wed handen. Nytt är detta att K. August i förgår med dess Hofstat reste till Dresden, såsom säges, till att där bruka Suurbrunnen eller Egerwattnet; där man likwäl intet annat hade meent än att han skulle uppehålla sig i granskapet hoos Hans Maj:t så länge Hans Maj:t ey rörde sig. Huru snart detta skier är ännu obekant nog gå ännu 14 dagar desförinnan förby, ty här skal fodras någon gammal giäld in för Sept. och Octob., hwilkens utbetalande, de Cretsarne, som skyldige äro, wilja bedia sig undan, hwarutinnan de likwäl näppl. lära lyckas. Imedlertid förmärkes att wåra unge herrar officerare begynna att önska sig hädan, om de frukta att 10 månaders tidsfördrif torde nu komma i dagsliuset weet jag intet: det weet jag wäl att mången får stå fadder åt sitt egen barn, om wy ännu något litet här fördröja. Pålackarne, som här äro med oss, hafwa ock här kunnat giöra lycka. De af dem som tiäna i krig kallas Valasquer. Några wackra flickor der desse liggia i quarteer, hafwa meent att de hette Wallacher, och det af orsak att de ey wore wrenske, fördenskuld hafwa de låtit smekia sig af dem, men finna sig af deras swällande magar numera grufwel. bedragne. Encore une histoire Een dragon utur Riga bördig, som länge har tiänt under de Keyserlige och sedan under Saxarne; ligger nu i barnsäng uti Halle. Det bedröfweligaste är för honom, att som barnet strax är blifwit dödt, så håller man honom misstänkt, att han har hulpit det utur wärlden.

Jag har sändt Eder ett par bref till Kamer. Malmberg i Stockholm, som därpå intet swar är ännu kommit hyt ut tillbaka, ty är ägaren bekymrad om de äro framkomne. Rätt nu får jag Eder skrifwelse n. 27. Adieu.

28. G . . den 9 Juli 1707.

Jag har nu på 3 postdagar intet bref haft i från Eder, hwaraf jag sluter att J åter lären wara på landet. Jag hinte ey heller skrifwa i lördags som är min wanlige postdag till Eder. Af upbråttet höres intet mera än förr. Med Keysaren lärer det förmodligen intet komma till rupture, emedan Sobor[1] är utlefwererad

[1] Czobor, kammarherre i Wien, som förolämpat Karl XII.

och skal föres nu till Stettin och Hans Maj:t har tillåtit den Keyserl. Ministren Gr. Wratislau,[1] som warit i Dresden altsedan K. August här i från dijtreste, att få komma hijt. Dessutan har Hans M:t bewiljat att stridigheterne emellan oss och Keysaren skola i wänligheet sijltas under Englands bemedlande. Mais voila des nouvelles du Cabinet, dont on fait encore ici mistere, et que par consequent vous ne devez pas publier le premier à Stockholm. Enfin elles me rejouissent fort comme regardant l'interet commun, et m'affligent par rapport à moi même, car il auroit toujours mieux valu pour nous de faire la guerre en Allemagne qu'en Moscovie. Den Engelske Generalen Peterborough som har giort sig berömd i Spanien emoot Fransosen, har i går och i dag här warit, han är een artig och hurtig man de la meilleure humeur et conversation du monde. Han kommer i från Italien öfwer Wien och ärnar sig heemåt. Fruerne Hermelin och Cederhielm äro i dessa dagar bortreste orsaken hwarföre de hafft brådare än Grefwinnan, är att de förr hade kommit hijt ut än hon, och par consequent förr huggit lass på, som de nu måste skynda sig hem med, att de ey slå kull ugnen på wägen. Man väntar Gr. Rehnskiöld stundel. heem i från mönstringen. Giedda[2] har fått Commissions secretariatet i Dryanders ställe.

Af Eder ansökning som jag först hade bort nämna höres ännu intet.

Om häradshöfdinge tiänsten effter Stierncrona[3] äro flere competitorer än dagarne i månaden. StadsContoiret har fått een ny alfwarsam epistel att det skal betala de hemma warande betiänterne deras fulla löhn, det må taga penningar hwar det will. Adieu mon cher je vous embrasse tendrement et suis tout à vous.

29. G. den 20 July 1707/27.

Jag fick intet skrifwa med förra posten efter jag då war åt Leipsig; ey heller lärer jag blifwa widlöftig denna gången, emedan jag har händerne fulla af arbete. Eder angelägenheet står ännn in statu quo, som jag hörer af den påminnelsen, jag för några dagar sedan därom giorde. Gen. Lieut. Mörner[4] är hijt ut

[1] Johann Wenzel von Wratislaw, 1670—1712.
[2] Niclas Peter v. Gedda 1675—1758, av Ludvig XV gjord till fransk baron 1727, sv. friherre 1730.
[3] Lars Welt Stjerncrona 1663—1707, häradshövd. i Wallentuna m. m., borgmästare i Norrtelje.
[4] Karl Gustaf Mörner 1658—1721

kommen, han lärer fuller giöra sin flijt att emportera ettdera af de ledige Landshöfdinge dömerne. Cammarh. Soop lärer ey stå Eder mera i wägen, ty jag hörer att han skal hafwa fått rang med Hofmarskalken, hwaraf jag sluter att honom ärnas stället effter Baggen wed förefallande öppning. Cronhielm är i från brunnen igenkommen och lärer åter försökia sitt bästa. Går honom effter det honom unnas, så lärer han fåfängt anwända sin möda; Men man säger audaces fortuna juvat, hwilket jag seer att här mycket lyckas.

Af wårt upbrått höres intet föränderligit, som man nu håller på att handla om förlijkningen emellan Keysaren och oss, under Sjämakternes bemedlande, så är fuller ingen liknelse till upbråttet för än det wärket har wunnit sin fullbordan.

Gr. Wratislaw är hijtkommen och war i går här ute hoos Öfwerstemarskalken. Här står i medlertid ett farligit raisonnerande däröfwer att Konungen har låtit de nya regimenterne, som ryckt utur Högpolen undan Ryssarne, hijt in i landet, draga sig in i Slesien till att där sökia deras uppehälle. Det äro de trouperne som ledo wed Kalisk och sedan legat på Högpolske gränsen till att recrutera sig, hwarmed de likwäl intet wida kommit för Ryssarnas skuld, som dem oroat. Här är i dessa dagar een Polsk präst ankommen i från Posen, som berättar, att Ryssarne under deras Gen:r Hein[1] och Heinske[2] woro i anmarche till förberörde ort. Deras partier hafwa upbränt alla K. Stanislai gods och åtskillige andra fläckar och orter. Kalmuckerne, som med dem äro, skola begå omennisklige grymheeter och när de råka någon feet och wäl stillad polak, skola de sticka hål på skinnet och suga bloden utur honom, liksom andre biörnar. Jag hade länge hört säjas, att de wore menniskio ätare, men jag hade det ey kunnat troo för än nu, då så många trowärdige weta det att berätta.

Au reste, mon cher, je vous embrasse de tout mon cœur, et suis tout entierement à vous.

R.

30. G. den 27 July 1707.

Denna gången har jag litet eller intet at skrifwa om. De bekante ärenden beroo ännu in statu quo, så framt ey i går eller

[1] Hein, rysk general.
[2] Heinske (Henske, Henschin, Henschen, jfr bref 18 okt., sid. 177), först öfverste i sachsisk tjänst, sedan rysk generalmajor.

i dag något är slutet, därom jag likwäl aldeles twiflar, förutan hwad Landshöfdingedömet i Örebro wed kommer, hwilket i dag torde hafwa blifwit åt Mörner bortgifwit. Nog weet jag at det har warit på tapeten, och att Mörner har godt hopp. Man continuerar med conferencerne om förlijkningen med Keysaren, men härtills med ringa framgång, jag fruktar jämwäl att här blifwer krig af, dock ware detta sagt oss emellan. Imedlertid fara Ryssarne ända bortåt illa fram i Högpolen. I går 8 dagar sedan hafva de bränt upp Lissa een wacker och förmögen, som hörde K. Stanislas till, sedan de först låtit betala sig een stoor brandskatt. Här är een stoor fruktan i landet för ett infall af dem, hwilken likwäl ey är så ogrundad, som wij dem det före måla, emedan de lättel. kunde igenom ett flygande partij ryckia hijt in, bränna och härja och åter draga sin wäg för än så mycket af wårt krigsfolk kunde ryckia tillhopa, at man kunde förwägra dem återresan. Konung August wäntas med det första hijt i från Dresden. Dannemark står nu på steeg at erkiänna K. Stanislas. I förgår spisade dess Ministre som här är med Hans Maj:t jag menar, K. af Polen, här hos Öfwerstemarskalken. K. af Dannemark har nyl. hijt sändt 9 stycken skiöna reedhästar till een present åt Hans Maj:t, hwarföre beridaren som dem öfwerbragte, har fått 500 ducater, Hingstridaren 200 rdr. och hwar stalldräng 100 rdr. Den Pryske Ministren hoos Czaren benämd Keyserling har fått örfilar af Czaren siälf af Menschikof och jämmerl. stryk därtill af wakten hoos honom, hwarmed han är heemrester. Hwad suite det lärer hafwa, får man nu see man menar likwäl at Pryssen ey lärer giöra så stort wäsende däraf, som een sådan skimf synes meritera. Detta är extraordinairt Hans Maj:t har i dag låtit afmåla sig, uppå K. af Polens begiäran, af een svänsk målare som här är benämd Swart.[1] Man har ofta tillförende därom bedt Hans Maj:t men förgäfwes. Kan jag nu få een god copia af originalet, så skal jag sända Eder den tillhanda, fast än jag ingen skulle få för mig siälf. Den samme har ock tagit af K. af Polen och lyckats därutinnan mycket wäl.

Som jag menar att J nu wistens på wår landsort, så beswärar jag Eder med innelyckte bref. Här är een prophet kommen, som spår att nästkommande torsdag skal Leipsig fara Sodoms färd; imedlertid hafwa Leipsigerne tagit spåmannen för hufwudet och satt honom i arrest. Adieu, mon cher, mes respects à Madame, je suis toujours entierement à vous.

[1] J. D. Swartz 1679—1740, lärj. till Krafft d. ä.

31. G. den 3 Aug. 1707/29.

Det war hög tid att jag fick bref i från Eder, ty jag har intet haft på 3 weckor. Det förre war af n. 27 och måste alltså antingen 28 wara förkommit, eller J hafwa felat uti räkningen.

De gode herrarne i Cansliet hafwa intet nedgrafwit deras puund, fastän de ogifte, så wida eljest härtills kunnigt är, intet hafwa giort groft arbete: ty hwad de gifte wedkommer, så lären J deels redan hafwa sedt prof af deras capacitet, deels ock innan kort få see. Men den berättelsen är falsk, att den som i Hannower har giort lycka,[1] här jämwäl försökt sitt bästa. Ändock han ey kan räkna sig ibland de klokaste, så behöfwer han likwäl intet mera än den ena minnesbettan, hwilken han ännu esomoftast måste wrida händerne öfwer.

Jag nekar intet därtill at jag ju icke weet hwad correspondencen med Malmberg angår, men som den nämde officeren är min vän, så har jag intet bort därom förmäla, fast än jag likwäl hörer att den älskogen intet är så heemlig. Han har sin Fru här hoos sig, een god och stilla menniskia. Jag tror wäl att hon betalar honom med samma mått, dock kan jag henne för ingenting beskylla, emedan jag allenast een gång har hälsat på henne. Eljest märker jag at Kamereraren brår på sin bror, som oaktat sitt ärewördiga skiägg och stora skeenheligheet, intet skal släppa een god lycka utur händerne.[2]

Eder H. Bror[3] har skrifwit mig till och budit mig penningar å Edra vägnar. dock så länge jag har kunnat finna någon annan utwäg, har jag welat lemna Eder obeswärad. Men som det nu effter all liknelse med det första giäller till upbrått; och jag inge resepenningar hafwer, så lärer jag nödgas att betiäna mig af begges Eder goda offerte. Dess addresse weet jag wäl, och war Major Post[4] i går hoos mig, som bad mig sända brefwen till honom, effter de liggia på een ort tillsammans. Eljest där jag ey wore dageligen så bunden och hans quarteer 8 mihl här i från, så hade jag länge sedan hälsat på honom.

Hwad Edre angelägenheeter wedkommer så har jag ännu intet föränderligit att berätta. Grefwinnan giör sig resefärdig och ärnar sig bort om tijsdag, wiljandes taga sin wäg öfwer Berlin,

[1] Syftar på att Reuterholm 1700—1704 varit kommissionssekr. vid beskickningen i Hannover, därifrån han ock 1708 fick sin hustru.

[2] Möjligen åsyftas fältsuperintenden Petrus Malmberg 1653—1710. (Jfr Munktell i Vesterås stifts herdeminne I. 44).

[3] Karl Cronstedt.

[4] Wilhelm Mauritz von Post, 1668—1727.

dijt hon så wäl af Konungen siälf, som af Ministrarne är buden. Man kan där af sluta att wårt här blifwande ey heller lärer blifwa långwarigt, dock troor jag näppl. att wij komma bort på denne sidan om böndagen, som infaller nästk:de fredag. Det har warit godt hopp till förlijknings med Keysaren och wärket föga annat än slutet, men sedermera är man å wår sida framkommen med religions punkten, hwilken H. M:t drifwer så högt, påståendes att de Ewangeliske i Slesien skola aldeles sättias i samma willkor, som den Ostnabr. freden dem tillägger, att det med förlikningen har ett wida utseende; dock lärer det snart wijsa sig hwarut det will hwälfwa, och wäntas allenast på swar i från Wien. Ehuru det går så giöra wij oss Slesierne till wänner. Prinsen af Zwijbrücken är hijtkommen, han begiärer at få upwakta Hans M:t, men ännu är det intet wordet honom effterlåtit, jag will säja han har hwarken fått nej eller ja. Skattmästaren Sapieha[1] skal liggia för döden i Berlin; Så mycket bättre han giör oss intet gagn, et outre cela c'est un vieux Fourbe. Hans Son·Pison är här qwar, den ärligaste bland alla Pålacker. Jag biuder Eder härmed farwäl till härnäst och förblifwer effter min wanligheet Eder egne och trogne tiänare. R.

32. G. den 7 Aug. 1707.

Jag hinner denna gången intet mera än sända Eder innelyckte bref till handa, som blef mig i aftons på sängen tillsändt, emedan posten bittida bortgår och jag har händerne af arbete fulla. Jag skal skrifwa om wexelen härnäst, då jag skal den öfwersända, emedan H. Carl[2] har låtit lefverera penningar till mig, hwarom han utan twifwel uti sitt bref lärer skrifwa.

Fruentimret har upskiutet sin resa och kommer intet bort denna weckan, hwaraf jag sluter at wij eyheller lära upbryta, för än allraförst emot slutet af nästk:de wecka, om det ändå så snart kommer där till. Gamla Skattmästaren Sapieha är död i Berlin, Sonen Pison söker tiänsten effter honom och lärer den bekomma. Adieu je suis tout à vous.

[Tillskrifvet nederst på sidan:]

Prinsen af Stegeborg[3] får nu äntl. tala wed Kongen hwilket honom här tills är wordet afslaget. R.

[1] Bengt Sapieha, storskattmästare i Litauen. Hans son Mikael var »pisar» af Litauen.
[2] Karl Cronstedt (jfr sid. 144).
[3] Antagligen pfaltzgrefve Adolf Johan von Gustaf. 1670—1731.

32. [!] G. den 10 Aug. 1707/30.

Af mitt föregående lären J hafwa sedt huru jag undfått försträckning af H. Carl Cronstedt emoot Sedel på Eder. Jag hade intet mera begiärt än 100 rdr. Caroliner, men som han sändt 50 ducater så har jag funnit oanständigt att skicka honom något däraf tillbaka: dock skolen J derföre intet blifwa beswärad med hela lånet, utan så snart jag får weta hwad ducaten nu går och giäller i Stockholm, därom J behagade gifwa mig effterrättelse med det första, så skal jag låta till Eder betala hwad som 100 rdr öfwerskiuter. Imedlertid följer Sedlen härjämte: jag håller altså onödigt att sända H. Carl Edert sista bref detta ärendet angående till handa.

Eljest som man nu är syslosatt med wårt Fruentimmers resa, så hinner jag intet fullkoml. swara Edert sista.

Jag skal ännu giöra om Eder angelägenheet een påminnelse för än Grefwinnan reser, hwilket skal skie i öfwermorgon. Wij lära ey dröja många dagar däreffter och lärer det wara sista lördagen i dag, som jag skrifwer Eder till uhr Saxen; får jag tid skal J ock få om tijsdag weta när det giäller. Med Keysaren är intet ännu riktigt, de hafwa wäl fått swar i från Wien öfwer religions punkten, men det förmärkes intet wara nöjaktigt.

Effter all liknelse lärer man komma något till att stå uti Slesien. Fältmarsk. Gr. Rehnskiöld har några dagar warit ofrisk, man menar af för mycken frukts ätande hwareffter han är mycket begiärig. Mörner är heemrest med försäkran, som det säges, om Landshöfdingedömet i Örebroo; dock hörer jag intet at fullmakten är ännu utfärdad.

Den olyckelige eller rättare sagt den galne Reutercrantz har äntel. måst begifwa sig heemåt, ehuru han där emoot sträfwat och farit ut på sina förmeente förföljare Lagercrona och Düben, dem han likwäl icke så aldeles orätt, särdeles hwad den förste wedkommer, beskyller. Öfwerste Vitinghof har tagit honom med sig. Adieu il faut finir ici ce que je fais en vous asseurant que je suis toujours tout à vous.

P. s. å särskildt papper, liggande närmast efter n:o 32 af den 10 Aug. 1707.

P. s. Herr Öfwerstemarskalken förtälde för een tid sedan öfwer bordet een sällsam händelse, som Ass. Lybecker[1] i bergs

[1] Hans Philip Lybecker 1677—1746.

Collegio honom berättat Sig wederfaren wara med een lapp. Då han, den tiden han war bergmästare blef af Bergs Collegium upsänd till Silfwergrufworne i Lappmarken, i det lappen sagt honom däruppe hwad hans Fru giorde hemma i Stockholm och till ett prof däraf, att han sade sant, gifwit honom fruens wijgningsring, till hwilken konst lappen allenast hade brukat några få timar. Som jag giärna skulle weta om detta är sant, emedan det för dess underligheets skuld kan gifwa anledning till een och annan eftertanka, ty beer jag, om J hafwen någon bekantskap med Lybecker, att J welen Eder härom af honom siälf underrätta och sedan gifwa mig deel där af.

Här har warit ett farligit larm i dessa dagar uti Leipsig, som een Spåman förorsakat, hwilken spått at Leipsig skulle som i torsdags förgås och eljest een och annan olycka hända här omkring eller under denne horizonten däraf att 2 planeter i desse dagar hafwa på himmelen möts åt, som ey skal wara skildt åtminstone på 100 åhr tillbakars. Een stoor del af [!] hafwa flyttat med deras saker utur staden och siälfwe retirerat sig annorstädes, andre på all händelse förlikt sig med gud och tagit herrans nattward etc. Men ännu i går stod staden heel och hållen på sitt förra ställe, då jag war där inne med Fru Grefwinnan, som tog afskied af den danske Ministrens fru. Spåmannen har imedlertid lidit först af sin spådom, i det man satt honom innom 4 starka murar.

33. 17 Aug.

Jag tänkte intet een gång, det jag i dag skulle komma till att skrifwa för upbrättets skuld, och likwäl får jag både tid och något angeläget att berätta. I måndags för Fru Grefwinnans bortresa påminte jag om Eder angelägenheet, då hon swarade att hon hade talat till Edert bästa med sin Herre och fått af honom tillsäjelse det han wille hafwa Eder i minne, widare utlät hon sig intet, dock kan det wara godt nog om hon eljest hade giort det hon sade. Sedermera har jag under hand för wist fått weta att Cammarherrarne Cronhielm och Soop äro så godt som wisse om Landshöfdings tiänsterne i Örebroo och Skaraborgs lähn, men som det ännu hålles tyst och heemligit, så törs jag intet påminna om Eder. Icke desto mindre på det ingen tid må försummas så will jag bruka detta expedient. Jag har uti Edert namn skrifwit ett bref till Öfwerstemarskalken tillreds, hwarutinnan

J bedien att såsom något kammarherre ställe därhemma torde blifwa ledigt igenom berörde Landshöfdingedömens besättiande, så wille han påminna sig Eder för detta igenom Borgmäst:en Olof H.[1] insinuerade ansökning och wara Eder till bemt:e ställe behielpelig, hwaremoot af Eder hoos O. H. deponeras 1000 rdr. till tacksamheets teckn. Så snart posten är kommen will jag detta brefwet framgifwa, och sedan avancementerne eclaterat sökia lägenheet at därom påminna. Imedlertid berättar jag Eder detta på det J kunnen däreffter taga Edra mesurer och jämwäl låta O. H. skrifwa för Eder å nyo. Eljest har jag ondt wed att bruka här någon af Cansliet till hielp, emedan Adlerfelt lärer blifwa Eder medtäflare, hwilken deels har goda wänner ibland dem, deels ock de finnas som giärna skulle see at han blefwe Cammarherre på det de intet igenom honom uti deras desseiner måtte blifwa förhindrade. Som J een gång nämde mig om Cederström[2] så kunnen J, om Eder så behagar, gifwa honom så wida härom effterrättelse, att han kan hoos wederbörande angifwa sig. Jag kan eljest för ut nämna een Competitor, som lärer wara farlig, det är en ung Frank,[3] hwilken man hade welat hafwa därtill, när Clysendorf[4] blef hulpen; dock kan Cederström försökia sin lycka.

Med wårt upbrått lärer wäl utdragas till onsdagen eller torsdagen, så at jag dessförinnan torde ännu een gång få skrifwa. På förlijkningen med Keysaren arbetas med flijt, dock tror jag intet at det lärer komma så snart till riktigheet att wij ju icke få stå något litet uti dess land. Footfolket är i marche sedan begynnelsen af denna weckan och dragonerne lära begynna at följa effter om måndag och tijsdag. Jag har nu på stunden sedt Kammar herrirnes fullmakt men han är ännu ey underskrefven. Posten, som wäntas, är ännu intet kommen. Adieu il faut vous quitter pour depecher le reste de ma poste d'aujourdhui. Je suis comme à mon ordinaire tout à vous.

R.

34. Grimm den 23 Aug. 1707.

(Utanskriften: à Monsieur Monsieur Cronstedt. Gentilhomme ordinaire de la Maison du Roy à Stockholm:)

---

[1] Olof Hansson Törne, sid. 157.
[2] Olof Cederström 1679—1745, friherre, riksråd.
[3] Möjl. Johan Franc, lagman i Finland 1685—1715.
[4] Gustaf von Klysendorf, hofjunkare † 1713 i Bender.

Af datum kunnen J see att wij äre upbrutne, hwilket skiedde igår morgon, där wij ey för än til idag oss därpå spetsat. Wij äre 5 mihl avancerade och läre wij fortsättia marchen ända åt Polen, emedan stridigheeterna med Keysaren äro bijlagda, hwilket i går kom till slut, och hade Gr. Wratislaw på marchen neml. i vårt första nattläger Wolkovitz audience hoos Hans Maj:t. Punkterne äro ännu intet uppenbare, ey heller hinner jag nu skrifwa därom den förnämste är om religionen man får nu see huru det lärer gå med executionen af fördraget jag fruktar att det tör gifva nya swårigheeter. Stralenheim[1] lärer blifwa till den änden lemnad i Slesien. I Eder sak är intet föränderligit, Soopen och Cronhielm hafwa följt oss in til i dag, dock är deras fullmakt ännu intet underskrefven, jag tror icke destomindre att det lärer blifwa därmed. Adieu je suis las, et accablé d'affaires je suis tout à vous.

R.

35. Gerike den 10 Sept. 1707.

Jag har ey fått skrifwa sedan jag skref i Grimm; orsaken är att man altstadigt marcherat och de två eller 3 dagar man på differente ställen har legat stilla, har åtskillige förfall och arbete hindrat mig. Imedlertid har jag bekommit Edert bref n. 32, och följer jämwäl här hoos bref tillbaka i från Eder H. Broder. Wy stå nu redan $3^1/_2$ wedlag uti Polen, een liten mihl fram om Ravitz, i morgon lärer det giälla widare, största delen af regimenterne äro ännu effter, och somlige gå 15 mihl. Som marchen har warit mycket hård, i det wij öfwer 50 mihl ifrån Altranstad avancerat, så hafwa ock hästarne mycket lidet. Wij begynna nu att få fångar af Ryssarne och inbragte een Polsk öfwerste Gurzewski[2] i lördags 30 st. som han dagen tillförende fått uti een action med ett Ryskt party 4 eller 5 mihl häri från; Nu höres intet af dem här i neigden, utan säges at de partier som stått wed Kalisz 12 mihl här i från, draga sig undan åt Warsou. Czaren, som där stått, skall ey heller längre hålla sig där i säkerheet, utan redan för 14 dagar sedan giort anstalt till sitt bagages öfwerförande på den andra sidan om Weixelen. Om nu wår marche går ända dijt, eller bättre upp åt, får man snart see, effter som det gått här tills, så kunne wij där wara inom 10 dagar. Det bästa är at wäderleken är så öfwermåttan favorabel. Enfin

[1] Jfr sid. 156.
[2] Ludvig Gorzeuski eller Gorceuski (se Nordberg).

Konungens lycka wijsar sig uti alt. Biskopen af Lübeck och Geh. Rådet Göritz[1] skiljas här med oss, och resa i morgon. Så äre wj ock äntl. blefne de främmande Ministrerne qwitt, som til een deel hängt jämwäl effter på marchen. Glädien uti Slesien öfwer religions frijheeten är obeskrifwelig; men om de få niuta Konungens wälgiärning till godo är ännu owist, fast än Keysaren redan för 8 dagar sedan, insändt ratification på fördraget med Konungen, och Siömakterna så wäl som Pryssen lära blifwa garanter derföre, hwarom Hans M:t dem låtit anmoda. Imedlertid äro likwäl förledne wecka några igenslutne kyrkior öppnade; men med dem som de Catholiske intagit lärer gå något hårdare, och skal Keysaren hafwa låtit biuda de Ewangeliske i Slesien at byggia upp nya kyrkior åt dem, om de wille lemna de gamle uti usurpatorernes händer. Men hwar och icke så skulle de nogsamt få orsak at ångra deras geensträfwigheet. Man kan häraf sluta hwad de Catholiske hafwa i sinnet, så snart wij äre utur neigden; hwarföre man ock wäl märker på Hans Maj:t att han likasom redan ställer sig före att komma här å orten tillbakars een gång, Sed hoc intraparietes. Imedlertid lemnas Stralenheim i Slesien till att bijwista executionen af fördraget, Commissarius å Ryssarnes sida blyr Gr. Wratislaw.

Jag har esomoftast welat skrifwa af traktaten och sända Eder den samma, men jag har min siäl intet fått tid där till; Nu lärer han wara allmän, om icke tryckt hoos Eder.

Angående Edra angelägenheeter så har jag intet föränderligit förnummit. Jag märker på Adlerfelt att han är Eder medtäflare, hwilken är så mycket farligare, som han har månge wänner och är lyden af Hans Maj:t. Han har härtills mäst haft sin håg på Gen. Auditeurs tiänsten, men det torde gå något långt ut innan den blifwer ledig, ehuru wäl Lilliestiärna[2] är mycket krämpot och opasslig.

Jag wäntar nu Edert bref stundel. till gubben, effter det förslag och ouverture jag Eder gifwit. Sedan lärer jag kunna något widare berätta. Adieu je suis par tout et toujours vostre tres fidelle serviteur R.

36. Slupza den 19 Sept. 1707.

Jag skrifwer nu mera för inneliggiande brefs skuld i från Eder H. Broder till att sända det fort, än at jag har tid till at

[1] Georg Henrik von Goertz.
[2] Henrik Gerhard Lilljestjerna 1669—1711.

skrifwa. Wij stå nu 14 mihl in uti Polen, 9 ifrån Posen och 14 från Thorn, hwart det widare bär på, weet man intet.

Wij läre nu ey så starkt avancera till dess recruterne och Krigs munitionen ankommer, som är förskrefwen i från Pommern. Czaren drager sig undan åt·Brzesch på andra sidan om Weixelen; han skal draga linier wed Kiow, och där wilja bida oss, dock twiflar jag mycket at wij tage den vägen. Ryssarne skola hafwa något i sinnet emoot Leyonhufwud,[1] som nu skal wara i tämmeligen godt tillstånd, särdeles sedan Wiesnovvicki med sitt manskap stött till honom. Adieu jag hinner ey mera. Je suis du fond de mon cœur tout à vous R.

Swänska hufwudqvart:t Slupza den 24 Sept. 1707 gl. st.

Een Swänsk officerare utur Posen, som för någon tid sedan af Ryssarne blifwit tagen i Rawitz och förd till Warsou, men därifrån stämplat sig heeml. bort, weet till at berätta, huru som hela den Ryske, dä i Warsou och på denna sidan befintl. makten, bestående af Ryssar, Kalmucker och Tartare, alle till häst, ey woro mer än $\frac{m}{14}$ man, det samma bekräftar een wiss utur Warsou hijt ankommen persohn, hwilken desse omständigheter därtill lägger, at så länge man ey annat wetat, än at K. af Sverige skulle blifwa i Slesien uppehållen utaf skiljaktigheterne med Keysaren och at Konungen af Polen med fältmarskl. Rhenskiöld, samt ungefähr 10 à $\frac{m}{12}$ mann allenast worde inryckiandes i Polen, har Czaren waret sinnad at wåga emoot dem een slaktning. Till den ändan hade han giort den anstalt att Rytteriet skulle gå dem emoot och låcka dem effter sig, imedlertid at han af Infanteriet upp om kring Lüblin och den tracten låtit komma 8,000 mann, 100 och 100 tillika till häst, hwilka i största tystheet blifwit i Warsawiske neigden förlagde, i den mening och upsåt, att när de Svänske kommo så när, och meente sig med Cavaleriet allena få at giöra, skulle ber:de Infanterie oförmodl. stöta därtill och de således kunna biuda dem Svänske hufwudet. Men sedan man nu fått kunskap om Konungens i Sverige annalkande med hela Krigsmakten, har icke allenast ber:de anslag blifwit förryckt, utan ock förehafvandet at anställa ett nytt Konungawahl mäkta förswunnet,

[1] Lewenhaupt.

så at man numera synes wara där på betänkt, huru man må kunna draga sig tillbaka, och genom broers samt qwarnars afbrytande, jämte annat landets utmärglande göra dem Svänska marchen swår och underhållet knappt.

Man hoppas icke dess mindre att utfinna sådane medel och utwägar, at fienden i denne ey mindre än i annan sin uträkning skal finna sig bedragen; och har Svänska marchens afböjande 3 mihl allenast till wänster giort fienden heel bestört och twifwelaktig om de Svänske efter hans förmodan skola wilja följa honom i hamn och häl efter, eller gå een annan wäg neder åt Thorniske sidan honom förbij.

Ofwanber:de persohn förtäljer med åtskillige omständigheter hurusom Prins Ragotski har låtit inbilla sig at emottaga Polska kronan, uti den tankan at K. maj:t af Sverige worde råkandes uti sådan widlöftigheet med Keysaren, at han skulle behöfwa Ragotskis wänskap och giärna låta skee att Polske Riket emellan honom och Kong Stanislas deltes.[1] Men som grunden till detta förslaget är undanrefwen, så lärer också heela den därpå anlagda stålta byggningen falla till jorden.

I dag är ett af wåra Waloskepartier tillbakars kommet. Det har warit uti Piontek och där uppsnappat några fångar, undfåendes den efterrättelsen at Schultz[2] stode i Lowitz med 4000 Mann, utaf hwilka en förpost af 400 mann warit utsatt 2 a 3 mihl närmare hyt. Bägge till den ändan utsände att skaffa wiss kunskap, upkasta bryggorne och betäckia Warsou för ett hastigt öfverrumplande. Af berörde 400 man hade i går 1 Capitaine med 60 hästar blifwit commenderad till Kolo, där sammastädes at upbränna broen och qvarnarne, samt strax draga sig tillbakars. Wåra Walosker, bestående af 100 man, som då voro i neigden på wägen tillbakars i från Piontek, märkte strax af elden, att det skulle wara ett Ryskt brännpartij, och skyndade sig så fort, at de i dagningen kommo till Kolo och anföllo Ryssarne med een sådan hast, at de ey fingo tid at sättia sig tillsamman. De nedergiorde största delen, och förföljde de flyktige öfwer een mihl, så at allenast Lieutenanten med 2 man slapp undan. Men Capitainen med 25 gemeene hafwa de hijt inbragt. De andre äro alle blefne på platsen. Fångarne äro alle Ryssar, på Tyskt maneer klädde och bewärde, see därjämte friske och starke ut. Af wåra Walosker är ingen död slagen, och 5 sårade. Efter fångarnes

[1] Frans II Rakoczi 1676—1735.
[2] Öfverste i rysk tjänst.

utsagu är Czaren förrester till Brecz, och General Renne[1] skickad med 8000 man at befästa Tykoczin.

37. Slupza den 28 Sept. 1707.

Edert bref utan nummer är det sista jag i från Eder har bekommet. Till följe däraf sänder jag härhoos min handskrift på de 50 dukaterne, till 14 kppt stycket beräknade, och lemnar i Edert behag den förra sedlen at sönderrifwa eller till mig återskicka. Om Kammarherre ställets besättiande talas nu als intet. jag tror at därmed skier efter wanligheeten och blijr så länge nog öppet ståendes. Jag märker, at det är äfwen hwad Adlerfelt åstundar, ty som han twiflar om at kunna strax rëussera, så seer han aller hälst att han får tid at briquera efter hand och hafwa sina wänner åstad. Somlige mena at öfwerstemarskalken ärnar det åt sin Swåger, det mig likwäl otroligit förekommer, effter jag weet att han det intet begiärer. Jag får nu alt see hwad widare företages. Imedlertid wäntar jag brefwet till öfwerstemarskalken af det innehåll, som jag Eder föreslagit, så framt J eljest mitt förslag för godt befunnet. Vij hafwe här stått nästan 14 dagar, och läre här afwänta recrutering och Krigsmunitionens ankomst ifrån Pommern, hwarut Hans M:t sedan wänder sig, är allom okunnigt, man håller imedlertid wägen öfwer Thorn åt Littauen utmed den Brandenbl. Pryske gränsen för den bästa för tillförselns skuld. Här är kommet ett löst rykte att Gr. Leyonhufwud har slagit Ryssarne. Wåre Walosker äro som oftast ihoop med deras partier och komma ey långt emellan tillbakars med fångar, dock skola de i förgår hafwa råkat i klämman och lidit någon förlust. Sist de inbragte fångar, som med annat mera af hoosgående gazette kan sees, lät Hans Maj:t pläga dem med öhl och brännewijn, så mycket de årkade dricka, hwilket war för dem een obeskrifwelig frögd. Konungen af Polen har tagit i från Biskopen af Ermeland Cron Canzlers ämbetet, under förewändning at det är emot Riksens stadgar at een Biskop af Ermeland skal wara Cron Canzler, och gifwit det åt sin morbroder woywoden af Ryssland. Biskopen har däröfwer så högt blifwit förifrad at han låtit fodra ut woywoden och sändt honom i bref ett paar Kulor. Denna boutaden är löje wärd, dock är Biskopens förtörnelse intet till föraktandes, han är een slug och listig sälle, som wäl kan giöra Konungen een hoop med förtreteligheter.

[1] Karl Ewald v. Rönne l. Renn, rysk friherre, 1663—1716.

När J skrifwen till Bellman[1] i Upsala, så beer jag J welen till honom öfwersända innelyckte bref till Reuterhusen och recommenderen honom till det bästa. Den conditionen jag bad Eder skaffa åt min Släktinge Nils Reuterhusen, som jag wäntar hijt ut, beer jag nu det J welen skaffa een annan min Släktinge af samma namn. Jag är deremot effter min wanligheet Eder trognaste Tiänare R.

38. Slupza den 1 Octob. 1707/34.

Fast än jag skref för 3 dagar sedan så skrifwer jag åter effter posten, som i går bragte mig Edert bref, går i afton tillbakars. Det är intet för seent som J befrukten, res är ännu integra och synes nu snarast at det ledige stället intet mera besättes efter det är Surnumeraire och graverar staten, som jag tydeligare skal berätta Eder, när jag får tid såsom ock hwadan mig denna uplysningen kommer. Chiffren war Xanthus [!] därigenom är ey heller något försummat att J intet haft honom wed handen. Eder Bror sänder mig nu på stunden hoosgående bref, jag lägger ett par andra därjämte, som jag recommenderar. Jag skal skrifwa så ofta möjeligit är, listan på regimenterne kan jag kan skie skaffa Eder quant au nombre men intet quant à la force. Det är wist och bekant att aldrig Konung i Sverige gick så stark i fält, som Hans M:t det nu är. Patkul är framfaren. J förgår blef honom tillsagt att hålla sig tillreds till at skiljas hädan. I går fördes han i från Meyerfelts[2] till Hielmens[3] regimente därest han lefwandes rådbråkades, halshöggs och lades på 5 stegel, högra handen höggs ock af honom. Han war glad att han slapp så snart, men blef mycket förfärad när han fick see preparatorierne till sin död. Han har intet mycket talat, dock har han klagat öfwer Fältm. Hastfer[4] såsom första orsaken till hans olycka; här har gått ett rykte at Gr. Leyonhufwud slagit Ryssarne på hufwudet, som ännu continuerar, dock utan att wy hafwe några bref i från honom. Här wäntas een Turkisk Ambassadeur, som skal wara på wägen, och ey öfwer 30 eller 40 mihl härifrån. Adieu je suis tout à vous R.

---

[1] Johan Arndt Bellman, 1664—1709, skaldens farfar. Jfr odateradt bref af jan., 16 febr., 11 okt., 22 nov. 6 dec. 1707, sid. 133, 136, 176, 185 och 188.

[2] Johan August Meijerfelt 1664—1749.

[3] Nils Hjelm † 1726.

[4] Jacob Johan Hastfehr, grefve, fältmarskalk, generalguvernör i Liffland † 1695.

39. Slupza den 11 Octob. 1707.

Posten, som i går ankom, bragte mig intet ifrån Eder. Mitt bref n. 37 är förkommit, emedan wij fått tiender att den posten, med hwilken det afgick är blefwen borttagen uppå gränsen. Jag minnes intet annat än at jag skickåde Eder samma gång den begiärte sedlen, om så är, hwilket J kunnen sluta däraf, där J honom med något af mina förra bref intet hafwen bekommit, så skal jag sända Eder een annan. Jag har ock sändt Eder ett paar bref i från Eder Broder daterade den 19 Sept. och den andra Octob., om hwilka särdeles det äldre han är bekymrad, men jag kan intet annat påminna mig, än at de bägge blifwit afsände med de posterne, som förmodel. lära wara framkomne. Dock beer jag om ett ord till effterrättelse för större säkerheets skuld. Eder Fru Swärmoders ansökning är ännu in statu quo, ehuru flitigt jag därom påminner: Konungen kommer nu mycket sällan i Cansliet, så att här litet eller intet blijr expedierat eller resolverat, och då han kommer, så fördrifwer han antingen tiden med talande eller resolverar något af det pressantaste. Eliest approberas hennes ansökning intet af alla, utan förmeena densamma löpa emoot lag och förordningar. Om det bekante ställets besättiande lärer intet talas för än Öfwerstemarskalken får swar i från Tessin, af hwilken han begiärt underrättelse huru många Kammarherrar där hemma äro och huru många effter staten böra wara, warandes någon oreda och mörkheet i Hofstaten däraf kommen, at löningarne blifwit andre tillagde än dem de i staten påföras, så som till exempel Cronhielm fick Hofintendentens löhn, och Düben åter niuter sin aflöning af besparningen på musikanterne etc. Som jag märker så lärer Düben wilja hafwa sin löhn igen, och effter den kunskap wij här hafwa om staten så förmeenas Cronhielms ställe intet behöfwa besättias, alldenstund mädan han war kammarherre, här wore flere än i staten bestås, om eljest där hemma äro ännu 3 qvar, såsom man meenar, här ute äro 3 Klingstiärna, Reuterkrantz[1] och Günterfelt[2] som fått Stuarts[3] ställe. Nytt förefaller intet; om Patkuls hädanfärd har jag redan skrifwit, han har öfwermåttan wäl beredt sig till döden. De fientlige partien uppehålla sig ännu häromkring i neigden, men Menschikof skal stå med största deelen wed Prag på andra sidan

[1] Karl Reutercrantz 1680—1753. Se sid. 149.
[2] Se sid. 149.
[3] Johan Robert Stuart 1643—1698, kammarherre.

om Weixelen. Wij läre blifwa här stilla ståendes till dess alle recruterne äro ankomne utur Pommern, hwaraf redan een deel är uti Posen. Jag wäntar med dem min Släktinge Reuterhusen, men som jag ännu har een [i] Upsala, som behöfwer condition, ty beer jag at J wille hafwa honom i minne. Han heter ock Nils Reuterhusen. Knijperkrona[1] låter hälsa Eder. Wij hällsa bägge Eder kiära Fru och fråga hvad det lider med barnsöhlet. War så god och sändh mig een allmanack på tillkommande åhr. Hafwen J bortglömt historien om Lappen? Je suis en tout temps et toute occasion vostre tres fidelle serviteur R.

Nu på stunden förnimmer jag wid hofwet att Ryssarne skola hafwa dragit sig i från Prag, marcherandes i 3 colonner åt den Littowiske sidan, och att de wid Wickof Sapiehernas gods åter ärna conjungera sig. Pesten går starkt i Krakow, och äro där uppå een kort tid öfwer 600 menniskior bortdödde.

40. Slupza den 18 Octob. 1707/35.

Jag har ännu intet kunnat få den begiärte upsatsen fullkomlig, dock will jag see till at jag kan skaffa honom med det första. Men jag låfwar namnen allenast, ty det öfrige håller jag för omöjeligit at skaffa i hastigheet. Jag har effter träget kiältande och föreställande äntel. fått den tillsäjelsen af min fader att han will ingå det af Eder föreslagna accordet angående dess fordran. Men nu yppar sig åter en scrupule å min sida. Jag fruktar att gubben skulle så disponera om den betalningen, han af Eder finge, att jag finge minsta nyttan däraf. Jag har een klok och illparig Styfmoder, som äger gubbens sinne aldeles, och intet skulle underlåta att nyttia tillfället. Där wij fördenskuld kunde oss emellan giöra ett aftal angående denna fordran, bägge gubbarne owitterligit, så skulle jag det allrahälst see. Jag wet att jag eljest kommer alt för mycket att lida. War så god och betänk detta. Skulle det ej kunna låta giöra sig, så måste man wara betänkt på några willkor med accordets slut. Låt mig härom weta Eder meening innan J något företagen. Jag lemnar mitt intresse härwed i Edra händer.

Düben har redan igen fått hofintend:s löhnen, som Cronhielm hade fått. Med stället effter denne står det in statu quo. Konungen har warit på ett par dagar till Posen och där bestält

[1] Thomas Knipercrona 1650—1714, kommissarie.

om de ankomne recruterne så wäl som ock mönstrat wästerbottningarne. Hans M:t är med recruterne mycket wäl nöjd. De äro ännu intet alle framkomne, ey heller ammunitionen, så att man ännu lärer blifwa här ståendes 2 eller 3 weckor. Våra Walosker, som warit ända bort till Warsou, berätta at af fienden ingen mera står på denna sidan om Weixelen, än några Polske partier, utan at han dragit sig öfwer på andra sidan och uphäfwit broen effter sig: Största delen skal hafwa marcherat åt Littauen och Gen. Pflug[1] stå qvar wid Pultowsk och däromkring med een deel af Rytteriet, hafwandes låtit besättia stranden med wakt. Denne skal hafwa ordres att härja och föröda landet så snart han får höra att wij röra oss. Czaren säges wara framgången till att ställa ordres till mootstånd, och skal han hafwa upbragt $\frac{m}{40}$ nya trouper. Gen. Heinsch[2] med en hoop Tyska officerare skola hafwa tagit afskied, eller rättare sagt, hafwa fått pass att retirera sig, men intet afskied, emedan Czaren dem afskied wägrat, och sagt att de kunde resa hwart de wille, emedan han hölle sina Ryske officerare, att han kunde wara Tyskarne förutan. Gen. M. Goltz,[3] som war Commendant i Dantzig, skal han hafwa bortsändt till Smolensko och andre gränseorter till at befästa dem.

För några dagar sedan war elden här 2 gångor löös i högqwarteret, dock giorde alenast skada på några huus, 9. st. Konungens wagnshästar och någre sadlar af ringa wärde. Gen. Lieut. Brandt[4] har warit åt Pryssen effter sin equipage och will följa med i fält. Woywoden af Kiow Potocki[5] är blefwen Fältherre af Kronan Polen. Biskopen af Culm har sig ock infunnit förutom åtskillige flere förnäma Polacker som dagel. komma och submittera sig. Adieu.

R.

41. Slupza den 25 Octob. 1707.

De siste af recruterne äro denne weckan ankomne, men ännu intet all ammunitionen, som wäntas, dock är lijkt att wij intet öfwer 14 dagar lära blifwa ståendes längre stilla. Men hwart Hans M:t will slå sig antingen till höger eller wänster är ännu

[1] August Friedrich v. Pflug, grefve, polsk-kursachsisk öfverhofmarskalk, † 1712. Jfr. sid. 148.
[2] Heinske (jfr bref af 20 juli s. 162).
[3] Heinrich Goltz, trädde 1707 i rysk tjänst, † 1717.
[4] Brandt, polsk general, först hos August, sedan hos Stanislaus.
[5] Josef Potocki, sedan 1704 anhängare af Stanislaus.

obekant. Den wänstre wägen utmed den Prysske gränsen hålles likwäl för den bästa för fordenskapen och tillförslens skuld utur Pryssen, sedan är han ock geenast, dock som jag sade, man weet intet hwilkendera Konungen lärer wilja taga.

G. A. Lillienstierna[1] vill entelig bli minister i Saxen och Adlerfelt i hans ställe hwilket wore wäl han mar [ɔ: har] een stark competitor i Hylteen. Jag twiflar likwäl mycket att G. A. winner sin begiäran. Om fienden spörjes intet föränderligit. I går ankom i från Pryssen Landshaupt Gr. Dohna,[2] som har warit Br. Minister i Sverige, han lärer hafwa något at sökia för sig siälf. Een Prins Czartoricki[3] kom med honom, till att submittera sig så wäl hos Konungen, som K. Stanislas; Han är liten, osynlig och för sin puckel han har på ryggen intet olijk Konungen i Pryssen. När K. August war hoos denne Konungen till att giöra wänskap och förbund med honom emoot oss, hade han par malice tagit denne Prinsen med sig, och så lagat att han i dess närvaro kommit at tala med K. af Pryssen, begabbandes sig sedan öfwer dem bägge med sina hofbetiänte, hwilket K. af Pryssen skal hafwa märkt och mycket förtrutet. Hans M:t har låtit i desse dagar giöra 24 nya Fendrickar under gardet till de 24 gamle, så at där under äro dubble fendrickar, som där äro dubble Capitainer. Af det fransöske manskapet blijr som förr 2 batailloner, hwaraf een lifländare Zülich[4] och een Gascon le B. de Montbel benämd få hwar sin. Den siste har tillförende warit i Prysk tiänst, och hade nu stoor möda med at få sitt ställe här igen, sedan hans bataillon wed Kalisch blef ruinerad, dock är han een god och hurtig officerare. Wij hafwe nu alle de nationer i Europa finnes under wår armée, både Italiener, Spanioler, Engeländare och Judar, jag menar de där äro soldater. Öfwerste Breitholtz[5] sade mig i Saxen att han ock har een Eremit under sitt regimente. Det är otroligit huru giärna man allestädes will taga tiänst under wår armée. I Slesien har folket trugat sig på våra öfwerstar som där wärfwat, så att de till 15 och 20 i sänder måst wijsa dem bort i från sig. Med executionen af religions-fördraget går mycket långsamt, som Strahlenheim skrifwer, och är ey olikt at det tör blifwa een nouveau sujet de guerre för oss. Det talas ännu mycket om een Turkisk ambassade, som skal

[1] General-Auditör L. Jfr s. 170.
[2] Fredr. Christoffer Dohna 1664—1727.
[3] Hos Nordberg Czartorinski.
[4] Gustaf Zülich 1666—1743, öfverstelöjtnant.
[5] Magnus Anders Breitholtz, † 1721, slutligen general.

wara på wägen: dock hörer jag intet huru wida hon är avancerad. Jag beswärar Eder åter med några bref, dem J wille låta igenom Eder dräng beställa. L morgon ärnar jag mig till Eder broder, som ligger halfannan mihl här i från, där läre wij trol. dricka Eder skål i godt ungerskt wijn. Jag war för 14 dagar hoos honom och giorde bekantskap. Wij komma osäjel. wäl öfwerens, och finner jag hoos honom samma redeligheet som hoos Eder. Han är ock nöjd med mig. Fast jag redan har begiärt weta om hans bref äro framkomne, särdeles det, hvaruti wexelen skickades, så måste jag honom till wiljes åter därom påminna. Adieu je vous embrasse, mon cher et suis tant que je vivrai vostre tres fidelle serviteur R.

42. Slupza den 31 Octob. 1707.

Jag war i Söndags hoos B:r Carl, där wij drucko Eder och den lilla wackra Fruens skål och giorde oss rätt lustige. Eder systerson Strokirk[1] utkommen med lifdragone-recruterne war där med och berättade oss till wårt synnerlige nöje, Edert wälstånd och goda willkor. Han want eljest wår appbrobation och i bland de nyl. utkomne kalfwarne, hwilka äro mycket unge har jag intet sedt någon beskiedeligare än honom. B. Carl har skiänkt honom een wacker häst med alt tillbehör. Här jämte följa tvänne bref i från honom, han klagar något öfwer Eder peu de regularité i skrifwande, hwarutinnan jag ey heller kan ursäkta Eder. Som nu första deelen af regimenterne röra sig och jämwäl det, som alt utur Saxen följt hafwet åt idag upbrutit, så är troligit att wij i morgon eller allralängst om måndag upbryta. I går ankom een Fransos, Envoyé des Cantons Protestans des Suisses,[2] som ännu intet har haft audience. Hwad han will weet jag intet; jag tror at det lärer mest angå Neuchatelske affairen, hwarom Hans M:t har skrifwit ett recommendations bref för K. i Pryssen till dem, och som den saken utfallit à l'avantage du R. de Prusse, så lära de vilja komma och genom deras utskickade säja at Hans M:ts bref c'est à dire leur respect et leur deference pour la M:té har giort det mästa. Åtminstone hörer jag Envoyen så raisonnera. Det war det första bref han säger Cantonerne hafwa fått, åtminstone på lång tid, i från K. i Sverige, hwilket fördenskuld warit dem öfwermåttan angenämt. Kan skie torde han ock något

[1] Anders Joh. Strokirch 1683—1761.
[2] Markis de Rochegude (se följ. bref).

hafwa att föredraga angående freds mediationen emellan Frankrike och de allierade. Prins Czartoriski är åter bortreest och har bekommit Skattmästaretiänsten för 20000 rdr som han gifwit Pisan Sapieha för dess anspråk därpå.[1]

I går war ock woywoden af Czernikowicz för att submittera sig. Adieu je suis comme vous seauez, toujours tout à vous.

R.

Slupza den $\frac{1}{11}$ Nov. 1707.

Man begynner nu röra sig utur de gamle qvarteren, och äro åtskillige regimenter till häst och foot redan upbrutne, som taga deras wäg åt Weixeln, hwilka H:s M:t i dessa dagar lärer på följa. Man talar nu at K. Stanislas ärnar utskrifwa een Rijksdag, när man kommer öfwer Weixelen, till at giöra een och annan nödig förordning för än han går widare. Prins Czartoriski reste för 2 dagar sedan ifrån Polniska hofwet, sedan han blifwit Skattmästare öfwer Littauen i framl. Sapiehas ställe, och har gifwit hans Son Pisan Sapieha 20000 rdr till att ställa honom till freds. Prins Wisnowiski och Lubomirski Oboszny[2] hafwa förleden Söndags fått een träta tillsammans, då den förre hugget den senare illa uti högra armen. Ock som detta skiedde ey långt i från Kongens quarteer blefwo de bägge tagne i arrest, och wänta een swår domb hwarföre Wisnowiski sökt Hans M:s förbön hoos K. i Polen. Så snart som Siniawski har förnummet att Potoovski blifwit Storfältherre, har han kallat Kron-arméen tillsammans, begiärandes att densamma wille swärja honom troo och beständigheet, men alle hafwa det eenhällel. förwägrat. Allenast någre af hans näste fränder hafwa underskrifwit een skrift, som han låtit upsättia. Derföre han ey längre tilltrot sig att stå i neigden, utan gått närmare till de Ryske trouperne. Många af Kron-arméen hafwa dock låtit försäkra att de wid första lägenheet skola skilja sig i från honom. Uti Littouen har Fältherren Wisnowiski[3] giort många lycklige partier emoot Muskowiterne, och följt dem på hälarne alt in till Wilna. Förutan at hans Öfwerste Sapski[4] har slaget wid Poniewitz ett Ryskt partij af 2600 Ryssar, af dem några 100 på platsen nedergiort och taget

[1] Jfr. sid. 165.
[2] Johan Wisnowiecki och Kronkammarherren Lubomirski.
[3] Mikael Servatius Korybert Wisnowiecki, gick 1707 öfver till Karls här.
[4] Sapski, tillhörig Wisnovieckis folk.

45 fångar. Ett annat partij har uphäfwet fiendens posteringar wid Wiliaströmmen, och därpå öfwerfallit 5 Compagnier af Oginskis folk, hwaraf 2 aldeles blifwet nederhuggne; men 1 Ryttmästare med 2 par pukor och 2 standarer är tagen. Utur Kaun har det kiört de Ryssar, som där stode, af hwilka een stoor deel uti Niemen äro drunknade, då de wille gå öfwer på andra sidan. Det partiet, som under Ryttmästaren Zyrwinski gått på wägen åt Willna har slagit ett parti Ryssar wed Kiernow, och tagit 1 Lieutenant, 1 Cornette och 20 gemeena, sedan wid Niemenzin, 3 mihl från Wilna tagit een Major med några gemeena, samt 12 Zarens hästar, som för honom woro bestälde på vägen åt Suir. Zaren är öfwer förlusten, som dess folk på åtskilliga ställen lidit, blefwen så förbittrad, att han ey welat bijwista det i Wilna anstälte Krigsrådet, utan offentel. uti ett lag förbrått Oginski[1] och Baur,[2] at de med deras marcherande af och till hela sommaren ey annat hafwa uträttat, än att afmatta dess folk. Alla kunskapare berätta att Muskowiterne gå till deras gränser och som ryktet går, wilja sig där förskansa.

P. S. I dag hade Marquis de Rochegude audience hoos Hans M:t, hwilken i från de Ewangeliske Swissare är hijtsänd till att begiära, det Hans M:t wille hoos Konungen i Frankrike sig utläggia för deras lösgifwande, som för den Ewangeliske religionens skuld på galererne äro smidde.

43. Brzesz den 8 Nov. 1707/36

Det är ey händt meer än en gång på marchen emellan Altranstad och Slupza at jag försummat mig, åtminstone minnes jag mig hafwa skrifwit hwar postdag sedan jag kom i Polen. Hvilken regularité jag ock hädanefter will observera, så mycket möjeligit är. Som J nu äntel. lären wara till Stockholm återkommen, så wäntar jag at J betalen mig med lika mått. Jag beklagar af hiärtat Eder lilla Frus olyckelige barnsäng, och att J mist frukten af Edert första arbete, dock gifwer mig detta profwet af Eder capacitet hopp därom att J lären ersättia skadan. B. Carl begynner at blifwa något otålig däröfwer at han inga bref får hwarken från Eder eller sin hiärtunge; han skickar hwarannan dag till mig och låter höra där efter. Kunde han räckia Eder, woren J intet säker för swärmare. Näppl. war sista posten

[1] Gregorius Oginski, voivod af Samogitien.
[2] Rudolf Felix Bauer (Baur), rysk generallöjtnant 1667—1718.

borta, förrän wij samma affton finge ordres at bryta upp den följande dagen, det jämwäl skiedde, och äro wij igenom 3 dagars marche avancerade wid lag 11 mihl och komne halfannan mihl när till Weixelen. Här lära wij åter något blifwa ståendes. Högqvarteret står på ett hof Winietz benämt, men Cansliet och största delen af drabanterne effter de ey där rymmas, uti denne usla och i förre kriget af wåre förstörde Staden. Imedlertid lärer anstalt giöras till broars förfärdigande öfwer Weixelen, emedan den ene, som man kan giöra af pontonerne lärer hwarken förslå eller hålla till heela arméens öfwersättiande, särdeles där een stark ijsgång på komma skulle, hwartill likwäl ännu ringa liknelse är för det rägnaktige och fula wädrets skuld. Ryssarne wijsa sig å andra sidan om Weixeln så att wåra walosker, som intagit några holmar belägne närmare stranden på denna sidan, ey allenast see utan ock esomoftast tala wed dem. Samme walosker hafwa i dessa dagar fått Woywodinnan af Belsk till fånga och äro nu på wägen med henne hijt. Hon är Siniawskis Fru, densammas som af K. A. blefwe giord till Cron Fältherre, men sedermera nyl. där i från afsatt af den närwarande K. i Polen, effter han alt framgeent håller sig till Ryssarne och försummat at inställa sig uppå K:s invitationer. Fru Siniawska är eljest för sin egen person een skadelig och orolig Fru, som genom sina intriguer giort oss mera förfång än hennes man considerable allenast för Cronarméen och sin Frus skuld. Dessutan giöra hennes esprit et galanterie grand bruit dans la Pologne. Fransoserne lära beklaga henne, ty hon war det Franske partiet aldeles tillgifwen, såsom gemeenl. alle förnäme fruer här i Polen det äro. En passant will jag läggia det härtill qu'apres les Dames de France il n'y a point de Dames au monde, qui pour l'esprit et les manieres soient mieux elevées que celles de Pologne. Till exempel Fru Bilinska, K. St:i Fru moder, Princessan Czartoriska, Woywodinnan af Podlachien Marskalkinnan af Littauen, och månge flere. Mais la galanterie est leur grand faible; Den bekante öfwersten Görtz[1] är för ett par dagar sedan hastigt död blefwen; man håller hans arrest för orsaken därtill, hwaruti han nyl. blef satt utaf den öfwer honom hållne commisionen igenom Gen. Aud. Lillienstiärna och Krigsfisc. Hadorf[2] för åtskillige klagomål som de gemene så wäl som officerarne af hans regi-

[1] Görtz var först i sachsisk och sedan i svensk tjänst.
[2] Nils Hadorph, ryttmästare, † i rysk fångenskap efter 1709.

mente emoot honom fört. Adieu je suis comme à mon ordinaire tout entierement à vous. R.

44. Brzestye den $\frac{15}{25}$ Nov. 1707.

Jag wäntar mig nu flera bref i från Eder på een gång effter ...... ingen posten haft i från Sverige på .12 dagar. Här arbetas med flijt på broen öfwer Weixeln som i nästk:de wecka lärer kunna blifwa färdig. Som pontonerne därtill intet förslå för breddens skuld af strömmen på detta stället, så måste man suppleera med wärke och båtar, hwarföre därmed så långt utgår. Sedan tror man wäl at Hans M:t sätter öfwer med arméen, men att han skulle företaga något långt tågande, för än wintren kommer, det synes omöjeligit. Fru Siniawska har äntel. hunnit till oss, och är hon blefwen förd till Hielms regimente. Hon brukar alla konster i wärlden at slippa löös. Bonac har ock skrifwit hijt för henne; men alt det lärer intet hiälpa eller hon slippa at giöra resan åt Stettin, så framt hon eljest kommer sig före igen och öfwerwinner den swåra siukdom, hon fört med sig i från Warsow, därom doctorne twifla.

Een General Major Albedyhl,[1] som tillförende warit i Saxisk tiänst, och sedan här länge gått och klämtat, har fått halfwa regimentet effter framl. Öfwerste Görtz, dock intet som Gen. Major utan som Öfwerste. Det höres intet ännu hwem får den andre hälften; man gissar likwäl på Fältmarskalk:s Swåger Öfwerstl. Funck,[2] hwilket synes mycket lykt. I lären wäl weta at denne war een ibland J. Anna Majas friare, men han gaf sig an för seent. Det Turkiske Sänningebudet, som man wäntat, är kommet till K. af Polen och lärer med det första sökia audienz hoos Hans M:t, som likwäl ey synes fråga stort däreffter, ty när K. af Polen lät begiära wakt för Turken, blef det honom afslaget.

Swissaren är affärdad med det beskied at när Hans M:t förnimmer det hans tillgodo läggiande för de på galeijerne smidde reformerade kan något uträtta hoos K. i Frankrike, will Hans M:t sig giärna där till låta bruka.[3] I medlertid will Hans M:t intet exponera sig à un refus. Cronström[4] har fått ordres at

[1] Henrik Otto Albedyl 1666—1738.
[2] Thomas Funck. Jfr bref af 23 febr. och 16 april 1707, sid. 139 och 146.
[3] Jfr bref af 31 okt. och 11 nov, sid. 179 och 181.
[4] Daniel Cronström 1655—1719, envoyé i Frankrike.

härom sondera det Franska hofwet. Uppå drottningen af Engelands begiäran har ock Stralenheim i Breslau fått befallning at arbeta för de reformerades religions fryheet, på de orter i Keysarens land, där den för detta åtniutit. Swissaren har ock warit och krusat för K. i Polen på sina principalers wägnar. Han sade här att Cantonerne skulle räkna sig för een särdeles ära om de finge betiäna Hans M:t med 20 eller $\frac{m}{30}$ man. Gr. Dohna är borta och har fått afwijsning till Sverige uti sin begiäran. Det säges mig att Högvall håller på at frija och skal få een af Åkerhielms släkten, lät mig weta hwem det är. A propos är den andlige mödomen, som J gaf mig i sommars förslag på ännu ofalkad? Huru komma Horn og Cedenhielm därhemma[1] till rätta med hwarandra? Cedenhielm här säger väl, men andre säga at Horn har ey längesedan skofvat Cedenhielm tämmelik skarpt. Jag borde det weta. Fritz skall vara rädd för Horn. Een Ryttare af adelsfanan wille härom dagen leka med een Polska. Men hon wille intet utan fick i gewäret och bröt twärt af det. Sådane biästar borde sändas heem till at ersättia recruterne. Jag är af allt mitt hiärta Eder

trognaste Tiänare R.

Dahlborg[2] har fått Tuna emot all förmodan, allenast för Härtiginnans förbön skuld, och Löfgreen Giötheborg till satisfaction.

45. Brzestye den 22 Nov. 1707.

Den posten, som sist väntades, är äntel. kommen, dock utan något bref i från Eder till mig. Jag tyger ännu och tål, men Kiäre missbruken intet min blödigheet. Om J wisten huru kiärkommne Edre bref mig äro, så skullen J wisserl. ofta giöra mig det nöjet. Jag har ingen kiärare wän än Eder. Eder angelägenheet står ännu i sitt förrige stånd. Lillienstierna är siuk men giör sig ännu mera dä det hen komma till Saxen, jag önskar att det skeidde på det Adlerfelt komme oss ur wägen som eliest ofelbart hindrar oss.[3] Den efterskrefne staten är ännu intet kommen. Broen öfwer Weixelen är färdig, men som wattnet sedermera mycket har wuxit, så har man måst rifwa henne på

[1] Germund Cederhjelm 1661—1741 »Cederhielm här» afser den förut (2 febr. 1707, sid. 134) omnämnde Josias.
[2] Petrus Dahlborg 1673—1723; Erik Simonis Löfgren 1672—709.
[3] Jfr sid. 170 och 178.

ett och annat ställe. Lärer man altså af den orsaken stå stilla ännu några dagar. Winteren begynner tämmel. starkt, men det är intet troligit at han lärer hafwa något bestånd, så att Hans M:t därpå kan förlåta sig och taga någon stoor marche före. Det Turkiske Sänningebudet, som är kommet, är allenast een utskickad Aga i från Seraskieren af Budagai till att felicitera konungen af Polen öfwer dess anträde till kronan uti dess namn dock likwäl så wida på Turkiske Sultans wägnar att Han befalt Seraskieren affärda Agan och igenom honom betyga sitt nöje öfwer det ofwanbem:te. Jag undrar alt så intet hwarföre wår Konung frågar så litet efter denna beskickningen; jag tror at Agan har ock befallning at angifwa sig hoos Hans M:t, men jag twiflar om han blir admitterad. Det synes imedlertid wara Turkens intresse att menagera och fijra Hans M:t på ett anständigare sätt. Eljest passerar intet föränderligit. Jag är af alt mitt hiärta Eder trognaste Tiänare R.

P. S. Effter jag weet at J hafwen correspondenz med Prof. Bellman så beswärar jag Eder med hoosgående bref. Jag skrifwer allenast till at påminna om wår gl. bekantskap och låta honom weta huru wäl Grefwen är nögd med hans disposition öfwer den unge Gr:s[1] studier.

46. Brzestye den 29 Nov. 1707.

Wij hafwe på 14 dagar intet haft någon post i från Sverige, orsaken lärer twifwelsutan wara at han gått på Dantzig, och intet kan komma öfver Weixelen, för ijsen och det höga wattnets skuld, som tagit bort broen och giör honom impassable. Effter broen är borta, så läre wij ey heller så snart komma till at bryta upp. Så stoor denna skadan är så är dock wäl at pontonerne denna gången intet blifwit brukade, så som i förstone war ärnat, ty eljest hade de farit samma färden. Förbytaren[2] är ond och säger han skrifwer intet ord mera till Sverige för än han fått swar. Dock hoppas jag at ondskan lärer snart gå öfwer, han ligger där nedre wid strömmen, där han wäl får swalka sig. Han wyste häromdagen sin konst i Konungens närvaru på een Rysse, som reed på andra sidan, ty i fiärde skåttet skiöt han hästen undan honom, hwilket Konungen wäl behagade, det är mycket bredt öfwer.

[1] Antagligen Karl Pipers son, Karl Fredrik 1700—1770.

[2] Troligen skämtsamt namn på Karl Cronstedt, som blifvit öfverminör vid artilleriet genom en uppfinning af fyrverkeri. Fyrbötare = eldtändare (Ihre).

Den turkiske Agan war i måndags här och begiärte at Gr. ville skaffa honom audience hoos Konungen. Dagen effter blef jag sänd till honom hoos K. af Polen 3½ mihl här i från at låta honom weta, det han till onsdagen skulle få audience hoos H. M:t här i Cansliet. Han satt på golfwet och åt, när jag kom, men jag fick een stool, een kopp caffé och en pypa tobak till wälkommet. Mitt budskap war honom mycket kiärkommet, och instälte han sig till bestämden tid, som war kl. 11, då han strax blef införd till Konungen i Grefwens kammar. Hans M:t emottog honom ståendes och med bart hufwud, hwilket fuller äntel. intet war effter sublaturen särdeles i anseende till Turkarne, som äro högmodige; men Hans M:t will intet weta af några ceremonier han bragte sitt ord fram, som tålken han med sig hade een renegat eller affallen Pålack och kan Latin, intet behöfde uttyda ty Kammarherrn Klingstiärna, som kan Turkiska, lijsade hans omak. Hans compliment behagade Hans M:t wäl, och blef på dess wägnar beswarad af Klingstiärna. Därmed war det bestält, och Turken wijste sig mycket nögd. Grefwen behölt honom, som om måndagen, hoos sig qvar till måltids. Då han satt till bords med oss och åt merendels af alla rätterne som een annan menniskia, men i drickandet afsöndrade han sig ifrån oss, men hade till den ändan äpelsaft eller cidre och lemonade af Citron, socker och watten, hwarmed han giorde beskied till skålarne, som honom i godt ungerskt wyn tilldruckos. Han war lustig och språkesam nog öfwer bordet pour un Oriental, sade på tillfrågan at han hade 2 hustruer och hans tålk 5, som man smekte hwarfwet om, och på det man skulle kunna giöra dem så mycket oftare nöje, så kokade de åt sina män till sammans af halfprässade drufwor een drick, hwilken war så kraftig at hwart trait produisoit un garçon. Han är een beskedelig och förståndig man. Hans fölije består af 16 personer. Han lät märkia den åstundan Sultan hade att inrätta een handel med Sverige, men hans förnämste ärende är att ingå ett förbund med oss emoot Ryssen säjandes att Sultan är till räds att läta utrusta emoot Ryssen så mycket manskap som oss behagar, lefrera det dijt wij wele agera därmed på hwad sätt och under hwilkens commando oss hälst synes. På det sättet kan man döma at han will gå i fält med een stoor makt; Seraskieren i från Bender eller Baba som honom hijtsändt offrerar på Sultans wägnar alla de under honom stående Tartarer och dess i Europa stående Krigsfolk öfwer hwilka alla Seraskieren har att säga. Af dessa allena går altid Tartar

Chan i fält med $\frac{m}{140}$ mann. Man har frågat honom, hwarföer Sultan intet sändt immediate i sitt egit namn, hwarpå han swarat, at det intet är hans maneer at afsända något sänningebud immediate till den, hwarifrån han intet Sänningebud hoos sig hafwer, dock borde Agan intet desto mindre ansees för dess utskickade effter Seraskieren intet hade understått sig at giöra någon beskickning utan ordre. Här tills har han hafft qvarteer och underhåll hoos K. af Polen, men giörs därtill anstalt här hoos oss, och wäntas han altså hijt i dag eller morgon. Han lärer här förblifwa till dess han bijlr affärdad. Han räknar 150 mihl hem härifrån, men säger sig hafwa rest öfwer 300 hijt, för säkerhets skuld, dock har han likväl i Ungern blifwit qvarhållen een månad utaf mecontenterne.

ÖfwerstLieut. Gyllenstiärna[1] af Skånska Rytteriet har fått den öfriga hälften af Görtz regimente. Han är een kiäck och hurtig officerare, som länge tiänt. Je suis comme à mon ordinaire tout à vous. R.

P. S. Klingstiärna tålkade Turkens tal men H. Hermelin[2] swarade på Hans Maj:s wägnar, det turkens tålk uttydde för honom. I hans compliment anförde han ock det at Sultan hade nyl. låtit löskiöpa öfwer 100 Svänske fångar, som Ryssarne försålt i Turkiet, och låtit dem gå, till wedergällning för det H. M:t hade i Lemberg gifwit lösa de Turkiske fångar, som där sutto. Siniawska har kiältat sig löös igen.[3]

47. Den 6 Decemb. 1707/37.

Jag har änteligen fått ett bref i från Eder. Det är mig kiärt [ɔ: at] af intet af mina är borta, fastän den skadan warit botelig. Det är wäl at J ären nögd med reversen, jag begiärte intet af någon mefiance at wexelen, skulle sönderrifwas eller återsändas, utan efter jag meente det borde så wara. Det är mig nu lijka mycket.

Jag troor intet at staten blir ändrad utan allenast rättad, så at hwar och en får det honom efter staten tillkommer. Men den föreslagne rangen, ehuru skiäligt förslaget är, synes näppel. stå at erhållas wed närwarande tider, då soldaterne äro gullgåssarne.

[1] Axel Erik Gyllenstjerna 1678—1751.
[2] Olof Hermelin, jfr sid. 134.
[3] Jfr sid. 182, 183.

Nytt wankar här mycket litet. Broen är färdig och torde altså det åter giälla till uppbrått innan kort.

Turken är ännu här. Öfwerste Horn[1] af Pommerske footfolket är död. Man weet ännu intet hwem som får hans regimente; brodren[2] dess ÖfwerstLieut:t, een wacker och kiäck officerare, som tillförende warit under drabanterne, giör sig hopp därom.

Jag sände strax brefwet till fyrbytaren,[3] som lärer wara mycket glad' där åt. Han ligger alt nedre wid wattnet och lurar på Ryssar, som likwäl nu äro någorlunda utur hållet, om han eljest intet kan skiuta ända in i Littauen. Jag tackar mycket för Eder godhet emoot min släktinge, dess broder som hijt ut kommet behagar mig wäl och har jag redan försörgt honom.[4] Jag hoppas at han widare skal taga sig fram. Igenom Eder resa på landet hafwen J glömt at skrifwa hwad nytt gifwes, lät mig dock weta hwad som passerar. Jag hörer at Renstiärna intet får cedera bonis, det lärer altså gå löst på den stinde prästen med flere andre. Farwäl.

P. S. Turken säger sig hafwa fått bref att Tartarerne äro infallne i Ryssland och där giort ett stort nederlag af Moskowiter. Därmed håller jag freden bruten Turken och Czaren emellan.

P. S. Sedan jag skrifwit mitt bref får jag innelyckte i från B. Carl. Han fruktar för sorg, ty han har förnummit at hans Swärfader[5] skal wara illa siuk, här spörjes han död.

48. Brzeslye den 13 Decemb. 1707/38.

Till den första punkten har jag intet annat at swara, än at jag är nögd med hwad J skrifwen, och at wij wäl widare få rådgiöra med hwarannan därom.

Brefwet till B:r Carl sändes strax till honom med een tiänlig trösteskrift. Det bästa är at han gier sig wäl tillfreds, som han swarar mig, så länge Modren och dottren lefwa. Men jag fruktar at ehuru rätta wägar Prof. Linnerius[6] går, så lärer Esberg[7] i

---

[1] Carl Gabriel Horn af Åminne 1668—1707.

[2] Thure Sigismund f. 1674, erhöll öfverstetjänsten 1708.

[3] Jfr. sid. 185.

[4] Nils Reuterhusen och hans bror; jfr odateradt bref af jan., 16 febr., 28 sept., 11 okt. 1707, sid. 133, 136, 174, 176.

[5] Jonas Laurentii Arnell, superintendent i Karlstad, 1642—1707. Hans dotter Elisabeth (1685—1750) var gift m. dåvar. minör-kaptenen vid artilleriet, Karl Cronstedt.

[6] Jonas Linnerius 1653—1734, professor i teol. i Lund, 1715 biskop där.

[7] Zacharias Esberg 1666—1708. Gick miste om Maria församling, men utnämndes strax före sin död till biskop i Växjö.

Ridderholmen tagit den rättaste. Om han intet med denna posten får sin fullmakt, så håller jag honom likwäl säker därom, så wida jag af wederbörandes utlåtande kan döma. Nordlind har ock gifwit sig an men informationen, som syntes skulle hielpa honom, står honom i wägen, emedan man ey will taga honom därifrån, dock lärer han få Esbergs ställe.[1] Men om detta intet är kunnigt där hemma, så welen J det menagera.

Jag seer intet at det förslaget med rangen lärer kunna lyckas, af orsak at den förnämste af Edre Kamrater härute går hafwande med ett annat framsteeg, hwarom jag tillförende skrifwit, och de senare hwarken hafwa eller wilja något derföre wåga. Det är ey heller likt at een sådan proposition skulle gouteras. Jag hoppas at det förra snarare går an, särdeles om Swågren befordras. Här är wäl een annan och een främling härute, som är Eder medtäflare, men jag tror intet at han giör Eder någon skada, jag menar Eder medtäflare om det förnämste rummet, ty det sänare kan han intet begiära. Eder Fru Swärmoders ansökning beroor ännu wed det förra, fast än jag intet underlåter därom at påminna. Jag skal ock giöra widare anstalt därom för än jag reser.

Det war een annan Reuterhusen jag skref till och een annan jag recommenderade. Den förre är så fatt som Bellman skrifwer; Men den senare skal wara merendels mogen.[2] Men wij få fuller framdeles talas wid härom. Den starka blåsten och owädret har hindrat at bron intet för än i förgår har kunnat blifwa färdig. Jag tror at den i nästk:de wecka, som är här Juuleweckan lärer upbryta. Turken är ännu qvar men lärer med det första blij affärdad. Här lärer intet wist aftal giöras med honom. Een Corporal af drabanterne Galle[3] benämd är blefwen ÖfwerstLieutenant wed Skånska Rytteriet effter Gyllenstiärna. Ibland de mänge competitorerne om Tigerklos[4] tiänst har Reuterholm wunnit pryset. Han resolverade sig allra sist at giöra därom ansökning, men lyckades bäst. Det unnas honom ock hälst och är han glad at han får komma till roo och skiöta sin swaga hälsa. Han wet intet huru snart han kommer till at resa, dock giör han sig färdig och hoppas intet behöfwa at passera Weixelen. Skrif

---

[1] Daniel Norlind 1662—1728, kyrkoherde i Riddarholmen efter Esberg 1708.
[2] Jfr bref 28 sept. och not 3 föreg. sida.
[3] Johan Galle, † 1709 vid Pultava, trol. identisk med den »löjtn. vid lifdrab., † ung» som hos Anrep uppgifves ha tillhört ätten G. i Finland, i hvilket fall registret till Karolinska krigares Dagböcker, III, 107, har felaktig uppgift.
[4] Albert Loccenius, adlad Tigerklou, sekr. i krigskollegium, † 1709.

honom till om J welen på Hamburg, och om J där hafwen något at befalla. Wij läre komma till följes med hwarannan och skrifwa widare i från Stettin. Imedlertid önskar jag Eder een god juul och gått nytt åhr och förblir altid Eder trognaste tiänare.

49. Brzestye den 22 Decem. 1707.

Jag reser nu på stunden här i från och begifwer mig på heemwägen öfwer Thorn Danzig Stettin Hamburg och sedan widare. Dock som wägarna äro elaka och jag ett godt stycke måste bruka egna hästar, så lärer min resa intet gå synnerligen fort. Arméen rörer sig och passerar dagel. Weixeln, jag tror högqvarteret lär i morgon eller öfwermorgon följa effter.

Annat nytt förefaller här intet, utan jag befaller mig härmed i Eder wänskap till dess jag får den fägnaden at sielf see Eder. Jag är af alt hiärta Eder trognaste Tiänare.

Reuterholm.

P. S. Talet går at H. M:t lärer stanna i Pryssen öfwer wintern.

Hamb. den 2 Mars 1708.

Jag är emoot förmodan ännu i Hamburg, dock ärnar jag mig denna weckan här i från till Stralsund till at gå öfwer med jagten, efter wägen i genom Dannemark will falla mig alt för beswärlig för min siukligheets skuld. Skullen I imedlertid hafwa at gifwa mig något wed handen, som kunde i ett eller annat mål lända mig till efterrättelse, för än jag heemkommer, så wäntar jag bref af Eder för mig i Ystedt.

Som det går något långt ut med min heemkomst, så torde wederbörande hafwa något derpå at säja, särdeles efter jag förnimmer att det emoot deras wilja och förmodan är skiedt at jag kommer i deras skrå. Fåen J höra af något sådant, så tagen mig i förswar och läten mig det weta. Jag råder intet derföre at jag något dröjer; Jag gier och i dag wederbörande därom mina skiäl wed handen. Ären J bekant med Fahlström,[1] så fårsken ut hwad det låter i honom; Som han tager sig största

[1] Ludvig Fahlström, friherre, krigsråd, 1655—1721.

myndigheten i Collegio, så söker jag ock at ställa mig med honom. Om huusrum för mig har jag anmodat Hallonberg, skullen J kunna gifwa förslag på något anständigt och icke långt ifrån wärkstaden beläget, så beer jag at J welen gifwa honom därom wed handen. Som jag behöfwer een god dräng efter jag tager ingen heem med mig, så har jag jämwäl updragit honom commission därom, förtroendes mig i det målet sammaledes till Eder wanlige godheet.

I dag hafwer man äntel. fått bref i från arméen, som äro af den 1 Febr. och altså något gamle, de berätta huru Hans M:t bemästrat sig Grodno med 600 man af lifregimentet emoot några 1000 man Ryssar under Czarens egit anförande, och huru H. M:t har sielf warit i fara, i det een lagt an på honom, men till lycka klickat, hwilket kåstat honom lifwet. Om arméen alt sedan marcherat, som man inbillar sig, så bör han redan wara på Ryske gränsen, ty han war då allenast 70 eller 80 mihl högst i från Smolensko. Adieu je suis comme à mon ordinaire tout entierement à vous.

R.

Den äldsta kända skrifvelse af Erik Dahlbe i riksarkivet

Meddeladt af

Per Sondén

Då för några år sedan ett antal synnerligen otympliga fullständigt oordnade volymer, innehållande suppliker till Sveri generalissimus i Tyskland, arfprinsen Karl Gustaf, granskades ordnades i riksarkivet, påträffade ordnaren bland en massa b af i alla afseenden obetydligt innehåll en skrifvelse, hvars f komligt konstnärliga kalligrafiska utstyrsel genast föll i ögon Underskriften, Erik Jönsson, föreföll dock i förstone föga äg att gifva någon upplysning om författarens person. Vid närm granskning af bokstäfvernas karaktäristiska dekorativa utsmy ning var det emellertid lätt att konstatera, att detta så föga raktäristiska namn var ett, hvilket sedan skulla komme att g sig kändt som namn ej blott på en af vårt lands största teckn utan på en af våra berömdaste hjältar: *Erik Jönsson Dahlbe*

Skrifvelsen bär på baksidan anteckningen: »præs. in Wis den 20 Sept. 1650», och är helt säkert den äldsta skrift ri arkivet äger af Dahlbergs hand.

Brefskrifvaren var vid denna tid 25 år gammal och anstä som »konduktör» d. v. s. fortifikationsofficer i svenska armé Tyskland. Vid ungefär samma tid, som brefvet författades, m tog Dahlberg ett uppdrag, hvilket troligen var hans första offe liga, nämligen att i Frankfurt am Main afhämta en del af de arméns behof afsedda satisfaktionspenningarne.

Till underlättande af uppfattningen af brefvet meddelas här d samma i vanlig skrift:

Durchleuchtigster Hochgeborner Allergnädigster Fürst und H Das Ich unterthänigster diener mihr die grosse kuhnheit unterneh Ew. Hochfurstl. Durchl. von dero Hochwichtige ReichsAffaires du dieses zu incommodiren, des wollen Ew. Hochf. Durchl. nicht in gnaden vermerken, besondern dero Hohen Furstl. Leutsehligkeit n

mihr allergnädigst vergeben. Die Ursache aber dieser meiner allerunterthänigsten Molestie ist diese, das die Grundgutigkeidt dess allerhögsten mich durch die Natur, was Ew. Hochfurstl. Durchl. so wolh ab deisem alss beigehendts[1] allergnädigst zu ersehen haben, ertheilen lassen; undt alss ich mich nuhn ein zeit von 3 ½ Jahr bey dem Herrn Obrister undt Commendanten Mardefeldt bey dem fortificationswehsen aufgehalten undt durch die information wohlbesagtes Herrn Obristen in diese sachen ein zimblich fundament gesetzet, mich aber weiter gebühren will ein solches dergestalt zu Amploijren, das dadurch zuforderst Gott geehret undt mein allergnädigste Obrigkeidt und Vatterlandt von mihr ins kunfftige die Fruchte guter dienste zu geniesen haben möge; zu solchem vorgesetztem ziehl mihr nuhn nötig sein will einige frembde königreiche und länder zu besehen und aber meine mittel sich so weidt nicht erstrecken solchen effect zu erlangen, Jedoch und allen bewust, wie Ew. Hochf. Durchl. durch dero hochangebornen Furstl. Clemenzt viele so wohl in dieser als anderer qvalitet dero milde handt gereichet haben, Als hab ich in solcher hoffnungh und zurahten wohlermeltes Herrn Obristen, dehme meine unterthänigste persohn bestens bekandt, mich auch in Ew. Hochf. Durchl. Mildtgutigkeidt einfinden undt dieselbe Allerunterthänigst bitten wollen, Sie dero hohen Furstl. habenden gewalt nach Allergnädigst geruhen wollen, solchen befehl abgehen zu lassen, dass auss Ihr Königl. May:tt cassa ich zu mein vorhaben mitt einige Geldtmittel möge allergnädigst an die handt gegangen werden. Ich verhoffe, dass wass Allerhögstged. Ihr Königl. May:tt undt Ew. Hochfurstl. Durchl. dieser gestalt auf mihr spendiren werden, gleich andere mitt meinem Leib undt Blut biss an der letzten stunde, wie es einem jeglichen redlichen Unterthanen gebühret hinwiederumb trewlich zu verdienen. Bitte aber Alleruntherthänigst Ew. Hochf. Durchl. beigehende meine geringfugige Arbeidt immittels von mihr als einen Trewverbundenen Demutigen Schuler Allergnädigst auf- undt annehmen wollen, Der Ich dan lebe undt sterbe

Ew. Hochfurstl. Durchl.

Allerunterthänigster undt
Demutigster diener
Erich Jönssonn.

[1] Någon bilaga till brefvet finnes icke.

Frågor.

1. I en tidning lästes nyligen, att »det turkiska kejsarhuset och den i Serbien regerande familjen Karageorgiewitsch torde vara de enda, som icke stå i något släktskapsförhållande med de öfriga furstehusen». Med anledning häraf frågas, om någon kan upplysa om, huruvida det ligger någon sanning till grund för en historia, som för åtskilliga år sedan stått att läsa i flera tidningar, af innehåll att Konung Oscar II och sålunda äfven vår nuvarande konung, skulle vara i verklig släktskap med turkiske sultanen i följd däraf att en af den senares förfäder under 1800-talet eller slutet af 1700-talet — jag minns ej hvilket — skulle varit förmäld med en fröken Tascher de la Pagerie, kusin till kejsarinnan Josephine, från hvilket äktenskap sultanen skall härstamma. Kejsarinnan Josephine och nämnda fröken T. de la P:s gemensamme farfader skulle i så fall ju äfven vara den gemensamme stamfadern till både kunung Gustaf och sultanen Abdul Hamid. Till ofvannämnda kan anmärkas, att ju konungens af Serbien barn genom hans gemål, en montenegrinsk prinsessa, äro besläktade med alla de furstehus, i hvilka de montenegrinska prinsarna och prinsessorna äro ingifta.

F. L.

2. Finnes något porträtt af: Biskopen i Växiö, Lunds universitets rector *Olaus Cavallius* f. 1648 † 1708.

Nils Valfrid Hagström.

3. Uppgift om befintliga porträtt af medlemmar till adl. ätten n:r 78 *Wernstedt* (von Warnstedt, von Warenstedt, von Wernstedt) torde godhetsfullt lämnas till kapten Wernstedt, Carlskrona.

4. Finnes något porträtt och i så fall hvar af framlidne ryttmästaren vid Smålands husarregemente *Pehr Lindman* (född 1767 eller 1769 och död 1808)?

Vexiö. *H. Hyltén—Cavallius.*

5. Finnes något porträtt öfver Landshöfdingen i Elfsborgs, sedan Vesterås län, generalintendenten *Johan Fredric Lilljehorn* f. 1745 † 1811.

Borås. *Otto Mannerfelt.*

6. Finnes porträtt af prosten i Sala, grefve *Ph. B. v. Schwerins maka* född *af Petersens.* *T. H.*

7. Porträtt sökes af:
Wilhelm Muschamp. Kommendant i Helsingborg, d. 1665.
Erik Drake. Generalmajor, Guvernör i Pommern 1673.
Henric von Vicken. Landshöfding i Kalmar och Elfsborgs län, d. 1690.
Abraham Cronhjort. Landshöfding i Tavastehus län och Nyland. d. 1703. Generalmajor.
Gustaf Heidenfelt. Öfverste 1689.
Gabriel Lilliehöök. Öfverste, d. 1706.
Johan Cronman. Öfverkommendant i Skåne d. 1737.
Carl Hård af Segerstad. Öfverste 1678, d. 1705.
Nils Hesteskoo. Öfverste 1710.
Otto Wilhelm von Rosen. Generalmajor, d. 1779.

Svar.

Porträtt af de i häfte 1 årg. IX (1907) omnämnda personerna *G. G. De Besche* och *Maria Kristina Ehrencrona* finnas hos kaptenen grefve Cansimir Lewenhaupt å Danbyholm, Björkvik.

Svar på frågan 8:2 i årg. X s. 51:

1. Utdrag ur »Nomenclatura civium . . .» för Arvika församling 1760 — 1764, p. 137.
Inspect. Herr Malachias Bucht f. 1715. Hust. Fru Christina Schröder f. $^{28}/_{1}$ 1739. Dot. Ulrika uti Chamn f. 1744. Dot. Sofia f. 1746. Dot. Hedvig Scharlotta f. 1742. Flyttade till Höa i Glafva 1762.
Christina Schröder var dotter af Carl Gustaf Schröder brukspatron på Torsby f. 1705, † 1743 och Lisa Maria Simson f. 1708, † 1743. Hon blef såsom å annat ställe uppgifves gift 1757 $^{28}/_{9}$ m. Malakias Bucht f. 1716 $^{20}/_{10}$, † 1781 $^{3}/_{3}$, gränsinspektor i Sanna, Sillerud (1757).

C. A. M.

2. Anna Brita Holmberg f. *Busch.* I ett arfskifte af $^{7}/_{2}$ 1810, som i original finnes i min ägo benämnes hon »Bucht», men hvilkendera benämningen, som är den rätta, vet jag ej Enligt muntliga upplysningar af en hennes dotterson skall hon härstamma från Södermanland och kom till Hernösand med Landshöfdingen, Friherre Carl Bunge, såsom »husmamsell». Då Bunge 1772 utnämndes till kammarråd och 1778 till Landshöfding här, kan måhända någon ledning för vidare forskningar vinnas, t. ex. i de kyrkoböcker, där hon möjligen skrefs i Stockholm såsom tjänare hos Bunge.

Hernösand $^{5}/_{10}$ 1908.

Gustaf Tengvall.

PERSON-REGISTER.[1]

[1] Utarbetadt af O. B.

PERSONHISTORISK TIDSKRIFT

1908

UTGIFVEN

AF

PERSONHISTORISKA SAMFUNDET

GENOM

CARL-MAGNUS STENBOCK
SAMFUNDETS SEKRETERARE

ÅRG. X. HÄFT. 3 o. 4.

INNEHÅLL

PORTRÄTT

Karl X Gustaf, Karl Gustaf Wrangel, Hans Kristofer v. Königsmark, Magnus Stenbock, 2 okända, Carl Campbell, Colin Campbell.

För bidrag, som antagas till tryckning, betalar redaktionen 40 kr. per ark.

Följande af samfundets skrifter utlämnas åt *ledamöter i samfundet*, efter rekvisition hos skattmästaren, till nedannämnda pris, nämligen:

Svenska Autografsällskapets tidskrift, Del. II, n:is 1—12 (årg. 1889—1896, 346 sid.), lämnas fullständig för 6 kr., lösa häften för 1 kr. för hvarje häfte; dubbelhäftet n:is 11—12 för 2 kr. Ex. tryckt på *bättre papper* (däraf några få fullständiga årg. äro tillgängliga) jämte *Register* till delarna I och II, äfven på *bättre papper* . kr. 20.

Personregister till delarna I och II (44 sid.) . . . . . kr. 2.

Personhistorisk tidskrift, årg. II (1900, 180 sid.) med 24 porträtt och register samt Dödslista för 1900, 53 sidor . . kr. 5.

Årg. I och III slutsålda.

Personhistorisk tidskrift, årg. IV (1902, 166 sid., med 24 porträtt och register samt Dödslista för 1902, 43 sid.) . . kr. 5.

Personhistorisk tidskrift, årg. V (1903, 222 sid., med 25 porträtt och register samt Dödslista för 1903, 37 sid.) . . kr. 5.

Personhistorisk tidskrift, årg. VI (1904, 164+23 sid., med 22 porträtt och register) . . . . kr. 5.

Personhistorisk tidskrift, årg. VII (1905, 167+56 sid., med 19 porträtt och register) . . . . kr. 5.

Personhistorisk tidskrift, årg. VIII (1906, 133+106 sid., med 17 porträtt och register) . . . . kr. 5.

Personhistorisk tidskrift, årg. IX (1907, 111 + 160 sid., med 36 porträtt och register) . . . . kr. 5.

Handlingar, utg. genom samfundet:

I. S:t Nikolai kyrkas i Stockholm vigselbok, I. 1604—1650 och 2. 1651—1700 (182 sid.), utg. af F. U. Wrangel kr. 3.

II. En adlig och furstlig hofpredikant under 1600-talets senare hälft, P. G. Öjer; utg. af Karl af Schmidt (82 sid.) kr. 1:50.

III. Slägten Aminoff (85 sid + 1 tab.) . . . . kr. 5.

IV. Klosterfolket i Vadstena; af C. Silfverstolpe (168 sid.) . kr. 3.
D:o d:o tryckt på *bättre papper* (i få ex.) . . . . . kr. 5.

V. Svenska porträtt i samlingarna vid Uppsala universitet, förteckn. af N. Sjöberg (6 + 87 sid.) med 31 porträtt, ingår som bilaga i årg. III och IV.

VI. Svenskarne under dannebrogen 1848—50, med tillägg (102 + 24 sid.), af B. Schöldström, med 97 porträtt. Erhålles gm C. E. Fritzes bokhandel, Stockholm.

VII. Svensk genealogisk litteratur, förtecknad af J. A. Almquist (80 sid.) . . . . kr. 2.

VIII. Porträttsamlingarna å Edsberg och Hedensberg (23 sid. och 14 porträtt + 56 sid. och 3 porträtt), ingå som bilagor i årg. VI och VII.

Ny serie:

1. Köpings stads tjänstemän 1605—1905, af G. Elgenstierna (106 sid.); ingår som bilaga i årg. VIII, h. 3—4.
2. Kalmar regementes chefer 1623—1907, af F. Rudelius (160 sid. + 23 porträtt); ingår som bilaga i årg. IX, h. 3—4.

Dödslistor från och med år 1899 till och med år 1903 à . . kr. 1.

Stockholm. P. A. Norstedt & Söner 1909.

89097340590
b89097340590a

